

FRANCIS SCOTT KEY

FITZGERALD

Sevecendir Gece

ÇEVİREN

Hasan Fehmi Nemli

KIRK CURNUTT'İN ÖNSÖZÜ VE
MILTON R. STERN'ÜN SONSÖZÜYLE

İLETİŞİM KLASİKLERİ

FRANCIS SCOTT KEY FITZGERALD
Sevecendir Gece

Tender is the Night

- © Önsöz: Kirk Curnutt, "F. Scott Fitzgerald, age consciousness, and the rise of American youth culture", *The Cambridge Companion to F. Scott Fitzgerald*, Ruth Prigozy (der.), Cambridge University Press, 2002.
- © Sonsöz: Milton R. Stern, "*Tender is the Night* and American history", *The Cambridge Companion to F. Scott Fitzgerald*, Ruth Prigozy (der.), Cambridge University Press, 2002.

İletişim Yayınları 2006 • İletişim Klasikleri 72

ISBN-13: 978-975-05-1546-0

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Osman Yener, Güneş Akkor, Emrah Serdan

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ George Barbier, "Eventails", 1924

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ümran Küçükislamoglu

BASKI ve CILT Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

FRANCIS SCOTT KEY FITZGERALD

Sevecendir Gece

Tender is the Night

ÇEVİREN *Hasan Fehmi Nemli*

KIRK CURNUTT'İN ÖNSÖZÜ VE
MILTON R. STERN'ÜN SONSÖZÜYLE

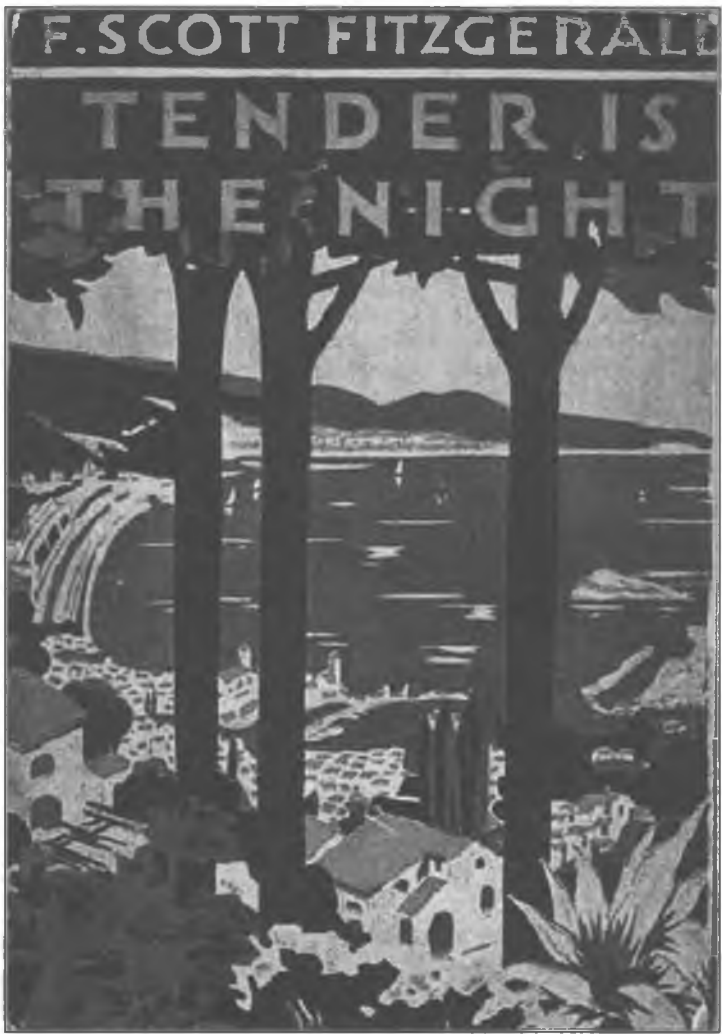
FRANCIS SCOTT KEY FITZGERALD 1896'da Minnesota'ya bağlı Saint Paul'da, İrlanda asıllı bir annenin ve İngiliz asıllı bir babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. Çocukluğunu New York'a bağlı Buffalo ve Syracuse'da geçirdi. Koyu Katolik olan anne babasının tercihi doğrultusunda ilk ve orta öğrenimini Katolik okullarında tamamladı. Bu dönemde parlak zekasıyla ve edebiyata olan düşkünlüğüyle akranları arasından sıyrıldı. 1908'de babası işini kaybedince, aile Minnesota'ya geri döndü. 1913'te Princeton Üniversitesi'ne girdi. Yazar olmaya karar veren Fitzgerald, üniversite yıllarını edebi yeteneğini geliştirmeye adadı. 1917'de Birinci Dünya Savaşı'na katılmak üzere eğitimini yarıda bıraktı. Montgomery'de asteğmen olarak görev yaptığı sırada, Alabama Yüksek Mahkemesi hâkiminin kızı olan ve Fitzgerald'ın Montgomery çevrelerinin "altın kızı" dediği Zelda Sayre ile tanıştı ve aşık oldu. 1918'de savaş sona erince, reklamcılık alanında kariyer yapmak üzere New York'a yerleşti. Zelda'yı evliliğe razı edebilmek için bir yandan reklamcılık yaparken, diğer yandan kısa öyküler yazarak dergilerde yayımladı. 1920'de ilk romanı *Cennetin Bu Yakası* yayımlandı ve yılın en sevilen romanları arasına girdi. Bu başarının ardından Zelda evlilik teklifini kabul etti ve çift, St. Patrick Katedrali'nde evlendi. Ertesi yıl çiftin ilk ve tek çocuğu olan Frances Scott dünyaya geldi. Zelda ile evlilikleri alkolinin, psikolojik sorunların, ayrılıp barışmaların gölgesi altında uzun yıllar sürecekti. Fitzgerald 20'li yıllar boyunca Avrupa'ya birçok seyahat yaptı ve özellikle Paris ve Fransız Rivierası'nda bulundu. 1925'te bugün başyapıtı sayılan *Muhteşem Gatsby*'yi yayımladı ancak roman beklediği ilgiyi görmedi. Bu hayal kırıklığı, geçim sıkıntısıyla ve Zelda'nın giderek bozulan sağlığının yarattığı üzüntüyle birleşince, Fitzgerald alkole yöneldi. Zelda 1932'de şizofreni teşhisiyle hastaneye kaldırıldı ve tedavi altına alındı. 1934'te Fitzgerald'ın üzerinde yıllarca çalışıp tamamlayabildiği *Sevecendir Gece* yayımlandı. Okurlar ve eleştirmenler, tıpkı *Muhteşem Gatsby* gibi, bu romana da ilgi göstermediler. Fitzgerald 1937'de Hollywood'a taşındı ve Metro-Goldwyn-Mayer film şirketinde çalışmaya başladı. Bu dönemde, alkol sorunu, sağlığını tehdit edecek derecede arttı. Geçirdiği kalp krizinin ardından doktorunun tavsiyesiyle daha sakin bir yaşam sürmeye karar verdi. Ancak 1940 yılında geçirdiği ikinci kalp krizinin ardından, kırk dört yaşında hayatını kaybetti. Cenazesi yirmi-otuz kişilik bir topluluğun katıldığı törenle, Maryland'deki Rockville Mezarlığı'na defnedildi. Hayatı boyunca büyük düşlerin peşinde koşan ve bu düşlerin yıkılışını gören Fitzgerald, eserlerinde iki dünya savaşı arasındaki kuşağın, "yitik kuşak" denen genç insanların dramlarını konu edindi ve evrensel bir tema yaratmayı başardı.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER	6
KRONOLOJİ	11
ÖNSÖZ	
F. SCOTT FITZGERALD, YAŞ BİLİNCİ VE AMERİKAN GENÇLİK KÜLTÜRÜNÜN YÜKSELİŞİ / KIRK CURNUTT	21

Sevecendir Gece

SONSÖZ	
SEVECENDİR GECE VE AMERİKAN TARİHİ / MILTON R. STERN	403

Sevecendir Gece'nin 1934'teki ilk baskısının kapağı.

TENDER IS THE
NIGHT

A ROMANCE

By

F. Scott Fitzgerald

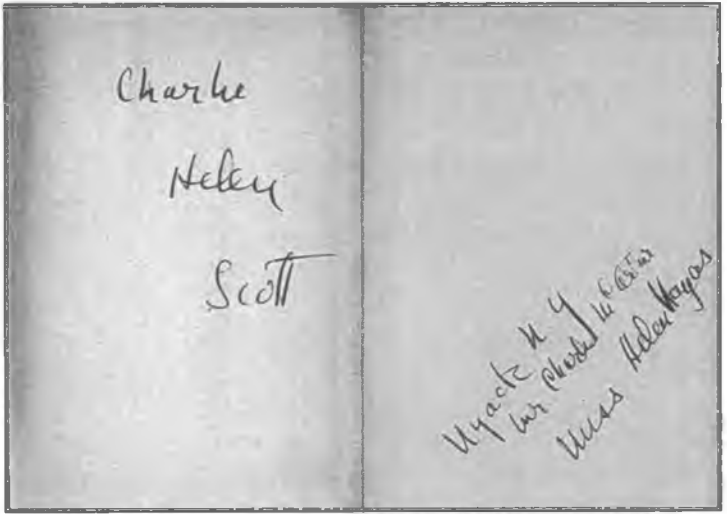
DECORATIONS BY
EDWARD SHENTON

NEW YORK

CHARLES SCRIBNER'S SONS

1934

ilk baskının iç kapagı.

Fitzgerald'in arkadaşları oyun yazarı ve senarist Charles MacArthur ve eşi aktris Helen Hayes için imzaladığı nüshaların ilk sayfaları.

Fransız Rivierası'ndaki Juan Körfezi (Paul Signac).

Rosemary karakterinin esin kaynağı aktris Lois Moran.

Gausse'un Otel'i'nin esin kaynağı olan Hôtel du Cap-Eden-Roc.

Romanda bahsi geçen Beaumont-Hamel Parkı, 1925.

Cam kubbesi Kristal Saray döneminden kalan Saint-Lazare Garı (Claude Monet, 1877).

KRONOLOJİ

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1896	24 Eylül günü Saint Paul, Minnesota'da dünyaya geldi.	
1898-1908	İlk gençliğini New York eyaletinde Buffalo ve Syracuse'de geçirdi.	
1900		<ul style="list-style-type: none">– İtalya'da Kral I. Umberto suikaste uğradı.– Max Planck, Kuantum Teorisi'ni geliştirdi.– Sigmung Freud, <i>Düşlerin Yorumu</i>'nu yazdı.– Frank Baum, <i>Oz Büyücüsü</i>; Joseph Conrad, <i>Lord Jim</i>.
1901	New Jersey'de Newman School adında bir Katolik okuluna kaydoldu; burada Peder Sigourney Fay'le tanıştı. Peder, genç öğrencinin yeteneğini fark etti ve edebiyata olan ilgisini destekledi.	<ul style="list-style-type: none">– Birleşik Devletler Başkanı William McKinley suikaste uğradı, Theodore Roosevelt başkan oldu.– Kraliçe Victoria hayatım kaybetti.– Andrew Carnegie, Carnegie Çelik Şirketi'ni 480 milyon dolara sattı.– Thomas Mann, <i>Buddenbrooklar</i>.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1902		<ul style="list-style-type: none"> – II. Boer Savaşı sona erdi. – Joseph Conrad, <i>Karanlığın Yüreği</i>; Arthur Conan Doyle, <i>Baskerville Tazısı</i>.
1903		<ul style="list-style-type: none"> – Wright Kardeşler, tek kanatlı ve buhar motorlu ilk havadan ağır pervaneli uçuşu gerçekleştirdi. – Jack London, <i>Uçurum İnsanları</i>.
1904		<ul style="list-style-type: none"> – New York metrosu hizmete girdi. – İngiltere-Fransa Dostluk Antlaşması imzalandı. – Joseph Conrad, <i>Nostramo</i>.
1905		<ul style="list-style-type: none"> – “Kanlı Pazar”: Rusya’da ayaklanmalar Kışlık Saray’a ulaştı; isyanlar şiddetle bastırıldı, iki yüz ila bin arasında devrimci öldürüldü. – Albert Einstein, İzafiyet Teorisi’ni geliştirdi. – Aralarında Henri Matisse’in de bulunduğu fovist sanatçılar, Paris’teki Salon d’Automne’da ilk kez sergi düzenlediler.
1906		<ul style="list-style-type: none"> – Dört gün sürecek yangınlara yol açan Büyük San Francisco depremi oldu. – Finlandiya, kadınlara oy hakkı tanıyan ilk ülke oldu. – Upton Sinclair, <i>Chicago Mezbahaları</i>.
1907		<ul style="list-style-type: none"> – İlk elektrikli çamaşır makinesi icat edildi. – Pablo Picasso, kübizmi başlattı. – Joseph Conrad, <i>Gizli Ajan</i>.
1908		<ul style="list-style-type: none"> – Osmanlı’da İkinci Meşrutiyet ilan edildi. – İtalya’da meydana gelen depremde 150.000 kişi öldü.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1909		<ul style="list-style-type: none"> - Robert Peary, Kuzey Kutbu'na ilk ulaşan insan oldu. - Plastik keşfedildi. - Jack London, <i>Martin Eden</i>.
1911		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mona Lisa</i> tablosu Louvre Müzesi'nden çalındı. - Çin'de devrim oldu, Mançu Hanedanlığı sona erdi. - Antik İnka kenti Machu Picchu keşfedildi. - Edith Wharton, <i>Ethan Frome</i>; Max Beerbohm, <i>Zuleika Dobson</i>.
1912		<ul style="list-style-type: none"> - Titanic gemisi Atlantik Okyanusu'nda battı, 1.503 yolcusu hayatını kaybetti. - Thomas Mann, <i>Venedik'te Ölüm</i>; Lev Tolstoy, <i>Hacı Murat</i>.
1913	Princeton Üniversitesi'ne girdi. Burada eleştirmen olacak Edmund Wilson'la tanıştı.	<ul style="list-style-type: none"> - Henry Ford, yürüyen bant tekniğini kullanan ilk fabrikayı açtı. - Birleşik Devletler'de gelir vergisi yürürlüğe kondu. - D.H. Lawrence, <i>Oğullar ve Sevgililer</i>; Marcel Proust, <i>Swann'ların Tarafı</i>.
1914		<ul style="list-style-type: none"> - Arşidük Franz Ferdinand'ın Saraybosna'da suikaste uğramasıyla Birinci Dünya Savaşı başladı. - Charlie Chaplin, ilk kez Şarlo karakteriyle beyazperdede boy gösterdi. - James Joyce, <i>Dublinliler</i>.
1915		<ul style="list-style-type: none"> - Ermeni Kırımı. - İngiliz yolcu gemisi RMS <i>Lusitania</i>, Alman denizaltısı tarafından batırıldı. İngiltere Diğer İtilaf Devletleri'yle birlikte Gelibolu'ya girdi. Çanakkale Savaşı başladı. - Franz Kafka, <i>Dönüşüm</i>.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1916	Üniversitede derslerini ihmal ederek müzikallere senaryolar, okul dergilerine şiirler yazmaya başladı.	– Birinci Dünya Savaşı'nda Batı Cephesi'nde Somme ve Verdun Muharebeleri. İrlanda'da isyancılar Paskalya Ayaklanması'nı başlattı. – James Joyce, <i>Sanatçının Genç Bir Adam Olarak Portresi</i> .
1917	Fitzgerald okuldan mezun olamayacağını anlayınca orduya yazıldı. Savaşa gönderileceğinden korkan Fitzgerald, ilk roman denemesi <i>Romantik Egoist</i> 'i bu dönemde kaleme aldı. Gönderdiği yayınevi romanı reddetti, ama yazmasını teşvik etti.	– Rusya'da Bolşevik Devrimi oldu. Lenin önderliğindeki Bolşevikler, Petrograd'daki Kışlık Saray'ı ele geçirdiler. – Mata Hari casus olduğu suçlamasıyla idam edildi. – ABD, Birinci Dünya Savaşı'na katıldı.
1918	Montgomery, Alabama yakınlarında Sheridan Kışlası'nda teğmenken, cemiyet güzeli Zelda Sayre ile tanıştı.	– Devrilen Rus Çarı II. Nikola ve Romanov ailesi Bolşeviklerce öldürüldü. – 100 milyon kişinin ölümüne sebep olan İspanyol Nezlesi salgını tüm dünyaya yayıldı.
1919	Zengin olma ve Zelda'ya evlilik teklif etme hayalleriyle New York'a gitti ve reklamcılığa atıldı. Ancak Scott'la, yetersiz kazancı yüzünden evlenmek istemeyen Zelda, nişanı bozdu. Maddi durumu kötüleşen Scott, para kazanmak için araba tamirciliğine başladı.	– İtilaf Devletleri ve Almanya arasında imzalanan Versay Barış Antlaşması'yla Birinci Dünya Savaşı resmen sona erdi. – Sherwood Anderson, <i>Winesburg, Ohio</i> .
1920	Bu yıl yayımlanan ilk romanı <i>Cennetin Bu Yakası</i> sayesinde birden üne kavuştu. Bir hafta içinde New York'ta Zelda'yla evlendiler.	– Birleşik Devletler'de Volstead Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle Alkol Yasası başladı. – Kadınlara Birleşik Devletler'de oy hakkı tanındı. – İlk ticari radyo yayını yapıldı. – D.H. Lawrence, <i>Aşık Kadınlar</i> , Edith Wharton, <i>Masumiyet Çağı</i> .

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1921	<i>Güzeller ve Lanetliler</i> 'i yazdı. Zelda ilk ve tek çocuğu Frances Scott'a hamileyken, Scott'ın doğduğu yer olan Saint Paul'a yerleştiler.	Almanya'da enflasyon rekor seviyelere ulaştı. Yalan makinesi icat edildi.
1922	İçki içmeye ve bu yüzden Zelda'yla sık sık kavga etmeye başladı.	– Mussolini, Roma'ya girdi. – Michael Collins, İrlanda İç Savaşı sırasında öldürüldü. – Firavun Tutankamon'un mezarı keşfedildi. – James Joyce, <i>Ulysses</i> ; Virginia Woolf, <i>Jacob'ın Odası</i> ; T.S. Eliot, <i>The Waste Land</i> .
1923	"Başkanlıktan Postacılığa" adıyla da bilinen "Sebze" adlı öyküden uyarladığı siyasi taşlamalı oyunu başarısız oldu. İflasın eşiğinden yazdığı öykülerle döndü.	– Hitler, başarısız darbe girişimi sonrasında hapse atıldı. – Charleston dansı moda oldu. – Sesli filmler gösterime girdi.
1924	Fransa'ya gitti, burada <i>Muhteşem Gatsby</i> 'yi yazmaya başladı.	– J. Edgar Hoover, FBI başkanlığına getirildi. – <i>Yüzyılın Davası</i> : İki zengin ve parlak Şikagolu genç Nathan Leopold ve Richard Loeb, can sıkıntılarını sebep göstererek 14 yaşındaki Bobby Franks'i kaçırap öldürdüler. – V.İ. Lenin öldü. – Thomas Mann, <i>Büyülü Dağ</i> ; E.M. Forster, <i>Hindistan'a Bir Geçit</i> ; Franz Kafka, <i>Dava</i> .
1925	<i>Muhteşem Gatsby</i> yayınlandı. Eleştirmenlerin övgüler yağdırmasına, sahne ve film haklarının hızlıca satılmasına rağmen kitabın satışları başarılı olmadı.	– Caz Çağı'nın en parlak dönemi. – Hitler, <i>Kavgam</i> 'i yayımladı. – Virginia Woolf, <i>Mrs Dalloway</i> ; Franz Kafka, <i>Dava</i> .

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1926	Dördüncü romanında istediği hızla ilerleyemiyordu; Zelda bu dönem hayatı boyunca peşini bırakmayacak şizofreni belirtileri göstermeye başladı.	<ul style="list-style-type: none"> - Mussolini'ye ilk suikast girişimi yapıldı. - Sihirbaz Houdini yediği yumruk sonucu hayatını kaybetti. - Ernest Hemingway, <i>Güneş de Doğar</i>; William Faulkner, <i>Aşk ve Ölüm</i>; Vladimir Nabokov, <i>Mary</i>.
1927	Scott Sevecendir Gece olacak romanına devam ederken, Zelda profesyonel dansçı olma hayalleriyle bale öğrenmeye heves etti.	<ul style="list-style-type: none"> - BBC kuruldu. - Charles Lindbergh, Atlantik Okyanusu'nu bir uçtan bir uca tek başına uçtu. - Amerika'da İtalyan göçmenlere duyulan nefret, cinayet ve gasp olaylarıyla suçlanan Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti'nin idamına sebep oldu. - Virginia Woolf, <i>Deniz Feneri</i>.
1928		<ul style="list-style-type: none"> - Penisilin keşfedildi. - İlk Mickey Mouse filmi gösterildi. - Evelyn Waugh, <i>Gerileme ve Çöküş</i>; Virginia Woolf, <i>Orlando</i>.
1929	Fitzgerald ailesi Fransa'ya döndü; Zelda dansa duyduğu aşırı heves yüzünden, hem kendi sağlığını hem de evliliğini yıpratıyordu.	<ul style="list-style-type: none"> - "Kara Perşembe" yaşandı: New York Borsası dibe vurdu ve tüm dünyayı etkileyecek tarihin en büyük ve en uzun soluklu ekonomik krizi, Büyük Buhran başladı. - Oscar adıyla bilinen Akademi Ödülleri ilk kez dağıtıldı. - Şikago'da Al Capone'un düzenlediği Sevgililer Günü Katliamı'nda, rakip çeteden yedi kişi öldürüldü. Al Capone ülke çapında ünlü oldu. - William Faulkner, <i>Ses ve Öfke</i>; Ernest Hemingway, <i>Silahlara Veda</i>; Erich Maria Remarque, <i>Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok</i>.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1930	Nisan ayında Zelda bir ruhsal çöküntü geçirdi. İsviçre'de bir klinikte eylül ayına kadar tedavi gördü; bu sırada Fitzgerald civardaki otellerde kalıyordu.	– Pluton keşfedildi. – Nazi partisi, Almanya'da mecliste çoğunluğu elde etti. – William Faulkner, <i>Döşegimde Ölürken</i> .
1931		– Al Capone, gelir vergisi kaçırmaktan tutuklandı. – 443 metrelik Empire State binası tamamlandı; 1972 yılına kadar dünyanın en yüksek gökdeleni olarak kaldı. – Virginia Woolf, <i>Dalgalar</i> .
1932	Birleşik Devletler'e dönmelerinin ertesinde Zelda'nun hastalığı tekrar nüksetti, Baltimore'da John Hopkins Hastanesi'ne yatırıldı. Burada kalırken otobiyografik romanı <i>Valsi Bana Sakla'yı</i> yazdı.	– Amelia Earhart, Atlantik Okyanusu'nu geçen ilk kadın pilot oldu. – Lindbergh ailesinin bebeği kaçırıldı. Basın, olayı "Yüzyılın Suç Olayı" olarak tanıyacaktı. – Bilimadamları atomu parçaladı. – Aldous Huxley, <i>Cesur Yeni Dünya</i> ; Vladimir Nabokov, <i>Karanlıkta Kahkaha</i> .
1933		– Franklin D. Roosevelt'e suikast girişiminde bulunuldu. – Roosevelt, yeniden yapılanma programı Yeni Düzen'i yürürlüğe koydu. – İlk Nazi toplama kampı inşa edildi. Adolf Hitler, Almanya'da şansölye oldu.
1934	Dördüncü ve bitirdiği son romanı olacak <i>Sevecendir Gece</i> yayımlandı.	– <i>Dust Bowl</i> : Kuzey Amerika'da şiddetli toz fırtınaları, ekinlere büyük zarar vererek, toplu göçlere sebep oldu. – Soyguncu aşıklar Bonnie ve Clyde, polis tarafından öldürüldü. – Parker Biraderler, Monopoly oyununu buldular. – Mihail Şolohov, <i>Ve Durgun Akardı Don</i> ; Evelyn Waugh, <i>Bir Avuç Toz</i> .

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1935		<ul style="list-style-type: none"> - Almanya, Yahudi karşıtı Nüremberg Kanunları'nı yürürlüğe koydu. - John Maynard Keynes, ekonomik teorisini geliştirdi. - Jorge Luis Borges, <i>Alçaklığın Evrensel Tarihi</i>.
1936	<i>Delirmek</i> 'i yazdı. Hastalığının pençesinde, borç ve alkol batağına saplanmış Fitzgerald yazmaya devam edemiyordu; <i>hastanedeki Zelda'ya yakın otellerde yaşıyordu.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Berlin'de Nazi Olimpiyatları düzenlendi. İspanyol İç Savaşı başladı. - İngiltere'de Kral VIII. Edward, tahttan çekilmeye karar verdi ve krallığı kardeşine bıraktı. - William Faulkner, <i>Abşalom, Abşalom!</i>
1937	Hollywood'a gitti ve haftada bin dolar karşılığında Metro-Goldwyn-Mayer için çalışmaya başladı.	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Hindenburg Faciası</i>: Almanya bandıralı <i>Hindenburg</i> zeplininde New Jersey'ye iniş sırasında yangın çıktı. Yolcu ve mürettebattan 36 kişi hayatını kaybetti. - Amelia Earhart'ın uçağı, Pasifik Okyanusu'nda kayboldu. - Golden Gate köprüsü açıldı. - Japonya, Çin'i işgal etti. - Virginia Woolf, <i>Yıllar</i>.
1938	MGM, bu yılın sonunda ısmarladığı filminden vazgeçince Fitzgerald serbest senaristlik yaptı, <i>Esquire</i> dergisine öyküler yazdı. Zelda doğu yakasında akıl hastanesindeyken, Scott sevgilisi Hollywood dedikodu yazarı Sheila Graham'le birlikte yaşıyordu.	<ul style="list-style-type: none"> - Üçüncü Reich, Avusturya'yı ele geçirdi. - <i>Kristal Gece</i>: Alman diplomat Ernst vom Rath'ın Paris'te suikaste uğramasının ardından Joseph Goebbels'in ayaklandığı halk, Yahudilerin evlerine, işyerlerine ve ibadethanelerine saldırdı. - Graham Greene, <i>Brighton Rock</i>; Vladimir Nabokov, <i>İnfaza Çağrı</i>; Jean-Paul Sartre, <i>Bulantı</i>.
1939		<ul style="list-style-type: none"> - Almanya'nın Polonya'yı işgaliyle İkinci Dünya Savaşı patlak verdi. - James Joyce, <i>Finnegans Wake</i>; Christopher Isherwood, <i>Hoşçakal Berlin</i>; Raymond Chandler, <i>Büyük Uyku</i>; John Fante, <i>Toza Sor</i>.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1940	<i>Son Düş</i> isimli romanının ilk taslağını büyük ölçüde tamamlamışken, 21 Aralık günü geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti. Son romanı öldükten sonra yayımlandı.	– Almanya Hollanda, Belçika ve Fransa'yı işgal etti. – İngiltere'de Churchill başbakanlığa seçildi. – Ernest Hemingway, <i>Çanlar Kimin İçin Çalıyor</i> ; Arthur Koestler, <i>Gün Ortasında Karanlık</i> .
1948	Zelda Fitzgerald, başladığı ikinci romanı <i>Sezar'ın Hakkı'm</i> tamamlayamadan, North Carolina'da beş yıldır kaldığı Highland Hastanesi'nde çıkan yangında hayatını kaybetti. Fitzgeraldlar ailelerinden uzak bir şehir olan Maryland'deki Rockville Union Mezarlığı'nda birlikte gömülmüştür.	

ÖNSÖZ
**F. SCOTT FITZGERALD, YAŞ BİLİNCİ VE
AMERİKAN GENÇLİK KÜLTÜRÜNÜN YÜKSELİŞİ**
KIRK CURNUTT

Saturday Evening Post'ta 1929'da yayımlanan "At Your Age (Senin Yaşında) adlı nispeten az bilinen kısa öykü, Caz Çağı'nın sonunda F. Scott Fitzgerald okurlarının bekler oldukları kendine has bütün özellikleri taşır. Geleneksel orta sınıf geçmişinden sıkılan yakışıklı, sempatik bir kahraman; alev gibi parlayan huysuzlukları gençliğin havailiğini temsil eden dizginlenemez bir uçarı kız;¹ gösterişli bir arabayla kızı alıp kaçan kibirli, değersiz bir rakip; kızının üzerine titreyen ve onun gelenekleri umursamayan tavırları karşısında afallayan, olup bitenleri anlamaktan aciz bir anne vardır ve *The Other Side of Paradise*'da (Cennetin Bu Yakası) on yıl kadar önce işaret ettiği yeniyetmelerin çok da ileri gitmeden sarmaş dolaş oldukları şu fantezi partilerden söz edilmektedir. Yine de "Senin Yaşında", iyi bilinen Fitzgerald formülünden en azından çok önemli bir özelliğiyle ayrılır. Amory Blaine, Dexter Green veya Jay Gatsby'nin aksine Tom Squires, kızı çok yoksul

1 Orijinal metindeki "flapper" kelimesinin sözlük anlamı dağınık saçlı kız olmakla birlikte, Caz Çağı tabir edilen 1920'ler Amerikası'nda modayı takip eden, Victoria dönemi güzellik anlayışını kökten değiştiren, kısa saçlı, kısa kollu bluz ve diz boyu etek giyen, caz partilerinde martinisini yudumlayan, çarliston yapan, araba kullanan, serbest tavırlı genç kadın anlatmak için kullanılır. Bunlar arasında en bilineni Fitzgerald'ın çılgın karısı Zelda'dır. Terimin Türkçe bir karşılığı yoksa da, Ülker Ince'nin "Flappers and Philosophers" in çevirisinde kullandığı "Uçarı Kızlar" uygun bir karşılık gibi görünüyor – ç.n.

olduğu için değil çok yaşlı olduğu için kaybeder. Ellisindeki Tom Squires, Annie Lorry'nin güzelliğinin ve sosyal mevkinin olduğu kadar yaşının da çekimine kapılır. Genç kız onun için kendi ergenlik çağının "samimi kesinliklerinin" anılarını canlandıran ve "romantik genç terminolojisini" yeniden tanıtan gerçek bir gençlik pınarıdır (Price). Hikâyenin acıma duygusu uyandıran niteliği, Tom'un yaşlılığın bir kronolojik ölçü değil, kafada olup biten bir şey olduğu inancından kaynaklanır. "Yaşlı değilim," der kendi kendine. "Elli yaşında, kırkındaki çoğu insandan daha gencim" (Price). Ama Annie onu otuz yaş daha küçük yakışıklı bir köylü delikanlısıyla aldattığında, kendi Ponce de León² iddialarının ahmaklığı karşısında şaşkına döner. Bir ebeveyn ses tonuyla genç kadını azarlarken, "büyük bir şaşkınlıkla kendisinin ve Annie'nin annesinin aynı yaşta insanlar olduğunu kavrar." Hikâyenin sonunda Tom yaşına uygun davranmaya karar verir. "Gençliğe ve bahara karşı mücadeleyi kaybetmiş ve çektiği acıyla yaşlılığın bağışlanmaz günahını –ölmeyi reddetme– ödemiştir (Price).

Haykırış kabilinden bir pasaj Tom'un gençleşme takıntısını özellikle iyi ortaya koyar: "Gençlik, Tanrım – gençlik! Yakınımda olmasını istiyorum, çepeçevre etrafımda olmasını, umursamayacak kadar yaşlanmadan önce bir defa daha istiyorum" (Price). Bu ifade Fitzgerald'ın tüm külliyatını gayet güzel açıklar, çünkü bütün yazılarında gençlik saplantısı merkezi bir yer tutar. Esas olarak, yaşlılık Fitzgerald'a kendine güven ölçütü sunmuştur. Fitzgerald genç olduğuna inandığı sürece erken başarı vaadini dile getirir. Yirmi üç yaşında "Her zaman olağanüstü kişilere ilgi duydum, çünkü ben de onlardan biri sayılırım," demişti. "Princeton'daki sınıfımızda sanırım en genç on kişiden biriydim" (Correspondence / Mektuplaşmalar). On yedi yıl sonra neden erken gelen başarıya olgun yaşta gelen başarıdan fazla değer verdiğini açıklar: "Genç yaşta başarıya ulaşan kişi iradesini kullandığına inanır, çünkü yıldızı parlamaktadır," diye yazar "Early Success"de (Erken Gelen Başarı, 1937). "Otuzunda olduğunu söyleyen bir kişi güç ve yazgıdan her birinin katkıları hususunda dengeli bir görüşe sahiptir; bu noktaya kırkında ulaşan kişi ağırlığı sadece iradeye verme eği-

2 Avrupalıların Florida'ya yaptıkları ilk geziyi (1513) yöneten İspanyol konkistador. Hakkında yanlış bir yorumla gençlik çeşmesini aradığı yolunda hikâyeler anlatılmıştır – ç.n.

limindedir" (*Crack-Up / Çöküş*). Gençlik tanrıların leziz bir armağanı, yazgının sıkı çalışma üstüne zaferini sağlayan ilahi bir lütuftur. Fitzgerald'ın 1940'taki zamansız ölümünden önce bile John Peale Bishop, Princeton Üniversitesi'nde beraber okudukları eski arkadaşının insanın kendini başarısız saymaması için "erken yaşta eser vermesi gerektiğine" inandığını hatırlıyor: "Kendisine ölçü olarak on yedi yaşı aldığını, daha sonraki her şeyi bir düşüş saydığını düşündüğümü söyleyerek yakındım. Bir an duraksadı, sonra, 'Şunu on beş yaparsan, katırım,' dedi" (Bishop, "The Missing All,").

Ne yazık ki çoğu eleştirmen Fitzgerald'ın yaş bilincine ilişkin kültürel arka planını göz ardı etmekte ve onun gençlik takıntısını sanatının olgunlaşmasını engelleyen bir kişilik kusuru olarak tanımlamaktadır. Yine de onun yaşlanmaya karşı tavrı, 20. yüzyıl popüler kültürüne özgü daha geniş bir gençlik fetişizmini yansıtır. "Zaman, yaşlılığın vakar, itibar ve güç, gençliğinse çaresiz kölelik anlamına geldiği zamanlardı," diye sızıldanıyordu altmış iki yaşındaki Charlotte Perkins Gilman 1922'de. "Yaşlılık saygı talep etmektedir, yaşlı insanlar zamanın ilerlemesiyle hiç çaba harcamaksızın bilgelik biriktirdiklerini varsaymaktadırlar. (...) Ama şimdi manzara değişmektedir – hem de tanınmayacak kadar. Yaşlılık [artık] gelişen bir toplumun artçısı olarak durmaktadır." Fitzgerald'ın yazılarında gençliğin önemini değerlendirmek için kişisel patolojinin ötesinde hayat döngüsüne ilişkin çağdaş tavrıların topuna bakmak gerekir. Neden, Gilman'ın ifadesiyle, "yaşlıların gününün geçtiğini ve gençliğin gününün geldiğini" anlamayı gerektirir (Gilman, "Vanguard").

Gençliğin yüzyıl boyunca kültürel normları, değerleri, beğenileri ve yerleşik ahlâk kurallarını sarsmasından sorumlu güçler çok yaygın ve çok çeşitlidir. Çoğu tarihinin işaret ettiği gibi, hayat döngüsünde belirgin ve geçici bir dönem olarak ergenlik tanımı, 1890'lara kadar üst sınıflar dışında mevcut değildi; bu tarihten sonra, ailelerin çocuklar üzerindeki denetimlerini aşındıran sanayideki ve şehirleşmedeki gelişmelere cevaben, yetişmekte olan gençliğin ahlâkî gelişimini denetlemekten sorumlu bir dizi kurum ortaya çıktı. Zorunlu devlet okulları, çocuk işçi yasaları ve hatta izci ve YMCA³ gibi müfredat dışı kanallar; kuşak içi özdeşleşmeyi teşvik eden, akran arkadaş grupları halinde ta-

3 Young Man's Christian Association / Genç Hıristiyan Erkekler Birliği – ç.n.

bakalaştırdığı genç insanlara toplumsal bir alan açmak suretiyle onları yetişkin kültüründen ayırdı. Toplumbilimciler bu yeni deney kategorisinin psikososyal özelliklerini ergenlik öncesinden ve yetişkinlikten ayırt etmeye başlarken, hayatın eşik aşaması olarak bir yeniyetmelik fikri şekillendi. Eğitim alan çocukların erken yaşta yetişkinleri taklit etmeye çalıştığını göz önünde bulunduran yeni ideal, gençlik yıllarının karmaşa dolu tek gelişme dönemi olduğunda ısrar etmiştir. Viktor-yan ahlâkçılar, doğru bir şekilde ergenliğe adım atılmasını sağlamak için sıkı bir ahlâkî denetim rejiminde ısrar ederlerken, çağdaş düşünürler gençlerin kimliklerini akran ilişkileri yoluyla oluşturmasını özen-diren hoşgörölü bir tavrı desteklemişlerdir. 1920’lerde bu yeniyetme-lik kavramıyla yetiştirilen ilk gençlik kendi argosu, üslubu ve geçiş tö-renleriyle ayrı bir alt kültür olarak kamusal alanda gözükmeye başla-dı. Genç bir kuşağın ansızın öne çıkması halkın ilgisini çekti; bu kuşa-ğın çılgınlığının ve modaya düşkünlüğünün etik olup olmadığı üzeri-ne on yıldan fazla sürecek bir tartışma başladı. Gençliğe çevrilen ves-veseli dikkat ve ilgi, büyüyen kuşaklar arası uçuruma aracılık edecek bir sözcüye talep de yarattı – bu rolü o dönemde Fitzgerald’dan da-ha iyi oynayacak kimse yoktu.

Ancak gençlerin kendileri, bu yeni ortaya çıkan gençlik kültürünün sadece bir alt kesitini oluşturuyorlardı. Yeniyetmelerin bölünerek sergiledikleri gençlik işaret ve sembolleri, genç olmasalar da genç gö-zükme isteyenler tarafından el konulma riskini taşıyan toplumsal alana girdi. Fitzgerald’ın “Echoes of the Jazz Age”de (Caz Çağından Yankılar, 1931) sözünü ettiği gibi, 1920’lerin başlarındaki “çocuk partileri” sonunda “daha yaşlılar tarafından devralınmış, çocuklar ne yapacağını bilemez, ihmal edilmiş ve oldukça şaşkın bir vaziyette kal-mışlardı” (Çöküş). Bir alay kendine-yardım gurusu, gençliğin sadece gençlere ait olmadığına ısrarlıydı; gençlik bir tavır, yaşlanmaya yenik düşmemenin sırlarını bilen kişilerin yararlanabileceği bir yaşam tarzıydı. Hollywood filmleri, müzik ve romanlar, zevk verici “ne çok eğlen-dik” inancını yayarken, moda, sağlık ve kozmetik endüstrileri, mallarının tüketicilere genç insanların canlılığını vereceği iddiasıyla gençli-ğin çağrısını değerlendirdi. Bu gençlik kültürünün peşine takılma, çabucak insanları yaşlılığa karşı tavır almaya yöneltti. Hayat yolculuğu-nun masumiyetten tecrübeye doğru bir hac yolculuğu olarak sembo-

lize edilmesiyle, yaşlanma Caz Çağı boyunca planlanmış bir demodeleşmeye –talep edilmemiş bir yersizlik davetine– benzedi. Fitzgerald'ın yapıtlarının bu temelde okunması sadece onun yaşlanma karşısında duyduğu endişeleri şekillendiren etkilerin değil, 1920'lerin –ve daha sonra neredeyse her onar yıllık dönemin– neden özellikle bir “gençlik meselesi” olarak görüldüğünün de daha iyi anlaşılmasını sağlar (Çöküş).

Genç adam hüznü: Ergen deneyiminin yeniden yazılması

Cennetin Bu Yakası 1920'de yayımlandığında, okurlar Fitzgerald'ın çizdiği gençlik hayatının gerçekliği karşısında şoke olurlar. Bir kahraman vardır: Armory Blaine; çok içen, Princeton'dan terk ve hatta Atlantic City'de bir otel odasında reşit olmayan yarı giyinik bir kızla basılmış biri. En çarpıcı olanı, roman genç-ergen kurmacasının başlıca ayrıcalığı konusunda başarısız olmuştur, zira erginliğin sivil sorumluluklarını resmetmek yerine ikircikli bir şekilde sonlanmıştır; ana karakter artık bir çocuk olmasa da tam olarak büyük de değildir; geçmişinden kopmuştur, geleceğindense emin değildir. “Kim olduğumu biliyorum, ama hepsi bu kadar,” diye itiraf eder Amory bir diyalogun sonunda (*Cennetin Bu Yakası*). Yayımlanmamış bir önsözde Fitzgerald'ın belirttiği gibi, “kahramanın gerçekten 'bir yere gidip gitmeyeceği' okuyucunun karar vereceği bir şeydir.”⁴ *Chicago Daily Tribune*'den Burton Rascoe'ya göre (3 Nisan, 1920) *Cennet*, “günümüz Amerika'sında ergenlik ve genç erkeklik üzerine sahip olduğumuz tek uygun incelemeyi” sunar (Bryer, *Critical Reception*). Büyümekte olan çocuklar üzerine yazılmış Owen Johnson'un *Stover at Yale*'i (1912) veya Booth Tarkington'un *Seventeen*'i (On yedi, 1916) gibi popüler kitaplar *Cennet* ile kıyaslandığında ansızın yüzeysel görünmeye başlar. Amory “bir ukala, bir züppe [ve] bir eşek” olabilirdi, ama “bir genç Bay Tarkington'un resmettiği sevimli bebekten daha çok bu şeylerin hepsiydi. Dahası, 17'sinde bir genç, Bay Tarkington'un tanıklığına rağmen düşünmeye başladı... fikirlere sahip olur, üzüntüye kapı-

4 Bu parça, *This Side of Paradise*'in Cambridge University Press (1995) baskısında “Önsöz” başlığı altında yayımlanmıştır.

lır, ihtiras duyardı – tabii bütün hayatı boyunca mutlak bir aptallığa ve otomatik olarak hareket etmeye yargılı değilse” (Bryer, *Critical Reception*). Johnson ve Tarkington gençliği yetişkinlerin onları görmek istediği gibi resmederken, Fitzgerald gençleri onların kendilerini gördüğü gibi gösterdi: huzursuz, tecrübeye aç, ayartılmaya yatkın ve aşırı. *St. Louis Post-Dispatch*'in uyardığı gibi, *Cennet*, çocuklarının bir Louisa May Alcott dünyasında yaşadığına inanan ebeveynler için haşin bir uyanış vaat ediyordu. Bu, “bir kız evladın annesinin eline verebileceği türden bir kitap değildi!” (Bryer, *Critical Reception*).

Elbette *Cennet*'in *outré*⁵ yönleri bugün sarsıcı olmaktan ziyade değerli görünmektedir, ama 1920'den önce orta sınıf gençliğin alışılmışın dışında davranışlarına ilişkin ifşaatlar çok daha az ve seyrekti. Ama romanın bu hoşgörüyü kanıksamakla kalmayıp bir de bunlarla övünen, özür dilemeyen tavn daha da az rastlanır bir şeydi. Genel olarak, Fitzgerald'ın *provokatör* duruşu natüralizm, Freudçu psikoloji ve James Joyce'un *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* gibi modernist Bildungsromanın etkilerine yorulabilir ki, bunların hepsi de olgunlaşmanın daha karanlık, daha karmaşık bir tarzda resmedilmesini teşvik eder. Yine de yalnızca estetik yenilikler *Cennet*'in gerçekçiliğini açıklamaz. Daha çok ergenlik fikrinin kendisi *Stover* ve *Seventeen* gibi pembe romanları ciddi bir şekilde eskiten yeni bir tanıma kavuştu. Viktoryen zihniyet sahipleri, gençliği, çocukların burjuva saygınlığı için geçerli temel nezaket kurallarını öğrendiği manevi bir çiraklık olarak tanımlamışlardı. Horatio Alger'in terbiyeli kahramanları gibi kurgusal gençlerin, çeşitli etik ikilemlere uygun cevaplar konusunda genç okurlara model olmaları bekleniyordu. Böyle bir gençlik ister istemez psikolojik çatışmalardan yoksundu, çünkü yazarları bütün dikkatlerini ergenliğin duygusal karmaşalarına vermemiş olsalardı, sadece çok sıkı bir *öz disiplin*in genç insanlara olgunlaşma sürecinde yol gösterebileceği yönündeki kendi ısrarlarıyla çelişirlerdi.

20. yüzyılın başında Viktoryen dindar itaatkâr gençlik imgesi, zorlu, sorunlu bir çağ olarak doğası gereği sapkınlığa ve isyana yatkın yeni bir ergenlik kavramıyla yarışmak zorunda kaldı. 1904 tarihli devasa çalışması *Adolescence*'la yeni tomurcuklanan “dehşet verici gençler” kavramına meşruiyet kazandıran G. Stanley Hall'e göre gençlik, genç

5 (Fr.) Aşırı, acayip.

insanların çelişkili duygulara ve içgüdülere yenik düştüğü bir "fırtına ve stres" dönemidir. "Çılgına dönmüş gençler büyük sorunlarla ve fikirlerle boğuşurlar," diye yazıyordu Hall. "Ancak güçleri yetersizdir ve giderek sersemler, şaşkınlığa düşer ve tutarsızlaşırlar (*Adolescence*). Viktoryen zihniyet sahipleri bu karışıklığı moral bir zaafın işareti olarak mahkûm ederken, Hall, gençliğe görülmemiş (gıpta değilse) bir empati besler. Esasında bir romantik olan Hall ergenin gelişimini, ilkel güdülerini korumaya çalışan yapmacıklıktan uzak gençlikle tutku ve yaratıcılığında fazlasıyla ketum, uygarlaşmış yetişkinler dünyası arasında süren Rousseau'cu bir mücadele olarak tarif eder. Yeniyetme insanın babasıdır Hall'e göre, çünkü erişkinlik "insanın gönlünü vaktinden önce yaşlandırıp çoğu kez bunaklaştırırken", gençlik erişkinlerin anlamakta başarısız kaldığı "canlı duygularla" doludur. Büyümenin olmazsa olmazı güdüleri zapturapt altına almak değil bastırılmasına direnmektir, çünkü eğer çok çabuk olgunlaşmaya zorlanırsa, yeniyetme güçten düşmüş gençliğin sağlıklı enerjisini bulabilir. Hall'ün kuramının asıl mirası, yeniyetmelere karşı "özellikle de çocuk suçlulara karşı" yeni bir "yüce gönüllülük, daha hoşgörülü bir ebeveyn tavrı ve pedagojik tavır" oldu; çocuk suçluların kuralları çiğneme eğilimleri moral bir tehditle kendini ifade etmenin yollarını aramaya yönelerek düzeldi. Bu yeni hoşgörü, kabul edilebilir davranış normları oluştururken, "sevimli bebek" yerini, yabancılaşması ve huzursuzluğu kendini yetişkinlerin ikiyüzlülükleri arasında içgüdüsel olarak etik bir kesinlik aramaya iten asiye bıraktı.

Fitzgerald erken gelen başarısını, yeniyetme ve yeniyetmelikten çıkmış okurların yeni bulunan karışıklığın ve karmaşıklığın gençliğin hayat tarzıyla ilişkili olduğunu onaylayacak kadar olgun olmasına borçluydu. *The Bookman*'in ileri sürdüğü gibi *Cennet* "gençliğin, tek tek her birinin ikna edici bir güncesiydi", çünkü Fitzgerald "[gençliğin] sorunlarını melankolik bir koruyuculukla araştırmıyordu; mücadelenin tam ortasındaydı ve mücadelenin şiddetiyle [yazıyordu]" (Brayer, *Critical Reception*). Roman zaferde ve trajedide Amory'nin duygularını takip ederek Hall'ün ileri sürdüğü gibi gençlerin "her şeyden zevk alan, sevinç duyan bir düşünce yapısıyla acı ve hoşnutsuzluğa" karşı etik olmayan bir eğilim arasında nasıl ikiye bölünmüş olduklarını göstermek suretiyle gençliğin mizacındaki "kararsızlığı ve dalga-

lanmaları" belgelemiştir (*Adolescence*). Dahası, öyküsünü, "büyüyüp bütün Tanrıların ölmüş, bütün savaşların verilmiş, bütün inançların sarsılmış olduğunu gören" (*Cennetin Bu Yakası*) bir kahramanla bitirerek, Fitzgerald ergenliği duygusal ve tarihsel bir uyum süreci olarak tanımlamıştır. Kısacası, Amory nasıl büyüyeceğini bilmemektedir, çünkü rol modellerinden öğrenilen derslerin modern çağda işe yaramadığı ortaya çıkmıştır. *Cennet*, genç insanların kültürel değişimlerin yükünü taşıyabileceğini ileri sürerek Hall'ün "modern hayatın gençlere birçok bakımdan güçlük çıkardığı" (*Adolescence*) yolundaki savını kuvvetle onaylamış olmaktadır. Gerçekten, Amory'nin hayal kırıklığına uğraması ve *can sıkıntısı* Hall'cü "tehlikeli gençler" kavramının o kadar doğrulanması olarak görülmüştür ki *San Francisco Chronicle*, *Cennet*'in "G. Stanley Hall'ün *Adolescence* or a psychopathological case record[unun] ilave bir bölümü" olarak görülmesi gerektiğini ileri sürmüştür (Bryer, *Critical Reception*).

Fitzgerald'ın *Cennet*'ten sonraki romanları otuzlarının eşiğindeki kahramanlara odaklanıyor olsa da, kısa öykülerinin çoğunluğu aynı zamanda Amory gibi büyümenin fırtına ve streslerine göğüs geren ergenleri ön plana çıkarır. Bu "gençlerin" en iyileri arasında, 1928 ile 1931 arasında yazılan ve gençler arasındaki flörtleri ve popülerlik törenlerini ele alan on dört öykülük bir seri, *Basil ve Josephine* öyküleri vardır. Hikâyelerin konuları yazarın kendi çocukluğundaki olaylara dayanıyor olsa bile, serinin yazımında aslında Fitzgerald'ın gençliğinde beğendiği Tarkington'un *Penrod*'u ve *Seventeen*'i örnek alınmıştı. Fitzgerald aslında, hikâyelerin çok fazla "Tarkington'la dolu" olduğunu hissettiğinden, yayımcısı Maxwell Perkins'e yazdığı gibi "kaçınılmaz karşılaştırmaların" ününün altını oyacağı korkusuyla 1930'ların ortalarında onları bir kitapta toplama teklifini geri çevirdi (*Dear Scott / Dear Max*). Bu öyküleri hayli kazançlı *Saturday Evening Post* için yazmıştı; gündelik yazılar olarak onları küçümsüyor ve belki de kendi öykülerinin onları esinleyen öykülerden ne kadar üstün olduğunu değerlendiremiyordu. Tarkington "mankafa" denen yüzeysel bir gençlik imgesini meşhur etmişti; genellikle bir genç, kendisini komik bir figüre dönüştüren romantik bir hezeyanın sancılarını çekiyordu. Mizah yergici olmaktan çok duygusaldı ve ergenin sızıldanan, hayalci yaradılışı onun toyluğunu vurgulamak ve "içindeki küçük çocuğu çeşitli kı-

liklar altında yaşatmaya devam eden on yedi yaşında birinin gönül işlerinin altından kalkamayacağını” göstermek için karikatür boyutlarında abartılmıştı (*Seventeen*). Fitzgerald, Tarkington’un bir mizahçı olarak ustalığını takdir etse de, “mankafa”yı gençliğin dürüst olmayan bir betimlenmesi olarak reddediyordu: “Ne yazık ki,” diye yazar 1922’de, “yaşayan her Amerikalıdan daha iyi nesir yazan bir adam gerçeği söylemeyi bir suç olarak kabul eden bir kuşak içinde yetişti” (“*Three Soldiers*”, Brucoli, *F. Scott Fitzgerald on Authorship*).⁶

Kısa öykülerinde küçük düşürücü mankafa şablonunu terk etmesi, Fitzgerald’a ergenlik tecrübesinin sınırlılığı üzerine odaklanma ve Hall gibi içgüdüyle disiplin arasındaki çatışmayı inceleme imkânını verdi. Basil Duke Lee ve Josephine Perry aynı anda hem naif hem çokbilmişlerdir, kısmen çocuk, kısmen de yetişkindirler. Her ikisi de yeni yeni filizlenen tensel arzuların farkındadırlar ve öpüşmeyle yetiniyor olsalar da, *On yedi*’nin Willi Baxter’ine ve onun dilberi Bayan Pratt’a yabancı değillerdir. (Sanki ergenlik öncesi dönemde aseksüel olduğu hususunda okura güvence vermek istiyormuşçasına Tarkington, Willie’nin oynaşına bıktırıcı bir bebekçe konuşma eğilimi yükler.) Fitzgerald’ın gençleri kişiliklerinin gelişimini engelleyen karakter bozukluklarıyla da karşı karşıyalardır. Tarkington için Basil’in kendini beğenmişliği veya Josephine’in bencilliği hokkabazca bir mizah fırsatı yaratır, çünkü Willie ne zaman Bayan Pratt’ı zevkle seyretmeye kalkışsa, kazara tatlı tabağına basar veya ıslak boyanın üstüne oturur. Oysa Fitzgerald ergeni gülünç ve kusurlu biri durumuna indirgemekten kaçınır, bunun yerine onun karşısına gelişimini şekillendiren bir dizi güçlük çıkarır. Son Basil öyküsü, “*Basil and Cleopatra*”da öykü kahramanı “daha yaşlı, daha etkileyici ve daha az etkilenen biri olmayı” arzular; bunu yapabilmek içinse çekiciliğini daha önceki sekiz öyküde sevgisini hak etmediklerini defalarca kanıtlamış olan herkesin gözdesi, hoppa kızların üzerinde denemesi gerekir. (*Basil and Josephine Stories*). Beş öykülük Josephine serisi hayli hüznü bir notla biter. “*Emotional Bankruptcy*”nin kadın kahramanı, “sınırsız, trajik duygusuzlu-

6 Fitzgerald, *Sevecendir Gece*’de Dick Diver’in Rosemary Hoyt’a olan ilgisini tasvir ederken bu mankafanın kendini küçük düşüren romantizminin de parodisini yapar. Dick, 19 yaşındaki aktrisin peşinde koşarken “Tarkington’ın karakterlerinin aptallığına” (151) yenik düşer ve karakterinin aristokrat üstünlüğüne gölge düşürerek sıradanlığa geçmeye başlar.

ğunun” ve narsisizminin kendisini olgun aşk için uygunsuz hale getirdiğini itiraf etmek zorunda kalır. Romantizme karşı uçarı tavrı, onun, henüz on sekizinde olmamasına karşın “verecek hiçbir şeyi olmadığını” ve “herhangi bir şey hissedemediğini” kavramasına yol açar (*Basil and Josephine Stories*). Her iki durumda da Fitzgerald ergenin gerçekliği kavrama kapasitesinde ısrar eder. Basil’le Josephine sadece kendilerini derinlemesine tanımakla kalmazlar, öykü onların dünyaya bir daha eskisi gibi masum bir şekilde bakamayacaklarına ilişkin ipuçlar da verir.

Fitzgerald’ın mankafa geleneğinden en kafa karıştırmacı ayrılığı Tarkington’un genç okurlara yukarıdan bakan anlatı tavrında yaptığı değişiklikleri içerir. *Seventeen*’in son sayfalarında Bayan Pratt’in ailesi onu başka yere gönderdiğinde Willie aşkından ebediyen ayrılır. Oğlan, acısıyla alay eden bir komşu kızını azarlarken, anlatıcı araya girip Willie’nin on yıl sonra onunla evleneceğini ve mutlu evliliklerinin mankafaya şu an inanmakta zorluk çektiği şeyi –yani on yedisinde olgun bir aşkı tanıyamayacak kadar toy olduğunu– kanıtlayacağını açıklar. Bu tür araya girişler Tarkington’un ergen duygularını reddettiği iyicil bir tepeden bakışı yansıtır. Anlamlı bir biçimde, Fitzgerald editoriyal yazılar yazmaya giriştiğinde, sevimsiz ergenlere eleştirilerini gençliğin bakış açısından yöneltir. Josephine öykülerinin ilki olan “First Blood”da (İlk Kan) kadın kahramanın çok az tanıdığı bir talibini öpme arzusunu anlatır: “Josephine ne utanmıştı ne de şikâyetçiydi... Planlamamıştı; ... sadece işi oluruna bırakmış, içindeki ezici hayat da gerisini yapmıştı.” Josephine’in kendini koyuvermesini mahkûm etmekense Fitzgerald onu yargılayanları eleştirir: “Ancak gençlik geride kaldıktan ve tecrübe bize bir tür ucuz cesaret verdikten sonra çoğumuz bunların ne kadar basit şeyler olduğunu anlarız” (*Basil and Josephine Stories*). Ergenleri yetişkinler gibi düşünmeye teşvik etmek yerine, Fitzgerald daha yaşlı okurların gençliğin içgüdüsel, fevri yaratıklar olduğunu ve dizginlenmelerinin onlara kendi ahlâkî sınırlarını çizmede bir ayak bağı olarak görüneceğini anlamaları hususunda ısrar eder. Tarkington dışındaki zımnî okura seslenirken Fitzgerald sempatisinin yaşlıların kendilerine ders vermesine değil serbestliğe ihtiyaç duyan gençlikten yana olduğunu belli eder.

Yetişkinlerden anlayış talep ederken Fitzgerald, gençlik psikolojisi

konusunda sadece *Seventeen*'in çizdiğinden daha ayrıntılı bir portre çizmiyordu. Aynı zamanda gençliğe ve olgunluğa geleneksel olarak atfedilen değerleri tersine çeviriyor, gençliği yetişkinlerin asla olamayacakları bir norm olarak idealize ediyordu. Fitzgerald için gençlik kişinin romantik vaadinin zirvesini oluşturuyordu; bu noktaya ulaşıldı mı yaşlılık insanı soğuk, bayağı dünyaya sürgün ediyordu. Fitzgerald yaşlılığı bu şekilde resmederken, büyümeyi İncil'deki mutlu hata öyküsüyle eşitleyen ortak bir imgeler havuzundan yararlanıyordu. Hall'ün *Adolescence*'i yetişkinliği tanımlamak için hataya da anıştırmada bulunur: "Belki de cennetteki *Adem* efsanesi bu dönemi anlatır. Çocukluk bilinci deri değiştirmiş ve yeni bir bilincin gereği ortaya çıkmıştır".

Fitzgerald için masumiyet yitimi sonrası imgeler tekrar tekrar ele aldığı "bilincine varma" veya "rüşte erme" hikâyelerindeki olaylar dizisini vurgular. Art arda birçok öyküde, talihin aniden dönmesiyle düşlerini yitiren bir genç, insan arzularının beyhudeliğine dair örnek bir kavrayışa ulaşır. "*The Sensible Thing*"deki (Hassas Şey) George O'Kelly ve *The Last of Belles*'deki (Dilberlerin Sonuncusu) Andy dâhil Fitzgerald'ın birçok başkahramanı için başarısızlıkla sonuçlanan bir ilk aşk, bu istenmeyen bilince yol açar. Diğerleri, Dick Diver, Anthony Patch olsun, "*Babylon Revisited*"in (Yeniden Ziyaret Edilen Babil, 1931) Charlie Wales'i olsun sefahate sürüklenir ve bir zamanlar kanıksamış oldukları kaygısız eğlenceleri özlemle anarlar. Hızlandırıcı etmen ne olursa olsun, bu tecrübelerin etkisi her zaman aynıdır: Fitzgerald'ın kahramanları ansızın kendilerini geri dönülemez bir şekilde yaşlı hissederler. "*Winter Dreams*"in (Kış Düşleri, 1922) sonuç bölümü eski aşkının güzelliğinin solduğunu öğrenen Dexter Green'in şoke olması gibi aleni bir *felix culpa*⁷ imgesi yoluyla bu kavrayışı dramatikleştirir: "Düş yok olmuştu. Ondan bir şeyler alınıyordu... Kapılar kapanmış, güneş batmış ve zamana direnen çeliğin gri güzelliğinden başka hiçbir güzellik kalmamıştı. Katlandığı üzüntüler bile geride, kış düşlerinin çiçeklendiği gençlik, zenginlik, hayat yanılısamalarının diyarında kalmıştı" (*Stories / Öyküler*). Hata ile yaşlanma arasındaki benzerliği daha iyi açıklayan çok az pasaj vardır. Fitzgerald, bir hikâyeye için yitirilen gençlik cennetine duyulan ani özleminden daha fazla katarsis sağlayan bir doruk noktası olamayacağı görüşündedir.

7 (Lat.) Mutlu hata.

Kaderine terk edilmiş gençlik için ilahiler: Bir caz kuşağı tanımı

Modern gençliği tanımlamak için masumiyet yitimi sonrası imgele-ri kullananlar, yalnız Fitzgerald ve Hall değildi. 1920'li yıllarda Hall'ün ergen tanımı gereğince yetişen ilk kuşağın günahkârlığı sayısız dergi yazısında ele alınıp değerlendirildi. (1919 *New York Times Index*'te gençlik bir kategori başlığı olarak bile yer almıyordu. 1922 yılının *Reader's Guide to Periodical Literature*'ında ise, bu konuda 1918-19 bas-kısındaki kabaca yirmi katı başlık vardı.) "Daha Yaşlı Daha İyi Değil-dir" ve "Gençler Yaşlılara Karşı" gibi başlıklar, yorumcuların kuşakları-na göre ikiye bölünmüş olduğunu göstermektedir; yetişkin "iç çama-şlırları" vahşi tavırlı gençleri mahkûm ederken, kendilerini bu sonun-cuların sözcüsü ilan edenler de samimiyetleriyle övünüyorlardı. Yaşlı kuşağın endişesi basit bir sorudan kaynaklanıyordu: şımartılan, kinik gençlikten üretken, ahlâklı yetişkinler çıkar mıydı? Paula S. Fass, bu tartışmada Fitzgerald'ın arabulucu rolünü oynadığını ileri sürer. Onun roman ya da öyküleri "Amerikan gençliğinin davranışını halkın yüzü-ne vururken," bir yandan da "gençliğin kendisini bariz bir şekilde etki-siz kılacak olan eski değer ve normlar düzenine yabancılaşmış olması-na hayflanır." Fitzgerald kendi kuşağının kafa yapısı üzerine içeriden birinin bakış açısını sunarken, aynı anda da daha yaşlı okurları gençle-rin "[Amerika'nın] eski istikrarına sürekli bunu anımsatıp duranlardan daha az tehdit oluşturduğu" hususunda temin etti (Fass, *Güzeller ve Lanetliler*). Fitzgerald, düşmüş⁸ olduğumuzu biliyoruz, ancak ayağa kalkıp kalkamayacağımızı bilmiyoruz, diye ısrar ediyordu.

Fitzgerald'ın kurmacasında betimlenen hiçbir ergenliğe geçiş ritüe-li, kibar çevrelerin nispeten masum bir "çıkma" sanatı olarak söz etti-ği, ama gençliğin daha geniş bir yelpazede içinde cinsel ilişki içermeyen yakınlıkları anlatmak için kullandığı "okşama" kadar çok yorum yapılmasına neden olmamıştır. *Cennetin Bu Yakası* ilk ününü "Vik-toryen annelerin, kızlarının hiç umursamaksızın öpülmeye ne kadar alışkın olduklarına dair hiçbir fikrinin olmadığını" ve "sekizden önce buluşup dansa giden popüler bir kızın... on ikiden önce muhteme-

8 Fall: Hem "Düşmek" hem de "Adem'le Havva'nın işlediği ilk günah" anlamına geliyor.

len öpüştüğünü” iddia etmiş olmasına borçludur (*Cennetin Bu Yakası*). İlk öykülerinden birkaçı yetişkinlerle, önüne gelenle sarmaş dolaş olma tehdidiyle neredeyse eğlenir. “Bernice Bobs Her Hair” (Bernice Saçlarını Kısa Kestiriyor, 1920) bir golf kulübündeki dans partiyle başlar. “Yüreği buz kalıbı, keskin gözlü, orta yaşlı kadınlardan koca bir ordu” gençlerin “kural tanımayan danslarına” nezaret eder, ama “daha popüler ve daha tehlikeli kızların hiçbir şeyden kuşkulanan aynı zengin dulların” park edilmiş limuzinlerinde “öpüştüklerinden” tamamen bihaberdirler (*Öyküler*). Fass, böyle anlarda, Fitzgerald’ın “okurlara en korktukları, ama daha farklı ve daha korkutucu şekillerde tekrar tekrar işitmek istedikleri şeyi anlattığını” ileri sürer (*Güzeller ve Lanetliler*).

Ancak cinsel ilişkisiz sevişme sahneleri sadece şoke etmeyi amaçlamıyordu. Bunlar gençliğin sekse olan arsızca ilgisini ve Viktoryen baskımanın sağlıklı bir şey olmadığı yolundaki inançlarını da yansıtıyordu. Eğlence kabilinden öpüşmelerin “kokteyle, afyona... ve salt sapkınlığa” yol açmadığını ısrarla belirterek, Fitzgerald 1924’te bir makalede yazdığı gibi, sonuna kadar gitmeden sevişmenin “bir hayata giriş” imkânı sunduğunu gösteriyordu ki, bu “evlilikle bekârlık arasındaki farkı azaltmak için tabiatın da niyet ettiği şeydi.” Evlilik öncesi oyunşmalar ahlâki zayıflatmak şöyle dursun “evlilikten sonra dolaşma eğilimini zayıflatır,” çünkü “evlenmeden önce dünyada bir tek erkek olmadığını, ama hepsinin de aşktan aynı şeyi anladığını bilen bir kız belki de evlendikten sonra kocasından daha romantik bir âşık bulmak ümidiyle sağda solda sürtmeye gerek duymayacaktır.” Bir on yıl içerisinde bu sav ebeveyn elkitaplarında ve kılavuzlarda beylik bir laf haline geldi ve yetişkinlerin “ayrışmamış modern ergenlerimizin sağlıklı durumlarını kabul etmelerini” ve “cinsel ilişkiye girmeden sevişme-partilerinin duygusal bakımdan büyümenin doğal ve sağlıklı bir yolu” olduğunun farkına varmalarını kolaylaştırdı. Burada anahtar kelime “doğal”dır: Her ne kadar Fitzgerald’ın eseri cinsel ilişkiye girmeden sevişmenin önemini abartmış ve skandal çıkarmışsa da, erotik yakınlığın ergenin büyümesinde kabul edilebilir bir geçiş ritüeli olarak görüldüğü kültürel bir diyalogu başlatmıştır.

Fitzgerald medyayı neredeyse bu partiler kadar ilgilendiren bir başka olgu olan erken evlilikle ilgili konuları da inceler. 1920’lerde genç-

ler ebeveynlerinden daha küçük yaşlarda evlenmeye başladı. Fitzgerald'la Zelda Sayre 1920 Nisanı'nda evlendiklerinde, dönemlerinin ortalama evlilik yaşının azıcık altındaydılar: biri yirmi üçünde, diğeri on dokuzunda. Yeni ergenliğin kronolojik sınırları yirmilerin ortasına ve hatta sonlarına kadar genişletildiğinden, çoğu birlikteliğin yüz yüze kaldığı gerçekler karşısında gençliğin mutlu bir evlilikle ilgili beklentileri yerine getirme kapasitesine dair kaygılar doğdu. Bu beklentileri Fitzgerald'ın şirin *Saturday Evening Post* öyküleri dâhil, filmlere ve romantik anlatılara hâkim genç sevdalılara ilişkin imgeler körüklüyordu. Böyle imgeler sadece yeni bir aşk ideali oluşturmakla kalmayıp bazen evlilik öncesi cinsel ilişkinin ve doğum kontrolünün uygun eşi bulmak için biçilmiş kaftan olarak görülmesine de yol açtı. 1930'da yapılan bir araştırmada belirtildiği gibi, "[bir çiftin] deneme amaçlı birlikteliklerini" anlatan gerçek aşk hikâyeleri "önüne gelenle yatmak arzusun- dan çok [bir erkekle bir kadının] gerçekten birbirine uygun olduğun- dan emin olmak isteğinden kaynaklanıyordu" (Blanchard ve Manas- sas, *New Girls for Old*). Gençliğin cinsel tecrübenin sağlıklı olduğuna inandığını öğrenmekten altüst olan gelenekçiler kendilerini zor bir durumda buldular. Bir yandan gençliğin evlilik kurumuna bağlılığını överken diğer yandan da bu sorumluluğun altına erkenden girmeme- leri için onların cesaretini kırmaya çalışıyorlardı. Dönemin çok rağbet edilen bir deyişine göre "beklemek" "çiftleşmekten" evlaydı.

Fitzgerald'ın genç yaşta evliliğe yaklaşımı her iki bakış açısıyla da flört eder. Ticari eserlerinde gençlerin aşkına dair *carpe diem*⁹ tavrını destekler. Gloria Patch *Güzeller* ve *Lanetliler*'de kendi yaşındaki ço- ğu kızın evlilik idealini şöyle tarif eder: "Evlilik bir fon olsun diye de- ğil ihtiyaç duyulduğu için icat edilmiştir. Benimki bambaşka olacak. Sahne olamaz, olmamalıdır – performans olacak, canlı, güzel, bü- yüleyici bir performans ve dekoru da dünya olmalıdır" (*Güzeller* ve *Lanetliler*). "The Offshore Pirate" (Açık Deniz Korsanı, 1920), "The Unspeakable Egg" (Kelimelerle Anlatılmaz Yumurta, 1924) ve "Rags Martin Jones and the Prince of Wales" (Rags Martin-Jones ile G-ller Pr-nsi, 1924) gibi öyküler gençlik romansı için bu teatral boyutun esas olduğunun altını çizer. Her durumda, geleneksel ve sıkıcı talip- ler özenli baştan çıkarma tezgâhları kurarak Valentino'nun varisi ol-

9 (Lat.) Anı yaşa, günü yakala.

duklarını kanıtlarlar ve planları ne kadar tuhaf olursa, genç kadınlar entrika ve serüven dolu bir evlilikten o kadar emin olurlar. Oysa "Love in the night" (Geceleyn Aşk, 1925) ve "The Adolescent Marriage" (Ergen Evliliği, 1926) gibi duygusal hazırlıklar, Tarkington'un *Seventeen*'ini gençlik sevdasının sezgiselliğini olgun, mantıklı sevgiye üstün tutarak yeniden yazar. Willie Baxter'in Bayan Pratt'a tutkunluğu geçiciyken Fitzgerald'ın ergen çiftlerinin sevdasını ne ayrılık ne de ekonomik badireler zayıflatır. Her iki öykü de ilk aşkın insanın gerçek aşkı olduğunda ısrar eder, çünkü ergen tutkusunun "gerçek dışı, istenmeyen esrime ve huzur kaşımı" orta yaşlarda "bir daha yakalanamaz (Öyküler).

Bununla birlikte Fitzgerald bir o kadar da erken evliliğin hayal kırıklıklarına karşı uyarıda bulunur. Evlenmelerinin üzerinden daha altı ay geçmeden Anthony ve Gloria Patch ilk aşkın "soluk kesici şiiirinin" çabucak başka âşıklara doğru kanat açan "bir gençlik zorbalığından" başka bir şey olmadığını keşfederler (*Güzeller ve Lanetliler*). Aynı şekilde, "Babylon Revisited" "Yeniden Ziyaret Edilen Babil," "One Trip Abroad" (*Yurtdışına Bir Gezi*, 1930) ve "What a Handsome Pair!" (*Ne Hoş Bir Çift!*, 1932) öykülerinin hepsi, ergenin sadece kendisiyle ilgilenmesinin aile saadetiyle uyumlu olmadığını ileri sürer. "Adjuster" (*Ayarlayıcı*, 1925) bu konuyu en didaktik tarzda ele alır. Sadece üç yıl sonra Luella Hemple sıkılır ve daha iyisine layık olduğunu söyleyerek sızlanmaya başlar. Kocası, tedavisi Luella'ya büyümesini tavsiye etmekten ibaret olan gizemli bir uzman tutar. Bekleneceği üzere, Luella uzmanın reçetelerine karşı çıkar. "Işık ve parlıltı istiyorum," diye ısrar eder. "Her şeyin daha sıcak olmasını istemekte bir yanlışlık yok." Ama Dr. Moon arzudan değil görevden söz eder: "Mutlu şeyler hayatta size gelebilir, ama bu saatten sonra siz asla onları aramaya çıkmamalısınız. Ateş yakma sırası sizde." Luella onun gerçek kimliğini öğrenmek istediğinde gizemli bir cevap verir: "Beş yaşındayım" (*Caz Çağı Öyküleri*). Kısa bir final doktorun bilgeliğini doğrular, zira beş yıl içinde Luella gençliğini "olgun nezaketine" feda etmeyi ve başarılı bir evliliğin gerektirdiği bencillikten uzak durmayı öğrenir. Öykü Fitzgerald'ın vahşi gençlik stereotipine pek katkıda bulunmazken, yeni romantik evlilik kavramının yaşayabilirliğini sorgulayan köşe yazarlarının duygularını dile getirir.

Cinsellik ve evliliğe ilişkin bu yeni yaklaşımları değerlendirirken, Fitzgerald özellikle kadınlara tanınan serbestlikler üzerinde yoğunlaşır. Bu konu üzerinde duran tek kişi Fitzgerald değildir. On yıllık dönem boyunca kendilerini uçarı kız diye tanımlayanların, "bu" kızların ve kadınlığı modernize ettiğini iddia eden bebek vampirlerin bolluğu karşısında gözlemciler şaşkınlığa uğradılar. Fitzgerald'a göre bir genç kızın bu yeni serbestliklerden yararlanma hakkını elde etmesi, onun çocuklukla yetişkinlik arasındaki ayrımı bulanıklaştırma yeteneğine bağlıdır. "Sert bebek" diyordu 1927'de kendisiyle görüşen bir muhabire, "kafası karışık ama kendisine tapan ebeveynini demir bir yumrukla yöneten vurdumduymaz, sevimli çocuk" ile "olabildiğince görmüş geçirmiş, kısacık giyimli ve 'kaşarlanmış'", "güzel, yüz­süz, kendinden fevkalade emin" *femme fatale*'i şahsında birleştirir." *Sevecendir Gece* bu yaş karışımından doğan ideal vücut tipini tarif eder: "Vücudu," diye yazıyordu Fitzgerald, Diverların önemsiz bir tanışı hakkında, "savaştan önce ressam­lara ve romancılara poz veren uzun boylu, mahmur görünüşlü sarışın kadınlardan çok John Held'in çiziktirdiği tahta göğüslü, alagarson saçlı kızları andırıyordu." (*Sevecendir Gece*, 351). Bu pasaj, yeni kadının, annelerinin kadın ikonu –Rubenesk oranları ağırbaşlı bir duygusuzluğu yansıtan– Gibson Kızı'ndan ne kadar uzaklaşmış olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, Held'in (çizimlerinden üçü Fitzgerald'ın kitap kapaklarını süslemiştir) çizdiği zarif, çocuksu figür şen, serbest bir hareketi yansıtır. Dönemin psikologlarından birinin dediği gibi, uçarı kızların "uzun, ince uzuvları ve az gelişmiş bedenleri" aynı zamanda "olgunlaşmamışlığı" da gösterir: "Eğer alçakgönüllülük [onun] bacaklarını terk etmişse yukarıya, dolgun figürün (daha önce hayran olunan) özelliklerinin gösterilmesinin hor görüldüğü yere, vücuda doğru hareket etmiştir. Göğüs küçük ve el değmemiş olmalı; olgunluk... olabildiğince gizlenmelidir" (Flügel, *The Psychology of Clothes*).

Fiziksel ve duygusal gelişmemişliğin kadınların özgürlüğünü ilerlettiği fikri, uçarı kızları asıl görevlerini terk etmekle suçlayan Charlie Perkins Gilman gibi eski feministleri rahatsız etmiştir: "Güçlü, bilgili, sıkı sıkıya seçici bir annelikle günümüzün genç kadınları uygun olmayan babaları ayrımcı bir tarzda geri çevirmek suretiyle insan ırkını en kötü mirasından arındırabilir... [Ancak] kadınların [bu kızların] giy-

sileri, yüzlerindeki süsler, tavırları daha iyi bir annelik (ki kadınlar bunun için yaratılmıştır) umuduna hiç yer bırakmıyor" (Gilman, "Vanguard", 353). Ama Gilman'ın anlamakta başarısız kaldığı –ve Fitzgerald'ın eserlerinin belgelediği– şey genç kadınların, özgürlüklerinin acımasızca gençliklerine bağlı olduğunu hissediyor olmalarıydı. Gloria Patch genç olduğu sürece dünyanın kendisinin olduğunu anladığından, yirmi ikisinde değil de on sekizindeymiş gibi davranmayı tercih eder (*Güzeller ve Lanetliler*). Zelda Fitzgerald aynı noktayı 1925'te McCall'de yayımlanan bir yazıda daha açık bir şekilde ortaya koydu: "Kendi özel alanında –genç olma, güzel olma, amaç olma– sanatında bir sanatçı olarak uçarı kıza inanıyorum... [Onun] tek işlevi bazı insanları eğlendirmek ve gidişatı onlar için daha eğlenceli hale getirmek, daha başkaları içinse genç ve daha uysal kalmaktır" (*Collected Works*).

Fitzgerald'ın ilk eserleri, bu işlevler uğruna yazılmış gerçek birer ilahiydi. Onun kendi türünün ilk örneği olan kadın kahramanı, *Cennet*'teki Rosalind Connage olsun, "*Buz Sarayı*"ndaki Sally Carol Harper ya da "*Jöleli Şeker*"deki Nancy Lamar olsun, olgunlaşmamış, huy-suz ve bencil olduğunun bilincindedir. Fitzgerald *Cennet*'te "O, bir şeyi istediğinde istediği şeyi ister ve elde edemediğinde etrafındaki herkese dünyayı dar eder," diye yazıyordu. "Ama gerçek anlamda şımarık değildir. Taze heyecanı, büyüme ve öğrenme arzusu, romantizmin asla sona ermeyeceğine dair sonsuz inancı, cesareti ve esas olarak dürüstlüğü – bu şeyler şımarıkça değildir" (*Cennetin Bu Yakası*). G. Stanley Hall 1922'de uçarı kızın "görmekli bencilliği", aldırışsızlığı ve "kendi arkasını toplamanın ne demek olduğunu asla kavramıyormuş gibi görünmesinin" tıpkı çoğu kere bir tanesi üzerine karar kılmadan önce çeşitli el yazılarını denediğinde yaptığı gibi sadece yaradılış, huy ve karakter özelliklerini sınıflandırmaya çalıştığı "yapmacık" davranışlar olduğunu yazdığında benzer bir yargıyı dile getiriyordu ("Flapper Americana Novissima). Her iki yazar için de, uçarı kızın garip davranışları, hayatın romantizmini değerlendirmesiyle uyuşuyordu. Uçarı kız taşkınlıklarını modelleyerek akranlarına hayattan nasıl daha fazla zevk alacaklarını öğretiyordu.

Bununla birlikte Fitzgerald ebedi gençlik fantezisinin kaçınılmaz olarak yaşlanma gerçeğiyle yüz yüze geleceğini kabul ediyordu. Özellik-

le romanlarında, uçarı kızlar uzatılmış bir ergenliğin keyfini çıkarırlarken, ansızın dekadan, düşkün eğlencelerinin kendilerini onarılmaz biçimde yıpratmış olduğunu fark ederler. Gloria Patch "çok uzun bir süre genç ve güzel olmaya" (*Güzeller ve Lanetliler*) can atmasına rağmen, sefahat ve aile içi geçimsizlik bu değerli nitelikleri tüketir. On yıl boyunca bebek vamp rolü oynayarak yaşadktan sonra, yirmi dokuzuncu yaş gününde bu rolü sinemada ikna edici bir şekilde oynayamayacak kadar yaşlı olduğunu öğrenerek büyük bir ümitsizliğe kapılır. Çünkü "otuzunda bir kadın" sayılmaktadır; film stüdyosu "küçük bir karakter... çok kibirli, zengin bir dul rolünün" ona daha uygun olduğunu ileri sürer (*Güzeller ve Lanetliler*). *Sevecendir Gece*'de Rosemary, Dick Diver'ın gençliğini yeniden canlandırarak ilk başlarda uçarı kız işlevini yerine getirir. Dick aralarındaki yaş farkından şikâyetçi olduğunda "Sen orta yaşlı değilsin ki," diye ona güven verir, "dünyadaki en genç insansın" (*Sevecendir Gece*, 154). Ama Rosemary onun gençlik tutkularını canlandırırken Dick'in "baba kompleksi", genç kızların gözündeki yarı-ensest kabilinden çekiciliği onu henüz bir çocuk olarak görmesini sağlar. Birbirlerine ilk sevdalandıklarında Dick ergen Rosemary'nin bir trende suçüstü yakalandığı dedikodusundan çok rahatsız olur; dört yıl sonra gönül maceralarını bitirdiklerinde, genç kızın bütün cinsellik hikâyesini öğrenmek ister. Her iki anda da onun cinselliğini "o kadar genç ve masum... ırkın bütün hamlığının cisim bulmuş hali" olarak gördüğü "Babasının Kızı" gibi filmlerde çizdiği *ingénue*¹⁰ portresiyle bağdaştıramaz (125). "Rosemary büyümemiş" iddiasıyla dostluklarını aniden bitirmesini açıklamaya çalışırken (383), ona duyduğu sevgi aslında Rosemary'nin artık bir yetişkin olduğunu kavradığı dakika son bulur. Rosemary'nin naif ve masum görüntüsünün sinematik bir yanılısma olduğunu anlayınca artık ona ihtiyacı kalmaz.

Elbette, Fitzgerald'ın en dokunaklı yaşlanmakta olan uçarı kız portresi *Gatsby*'deki Daisy Buchanan'dır. Her ne kadar kocasının sürekli sadakatsizliği yüzünden insanları küçümseyen, alaycı biri olup çıkmışsa da yirmi üçündeki Daisy beş yıl önce Jay Gatsby'ye âşık olan aynı akli havada ergen kız gibi davranmaya çalışır. Kendi gözündeki imajını korumak için çocukluğunu daha da belirgin kılan yapmacık pozlar takınır, abartılı hareketler yapar, hatta aynen *Seventeen*'deki Ba-

10 (Fr.) Saf kız.

yan Pratt gibi küçük bir çocuk havalarında konuşur. Ama Tarkington bu yapmacıklığı kadın kahramanının masumiyetini anlatmak için kullanırken, *Gatsby*'de bu Daisy'nin umutsuzca âşığının ölümündeki rolünü inkâr etmesinin altını çizer. Daisy genç ve dertsiz olduğuna inandığı sürece önemli bir sonuca yol açmaksızın pervasız olabilir. Böylece Tom'la *Gatsby Plaza Hotel*'de Daisy'nin aralarında seçim yapmasını isteyerek birbirlerine meydan okuduklarında, gençliğine kaçmak ister: "Yaşlanıyoruz," der, yakınlardaki balo salonundan yükselen müzik kendi süit dairelerine sızarken. "Genç olsaydık kalkıp dans ederdik" (*Muhteşem Gatsby*, 166). Romanın son bölümünde Tom'la Daisy'nin "engin kayıtsızlığı" suçlamasıyla Nick dolaylı olarak çiftin geri çekilip "pisliklerini başkalarına temizletme" kapasitesini artık genç olmadıklarını kabul etmedeki isteksizliklerine bağlıyordu. Jordan Baker onu kendisine karşı kötü davranmakla suçladığında, Nick, Buchananların kabul etmeye yanaşmadığı yaşla suç ortaklığı arasındaki bağı kabul eder: "Otuz yaşındayım. Kendime yalan söyleyecek ve bundan onur duyacak yaşı beş yıl geride bıraktım" (216). Olgunluğu yaşlılıkla eşitlerken Nick, Daisy'nin genç kalma arzusunun gençliğin gelip geçiciliğini koruma umudundan çok yetişkin sorumluluklarından kaçınma ihtiyacından doğduğunu ileri sürmektedir.

Her daim genç: Yaş bilinci ve gençlik pazarı

Fitzgerald'ın eserleri 1920'lerin başat gençlik kültürünün üçüncü bir yönünden de haberdar olduğunu göstermektedir: gençliğin bir meta olarak ortaya çıkmasından. Editörlerinkine denk bir gayretle dönemin reklamcılarını gençliğin yaşlılardan farklı olma duygularına hitap eden kampanyalarla otuzunun altındakilerin pazarına kur yapmaya başladılar. 1925'te reklam psikolojisi konusunda uzman bir profesör bu ergen tüketicilerin nasıl hedef alınacağını açıkladı: "Genç insanlar sadece kendi alışverişlerini ilgilendiren pazarı yönetmekle kalmazlar, ailenin bütün alışverişi üzerinde de güçlü bir etkileri vardır... yeni fikirlere gençlerin gösterdiği direnç yaşlılannkinden daha azdır, bu yüzden günümüz reklamcılığında çoğunluk gençliğe hitap eder" (Poffenberger, *Psychology in Advertising*). Bu çağrılar atletik zindelik ve aristokratik zevkle parıldayan Arrow Collar Man ve (ülkenin ilk mayo modeli) Jan-

tzen Girl gibi marka logolarının yaratılmasını da kapsıyordu. Uçarı kız aynı zamanda turizmden deodoranta kadar her alanda çok kullanışlı bir sözcü ihtiyacını karşılıyordu. The Fisher Body Girl,¹¹ belki de uçarı kızın reklamcılar tarafından kullanımının en ileri örneğidir; otomobil ile kadın vücudunu eşitleyerek otomobil tasarımlarını övmek absürd (ve cinsiyetçi) gibi görünebilir, ancak Roland Marchand'ın belirttiği gibi, uçarı kız motor şirketleri arasında gıpta edilen bir simge olan "hareket halindeki kadın" motifini, "halihazırda veya eli kulağında harekete hazır kadın imajını" oluşturan zarif bir hareket kabiliyeti sergiler (*Advertising the American Dream*). Benzer bir gençlik enerjisi halesini taşıdığı iddiasıyla tüketim maddeleri bir dizi ürün üzerinden farklı sosyal çevrelerden bir gençliğin kendilerini aynı gruba mensup homojen bir kuşak olarak tanımlamalarına imkân veren bir kimlik ağı oluşturur. Üniversiteye gidecek mali kaynaktan yoksun bir genç, yine de bir polo gömlek, bol kesim tüvit bir giysi ve bir golf pantolonla üniversiteli gibi görünebilir. Böylece, gençlik kültürü, kitle kültürünün daha önce bölge, sınıf ve etnisiteye göre ayrılmış hayat tarzları yerine ulusal ölçekte hayat tarzları yürürlüğe koyma gücünü destekliyordu.

Roman ve öykünün bu genişlemekte olan gençlik pazarında popüler bir ortam olduğu ortaya çıktı. *Cennetin Bu Yakası*'nın yayımlanmasından sadece beş yıl önce, *Saturday Review of Literature*'in kurucusu Henry Seidel Canby yayımcıların kampüs romanına karşı ilgisizliklerinden şikâyet etmişti. Ama *Cennet*'in elli bin nüsha satmasından sonra karma eğitim yaygın bir edebiyat sahnesi oldu. Bunun sonucu olarak ortaya çıkan kitapların çoğu sadece tipik duygusal romanın olay örgüsünü akademik bir çevreye taşıırken, çoğu kez üniversiteyi "yöneticileri düzgün, soğuk gardiyanlar... yeteneğin bezgin ve sönmük, düşünmenin tehlikeli" olduğu bir "hapishane" olarak resmeden Percy Marks'ın *The Plastic Age*'i (1924) ve Kathleen Millay'ın *Against the Wall*'u (1924) gibi daha başka romanlar yüksek eğitimin pedagojik buyruklarına ciddi eleştiriler getiriyordu (Marchalonis, *College Girls*). Ama eleştirmenler kampüs romanlarının seçkinciliği ve bilgiçliği mahkûm etmesine karşı çıkarken, bu romanlar kendilerine sadık

11 Fisher Body, Fisher kardeşler tarafından 1908'de Detroit'te kurulan bir otomobil karoser yapım atölyesi. Daha sonra General Motors'un bir bölümü oldu. Burada kastedilen o otomobillerin reklamlarında kullanılan kızlar olmalı – ç.n.

bir okur kitlesi buldu. Illinois Üniversitesi'nin öğrencileri Fitzgerald'ın ilk romanının orta batı varyasyonu olan Lynn ve Montross'un *Town and Gown* (1923) adlı romanını o kadar sevdiler ki, öğrenci gazetesinde hakkında sade suya tirit bir eleştiri çıktığında editör bir ay boyunca öfkeli mektupların yayım ateşi altında kaldı. Satış ve etki açısından Cennet'e rakip olan bir başka roman, Warner Fabian'ın *Flaming Youth*'u (1923), tam bir hadise oldu ve Fitzgerald bile kitabın yazarına mektup yazmak zorunda kaldı. Fabian'a yazdığı kısa bir mektupta şaka yollu "Sen de kimsin?" diye sordu. "En az bir düzine insanın bana yazarak *Flaming Youth*'u benim yazıp yazmadığımı sorduğunu biliyor musun? Keşke yazmış olsaydım, ama yazmadığımdan eminim" (*Correspondence*).

Bu romanı Fitzgerald'ın yazmış olduğunu varsayan okurlar hoş görülmelidir, çünkü basın onu o kadar ısrarla uçarı kızlarla ve şık giyimli delikanlılarla özdeşleştirmiştir ki, çoğu kez gençliği piyasadaki talebin özel bir şekli olarak yarattığı kabul edilmiştir. Onun ağızdan ağza dolandırılan 1920'deki "bir yazar bir sonraki kuşağı eleştiren, ondan sonrakilerin de her daim öğretmeni olan kendi kuşağının gençliğini yazmalıdır" ("*Autor's Apology*" Brucoli, *F. Scott Fitzgerald on Authorship*, 35) gibi açıklamaları, sadece yazarın sadakatinin kendi akranlarına olması gerektiğini belirtmiyor, ayrıca akranlarının ideal bir hedef pazar oluşturduğunu ileri sürüyordu. Fitzgerald, en azından bir hafif komedide, "Dice, Brassknuckles & Guitar" da (1923), uçarı kızlığa ilk defa adım atanları eğitmek için bir enstitü açan sözüm ona bir "caz ustası"nın hikâyesiyle gençliğin metalaşmasıyla alay etti. "Anne-babalar saf saf bunun bir müzik ve dans akademisi olduğunu sanıyorlardı," diye yazar Fitzgerald. "Oysa gerçek ders programı genç tabir edilen kuşaktan insanlar arasında bağlantı kuran yeraltı birleşik basın aracılığıyla Santa Barbara'dan Biddeford Pool'a iletilmişti" (*Öyküler*). Fitzgerald, çoğunlukla bu "yeraltı birleşik basınını" ana akım basına getirmeyi amaçlayan parodinin alıcı tarafındaydı. *Saturday Evening Post*'taki bir makalesinde Dorothy Parker, onun kuşağı hakkındaki girişimciliği iyi kavramış yazılarında insanların gördüklerini yerd. Fitzgerald "gençliği icat etmemiş" olabilirdi... "ama bu fikirden yararlanmaya gelince bunda çok iyiydi." O ve *littérateur*¹² arkadaşları

12 (Fr.) Edebiyatçı (Genellikle küçümsemeye kullanılır).

"genç olmaya herkesin başına gelmesi muhtemel bir şeymiş gibi bakarlardı. Ondan kendilerine bir iş kurarlardı." Parker zevk ve eğlence düşkünü gençlik hakkında gelecekte yazılacak makalelere yardımcı olacağından şüphe duyulmayacak, dikkat çekici başlıklar bile önerdi: *Annabelle Takes to Heroin* (Annabelle'in Kadın Kahramana Kanı Kaynıyor), *Glorie's Neckings* (Gloria'nın Sarmaş Dolaş Öpüşleri) ve "Suzanne Sobers up" (Suzanne'in Aklı Başına Geliyor). Her şeyin "şartların hızla düzelmediği yolundaki kasvetli uyarıyı ve genç kuşak dışındaki insanların bildiği çöküşün henüz başlangıç aşamasında olduğunu" haber verdiğinde ısrar etti (Parker, "Professional Youth,").

Gençliğin hayat tarzının çekiciliği, kendini yaşlı hissetmekten kaçınmaya can atan yetişkinleri hedef alan gelip geçici hevesler ve modalar da yarattı. 1920'lerin ortalarında, yaşlılığın kronolojiyle değil psikolojiyle ilgili bir şey olduğunda ısrar eden çok popüler bir deyiş vardı. *Forum Magazine*'in okurlarını temin ettiği gibi, "Genç bir ruh, 'yılların' zihinsel kısıtlamalarıyla kasılmamış ve engellenmemişse, ağarmış saçlar veya buruşuk eller üzerinde egemenlik kurabilir. Her zaman aklınızda olsun, *yaşınıza göre davranmayın*" (Lutes, "The Art of Not Growing Old"). Yeni yetme kızlar annelerinin diz boyu etekleriyle ve dürülmüş çoraplarıyla alay ediyorlardı. "Yaşlı kızlar bunu, genç kızlar yapıyor diye yapıyorlar," demişti bir uçarı kız *New Republic*'e. "Şimdi herkes genç olmak istiyor - yine de biz gençlerin başka bir şey olmamızı istiyorlar. Komik, değil mi?" (Bliven'de alıntılanmış, "Flapper Jane"). Bununla birlikte gençliğe özenilmesi bir dizi kırışıklık kremi, vitamin ve tuhaf cerrahi çareler için talep yarattı. Bu sonuncusuna aşırı bir örnek "Steinach ameliyatı" olarak bilinen ve William Butler Yeats gibi ünlü ve bilge kişilerin bile yaptırdığı, spermin dışarı atılmayıp ruhu gençleştirmek üzere kan dolaşımı içinde kalması için sperm kanalının kesilmesini gerektiren ameliyattı. Bu tür çare arayışları tüketicilerin biyolojik saatin geri çevrilebileceğine nasıl umutsuzca inanmak istediklerini dramatik bir şekilde gösterir. Fitzgerald'ın "*Benjamin Button'un Tuhaf Hikâyesi*" (1922) çoğu insanın, ancak gençliğin enerjisiyle yetişkinin bilgeliği senkronize edilebilirse verimliliğin mümkün olacağı yolundaki düşüncesini dramatize eder. Annesinin karnından yetmiş yaşında çıkan ve hayatı boyunca giderek gençleşen bir adam, zirve noktasına orta yaş kendisini yavaşlattığında ulaşır. Yine de Button kır-

kında yirmi yaşında birinin enerjisine sahiptir; hatta Harvard futbol takımındaki bir yer için oğlundan daha genç çocukları bile alt eder. Çoğu yorumcu için, gençlikten bu şekilde yararlanmak doğaüstü bir fan-tezi olmayıp hayata pozitif, yaşam oldu bir bakışın sonucuydu.

Bu gençlik arayışı, insanın resmen "zamanı geçmiş" sayıldığı yaş hakkında çift taraflı endişelere yol açmıştır. Kimi kilometre taşlarının (çoğunlukla otuz ve kırk yaşları) önemi bitip tükenmez tahminlere konu oldu. Bu eğilimin temeli ta 1880'lerde, George Miller Beard gibi bilim adamları "yaşla iş arasındaki ilişki" üzerine yasalar formüle etmeye başladığında atılmıştı. Beard çoğu devlet adamının, askerî liderin ve sanatçının "beyinlerinin bozulmaya başladığı ve gençlik ateşinin gücünün yarısını kaybettiği" kırk yaşından önce zirve noktasına ulaştığını hesapladı (*American Nervousness*). (Beard'ün hayatı daha sonra bu iddiasını doğruladı; otuzlarının ortasında eserini verdikten sonra kırk dördünde öldü.) 1905'te yaş hassasiyeti o kadar ciddiye ki, John Hopkins Üniversitesi profesörü William Osler'in (Gertrude Stein'in eski bir hocası) bir konuşması altmışına basmış olanlar için ötenaziye alaycılıkla onaylayan bir saldırıyı başlattı. Bulvar gazeteleri yorumlarının iki düzine yaşlı adamın intiharına yol açtığını iddia ettiğinde sarsılan Osler, *New York Times*'a sadece gençliğin üretkenliğiyle yaşanamayacak yaşlı işçilerin zorunlu olarak emekliye ayrılmalarını teşvik ettiğini açıklamak zorunda kaldı. Beard ve Osler'in savunduğu yaş ayrımı, reklam ve halkla ilişkiler alanında 1920'lerin *de facto* istihdam politikasıydı; otuz beşin üzerindeki insanların hareketli bir tempoya ve ajans hayatının baskılarına uygun olmadığı yaygın bir inanıştı. Önde gelen reklam ajanslarından birinin yöneticisi 1931'de *Printer's Ink*'in söyleşisinde bu fikri dile getirdiğinde, yorumları bir okurun öfkeli tepkisine neden oldu: "Kırk beşindeki bir insanın şimdi olduğu gibi yeterince zamanı vardır. Bir reklam yazarı olarak onun gücü olmadığını dünya âleme söylemeyi bırakın. Bu saçmalık sürdürülürse orta yaşın üstündekilere ne olacak?" (Marchand da alıntılanmıştır, *Advertising the American Dream*). Böyle karşıt fikirlere rağmen, yirmilerinin sonundaki birinin vaat ve potansiyelinin düşüşe geçtiği inancı varlığını sürdürmeye devam etti. Howard Chudacoff'a göre, kronolojik kilometre taşları "bir insanı kendi bireysel tarihini ve planlarını gözden geçirmeye, hayatının muhasebesini yapmaya kışkırtan... bir

geçiş ritüeli" olduğundan, yaşlanmak yaygın olarak hayatın "asıl mü-kafatının... daha genç yaşlarda alınması gerektiği" varsayımının yapıl-masına vesile olmuştur. (*How Old Are You?*)

O zaman, Fitzgerald'ın yaş bilincinin, yaşlanmanın bozulma ve yoz-laşma ile aynı anlama geldiği bir kültürün ürünü olduğunu söylemek hiç abartı olmayacaktır. Fitzgerald, döneminin başka herhangi bir ya-zarından yaş dönüm noktalarının sembollerini daha fazla takıntı hal-i-ne getirmiş ve bu geçişleri sık sık hikâyelerindeki olay dizisinin düğüm noktaları yapmıştır. *Güzeller ve Lanetliler*'in alt başlığı pekâlâ "Otuzu-na Geri Sayım," olabilirdi, zira Anthony'yle Gloria orta yaşın saldırısın-dan öyle korkmaktadırlar ki düşüşe geçmek, zamanın bunu talep et-mesinden önce gençliği çarçur etme çabası gibi görünmektedir göz-lerine. Hikâye sık sık hayat sahnesinin popüler değerlendirmesinde yankılanan editoryal yorumlarla kesilir: "Yirmilerinde hayatın gerçek dinamizmi azalmaya başlar; otuzunda her şeyi on yıl önceki kadar önemli ve anlamlı bulan kişi basit biridir. Otuzunda bir laternacı aşa-ğı yukarı bir laternaya işkence eden –ve bir zamanlar laternacı olan-ışi bitmiş bir adamdır!" (*Güzeller ve Lanetliler*). Benzer şekilde, "The Rich Boy" da (*Zengin Çocuk*'da, 1926) Anson Hunter otuzunu aşınca "kırkında bir adamın mızımız kötümserliğine" kapılacağından korkar, bu yüzden hayat duygusunu koruyabilmek için boş kafalı, sözde üni-versitelilerin içki partilerine, sosyeteye kabul partilerine katılarak yir-misindeymiş gibi davranmaya başlar (*Öyküler*). *Sevecendir Gece* de karakterlerinin davranışlarını yaşlarına verir. Nicole, Tommy Barban'la randevusu için giyinirken Fitzgerald onun romantik bir macera yaşa-ma arzusunu yeniyetme bir kızinkiyle karşılaştırır: "On dokuzunda ve yirmi dokuzunda çekici kadınlar, sarsılmaz özgüvenleriyle birbirlerine benzerler... Birinciler genç bir askerî öğrenciyle kıyaslanabilir, ikinciler-se muharebeden sonra kasılarak yürüyen bir savaşçıyla." Henüz otu-zunda olmadığından Nicole'ün ileriki yılları açıklayamaması mazur görülür. "[Nicole] o ileriki yılların bazen panik duygusuyla, bazen vaz-geçme ya da fazla ileri gitme korkusuyla kavrama gücünü azaltacağı-nı sezer. On dokuzunda ve yirmi dokuzunda bir kadın ormanların gü-venli olduğunu, orada pusuda bekleyen bir kurt bulunmadığını bilir." (*Sevecendir Gece*, 374). (Nicole bu bakımdan yaşlanma korkusunu, yirmi dokuzunda, yaşından büyük görüldüğünü anlayıncaya kadar

bir yeniyetme gibi davranarak bertaraf eden *Güzeller ve Lanetliler*'in Gloria'sını anımsatır.) Yaş kilometre taşlarının önemini belirtirken Fitzgerald, izleyicilerine olabildiğince genç davranmalarını öğütleyen *Forum Magazine* yazarı gibi gençlik gurularının önerisini (alay etmiyorsa) tersine çevirir. Kendimizi ne kadar genç hayal edersek edelim, diye ısrarla belirtir, yaşlı ve kuvvetten düşmüş olduğumuzun çırılçıplak ortaya çıkacağı anın her zaman eli kulağındadır.

Fitzgerald'ın hayatın aşamalarına ilişkin determinist inancı, mesleki başarısızlığını genellikle yaşlanmaya yordduğu not defterlerinde daha da acımasızlaşır. Önzemeli bir beyit kendi kapasitesi hakkındaki duygularını nasıl derinden etkilediğini gösterir: "20'sinde sarhoş, 30'unda enkaz, 40'ında ölü / 21'inde sarhoş, 31'inde insan, 41'inde kâmil, 51'inde ölü" (*Notebooks / Not Defterleri*). Yaş bilinci çağdaşlarının anılarında yinelenen bir motiftir. Alice B. Toklas otobiyografisi *What is Remembered*'da Fitzgerald'ın otuzuncu yaş gününde Gertrude Stein'in Fleurus Sokağı 27 Numaradaki ünlü atölyesini ziyaret ettiğini yazar. "Bir öğleden sonra Fitzgerald, biliyorsunuz bugün otuzuma bastım, bu çok trajik. Ben ne olacağım? Ne yapacağım? dedi. Gertrude ona üzülmemesini, yıllardır otuzunda biri gibi yazdığını söyledi" (*What is Remembered*). Hikâye doğrusa bile –Fitzgerald 1926 Eylülünde, bu kilometre taşını aştığında, Paris'te değil güney Fransa'da olduğundan doğruluğu kuşkulu görünüyor– Stein'in cevabının onu çok rahatlatmış olması pek olası değil. Vaktinden önce yaşlanma fikri Fitzgerald'ın trajik duyarlılığında tek kelimeyle çok merkezî bir yer tutuyordu.

Fitzgerald'ın eserlerinde gençliğin yüceltilmesi Amerikan popüler kültüründe yetişkinliğin kötülenmesindeki en uç noktayı gösterir. *Cennetin Bu Yakası*, *Güzeller ve Lanetliler*, *Muhteşem Gatsby*, *Sevecendir Gece*'de, kısa öykülerde ve denemelerde açıkça görülen yeniyetmelik tespiti, bu kötülenmeyi yansıtmakla kalmayıp Amerikan tahayyülünde 1920'lerden beri var olmasına yardımcı da olmuştur. 1953'te, VanWyck Brooks, yeniden dirilen Fitzgerald ilgisine karşı uyarıda bulunuyor; Fitzgerald'ın övdüğü "gençlik kültürünün [okurları]... yaşlanmanın iyi yönlerini düşünmelerini daha başlangıçta engelleyecek bir korkuyla dolduracağını" söylüyordu (*The Writer in America*). Diğer Eisenhower dönemi eleştirmenleri de –akla özellikle Les-

lie Fiedler ve Ihab Hassan geliyor– Fitzgerald'dan Amerikan zekâsının engellenmiş gelişiminin bir örneği olarak söz ederler. Önemini azaltmak için onu *beatlerin*, "J.D.lerin" (genç suçluların), zamanının Elvis Presley'lerinin habercisi olarak –bu kıyaslamayla onu hiç de görünmesini istedikleri kadar önemsizleştirmiyor olabilirler– betimlerler. Kültür bilimci edebiyat yaklaşımlarının doğması, "gençlik" kategorisinin popüler arenadaki çeşitli kullanımlarını daha iyi değerlendirmemize yardımcı olmuştur. Etik uyum ve uzlaşmanın fırtınalı bir evresi olarak ergenlik 20. yüzyılı niteleyen değişimin sarsıcı hızını dramatik bir hale getirir; ergen aynı zamanda, diğer meselelerin yanı sıra cinsiyet, evlilik ve çalışmaya karşı değişen toplumsal tavırları tartıştığımız alana damgasını vurur. Olgunlaşamadığı için Fitzgerald'ı kınamak yerine, yaşlanmanın öcü sayıldığı bir kültürde büyüme mücadelesini derin bir kavrayışla yansıtan eserlerini takdir etmeliyiz.

Kaç kaçabildiğin kadar uzağa; ben sana doğru uçmak istiyorum
Bakûs'ün pars koşulu arabasıyla değil, şiirin görünmez kanatlarıyla
Karmakarışık aklımın çıkardığı engellere rağmen
Şimdiden yanındayım! Sevecendir geceler

...

Ama burada hiç ışık yok,
Loş yeşillikler ve yosun bağlamış dolambaçlı patikalar
Arasından esen yelin gökyüzünden taşıdığı ışık dışında.

JOHN KEATS, Bûlbûle Gazel

Birinci Bölüm

1

Fransız Riviera'sının büyüleyici sahilinde, İtalyan sınırıyla Marsilya arasında bir yerde gururla yükselen pembe boyalı büyük bir otel vardır. Önünde göz kamaştırıcı küçük bir kumsal uzanır, bir dizi palmye kırmızı cephesini serinletir. Son zamanlarda tanınmış, şık insanların yazlarını geçirdiği bir yer oldu, oysa daha on yıl önce İngiliz müşterileri nisanda kuzeye gittiğinde neredeyse bomboş kalırdı. Şimdi etrafında tek katlı, verandah çok sayıda ev kümeleniyor olsa da, bu hikâyenin başladığı sırada sadece Gausse tarafından işletilen Yabancılar Oteli, bir de otelle sekiz kilometre ötedeki Cannes arasında yer alan sık çamların arasında nilüferler gibi çürümekte olan bir düzine eski villanın kubbeleri göze çarpardı.

Otel ile önünde sarımsı, kahverengimsi parlak bir seccade gibi uzanan kumsal bir bütün oluşturuyordu. Sabahın erken saatlerinde, ufuktaki Cannes'ın görüntüsü, toprak rengi eski surları, İtalya'yla sınırı oluşturan Alplerin mor tepeleri suya yansıyor, sığ suların tabanını bir hah gibi kaplayan su yosunlarının neden olduğu belli belirsiz çalkalanma bu yansımaları ağır ağır genişleyen çemberler halinde dalgalandırıyordu. Saat sekize

doğru kumsalda mavi bornozlu bir adam göründü, soğuk suya vücudunu alıştırmak için yüksek sesle soluk alıp vererek ve söylene söylene bir dakika kadar suda bata çıka yürüdü. Sonra otele döndü ve plajla koy bir saat boyunca yeniden sessizliğe büründü. Ufukta büyük yük gemileri yavaş yavaş batıya doğru kaydı; komiler otelin avlusunda bağrıştular; çamların üzerindeki iyler kurudu. Bir saat daha geçtikten sonra sahil bölgesini gerçek Provence'dan ayıran Maure dağ silsilesinin aşağı bölümlerindeki dolambaçlı yollardan korna sesleri işitilmeye başladı.

Denizden iki kilometre kadar içeride, am ağaçlarının yerlerini tozlu kavaklara bıraktığı yerde ıssız bir demiryolu istasyonu bulunur. 1925 yılının bir Haziran sabahı körüklü bir gezinti arabası bir kadınlı kızım buradan alıp Gausse'un Oteline götürdü. Yüzündeki damarlar çatlama emareleri gösteren annenin gençliğinde hayli güzel olduğu anlaşılıyordu. Sakin olmakla birlikte tetikte olduğu seziliyor; bu da ona hoş bir çekicilik veriyordu. Ne var ki insanın gz çabucak kadından kızına kayıyordu. Zira kızın hayran olunacak denli güzel elleri vardı ve yüzü akşamları soğuk bir duş alan çocukların alev alev yanan yanakları gibi pespembeydi. Biçimli alm, yüzünü bir tolga gibi çevreleyen altın sarısı buklelerin fışkırdığı yere kadar hafif bir eğimle yükseliyordu. Gözleri parlak, iri, berrak, ıslak ve ışıl ışıldı, yanaklarının pembeliği gerçekti; kalbinin taze bir güçle pompaladığı kandan ileri geliyordu. Bedeni yeniyetmeliğin sınırını açtı aşacaktı – neredeyse on sekizindeydi, az bir şey kalmıştı yaşını doldurmasına, ama çocukluğun krpeleği hl üzerindeydi.

Denizle gökyüzü ufukta ince, ateşten bir çizgi gibi belirirken, anne;

“Buradan hoşlanacağımızdan emin değilim,” dedi.

“Ben de zaten eve dönmeye can atıyorum,” diye karşılık verdi kız.

Neşeyle konuşuyorlardı, ama belli ki kesin bir planları yoktu ve bu durum canlarını sıkıyordu – ayrıca, herhangi bir plan da durumu kurtarmazdı. Aşırnı yorgun iki kadın gibi değil, bütün dlleri kazanmış ve tatili hak etmiş okul çocuklarının sabırsızlığıyla, kendilerini eğlendirecek bir şeyler arıyorlardı.

“Burada üç gün kalır, sonra eve döneriz. Vapur biletleri için hemen telgraf çekerim.”

Genç kız otel resepsiyonunda iki oda istedi. Aksanlı ama inişsiz çıkışsız bir ses tonuyla konuşuyordu Fransızca'yı; söylediği sözcükleri ezberlemiş gibiydi. Zemin kattaki odalarına yerleştiklerinde balkon pencerelerinden içeri dolan aydınlığa, sonra birkaç adım daha atarak otel boyunca uzanan taş verandaya çıktı. Ağırlığını çok fazla kalçalarına vermeden, hafifçe vücudunu dikleştirerek bir dansçı gibi yürüyordu. Verandadaki ışığın şiddetiyle gölgesi keskinleşti ve geri çekildi – gözleri kamaştığından bir şey görememişti. Elli metre ötede Akdeniz amansız güneşin saldırısı altında zaman zaman rengimi yitiriyor; araba yoluna bırakılan rengi atmış bir Buick, turabzanın altında kavruluyordu.

Aslında, bütün bu civarda sadece plajda bir hareketlilik vardı. Üç İngiliz mürebbiye oturmuş örgü örüyor, mır mır dedikodular eşliğinde Victoria döneminin değişmez desenlerini, bin sekiz yüz kırkların, altmışların, seksenlerin desenlerini kazaklara, çoraplara işliyorlardı. Deniz kıyısında bir düzine insan çizgili şemsiyelerin altına sığınmıştı; bu insanların sayıları yine bir düzineyi bulan çocukları, sığ sularda kendilerinden pek de korkmayan balıkları kovalıyor ya da hindistancevizi yağı sürülmüş çıplak vücutları ıslık ıslık parıldayarak güneşe uzanmış yatıyorlardı.

Rosemary kumsala indiğinde yanından koşarak geçen on iki yaşlarında bir oğlan çocuğu sevinç çılgınlıklarıyla kendini denize attı. Tanımadığı bütün bu insanların bakışlarını üzerinde hissederek genç kız bornozunu çıkararak oğlanı takip etti. Birkaç metre kulaç attuktan sonra, suyun derinleşmediğini fark ederek ayağa kalktı ve ince bacaklarının bütün kuvvetiyle suyun direncine karşı koyarak ağır ağır ileri doğru yürüdü. Su göğsünün hizasına geldiğinde geriye, sahile doğru bir bakış attı. Gözünde monokl bulunan, şort giymiş kel kafalı bir adam kıllı göğsünü ileri çıkarmış, göbeğini içeri çekmiş dikkatle kendine bakıyordu. Rosemary'nin bakışlarına karşılık verdiğini görünce adam monoklünü gözünden aşağı bıraktı. Monokl göğsünün

bir halıyı andıran kolları arasında gözden kaybolurken elindeki şişeden kendine bir bardak içki doldurdu.

Rosemary yüzünü suya gömüp dubaya doğru serbest stilde yüzmeye başladı. Suyun serinliği yavaş yavaş kendisini hissettirdi, saçlarının arasına sızıp bedeninin en gizli noktalarına kadar nüfuz ederek onu sıcaklığın tesirinden şefkatle çekip aldı. Bir sırtüstü, bir yüzükoyun yüzüyor; suyun içinde dönüp duruyordu. Dubaya ulaştığında nefes nefese kalmıştı; ama yanık tenli bembeyaz dişli bir kadının yukarıdan aşağı ona doğru baktığını görünce ansızın kendi teninin çiğ beyazlığının farkına vardı ve sırtüstü dönüp kıyıya doğru yüzmeye başladı. Sudan çıktığında elindeki şişeyi bırakmayan kıllı adam yaklaşmış onunla konuşmaya başladı.

“Dikkatli olun, dubanın arkasında köpekbalığı olduğunu söylüyorlar.” Hangi milletten olduğu belli değildi, ama acelesiz bir Oxford İngilizcesiyle kelimeleri uzatarak konuşuyordu. “Daha dün Juan Körfezi’ne demirlemiş İngiliz filosundan iki denizciyi yuttular.”

“Tanrım!” diye haykırdı Rosemary.

“Onları buraya çeken şey filonun atıkları.”

Salt onu uyarmak için yanına yaklaşmış olduğunu göstermek istercesine bakışlarına ansızın buz gibi bir ifade oturttu; zarif adımlarla ilerleyip kendine bir bardak daha içki doldurdu.

Bu konuşma sırasında dikkatlerin az çok üzerine çekildiğini hisseden ve bundan pek de rahatsız olmayan Rosemary oturacak bir yer bakındı. Her ailenin çizgili şemsiyesinin önündeki kum şeridine sahip çıktığı açıkça görülüyordu; ayrıca bir şemsiyeden diğerine konuşuyor, birbirlerine gidip geliyorlardı – samimi bir topluluk oluşmuştu; aralarına davetsiz dalmak yakışık almayacaktı. Biraz daha yukarıda, kumların çakıl taşları ve kuru su yosunlarıyla kaplı olduğu yerde tenleri kendisinininki kadar beyaz bir grup insan oturuyordu. Plaj şemsiyeleri altına değil de elde taşman şemsiyelerin altına uzanmışlardı ve yerli halktan olmadıkları açıkça görülüyordu. Rosemary bronzlaşanlarla beyaz kalanlar arasında bir yer buldu ve plaj havlusunu kumların üzerine serdi.

Havlunun üzerine uzanmış yatarken ilkin sadece onların karmakarışık seslerini işitti, yakınından geçen adımları, güneşle arasına giren gölgeleri hissetti. Meraklı bir köpeğin ılık nefesinin ensesinde dolaştığını, cildinin güneşte yavaş yavaş yandığını fark etti; kıyıda sönümlenen dalgaların hafif fışirtısını işitebiliyordu. Çok geçmeden kulakları tek tek sesleri ayırt etmeye başladı ve birinin küçümseyerek anlattıklarından “Abe North denen adamın” geçen gece Cannes’da bir *café*’den bir garsonu testereyle ikiye biçmek üzere kaçırdığını öğrendi. Bu hikâyeyi anlatan kişi, başındaki tacı, omzundan sarkan solmuş orkide-siyle akşamdan kaldığı açıkça ortada olan, gece elbisesi içinde beyaz saçlı bir kadındı. Bu kadını ve arkadaşlarını pek sevimli bulmayan Rosemary yüzünü öte yana çevirdi.

Diğer tarafta, birkaç metre ötesinde birçok şemsiyenin gölgesine uzanmış genç bir kadın kumun üzerinde açık duran bir kiptan bir şeyler kopyalıyordu. Mayosunun askılarını omuzlarından aşağı düşürmüştü; krem rengi bir inci kolyenin daha da güzelleştirdiği sağlıklı, bronz sırtı güneşte parlıyordu. Yüzü sert hatlara sahip olmakla birlikte güzel ve sevimliydi. Gözleri Rosemary’ninkilerle karşılaştı, ama onu görmedi. Yanında kırmızı çizgili mayo giymiş, başında kasket olan hayli yakışıklı bir adam duruyordu; sonra, dubanın üzerinde gördüğü, kendisini tanıyınca bakışlarına karşılık veren kadın ve Latin olduğu su götürmez, siyah mayolu bir adamla ciddi bir sohbe dalmış mavi mayolu, aslan yelesi gibi sapsarı saçları olan başı açık, uzun yüz-lü bir adam vardı. İki adam bir yandan konuşurken bir yandan da kumdaki yosun kalıntılarıyla oynuyorlardı. Rosemary plajdakilerin çoğunun Amerikalı olduğunu düşündü, ama bir şeyler onları son zamanlarda tanıdığı Amerikalılardan farklı kılıyordu.

Bir süre sonra genç kız kasketli erkeğin arkadaşları için küçük bir oyun sahnelediğini fark etti; elinde bir tırmık, çakıl taşlarını toplarmış gibi yaparak adımlar atarken yüzünde ciddi bir ifadeyle gülünç bir taklit sergiliyordu. Mimiklerini o kadar abartıyordu ki ağzından çıkan her kelime herkesin kahkahalarla gülmesine yol açıyordu. Kendisi gibi, anlatılanları işitemeyecek kadar uzakta olanlar bile gözlerinin bir ucuyla onu izliyor-

lardı – öyle ki çok geçmeden inci kolyeli genç kadın dışında bu küçük gösteriye kendini kaptırmayan kimse kalmadı. Genç kadın, belki de sahip olmanın verdiği alçakgönüllülükle, her kahkaha dalgasına notlarına biraz daha eğilerek karşılık verdi.

Monokl takan ve şişe taşıyan adam ansızın Rosemary'nin tepesine dikilip konuşmaya başladı.

“Müthiş bir yüzücüsünüz.”

Genç kız itiraz etti.

“Yo, yo, müthiş bir yüzücüsünüz. Benim adım Champion. Burada sizi geçen hafta Sorrento'da gördüğünü ve tanıdığını söyleyen bir hanım var; sizinle tanışmayı çok istiyor.”

Saklamaya çalıştığı can sıkıntısıyla etrafına bakınan Rosemary ileride beklenen bembeyaz tenli insanları gördü. İstemeye istemeye yerinden kalkıp onlara doğru gitti.

“Bayan Abrams... Bayan McKisco... Bay McKisco... Bay Dumphry...”

“Sizin kim olduğunuzu biliyoruz,” dedi gece elbisesi giymiş kadın. “Siz Rosemary Hoyt'sunuz; sizi Sorrento'da tamdım ve otel görevlisini sorguya çektim. Hepimiz sizin muhteşem olduğunuzu düşünüyoruz ve neden Amerika'ya dönüp muhteşem bir film daha çevirmediğinizi merak ediyoruz.”

Rosemary'ye yer açmak için gereksiz bir hareketle geri çekildiler. Onu tanıyan kadın, ismine rağmen Yahudi değildi. Kimsenin sözüne kulak asmaması ve sonraki kuşaklarla bütünleşebilmesi sayesinde genç kalabilmiş, şaka kaldırabilen, eski kuşak kadınlardandı.

Kadın, “Sizi daha ilk günden yanmayasınız diye uyarmak istedik,” diye neşeyle devam etti, “çünkü sizin cildiniz önemli, ama bu plajda o kadar çok lanet olası formalite var ki canınızı sıkmaktan korktuk.”

2

“Sizin de bu komploya dâhil olabileceğinizi düşündük,” dedi Bayan McKisco. Muzır bakışlı, itici olacak kadar canlı, ama hayli güzel genç bir kadındı. “Kim komploya dâhil, kim değil bil-

miyoruz. Kocamın özellikle nazik davrandığı birinin başkarakter –görünüşe bakılırsa ikinci kahraman– olduğu ortaya çıktı.”

“Komplo mu?” diye sordu neden söz edildiğini pek anlamayan Rosemary. “Bir komplo mu var?”

“Bilmiyoruz, şekerim,” dedi Bayan Abrams sinirli, tombul kadınlara has bir kıkırdayışla. “Biz içinde değiliz. Biz sadece seyirciyiz.”

Suluk sarı saçlı, kadınsı tavırlı genç bir adam olan Bay Dumphry, “Abrams Ana’nın kendisi komlodur,” dedi. Champion monoklünü tehdit edercesine delikanlıya doğru sallayarak “Böyle zehirli bir dil kullanma, Royal,” diye onu uyardı. Rosemary, hepsine sıkıntıyla bakıyordu. Plajın diğer tarafında bulunan ve dikkatini çekmiş olan insanlara göre bu topluluğu sevimsiz buluyordu. Akıldan annesinin de kendisiyle gelmesinin ne kadar iyi olacağını geçirdi. Annesinin insanlarla anlaşma hususunda doğuştan gelen basit, ama etkili bir yeteneği vardı, bu yetenek onların böylesi durumlardan hızla ve kesin olarak sıyrılmasını sağlardı. Ama Rosemary sadece altı aydan beri ünlüydü ve yeniyetmelik çağında edindiği Fransız terbiyesiyle daha sonra Amerika’da öğrendiği serbest tavırlar birbiriyle çatıştığında kafası karışıyor, zaman zaman kendini böylesi durumların içinde buluyordu.

Bay McKisco “komplo” hikâyesini belli ki pek eğlenceli bulmuyordu. Gözlerini dikmiş denizi seyrediyordu. Yüzü kırmızı çillerle dolu, otuz yaşlarında, bir deri bir kemik biriydi. Karısına kısa bir bakış fırlattıktan sonra Rosemary’ye döndü.

“Uzun zamandır mı buradasınız?” dedi ısrarla.

“Geleli henüz bir gün oldu.”

“Ya.”

Bay McKisco nihayet başka şeylerden söz edecekleri umuyla diğerlerine baktı.

“Bütün yaz kalacak mısınız?” diye sordu Bayan McKisco masum bir tavırla. “Kalırsanız, komplonun nasıl açığa çıktığını görürsünüz.”

“Violet, Tanrı aşkına bırak artık şu konuyu!” diye patladı kocası. “Başka bir şaka konusu bul, Tanrı aşkına!”

Bayan McKisco Bayan Abrams'a doğru duyulur bir şekilde fısldayarak "Çok sinirli," dedi.

"Sinirli değilim," diye karşı çıktı Bay McKisco. "Aslına bakarsanız hiç mi hiç sinirli değilim."

Öfkeden kudurduğu açıkça görülüyordu – grimsi yansımalarıyla bakır rengine çalan yüzü tüm ifadesini kaybetmiş, yabaml bir hal almıştı. Ansızın durumunun farkına varmış gibi kalktı, karısı arkasında, denize doğru yürüdü; fırsatı kaçırmayan Rosemary de onları takip etti.

Bay McKisco derin bir nefes alıp kendini sığ sulara bıraktı, belli ki kulaç atma niyetiyle, gergin kollarla Akdeniz'i dövmeye başladı – nefesi tükendiğinde ayağa kalktı ve hâlâ kıyıya yakın olduğunu görmekten duyduğu şaşkınlıkla etrafına bakındı.

"Nefes almayı henüz öğrenemedim. Nasıl nefes aldıklarını hiçbir zaman tam olarak anlayamadım." Soru sorarmış gibi Rosemary'ye baktı.

"Sanırım suyun altında nefesinizi veriyor ve her dört kulaçta bir başınızı yana çevirip nefes alıyorsunuz," diye açıkladı Rosemary.

"Nefes almak benim için işin en zor yanı. Dubaya yüzelim mi?"

Aslan yeleli adam, suyun hareketiyle ileri geri salınan dubanın üzerine uzanmıştı. Bayan McKisco uzanırken ansızın eğilen platform sertçe koluna çarptı; bunun üzerine ayağa fırlayan adam onu kolundan yakalayıp yukarı çekti.

"Korkarım size çarptı." Adamın sesi hafif ve utangaç çıkıyordu; Kızılderililere has çıkık elmacık kemikleri, geniş üst dudakları, iyice çukura kaçmış iri kahverengi gözleriyle Rosemary'nin şimdiye kadar gördüğü en hüznü yüzlerden birine sahipti. Sözlerinin Bayan McKisco'ya dolambaçlı ve dikkat çekmeyen bir yoldan ulaşmasını umuyormuş gibi ağzının kıyısıyla konuşmuştu. Bir dakika sonra suya atlamıştı, hareketsiz vücudu kıyıya doğru kayıyordu.

Rosemary'yle Bayan McKisco adamın uzaklaşmasını seyrettiler. Hızı kesildiğinde adam ansızın iki büklüm oldu, zayıf butları suyun üstünde yükseldi ve ardında köpükten bir iz bırakarak tamamen gözden kayboldu.

“İyi bir yüzücü,” dedi Rosemary.

Bayan McKisco'nun cevabı şaşılacak denli saldırgandı.

“Belki. Ama berbat bir müzisyen.” İki başarısız denemeden sonra dubaya çıkmayı başaran, dengesini sağladıktan sonra başarısızlığını telafi etmek için gösterişli hareketler yapmaya kalkışan ve bunun sonucu olarak dengesi yeniden bozulan kocasına döndü. “Diyordum ki Abe North iyi bir yüzücü olabilir, ama bir müzisyen olarak beş para etmez.”

“Evet,” diye onayladı Bay McKisco gönülsüzce. Karısı belli ki onun kurduğu bir dünyada yaşıyordu ve özgürlüğü sınırlıydı.

“Benim adamım Antheil,”¹ dedi Bayan McKisco meydan okurcasına Rosemary'ye dönerek. “Antheil ve Joyce. Hollywood'da bu tür insanları pek duyduğunuzu sanmıyorum, ama kocam Amerika'da *Ulysses* üzerine yayımlanan ilk denemenin yazarıdır.”

“Keşke bir sigaram olsaydı,” dedi Bay McKisco sakın bir sesle. “Şu anda benim için bu çok daha önemli.”

“Derin bir adam. Öyle değil mi, Albert?”

Bayan McKisco birden sustu. İnci gerdanlıklı kadın yüzmekte olan iki çocuğuna katılmıştı. Abe North çocuklardan birinin altına dalıp onu omuzlarının üzerine aldıktan sonra volkanik bir ada gibi yükselip suyun yüzüne çıktı. Çocuk korku ve neşeyle çığlık atarken kadın yüzünde sevimli ve huzurlu bir ifadeyle gülümsemeksizin onları seyrediyordu.

“Karısı mı?” diye sordu Rosemary.

“Hayır. O, Bayan Diver. Onlar otelde kalmıyorlar.” Fotoğrafını çekmek istercesine bakışlarını bir süre kadının yüzünden ayırmayan Bayan McKisco birden Rosemary'ye döndü.

“İlk defa mı yurt dışına çıkıyorsunuz?”

“Hayır. Okula Paris'te gittim.”

“Çok güzel. Öyleyse bir seyahatin keyfini çıkarmak için yapmanız gereken şeyin gerçek Fransız aileleriyle tanışmak olduğunu biliyorsunuzdur. Şu insanlar, ne umuyorlar ki?” Bayan McKisco sol omzuyla sahili işaret etti. “Sadece birbirleriyle ko-

1 George Antheil (1900-1959): Amerikalı avant-garde kompozitör, piyanist, yazar ve mucit – ç.n.

nuşarak küçük gruplar halinde yaşıyorlar. Biz pek tabii önceden bağlantılar kurduk, Paris'teki en iyi Fransız sanatçılarla ve yazarlarla tanıştık. Çok hoş oldu.”

“Tahmin ederim.”

“Biliyor musunuz, kocam ilk romanını bitirmek üzere.”

Rosemary, “Sahi mi?” dedi. Annesinin bu sıcakta uyuyup uyuyamadığım merak etmek dışında hiçbir şey yoktu kafasında.

“Çıkış noktası *Ulysses*'le aynı olan bir roman,” diye devam etti Bayan McKisco. “Bir farkla ki hikâye yirmi dört saatte geçmiyor, yüz yıla yayılıyor. Yozlaşmış yaşlı bir Fransız aristokrati ele alıyor ve onun makine çağında yaşadığı zorlukları anlatıyor...”

“Violet, Tanrı aşkına, kitabın konusunu herkese anlatıp durmasana,” diye kızgınlıkla içini çekti Bay McKisco. “Daha yayımlanmadan herkesin ağzına düşsün istemiyorum.”

Rosemary plaja doğru yüzdü, kıyıya çıkınca plaj havlusunu şimdiden sızlamaya başlayan omuzlarının üzerine çekerek yenden güneşe uzandı. Kasketli adam şimdi elinde bir şişe ve küçük bardaklarla şemsiyeden şemsiyeye geziyordu; arkadaşları sırayla kalkıp tek bir şemsiye kümesi altında toplanan gruba katıldılar. Rosemary birini uğurladıklarını ve onun şerefine sahilde son bir kadeh içtiklerini düşündü. Çocuklar bile bu şemsiyenin altındaki coşkuyu fark etmiş, o tarafa dönmüşlerdi. Rosemary bütün bu coşkunun kaynağının kasketli adam olduğunu düşündü.

Öğle, denizi ve göğü hüküm altına almıştı – sekiz kilometre ötedeki Cannes'ın beyaz yansıması bile dingin ve serin bir seraptan başka bir şey değildi; rengi açıklara doğru koyulaşan denizin yüzeyinde ardı sıra mavi bir iz bırakan, yelkenleri narbül-bülü gibi şişmiş küçük bir tekne belirdi. Gün ışığını süzen şemsiyelerin altındaki rengârenk hayhuy ve mırıltılar dışında engin sahilde sanki hiçbir hayat belirtisi yoktu.

Rosemary, *Campion*'un kendisine doğru yürüyüp birkaç adım ötesinde durduğunu gördü; uyuyormuş gibi yaparak gözlerini kapattı; sonra hafifçe aralayarak adamın bacakları olması gereken iki esmer, bulanık sütünü seyretti. Adam kum ren-

gi bir buluta doğru yürümeye çalıştı, ama bulut alev alev yanan gökyüzünde kaybolup gitti. Rosemary sahiden uykuya daldı.

Ter içinde uyandığında plajda son şemsiyeyi kapatmakta olan kasketli adamdan başka kimse kalmamıştı. Rosemary gözlerini kırpıştırarak yatmaya devam ederken adam daha yakına geldi;

“Gitmeden önce sizi uyandıracaktım,” dedi. “Bronzlaşmak için ilk günden güneşte fazla kalmak tehlikelidir.”

“Teşekkür ederim.” Rosemary kıpkırmızı olmuş bacaklarına baktı.

“Aman Tanrım!”

Rosemary onu konuşmaya davet etmek için neşeyle güldü, ama Dick Diver çoktan bir tenteye bir plaj şemsiyesini yüklenmiş, beklemekte olan bir arabaya götürüyordu; genç kız terini yıkamak için kalkıp suya girdi. Dick Diver geri döndü; bir tırmık, bir kürek ve bir elekten ibaret öteberiyi bir kayanın yarığına yerleştirdi ve geride bir şey kalmış mı diye dikkatle etrafına bakındı.

“Saatin kaç olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu Rosemary.

“Bir buçuk civarında.”

Birlikte bir süre açıklara baktılar.

“Fena bir saat değil,” dedi Dick Diver. “Günün en fena saatlerinden biri değil.”

Dick Diver yüzünü genç kıza çevirdi ve Rosemary bir an için onun gözlerinin mavi aydınlığına dalıp güvenle, hevesle bu dünyada yaşadı. Sonra Dick kalan son pılı pırtıyı omzuna vurup arabasına yürüdü; sudan çıkan Rosemary havlusundaki kumları silkeleyip otelin yolunu tuttu.

3

Yemek salonuna indiklerinde saat neredeyse ikiydi. Dışarıdaki çam ağaçlarının dalları rüzgârda sallandıkça, boş masalar üzerinde ışık huzmeleri ve gölgeler sürekli dans ediyordu. Bir yandan tabakları dizerken bir yandan da yüksek sesle İtalyanca ko-

nuşan iki garson, içeri girdiklerini görünce susup onlara tazeliğini çoktan yitirmiş bir tabldot yemeği servis etti.

“Plajda aşık oldum,” dedi Rosemary.

“Kime?”

“Önce çekici bulduğum birçok kişiye. Sonra bir erkeğe.”

“Onunla konuştun mu?”

“Sadece birkaç kelime. Çok çekici bir adam. Kızıla çalan saçları var.” Genç kız büyük bir iştahla yiyordu. “Ama evli – zaten hep böyle olur.”

Annesi Rosemary'nin en yakın arkadaşıydı; kızına tavsiyede bulunmak ve yol göstermek için hiçbir fırsatı kaçırmazdı – oyunculuk mesleğinde ender rastlanır bir şey değildi bu, ancak Bayan Elsie Speers'in davranışını özel kılan, onun bunu kendi yenilgilerini telafi etmek için yapmıyor olmasıydı. Hayata karşı bir kırgınlığı yoktu, hayal kırıklığına uğramamıştı – iki defa evlenmiş ve iki defa boşanmıştı; her seferinde doğuştan gelen umursamazlığı daha da derinleşmişti. Kocalarından biri süvari subayı, ikincisi askerî doktordu; ikisi de ona bir şeyler bırakmıştı ve o hiç el sürmeden bunları kızına devretmeye çalışıyordu. Rosemary'ye hoşgörölü davranmayarak onu katılaştırmıştı – emeğini esirgemeyerek, kendini tümüyle kızma adayarak onda bir idealizm geliştirmişti; bu idealizm şu anda kendine yönelmişti ve genç kız dünyayı annesinin gözleriyle görüyordu. Rosemary “sıradan” bir çocukken hem annesinin hem kendinin zırhıyla iki kat koruma altındaydı – bayağılığa, sıradanlığa, önemsizliğe bir yetişkin gibi tepki gösteriyordu. Ancak, Rosemary film dünyasında aniden başarıya ulaştınca, Bayan Speers onu ruhsal açıdan serbest bırakma zamanının geldiğini hissetti; bu zorlayıcı, sabırsız, hatta zaman zaman aşırı idealizm kendisinden başka bir şeye yönelecek olursa üzüntüden çok rahatlama hissedecekti.

“Demek burayı sevdin?” dedi Bayan Speers.

“Bu insanları tanımayı çok isterdim. Plajda başkaları da vardı, başka bir grup, ama onlardan pek hoşlanmadım. Beni hemen tanıdılar – nereye gidersek gidelim herkes ‘Daddy’s Girl’ü² görmüş oluyor.”

2 Babasının Kızı – ç.n.

Bayan Speers bu bencillik nöbetinin geçmesini bekledi, sonra öylesine aklına gelmiş gibi, “Bu arada, Earl Brady’yi görmeye ne zaman gideceksin?” diye sordu.

“Bu öğleden sonra gidebileceğimizi düşünmüştüm – tabii yorgunluğunu üstünden attıysan.”

“Sen git – ben gelmeyeceğim.”

“Öyleyse yarına kadar bekleriz.”

“Senin yalnız gitmeni istiyorum. Yol kısa – Fransızca bilmiyor da değilsin.”

“Ama anneciğim, bazı şeyleri yapmak zorunda değilim, öyle değil mi?”

“Pekâlâ, daha sonra git – ama buradan ayrılmadan önce mutlaka gideceksin, unutma sakın.”

“Anlaştık, anne.”

Öğle yemeğinden sonra her ikisi de bütün Amerikalı seyyahların sessiz, sakin bir yere yerleşir yerleşmez tanıştığı o ezici can sıkıntısına gömüldüler. Hiçbir uyarı onları hareketlendiriyor, dışarıdan hiçbir ses onlara ulaşmıyor, başkalarının düşünceleri zihinlerinde en ufak bir düşünce kırıntısı doğuruyordu; New York’un hayhuyundan uzak bu yerde hayatın durduğu hissine kapıldılar.

Yeniden odalarına döndüklerinde Rosemary, “Anneciğim, burada üç günden fazla kalmayalım,” dedi. Dışarıda tembel bir rüzgâr sıcak havayla oynuyor, ağaçların dalları arasından geçiyor, panjurun aralıklarından içeri üflüyordu.

“Plajda aşık olduğun şu adam hakkında ne diyeceksin, bakalım?”

“Ben senden başka kimseyi sevmiyorum, anneciğim.”

Rosemary tren tarifeleri hakkında bilgi almak için resepsiyonda durup *Gausse père*³ ile konuştu. Bankonun yakınında aylıklık eden açık kahverengi-haki renk üniformalı kapıcı merakla genç kızı süzüyordu, sonra ansızın *métiersini*⁴ hatırlayıp, uygun bir tavır takındı. Rosemary gara gitmek için otobüse bindi. Otobüste ondan başka otelin aşırı saygılı iki garsonu da var-

3 (Fr.) Baba Gausse.

4 (Fr.) İş, meslek.

dı; yolculuk boyunca ağızlarını açmamaları genç kızı rahatsız etti. Onlara “Konuşun, keyfinize bakın, rahatsız olmam ben,” dememek için kendini zor tuttu.

Birinci mevki kompartımanın havası boğucuydu; demiryolu şirketlerinin rengârenk afişleri –Arles'deki Le Pont du Gard, Orange Tiyatrosu, Chamonix'teki kış sporları– dışarıdaki göz alabildiğine uzanan kıpırtısız denizden çok daha canlıydı. Çok hızlı gitmeyi bir kader gibi gören ve daha yavaş giden, nefesi çabuk kesilen ülkelerin insanlarına tepeden bakan Amerikan trenlerinin tersine bu tren içinden geçtiği ülkenin bir parçasıydı. Nefesi palmiye yapraklarındaki tozu kaldırıyor, yaydığı küller bahçelerdeki tezeklere karışıyordu. Rosemary pencereden eğilip eliyle çiçek toplayabileceğinden kuşku duymuyordu.

Cannes istasyonunun dışındaki bir düzine kadar taksinin şoförü arabalarının içinde uyukluyordu. Bu yaz başlangıcında, gezinti yerindeki Casino, lüks dükkânlar ve büyük oteller, demirden maskelerle yüzlerini denize kapamışlardı. Onlar için bir “sezon”un söz konusu olduğuna inanmak zordu. Az çok modanın etkisi altına girmiş olan Rosemary, sanki çökmekte, batmakta olan şeylere karşı sağlıksız bir düşkünlük gösteriyormuş gibi mahcubiyet duydu. Sanki kendisini tanıyan insanlar gelip ona, ülkenin nabızı kuzeyde atarken, geçen kışın zevkleriyle gelecek kışın zevkleri arasında uyuşmuş bu yerde ne işi olduğunu soracaklarmış gibi.

Satın aldığı bir şişe güneş yağıyla bir eczaneden çıktığı sırada eli kolu kırlent dolu bir kadın önünden geçip kaldırımın kıyasına park edilmiş bir arabaya doğru gitti. Kadını tanıdı; Bayan Diver'dı. Siyah tüylü, kısa bacaklı ve uzun bir köpek kadını fark edip havlayınca arabanın şoförü irkilerek uyandı. Kadının otomobile bindi; güzel yüzünde kararlı ve kontrollü bir ifade vardı; cesur ve dikkatli gözlerini ileriye dikmiş, belirli bir şey üzerine odaklanmadan bakıyordu. Elbisesi parlak kırmızı, bronz rengi bacakları çıplaktı. Gür, karanlık, altın rengi saçları bir çov çovun⁵ yelesini andırıyordu.

Treninin kalkmasına daha yarım saat olduğundan Rosemary,

5 Boynundaki tüyler aslan yelesini andıran bir Çin köpeği – e.n.

Croisette Bulvarı üzerinde ağaçların masaların üzerine yeşil bir alacakaranlık düşürdüğü Café des Alliés'de oturdu. Bir orkestra Nice Karnaval Şarkıları ve geçen yıla ait Amerikan melodileriyle yabancı müşterileri çekmeye çalışıyordu. Annesine *Le Temps* ve *The Saturday Evening Post* dergilerini almıştı. Limonatasını içerken ikincisini açıp bir Rus prensesinin anılarına gömüldü; 1890'ların toplumuna ilişkin, unutulmaya yüz tutmuş bu anıları Fransız gazetelerinin başlıklarından daha gerçekçi ve kendine yakın buldu. Otelde içini daraltan da aynı duyguydu – en tuhaf ve ilginç olayları komedi ya da trajedi olarak sunan gazetelere alışkın olduğundan ve esas olanla tali olanı ayırt edecek tecrübeye sahip olmadığından, bir kez daha Fransız hayat tarzının boş ve bayat olduğu duygusuna kapıldı. Orkestranın, bir müzikholde akrobatlar için çalman iç karartıcı müziği anımsatan hüzünlü melodilerini dinlemek bu duyguyu pekiştiriyordu. Gousse'un Oteli'ne dönünce içi rahatladı.

Ertesi gün, Rosemary'nin omuzları yüzemeyeceği kadar sızlıyordu; bu yüzden anne-kız bir araba kiralayarak –sıkı bir pazarlıkla, çünkü Rosemary Fransa'da paranın değerini öğrenmişti– birçok nehrin deltası olan Riviera'da dolaşmaya çıktılar. Korkunç Ivan türü bir Rus çarım andıran şoför onlara rehberlik görevi de yapıyordu; buraya akşam yemeği yemeye ya da ölmeye gelen eski kralların, İngiliz balerinlerin ayaklarına Buda'nın gözlerini andıran değerli taşları fırlatan ünlü mihracelerin, Baltık kıyılarında haftalar süren alacakaranlıkta geçmişin havyar günlerini yeniden keşfeden Rus prenslerinin adları fısıldandıkça şaşaa kent isimleri –Cannes, Nice, Monte Carlo– cansız kamuflajlarının altında parıldamaya başladı. En önemlisi de, kapanmış kitapçı dükkânları ve bakkallarıyla sahilde bir Rus kokusu vardı. On yıl önce, nisanda sezon sona erdiğinde Ortodoks Kilisesi'nin kapıları kapanmış, cemaatin tercih ettiği tatlı şampanyalar dönüşlerine kadar saklanmak üzere mahzene kaldırılmıştı. “Seneye yine geleceğiz,” demişlerdi, ama bu vakitsiz verilmiş bir sözdü, çünkü bir daha asla gelmediler.

Akşamüzeri esrarlı bir şekilde çocukluğun bilyeleri ve akik taşları kadar renkli, yeşil süt kadar yeşil, çamaşır yıkama suyu

kadar mavi, şarap gibi kırmızı renklere bürünen denizin üzerinden otele dönüş keyifli oldu. Kapılarının önüne oturmuş bir şeyler yiyen insanların yanından geçmek, kır kahvelerinin asmalı çardaklarındaki mekanik piyanolardan yükselen kulak tırmalayıcı sesleri işitmek hoştu. Cornish d'Or'u arkalarında bırakıp Gause'un Otel'i'ne doğru inmeye başladıklarında yeşilin olası bütün tonlarına bürünmüş ağaç kümelerine gece inmeye başlamış, ay çoktan su kemerlerinin yıkıntıları üzerinde yükselmişti...

Otelin gerisindeki tepelerde bir yerlerde dans ediliyordu; Rosemary ay ışığında bir hayal gibi görünen cibinliğinin altına uzanmış, demek ki buralarda da eğlenen insanlar varmış diye düşünerek uzaklardan gelen bu müziği dinliyordu; aklıma plajdaki hoş insanlar geldi. Sabahleyin onlarla yeniden karşılaşabileceğini düşündü, ama belli ki onlar kendilerine yeten küçük bir grup oluşturmuşlardı; bir kez şemsiyelerini açıp, hasırlarını yadıktan sonra, köpekler ve çocuklar da yerlerini aldı mı plajın o kısmı kelimenin tam anlamıyla çitle çevrilmiş gibi oluyordu. Ne olursa olsun son iki sabahını ötekilerle geçirmemeye karar verdi.

4

Sorun kendiliğinden çözüldü. McKiscolar henüz ortada yoktu, Rosemary havlusunu kumların üzerine daha yeni sermişti ki iki adam –kasketli adam ve garsonları testereyle ikiye biçmeye niyetlenen uzun boylu, sarışın adam– gruptan ayrılarak ona doğru geldiler.

“Günaydın,” diye seslendi Dick Diver. Kısa bir suskunluktan sonra, “Güneşte yanmış olsanız da olmasanız da, neden dün bütün gün ortadan kayboldunuz? Hepimiz sizi merak ettik,” dedi.

Rosemary doğrulup oturdu ve davetsiz misafirlerini şen, sevimli bir kahkahayla karşıladı.

“Bu sabah bize katılıp katılmayacağınızı soruyorduk biz de kendimize,” diye devam etti Dick Diver. “Yiyip, içeceğiz; siz de davetlisiniz.”

Dick Diver nazik ve çekici görünüyordu – sesi genç kıza ilgi göstereceğini, çok geçmeden ona yepyeni dünyaların kapılarını açacağını, sonu gelmez, muhteşem olanaklar sunacağını vaat ediyordu. Genç kızın adından söz edilmeksizin tanışma faslına atlatmayı becerdi ve onun kim olduğunu herkesin bildiğini, ancak özel hayata saygı duyduklarını belli etti – Rosemary'nin üne kavuşmasından bu yana meslektaşları dışında kimsede görmediği bir incelikti bu.

İnci gerdanlığı bronz teni üzerinde parlayan Nicole Diver bir yemek kitabının üzerine eğilmiş Maryland usulü tavuk pişirme tarifine bakıyordu. Rosemary yaşını yirmi dört civarında tahmin etti – yüzü klasik güzellik terimleriyle tarif edilebilirdi, ancak bütün hatları, ten rengine varıncaya kadar huy ve karakterle bağdaştırdığımız her şey, Rodin'e yakışır bir tutkuyla kalıba dökülmüş, sonra bir keskiyle ince ince işlenmişti; öyle ki küçük bir hata bu güzelliğin gücünü ve kalitesini bir daha düzeltilemeyecek biçimde bozabilirdi. Sıra ağzına gelince, heykeltraş büyük bir riske girmişti – dudaklar dergi kapaklarındaki aşk tanrısının yayıydı, ama yüzün geri kalanının görkeminden eksik kalır bir yanı yoktu.

“Burada uzun süre mi kalacaksınız?” diye sordu Nicole, boğuk, neredeyse sert bir sesle.

Rosemary ansızın bir hafta daha kalabileceklerini düşündü.

“Çok kalmayacağız,” diye kaçamaklı bir cevap verdi. “Uzun zamandır yurt dışındayız – Mart ayında Sicilya'da gemiden indik, yavaş yavaş kuzeye çıkıyoruz. Ocak ayında bir film çekilirken zatürreeye yakalandım, şimdi yeniden eski sağlığıma kavuşuyorum.

“Tanrım! Nasıl oldu bu?”

“Yüzmekten.” Rosemary kendinden söz ederken belli bir çekingenlik duyardı. “Venedik'te çekilen bir sahne sırasında grip olmuşum, farkında değilim; kanala dalmam gerekiyordu. Çok pahalı bir setti; bu yüzden bütün gün bir daha, bir daha dalmamı istediler; annem doktor çağırdı, ama bir faydası olmadı – şifayı kapmışım.” Ötekilerin bir şey söylemesine fırsat tanımadan konuyu değiştirdi. “Siz burayı seviyor musunuz?”

“Mecburen sevecekler,” diye mırıldandı Abe North. “Onlar keşfettiler burayı.” Sonra asil başını yavaş yavaş çevirerek Diverleri şefkat ve sevgiyle süzdü.

“Sahiden siz mi keşfettiniz?”

“Otelin yazın açık olduğu ikinci sezon bu henüz,” diye açıkladı Nicole. “Geçen yaz Gausse’u bir aşçı, bir garson bir de *chasseur*⁶ bırakmaya ikna ettik – masrafını çıkardı. Bu sene daha iyiye gidiyor.”

“Ama siz otelde kalmıyorsunuz.”

“Tarmes’da bir ev yaptık.”

Dick, Rosemary’nin omzuna düşen güneş ışığını engellemek üzere bir şemsiyenin konumunu değiştirmeye çalışırken, “Fikir esas olarak şu,” diye araya girdi, “Deauville gibi kuzeydeki bütün yerler soğuğa aldırış etmeyen Ruslar ya da İngilizler tarafından işgal ediliyor; oysa biz Amerikalıların yarısı tropik iklimlerden geliyoruz – bu yüzden buraya gelmeye başladık.”

Latin görünüşlü genç adam *The New York Herald*’ın sayfalarını çevirmekteydi.

“Acaba bütün bu insanlar hangi milletten?” diye sordu birdenbire ve hafif bir Fransız aksanıyla okumaya başladı. “Vevey’deki Hotel Palace’a kayıt yaptıranlar Mr. Pandely Vlasco, Mme. Bonneasse –yemin ederim abartmıyorum– ‘Corinna Medonca, Mme. Pasche, Seraphim Tullio, Maria Amalia Roto Mais, Moises Teubel, Mme. Paragoris, Apostle Alexandre, Yolanda Yosfuglu ve Geneveva de Momus!’ En şaşırtıcı olanı da bu: Geneveva de Momus. Şu Geneveva de Momus’a bakmak için bir koşu Vevey’e gitmeye değer.”

Adam birden sabırsızca ayağa kalktı ve sert bir hareketle gerindi. Diver’dan ve North’dan birkaç yaş daha gençti. Uzun boyluydu ve çok güçlü görünüyordu, ama kaslı omuzları ve kollarının üst bölümleri dışında ince yapıydı. İlk bakışta yakışıklı olduğu izlenimi yaratıyordu – ama yüzünden hiç silinmeyen bezgin bir ifadesi vardı ki kahverengi gözlerinin parıltısını gölgeliyordu. İnsan daha sonra sıkıntıyla dudak bükmesini ve beyhude bir ıstırapla sürekli kırıştırdığı alnını unutsa da bu gözleri hatırlardı.

6 (Fr.) Gazino ve otel gibi yerlerde üniformalı uşak, yamak – ç.n.

“Geçen hafta hayli ilginç birkaç Amerikalı ismi keşfettik,” dedi Nicole. “Bayan Evelyn Oyster... diğerleri neydi?”

“Bir Bay S. Flesh vardı,” dedi Dick. O da ayağa kalkmış, tırnığını eline alarak ciddiyetle kumdaki küçük çakıl taşlarını ayıklama işine girişmişti.

“Evet, ya... S. Flesh.. sizin de tüyelerinizi ürpertmiyor mu?”⁷

Nicole ile yalnızken insan huzur duyuyordu – Rosemary bu anları annesiyle birlikte olduğu zamankinden bile daha huzurlu buldu. Abe North, Barban adlı Fransız’la Fas hakkında sohbet ediyordu; Nicole yemek tarifini yazmayı tamamlamış, şimdi de dikişe başlamıştı. Rosemary bu insanların plaja getirdikleri eşyaları inceledi: Bir tente gibi kocaman bir gölge oluşturan dört büyük şemsiye, taşınabilir bir soyunma giyinme kabini, şişirilebilir plastik bir at, savaş sonrası yaşanan ilk lüks üretim patlamasında piyasaya sürülen ve muhtemelen ilk alıcılarının eline ulaşmış ürünler. Genç kız bunların sosyetik insanlar olduğu sonucuna vardı; annesi bu tip insanlara karşı dikkatli olması, onların birer asalaktan başka bir şey olmadıklarını uyarısıyla yetiştirmişti onu, ama o bu görüşü paylaşmıyordu. Onların sabahın kıpırtısızlığı kadar mutlak hareketsizliklerinde gizli bir amaç, bir yön, onun bildiğinden çok farklı bir yaratı faaliyeti olduğunu hissediyordu. Henüz ruhen olgunlaşmamış zihniyle, birbirleriyle ilişkileri üzerine akıl yürütmüyor, sadece kendisine karşı tavırlarıyla ilgileniyordu – ama birlikte çok hoş ilişkiler kurduklarını görerek, çok iyi zaman geçirdikleri sonucuna vardı.

Tarafsız olmaya çalışarak üç erkeği birbiri ardına dikkatle inceledi. Üçü de şu ya da bu şekilde yakışıklıydı, üçü de son derece kibardı; Rosemary onların bu kibarlığının hayatlarının bir parçası olduğunu hissetti, geçmişte de böylelerdi, gelecekte de böyle olacaklardı, ne şartların gerektirdiği ne de oyuncuların toplum içinde sergiledikleri türden bir kibarlığı bu. Ayrıca hayatındaki entelektüelleri temsil eden film yönetmenlerinin yarım yamalak arkadaşlıklarının çok ötesinde bir zarafete sahip olduklarını fark etti. Oyuncular ve yönetmenler; bunlar bugü-

7 Oyster midye, flesh ise et, beden, şehvet anlamına geliyor – ç.n.

ne kadar tanıdığı yegâne erkeklerdi, bunlar dışında bir de geçen sonbahar Yale'deki sene sonu balosunda karşılaştığı, farklı farklı olmakla birlikte birbirinden ayırt edilemeyen, sadece ilk görüşte aşkla ilgilenen bir yığın üniversiteli delikanlı.

Bu üçü farklıydı. Barban kesinlikle incelikten nasibini en az almış olanıydı; daha şüpheli, daha alaycıydı; tavırları resmî, hatta gelişigüzeldi. Abe North, utangaçlığının altında, eğlen-diren ama bir yandan da şaşırtan, müthiş bir mizah yeteneği-ne sahipti. Rosemary'nin ciddi tabiatı yüzünden, adam üzerinde kalıcı bir etki bırakmadı.

Ama Dick Diver – o, tek kelimeyle mükemmeldi. Genç kız ona karşı içten içe büyük bir hayranlık duydu. Hafiften kırmızı-ya çalan, güneşte bronzlaşmış bir cildi vardı; kısa saçları da öyle – kollarında ve ellerinin üzerinde de aynı renk tüyler bulunuyordu. Gözleri parlak maviydi, insanın içine işliyordu. Bur-nu sivriceydi; kime baktığından, kiminle konuştuğundan şüphe duymazdınız – bu gurur okşayan bir ilgidir, zira kim bize ger-çekten bakar ki? Bakışlar üzerimize merakla ya da ilgisizce çev-rilir, o kadar. Sesinde uzaktan uzağa İrlanda melodilerinin yan-sımları duyuluyordu, sanki konuşarak insanları baştan çıkar-mak istiyor gibiydi; yine de Rosemary onda kendi meziyetleriyle örtüşen sert bir katmanın, bir özdenetim, özdisiplin katman-ının varlığını hissetti. Rosemary üçünün içinden onu seçti; başı-nı kaldıran Nicole onun Dick'i seçtiğini gördü, Dick'in bir baş-kasına ait olması nedeniyle genç kızın hafifçe iç çektiğini işitti.

Öğleye doğru McKiscolar, Bayan Abrams, Bay Dumphry ve Signor Campion plaja geldiler. Yanlarında yepyeni bir şemsiye getirmişlerdi, arada bir gözlerinin ucuyla Diverlara doğru ba-karak şemsiyeyi kuma sıkıca sapladılar ve –alaycı bir tavırla dı-şarıda kalan Bay McKisco dışında hepsi– kendilerinden hoşnut bir yüz ifadesiyle şemsiyenin gölgesine sığındılar. Dick tırmı-ğıyla kumdaki taşları toplarken yakınlarından geçmiş, yeniden kendi şemsiyelerine dönmüştü.

Sesini alçaltarak, “O iki genç birlikte Adabı Muaşeret Kitabı okuyorlar,” dedi.

Abe North, “Sosyeteğe karışmayı umuyorlar,” dedi.

Mary North, Rosemary'nin ilk gün dubada karşılaştığı, hayli bronzlaşmış genç kadın, denizden çıkıp şemsiyenin altına geldi ve çarpık bir gülümsemeyle;

"Bakın," dedi, "Bay ve Bayan *Korkusuzlar* da gelmişler."

Nicole, ona Abe'yi göstererek, "Onlar, bu adamın dostları," diye hatırlattı. "Neden gidip onları selamlamıyor ki? Onları çekici bulmuyor musun?"

"Sanırım çok çekiciler," dedi Abe. "Ancak ben çekici olduklarını düşünmüyorum, hepsi bu."

"Plajımızda bu sene haddinden fazla insan olduğunu zaten hissetmiştim," diyerek onu onayladı Nicole. "Dick'in bir dünya çakıl taşı temizleyerek yarattığı bizim plajımızda." Birkaç saniye düşündü, sonra başka bir şemsiyenin altında oturan üç mürebbiyenin işitmemesi için sesini alçalttı. "Yine de geçen yaz bütün gün 'Deniz ne kadar da mavi! Gökyüzü ne kadar da beyaz! Küçük Nellie'nin burnu ne kadar da kızarmış, değil mi?' diye bağıran İngilizlere yeğlerim."

Rosemary, Nicole'un düşmanlığını kazanmanın tehlikeli olduğunu düşündü.

"Ama kavgayı görmediniz," diye devam etti Nicole. "Sizin gelişinizden önceki gün, şu evli olan, hani adı benzin ya da margarin markasına benzeyen adam..."

"McKisco?"

"Evet... neyse, bu ikisi ağız dalaşı yapıyorlardı, kadın adamın yüzüne kum attı. Bunun üzerine adam hiç tereddüt etmeden onun tepesine binip, suratını kumlara sürttü. Hepimiz... nasıl denir? Şoke olduk. Dick'ten müdahale etmesini istedim."

Dalgın dalgın hasırı seyretmekte olan Dick, "Gidip onları akşam yemeğine davet etsem mi diyorum," dedi.

"Elbette davet etmeyeceksin," dedi Nicole buz gibi bir sesle.

"Ben bunun iyi bir şey olacağını düşünüyorum. Madem buradalar... uyumlu olalım."

Nicole gülerek, "Böyle çok uyumluyuz," diye ısrar etti. Rosemary'ye dönerek, "Ben burnumu kumlara sürttürmem. Katı kalpli, zalim bir kadını ben," diye açıkladı. Sonra sesini yükseltti; "Çocuklar, mayolarınızı giyin!"

Rosemary bu yüzüşün kendisi için çok önemli olacağını, hayatı boyunca ne zaman yüzmeden söz edilse bugünü hatırlayacağını hissetti. Hep birlikte kalktılar, bunca zaman hareketsiz kaldıktan sonra kendilerini fevkalade enerjik hissediyorlardı; bir gurmenin buz gibi bir beyaz şarap eşliğinde körili bir yemekten alacağı hazza benzer bir duyguyla kavurucu sıcaktan suyun serinliğine geçtiler. Diverlarda günün saatleri, tıpkı eski uygarlıklarda olduğu gibi eldeki malzemeden yapılabileceklerin en iyisini yapmak ve bir faaliyetten diğerine geçişin tadını çıkarmak üzere tasarlanmıştı. Rosemary çok geçmeden, büyük bir zevkle yüzdüğü ve çok eğlendiği denizden çıkıp dereden tepeden gevezelik edecekleri bir Provence öğle yemeğine oturacaklarını henüz bilmiyordu. Ama yemiden Dick'in kendisiyle ilgilendiği izlenimine kapıldı; sanki bir emirmiş gibi onlara uymaktan mutluluk duyuyordu.

Nicole üstünde çalıştığı tuhaf giysiyi kocasına uzattı. Dick soyunma kabinine girdi ve bir dakika sonra siyah dantelli saydam bir şortla dışarı çıktığında ufak çapta bir skandala sebep oldu. Daha yakından bakınca şortun altında ten rengi bir astar olduğu ortaya çıktı.

Bay McKisco küçümseyerek, "Bu, tam nonoşlara göre değilse, ne olayım!" diye haykırdı – sonra hızla Bay Dumphry'yle Bay Champion'a dönüp ilave etti: "Affedersiniz."

Bu şort hikâyesi Rosemary'nin çok hoşuna gitmişti. Tüm saflığıyla Diverların gösterişli sadeliğinden etkilenmişti; bu tavrın karmaşıklığını kavramıyor, masumiyetin söz konusu edilemeyeceğini bilmiyordu; bilmediği başka bir şey de, dünya pazarından niceliği değil niteliği seçtikleriydi; bu sadeliğin, görünüşte çocukça iyi niyetin, en basit erdemleri abartma alışkanlıklarının tanrılarla yapılan umutsuz pazarlığın bir parçası olduğunun ve buraya ulaşmak için onun hayal bile edemeyeceği mücadeleler verdiklerinin farkında değildi. Rosemary için Diverlar o anda belli bir toplumsal sınıfın en başarılı modelini temsil ediyordu ve başka insanlar genç kıza onların yanında hantal ve beceriksiz görünüyordu – gerçekte ise, kendisi farkına varmasa da, nitelik kavramı onun için değişmeye başlamıştı bile.

Onlar sherry içip kraker yerken Rosemary de yanlarında durdu. Dick Diver mavi gözlerini genç kıza dikmiş dikkatle süzüyordu. Sonunda biçimli dudakları aralandı, düşünceli, sakın bir tavırla. "Çok uzun zamandan beri sizin gibi açılmakta olan gonca izlenimi veren bir genç kız görmedim," dedi.

Sonrasında, annesinin kollarıyla sardığı Rosemary hıçkırığa hıçkırığa ağladı.

"Onu seviyorum, anne. Ona fena halde tutuldum. Herhangi bir insan için böyle bir duygu besleyeceğimi dünyada kestiremezdim. O evli biri ve ben karısını da seviyorum; ne kadar ümitsiz bir durum. Onu o kadar seviyorum ki!"

"Onunla tanışmayı çok isterim."

"Cumaya, akşam yemeğine davet etti bizi."

"Eğer âşıkсан, mutlu olmalısın. Gülmelisin."

Rosemary başını kaldırıp annesine baktı. Sevimli, hafif bir titreme yüzünü yalayıp geçti ve genç kız gülmeye başladı. Annesinin onun üzerinde her zaman büyük bir etkisi vardı.

5

Rosemary Monte Carlo'ya kendisi için olabildiğince asık bir suratla gitti. Bindiği taksi delik deşik bir yoldan tepeyi tırmanarak onu Turbie'ye, Gaumont'un yeniden inşa edilmekte olan eski bir stüdyosuna ulaştırdı. Kartvizitine birkaç kelime karaladı ve demir parmaklıklı kapının önünde cevabını beklerken yeniden Hollywood'a döndüğü izlenimine kapıldı. Yakın zamanlarda çekilmiş bir filmin tuhaf kalıntıları; Hindistan'dan perişan bir sokak sahnesi, kartondan kocaman bir balina, kadife çiçeği, mantar meşesi veya cüce çam gibi yöreye özgü bitkiler, basket topu büyüklüğünde egzotik kirazları olan devasa bir ağaç. Ayaküstü bir şeyler atıştırılacak bir kantin, hangara benzer iki bina ve her tarafta umutla bekleyen aşırı makyajlı bir sürü insan.

On dakika sonra saçları bir kanaryanın tüyleri kadar sarı bir adam koşarak kapıya geldi.

"Gelin, Bayan Hoyt. Gelin. Bay Brady sette, ama sizi görme-

yi çok arzuluyor. Sizi beklettiğimiz için üzgünüm, ama Fransız kadınların engelleri aşmada ne mahir olduklarını bilerseniz...”

Rejisör stüdyonun boş duvarındaki bir kapıyı açtı; Rosemary adamın ardı sıra kendisine tanıdık gelen ve mutlu eden yarı karanlığa daldı. Alacakaranlıkta şurada burada seçilen karaltılar, araftan geçen bir faniyi seyreden ruhlar gibi külrengi yüzlerini genç kıza doğru çevirdiler. Fısıltılar, boğuk sesler ve küçük bir orgun belli ki uzaklardan gelen titrek sesi işitiliyordu. Çok sayıda dekor elemanının etrafından dolaştıktan sonra yoğun bir ışıkla aydınlatılmış sahneye geldiler; gömleğinin önü, yakası ve kol ağzları parlak pembe bir Fransız aktörle Amerikalı bir aktris kıpırdamadan yüz yüze duruyorlardı. Sanki saatlerdir aynı pozisyonlarında gibi inatçı bakışlarla birbirlerini süzüyorlardı; uzunca bir süre daha hiçbir şey olmadı, kimse hareket etmedi. Bir sıra projektör tiz bir vızıltıyla sönüp yeniden yandı; bir yerlerde, görünmeyen bir çekiç, hiçliğe karışmasına izin verilmesi için yalvarırcasına, sızıldanır gibi ufak ufak darbeler indiriyordu. Kötü edici ışıkların arasından ansızın mavi bir yüz belirdi ve yukarıdaki karanlığa anlaşılmayan bir şeyler söyledi. Sonra Rosemary'nin önünden gelen bir sesle bozuldu sessizlik.

“Bebeğim, çorapları çıkartmıyorsun, daha on çift çorabı berbat edebilirsin. Bu elbise ise on beş pound.”

Bu lafları söyleyen adam geriye doğru bir adım atınca Rosemary'ye çarptı. Rejisör hemen, “Dikkat et, Earl... Bu, Bayan Hoyt,” dedi.

İlk defa karşılaşıyorlardı. Brady hayat dolu ve gayretli biriydi. El sıkışırken Rosemary onun kendisini tepeden turnağa süzdüğünü fark etti; bu davranış alışkın olduğu bir şeydi; kendisini tanıdığı insanlar arasında hissetmesini sağlıyor, karşısındaki kim olursa olsun belli belirsiz bir üstünlük duymasına yol açıyordu. Eğer bedeni bir mülkse, bu mülkün tabiatında var olan bütün avantajlardan kendisi de yararlanabilirdi.

Brady hafif saldırgan bir *cockney*⁸ aksam sezilen, doğal olmayacak kadar zorlama bir sesle, “Bir gün çıkıp geleceğinizi biliyordum,” dedi. “Yolculuğunuz iyi geçti mi?”

8 Doğu Londralı – ç.n.

“Evet, ama yakında Amerika’ya döneceğimiz için seviniyoruz.”

“Yoo, hayır. Biraz daha kalm,” diye karşı çıktı Brady. “Sizle konuşmak istiyorum. Sizin şu “Daddy’s Girl” filmini Paris’te gördüm. Bir sözleşmeniz olup olmadığını öğrenmek için hemen telgraf çektim.”

“Ne yazık ki yeni imzaladım... Üzgünüm.”

“Tanrım. Ne filmdi!”

Onaylanmış gibi aptalca gülümsemek için Rosemary kaşlarını çattı.

“Kimse ebediyen bir tek filmle hatırlanmak istemez,” dedi.

“Doğru... Çok haklısınız. Peki, ne yapmayı düşünüyorsunuz?”

“Annem biraz dinlenmemi istiyor. Geri döndüğümüzde muhtemelen *First National* ile bir sözleşme imzalarız ya da *Famous*’da kalırız.”

“Biz kim?”

“Annem. İş konularında kararları o verir. Onsuz hiçbir şey yapamam.”

Brady genç kızı yeniden tepeden tırnağa süzdü. O böyle yaparken Rosemary’nin içinden adama doğru bir şeyler aktı. Bu, hoşlanma değildi; bu sabah plajda kasketli adama karşı aniden hissettiği hayranlığa benzer bir yanı da yoktu. Daha çok, kanı kaynamaktı. Adamın kendini arzuladığını görüyordu ve ona karşı bir şeyler hissetmediğinden, temkinli bir şekilde duygularına teslim olursa neler olacağını kafasından geçirdi. Bununla birlikte yanından ayrıldıktan yarım saat sonra onu –filmde öpülen bir aktör gibi– unutacağını biliyordu.

“Nerede kalıyorsunuz?” diye sordu Brady. “Ah, evet, Gause’un Oteli’nde. Dinleyin, ben de bu yılki programımı yaptım, ama size yazdığım mektup hâlâ geçerli. Connie Talmadge’dan⁹ beri bana sizin kadar film çevirme arzusu veren hiçbir kız olmadı.”

“Ben de sizinle çalışmak isterdim. Neden Hollywood’a dönmüyorsunuz?”

9 Constance Talmadge (1898-1973): Amerikalı sessiz sinema yıldızı – ç.n.

“Orası benim için bir cehennem. Ben burada iyiyim. Şu sahenin çekimi bitsin de size etrafı gezdireyim.”

Yeniden sete yürüyüp Fransız aktörle alçak, sakın bir sesle konuşmaya başladı.

Beş dakika geçti – Brady boyuna konuşuyordu; bu arada Fransız aktör zaman zaman ağırlığını bir ayağından diğerine aktarıyor ve başıyla onaylıyordu. Brady birdenbire konuşmasına son verip, cızırdamaya başlayan projektörlerle ilgili bir şeyler söyledi bağırarak. Rosemary yeniden Los Angeles'taydı. Oraya dönmek arzusuyla, bir kez daha ince tahta duvarların, tuvallerin dünyasından endişe duymaksızın yürüyüp geçti. Brady'yi beklemek istemiyordu, işi bittikten sonra yanına geldiğinde nasıl bir ruh halinde olacağını biliyordu; bu stüdyodan hâlâ büyülenmiş bir halde ayrıldı. Akdeniz dünyası stüdyodan sonra sessizliğini bozmuştu. Sokaklarda gördüğü insanları çok cana yakın buldu, trene binmeden önce kendine bir çift espadril satın aldı.

Annesi, kızının kendisine söylenenleri harfiyen yerine getirdiğini öğrenmekten çok memnun olmuştu, ama onun biraz daha bağımsızlığını kazanmasını ve kendi ayakları üstünde durmasını istiyordu. Bayan Speers genç görünmekle birlikte kendini çok yorgun hissediyordu; ölüm döşegindeki birinin yanında oturup onun ölmesini izlemek son derece yorucu bir şeydir; o ise bunu iki defa yapmıştı bile.

6

Yemekte içtiği pembe şarabın etkisiyle keyiflenen Nicole Diver, birbirine kavuşturduğu kollarını, omzundaki japongülü yanağına değinceye kadar yukarı kaldırdı ve yürüyüp muhteşem, çimensiz bahçesine çıktı. Bahçenin bir kenarı eve bitişikti; buradan bahçeye girilip çıkılıyordu; diğer iki kenarı eski köyle ve sonuncusu da denize kadar düz çıkıntılarla inen kayalık bir yarla çevriliydi.

Köy tarafındaki iki duvar boyunca tozlu, eciş bücüş asmalar, limon ve okaliptüs ağaçları bulunuyordu; duvarlardan birinin

dibine kısa bir süre önce öylesine bırakılmış bir el arabası şimdiden hafifçe paslanmış, şekli bozulmuş ve yarı yarıya toprağa gömülmüştü. Nicole diğer tarafa dönüp, şakayık tarhlarını geçerek yaprakların ve taçyapraklarının hafif bir nemle kıvrıldığı yeşil ve serin alana her gelişinde şaşkınlık duyardı.

Boynuna sardığı leylak rengi fulara bir düğüm atmıştı; bütün renkleri öldüren güneşe rağmen fuların rengi yüzüne yansıyor ve attığı her adımda gölgesine leylak rengi veriyordu. Ciddi, neredeyse duygusuz görünüyordu, ama yeşil gözlerinin gerisinde hazin bir endişenin gölgesi seziliyordu. Bir zamanlar sarıya çalan kumral saçları şimdi koyulaşmıştı, ama yirmi dördünde, saçlarının kendisinden daha parlak olduğu on sekizinden daha güzeldi.

Beyaz kenar taşları arasından maddi varlığı olmayan bir sis gibi yükselen çiçeklerle bezeli bir patikayı izleyerek denize bakan bir terasa geldi. Burada incir ağaçlarına asılmış fenerler, büyük bir masa, hasır sandalyeler, Sienna pazarında görülebilecek cinsten kocaman bir şemsiye vardı ve hepsi de bahçedeki ağaçların en büyüğü olan bir çamın çevresine dizilmişti. Nicole, dikkatsiz bir elin saçtığı tohumlardan çıkmış gibi karma karışık büyümüş süsenleri ve latinçiçeklerini dalgın dalgın seyrederek, çocukların odasından gelen sızlanma ve suçlamalara kulak kabartarak bir süre kıpırdamadan durdu. Sesler yaz havasında dağılıp gittiğinde, pembenin bütün tonlarının birbirine karıştığı şakayıklar, siyah ve kahverengi laleler ve bir şekerçi dükkânının vitrinindeki şekerden çiçekler kadar saydam, incecik, mor sapları olan güller arasından yoluna devam etti. Bu renk kreşendosu doruk noktasına ulaşmışçasına ansızın bitiyor ve rutubetli taş basamaklar birkaç metre aşağıdaki bir başka terasa doğru iniyordu.

Burada, etrafındaki kaplama tahtaları en güneşli günde bile rutubetli ve kaygan olan bir kuyu vardı. Diğer taraftaki merdivenlerden sebze bahçesine tırmandı, çok hızlı yürüyordu; zaman zaman hem sakin hem kıskırtıcı bir dinginlik içindeymiş gibi görünse de yapacak bir şeyi olmasından hoşlanırdı. Bunun nedeni söyleyecek çok az sözünün olması ve bildiklerine gü-

venmemesiydi. Başkalarının yanında oldukça sessizdi; pek lafa girmezdi; bu da bilgisine, yetersizliğine verilirdi. Ama bu ke-tumluğunun onu iyi tanımayan insanlarda rahatsızlık yaratma-ya başladığını görünce, birden söze girer ve sohbeti kendini de hayrete düşüren bir hararetle sürdürürdü – sonra, kendinden bekleneni, hatta daha fazlasını yaptığım düşünen uysal bir av köpeği gibi neredeyse utangaç bir tavırla sohbetten çekilirdi.

Sebze bahçesinin puslu yeşil aydınlığına ulaştığı anda, Dick, atölyesine giden ilerideki patikanın üzerinde belirdi. Nicole, kocası geçinceye kadar sessizce bekledi; sonra geleceğin salatalarının arasından geçerek güvercinlerin, tavşanların ve bir pa-pağanın kapatılmış olduğu büyük bir kafese yaklaştı. Hayvanlar onu küstah haykırışlarla karşıladı. Başka bir merdivenden alçak ve kavisli bir duvarın çevrelediği ve Akdeniz'e iki yüz metre yükseklikten bakan bir taraçaya indi.

Eski Tarmes dağ köyünün yamacında bir süre durdu. Villa-yı ve eklentilerini inşa etmek için sırtını kayalığa vermiş eski köy evlerinden yararlanmışlardı – konut kısmı için beş küçük ev birleştirilmiş, bahçe içinse dört ev yıkılmıştı. Dış duvara dokunmamışlardı; böylece yoldan bakıldığında köyün morumsu grisinden ayırt edilmiyordu.

Genç kadın bir süre Akdeniz'i seyretti, ama bu ona göre bir meşgale değildi; bomboş ellerle hiçbir şey yapmaksızın orada duruyordu. O sırada Dick tek göz evinden bir teleskopla çık-tı, ayarlayıp doğuya, Cannes'a baktı. Çok geçmeden Nicole te-leskopun görüş alanına girdi; bunun üzerine Dick yeniden eve dönüp, elinde bir megafonla geri geldi. Böyle çok sayıda ufak tefek araç gereci vardı.

“Nicole,” diye bağırdı, “Hıristiyanca bir hayırseverlikle Ba-yan Abrams'ı davet ettiğimi söylemeyi unuttum; şu beyaz saç-lı kadını.”

“Ben de bundan şüpheleniyordum. Zorbalık bu.”

Nicole'ün cevabı Dick'e o kadar kolay ulaşıyordu ki megafon doğrusu gülünç kalıyordu; bu yüzden Dick bağırılmaya başladı. “Beni işitebiliyor musun?”

“Evet.”

Dick megafonu indirdi, sonra inatla yeniden ağzına götürdü. "Başkalarını da davet edeceğim. İki genç adamı çağıracağım."

"Sen bilirsin," dedi Nicole uysalca.

"Bu akşamın gerçekten çok kötü olmasını istiyorum. Çok ciddiğim. Kavgalı gürültülü, baştan çıkartmalı, insanların evlerine duyguları incinmiş halde gideceği, kadınların *cabinet de toilette*'te¹⁰ bayılacağı bir parti vermek istiyorum. Bekle ve gör."

Dick yeniden atölyesine döndü; Nicole onun etrafındaki herkese bulaştırdığı coşkulu ruh hallerinden birine büründüğünü anladı; daha sonra hiç belli etmediği, ancak Nicole'un tahminde zorlanmadığı kendine has bir kasvet basardı Dick'i her seferinde. Önemiyle orantısız bir yoğunluğa ulaşan bu heyecan dalgası insanlar arası ilişkilerde olağanüstü bir ustalığa erişmesini sağlıyordu. İnatçı ve doğuştan kuşkucu birkaç kişiyi bir kenara bırakırsak, herkeste körü körüne sevgi ve sınırsız hayranlık uyandırma yeteneğine sahipti. Ama ne derece savurganlık ve çılgınlık ettiğini fark ettiğinde tepki gösterirdi. Bazen ön ayak olduğu duygusal fırtınalara bir generalin kim bilir hangi kanlı ihtirasını tatmin için emrettiği bir katliama baktığı gibi korkuyla bakardı.

Ama Dick Diver'm dünyasına kısa bir süreliğine kabul edilmiş olmak unutulmaz bir tecrübeydi. İnsanlar onun kendileri hakkında çok özel düşünceler beslediği izlenimine kapılır, yıllar yılı verilen tavizlerin altına gizlenmiş olan yazgılarının biricikliğini keşfederek gurur duyarlardı. Dick gösterdiği saygı ve ancak yarattığı etkiyle ölçülebilecek sezgisel kibarlığıyla herkesin kalbini çabucak kazanırdı. Sonra, yeni kurulmuş ilişkileri zarar görmesin diye dünyasının kapılarını ihtiyatsızca onlara açardı. İnsanlar bu dünyanın bir parçası olduğu sürece, Dick kendini onların mutluluğuna adar, ancak karşısındakiler bu dünyanın bütünselliğine ilişkin en ufak bir kuşku duyduğunda onların gözlerinin önünden yok olur, geriye yaptıklarından ya da söylediklerinden hatırlamaya degecek pek fazla bir şey kalmazdı.

O akşam saat sekiz buçukta Dick ilk konuklarını karşılamak

10 (Fr.) Tuvalet kabini.

üzere dışarı çıktı; ceketini bir matador pelerini gibi çok şey vaat eden törensel bir tavırla elinde taşıyordu. Rosemary ile annesini selamladıktan sonra her zaman yaptığı gibi ilk olarak onların konuşmasını bekledi – sanki tanımadıkları bu yerde kendi seslerinin çınladığını işitmenin onlara güven vereceğini düşünüyordu.

Rosemary'nin ruh hali şöyle özetlenebilir: Tarmes'e tırmanmanın ve temiz havanın yarattığı büyü'nün etkisiyle o ve annesi etrafı hayranlıkla seyrediyorlardı. Olağanüstü insanların kişisel niteliklerinin ortaya çıkması için bazen küçük bir ifade değişikliği yeter. Villa Diana için de aynı şey geçerliydi. Her şey o kadar mükemmeldi, o kadar bilgece hesaplanmıştı ki bunun bilincine varmak için arka planda bir oda hizmetçisinin tesadüfen belirmesi ya da bir şişe mantarının inatçılığı gibi minik kusurlar yeterli oluyordu. Birer ikişer sökün eden ilk konuklar gecenin havasını canlandırırken, mürebbiyeleriyle hâlâ terasta yemek yemekte olan Diverların çocuklarının simgelediği gündelik hayat usulca geri plana çekildi.

“Ne kadar güzel bir bahçe!” diye çığlık attı Bayan Speers.

“Nicole'ün bahçesi,” dedi Dick. “Hiç kendi haline bırakmaz burayı – sürekli kusur bulur, bitkilere musallat olacak hastalıklardan endişelenir. Bu yüzden şimdi her an küllemeye, sinek pisliği lekesine ya da patates mantarı hastalığına yakalanmasını bekler oldum.” İşaret parmağını kararlı bir şekilde Rosemary'ye doğru sallayarak, babaca kaygısını gizlemeye çalışan bir gülümsemeyle; “Akıl sağlığınıza korumaya karar verdim; plajda giymeniz için bir şapka vereceğim size,” dedi.

Dick önlerine düşüp anne-kızı terasa kadar götürdü ve onlara birer kokteyl hazırladı. O sırada gelen Earl Brady, Rosemary'yi orada görünce şaşırdı. Sanki eşikten içeri adımını atar atmaz başka biri oluyormuş gibi, stüdyodakinden daha az saldırgandı; onu derhal Dick Diver'la kıyaslayan Rosemary hiç tereddüt etmeden tercihini ikinciden yana yaptı. Brady biraz incelikten yoksun, biraz görgüsüzdü. Buna rağmen bir kere daha ondan elektrik aldığını hissetti.

Brady yemeklerini bitiren çocuklarla samimi görünüyordu.

“Merhaba, Lanier. Bir şarkı söylemeye ne dersin? Topsy'yle birlikte bana bir şarkı söyler misiniz?”

Teklifi kabul eden küçük çocuk, Fransa'da yetişen Amerikalı çocukların o tuhaf, şakır gibi aksaniyle, “Hangi şarkıyı söyleyelim?” diye sordu.

“Mon Ami Pierrot'yu.”

İki kardeş hiç çekingenlik göstermeden yan yana ayakta durdular ve tatlı tiz sesleri gecenin içine doğru yükseldi.

*“Au clair de la lune
Mon Ami Pierrot
Prête-moi ta plume
Pour écrire un mot
Ma chandelle est morte
Je n'ai plus de feu
Ouvre-moi ta porte
Pour l'amour de Dieu.”¹¹*

Şarkı sona erdiğinde çocuklar aydınlık bir gülümsemeye alkışları karşıladılar. Batan günün son ışıkları küçük yüzlerini aydınlatıyor, Rosemary dünyanın merkezinin Villa Diana olduğunu düşünüyordu. Bu aşamada unutulmaz bir şeylerin olması kaçınılmazdı. Giriş kapısının yeni gelenler olduğunu haber veren çingirtisiyle Rosemary'nin yüzü ışıldadı, ardından konukların geri kalanı –McKiscolar, Bay Dumphy ve Bay Champion– terasta belirdi.

Rosemary büyük bir hayal kırıklığı yaşadı – bu birbiriyle bağdaşmayan topluluk için bir açıklama ister gibi çabucak Dick'e baktı. Ama o bunu çok doğal buluyormuş gibiydi. Yeni konuklarını yol açabilecekleri her şeye karşı saygılı olacağını belli eden mağrur bir tavırla karşıladı. Rosemary Dick'e o kadar güven duyuyordu ki, çok geçmeden McKiscoların orada bulunmalarını sanki başından beri onları orada görmeyi bekliyormuş gibi normal saymaya başladı.

11 (Fr.) “Ay ışığında / Dostum Pierrot / Kalemimi ödünç ver bana / Bir kelime yazmam için / Mumum söndü / Ateşim yok / Aç kapımı bana / Tanrı aşkı için.”

McKisco, karısıyla birlikte hemen arkalarından gelen Abe North'a, "Sizinle Paris'te karşılaşmıştık," dedi, "aslında sizinle iki defa karşılaştık."

"Evet, hatırlıyorum," dedi Abe.

"Peki, nerede tanışmıştık?" diye sordu verilen cevapla yetinmeyen ve sohbeti uzatmaya çalışan McKisco.

"Durun bakayım... sanırım..." Abe çabucak oyundan sıkıldı; "Hatırlamıyorum."

Kısa bir sessizlik oldu; Rosemary'nin içgüdüsü birinin düşünceli bir şeyler söylemesi gerektiğini söylüyordu, ama Dick bu son gelenler arasındaki gruplaşmaları bozmaya da, Bayan McKisco'nun dudaklarındaki alaycı ve tepeden bakan gülümsemeyi silmeye de kalkışmadı. Bu sosyal sorunu çözmedi, çünkü o an için önemsiz olduğunu ve kendiliğinden çözüleceğini biliyordu. Gücünü daha önemli bir an için saklıyor; konuklarına olağanüstü zaman geçirdiklerini kanıtlamasını sağlayacak bir fırsatın çıkmasını bekliyordu.

Rosemary Tommy Barban'ın yanında duruyordu. Genç adamın çok alaycı bir havası vardı ve gizli bir şey içini kemiriyor gibiydi. Sabahleyin gidiyordu.

"Eve mi dönüyorsunuz?"

"Ev mi? Benim evim yok. Savaşa gidiyorum."

"Ne savaşı."

"Ne savaşı mı? Herhangi bir savaş. Son zamanlarda hiçbir gazeteye göz atmadım, ama sanırım bir savaş vardır; her zaman savaş vardır."

"Ne uğruna dövüştüğünüzü umursamaz mısınız?"

"Pek umursamam – yeter ki iyi para versinler. Ne zaman yaşama tutkusunu yitirsem Diverları görmeye gelirim, çünkü birkaç haftaya kalmaz yeniden savaşa gitmek arzusunu hissedeceğimi bilirim."

Rosemary hafifçe kendini geri çekti.

"Diverları seviyorsunuz sanıyordum," dedi.

"Elbette seviyorum – özellikle Bayan Diver'ı – ama onlar ben de savaşa gitme isteği uyandırıyorlar."

Rosemary bu söz üzerine kafa yordu, ama bir anlam vereme-

di. Diverlar onda tam tersine sonsuza kadar yanlarında kalma isteği uyandırıyor.

Sanki yapılabilecek tek açıklamaymış gibi, “Siz yarı Amerikalısınız,” dedi.

“Aynı zamanda da yarı Fransızım ve İngiltere’de eğitim gördüm. On sekizimden beri sekiz farklı üniformayla savaştım. Umarım, bu sözlerimle Diverları sevmediğim izlenimini yaratmamışımdır. Onları seviyorum – özellikle de Nicole’ü.”

“Başka türlü mü mümkün mü?” demekle yetindi Rosemary.

Rosemary genç adama hiç yakınlık hissetmedi. Sözlerinin altında yatan imalar ona fazlasıyla itici gelmişti; bu yıkıcı alaycılığın, Diverlara duyduğu hayranlığa zarar vermesini reddediyordu. Yemekte adamın yanına düşmemiş olmasına memnun oldu; bahçede kurulu masaya doğru yürürlerken onun “*özellikle de Nicole’ü*” sözlerini düşünüyordu hâlâ.

Patikada kısa bir süre Dick Diver’la yan yana yürüdüler. Dick o kadar zeki, o kadar kavrayışlıydı ki onun dünyadaki her şeyi bildiğinden Rosemary’nin en ufak bir kuşkusu yoktu. Rosemary bir yıldan beri, ki bu onun için sonsuzluk demekti, para kazanıyordu, doğmaya başlayan ünü sayesinde ünlü kişilerle teması olmuştu. Çabucak belli oldu ki bu ünlü insanlar doktorun dul karısının ve kızının Paris’te, mütevazı bir aile pansiyonunda tanıştığı insanların büyütülmüş hallerinden başka bir şey değillerdi. Rosemary romantik biriydi; kariyeri onun bu romantizmini doyuracak fırsatlar sunmamıştı. Kızının kariyerini düşünen annesi, nereden gelecek olursa olsun yapay heyecanların onun gözünü kamaştırmasına asla izin vermezdi – Rosemary’nin kendisi de aslında bu noktayı çoktan aşmıştı – sinema için yaşamıyor, sinema yapıyordu; bu çok başka bir şeydi. Yüzündeki ifadeden annesinin Dick Diver’ı onayladığını okumuştum. Bu demekti ki bu “gerçek” bir şeydi ve istediği kadar ileri gitmesine izin verilmişti.

Dick, “Deminden beri sizi seyrediyordum,” dedi. Genç kız bunun doğru olduğunu biliyordu. “Sizi giderek daha çok seviyoruz.”

Rosemary sakın sakın, “Ben de görür görmez size aşık ol-

dum,” dedi. Sanki laf olsun diye iltifat edilmiş gibi Dick bunu duymazlıktan geldi.

“Yeni dostların, “dedi Dick, söyleyeceği şeylere çok büyük bir önem atfediyormuş gibi, “birlikte, eski dostlardan daha iyi zaman geçirdiği çok görülmüştür.”

Tam olarak anlamadığı bu sözlerin ardından genç kız, fenerlerin ışığında gecenin karanlığından sıyrılan masaya yaklaştı. Dick'in Bayan Speers'i sağ yanına oturttuğunu görünce keyifle iç geçirdi; kendisi Luis Campion'la Brady'nin arasındaydı.

Genç kız öyle heyecana boğulmuştu ki her şeyi Brady'ye anlatma arzusu duydu, ama daha Dick'in adını ağzına alır almaz adamın gözlerinde beliren sert ve soğuk ışıltudan onun kendisine baba muamelesi yapılmasından hoşlanmayacağını anladı. Brady elini ellerinin arasına almaya kalkıştığında bu kez o buz gibi davrandı, sadece işten söz ettiler, daha doğrusu Brady işten söz ederken genç kız dinlemekle yetindi; nazik gözlerini adamın yüzünden hiç ayırmasa da aklı o kadar başka yerdedi ki karşısındaki gerçeği anlamış olmalıydı. Rosemary ara sıra onun cümlelerinin ana fikrini yakalıyor, geri kalanını bilinçaltımdan tamamliyordu; tıpkı bir saatin vuruşlarını orta yerinde fark edip de, saatin kaç olduğunu hafızasındaki ilk vuruşların ritmiyle anlayan biri gibi.

7

Rosemary bir sessizlikten yararlanarak masanın diğer ucunda Abe North'la Barban arasında oturan Nicole'e baktı. Genç kadının çov çov yelesi fenerlerin ışığında âdeta köpürüyordu. Rosemary kulak kabarttı; nadiren ağzını açan kadının kimi heceleri yutarak söylediklerini işitince şaşırdı.

“Zavallı adam,” dedi Nicole. “Neden onu testereyle iki parçaya bölmek istedin?”

“Karnının içinde ne olduğunu görmek için elbette. Bir garsonun içinde ne olduğunu bilmek istemez misin?”

Kısa bir kahkaha atan Nicole, “Sanırım, eski mönüler, tabak çanak parçaları, kurşun kalem uçları, bir de bahşiş,” dedi.

“Çok doğru – ama önemli olan bunu bilimsel olarak kanıtlamaktı. Adamı bir müzik testeresiyle iki parçaya bölmek yapılan işi can sıkıcı olmaktan çıkaracaktı.”

Tommy, “Ameliyatı yaparken bir yandan da testereyi çalmanı mı düşünüyordun?” diye sordu.

“O kadar ileri gitmedik. Adamın attığı çıgıllıklardan korktuk. Bir yırtık oluşmasından korktuk.”

“Bütün bunlar bana çok garip geliyor,” dedi Nicole. “Bir müzisyen bir başka müzisyenin testeresini kullanarak...”

Yarım saattir masadaydılar, atmosfer hayli değişmişti. Hepsi tek tek, sırf en iyi kişilikleriyle Diverların bir konuğu olabilmek için bir şeylerden; bir sıkıntıdan, bir endişeden, bir kuşkudan vazgeçmişti. Açık yürekli ve dostça olmayan davranışlar Diverları incitebilirdi; herkes bu anlamda elinden geleni yapıyordu. Bunu gören Rosemary hepsini sevdi – grubun ayrıksı üyesi olmayı beceren McKisco dışında. Adamın bu davranışının nedeni kötü niyetten çok, geldiğinde sergilediği keyifli ruh halini şarap yardımıyla sürdürme kararlılığındandı. Filmler üzerine kimi karalayıcı yorumlar yaptığı Earl Brady ve tek kelime konuşmadığı Bayan Abrams arasındaki sandalyesine gömülmüş, Dick Diver’a saldırgan-alaycı bakışlarla bakıyordu; bu bakışların etkisi zaman zaman onunla karşıdan karşıya konuşmaya kalkışmasıyla kesintiye uğruyordu.

“Siz, Van Buren Denby’yle arkadaşınız, değil mi?” diye soruyordu.

“Tanıdığımı sanmıyorum.”

McKisco rahatsız edici bir tavırla, “Ben arkadaş olduğunuzu sanıyordum,” diye ısrar ediyordu.

Bay Denby konusu nihayet kapandığında McKisco aynı dercede ilgisiz bir başka konu ortaya atıyor, ama Dick’in her defasında saygılı davranması onu âdeta felç ediyordu ve kısa bir suskunluğun ardından, araya girdiği konuşma kaldığı yerden onsuz devam ediyordu. McKisco başka konuşmaları da bölmeye çalıştı; bu sürekli, içindeki el geri çekilmiş bir eldivenle tokalaşmak gibiydi – sonunda çocuklar arasına düşmüş olduğunu kabullenen bir havayla bütün dikkatini şampanyaya verdi.

Rosemary, sanki gelecekte onları evlat edinecekmiş gibi, eğlendiklerini görmek için zaman zaman bakışlarını davetlilere çeviriyordu. Çok hoş pembe renkte bir kâsenin içine maharetle yerleştirilmiş bir ampulden yayılan zarif ışık, Bayan Abrams'm Veuve Cliquot'yla¹² tam kıvamında kızarmış, enerji, hoşgörü ve çocukça bir iyi niyet okunan yüzüne düşüyordu; onun yanında, bir kızmıkini andıran alımlılığı gecenin bu keyifli atmosferinde insana çok da şaşırtıcı gelmeyen Bay Royal Dumphry oturuyordu. Sonra, güzelliği yavaş yavaş bir çiçek gibi açtıkça, hiçbir şey olamamış bir ne oldum delisinin karısı olarak gölgede kaldığını kendi kendine kanıtlama çabasından vazgeçen Violet McKisco vardı.

Sonra, bütün ipleri elinde tutan ve gecenin başarılı olmasından başka bir şey düşünmeyen Dick.

Sonra annesi; her daim kusursuz.

Sonra, Bayan Speers'e doğru eğilmiş, büyük bir nezaketle konuşan Barban; Rosemary onu yeniden sempatik buldu. Sonra Nicole. Onu ansızın yeni bir ışık altında gören Rosemary, kendi kendine hayatında hiç bu kadar güzel bir kadın görmediğini söyledi. Yüzü bir azizenin yüzü gibiydi, bir Viking Meryem Ana. Çam dallarına asılı şarap rengi fenerlerden süzülen ışıkta ve mum alevlerinin etrafında kar taneleri gibi dönüp duran gece kelebekleri arasında âdeta ışıldayan bir yüz. Nicole bir fotoğraf kadar kıpırtısızdı.

Abe North ona kendi ahlâk kuralını açıklıyordu: "Benim de ahlâk kurallarım var, elbette," diyordu ikna edici bir ses tonuyla, "...ahlâk kuralı olmadan nasıl yaşanır? Ben şahsen cadıların yakılmasına karşıyım. Ne zaman bir cadı yaksalar, boynuma ateşten bir halka geçirmişler gibi hissederim." Rosemary, Brady'nin anlattıklarından Abe North'un gençken parlak ve ünlü bir müzisyen olduğunu, ancak yedi yıldır hiç beste yapmadığını biliyordu.

Onun yanında, tabiatının kadınsı yanını iyi kötü saklamasını başaran ve komşularına tarafsız ve anaç bir ilgi gösteren Cam-

12 Ashında Veuve Clicquot Ponsardin. Fransa'nın Reims yöresinde üretilen ünlü bir şampanya - ç.n.

pion vardı. Onun da yanında mutlu mu mutlu yüzüyle Mary North; öyle ki dişlerinin beyaz aynasına bakıp gülümsemesine karşılık vermemek imkânsızdı – aralanmış dudaklarının etrafındaki bölgenin tamamı küçük, sevimli bir haz çemberiydi.

Son olarak da Brady. Adamın samimiyeti her geçen dakika daha fazla ortaya çıkıyordu, zira ne kadar akli başında biri olduğunu göstermeye çalışmadığı gibi başkalarının zayıflıklarından da uzak duruyordu.

Rosemary, gerçek bir küçük Lord Fontleroy¹³ içtenliği ve saflığıyla bütün sınavları geçtiğini, bütün kötöleri yendiğini ve ailesine kavuştuğunu hissediyordu. Karanlıkta ateşböcekleri uçuşuyor; uzakta, tepenin dibinde bir yerlerde bir köpek boğuk boğuk havlıyordu. Bir mekanizma vasıtasıyla hafifçe göğe doğru yükselen bir dans pisti gibi görünen masa, etrafındaki insanlara karanlık bir evrende yapayalnız oldukları hissini veriyordu; sanki sadece masanın üstündekilerle besleniyor, onun ışıklarıyla ısınıyorlardı. Bayan McKisco'nun attığı tuhaf, boğuk kahkaha beklenmedik bir sinyal, dünyadan gerçekten ayrıldıklarının bir kanıtıymış gibi, karı koca Diverlar, şimdiye kadar büyük bir incelikle önemli insanlar olduklarını hissettirdikleri, büyük bir nezaketle gururlarını okşadıkları konuklarına geride bıraktıkları dünyada özleyebilecekleri her şeyi unutturmak istercesine aniden ısı ve ışık saçmaya başladılar. Bir an için masadaki herkesle tek tek ve topluca konuşup, kendilerine dostluk ve sevgi beslediklerini söyler gibiydiler. Ve bir an için onlara çevrilen yüzler, bir Noel ağacının önündeki yoksul çocukların yüzleri gibiydi. Sonra ansızın sofradan kalkıldı – konuklar keyfin doruklarından incelikli bir duygusallık atmosferine dalmaya, bunun keyfini sürmeye, hatta bu noktaya geldiklerinin farkına varmaya kalmadan, yemek sona ermişti.

Ama Akdeniz kıyılarının o sıcak, tatlı büyüğü –gecenin yumuşak okşayışında ve aşağılarda uzanan denizin kıyıda çatlayan dalgalarında belli belirsiz hissedilen büyü–bütün bu şeylerden ayrıhp Dick ile Nicole'e karışmış ve onların bir parçası ol-

13 İngiliz yazar Frances Hodgson Burnett'in (1849-1924) 1886'da yayımladığı çocuk romanı *The Little Lord Fontleroy*'un kahramanı – ç.n.

muş gibiydi. Rosemary, annesinin çok beğendiği satenden sarı bir gece çantasını alması için ona ısrar eden Nicole'ü seyrediyordu. Nicole, "Bence," diyordu, "her şey onu sevenlerin olmalıdır." Sonra bulabildiği bütün sarı şeyleri –bir kurşun kalem, bir ruj, küçük bir not defteri– çantanın içine doldururken, "bunların hepsi bir arada iyi gider," diye devam etti.

Nicole ansızın ortadan kayboldu ve Rosemary, Dick'in de ortalıkta görünmediğini fark etti; konukların bazıları bahçeye dağıldı, bazıları terasa doğru gittiler.

Violet McKisco, "Tuvalete gitmek ister miydiniz?" diye sordu Rosemary'ye.

O an için istemiyordu.

Bayan McKisco, "Ben tuvalete gitmek istiyorum," dedi ve Rosemary arkasından ayıplayan gözlerle bakarken, sırtım da peşi sıra sürükleyen dobra bir kadın olarak eve doğru yürüdü. Earl Brady denize bakan kavisli duvara kadar birlikte yürümeyi teklif etti, ama Dick yeniden ortaya çıktığında onunla baş başa kalabileceğini hesaplayan Rosemary, Barban'la tartışan McKisco'yu dinleyerek olduğu yerde kaldı.

"Neden Sovyetlere karşı savaşmak istiyorsunuz?" diye sordu McKisco. "İnsanoğlunun bugüne kadar gördüğü en büyük devrim o. Ya Rif?¹⁴ "Bana sorarsanız, haklı olan tarafta savaşmak daha kahramanca olurdu."

"Kimin haklı olduğunu nereden anlıyorsunuz?" diye sordu Barban soğuk bir sesle.

"Genel olarak akli başında her insan bunu bilir."

"Komünist misiniz?"

"Sosyalistim," dedi McKisco, "Rusya'ya sempati duyuyorum."

"Ben bir askerim," dedi Barban alaycı bir gülümsemeye. "İşim insanları öldürmektir. Rife karşı savaşım, çünkü ben bir Avrupalıyım; komünistlere karşı savaşım, çünkü onlar malımı mülkümü elimden almak istiyorlar."

"Ne yüce görüşler!" McKisco alaylarına katılacak birini görmek umuduyla etrafına çepeçevre göz gezdirdi; ama nafile.

14 İkinci Fas Savaşı olarak da bilinen, İspanya ve Fas Berberileri arasındaki Rif Savaşı (Melilla Savaşı, 1920-26) – ç.n.

Barban'da neye karşı çıktığı hakkında hiçbir fikri yoktu; ne karşısındakinin fikirlerinin sığılığı ne de gördüğü eğitimin karmaşıklığı hakkında bir fikri vardı. Fikirler; McKisco onların ne olup ne olmadığını çok iyi bilirdi. Anlama yeteneği geliştikçe daha çok sayıda fikri tanır ve sınıflandırır olmuştu. Ama şimdi, hiçbir fikir kırıntısı olmayan bir "salak" olarak gördüğü, yine de karşısında üstünlük hissedemediği bir adamla karşı karşıyaydı. Barban'ın arkaik bir dünyanın nihai ürünü olduğu, dolayısıyla da beş para etmeyeceği sonucuna varması pek zamanını almadı. McKisco'nun Amerika'daki yönetici sınıflarla hayli düşüp kalkmışlığı vardı. Onların güvensiz ve beceriksiz züppeliğini, cehaletten aldıkları hazzı ve maksatlı kabalıklarını biliyordu. Bütün bu nitelikler İngiltere'den miras alınmıştı ve İngilizleri sanata, kültüre karşı duyarsız ve kaba yapan şartlar göz önünde bulundurulmaksızın, zengin olmak için birazcık bilgi ve eğitim cilasının her yerden daha yeterli olduğu bir ülkeye uyarlanmıştı. 1900'lerin "Harvard üslubu" ile doruğuna ulaşan bir davranış şekli. McKisco, Barban'm bu tür biri olduğunu düşünmüş ve çok fazla içmiş olduğundan bu tür insanlardan korktuğu aklından çıkmıştı – içine düştüğü durumun sebebi buydu.

McKisco adına belli belirsiz utanç hisseden Rosemary görünüşte sakin, ama aslında içten içe sabırsız bir ruh haliyle Dick'in dönüşünü bekledi. Masanın etrafında şimdi Abe North, Barban ve McKisco'dan başka kimse kalmamıştı. Rosemary terasa giden iki yanı mersin ağaçları ve eğrelti otlarıyla çevrilmiş gölgeli, dar yolu gözetliyordu. Ansızın bir kapının önündeki aydınlıkta annesinin silüetini görüp bir kez daha içi sevgiyle doldu, tam kalkıp yanına gidecekti ki evden çıkan Bayan McKisco koşarak geldi.

Büyük bir heyecan içindeydi. Hiç ses etmeden bir sandalye çekip oturdu, sabit gözlerle bakıyor, dudakları kıpırdıyordu, herkes verecek önemli haberleri olduğunu anlamıştı; kocasının, "Neyin var, Vi?" diye sorması üzerine bütün bakışlar üzerine çevrildi.

"Düşünsenize..." dedi herkese hitaben, sonra Rosemary'ye

döndü, “Tatlım... yo, yok bir şey. Bir şey söyleyemem. Tek kelime edemem.”

“Dostlar arasındasmız,” dedi Abe.

“Pekâlâ, yukarıda öyle bir sahneyle karşılaştım ki, dostlarım...”

Esrarengiz bir havayla başını sallıyordu; ama tam zamanında sustu, çünkü ayağa kalkan Tommy ona kibar, ama sert bir ses tonuyla;

“Bu evde olup bitenler hakkında yorum yapmanızı tavsiye etmem,” dedi.

8

Violet’in heyecandan dili tutulmuştu, derin bir soluk aldı ve biraz çabalayarak yüzüne başka bir ifade vermeyi başardı.

Tam bu sırada çıkagelen Dick, içgüdüyle McKiscolarla Barban’ın arasına girmesi gerektiğini anladı ve hiçbir şey anlamadığı edebiyata birdenbire büyük bir ilgi duymuş gibi McKisco’yu soru yağmuruna tuttu ve böylece ona uzun zamandır beklediği kendini gösterme fırsatını verdi. Diğerleri masadaki lambaları eve taşımasına yardım etti – karanlığa dalarken elinde lamba olmasından kim hoşlanmaz ki? Rosemary lambalardan birini kaptı ve eve doğru yürürlerken Royal Dumphry’nin Hollywood’a ilişkin bitmez tükenmez sorularına sabırla cevap vermeye çalıştı.

Rosemary, “Şimdi,” diyordu kendi kendine “onunla bir süre yalnız kalma hakkını kazandım. O da bunu biliyor olmalı, çünkü onun kuralları tam olarak annemin bana öğrettiği kurallara benziyor.”

Genç kız yanılmıyordu. Terasa vardıklarında Dick bir yolunu bulup onu gruptan ayırdı. Nihayet yalnızdılar; evden uzaklaşarak gerçek bir merdiven olmayıp daha çok kimilerinde Rosemary’nin ayağının kaydığı, kimilerinde solğunun kesildiği düzensiz girinti çıkıntılardan oluşan bir yoldan denize bakan yarın kıyısındaki küçük duvara doğru indiler.

Bir süre Akdenizi seyrettiler. Aşağıda, *Isles des Lerins*’den¹⁵

15 Doğrusu *Iles des Lerins* (Lerins Adaları): Fransız Riviera’sında Cannes yakınlarındaki dört küçük ada – ç.n.

dönen son gezinti teknesi gökyüzüne salınmış bir bayram balonu gibi ufukta süzülüyor, karanlık adalar arasında ilerlerken ardında kapkara bir iz bırakıyordu.

“Annenizden neden böyle söz ettiğinizi şimdi anlıyorum,” dedi Dick. “Onun size karşı tutumunu çok doğru buluyorum. Anneniz Amerika’da ender görülen bir bilgiğe sahip.”

“Annem kusursuzdur,” dedi Rosemary hayranlıkla.

“Ona aklımdaki bir projeden söz ettim. Bana Fransa’da kalma sürenizin size bağlı olduğunu söyledi.”

Rosemary az daha yüksek sesle *sana bağlı* diye tekrarlayacaktı.

“Burada işimiz bittiğine göre...”

“Bittiğine göre mi? Nasıl yani?” diye sordu Rosemary.

“Evet, bitti... Yazın bu bölümü bitti. Geçen hafta Nicole’ün ablası gitti, yarın Tommy Barban gidiyor, Pazartesi Abe ve Mary North gidecek. Belki bu yaz başka eğlencelerimiz de olacak, ama buradaki eğlence bitti. Duygusalılık içinde yavaş yavaş sona ermesini istemiyorum, ani bir son için bu partiyi verdim. Gelmek istediğim nokta şu: Nicole ve ben Abe North’u Amerika’ya uğurlamak için Paris’e gidiyoruz... Acaba siz de bizimle gelmek ister miydiniz?”

“Annem ne dedi?”

“Bunun iyi bir fikir olduğunu düşünür gibiydi. Kendisi gelmek taraflısı değil, sizin tek başınıza gelmenizi istiyor.”

“Paris’i son gördüğümde henüz çok gençtim,” dedi Rosemary. “Sizinle birlikte tekrar görmek çok hoşuma gider.”

“Çok nazıksınız.” Dick’in sesi aniden metalik bir tınıyla mı çıkmaya başlamıştı, yoksa Rosemary’ye mi öyle gelmişti? “Plaja adınızı attığınız anda hepimiz size doğru çekildiğimizi hissettik. Bu canlılık... Hepimiz bunun profesyonelce bir şey olduğunu düşündük – özellikle de Nicole. Bir tek kişiye veya bir grup insana ayırmaya asla hakkınızın olmayacağı bir şey bu.”

Rosemary, Dick’in onu Nicole’e doğru yaklaştırmakta olduğunu hissetti ve buna bir son vermek için onunki kadar metalik bir sesle;

“Ben de sizleri tanımak istiyorum – özellikle de sizi. Dedğim gibi görür görmez âşık oldum size,” dedi.

Rosemary bu şekilde hareket etmekte haklıydı. Ama gökle yer arasındaki mesafe Dick’i kendine getirmiş, genç kızı buraya getirmesine yol açan dürtü ansızın yok olmuştu. Genç kızın ondan ne beklediği çok açıktı. Bu tür sahnelere alışkın olmadığı, böyle diyalogları beceremediği de açıktı.

Dick şimdi onu tekrar eve sokmanın yolunu arıyordu, ancak bu zor bir işti, ayrıca onu büsbütün kaybetmek de istemiyordu. Dick gülerek onunla şakalaşırken Rosemary sadece soğuk bir esinti hissetti.

“Siz ne istediğinizi bilmiyorsunuz. Ne istediğinizi gidip annenize sorun.”

Rosemary kendini yaralanmış hissediyordu. Elini uzattı, Dick’in koyu renk paltosuna kutsal bir kumaşa dokunur gibi dokundu. Neredeyse dizlerinin üzerine çökecekti; son silahını bu durumda kullandı.

“Siz, sanırım, bugüne kadar tanıdığım en harika insansınız – annem dışında.”

“Siz, her şeyi pek romantik bir gözle görüyorsunuz.”

Dick gülmeye başladı ve bu gülüş terasa dönmelerini çabuklaştırdı; terasta Dick onu Nicole’e teslim etti.

Gitme vakti göz açıp kapayıncaya kadar gelip çattı ve Diverlar çabucak gitmeleri için konuklarının hepsine yardım ettiler. Diverların kocaman Isotta’sında bagajıyla birlikte Tommy Barban –ertesi gün erken kalkan trenlerden birini yakalayabilmek için geceyi otelde geçirecekti– Bayan Abrams, McKiscolar ve Champion olacaktı. Earl Brady Monte Carlo’ya giderken Rosemary’yle annesini bırakacaktı; Royal Dumphry de onlarla geliyordu, çünkü Diverların arabası fazla kalabalıktı. Akşam yemeğini yedikleri yerde masanın yukarısındaki ağaç dallarına asılı fenerler hâlâ parıldarken Diverlar yana durmuş konuklarını uğurluyorlardı; bir çiçek gibi açan Nicole zarafetiyle geceyi dolduruyor, Dick herkesin tek tek ismini söyleyerek ellerini sıkıyordu. Onları evlerinde baş başa bırakarak böyle çekip gitmek Rosemary’ye çok acı geldi.

Yeniden, Bayan McKisco'nun tuvalette ne görmüş olabileceğini merak etti.

9

Duru ve kapkaranlık bir geceydi, sönük bir yıldızdan sarkıtılmış kocaman bir sepet gibi. Yoğun hava, öndeki arabanın klakson sesini boğuyordu. Brady'nin şoförü arabayı ihtiyatla sürüyordu; diğer arabanın stop lambaları zaman zaman, dönemeçlerde görünüyor, sonra karanlığa karışıp gidiyordu. Ama on dakika sonra yolun kıyısına çekilmiş halde yeniden gördüler arabayı. Brady'nin şoförü arkasına yanaşmak için frene bastı, ama Isotta'nın yeniden hareketlendiğini görünce yanından geçtiler. Yanlarından geçerken limuzinin arkasından geldiğini sandıkları karmakarışık sesler işittiler ve Diverların şoförünün sırttığı gördüler. Sonra hızlarını arturdular ve karanlık tepeler arasından, dar dönemeçlerden hızla geçip, en sonunda bir dizi dik yamacı inerek karanlıklar Gausse'un devasa otelinin önünde durdular.

Rosemary üç saat kadar uyukladıktan sonra tamamen uyanı ve ay ışığı altında hiç kıpırdamadan yatmaya devam etti. Gece'nin erotik karanlığını bir manto gibi sarımp geleceğe ilişkin hayallere daldı; sonu bir öpücük –ama tıpkı filmlerdeki gibi netlikten uzak bir öpücük– olabilecek bütün ihtimalleri çabucak tüketti. Yatma pozisyonunu değiştirdi; daha önce hiç başına gelmemiş olan uykusuzluk hastalığının ilk belirtisi. Annesinin bu durumda ne yapacağını düşünmeye çalıştı. Böyle yaptığı zaman çoğu kez kendi tecrübesinden ileri bir kavrayış gösteriyor, yarım yamalak işittiği eski konuşmalardan bir şeyler hatırlıyordu.

Rosemary, insanın çalışması gerektiği fikriyle yetiştirilmişti. Bayan Speers kendini dul bırakan iki erkekten kalan önemsiz mirası kızının eğitimine harcadı ve kızı on altısında başını bir taç gibi süsleyen olağanüstü saçlarıyla çiçek açtığında onu kolundan tuttuğu gibi Aix-les-Bains'e götürdü; Amerikalı bir prodüktörün dinlenmekte olduğu süite paldır küldür daldı-

lar. Prodüktör New York'a gittiğinde onlar da onu takip ettiler. Böylece Rosemary giriş sınavını geçmiş oldu. Bunun ardından gelen başarılar ve bunun devam edeceğinin görülmesi sayesinde Bayan Speers, o akşam iç rahatlığıyla şu imalı sözleri söyledi:

“Sen çalışmak için yetiştirildin, evlenmek için değil. Bugün ilk sınavına giriyorsun, zorlu bir sınava. Tamam, devam et. Ne olursa olsun, sonunda tecrübe kazanmış olacaksın. Kendini ya da onu yaralayabilirsin; sonuç ne olursa olsun, korkmanı gerektirecek bir şey yok, zira ekonomik açıdan sen bir kız çocuğu değil, oğlan çocuğusun.”

Rosemary –annesinin erdemlerinin sınırsızlığı dışında hiçbir konuda– uzun uzadıya düşünmüş değildi; bu yüzden göbek bağının nihai olarak kesildiğini bilmek şimdi uykusunu kaçıyordu. Gün ağardı ağaracaktı, kalkıp terasa çıktı; çıplak ayaklarıyla bastığı zemin hâlâ sıcaktı. Havada gizemli sesler vardı; tenis kortunun üzerindeki ağaçlarda bir kuş marifetmiş gibi ısrarla ötüp duruyordu; otelin arkasında biri volta atıyordu; güzergâhını izlemek çok kolaydı; zira toprak yolu, çakıl döşeli gezinti yolunu kat ederken ve beton basamakları tırmanırken çıkan gürültü değişiyor, sonra bu sıra tersine dönüyordu. Uzakta, koyu lacivert denizin ötesinde, kapkaranlık bir gölge halinde göğe yükselen tepede Diverlar yaşıyordu. Rosemary onları baş başa hayal etti; duman gibi, bir ilahi gibi gökyüzüne doğru yükselen, çok uzak zamanlardan kalma, çok uzak bir yere ait bir baladı hâlâ alçak sesle söylediklerini işitir gibi oldu. Çocukları uyutmuş, kapılarını gecenin üzerine kapatmışlardı.

Genç kız içeri girdi, sırtına sabahlığını, ayaklarına espadrililerini geçirdikten sonra tekrar verandaya çıktı; veranda otelin cephesi boyunca ana giriş kapısına kadar uzanıyordu. Rosemary verandaya açılan diğer kapıları fark edip odalardaki insanların ağır uykuda olduğunu görünce hızlı hızlı yürümeye koyuldu. Girişteki beyaz taş basamaklara oturmuş birini görünce durdu. Adam Luis Campion'du ve ağlıyordu.

Sessizce, sarsıla sarsıla bir kadın gibi ağlıyordu. Genç kız geçen yıl oynadığı bir sahneyi hatırladı; yaklaşıp adamın omzuna

dokundu. Champion Rosemary'yi tanımadan önce küçük, boğuk bir çığlık attı.

“Neyiniz var?” diye sordu Rosemary. Adamın yüzüne merakla değil, dikkatle ve nezaketle bakıyordu. “Size yardım edebilir miyim?”

“Bana kimse yardım edemez. Biliyordum bunu. Bütün kaba-hat bende. Her zamanki gibi.”

“Neyiniz var? Bana anlatmak ister misiniz?”

Campion tereddüt etti, başını kaldırıp genç kızın yüzüne baktı ve anlatmamaya karar verdi.

“Hayır,” dedi. “Birkaç yıl sonra anlarsınız, sevenlerin ne kadar acı çekebileceğini. Derin bir ıstırap. Sevmektense genç ve duygusuz olmak evladır. Daha önce de başıma geldi, ama böylesi değil; her şey yolunda giderken, öyle beklenmedik bir şeydi ki...”

Günün yavaş yavaş ağarmakta olduğu bu anda adamın yüzü genç kıza itici geldi. Rosemary aniden duyduğu bu tiksinti-yi açık etmedi. Ne tavrını değiştirdi ne de yüzündeki bir kas kıpırdadı. Ama Champion içgüdüleriyle bunu anladı ve birden konuyu değiştirdi.

“Abe North otelde bir yerlerde.”

“Abe North mu? Ama o Diverlarda kalıyor!”

“Evet, ama kalkalı çok oluyor – olanlardan haberiniz yok galiba.”

İki kat yukarıdan bir odanın panjuru açıldı aniden ve belirgin İngiliz aksanlı bir ses;

“Sesinizi kısar mısınız, lütfen?” diye tısladı.

Rosemary'yle Champion uslu uslu merdivenleri indiler ve gidip plaj yolu üzerindeki bir banka oturdular.

“Gerçekten, ne olduğunu bilmiyor musunuz? İnanılmaz bir şey oldu...” yapmak üzere olduğu açıklamaya tutunarak yavaş yavaş hayata dönüyordu. “Ömrümde bu kadar hoyratça bir şey görmedim. Çabuk öfkelenen insanlardan her daim çekinmişimdir, beni hasta ederler. Çok kötü olurum, bazen günlerce yataktan çıkamam.”

Campion muzaffer bir edayla baktı Rosemary'ye. Genç kızın ise onun neden söz ettiği hakkında en ufak bir fikri yoktu.

“Dinleyin,” dedi Champion. Birden konuşmaya karar vermiş-
ti. Bütün vücuduyla genç kıza doğru eğilirken kendinden çok
emin olduğunu göstermek için kızın bacağına dokundu. “Bir
düello olacak.”

“Neee?”

“Bir düello... Neyle yapılacağını henüz bilmiyoruz.”

“Kim düello yapacak?”

“Başından anlatayım.” Champion derin bir soluk aldı, sonra
sanki genç kızın itibarını sarsacak bir şeymiş de ona karşı kul-
lanmayacakmış gibi, “Siz diğer otomobildeydiniz, tabii,” dedi.
“Bir bakıma şanslı sayılırsınız. Ömrümden en az iki yıl gitti; öy-
le ansızın oldu ki.”

“Ansızın olan ne?” diye sordu Rosemary.

“Olayı neyin başlattığını bilmiyorum. İlk kadın konuşma-
ya başladı...”

“Kim?”

“Violet McKisco.” Champion, bankın altında birileri varmış
gibi sesini alçalttı. “Ama sakın Diverların adını ağzınıza almaya
kalkışmayın; adam Diverlara söz söyleyecek herkese karşı teh-
ditler savurdu”

“Kim tehdit savurdu?”

“Tommy Barban. Bu yüzden, çok rica ediyorum, kendisin-
den söz ettiğimi kimseye söylemeyin. Violet’in ne anlatmaya
çalıştığını hiçbirimiz anlayamadık, çünkü Tommy ha bire sö-
zünü kesiyordu; sonunda kocası müdahale etti – al sana düello.
Bu sabah – saat beşte. Bir saat sonra yani.” Ansızın kendi dertle-
ri aklına düşmüş olacak ki iç çekti. “Düelloocularardan biri ben ol-
saydım diyesim geliyor. Yaşamak için ne nedenim var ki?” Sus-
tu ve kederle ileri geri sallanmaya başladı.

Üst kattaki demir panjur bir kez daha aralandı ve aynı İngi-
liz ses;

“Artık bir son verin şuna,” diye seslendi.

Tam o anda hayli endişeli görünen Abe North otelden çıktı.
Rosemary ile Champion’un denizin üzerindeki neredeyse beyaza
kesmiş göğe vuran siluetlerini gördü. Genç kız Abe’nin konuş-
masına fırsat vermeden uyarı anlamında başını sallayarak yol-

dan daha ilerideki bir bankı işaret etti. Onun biraz gergin olduğu Rosemary'nin gözünden kaçmadı.

"Neden ayaktasınız bu saatte?" diye sordu Abe.

"Yeni kalktım," diye karşılık veren Rosemary gülmeye başladı, ama yukardan gelen sesi hatırlayınca kendini tuttu.

"Bülbüllerin gadrine mi uğradınız?" diye sordu Abe; sonra tekrarladı: "Evet, evet, bülbüller uyutmamış olmalı. Bu ayaklı gazete olanları yetiştirdi, değil mi?"

Luis Campion ağırbaşlı bir tavırla, "Ben kendi kulaklarımla ne işittimse onu bilirim," dedi.

Ayağa kalkıp hızla uzaklaştı. Abe, Rosemary'nin yanına oturdu.

"Neden ona bu kadar kötü davrandınız?"

"Ben mi?" diye sordu Abe şaşkınlıkla. "Bütün sabah burada zırlayıp durdu."

"Belki bir derdi vardır."

"Belki."

"Bu düello işi de ne? Düello kimle kim arasında olacak? Ben de o arabada tuhaf bir şeyler olduğunu düşündüm. Doğru mu bu?"

"Çok saçma, ama doğru gözüküyor."

10

Sorun, Earl Brady'nin arabası yolun kıyısında duran Diverların arabasını geçerken başlamış (Abe North, gecenin derinliklerinde yiten kayıtsız bir sesle konuşuyordu) Violet McKisco, Bayan Abrams'a Diverlar hakkında keşfettiği bir şeyi anlatmak istiyormuş –Violet üst kata çıkmış ve orada kendisini çok etkileyen bir şeyle karşılaşmış. Ama Diverlar hakkında biri bir şeyler söylemeye görsün, Tommy hemen kulak kabartır. Aslını sorarsanız, kadın da hayli çekici, hayranlık uyandırıcı biri, ama bu karşılıklı bir şey ve dostları için Diverlar bir çift olarak çoğunun algıladığından daha önemlidir. Pek tabii belirli bir fedakârlık pahasına olmuştur bu – bazen, onları görenler bir bale gösterisindeki figürlere benzetir, onları sevimli bulurlar. Ve onla-

ra dansçılara gösterdiklerinden daha fazla dikkat göstermezler. Ama başka şeyler de var, hikâyenin tamamı bilindiğinde iş değişir. Her neyse, Tommy, Dick'in Nicole'ün yakınında bulunmasına hoşgörü gösterdiği az sayıdaki insandan biridir. Bu yüzden, Bayan McKisco küçük hikâyesini anlatmaya başladığında Tommy derhal onları savunmaya geçmiş.

“Bayan McKisco, lütfen Bayan Diver hakkında daha fazla konuşmayın.”

“Ben sizinle konuşmuyordum,” diye itiraz etmiş Bayan McKisco.

“Bence, onları rahat bırakmanız iyi olur.”

“Ne yani, dokunulmazlıkları mı var?”

“Onları rahat bırakın. Başka bir şeyden konuşun.”

Tommy, Campion'un yanındaki iki küçük koltuktan birinde oturuyormuş. Hikâyeyi bana Campion anlattı.

“Ne hakla bana emir veriyorsunuz?” diye karşılık vermiş Violet.

Gecenin bir vakti arabalarda yapılan konuşmalar nasıldır, bilirsiniz. Kimi fısıltıyla konuşur, kiminin hiçbir şey umurunda değildir; partiden sonra her şeyi boşlamıştır, bir kıyıya çekilir, sıkıntıyla oturur ya da uyuklar. Neyse, araba duruncaya ve Tommy herkesi yerinden sıçratan, gerçek bir süvari subayı sesiyle bağırırmaya başlayınca kadar kimse ne olup bittiğini anlamamış.

“İnin burada... Otele bir iki kilometre ya var ya yok. Yürüyerek gidebilirsiniz. Haydi, yoksa ben kapı dışarı ederim sizi! Siz *de kapatın çenenizi, karınız da kapatsın!*”

“Siz bir kabadayısınız,” demiş McKisco. “Benden kuvvetlisiniz ve bunu biliyorsunuz, ama sizden korkmuyorum. Bu gibi durumlar için icat edilmiş bir şey var: düello...”

McKisco hatayı burada yapmış, zira yarı Fransız olan Tommy öne doğru eğilip onu tokatlamış. Sonra şoför yeniden arabayı çalıştırmış. Tam bu noktada siz onları geçmişsiniz. Kadınlar kızılca kıyameti koparmışlar. Araba otele vardığında durum işte böyleymiş.

Tommy düelloda tanığı olması için Cannes'daki bir arkada-

şına telefon etmiş; McKisco ise Campion'u tanık olarak kabul etmeyeceğini söylemiş; zaten Campion da bu işin heveslisi değilmiş; bu yüzden bana telefon etti; kimseye bir şey söylemeden hemen otele gelmemi istedi. Violet McKisco fenalaşmış, Bayan Abrams onu odasına götürüp bir sakinleştirici vermiş; Violet yatağa devrilip derin bir uykuya dalmış. Gelir gelmez Tommy'yi görmeye gittim; onunla konuşmaya çalıştım, McKisco özür dilemedikçe Tommy'nin vazgeçeceği yok. McKisco ise özür dilemeyi ısrarla reddediyor.

Abe hikâyesini bitirdiğinde Rosemary düşünceli bir tavırla sordu: "Diverlar bunun kendileriyle ilgili olduğunu biliyorlar mı?"

"Hayır, kesinlikle bilmemeleri gerekiyor; onları bütün bunların dışında tutmalıyız. Campion olacak o budala asla size bundan bahsetmemeliydi, ama madem söylemiş, şimdi... Şoföre, bu konuda ağzını açacak olursa eski müzik testeremi yeniden ortaya çıkaracağımı söyledim. Bu dövüş iki erkek arasında... Tommy'nin ihtiyacı olan şey gerçek bir savaş."

"İnşallah Diverlar öğrenmezler," dedi Rosemary.

Abe saatine göz attı.

"Yukarı çıkıp McKisco'yu görmem gerekiyor, siz de gelmek ister misiniz? Kendini çok yalnız hissediyor, bahse girerim gözünü kırpmamıştır."

Rosemary, sinirleri alabildiğine gerilmiş bu adamın umutsuzluk ve uykusuzlukla geçen dehşet verici saatlerini gözünün önünde canlandırdı. Acıma ve isteksizlik arasında bir süre bocaladıktan sonra onu görmeye karar verdi ve sabahın verdiği enerjiyle koşup merdivenlerde Abe North'a yetişti.

McKisco yatağının üzerinde oturuyordu, elindeki bir bardak şampanyaya rağmen alkolün verdiği savaşçılığından eser kalmamıştı. Beti benzi atmıştı, somurtuyordu ve çok huzursuz görünüyordu. Belli ki bütün gece bir yandan yazmış bir yandan içmişti. Abe'yle Rosemary'ye şaşkın şaşkın bakarak sordu:

"Vakit geldi mi?"

"Hayır, daha yarım saat var."

Masanın üzeri kâğıtlarla kaplıydı; McKisco onları zorlukla

uzun bir mektup haline getirmişti. Son sayfalardaki yazılar iri harflerle yazılmıştı ve okunaksızdı. Ampullerin giderek sönükleşen ışığında son sayfanın altına adını çiziktirdi, bir zarfa tıktırıp Abe'ye uzattı. "Karım için."

"Kafanızı soğuk suya soksanız, iyi edersiniz," dedi Abe.

"Sahi mi diyorsunuz?" diye sordu pek ikna olmayan McKisco. "Çok fazla ayılmak istemiyorum."

"Şu anda çok berbat görünüyorsunuz ama."

McKisco uysal bir tavırla banyoya gitti.

"Ardımda büyük bir karmaşa bırakıyorum," diye bağırdı. "Bilmiyorum, Violet Amerika'ya nasıl dönecek. Sigortam yok. Böyle bir şeye hiç zamanım olmadı."

"Saçma sapan konuşmayın, bir saat sonra kahvaltınızı yapmak üzere buraya dönmüş olacaksınız."

"Elbette, elbette, biliyorum." McKisco lavabodan saçları ıslak döndü ve Rosemary'ye onu ilk defa görüyormuş gibi baktı. Ansızın gözünde yaşlar belirdi. "Romanımı henüz bitiremedim. Bu beni çok üzüyor. Siz benden hoşlanmıyorsunuz," dedi Rosemary'ye, "bu konuda elimden bir şey gelmez. Ben esas olarak bir edebiyatçıyım." Zor işitilir, yılgın bir ses çıkardı ve başını çaresizce salladı. "Hayatımda çok hata yaptım – pek çok. Ama, bazı bakımlardan, hep seçkin bir..."

Cümlesini yarım bırakarak sönmüş sigarasından bir nefes çekti.

"Sizden hoşlanıyorum," dedi Rosemary, "ama düello yapmak zorunda olduğunuzu düşünmüyorum."

"Biliyorum, hiç düşünmeden üstüne atlamalıydım. Ama olan oldu artık. Kendimi içinden çıkamayacağım bir belanın içine soktum; boyumu çok aşan bir belanın. Asabiyim..." Karşı çıkmasını bekliyormuş gibi dikkatle Abe'ye baktı. Sonra hüzünlü bir kahkahayla soğumuş izmariti dudaklarına götürdü. Soluk alıp vermesi hızlandı.

"Mesele şu ki düelloyu ilk ben önerdim; Violet susmaya razı olsaydı, işin içinden çıkabilirdim. Elbette, şu anda bile çekip gidebilir ya da oturup bütün bunlara gülebilirim, ama Violet'in bir daha bana saygı duyacağını sanmam."

“Tersine,” dedi Rosemary, “eskisinden de fazla saygı duyar.”

“Hayır. Siz Violet’i tanımıyorsunuz. Size karşı bir koz yakaladı mı çok acımasızdır. On iki yıldır evliyiz, bir kızımız vardı, yedi yaşındayken öldü. Sonrasını ne siz sorun, ne ben söyleyeyim. İkimiz de biraz serbest takılmaya başladık; öyle çok ciddi şeyler değil, ama yavaş yavaş birbirimizden uzaklaştık; bu gece bana korkak dedi.”

Tedirgin olan Rosemary ne diyeceğini bilemedi.

“Göreceksiniz,” dedi Abe, “bu işi mümkün olduğunca az zararlarla atlatacağız.” Deri bir çantayı açtı. “Bunlar Barban’ın düello tabancaları; yabancılık çekmeyesiniz diye ödünç aldım. Barban bunları hep valizinde taşır.” Antik tabancalardan birini elinde tarttı. Rosemary korkuyla küçük bir çığlık atarken, McKisco tabancalara endişeyle baktı.

“Desenize... durup kırk beşliklerle birbirimize ateş etmeyeceğiz, öyle mi?” dedi.

“Bilmiyorum,” dedi Abe acımasızca. “Prensip olarak uzun namlulu bir silahla daha iyi nişan alınır.”

“Peki, atış mesafesi?” diye sordu McKisco.

“Bunu da araştırdım. İki hasımdan birinin mutlaka saf dışı edilmesi gerekiyorsa sekiz adım; düello sırf öfke nedeniyle yapılıyorsa yirmi adım; sadece onurlarını kurtarmak içinse kırk adım. Onun tanığı kırk adıma razı oldu.”

“Güzel.”

“Hatırlıyorum da, Puşkin’in romanlarından birinde muhteşem bir düello sahnesi vardır,” dedi Abe. “Hasımların ikisi de bir uçurumun kenarında duruyorlar, kime kurşun isabet ederse... elveda. Sağ çıkmak yok.”

Bu, McKisco’ya çok uzak ve akademik gelmişti; Abe’ye korku dolu bir bakış atarak, “Pardon?” dedi.

“Şöyle çabucak denize dalıp çıkmak istemez miydiniz? Kendinize gelirdiniz.”

“Yo, yo. Yüzecek durumda değilim.” İçini çekti. “Bütün bunlara ne gerek var anlamıyorum,” dedi çaresizce. “Bunu neden yapıyorum, hiç anlamıyorum.”

Böyle bir şey daha önce hiç başına gelmemiştir. Aslında, Mc-

Kisco duygusal dünyası olmayan insanlardandı; somut bir gerçeklikle karşılaşınca büyük bir şaşkınlıkla böyle bir dünyanın varlığını keşfetmişti.

McKisco'nun gevşemeye başladığını gören Abe, "Gitsek iyi olacak," dedi.

"Pekâlâ." McKisco konyağından bir yudum aldı, şişeyi cebine soktu ve neredeyse yabanıl bir havayla sordu: "Onu öldürürsem ne olacak? Beni hapse mi atacaklar?"

"Sizi İtalyan sınırından kaçırırım."

McKisco Rosemary'ye bir bakış attıktan sonra Abe'ye, "Başlamadan size söylemek istediğim bir şey var... ama baş başa," dedi özür diler gibi.

Rosemary, "Umarım ikiniz de yaralanmazsınız," dedi. "Bütün bunlar gerçekten çok saçma. Daha ileri gitmemelisiniz."

11

Campion, Rosemary'yi alt katta, kimsenin olmadığı lobide bekliyordu.

"Yukarı çıktığımızı gördüm," dedi heyecanla. "McKisco iyi mi? Düello ne zaman yapılacak?"

"Bilmiyorum," dedi Rosemary. Onun bu olaydan, McKisco'nun acınası bir palyaço rolünde olduğu bir sirk gösterisinden söz edermiş gibi konuşmasına içerlemişti.

Sirkte yerini çoktan ayırtmış biri gibi, "Benimle birlikte gider misiniz?" diye sordu Campion, "otelin arabasını kiraladım."

"Gitmek istemiyorum."

"Ama neden? Bunun ömrümden yıllar götürüleceğini düşünüyorum, yine de dünyada kaçırmam. Emniyetli bir mesafeden seyredebiliriz."

"Neden Bay Dumphry'yi götürmüyorsunuz beraberinizde?"

Campion'un monoklü gözünden düştü, bu defa monoklün içinde saklanacağı kıvrıkcık, gür kıllar da yoktu. Campion vücudunu dikleştirdi.

"Onu bir daha görmek istemiyorum."

"Korkarım gelemeyeceğim. Annem bundan hoşlanmaz."

Rosemary odaya girdiğinde Bayan Speers yatağında uykulu uykulu kıpırdandı ve kızına, “Neredeydin?” diye seslendi.

“Uykum kaçmıştı. Ama endişelenecek bir şey yok, sen uyu- mana bak, anneciğim.”

“Odama gel.” Annesinin yatağında doğrulduğunu işiten Rosemary içeri girdi ve ona olup bitenleri anlattı.

“Neden gitmeyecekmişsin?” diye sordu Bayan Speers. “Sadece uzakta dur yeter, hem daha sonra yardım etmen gerekebilir.”

Rosemary, kendini seyirci olarak düşünemiyordu, itiraz etti. Hâlâ uyku sersemi olan Bayan Speers bir doktorun karısı olduğu zamanlar, geceleri gelen telefonları, umutsuz çağrıları, ölüm çağrılarını hatırlıyordu. “Bazı şeyleri bensiz yapmalısın. Rainy’nin reklam kampanyasında yaptığın şeyler çok daha zordu.”

Rosemary hâlâ neden gitmesi gerektiğini anlamıyordu, ama on iki yaşındayken kendisini Paris’te Odeon’un sahne girişine gönderen, yeniden dışarı çıktığında onu kutlayan bu duru ve kendinden emin sese itaat etti. Merdiven başına geldiğinde Abe ile McKisco’nun içinde olduğu arabanın uzaklaştığını görünce seyirci olmaktan kurtulduğunu düşündü, ama hemen sonra otelin arabası köşeden görüldü. Keyifle çığlık atan Luis Campion genç kıızı çekip yanına oturttu. “Gizlendim, çünkü gelmemize izin vermeyebilirlerdi. Fotoğraf makinemi de yanıma aldım, bakın.”

Rosemary çaresiz güldü. Campion eskiden de korkunçtu, ama şimdi korkunç ne kelime, insanlıktan çıkmıştı.

“Bayan McKisco’nun neden Diverlardan hoşlanmadığını merak ediyorum,” dedi Rosemary. “Oysa ona çok dostça davrandılar.”

“Hiç ilgisi yok. Mesele gördüğü bir şey. Barban yüzünden bunun ne olduğunu tam olarak anlayamadık.”

“O halde, sizi o kadar üzen şey bu değildi.”

“Yo, hayır, bu değildi,” dedi Campion, sesi çatallaşmaya başlamıştı, “otele döndüğümüzde meydana gelen bambaşka bir şeydi. Ama artık umrumda değil, onu defterimden ebediyen sildim.”

Diğer arabayı doğuya doğru kıyı boyunca takip ettiler ve *Juan les Pines*'i geçip müstakbel Gazino'nun iskeletinin yükseldiği yere ulaştılar. Saat dördü geçiyordu ve mavi-gri bir gökyüzü altında erkenci balıkçı tekneleri gıcırtilarla tırşe bir denize açılyordu. Sonra ana yoldan sapıp kırsala doğru ilerlediler.

“Golf sahası,” diye bağırdı Champion, “düello kesinlikle orada yapılacak.”

Champion yanılmıyordu. Abe'nin arabası ileride durduğunda, doğuda gökyüzü yol yol kırmızı, sarı pastel renklere bürünmüştü; boğucu bir gün olacağını işaretliydi bu. Otelin arabasını bir çam korusuna çektiren Champion'la Rosemary ağaçları kendilerine siper ederek Abe ile McKisco'nun sessizce volta attıkları rengi solmuş çayırın etrafını dolaştılar. McKisco ara sıra rüzgârı koklayan bir tavşan gibi başını havaya kaldırıyordu. Çok geçmeden ilerideki bir tepenin eteğinde birkaç siluet fark ettiler ve hemen ardından Barban'ı ve koltuğunun altında tabanca kutusunu taşıyan Fransız tanığını seçtiler.

Gözü korkan McKisco, Abe'nin arkasına saklanıp konyağın dan kocaman bir yudum aldı. Sonra boğazını temizleyerek dosdoğru ileriye doğru yürümeye başladı, Abe North durdurmasa hasmının yanına kadar gidecekti. Ama Abe onu durdurup Fransız tanıkla konuşmaya gitti. Güneş ufukta belirmişti.

Champion, Rosemary'nin kolunu sıkıca kavradı.

“Dayanamayacağım,” diye ciyakladı zor işitilir bir sesle. “Bu kadarı benim için fazla. Ömrümden seneler götüreceksin...”

Rosemary tartışmaya yer bırakmayan bir sesle “Bırakın kolunu,” dedi ve Fransızca bir dua mırıldanmaya başladı ümitsizce.

Düellocular şimdi karşı karşıyaydılar; Barban gömleğinin yenerini yukarı sıyırmıştı. Gözleri güneşte huzursuzlukla parılıyordu, ama avuç içlerini pantolonunun kenarına silerkenki hareketleri ölçülüydü. İçtiği konyağın etkisiyle üzerine cesaret gelen McKisco uzun burnunu kayıtsızca sağa sola çevirerek ve dudaklarını büzerek hiçbir şeyi umursamıyormuş gibi ıslık çalıyordu. Nihayet Abe bir elinde mendille ileri çıktı. Fransız tanık yüzünü ötelere çevirmiş bekliyordu. Rosemary derin bir acıma hissiyle nefesini tuttu ve Barban'a duyduğu hınçla dişlerini gıcırdattı.

Abe, "Bir... iki... üç!" diye gergin bir sesle saydı.

Düellooculararın ikisi de aynı anda ateş etti. McKisco olduğu yerde sallandı, ama kendini topladı. Her ikisi de isabet ettirememişti.

"Bu kadarı yeter!" diye bağırdı Abe.

Düelloocularar birbirlerine doğru yürümeye başladılar; herkes soran bakışlarla Barban'a bakıyordu.

"Ben şahsen şartların yerine gelmediğini düşünüyorum."

"Şartlar yerine gelmedi de ne demek?" diye haykırdı Abe sarsıcılıkla. "Elbette şartlar yerine geldi. Kabul etmek istemiyorsunuz, hepsi o kadar."

"Adamınız bir başka atış yapmayı ret mi ediyor?"

"Evet, reddediyor! Bu konuda siz ısrar ettiniz, müvekkilim de gereğini yerine getirdi."

Tommy aşağıladığını belli eden bir kahkaha attı.

"Mesafe gülünçtü," dedi. "Ben böyle maskaralıklara alışkın değilim. Adamın Amerika'da olmadığını aklımdan çıkarmamalı."

"Amerika'ya çatmanın lüzumu yok," dedi Abe sertçe. Sonra daha yatıştırıcı bir tonla, "Bu iş fazla uzadı, Tommy," diye ilave etti. Bir süre hararetli bir şekilde tartıştılar, sonra Barban başıyla onayladı ve hasmına karşı soğuk bir reverans yaptı.

"El sıkışmak yok mu?" diye sordu Fransız hekim.

"Birbirlerini tanıyorlar zaten," dedi Abe.

McKisco'ya döndü.

"Haydi, gidelim."

Kocaman adımlarla uzaklaşırlarken, McKisco sevinçten içi içine sığmayarak Abe'nin koluna girdi.

"Bir dakika," dedi Abe. "Tommy tabancasını geri ister. Ona yeniden ihtiyaç duyabilir."

McKisco tabancayı uzattı.

"Canı cehenneme," dedi haşin bir sesle. "Söyleyin ona..."

"Bir atış daha yapmak istediğinizi mi söyleyeyim?"

"Bu işin altından kalktım," diye haykırdı McKisco yeniden yürümeye başladıklarında. "Hem de gayet iyi kalktım, değil mi? Korkaklık etmedim."

"Epey sarhoştunuz," dedi Abe dobra dobra.

“Hayır, değildim.”

“Pekâlâ, dediğiniz gibi olsun.”

“Öte yandan, sarhoş olmuşum ya da olmamışım, bu neyi değiştirir ki?”

Abe'nin kendine güveni geri geliyor, bakışlarında alınganlık okunuyordu.

“Neyi değiştirir ki?” diye tekrarladı.

“Bunu anlamıyorsanız, tartışmanın bir anlamı yok.”

“Savaş boyunca herkes sarhoştü; sabahtan akşama kadar. Bunu bilmiyor musunuz?”

“Neyse, unutalım gitsin.”

Ama perde henüz kapanmamıştı. Arkalarındaki çalılardan aceleci ayak sesleri geliyordu, derken doktor yanlarında bitiverdi.

“*Pardon, Monsieur,*” dedi doktor nefes nefese. “*Voulez-vous régler mes honoraires? Naturellement c'est pour soins médicaux seulement. M. Barban n'a qu'un billet de mille et ne peut pas les régler et l'autre a laissé son porte-monnaie chez lui.*”¹⁶

“Bu tür şeyleri unutmak da Fransızlara has bir şeydir,” dedi Abe, sonra doktora döndü.

“*Combien?*”¹⁷

“Bunu benim ödememe izin verin,” dedi McKisco.

“Hayır, ben ödeyeceğim. Hepimiz aynı tehlikeyle karşı karşıyaydık.”

Abe doktorun ücretini öderken McKisco aniden bir çalının arkasına dolandı ve oraya kustu. Sonra iyiden iyiye aydınlanmış bir sabah göğü altında, Abe'nin yanı sıra, eskisinden de solgun bir yüzle arabaya doğru yürüdü.

Çalıların arasında sırt üstü yatmakta olan Campion güçlükle soluk alıp veriyordu. Bu düellonun tek kurbanı olduğu su götürmezdi. Aniden gülme krizine yakalanan Rosemary espadriyle tekmelemeye başladı onu. Ayağa kaldırıncaya kadar da ıs-

16 (Fr.) “Afedersiniz, Beyler. Benim ücretimi ödemek ister misiniz? Tabii üstlendiğim ubbi sorumluluk için. Mösyö Barban'ın üzerinde sadece bin franklık bir banknot olduğundan ücretimi ödeyemiyor, diğeryse cüzdanını evde unutmuş.”

17 (Fr.) “Ne kadar?”

rarla tekmeleyip durdu. Şu anda, zihninde hâlâ “Diverlar” demeye devam ettiği şahsı birkaç saat içinde plajda görececek olmasından başka hiçbir şeyin önemi yoktu onun için.

12

Voisins'de oturmuş Nicole'ü bekliyorlardı; altı kişiydiler: Rosemary, Northlar, Dick Diver ve iki genç Fransız müzisyen. Rahat hareket edip etmediklerini görmek için lokantanın diğer müşterilerini seyrediyorlardı dikkatle – Dick, kendinden başka hiçbir Amerikalı erkeğin rahat hareket edemediğini ileri sürmüştü; onun bu savını çürütecek bir örnek arıyorlardı. Durum kendileri açısından pek iç açıcı görünmüyordu; lokantaya gelen erkeklerin hepsi daha on dakika geçmeden ellerini yüzlerine götürüyorlardı

“Bıyıkları parlatmaktan asla vazgeçmemeliydik,” dedi Abe. “Her halükârda, Dick rahat davranan tek erkek değil...”

“Evet, tek rahat erkek benim.”

“... ama içmeden de rahat olan tek erkek olabilir.”

İyi giyimli Amerikalı bir erkek yanında iki kadınla içeri girdi. Kadınların hiç utanma, sıkılma belirtisi göstermeden bir masaya doğru telaşla saldırıya geçtiğini gördüler. Adam ansızın izlenmekte olduğunu fark etti – bunun üzerine eli kasılır gibi yukarı kalktı ve kravatındaki hayali bir kabarıklığı düzeltti. Kendilerine bir masa bulunmasını bekleyen başka bir gruptaki bir erkek hiç durmadan avcuyla tıraşlı yüzüne hafif hafif vuruyor, arkadaşı sönmüş bir sigarayı mekanik hareketlerle kaldırıp indiriyordu. Daha şanslı olanlar gözlük camlarıyla ya da yüzlerindeki kıllarla, tüylerle oynuyorlar; oynayacak, ovalayacak bir şeyleri olmayanlar yarı açık ağızlarını sıvazlıyor ya da çaresizce kulak memelerini çekiştiriyorlardı.

Tanınmış bir general lokantadan içeri girdi ve Abe onun West Point'te¹⁸ geçirdiği ilk yıla –hiçbir öğrencinin okulu terk etmesine izin verilmeyen ve her birinin üzerinde silinmez izler bırakan o ilk yıla– güvenerek Dick'le beş dolarına bahse girdi.

18 Askerî akademi – ç.n.

General kendisine oturacak bir yer bulunmasını bekliyordu. Ellerini iki yana sarkıtmış vaziyette doğal bir duruşu vardı. Bir ara bir uzun atlayıcı gibi kollarını geri savurduğunda, Dick zafer kazandığı varsayımıyla küçük bir “Ah!” dedi, ama general çabucak kendini topladı ve herkes derin bir oh çekti – eziyet sona ermek üzereydi; garson beklenen sandalyeyi getirmişti...

Fatih ani bir öfkenin dürtüsüyle ellerimi havaya doğru uzattı ve şimşek hızıyla biçimli, kırçıl başını kaşdı.

“Görüyor musunuz,” dedi Dick kendini beğenmiş bir tavırla, “ben gerçekten tekim.”

Rosemary'nin bundan hiç kuşkusu yoktu. Hiç bu kadar iyi bir dinleyici kitlesiyle karşı karşıya bulunmamış olduğunu düşünen Dick kendi küçük gruplarını öyle göz kamaştırıcı bir topluluğa dönüştürüyordu ki Rosemary masalarında olmayan herkese karşı bir tahammülsüzlük ve küçümseme hissetti. İki günden beri Paris'teydiler, ama gerçekte plajdaki şemsiyelerinin altında gibiydiler. Henüz Hollywood'da bir *Mayfair*¹⁹ partisine katılmamış olan Rosemary'nin gözüne çevresi ne zaman bir gün önceki *Corps des Pages*²⁰ balosundaki gibi hayranlık uyandırıcı görünse, Dick birkaç seçkin kişiye iyi akşamlar dileyerek ortamı daha insanî boyutlara indiriyordu. Diverların çok geniş bir çevreleri olduğu anlaşılıyordu, ancak karşılaştıkları herkes onları çok uzun zamandır görmemiş oluyor, ağızları hayretten bir karış açık, “Nerelerdeydiniz, kuzum, bunca zamandır?” diyorlardı. Sonra Diverlar anında bu davetsiz misafirleri ironik bir *coup de grâce*²¹ sevecenliğiyle, ama temelli saf dışı bırakarak kendi küçük gruplarının birliğini tekrar sağlıyorlardı. Çok geçmeden Rosemary bu insanları hüzün verici bir geçmişten bizzat tanıdığı izlenimine kapıldı; sonra onları daha dikkatli inceledi, tümünü reddetti, kaldırıp bir kıyıya attı.

Kendi küçük grupları ezici bir çoğunlukla Amerikandı, ba-

19 Merkezi Londra'da 1686-1764 yılları arasında her yıl yapılan ve iki hafta süren fuar – ç.n.

20 İmparatorluk Rusya'sında asillerin ve yüksek rütbeli subayların çocuklarını askerliğe hazırlayan askeri akademi – ç.n.

21 (Fr.) Merhameten öldürmek, ölüm acısına son veren darbe ya da Hür Yümer'in deyişiyle “Bir ölüm bağışlamak” – ç.n.

zen de ucu ucuna. Dick onlara kendilerini geri vermişti; yıllar yılı tavizlerle özünden uzaklaşmış olan kendilerini.

Havası az pişmiş etlerin kekre kokusuyla ve dumanla ağırlaşmış lokantanın yarı karanlığı aniden Nicole'ün dışarıdaki havadan bir esinti getiriyor gibi görünen parlak mavi kostümüyle aydınlandı. Masadakilerin gözlerinde kendini ne kadar güzel bulduklarını okuyan genç kadın ve ışıltılı bir gülümsemeyle onlara teşekkür etti. Bir süre için hepsi son derece nazik, çok uysal, çok sevimli oldular. Sonra bundan sıkıldılar; kâh komik, kâh tatsız oldular ve bir dünya plan yapmaya koyuldular. Olur olmaz şeylere kahkahalarla gülüyor, sonra neye güldüklerini unutuyorlardı – bol bol gülündü ve erkekler üç şişe şarap içti. Masadaki üç kadına gelince, onlar Amerikan hayat tarzındaki muazzam değişimin örneğiydiler. Nicole kendini sıfırdan var etmiş Amerikalı bir kapitalist ile Lippe Weissenfeld hanedamından bir kontun torunuydu. Mary North yevmiye ile çalışan ve Başkan Tyler'in soyundan gelen bir duvar kâğıdı ustasının kıızıydı. Rosemary orta sınıfların da ortasındandı ve annesi tarafından mancınıkla Hollywood'un keşfedilmemiş yüksekliklerine fırlatılmıştı. Bu üç kadının, kendilerini Amerikalı kadınların çoğunluğundan ayıran ortak bir yanı vardı: Erkekler dünyasında yaşamaktan mutluydular. Erkeklerle karşı koyarak değil onların aracılığıyla kişiliklerini koruyorlardı. Her üçü de doğuştan sahip oldukları şeylerden ziyade doğru erkeği bulmalarına ya da bulamamalarına bağlı olarak esaslı bir metres ya da esaslı bir eş olabilirlerdi.

Sonuçta Rosemary masada sadece yedi kişi –toplantı azami sayısı– olduğundan bu öğle yemeğini gayet başarılı buldu. Belki de onların dünyasına ansızın dalması bir katalizör olmuş, diğerlerinin birbirlerine karşı koydukları son çekinceleri silmişti. Yemek sona erdiğinde bir garson Rosemary'yi bütün Fransız lokantalarında bulunan o karanlık arka bölgeye götürdü; genç kız turuncu bir ampulün loş ışığında *Franco-American Films*'in telefon numarasını çevirdi. Evet, elbette ellerinde "Daddy's Girl"ün bir kopyası vardı – şu anda mümkün değildi, ama hafta içinde 341 Rue des Saint Anges'da onun için bir gösterim ayarlayabilirlerdi – Bay Cowder konuyla ilgilenecekti.

Önü açık telefon kabini vestiyerin tam yanındaydı; Rosemary ahizeyi yerine asarken asılı paltoların diğer tarafında, en fazla bir buçuk metre ötesinde alçak sesle konuşan iki kişinin seslerini işitti.

“Beni gerçekten seviyor musun?”

“Hem de nasıl!”

Nicole'dü bu –Rosemary telefon kabininin kapısında duraksadı– sonra Dick'in, “Seni deli gibi arzuluyorum... otele gideyim,” dediğini işitti. Soluğu kesilir gibi oldu, hafifçe içini çekti. Rosemary bir süre söylenen kelimeleri anlayamadı – ama ses tonu yeterliydi. Bu sözlerdeki gizliliğin heyecanı ona da geçti.

“Seni istiyorum.”

“Dörtte otelde olurum.”

Sesler uzaklaşırken Rosemary soluksuz bekledi. Önce büyük bir şaşkınlık duydu: Bugüne kadarki davranışlarına bakarak ilişkilerini karşılıklı zorunluluk içermeyen, biraz mesafeli bir ilişki olarak görmüştü. Sonra büyük bir heyecan dalgası sardı genç kıızı; derin, tarifsiz bir heyecan. Çekimlerine mi kapıldığını yoksa onları itici mi bulduğunu bilmiyordu; ancak çok etkilenmişti. Yeniden lokantaya girerken kendini çok yalnız hissetti; o sahneyi yeniden düşünmek içini acıtıyor, aklından tekrar tekrar Nicole'ün tutkulu, minnettar “Hem de nasıl!” diye mırıldanışını geçiriyordu. Tanık olduğu sahneye has ruh hali ona henüz yabancıydı. Ama ne kadar yabancı olsa da bütün bedeni bunun iyi bir şey olduğunu söylüyordu. Filmlerde bazı aşk sahnelerini çevirirken tuhaf bir tiksinti hissederdi, ama şimdi hissettiği bu değildi. Bu bambaşka bir şeydi.

Henüz bilmediği bir şey de olsa bu duygu Rosemary'yi ilgilendiriyordu, istemese de onun bir parçası olmuştu. Birlikte alışveriş yaparlarken bu randevu Nicole'ün kendisinden çok onu heyecanlandırıyordu. Çekiciliğini değerlendirmeye çalışarak yeni bir gözle bakıyordu Nicole'e. Kesinlikle Rosemary'nin bugüne dek gördüğü en güzel kadındı – annesinin orta sınıf kafasıyla düşünen genç kız, Nicole'ün katılıgım, adanmışlığını, sadakatini ve kavramlamazlığını onun parayla ilişkisine yordu. Rosemary kendi kazandığı parayı harcıyordu. Bugün Avrupa'da se-

yahat ediyorsa, bunun nedeni vücut ısısı 38–40 derece arasında gezinirken, annesi müdahale edinceye kadar o Ocak günü sabahın erinde havuzun buz gibi sularına altı defa dalmış olmasıydı.

Rosemary, Nicole'den tavsiye alarak kendi parasıyla iki elbise, iki şapka ve dört çift ayakkabı satın aldı, Nicole ise iki sayfa tutan bir listede yer alan şeylerle vitrinlerde görüp canının çektiği her şeyi. Beğendiği, ama ihtiyacı olmayan şeyleri de dostlarına hediye olarak satın aldı. Renkli boncuklar, katlanır plaj hasırları, yapay çiçekler, bal, misafir odası için bir yatak, çantalar, eşarplar, muhabbet kuşları, bebek evi için minyatürler ve üç metre karede rengi yeni bir kumaş. Bir düzine mayo, şişirilebilir bir timsah, seyahatlerde kullanılacak altın ve fildişi bir satranç takımı, Abe için büyük keten mendiller, Hermès'ten iki güderi ceket; biri yağlıpkmı mavi, diğeri ateş kırmızısı. Nicole bunları satın alırken iç çamaşırı ve mücevher alan bir yosma –ne de olsa bunlar onun için meslekî donanım ve sigortadır– gibi davranmadı. Onun durumu tamamen farklıydı. Nicole'ün kendisi büyük bir yaratıcılık ve emek ürünüydü. Sırf onun hatırı içindir ki trenler Şikago garından hareket ediyor, kıtanın tombul karnını aşip Kaliforniya'ya ulaşıyordu; onun için sakız fabrikalarının dumanı tütüyor, taşıma bantları dönüyor, erkekler teknelerde diş macunu kariyor, büyük bakır kazanlardan şişelere gargara dolduruyor; genç kızlar ağustosta hızla domates konservesi hazırlıyor ya da Noel arifesinde ucuz ürünler satan mağazalarda canları çıkıncaya kadar çalışıyor; yarım kan Kızilderililer Brezilya Kahve plantasyonlarında ter döküyor, yeni traktörlerin patent hakları hayalperestlerin elinden zorla koparılıp alınıyordu. Bunlar kazançlarının belirli bir yüzdesini Nicole'e veren insanların bir bölümüydü. Ve bütün sistem sarsıla, gümbürdeye ileri atıldığında onun alışveriş tarzında –yayılmakta olan bir yangın karşısında yerini terk etmeyen bir itfaiyecinin yüzündeki kızarıklığa benzer– hararetili bir sıçramaya neden oluyor, sanki bir toptancıymış gibi her şeyden büyük miktarlarda satın almasına yol açıyordu. Nicole'ün çok basit ve kendi mahvına neden olanları da içeren birkaç prensibi vardı ve bunlara tam olarak uyması hareketlerine bir zarafet veriyordu; öyle ki çok geçmeden Rosemary onu taklit etme eğilimine kapıldı.

Saat neredeyse dört olmuştu. Nicole bir dükkânda, omzunda bir muhabbet kuşuyla oyalanıyordu; beklenmedik bir şekilde, birdenbire konuşmaya başladı.

“Diyorum ki, o gün havuza dalmasaydınız, ne olurdu? Bazen bu tür şeyleri merak ederim. Savaştan hemen önce Berlin’de oturuyorduk – on üçümdeydim, annem ölmeden hemen önceydi. Ablam bir kraliyet balosuna gidecekti ve dans kartında üç kraliyet prensinin adları yazılıydı; her şey, ama her şey bir saray nazırı tarafından ayarlanmıştı. Yola çıkmasından yarım saat önce böğrü şiddetle sancımaya başladı, ateşi yükseldi. Doktor apandisit teşhisini koydu; derhal ameliyat edilmesi gerektiğini söyledi. Ama bu annemin planlarına uymuyordu. Bu yüzden Baby, ablam, baloya gitti ve tuvaletinin altından beline sarılmış bir buz torbasiyla gecenin ikisine kadar dans etti. Sabah saat yedide kızcağızı ameliyata aldılar.”

Demek ki acımasız olmak iyiydi; bütün iyi insanlar kendilerine karşı acımasızdılar. Ama saat dört olmuştu ve Rosemary otelde Nicole’ü beklemekte olan Dick’i düşünmeden edemiyordu. Böyle oyalanmaya nasıl cüret ediyordu? Gitmesi gerektiğini bilmiyor muydu? “Neden gitmiyor?” diye kendi kendine soruyordu Rosemary. Sonra birdenbire, “Gitmeyeceksen, bırak da senin yerine ben gideyim,” diye düşündü. Nicole bir dükkâna daha girdi, her ikisi için korseler satın aldı; bir tane de Mary North için. Ancak o zaman randevusunu hatırlamış gibi göründü. Ansızın dalgınlaştı ve bir taksiye işaret etti.

“Hoşça kalm,” dedi Nicole. “İyi vakit geçirdik, değil mi?”

“Hem de nasıl,” dedi Rosemary. Bu küçük gezinti beklediğinden daha zor olmuştu; Nicole taksikle uzaklaşırken tüm benliği bu duruma itiraz ediyordu.

13

Dick yolun karşısına geçti ve hendek boyunca, tahta ızgaraların üzerinden yürüdü. Bir periskopa yanaştı, bir süre etrafı tarassut etti, sonra basamağın üstüne çıkıp siperin üzerinden aşağı baktı. Önünde, soluk bir gökyüzünün altında Beaumont-Ha-

mel²² uzanıyordu; solundaysa kanlı çarpışmalara sahne olmuş Thiepval tepesi. Dick dürbünüyle buraları seyretti; üzüntüden boğazı düğümlendi.

Hendek boyunca yürüdü ve diğerlerinin bir sonraki dönemeçte onu beklemekte olduğunu gördü. Çok heyecanlanmıştı, çarpışmalara katılan kişinin kendisi değil de Abe North olması- na rağmen, bu heyecana onları da ortak ederek buralarda olup bitenleri anlamalarını istiyordu.

“O yaz burada adım başı yirmi kişi toprağa düştü,” dedi Rosemary’ye. Genç kız henüz altı yıllık ağaçların bulunduğu hayli çıplak yeşil ovaya baktı uysalca. Dick birazdan kendilerini bombardıman edecekler deseydi, o öğleden sonra buna da inanmaya hazırdı. Aşkı o raddeye ulaşmıştı ki acı çekmeye, çaresizlik hissetmeye başlamıştı. Ne yapacağını bilmiyordu – anesi orada olsaydı da, konuşsalardı istiyordu.

Abe teselli edercesine, “O zamandan bugüne çok insan öldü; çok geçmeden bizler de ölmüş olacağız,” dedi.

Rosemary, sınırları gerilmiş, Dick’in konuşmasını bekliyordu.

“Şu küçük dereye bakın: Oraya yürümemiz iki dakikamızı almaz. İngilizlerin oraya varması bir aylarım almıştı; ön saf- lar sapır sapır dökülür, arkadakiler bastırırken koca bir imparatorluk çok yavaş ilerliyordu. Karşısındaki bir başka imparatorluksa çok yavaş geri çekiliyordu; arkasında cesetlerden oluşan milyonlarca küçük halı bırakarak günde birkaç santimetre. Bugünkü Avrupa’da kimse buna benzer bir şey yapamaz.”

“İyi ama, Türkiye’de daha dün bıraktılar savaşmayı,” dedi Abe. “Ve Fas’ta...”

“O farklı. Burada, Batı cephesinde olan şey çok uzun süre bir daha tekrarlanamaz. Gençler yapabileceklerini düşünüyorlar, ama yanılıyorlar. Birinci Marne Savaşı’nı²³ tekrarlayabilirler, ama bunu değil. Burada olanları tekrarlamak için sonsuz bir inanç, güvenlik ve bolluk içinde geçen uzun seneler ve bütün toplum-

22 Birinci Dünya Savaşı’nda cepheye çok yakın olan Beaumont-Hamel, özellikle Müttefiklerin en şiddetli saldırısı olan Somme muharebesi sırasında çok ağır çarpışmalara sahne oldu; 1918’de köyde taş taş üstünde kalmamıştı – ç.n.

23 5–12 Eylül 1914’te Marne’da yapılan ve Müttefiklerin Alman ordusuna karşı galibiyetiyle sonuçlanan savaş.

sal sınıflar arasında dengeli ilişkiler gerekir. İtalyanlar ve Ruslar bu cephede çok iyi dövüşmediler. İyi dövüşmek için hatırlanamayacak denli eski zamanlardan miras kalmış samimi duygular gerekir. Noelleri hatırlamalısınız, Velihaht Prens ile nişanlısını gösteren kartpostalları, Valence'daki küçük kahveleri, Unter der Linden'deki bira içilen bahçeleri, *mairie*'deki²⁴ evlilikleri, Epson'daki at yarışlarına gidişleri ve dedenizin favorilerini.”

“General Grant²⁵ 1865'te Petersburg'da bu tür savaşı icat etti.”

“Hayır, etmedi; onun icat ettiği şey toplu katliamdan başka bir şey değil. Bu tür savaş Lewis Carrroll, Jules Verne, *Undine*'in²⁶ yazarı her kimse o, bowling oynayan köy papazları, Marsilyalı *marrain*'ler²⁷ ve Wurtemberg ve Westphalia'nın arka sokaklarında baştan çıkarılan kızlar tarafından icat edilmişti. Tam bir aşk savaşıydı bu. Orta sınıfın bütün bir aşk yüzyılı burada feda edilmiştir. Bu son aşk savaşıydı.”

“Siz, bu savaşı D. H. Lawrence'a bırakmak istiyorsunuz,” dedi Abe.

Dick'in üzüntüsü derindi. “Benim güzelim, güvenli dünyam burada yüksek tahrip güçlü aşk bombalarıyla can verdi. Doğru değil mi, Rosemary?”

Rosemary ciddi bir yüzle, “Bilmiyorum,” dedi. “Siz her şeyi biliyorsunuz.”

Diğerlerinin arkasında kalmışlardı. Ansızın üzerlerine toprak kesekleri ve çakıl taşları yağdı ve Abe bir sonraki dönemeçten seslendi:

“Savaşçılık ruhu beni yeniden ele geçirdi. Arkamda yüz yıllık Ohio aşkı var, bu siperi bombalamaya karar verdim.” Başı toprak setin üzerinde mantar gibi bitiverdi. “Siz öldünüz; kuralları bilmiyor musunuz? O bir el bombasıydı.”

Rosemary güldü; Dick ise karşılık verecekmiş gibi yerden bir avuç taş aldı, ama sonra yeniden yere bıraktı.

24 (Fr.) Belediye binası.

25 Ulysses S. Grant (1822-1885): Amerikan İç Savaşı'nda önemli rol oynayan Amerika'nın 18. başkanı – ç.n.

26 Friedrich de la Motte Fouqué'nin (1777-1843) novellası – ç.n.

27 Aslında “marraine de guerre”: Savaş boyunca bir askeri mektuplarıyla avutan, ona paketler, armağanlar gönderen kadın – ç.n.

“Bağışlayın,” dedi, “burada şaka yapamam. Gümüş tel koptu, altın kâse kırıldı ve bütün diğer şeyler oldu,²⁸ ama bu konuda benim gibi iflah olmaz bir romantiğin elinden bir şey gelmez.”

“Ben de romantiğimdir.”

İtinayla restore edilmiş siperlerden çıktılar ve kendilerini Newfoundland şehitleri anısına dikilmiş anıtın karşısında buldular. Anıtın kitabesini okuyan Rosemary ansızın gözyaşlarına boğuldu. Çoğu kadın gibi nasıl hissetmesi gerektiğinin kendisine söylenmesinden, gülünç olanla hüzün verici olanı ayırt etmesine yardım edilmesinden hoşlanıyordu ve istiyordu ki kendisi için bunu yapan Dick olsun. Ama en çok istediği şey, burada olanların her şeyi altüst ettiğini, bu savaş alanında bir karabasanda yürür gibi yürüdüğünü, onu ne kadar sevdiğini Dick’in bilmesiydi.

Daha sonra arabalarına binip Amiens’e doğru yola çıktılar. Henüz gelişmemiş ağaçların ve çaluların üzerine ılık bir yağmur hafif hafif çiseliyordu; altı yıldan beri toprağa terk edilmiş, ölü yakılan odun yığınlarını andıran, istiflenmiş paslı demirlerin, patlamamış bombaların, top mermilerinin, el bombalarının, teçhizatın, miğferlerin, süngülerin, silah kundaklarının ve çürümüş deri parçalarının yanından geçtiler. Derken ansızın bir dönemecin yakınlarında büyük bir mezarlığın beyaz taşlarıyla karşılaştılar. Dick şoförden durmasını istedi.

“Bakın, o genç kız... çelenk hâlâ elinde.”

Dick’in arabadan inip, elinde bir çelenkle mezarlık kapısının yanında kararsızca duran bir genç kıza doğru gitmesini seyrettiler. Bir taksi kızı bekliyordu. Sabah trende karşılaştıkları Tennessee’li kızıl saçlı kızdı bu; Knoxville’den buraya kardeşinin mezarına bu çelengi koymak için gelmişti. Öfkeli yüzü gözyaşlarıyla ıslanmıştı.

“Savunma Bakanlığı bana yanlış numara vermiş olmalı,” diye hıçkırdı genç kız. “Bana gösterilen mezarın üzerinde baş-

28 Eski Ahit; Vaiz 12:6-7. “Gümüş tel kopmadan ya da altın kâse kırılmadan, testi çeşmede parçalanmadan ya da kuyunun makarası kırılmadan ve toprak geldiği yere, ruh onu veren Tanrı’ya geri dönmeden seni yaratana haurla” – ç.n.

ka bir isim vardı. Saat ikiden beri arıyorum, o kadar çok mezar var ki.”

“Yerinizde olsaydım ismine bakmadan çelengi herhangi birinin üzerine bırakırdım,” diye fikrini belirtti Dick.

“Sizce öyle mi yapmalıyım?”

“Eminim kardeşiniz de bunu isterdi.”

Hava kararmış, yağmur hızını artırmıştı.

Genç kız mezarlığa girip çelengi ilk mezarın üzerine bıraktı; Dick ona taksiyi yollamasını ve kendileriyle birlikte Amiens'e gelmesini önerdiğinde itiraz etmedi.

Rosemary bu talihsizliği öğrenince yeniden gözyaşlarına boğuldu: Her bakımdan ıslak bir gün geçirmişlerdi, ama ne olduğunu tam olarak bilmesede de bir şeyler öğrendiğini hissediyordu. Daha sonra o öğleden sonranın bütün saatlerini –o an için geçmişteki ve gelecekteki zevkler arasında basit bir halka gibi görünen, ama zamanla zevkin kendisi haline gelen o olaysız, sakın dakikaları– mutlulukla anımsayacaktı.

Amiens geçmişten seslerin yankulandığı erguvanî bir şehirdi. Savaşın yaralarını henüz tam olarak sarmamıştı. Bazı garlar böyledir; Paris'teki La Gare du Nord, Londra'daki Waterloo İstasyonu gibi. Bu tür şehirler, katedralin önündeki gri taş döşeli meydana sarsıla sarsıla geçen trolleybüsleriyle, rengi atmış eski fotoğraflar gibi geçmişten kaldığı izlenimini uyandıran atmosferiyle gündüzleri insanı hüzne boğar. Ama gece olunca, Fransız hayatını çekici kılan her şey yüzeye çıkar: şen şakrak sokak kadınları, kafelerde ikide bir “*Voilà!*”²⁹ diye bağırarak konuşan erkekler, başlarını birbirlerinin omzuna yaslamış, basit sevinçlerle mutlu olarak oradan oraya sürüklenen çiftler. Treni beklerken bir kemer altında oturdular; tavan sigara dumanının, konuşma gürültülerinin ve müziğin rahatça dağılacağı kadar yüksekti ve orkestra şevkle, “*Yes, We Have No Bananas*”ı çalmaya koyuldu – şef kendinden o kadar memnun görünüyordu ki alkışlamak zorunda kaldılar. Tennessee’li kız üzüntüsünü unutup eğlenmeye, hatta göz süzüp, el şakaları yaparak Dick ve Abe ile flörte bile başladı. Erkekler ona kibarca takıldılar.

29 (Fr.) “İşte!”

Sonunda, Wurtemburger'lilerin, Prusyalı muhafızların, Alp avcılarının, Manchester'lı fabrika işçilerinin ve eski Eton öğrencilerinin toza karışmış kalıntılarını ılık yağmur altında bitmez tükenmez çözünmelerine terk ederek Paris'e giden trene bindiler. Gar lokantasında hazırlanmış Mortadella³⁰ sosisli, Bel Paese³¹ peynirli sandviçler yediler, Beaujolais³² içtiler. Nicole dalgındı; huzursuzca dudaklarını kemiriyor ve Dick'in yanında getirdiği savaş alanıyla ilgili rehber kitabı okuyordu. Elbette Dick daha önce konuyu enine boyuna öğrenmiş, kendi küçük gruplarından birine istediği gibi anlatacağı şekilde durulaştırıp basitleştirmişti.

14

Paris'e vardıklarında Nicole, daha önce planladıkları gibi Dekoratif Sanatlar salonundaki aydınlatmayı görmeye gidemeyecek kadar yorgundu. Onu Hotel Roi George'da bıraktılar. Holün ışıklarının kesiştiği yerde, camlı kapıların gerisinde Nicole'ün kaybolduğunu gördüğünde Rosemary üzerindeki ağırlığın kalktığını hissetti. Nicole gerçek bir güçtü –Rosemary'nin annesi kadar kibar ve öngörülebilir olmasa da– sağı solu belli olmayan bir güç. Rosemary ondan biraz korkuyordu.

Gecenin on birinde Dick'le ve Northlarla birlikte Seine nehri üzerinde yeni açılmış bir yüzer kafede oturuyordu. Köprülerdeki lambaların ışıkları, çok sayıda solgun ayın beşikteymiş gibi salınıp durduğu nehirde balkıyordu. Rosemary'yle annesi Paris'te yaşarlarken bazı pazarlar küçük vapurlarla Suresnes'e kadar gider, yolda geleceğe ait planlarını konuşurlardı. Çok fazla paraları yoktu, ama Bayan Speers kızını o kadar güzel buluyordu ve ona o kadar hırs aşlamıştı ki elinde avucunda ne varsa hepsini kızına "avantaj" sağlayacağını düşündüğü şeylere

30 İnce kıyılmış veya çekilmiş domuz etinden kalın bir İtalyan sosisi – ç.n.

31 Yarı yumuşak yarı sert bir İtalyan peyniri – ç.n.

32 Fransa'nın Beaujolais bölgesinde Gamay üzümlerinden üretilen bir kırmızı şarap – ç.n.

yatırmaya hazırdı; Rosemary çıkışını yaptığında bunları annesine fazlasıyla geri ödeyecekti...

Paris'e vardıklarından beri Abe North'un cildi ince bir şarap tortusuyla kaplanmış, gözleri güneşten ve şaraptan kan çanağına dönmüştü. Rosemary onun hep bir şeyler içilebilecek yerlerde durduğunu ilk defa fark etti ve Mary North'un buna nasıl razı olduğunu merak etti. Mary sessiz bir kadındı; sık sık attığı kahkahaları saymazsak öyle sessizdi ki Rosemary onun hakkında hemen hemen hiçbir şey öğrenemedi. Kadının arkaya doğru fırçaladığı düz kara saçlarının başının arkasından doğal bir şelale gibi dökülmesinden hoşlanmıştı – bazen bu saçtan küçük bir tutam gösterişli bir kavisle şakaklarından aşağı dökülüyor, sonunda gözünün üzerine geldiğinde Mary başını şöyle bir sallıyor ve tutam eski yerine dönüyordu.

“Abe, bu gece erken kalkıyoruz, bu son kadeh, tamam mı?” Mary, duyduğu endişeyi pek gizleyemeyen, sakın bir sesle konuşuyordu. “Gemiye küfede taşınmak istemezsin, değil mi?”

“Hayli geç oldu,” dedi Dick. “Hep beraber kalksak iyi olacak.”

Abe'nin soylu ve vakur çehresinde inatçı bir ifade belirdi; kararlı bir sesle:

“Hayır, hayır,” dedi. Kısa bir suskunluktan sonra ilave etti: “Hayır, henüz dönmüyoruz. Bir şişe şampanya daha içeceğiz.”

“Ben daha fazla içmeyeceğim,” dedi Dick.

“Bunu söylerken Rosemary'yi düşünmüştüm. Doğuştan alkolik o. Banyoda cin şişesi filan saklıyor. Annesi anlattı.”

Abe ilk şişeden ne kaldıysa Rosemary'nin kadehine boşalttı. Rosemary Paris'teki ilk gününde çok fazla limonata içmekten hasta olmuş, o zamandan beri hiçbir şey içmemişti, ama şimdi kadehi kaldırıp kocaman bir yudum aldı.

Dick şaşırılmıştı. “Bu da ne demek? Bana içmediğinizi söylemişsiniz.”

“Asla içmeyeceğim demedim.”

“Anneniz ne diyecek buna?”

“Sadece bir kadehçik.” Bunu yapmak zorunda olduğunu hissediyordu. Dick içiyordu; çok fazla değil, ama içiyordu. İçmek belki de onu Dick'e yakınlaştıracak, hedefine ulaşmasını ko-

laylaştıracaktı. Kadehi bir dikişte boşalttı, boğulacak gibi oldu, sonra "Ayrıca," dedi, "dün doğum günümdü; on sekizime bastım."

"Neden bize söylemediniz?" dediler, darılmış gibi yaparak.

"Ortalığı telaşa vereceğinizi, bir sürü zahmete gireceğinizi biliyordum." Şampanyasını bitirdi. "İşte kutladık."

"Kesinlikle katılmıyorum," diye karşı çıktı Dick. "Yarın akşamki yemek sizin doğum günü partiniz, sakın unutmayın. On sekiz ... Bu fevkalade önemli bir yaş."

"On sekizine basıncaya kadar hiçbir şeyin önemi olmadığını düşünürdüm eskiden," dedi Mary.

"Çok doğru," diye onayladı Abe. "Sonrasında da öyledir."

"Abe için, gemiye binene dek hiçbir şeyin önemi yok," dedi Mary. "Bu kez New York'a ulaşınca yapacağı her şeyi büyük bir özenle planladı." Mary artık kendisi için anlamı olmayan şeyleri söylemekten usanmış gibi konuşuyordu; sanki aslında onun ve kocasının yapmaya giriştikleri ya da yapamadıkları şeyler salt bir niyetten ibaretmiş gibi.

"Abe New York'ta müzik besteleyecek, ben Münih'te şarkıcılık yapacağım; böylece yeniden bir araya geldiğimizde yapamayacağımız hiçbir şey olmayacak."

"Harika," dedi, şampanyanın etkisini hissetmeye başlayan Rosemary.

"Bu arada, Rosemary'nin kadehini yeniden dolduralım. Böylece lenf bezlerinin etkilerini daha iyi denetleyebilir. Lenf bezleri ancak on sekizinde çalışmaya başlar."

Dick hoşgörüyüyle bir kahkaha attı. Abe'yi severdi, ama çoktan beri ondan umudunu kesmişti. "Bu tıbben doğru değil. Haydi gidiyoruz." Bu sözlerle belli belirsiz kayırdığını hisseden Abe neşeyle;

"İçimden bir his, sen bilimsel eserini tamamlamadan benim Broadway'de başarıya ulaşacağımı söylüyor," dedi.

"Umarım öyle olur," diye cevap verdi Dick sakin bir sesle. "Umarım öyle olur. Hem belki 'bilimsel eser' dediğin o çalışmadan büsbütün vazgeçebilirim."

"Ah, Dick!" dedi Mary, şaşkın, telaşlı bir sesle. Rosemary da-

ha önce Dick'in yüzünü hiç bu kadar ifadesiz görmemişti; bu açıklamanın çok önemli olduğunu hissetti, az daha o da Mary gibi "Ah, Dick!" diye bağıracaktı.

Ama Dick ansızın küçük bir kahkaha atıp ilave etti: "...başka bir çalışma için vazgeçebilirim." Ve masadan kalktı.

"Dick, otursana. Bilmek istiyorum..."

"Başka zaman anlatırım. İyi geceler, Abe. İyi geceler, Mary."

"İyi geceler, sevgili Dick." Mary, ıssızlaşmış yüzer kafede oturup içmek kendisi için gerçek bir zevkmiş gibi gülümsüyordu. İyimser ve yürekli bir kadındı. Kocasını seçtiği yoldan milim döndürmeyi beceremeden, şartlara göre şu ya da bu kişiliğe bürünerek onun peşinden bir yerlere doğru gidiyor, bazen kaderinin nereye yöneleceğini kocasının bir sır gibi sakladığını kavradığında cesareti kırılıyordu. Yine de sanki bir çeşit muskaymış gibi bir şans halesiyle çevriliydi...

15

Rosemary takside Dick'in yüzüne bakarak olanca içtenliğiyle sordu: "Vazgeçtiğiniz şey nedir?"

"Önemli bir şey değil."

"Bilim adamı mısınız?"

"Tıp doktoruyum."

"Öyle mi?" Rosemary sevinçle gülümsedi. "Benim babam da doktordu. Peki o halde, neden...?" Gerisini getirmedi.

"Esrarengiz bir nedeni yok. Kariyerimin zirvesindeyken bir skandal nedeniyle kaçıp Riviera'ya sığınmış değilim. Mesleğimi icra etmiyorum, o kadar. Belki bir gün yeniden dönerim mesleğe, kimbilir?"

Rosemary öpülmek için sakince yüzünü yukarı kaldırdı. Dick genç kıza bir süre anlamamış gibi baktı. Sonra bir kolunu kızın omzuna atıp yanağını onun yumuşak yanağına sürttü ve yeniden uzun uzun süzdü kızı.

"Ne şeker bir çocuk!" dedi ciddiyetle.

Rosemary yüzünü yukarı kaldırıp ona gülümsedi; elleri istem dışı olarak Dick'in ceketinin yakasıyla oynuyordu. "Sana

ve Nicole'e aşık oldum. Aslında bu benim sırrım: Başkalarıyla sizin hakkınızda konuşamıyorum bile, çünkü her ikinizin de ne harika insanlar olduğunuz bilinsin istemiyorum. Gerçekten – sana ve Nicole'a âşığım.”

Bu sözler Dick'e o kadar çok söylenmişti ki – hem de neredeyse kelimesi kelimesine.

Genç kız ansızın Dick'in üzerine eğildi; görüntüsü bütün görüş alanını kaplarken bir genç kız olmaktan çıktı ve Dick yaşını umursamadan soluksuz kalıncaya kadar öptü onu. Sonra Rosemary yeniden Dick'in koluna yaslanıp içini çekti.

“Senden vazgeçmeye karar verdim,” dedi.

Dick irkildi; genç kızın kendisine sahip olduğunu ima eden bir şey mi çıkmıştı ağzından?

Dick çok önemsemeyen bir tavırla, “Ama tam da ilgilenmeye başlamışken... oldu mu mu şimdi?” demeyi başardı.

“Seni o kadar sevdim ki...” Sanki yıllardır birliktelerdi. Şimdi de usul usul gözyaşı döküyordu. “Seni o kadar... o kadar sevdim ki.”

Dick'in buna gülmesi gerekirdi, ama o kendini şunları söylerken buldu: “Sadece güzel değil, aynı zamanda çok da yeteneklisin. Her ne yaparsan yap, ister ateşli âşığı ister utangaç kıızı oyna, hepsinde başarılı oluyorsun.”

Nicole'e sorarak satın aldığı parfümünün kokusuyla dolu taksinin bir mağarayı andıran karanlık arka koltuğunda genç kız yeniden Dick'e yanaştı. Dick onu dudaklarından öptü, ama bu kez zevk almadan. Bir tutkunun varlığından emindi, ama genç kızın gözlerinde ve ağzında bu tutkunun gölgesi yoktu; soluğunda ise hafif bir şampanya kokusu vardı. Rosemary umarsızca biraz daha sokuldu Dick'e; Dick onu yeniden öptü ve genç kızın öpüşündeki masumiyetten, dudakları birleştiği anda omzunun üzerinden karanlığa, dünyanın karanlığına diktiği bakışlarından içinin buz kestiğini hissetti. Rosemary ihtişamın kalpten kaynaklanan bir şey olduğunu henüz bilmiyordu; bunu kavradığında ve evrenin tutkusu içinde eridiğinde Dick soru sormadan ve pişmanlık duymadan ona sahip olabilirdi.

Rosemary'nin oteldeki odası Diverların odasının çaprazında ve asansöre yakındı. Kapıya geldiklerinde genç kız ansızın;

“Beni sevmediğini biliyorum,” dedi. “Bunu beklemiyorum da. Ama doğum gününden söz etmediğim için gücenmiştin. Söyledim işte; şimdi doğum gününü hediyem olarak bir dakikalığına odama gelmeni istiyorum, sana bir şey söyleyeceğim. Sadece bir dakika.”

İçeri girdiler, Dick kapıyı kapattı. Rosemary dokunmaksızın Dick'in yakınında duruyordu. Gecenin karanlığı yüzündeki bütün rengi alıp götürmüştü, alabildiğine solgundu; bir balodan sonra fırlatılıp atılmış beyaz bir karanfildi.

“Gülümsediğinde...” Dick, belki Nicole çok yakınında olduğu ve konuşmadığı için babacan bir tavır takınmıştı, “düşürdüğün bir süt dışından kalan boşluğu göreceğimi düşünüyorum hep.”

Ama çok geç kalmıştı; genç kız vücudunu vücuduna bastırılmış, güçlkle soluk alıp veriyordu.

“Götür beni”.

“Nereye götürüyüm?”

Şaşkınlıktan donakalmıştı.

“Devam et,” diye fısıldadı genç kız. “Her ne yapıyorlarsa, lütfen devam et. Hoşuma gitmeyecek olsa bile umurumda değil, öyle bir beklentim yok. Bunu düşünmekten her zaman nefret ettim, ama şimdi etmiyorum. Seni istiyorum.”

Rosemary kendine hayret ediyordu, böyle konuşabileceğini hayal bile edemezdi. On yıllık manastır hayatında okuduğu, duyduğu, düşlediği kelimelerle konuşuyordu. Ansızın bunun hayatındaki en önemli rollerden biri olduğunun farkına vardı ve kendini rolüne daha bir tutkuyla verdi.

“Böyle olmaz,” diye fısıldadı soğukkanlılığını koruyan Dick. “Şampanya başına vurmuş olmasın? İyisi mi unuttuğum gitsin.”

“Hayır, şimdi. Bunu şimdi yapmanı istiyorum. Al beni. Bana öğret; her şeyimle seninim ve senin olmak istiyorum.”

“Birincisi, bunun Nicole'ü ne kadar inciteceğini düşündün mü?”

“Bunun onunla bir ilgisi yok... Bilmeyecek ki.”

Dick son derece yumuşak bir sesle konuşuyordu.

“Sonra, benim Nicole’ü sevdiğim gerçeği var.”

“Ama aynı anda birden çok kişiyi sevebilirsin, değil mi? Bana bak, mesela. Annemi de seviyorum seni de – seni daha çok. Şimdi seni daha çok seviyorum.”

“Üçüncüsü, bana âşık değilsin. Ama ileride olabilirsin, hayatını mahvetmek için ne güzel bir başlangıç olur!”

“Hayır, seni bir daha görmeyeceğime söz veriyorum. Annemi alıp derhal Amerika’ya dönerim.”

Dick bunu duymazlıktan geldi. Genç kızm dudaklarının masumiyeti ve tazeliği tüm canlılığıyla hayalinde belirdi. Ses tonunu değiştirdi.

“Havaya girdin, hepsi o kadar.”

“Lütfen, hamile kalsam bile umurumda değil. Film stüdyosundaki kızın yaptığı gibi Meksika’ya giderim. Bu, düşündüğümünden o kadar farklı ki; beni hararetle öptüklerinde, bundan nefret ederdim.” Dick genç kızın hâlâ bir şeyler olmasını beklediğini anladı. “Bazılarının kocaman dişleri vardı, ama sen çok farklı ve yakışıklısın. Bunu yapmanı istiyorum.”

“Anladığım kadarıyla herkesin özel bir şekilde öpüştüğünü düşünüyorsun ve seni öpmemi istiyorsun.”

“Lütfen alay etme, küçük bir çocuk değilim. Bana âşık olmadığımı biliyorum.” Ansızın uysal, sessiz biri olmuştu. “Bu kadarını beklemiyordum. Anladım ki senin gözünde bir hiçmişim.”

“Saçma. Benim gözümde genç birisin.” Sonra aklından, “Sana öğretecek çok şey olmalı,” diye geçirdi.

Rosemary kesik kesik soluyarak bekledi; ta ki Dick, “Ve son olarak, şartlar istediğin şeyi imkânsız kılıyor,” diyene kadar.

Rosemary hayal kırıklığına uğramıştı, üzüntüyle suratını astı; Dick otomatik olarak konuşmaya başladı: “Biz sadece...” Sustu ve yatağa kadar kızı takip etti; kız gözyaşlarına boğulurken yanına oturdu. Birden aklı karışmıştı, meselenin ah-lâkî yönü yüzünden değil, çünkü böyle bir şeyin imkânsızlığı her bakımdan açıktı, sadece kafası karışmıştı. Bir an için zarafetinden, asıl gücünü oluşturan denge duygusundan eser kalmamıştı.

“Yapmayacağımı biliyordum,” diye hıçkırıldı genç kız, “benimkisi boş bir umuttu.”

Dick ayağa kalktı.

“İyi geceler küçük kız. Bu çok utanç verici bir şey. İyisi mi hepsini unutalım.” Uyuması için bir hastayı teskin eder gibi iki çift laf mırıldandı. “Sana âşık olacak ne çok insan çıkacaktır ileride; ilk aşkınla bedenen ve ruhen el değmemiş durumda karşılaşman harika olur. Modası geçmiş bir düşünce bu, değil mi?” Dick kapıya doğru bir adım atarken Rosemary başını kaldırıp ona baktı; aklından neler geçtiğine dair en ufak bir fikri olmaksızın baktı; onun yavaş çekimde bir adım daha attığını, geri dönüş bir kez daha kendisine baktığını gördü; bir an için onu tutmayı, parçalayıp yutmayı istedi; ağzını, kulaklarını, ceketinin yakasını istedi; onu sarıp sarmalamayı, içine çekmeyi, içinde eritip yok etmeyi arzuladı; Dick’in elinin kapı tokmağının üzerine indiğini gördü. O zaman, umut etmekten vazgeçip yatağın üstüne devrildi. Kapı kapandığında kalkıp aynaya gitti ve arada bir burnunu çekerek saçlarını fırçalamaya başladı. Her zamanki gibi yüz elli fırça darbesi vurdu saçlarına, sonra bir yüz elli fırça daha. Kolu ağrıyınca kadar fırçaladı, sonra tarağı diğer eline alıp fırçalamaya devam etti...

16

Uyandığında tamamen sakinleşmişti ve utanç içindeydi. Aynada kendini güzel bulması, onu rahatlatmak bir yana önceki gün duyduğu acıyı yeniden duymasına yol açtı. Annesinin iletmediği, geçen sonbaharda onu Yale'deki mezuniyet balosuna götürülen delikanlının Paris'te olduğunu haber veren mektubu da bir şeyi değiştirmede – bütün bunlar çok eskide kalmıştı. Diverların yanına gitmek onun için çetin bir sınavdı ve odasından çıkarken iki misli endişe duyuyordu. Ama buluşup birlikte elbise provasına gittiklerinde endişesini tıpkı Nicole gibi nüfuz edilemez bir kabuğun altında gizlemeyi başardı. Akli başından gitmiş bir tezgâhtar kadın hakkında Nicole'ün, “Çoğu insan başkalarının kendileri hakkındaki duygularını abartır. Ya kendilerini gökle-

re çıkardıklarını ya da yerin dibine soktuklarını düşünür,” demesi onu rahatlatmıştı. Kalbini açmaya çok fazla ihtiyaç duyduğu önceki gün bu düşünce onu incitebilirdi, olup bitenleri önemsizleştirmeyi tercih ettiği bugün ise bu yorumu memnuniyetle karşıladı. Nicole’ün güzelliğine ve zekasına hayranlık duyuyor, aynı zamanda da hayatında ilk defa kışkırdığını hissediyordu. Rosemary Gausse’un Oteli’nden ayrılırken annesi öylesine söylüyormuş gibi bir ses tonuyla (Rosemary bu tonu çok iyi bilirdi, zira Bayan Speers en önemli fikirlerin ifade etmek için bu tondan yararlanırdı) Nicole’ün çok güzel bir kadın olduğunu söylemişti. Asıl söylediği ise Rosemary’nin o kadar güzel olmadığıydı. Bu, Rosemary’yi rahatsız etmedi, çünkü çekici biri olduğunu öğrenmesine ancak yakın zamanlarda izin verilmişti; bu yüzden güzelliği ona kendine ait değil, Fransızcası gibi sonradan kazanılmış bir şey gibi görünmüştü. Yine de takside Nicole’ü dikkatle inceleyip kendisini onunla karşılaştırdı. Bu harikulade vücut, bazen sımsıkı kapalı, bazen dünyadan bir şey beklermiş gibi yarı aralık duran bu narin dudaklar romantik bir aşkın gerektirdiği her şeyi vaat ediyordu. Nicole genç kızlığında güzeldi, ileride teni çıkık elmacık kemikleri üzerinde gerildiğinde de güzel olacaktı; yüzünün kemik yapısı güzeldi. Saçları eskiden İskandinavlarınki gibi beyaza yakın sarılıktaydı, ama başını altın bir bulut gibi sararak esas güzelliğini gölgede bırakan bu saçlar koyulaşınca, şimdi daha da güzelleşmişti.

Rosemary birden Rue des Saints-Pères’deki bir binayı göstererek, “Biz burada oturuyorduk,” dedi.

“Ne tuhaf! On iki yaşımıdayken annem, Baby ve ben bir kış şurada geçirmiştik,” dedi Nicole ve sokağın karşısındaki oteli işaret etti. Uzakta kalmış çocukluklarının gri yankısı gibi iki kirli bina cephesi onlara bakıyordu.

“Lake Forest’ta bir ev satın almıştık, tasarruf etmemiz gerekiyordu,” diye Nicole devam etti. “Daha doğrusu Baby, ben ve mürebbiyemiz tasarruf ediyorduk, annem ise geziyordu.”

Bu kelimenin kendileri için farklı şeyler ifade ettiğini kavrayan Rosemary, “Biz de tasarruf ediyorduk,” dedi.

“Annem buradan söz ederken her zaman özenle küçük otel

derdi...” Nicole o çekici, küçük kahkahalarından birini attı, “... ‘ucuz’ otel yerine böyle diyordu. Gösterişçi dostlarımızdan biri adresimizi sorduğunda asla ‘külhanbeylerin semtinde bir fare deliğinde oturuyoruz ve sular aktığında seviniyoruz,’ demez, ‘küçük bir otelde kalıyoruz,’ derdik. Sanki bütün büyük oteller bizim için fazla gürültülü ve bayağıymış gibi. Elbette dostlar her zaman gerçekleri öğrenir, başkalarına da anlatırlardı, ama annem bunun bizim Avrupa’yı başkalarından daha iyi tanıdığımızı gösterdiğini söylerdi. Bu onun için doğrudu: O bir Alman yurttaşı olarak dünyaya gelmişti. Ama annesi Amerikalı olduğundan Şikago’da büyütülmüştü ve Avrupalıdan çok Amerikalıydı.”

İki dakika sonra diğerleriyle buluşacaklardı; Lüksemburg Bahçeleri’nin karşısındaki Guynemer sokağında taksiden indiklerinde Rosemary yeniden koruyucu zırhım kuşandı. Northların bir yeşillik denizinin üzerindeki, şimdiden toplanmış dairelerinde öğle yemeği yiyeceklerdi. Rosemary için bu günün önceki günle hiçbir benzerliği yoktu. Dick’le yüz yüze geldiklerinde bakışları kısa bir an karşılaştı, sonra birbirine hafifçe değip uzaklaşan iki kuş kanadı gibi ikisi de bakışlarını başka yöne çevirdiler. Bundan sonra her şey yolunda gitti, her şey hari- kuladeydi; Rosemary Dick’in kendisine âşık olmaya başladığını anlamıştı. Mutluluktan uçuyor, damarlarında bir heyecan dalgasının yayıldığını hissediyordu. İçinde sakin, telaşsız bir güven duygusu şakımaya başlamıştı. Dick’e neredeyse hiç bakmadı, ama her şeyin yolunda olduğunu biliyordu.

Yemekten sonra Diverlar, Northlar ve Rosemary *Franco-American Films* stüdyosuna gittiler; Rosemary’nin telefonla haber verdiği New Haven’lı delikanlı, Collis Clay, onları orada bekliyordu. Collis Clay, Kuzey’de eğitim gören tüm Güneyliler gibi pek düzgün, hatta basmakalıp düşüncelere sahip Georgia’lı bir delikanlıydı. Geçen kış Rosemary onu çekici buluyordu – bir defasında New Haven’dan New York’a giden bir otomobilde el ele tutuşmuşlardı; şimdiyse Rosemary için hiçbir şey ifade etmiyordu.

Rosemary gösterim odasında Collis Clay’le Dick’in arasına oturdu; makinist “Daddy’s Girl” makaralarını projeksiyon ma-

kinesine yerleştirirken Fransız yönetici Amerikan argosu ko-
nuşmaya çalışarak genç kızın etrafında dört dönüyordu. “Yes,
boy,”³³ diyordu ne zaman projektörle ilgili bir sorun ıkısa, “I
have not any benenas.” Sonra ışıklar söndü; ansızın bir çıt se-
si duyuldu, ardından pır pır eden bir ses; Rosemary nihayet
Dick’le yalnız kaldığı duygusuna kapıldı. Yarı karanlıkta ba-
kıştılar.

“Sevgili Rosemary,” diye mırıldandı Dick. Omuzları birbiri-
ne değiyordu. Nicole sıranın sonunda huzursuzca ayaklarının
yerini değiştirdi, Abe sarsıla sarsıla öksürdü ve gürültüyle bur-
nunu sildi; sonra herkes yerine yerleşti, film başladı.

İşte Rosemary oradaydı. Sırtından aşağı uzanan, bir Tanagra
heykelciğinin dalgalı, kaskatı saçlarını andıran saçlarıyla bir yıl
ncesinin kk kolejli kızı; işte yine o – yle genç, öyle ma-
sum – annesinin yakın ilgisinin ürünü; işte o, ırkının bütün
hamlığının cisim bulmuş hali, boş kafalı bir kğit bebek. Ro-
semary bu yepyeni ipek elbise içinde kendini nasıl hissettiği-
ni hatırladı.

Babasının kızı. Bu minnacık kız cesur değil miydi? Ve çok acı
ekmemiş miydi? Ne kadar da tatlıydı, ne kadar da sevimliy-
di! Minik yumruklarını sıkmaya görsün, ihtiras ve fesat gle-
ri kaçacak delik arıyordu; daha bunlar ne ki bu minik yumruk-
ların önünde kaderin ilerlemesi durdu; kaçınılmaz olan kamı-
labilir hale geldi; kıyas, diyalektik, mantık, hepsi iflas etti. Ka-
dınlar evdeki bulaşıklarını unutup iki gözleri iki eşme ağlaya-
bilirlerdi; filmdeki bir kadın bile o kadar çok ağladı ki az daha
Rosemary’den başrolü alacaktı. Kadın bir servete mal olan se-
tin her tarafında gözyaşı döktü; Duncan Phyfe tarzı bir yemek
odasında, bir havaalanında, sadece iki defa çok kısa gösterilen
bir yat yarışında, metroda ve son olarak da banyoda. Ama so-
nuta kazanan Rosemary oldu. Canlandırdığı karakterin zara-
feti, cesareti ve azmi dünyanın bayağılığında gedikler açıyor ve
bütün bunlar henüz bir maskeye dönüşmemiş yüzünde okunu-

33 “Yes! We Have No Bananas” 1920’lerin popüler şarkılarından biri. Brezilya’da-
ki muz kıtlığından sonra “No” dememek için bu kalıp kullanılmaya başlanmış-
tır – e.n.

yordu; ama bir yandan da öyle dokunaklıydı ki Rosemary gösterimi seyredenlerin hepsinin duygulandığını film boyunca zaman zaman hissetti. Bir kere ara verildi; ışıklar yandı; alkışların ardından Dick genç kıza bütün samimiyetiyle: “İtiraf etmiydim ki şaşırdım. Beyaz perdedeki aktrislerin en iyilerinden biri olacaksın,” dedi.

Babasının kızı yeniden başladı. Şimdi mutlu günlere ulaşmıştı; film Rosemary’nin babasına sarıldığı muhteşem bir yakın çekimle sona erdi. Baba kompleksi o kadar aşikâr ki Dick, bu sapkın duygusallık karşısında tüm psikologlar adına dehşetle irkildi. Perde karardı, ışıklar yandı; bu Rosemary’nin beklediği andı.

Gruba dönüp, “Bir sürprizim var,” dedi. “Dick için bir deneme ayarladım.”

“Bir ne?”

“Deneme çekimi, hemen şimdi yapacaklar.”

Büyük bir sessizlik oldu –sonra Northlar kendilerini tutamayıp kıkırdadılar. Rosemary Dick’e bakıyordu. Dick’in söyleneni anlaması biraz zaman almıştı, sonra yüzündeki İrlandalı kaslar kıpırdamaya başladı; Rosemary o anda bu kozu öne sürmekle hata yaptığını hissetti, ancak yanlısının ne olduğunu anlayamıyordu.

Dick, “Çekim istemiyorum,” diye kestirip attı. Sonra olaya daha geniş açıdan bakarak yumuşak bir sesle, “Rosemary, beni hayal kırıklığına uğrattınız,” dedi. “Sinema kadınlar için iyi bir meslek – ama benim bir filmde oynamam söz konusu olamaz. Ben kendi hâlinde yaşlı bir bilim adamıyım.”

Nicole’le Mary alaycı bir tavırla bu fırsatı kaçırmamasını söylediler; ona takıldılar; ikisi de kendilerine böyle bir teklif yapılmamasına biraz içerlemişlerdi. Ama Dick oyunculuk mesleğine ilişkin acı bir yorumla tartışmayı kapattı: “En güçlü muhafızı hiçliğe açılan kapının önüne dikerler,” dedi. “Belki de, boşluk açık edilemeyecek kadar utanç verici olduğu için yaparlar bunu.”

Dick ve Collis Clay’le birlikte bindikleri takside –önce oteline kadar Collis’e eşlik edecek, sonra da bir çay partisine gide-

ceklerdi. Nicole ve Northlar bu partiye katılmaktan son anda vazgeçmişlerdi, çünkü Abe halledilmesi gereken bir sürü işi yarım bırakmıştı— genç kız Dick'e sitem etti.

“Deneme çekimi iyi sonuç verirse, yanımda Kaliforniya'ya götürürüm diye düşünmüştüm. Orada bu çekim beğenilirse, Amerika'ya gelir, benimle birlikte başrolü oynardınız.”

Dick ne diyeceğini bilemedi. “Bunu düşünmüş olmanız büyük incelik, ama ben sizi seyretmeyi tercih ederim,” dedi. “Bugüne kadar izlediğim en güzel görüntü, sizinkiydi diyebilirim.”

“Harika bir film,” dedi Collis. “Ben dört defa seyrettim. “Yale'de tam on iki defa seyreden bir çocuk tanıyorum – Bir defasında filmi görebilmek için ta Hartford'a gitti. Rosemary'yi New Haven'a götürdüğümde utangaçlığından gelip tanışamadı. Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz? Bu küçük kız erkeklerin aklını başından alıyor.”

Dick'le Rosemary yalnız kalmak isteğiyle birbirlerine bakıyorlardı, ama Collis bunu anlamıyordu.

“Nereye gideceğinizi söyleyin, sizi bırakayım,” diye teklifte bulundu Dick'e. “Ben Lutetia'da kalıyorum.”

“Biz sizi bırakırız,” dedi Dick.

“Benim sizi bırakmam daha kolay olur. Hiç mesele değil.”

“Sanırım, biz sizi bıraksak daha iyi olacak.”

Collis, “Ama...” diye başladıysa da vazgeçti; sonunda durumu kavramıştı. Rosemary'ye dönüp onu tekrar ne zaman görebileceğini sordu.

Collis nihayet üçüncü kişilerin iç karartıcı sıkıcılığını ve lüumsuz mevcudiyetini de beraberinde götürerek arabadan inmişti. Araba beklediklerinden ve istediklerinden daha kısa bir sürede Dick'in verdiği adreste durdu. Dick derin bir soluk aldı.

“Ne yapıyoruz? Giriyor muyuz?”

Rosemary, “Benim için fark etmez,” dedi. “Ne istersen yaparım.”

Dick biraz düşündü.

“Benim içeri girmem gerekiyor... Nicole, paraya ihtiyacı olan bir arkadaşımın birkaç resim satın almak istiyor.”

Rosemary hafifçe kabarmış saçlarını elleriyle düzeltti.

“İçeride sadece beş dakika kalırız,” diye kararını belirtti Dick. “Bu insanları seveceğini hiç sanmam.”

Rosemary içeridekilerin sıkıcı ve sıradan, görgüsüz ve sarhoş ya da sırnaşık, münasebetsiz, kısaca Diverların vebadan kaçır gibi kaçtıkları türden insanlar olduğunu düşündü. Karşılaşacağı manzaranın üzerinde yaratacağı etkiye hiç mi hiç hazzır değildi.

17

Burası Rue Monsieur'deki eski Cardinal Ritz otelinin iskeleti kullanılarak inşa edilmiş bir evdi; ama kapıdan içeri adım atınca ne geçmişe ne de Rosemary'nin bildiği şimdije ait bir şeyle karşılaşılırdınız. Dış duvarlar ve yapı kafesi geleceği kuşaktan bir kabuk gibiydi, öyle ki eşik aşıp (buna eşik denirse tabii) garip bir şekilde pahlanmış binlerce ayna yüzeyinden yansıyan gümüş yaldızlı parıltuların doldurduğu çelik mavisi kocaman salona adım atıldığında insan elektrik çarpmış gibi şok geçiriyor, kahvaltıda önüne yulaf ezmesiyle haşhaş karışımı konmuş gibi tuhaf bir duyguya kapılıyordu. Bu salonun yarattığı etkinin Dekoratif Sanatlar salonunun yarattığı izlenimle hiçbir ilgisi yoktu – çünkü burada insanlar eserin önünde değil, içindeydi. Rosemary bir film setindeymiş gibi, hem sahte, hem de insanın ayaklarını yerden kesen bir duyguya kapıldı ve oradaki herkesin de aynı duygular içinde olduğunu düşündü.

İçeride, hepsi de Louisa M. Alcott³⁴ ya da Madame de Ségur'ün³⁵ sayfalarından çıkmış gibi görünen çoğu kadın, otuz kadar insan vardı; cam kırıklarını toplayan bir insan eli gibi dikkatle, sakımla yer değiştiriyorlardı. Anlaşılması ne kadar zor olursa olsun bir kişinin sahip olduğu sanat eserini kavradığı gibi bu insanların içinde buldukları ortamı ne tek tek ne de topluca kavradığı söylenebilirdi. Bu salonun ne anlama gel-

34 Louisa May Alcott (1832-1888): *Küçük Kadınlar* adlı romanıyla tanınan Amerikalı yazar – ç.n.

35 Sophie Rostopchine, comtesse de Ségur (1799-1874): Rus asıllı Fransız yazar. Türkiye'de daha çok *Bir Eşeğin Anıları* ve *Sophie'nin Başına Gelenler* adlı romanlarıyla tanınmaktadır – ç.n.

diğini kimse bilmiyordu, çünkü durmadan değişiyor, dönüşüyor, bir salondan başka her şeye benziyordu. Burada bulunmak iyice cilalanmış bir yürüyen merdiven üzerinde yürümek kadar zordu. Yukarıda sözü edilen cam kırıkları arasında dolaşan el kadar mahir olanlar –ki bu maharet oradakilerin çoğunda yoktu– dışında kimse bunu başaramazdı.

Salondakileri iki sınıfa ayırmak mümkündür. Bir tarafta bütün ilkbahar ve yaz gezip tozmuş, keyfetmiş, şimdi de her şeye asabi tepkiler veren Amerikalılar ve İngilizler vardı. Bunlar saatlerce sessiz, uyuşuk durabiliyor, sonra ansızın zincirlerinden boşanmış gibi ağız dalaşma giriyor, sinir krizi geçiriyor, birilerini ayartmaya kalkışıyorlardı. Avantacılar diyebileceğimiz diğer sınıf, ağgözlülerden oluşuyordu; bunlar hayatta bir amaçları olan, diğerlerine kıyasla daha akıllı başında, daha ciddi kişilerdi, saçmalıklara ayıracak vakitleri yoktu. Bu ortamda dengelelerini en iyi onlar koruyorlardı; uçarı değerlerle düzenlenmiş bu salonda farklı bir atmosfer varsa, bu onlardan ileri geliyordu.

Bu Frankenstein, Dick'le Rosemary'yi bir lokmada gövdeye indirdi – onları anında birbirinden ayırdı. Rosemary ansızın kendini film yönetmeninin gelmesini beklerken üst perdeden konuşan, samimiyetten uzak, küçük, aptal bir kadın olarak buldu. Ancak salonda öyle bir gürültü patırtı, öyle bir uğultu vardı ki davranışı hiç de başkalarınınkinden daha münasebet-siz görünmüyordu. Ayrıca, böylesi ortamlara az çok alışkındı; bir dizi manevra, yer değiştirme ve bir o tarafa, bir bu tarafa yürüme sonunda kendini bir oğlan çocuğunun yüzüne sahip ufak tefek, sevimli bir kızla konuşurken buldu, ama akıllı birkaç metre ötesinde, verev parmaklıklılı bir çeşit bronz merdiven üzerinde geçen konuşmadaydı.

Üç genç kadın bir kanepede oturuyordu. Üçü de uzun boylu narin yapılydı; saçları vitrinlerdeki mankenlerin başları gibi taranmıştı ve konuşurken küçük kafaları, ünlü terzilerin elinden çıkmış koyu renk giysilerinin üzerinde uzun saplı çiçekler gibi zarafetle sallanıyordu, ya da daha çok kobra yılanlarının başları gibi.

İçlerinden biri tok bir sesle, "Harika bir gösteri sunuyorlar,"

diyordu. "Paris'teki en iyi gösteri denebilir – aksini söyleyecek dünyadaki en son insan ben olurum. Ne var ki..." İç geçirdi. "Boyuna tekrar ettikleri tabirler kabak tadı veriyor: 'Kemirgenlerin kemirdiği en yaşlı insan.' Buna bir defa gülersin."

İkincisi, "Ben hayatı biraz karışık olan insanları tercih ederim," dedi. "Kadına gelince, ondan hoşlanmıyorum."

"Bana hiçbir zaman çekici gelmediler," dedi üçüncüsü. "Ne kendileri ne de çevreleri. Mesela Bay North neden sürekli içiyor?"

"O Paris'ten ayrılıyor," dedi ilk kız. "Ama kabul etmelisin ki söz konusu grup hayatta gördüğün en çekici insanlar olabilir."

Bu, Diverlar hakkında konuştuklarına ilişkin Rosemary'nin yakaladığı ilk ipucu oldu ve bütün vücudu öfkeyle gerildi. Ama onunla konuşan kızın (kolalı mavi gömleği, parlak mavi gözü, kırmızı yanağı ve gri döpiyesiyle afişlerde görülen tipte bir kız) çenesinin düşeceği tutmuştu. Kız, Rosemary'nin kendisini görmeyeceği korkusuyla, aralarına girebilecek her şeyi umutsuzca defetmeye çabalıyordu; öyle ki sonunda kızın ardına saklanabileceği ince bir mizah perdesi de tamamen ortadan kalktı ve Rosemary tiksintiyle onu olduğu gibi gördü.

"Beraber bir öğle ya da akşam yemeği yiyemez miyiz, ya da öbür gün bir öğle yemeği?" diye yalvarıyordu kız. Rosemary, Dick'i görebilmek için gözleriyle etrafı tarıyordu; onun geldiğinden beri konuşmakta olduğu ev sahibesinin yanında olduğunu gördü. Gözleri karşılaştı, Dick başını hafifçe sallayarak ona bir işaret gönderdi. Aynı anda da üç kobra kadın Rosemary'yi fark etti. Uzun boyunlarını ona doğru uzattılar ve eleştirel bakışlarını üzerine çevirdiler. Rosemary de Diverlar hakkında söylenenleri işittiğini belli ederek meydan okuyan bakışlarla onlara baktı. Sonra ısrarcı kızı Dick'ten öğrendiği gibi kibarca, ama kesin bir tavırla başından savıp Dick'in yanına gitti. Ev sahibesi –ulusal refahın zirvelerinde kayıtsızca dolaşan uzun boylu, varlıklı bir başka Amerikalı kız– Dick'i Gausse'un Otel'iyle ilgili soru yağmuruna tutuyordu. Belli ki oraya gitmek istiyor ve Dick'in bu konudaki isteksizliğine karşı mücadele ediyordu. Rosemary'yi fark edince, ev sahibesi olarak görevlerini ihmal ettiğini hatırladı; çabucak etrafına bir göz attık-

tan sonra, "Eğlenceli biriyle tanıştınız mı? Mesela Bay..." dedi. Gözlerini Rosemary'yi ilgilendirebilecek erkeklerin üzerinde gezdirdi, ama Dick gitmeleri gerektiğini söyledi. Geleceğin dar eşliğini hızla aşıp kendilerini ansızın taş duvarların dışındaki geçmişte buldular.

"Ürkütücüydü, değil mi?" dedi Dick.

"Ürkütücüydü," diye tekrarladı Rosemary uysalca.

"Rosemary?"

Rosemary titreyen bir sesle mırıldandı: "Evet?"

"Burası kendimi çok kötü hissetmeme yol açtı."

Rosemary hıçkırıklarla sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. "Mendilin var mı?" diye sordu kekeleyerek. Ama ağlamaya vakit yoktu. Taksinin camlarının dışında yeşil ve krem rengi alacakaranlık yavaş yavaş solar, ateş kırmızısı, petrol mavisi, açık yeşil tabelalar sessiz yağmurun altında dumanlı parıltılar saçmaya başlarken, âşıklar hızla akıp giden saniyeleri aç kurtlar gibi tüketmeye koyuldular. Saat altına geliyordu; sokaklar hareketlenmişti, bistroların ışıkları yanıyordu; taksi kuzeye dönerken La Place de la Concorde pembe görkemiyle arkalarında kaldı.

Sonunda birbirlerine baktılar ve birbirlerinin ismini birer büyüymüşçesine fısıltıyla söylediler. İsimleri tatlı tatlı havada uçuşuyor, diğer kelimelerden, diğer isimlerden, kafalarının içindeki müzikten çok daha yavaş atmosfere karışıp yok oluyordu.

"Bu gece bana ne oldu, bilmiyorum," dedi Rosemary. "Belki şampanyadandı. İlk defa böyle bir şey yapıyorum."

"Sen sadece beni sevdiğini söyledin, o kadar."

"Seni seviyorum; başka türlü elimden gelmiyor." Ağlama vaktiydi, Rosemary mendili yüzüne götürüp biraz ağladı.

"Korkarım ben de sana âşık oldum," dedi Dick, "bu hiç de iyi olmadı."

Yeniden birbirlerinin isimlerini fısıldadılar. Sonra sanki araba savrulmuş gibi birbirlerinin üstüne atıldılar. Genç kız göğüslerini Dick'in göğsüne bastırıyordu, ağzı, her ikisine de ait olan ağzı körpe ve sıcaktı. Neredeyse acı veren bir rahatlamayla düşünmekten, görmekten vazgeçmişlerdi. Soluk alıp vermek-

le ve birbirlerini aramakla yetiniyorlardı. İkisi de, aşırı bir yorgunluk sonrası bütün sınırların piyano telleri gibi gevşeyip aniden hasır bir sandalye gibi çatırdadığı mahmurluğun o gri, yumuşak dünyasına girmişlerdi. Sınırlar bu kadar diri, bu kadar duyarlı olduğunda ne pahasına olursa olsun başka sınırlara dokunur, dudaklar dudaklarla, göğüs göğüsle birleşir...

Henüz aşkın en iyi evresindeydiler. Birbirlerine karşı en cömert yanılısamarlarla doluydular, ölçüsüz yanılısamarlarla; öyle ki benliklerinin kaynaşması onları başka hiçbir insan ilişkisinin önemli olmadığı bir düzleme taşıyordu. Bu noktaya olağanüstü bir masumiyetle ulaşmışlardı, sanki bir dizi tesadüf, (o kadar çok tesadüf ki sonunda birbirleri için yaratılmış olduklarına inanmak zorunda kalmışlardı) onları bir araya getirmiş gibiydi. Elleri temizdi ya da en azından öyle görünüyordu – ne de olsa hiçbir acayip ya da gizli kapaklı iş çevirmemişlerdi.

Ama Dick için yolun bu kısmı kısaydı. Otele varmadan kendine gelmesi gerekiyordu.

“Yapacak bir şey yok,” dedi bir panik duygusuyla. “Seni seviyorum, ama bu dün gece söylediklerimi değiştirmiyor.”

“Şu an için bunun önemi yok. Sadece beni sevmeni istedim; beni seviyorsan, her şey yolunda demektir.”

“Ne yazık ki bu başıma geldi. Ama Nicole bunu bilmemele; hatta kuşkulananmamalı bile. Nicole’le benim yola birlikte devam etmemiz gerekiyor. Bunu yapmak, yapmayı istemekten daha önemli.”

“Bir daha öp beni.”

Dick onu öptü, oysa kısa bir an uzak durmuştu ondan.

“Nicole acı çekmemeli; o beni seviyor, ben de onu. Bunu anlıyorsun değil mi?”

Rosemary anlıyordu: Birine acı çektirmemek, bu onun anlayabileceği bir şeydi. Diverların birbirlerini sevdiklerini biliyordu. Bunu daha görür görmez anlamıştı. Ama karı kocanın davranışları bu aşkın biraz yatışmış olduğunu, kendisiyle annesi arasındaki sevgiye yakın bir sevgiye dönüştüğünü düşünmesine yol açmıştı. İnsanların başkalarına verecekleri bunca şey olduğunda, bu, içlerindeki tutkunun azaldığını göstermez miydi?

Dick onun düşüncelerini okumuş gibi, "Aşk diyorum," diye devam etti. "Canlı, gerçek aşk; sana anlatabileceğimden çok daha karmaşık bir şey bu. Şu çılgınca düellonun nedeni de buydu."

"Düelloyu nasıl öğrendin? Senden saklamamız gereken bir sır sanıyordum ben."

"Abe North'un sır saklayabileceğine inanıyor musun?" Keskin bir ironiyle konuşuyordu. "Bir sırrı radyoda yayımlayabilirsin, gazeteye verebilirsin, ama günde üç dört kadehten fazla içen birine asla söylemeyeceksin."

Rosemary ona sarılarak güldü.

"Nicole'le ilişkimin ne kadar karmaşık olduğunu anlamışsındır. O çok güçlü değil; güçlü görünüyor, ama değil. Bu da epey karışıklık yaratıyor."

"Bunları daha sonra anlatırsın! Şimdi öp beni, sev beni. Seni seviyorum. Nicole hiçbir şey bilmeyecek."

"Ah, sevgilim..."

Otele varmışlardı. Rosemary, Dick'i arkasından hayranlıkla seyretmek, ona tapınmak için biraz gerisinden yürüyordu. Dick önemli bir işi halletmiş de bir başkasına yetişecekmiş gibi hızlı hızlı yürüyordu. Özel şenliklerin örgütleyicisi, kabuk bağlamış bir mutluluğun koruyucusu. Şapkası bile mükemmeldi ve ağır bir bastonu, sarı eldivenleri vardı. Rosemary hepsinin bu gece kendisiyle ne kadar iyi zaman geçireceğini düşündü.

Merdivenlerden tırmandılar; beş kat. İlk sahanlıkta durup öpüştüler; bir sonrakinde Rosemary dikkatliydi, üçüncüsünde daha da dikkatli. Bir sonrakinde –iki tane daha vardı– yarı yolda Dick'e kaçamak bir veda öpücüğü verdi. Dick'in ısrarı üzerine bir dakikalığına bir kat aşağı indiler – sonra tekrar yukarı çıktılar, sonra bir kat daha. Ve son kat. Ayrılmaları gerekiyordu. Elleri tirabzan boyunca kaydı, parmakları kısacık bir an birbirine değdi ve ayrıldılar. Dick gece için hazırlık yapmak üzere yeniden aşağı indi, Rosemary ise annesine mektup yazmak için odasına koştu. Annesini hiç özlemediği için vicdan azabı çekiyordu.

Her ne kadar Diverlar modanın buyurganlığına kayıtsızlarsa da, çağın *temposunu*, soluk kesici ritmini görmezden gelmeyecek kadar kavrayışlı insanlardı. Dick öyle hareketli partiler düzenliyordu ki, coşkulu dakikalar arasında biraz temiz gece havası almak paha biçilmez bir zevk haline geliyordu.

O gece her şey abartılı hareketlerle oynanan bir komedi hızıyla geçiyordu. Kimi zaman on iki kişiydiler, kimi zaman on altı oldular, dörderli gruplar halinde arabalara doluşarak macera dolu, hızlı bir Paris turuna çıktılar. Her şey hesaplandığı gibi gidiyordu. İnsanlar onlara sanki bir sihir marifetiyle katılıyorlar, gecenin bir bölümünde onlarla beraber oluyor, bir uzman gibi yol gösteriyorlar, sonra ortadan kayboluyorlardı ve yerlerini başkaları alıyordu; sanki bu şahısların her biri, getirdiği taze soluğu bütün gün onlar için saklamıştı. Rosemary bunun bütün Hollywood partilerinden, hem de en görkemlilerinden bile çok farklı olduğunu hissetti. Birçok eğlenceh ve şaşırtıcı şeyden biri de İran Şahı'nın arabasıydı. Dick bu arabayı nasıl bulmuştu, kime, ne rüşvet ödemişti? Bunlar gereksiz sorulardı. Rosemary, bunu son iki seneden beri hayatına karışan peri masalı iklimin yeni bir yüzü olarak kabul etti. Araba Amerika'da özel bir şasi üzerine monte edilmişti. Tekerlekleri gümüştü, radyatörü de. Arabanın içi, haftaya Tahran'a vardığında saray kuyumcusu tarafından sahici mücevherlerle değiştirilecek sayısız pırlantayla bezenmişti. Arkasında sadece bir adet koltuk vardı; gerçek bir koltuk, çünkü Şah yalnız seyahat etmeliydi; bu yüzden arabaya sırayla binip sansar kürk döşenmiş koltuğa oturdular.

Ve her zaman Dick vardı. Rosemary, hep yanında taşıdığı annesinin hayaline, o geceki Dick kadar çekici birini asla, ama asla tanımamış olduğunu itiraf etti. Onu, Abe'nin özenle "Binbaşlı Hengest ve Bay Horsa" diye hitap ettiği iki İngiliz'le, bir İskandinav tahtının varisi olan prensle, Rusya'dan yeni dönmüş bir roman yazarıyla, umutsuz ve nüktedan Abe'yle, bir yerlerde kendilerine katılan ve gitmek nedir bilmeyen Collis Clay'le karşılaştırdı: Onun eşi, benzeri yoktu. Genç kız bütün bu gösteri-

nin arkasındaki coşkudan büyülenmişti; Dick, hiçbiri kendiliğinden harekete geçemeyen, bir piyade taburunun tayınsız yapamadığı gibi ilgiye muhtaç, birbirinden farklı onca insanı kişisel hiçbir çıkar gözetmeden, büyük bir beceriyle çekip çeviriyordu. Bunlar ona o kadar az çabaya mal oluyordu ki her biri için hâlâ kendinden verecek bir şeyler buluyordu.

Daha sonra Rosemary bu anları en mutlu olduğu anlar olarak hatırlayacaktı. En başta Dick'le dans ettiği o an vardı. Eğlenceli bir rüyadaymış gibi uçarcasına dans ederlerken onun uzun, güçlü bedenine yaslandığında güzelliğinin ne kadar göz kamaştırıcı olduğunu fark ettiği o an – Dick onu nadide çiçeklerden bir demetmiş ya da elli çift gözün önünde sergilenen değerli bir kumaşmış gibi kollarının arasına almış oradan oraya döndürmüştü. Sonra, dans etmeyi bırakıp birbirlerine sıkıca sarıldıkları an. Sabaha karşı bir ara yalnızlardı ve genç kız başka insanların manto ve şapkalarından oluşan bir arka planda, genç, nemli, diri vücudunu buruşmuş, karmakarışık bir giysi yığını arasından onun vücuduna bastırılmış ve öylece kalmıştı...

En çok güldüğü anlar daha sonra gelecekti. Artık sadece altı kişiydiler, içlerinden en iyileri, o gecenin en asil kalımları. Ritz Oteli'nin karanlık lobisine süzölmüşler, gece görevlisine General Pershing'in³⁶ dışarıda olduğunu ve havyarla şampanya istediğini anlatıyorlardı. "Bekletilmeye hiç tahammülü yoktur. Her asker, her top onun emrinde olmalıdır!" Yoktan var edilen birkaç garson telaşla lobiye bir masa kurdu ve onlar bir kenara dikilip hatırladıkları savaş şarkılarını mırıldamlarken içeriye General Pershing'i temsilen Abe North girdi. Bu şakaya alındıklarını ve hayal kırıklığına uğradıklarını söyleyen garsonlar servis yapmayı reddedince onlar da bir garson tuzağı kurdular: Lobideki mobilyalarla inşa ettikleri ve Goldberg³⁷ karikatürlerindeki tuhaf makineleri andıran fantastik, devasa bir aygıt. Bu makineye bakan Abe kuşkuyla başını salladı.

36 John Joseph Pershing (1860–1948): 1. Dünya savaşında Amerikan Orduları komutanlarının en önemlilerinden biri – ç.n.

37 Rube Goldberg (1883–1970) Basit görevleri olağanüstü dolaylı ve dolambaçlı yollardan yerine getiren makine çizimleriyle ünlü Amerikalı karikatürist, heykeltıraş, yazar, mühendis ve mucit – ç.n.

“Bana kalırsa, en iyisi bir müzik testeresi çalıp...”

“Bu kadarı yeter,” diyerek Mary araya girdi. “Abe lafı bura-ya getirdi mi, eve dönüş zamanı gelmiş demektir.” Mary endişeliydi. Rosemary’ye döndü: “Abe’yi mutlaka eve götürmeliyim. Treni on birde kalkıyor. Bu çok önemli; bütün geleceğimizin bu treni kaçırmamasına bağlı olduğunu hissediyorum, ama ne zaman ona bir şey yapmasını söylesem, tam tersini yapar.”

Rosemary, “Onu ikna etmeye çalışayım,” diye teklifte bulundu.

“Sahi, yapar mısın bunu?” dedi Mary kuşkuyla. “Belki de yapabilirsin.”

Tam o sırada Dick genç kıza yaklaşıp;

“Nicole’le ben eve dönüyoruz, bizimle gelebileceğimi düşündük,” dedi.

Henüz yeterince ağarmamış şafakta genç kızın yüzü yorgunluktan sapsarı görünüyordu. Gündüz renkli olan yanaklarında iki koyu leke vardı.

“Gelemem,” dedi Rosemary. “Mary North’a onlarla kalacağıma söz verdim; yoksa Abe asla yatmayacak. Belki sen bir şey yapabilirsin.”

“Kimse için bir şey yapamayacağını bilmiyor musun?” diye karşılık verdi Dick. “Abe üniversitede benimle aynı odayı paylaşmış olsaydı ve bu onun ilk sarhoşluğu olsaydı, o zaman farklı olurdu. Şimdi yapacak bir şey yok.”

“Ben yine de kalıyorum,” dedi Rosemary adeta meydan okuyarak. “Abe, Halles’e³⁸ kadar kendisine eşlik edersem, yatmaya gideceğine söz verdi.”

Dick genç kızın dirseğinin iç yüzüne hızlıca bir öpücük kondu.

Ayrırlırlarken Nicole, “Rosemary eve tek başına dönmesin,” diye seslendi Mary’ye. “Annesine karşı biz sorumluyuz.”

Bir süre sonra Rosemary, Northlar, Newark’lı bir konuşan oyuncak bebek imalatçısı, her zaman her yerde karşılına çıkan Collis ve George T. Horseprotection adlı, zeytinli tenli,

38 1971’de yıkılıp yerine modern bir yeraltı çarşısı yapılmaya kadar Paris’in geleneksel pazar yeri, hal. Türkçedeki hal kelimesi de buradan gelir – ç.n.

muhteşem giysili etkileyici bir Hintli, bir pazar kamyonunda kocaman bir havuç yığınının üzerine oturmuş yol alıyorlardı. Havuçların püsküllerindeki toprak karanlık havayı güzel kokularla dolduruyordu. Rosemary o kadar yükseğe tünemişti ki hayli seyrek dikilmiş sokak lambaları arasında kamyonun gömüldüğü karanlıkta diğerlerini güçbelâ seçebiliyordu. Sesleri, sanki kendisinden farklı serüvenler yaşıyorlarmış gibi uzaktan geliyordu; farklı ve uzak oldukları doğrudu, zira onun kalbi Dick'leydi ve Northlarla kaldığına bin pişmandı. Otelde olmayı, koridorun diğer tarafındaki Dick'ten birkaç adım uzakta uyumayı ne kadar isterdi. Ya da Dick, içine gömüldükleri bu yarı karanlıkta şimdi burada, yanında olsaydı ne iyi olurdu.

“Sakın yukarı çıkayım deme!” diye Collis'e bağırdı, “Havuç yığını yıkılır yoksa.” Bir havuç alarak şoförün yanında ihtiyar bir adam gibi kaskatı oturan Abe'ye attı...

Daha sonra gün ışıyıp nihayet otelin yolunu tuttuklarında güvercinler çoktan Saint-Sulpice'in kuleleri arasında dönenip durmaya başlamıştı. Hep birlikte kahkahalarla gülmeye başladılar, çünkü sokaktaki insanlar sıcak bir güne uyandıklarını düşünürlerken onlar gecenin hâlâ devam ettiğini biliyorlardı.

Rosemary, “Sonunda çılgın bir partiye katılmış oldum,” diye düşündü, “ama Dick olmadığında hiç de eğlenceli değil.”

Genç kız kendini biraz ihanete uğramış ve üzgün hissediyordu, ama çok geçmeden görüş alanına hareketli bir cisim girdi. Bu, Champs-Élysées'ye nakledilmekte olan çiçek açmış kocaman bir atkestanesi ağacıydı; uzun bir kamyonu yüklenmişti ve sanki bastıramadığı bir kahkahayla sarsılıyordu – onur kırıcı bir konuma düşmüş olmasına rağmen güzelliğinden emin nefis bir yaratık gibiydi. Ağaca büyülenmişçesine bakan Rosemary kendini onunla özdeşleştirdi ve onunla birlikte güldü, birden her şey gözüne çok güzel göründü.

Abe North'un treni, Saint-Lazare Garı'ndan saat on birde kalkacaktı. Abe 1870'lerden, Kristal Saray döneminden kalma kir-

li cam kubbenin altında tek başına duruyordu; sebebi ancak uykusuz geçen yirmi dört saat olabilecek, belirsiz bir kurşunu renkteki ellerini, titrediği görülmesin diye paltosunun cebine sokmuştu. Şapkası olmadığından, sadece başının üstündeki saçları geriye taradığı görülüyordu; geri kalanı dağınıktı. Daha iki hafta önce Gausse'un plajında yüzen adamlarla arasında en ufak bir benzerlik yoktu.

Abe erken gelmişti. O anda vücudunun herhangi bir kısmını hareket ettirmek zor geldiğinden sadece gözlerini soldan sağa, sağdan sola çevirerek etrafı kolaçan ediyordu. Önünden yeni görünümlü bavullar geçti, ardından iç karartıcı, tiz sesleriyle "Jew-uls-Hu-huu!" diye bağırarak ufak tefek, esmer yolcular sükun etti.

Büfede bir içki içmeye zamanı olup olmadığını düşünerek cebindeki nemli bin franklık banknotları yokladığı esnada, bir sarkaç gibi sağdan sola, soldan sağa gidip gelen bakışları Nicole'un merdivenin başında belirmesiyle sabitleşti. Dikkatle onu seyretti, genç kadının yüzündeki, ona bakıldığını bilmeyen insanlara özgü, iç dünyasını açığa vuran ifade değişikliklerini izledi. Nicole kaşlarını çatmış, çocuklarını düşünüyordu; ama onlarla övünmekten ziyade tamamen hayvani güdülerle yapıyordu bunu – tıpkı patisiyle yavrularını sayan bir kedi gibi.

Abe'yi görünce Nicole'un yüzündeki ifade silindi. Gözlerinin altındaki koyu renkli halkalar bakır rengi teninde fazlasıyla göze çarpan Abe, pencerelerden süzülen donuk ışık altında o sabah çok üzgün görünüyordu. Gidip bir banka oturdular.

"Sen çağırdın diye geldim," dedi Nicole kendini savunurcasına. Abe onu niçin çağırdığını unutmuşa benziyordu. Nicole gelip geçen yolcuları seyretmeye koyuldu.

"İşte seyahatinizin müstakbel kraliçesi. Bütün erkeklerin yolcu etmek için sıraya girdiği şuradaki kadın. Neden böyle bir elbise satın aldığını anlıyor musun?" Nicole giderek daha hızlı konuşuyordu. "Seyahatin kraliçesi dışında neden kimsenin böyle bir elbiseyi satın almayacağını anlıyorsun, değil mi? Hayır mı? Uyan! Bu giysinin bir öyküsü var. Bütün o fistolar, gereğinden fazla farbalalar bir öykü anlatıyor ve bu uzun seyahat-

te bu öyküyü dinlemek isteyecek kadar kendini yalnız hisseden biri mutlaka çıkacaktır.”

Son kelimeleri neredeyse yuttu; onun gibi birisi için fazla bile konuşmuştu. Nicole'ün ciddi yüzüne bakan Abe, onun az önce konuştuğundan bile emin olamadı. Biraz çaba sarf ederek doğruldu ve hâlâ oturuyor olmasına rağmen kendini ayakta duruyormuş gibi bir pozisyona getirdi.

“Beni bir öğleden sonra götürdüğünüz şu komik baloyu hatırlıyor musun?” diye söze başladı. “Hani şu Saint-Geneviève'deki?”

“Hatırlıyorum. Çok eğlenmiştik, değil mi?”

“Ben eğlenmedim. Bu kez sizinle olmak bana hiç eğlenceyi gelmedi. Her ikinizden de bıktım, ama bu pek anlaşılıyor, çünkü siz benden benim sizden bıktığımdan daha fazla bıktınız. Ne demek istediğimi anlıyorsun. Biraz enerjim kalsaydı kendime yeni dostlar arardım.”

Nicole eldiveninin tüylü yüzüyle onun sırtını sıvazladı.

“Bu kadar sevimsizleşmek çok aptalca, Abe. Neyse, ciddi olmazsın. Neden her şeyden vazgeçtiğini anlamıyorum.”

Abe, kendini öksürmemeye ve burnunu silmemeye zorlayarak düşündü.

“Sıkıldım sanırım. Üstelik bir başka yere varmak için geri gidilmesi gereken yol çok uzun.”

Bir erkek çoğu kez bir kadın karşısında çaresiz küçük çocuğu oynayabilir, ama kendini gerçekten çaresiz bir çocuk gibi hissettiğinde bunu asla gösteremez.

“Hiçbir mazeretin yok,” dedi Nicole soğuk bir sesle.

Abe her geçen saniye kendini daha kötü hissediyordu – na-hoş kelimelerden ve yaralayıcı cümlelerden başka söyleyecek bir şey bulamıyordu. Nicole kendisi için en doğru tavrın, elleri kucagında kıpırdamadan oturup dosdoğru ileriye bakmak olduğuna hükmetti. Bir süre ikisinin de sesi soluğu çıkmadı – ikisi de mümkün olduğunca hızlı bir şekilde birbirinden kaçıyor; ikisi de ancak önlerinde uzanan ve diğerinin görmediği mavi bir gökyüzü parçasını fark ettiğinde nefes alıyordu. Sevgililerin aksine bir geçmişleri, evli çiftlerin aksine bir gelecekleri

yoktu; yine de Nicole daha bu sabaha kadar Abe'yi, Dick hariç herkesten fazla sevmiştir. Abe ise yıllardır Nicole'ü, karnına ağrılar saplanacak kadar büyük bir aşkla sevmiştir.

"Kadınların dünyasından bıktım usandım" dedi ansızın Abe.

"Öyleyse, neden kendi dünyanı yaratmıyorsun?"

"Dostlardan da bıktım. Tek istediğim şey beni kayıtsız şart-sız seven birinin olması."

Nicole, gözlerini dikmiş garın saatine bakıyordu. Yelkovan ilerlesin diye yalvarıyordu içinden. Ama Abe, "Aynı fikirde değil misin?" diye sordu.

"Ben kadını; benim işim her şeyi bir arada tutmak."

"Benim işimse yıkmak, yerle bir etmek."

"Sarhoş olduğunda kendinden başka hiçbir şeyi yıkamaz-sın," dedi Nicole buz gibi bir sesle, korkmuş ve kendine güvenini yitirmişti. Gar insanlarla dolmaya başlamıştı, ama gelenler arasında tanıdığı kimse yoktu. Bir süre sonra saçları saman sarısı bir kask gibi parlayan, uzun boylu bir kız gözüne ilişince rahatladı. Kız posta kutusuna mektup atıyordu.

"Abe, şu kızla konuşmam gerekiyor. Abe, uyan! Seni serser!"

Abe onun uzaklaşmasını gözleriyle takip etti. Genç kadın Nicole'ü selamlamak üzere irkilerek döndüğünde yüzü Abe'ye pek yabancı gelmedi; Paris'te bir yerlerde karşılaşmış olmalıydılar. Abe, Nicole'ün yokluğundan yararlanarak boğazını temizledi, mendiline tükürdü ve gürültüyle sümküdü. Hava ısınmış, iç çamaşırları terden sırlıklam olmuştu. Elleri öyle şiddetle titriyordu ki sigara yakmak için dört kibrit harcaması gerekti; içki almak için büfeye gitmesinin şart olduğunu düşünürken Nicole geri döndü.

"Hata ettim," dedi Nicole küçük, mağrur bir kahkahayla.

"Gelip kendisini görmem için o kadar yalvardıktan sonra bir de haddimi bildirdi. Sanki pislikmişim gibi baktı bana." Yeniden, bu kez iki perde yukarıdan güldü. "Bırak insanlar gelsin sana."

Abe sigara dumanı yüzünden birkaç defa şiddetle öksürdükten sonra, "Mesele şu ki ayıkken sen kimseyi görmek istemiyorsun, sarhoş olduğundaysa kimse seni görmek istemiyor," dedi.

“Kim, ben mi?” Nicole yemiden güldü. Yaptığı son görüşme onu keyiflendirmiş gibiydi.

“Hayır, kendimden söz ediyorum.”

“O zaman, kendi adına konuş. Ben insanları severim, birçok insanı severim... mesela...”

O esnada, Abe’yi arayarak yavaş yavaş yürüyen Rosemary’yle Mary North göründüler. Nicole birden öne atılıp taşkınca “Hey! Buradayız! Hey!” diye bağırmaya başladı. Gülüyor ve Abe için satın aldığı mendil paketini sallıyordu.

Abe’nin koca cüssesinin ağırlığı altında ezilen küçük bir grup oluşturuyorlardı. Abe karşılarında bir gemi enkazı gibi duruyor, salt varlığıyla kararsızlığını, bencilliğini, sığılığını, karamsarlığını unutturuyordu. Kadınların üçü de ondan yayılan ağırbaşlılığın farkındaydılar, bölük pörçük, anlamlı ve üstün başarıların da. Ama ondaki irade gücü karşısında dehşete düşüyorlardı; o eski yaşama arzusu, şimdi yerini ölme isteğine bırakmıştı.

Sonunda Dick Diver çıkageldi ve beraberinde öyle bir parıltı, öyle bir zarafet getirdi ki rahat bir nefes alan kadınlar maymunlar gibi çılgınlık atarak üzerine atıldılar; omuzlarına, şapkasının üstüne, bastonunun altın sapına tünediler. Şimdi Abe’nin müstehcenlik derecesindeki korkunç gösterisini bir süre için görmezden gelebilirlerdi. Dick hemen durumu kavradı ve dizginleri sessizce ele aldı. Garın eğlenceli taraflarını ortaya çıkararak onları içine gömüldükleri karamsar ruh halinden çıkarıp içinde buldukları mekâna getirdi. Hemen yakımlarındaki bir grup Amerikalı, eski bir küveti dolduran musluğun sesine benzeyen seslerle vedalaşıyorlardı. Garda, Paris’i arkalarına almış vaziyette dikilirlerken, sanki dolaylı olarak küpeşteden okyanusa doğru eğiliyorlardı ve atomları yeni bir insan ırkının temel molekülünü oluşturmak üzere aniden, köklü bir şekilde yer değiştiriyordu.

Böylece garı dolduran hali vakti yerinde Amerikalılar, içtenlikli, zeki, anlayışlı, düşünceli, düşüncesiz yeni yüzleriyle dalga dalga peronlara doğru aktı. Kimi zaman bu akıntının içinde keskin hatlarıyla bir İngiliz yüzü beliriyordu. Perondaki Amerikalıların sayısı arttıkça, zenginliklerinin ve kusursuzlukları-

nın yarattığı ilk izlenim silinmeye başladı, yerini hem kendilerini hem de onları seyredenleri engelleyen ve körleştiren belirsiz bir irksal alacakaranlığa bıraktı.

Nicole, Dick'in kolunu kavrayarak "Bak!" diye haykırdı. Dick tam zamanında döndü ve yarım dakika içinde olup biten bir olayı görme fırsatını buldu. İki vagon ötedeki yataklı vagonun girişinde cereyan eden canlı bir sahne, veda eden insanların onca bağırış çağırışları arasında öne çıkıyordu. Nicole'ün biraz önce konuşmuş olduğu saman sarısı saçlı kadın kıvrak bir vücut hareketiyle konuşmakta olduğu adamdan birkaç adım öteye çekildi, elini çılginca çantasına daldırdı ve iki el silah sesi garın dumanlı atmosferini çatırtıyla sarstı. Aynı anda keskin bir düdük sesiyle harekete geçen tren, silah sesinin etkisini bir süreliğine azalttı. Olup bitenlerden bihaber Abe kompartımanının penceresinden el salıyordu. Kalabalık olay yerinin etrafında bir halka gibi kapanmadan önce diğerleri silah atışının sonucunu gördü: vurulan adam perona serilmişti.

Trenin durması bir asır sürdü. Nicole, Mary ve Rosemary oldukları yerde beklerken Dick kalabalığı yarararak ilerledi. Yeniden kadınların yanına gelmesi beş dakikayı buldu. Bu arada kalabalık ikiye ayrılmış, bir kısmı sedyedeki adamı takip ederken, diğerleri tedirgin jandarmaların arasında sapsarı bir yüzle, ama kararlı adımlarla yürüyen kadının peşine düşmüştü.

"Kadın, Maria Wallis," diye açıkladı Dick aceleyle. "Vurduğu adamsa bir İngiliz – kim olduğunu tespit etmek için çok uğraştılar, çünkü kimlik kartının üzerinden yemiş kurşunu." Kalabalığa karışıp trenden uzaklaştılar. "Onu götürdükleri karakolu öğrendim; ben de oraya gideceğim..."

"Ama kız kardeşi Paris'te yaşıyor," diye karşı çıktı Nicole. "Neden ona telefon etmiyorlar? Kimsenin bunu düşünmemesi garip. Kadın bir Fransız'la evli, kocası bizim yapabileceğimizden çok daha fazlasını yapabilir."

Dick duraksadı, başını salladı, sonra gitmeye davrandı.

Nicole, "Bekle!" diye arkasından bağırdı. "Bu çok saçma. Elinden bir şey gelmez. Fransızcayı güç belâ konuşuyorsun."

"En azından ona iyi davranmalarını sağlayabilirim."

“Onu bırakmayacakları kesin,” dedi Nicole sertçe. “Neticede bir *adam vurdu*. Yapılacak en iyi şey hemen Laura’ya telefon etmek – bu çok daha etkili olur.”

Dick ikna olmamıştı – ayrıca Rosemary’ye gösteriş yapıyordu.

“Beni bekle,” dedi Nicole kararlı bir sesle ve aceleyle bir telefon kulübesine koştu.

“Nicole işi ele alınca,” dedi Dick sevecen bir alaycılıkla, “yapacak bir şey kalmamış demektir.”

Dick, Rosemary’yi o sabah ilk defa görüyordu. Önceki gecenin heyecanını birbirlerinin yüzünde okumaya çalışarak bakıştılar. Bir an için birbirlerine yabancı –neredeyse gerçek dışı– göründüler. Sonra aşkın ılık uğultusu yeniden yavaş yavaş onları ele geçirmeye başladı.

“Herkeseye yardım etmekten hoşlanıyorsun, değil mi?” dedi Rosemary.

“Sadece yardım edermiş gibi yapıyorum.”

“Annem herkese yardım etmekten hoşlanır – tabii senin kadar çok kişiye yardım edemiyor.” İçini çekti. “Bazen dünyanın en bencil insanı olduğumu düşünüyorum.”

Bayan Speers’tan söz edilmesi Dick’in hoşuna gitmediği gibi, ilk defa canını sıktı. Bu anneyi bütünüyle aradan çıkarmak, ilişkilerine Rosemary’nin ısrarla vermek istediği çocukça tona son vermek istiyordu. Ama gösterdiği bu tepki endişelenmesine yol açtı. Bu, kontrolü elden kaçırmakta olduğunu gösteriyordu – dizginleri bir an gevşetse, Rosemary’nin ona duyduğu arzu ne olurdu? Bu maceranın yavaş yavaş bir çıkmaz yola doğru sürüklenmekte olduğunu korkuyla fark etti; sular durulamazdı; ya ilerlemeli ya da geri çekilmeliydi. Rosemary’nin dizginleri kendinden çok daha ustaca elinde tuttuğunu ilk defa anladı.

Nasıl bir yol tutacağını düşünmeye vakit bulamadan Nicole geri döndü.

“Laura’yı buldum. Hiçbir şeyden haberi yoktu. Konuşurken sesi bir zayıflıyor bir düzeliyordu – sanki bayılacak gibi olup sonra kendine geliyordu. Dediğine göre, bu sabah bir şey olacağını biliyormuş.”

Dick onları yatıştırmaya çalışarak şakayla, “Maria, Diaghi-

leffle³⁹ çalışmalıydı,” diye mırıldandı. “Harikulade bir dekor anlayışı var – ritim duygusunaysa diyecek yok. İçimizden kim bundan böyle birkaç el silah sesi işitmeksizin bir trenin hareket ettiğini görecektir dersiniz?”

Geniş metal merdivenleri ağır ağır indiler. “Zavallı adama üzül-düm,” dedi Nicole. “Maria’yla konuştuğumda, neden öyle garip davrandığını şimdi anlıyorum. Ateş etmeye hazırlanmış.”

Nicole gülmeye başladı. Rosemary de güldü, ama ikisi de dehşet içindeydiler ve içlerinden Dick’in bu hikâyeden bir ders çıkarmasını, bunu kendilerine bırakmamasını istiyorlardı. Bu pek o kadar bilinçli bir istek değildi, hele, bu tür olayların şarapnel parçaları gibi başının üstünden geçip gitmesine alışkın olan Rosemary açısından hiç değildi. Fakat olayın şokunu o da içinde hissediyordu. Öte yandan Dick de kendi içinde keşfettiği yeni duyguların şiddetiyle öyle sarsılmıştı ki bu işte eğlence-li bir yan bulmayı beceremiyordu ve beklentileri karşılanmadığı için hayal kırıklığına uğrayan iki kadın kendilerini belli belirsiz mutsuz hissediyorlardı.

Sonra, Diverlarla dostları kendilerini sokakta buldular ve hayatları sanki hiçbir şey olmamış gibi eski seyrine kavuştu.

Oysa bir şeyler olmuştu: Abe’nin gitmesi ve Mary’nin öğleden sonra Salzburg’a gidecek olması Paris’te geçirdikleri günlerin sonunu getirmişti. Ya da Tanrı bilir hangi karanlık hikâyeyi bitiren kurşunlar ve yarattığı sarsıntı sona erdirmişti bu günleri. Bu silah sesleri artık hayatlarının bir parçası olacaktı; yaşadıkları şiddetin yankıları onları taksi bekledikleri kaldırıma kadar takip etti. Kaldırımında iki hamal olay üzerine yorum yapıyorlardı.

“*Tu as vu le revolver? Il était très petit, vraie perle... un jouet.*”⁴⁰

“*Mais, assez puissant!*”⁴¹ dedi diğer hamal bilgece. “*Tu as vu sa chemise? Assez de sang pour se croire à la guerre.*”⁴²

39 Sergey Pavloviç Diaghilev (1872 – 1929): Birçok ünlü dansçının ve koreografin yetiştiği Rus Balesi’nin kurucusu, sanat eleştirmeni, balet ve emprezaryo – ç.n.

40 (Fr.) “Tabancayı gördün mü? Çok küçüktü, gerçek bir inci – bir oyuncak.”

41 (Fr.) “Ama fazlasıyla etkiliydi.”

42 (Fr.) “Adamın gömleğini gördün mü? İnsana savaşta olduğunu düşündürecek kadar kan vardı.”

Terk ettikleri meydan temmuz güneşi altında yavaş yavaş ısınan yoğun bir egzoz gazıyla doluydu. Çok berbat bir şeydi bu – kırlara kaçmayı düşündüren temiz havalı bir yaz sıcaklığının aksine, insanın genzini yakan bu tür gazlarla dolu boğucu yolları getiriyordu akla. Öğle yemeğini Lüksemburg Bahçeleri'nin yakınında bir yerde, açık havada yerken Rosemary'nin karnına sancılar saplandı, kendini sinirli, sabırsız ve bezgin hissetti – Bunu sezmiş olmalıydı ki garda kendini bencillikle suçlamıştı.

Dick gardaki olayın kendini ne kadar etkilediğinin farkındaydı. Son derece mutsuz olduğundan içine kapanmıştı; etrafında olup bitenlerle ilgilenecek durumda değildi. O çok güvendiği ve yargılarını dayandırdığı hayal gücünün yerinde yerler esiyordu.

Mary North'un, bir kahve içmek için gruba katılan ve kendisini trene götürecek olan İtalyan müzik hocasıyla birlikte gitmesinden sonra Rosemary de ayağa kalktı; film stüdyosunda bazı "önemli adamlarla" randevusu vardı.

"Ha, aklımdayken..." dedi Rosemary, "Collis Clay, şu Güneyli çocuk... siz buradayken gelecek olursa, ona kendisini bekleyemediğimi söyleyin. Söyleyin yarın telefon etsin bana."

Bu sabah yaşanan şiddete tepki olarak, fazlasıyla ilgisiz havalarda, bir çocuğun ayrıcalıklarına sahipmiş gibi davranıyordu, bunun sonucuysa Diverların kendi çocuklarını ne çok sevdiklerini hatırlamaları oldu ve iki kadın arasındaki kısa konuşmada Rosemary'ye haddi bildirildi: "Mesajı garsonlardan birine bırak," dedi Nicole sertçe. "Biz şimdi kalkıyoruz."

Rosemary verilen dersi anladı ve gıkını çıkarmadan kabul etti. "Anlaşıldı. O halde, hoşça kalm canlarım."

Dick hesabı istedi; Diverlar rahatlamış, tembel tembel ağızlarındaki kürdanları çiğniyorlardı.

Karı koca ikisi birlikte, "Peki," dediler.

Dick kısa bir an Nicole'un dudaklarının hüzünle büzüldüğü gördü; başka kimsenin fark edemeyeceği ve onun da görmemiş gibi yapabileceği kadar kısa bir an. Nicole ne düşünüyordu?

Rosemary, Dick'in şu son yıllarda "sorumluluğunu üstlendiği" bir düzine insandan biriydi: Bunların arasında bir Fransız sirk palyaçosu, Abe ve Mary North, iki dansçı, bir yazar, Grand-Guignol'den⁴³ bir aktris, Rus Bale topluluğundan yarı deli bir eşcinsel, bir yıl boyunca Milano'ya yerleştirdikleri gelecek vaat eden bir tenor vardı. Nicole bu insanların hiçbirinin Dick'in kendilerine gösterdiği ilgiyi ve coşkusunu yanlış yorumlamadığını gayet iyi biliyordu. Bundan başka evlendikleri günden beri, çocuklarının doğduğu günlerin geceleri hariç, Dick'in kendinden uzakta bir tek gece geçirmediklerini de biliyordu. Diğer taraftan, Dick'te bir sevimlilik vardı – kullanmadan edemeyeceği bir sevimlilik. Bu tür sevimliliğe sahip olanlar istemeseler de ne yapacağını bilmeyen bir sürü insanı peşlerinden sürüklerler.

Dick bağrına taş bastı, Nicole'e güvendiğini gösteren en ufak bir hareket yapmadan, birlikte olmalarından duydukları sürekli yinelenen şaşkınlığı göstermeden dakikaların geçip gitmesine izin verdi.

Güneyli Collis Clay, sıkışık masalar arasından kendine yol açarken Diverları laubalice selamladı. Bu tür davranışlar ol- dum olası Dick'in kanını dondururdu – daha yeni tanıştıkları halde "N'aber!" diye seslenen ya da sizinle yalnızmışsınız gibi konuşan insanlar. Bu insanlara o kadar zor katlanıyordu ki, böylesi anlarda kayıtsız kalmaya çalışıyor, fark edilmemeyi tercih ediyordu. Birinin kendi bulunduğu bir yerde böyle hafif davranışlar sergilemesini, hayata verdiği anlama bir hakaret sayıyordu.

Belki de çoktan damatlık giysiyi sırtına geçirdiğini hayal eden Collis gelişinin nedenini ilan etti: "Sanırım, geç kaldım – bizim küçük kuş uçmuş." Collis'in önce Nicole'e kompliman yapmayı başarmasını bağışlamak için Dick'in kendini bayağı zorlaması gerekti.

Nicole derhal masadan kalktı. Dick, Collis'i masasına otur- tup şarabını yavaş yavaş yudumlamaya devam etti. Aslında bu

43 *Le Théâtre du Grand-Guignol*: Kelime anlamı, Büyük-Soytarı Tiyatrosu. Paris'te Pigalle bölgesinde bulunan ve 1962'de kapanan bu tiyatro kısaca Grand Guignol adıyla ünlenmiştir – ç.n.

çocuğu sevimli buluyordu – on yıl önce Yale’de tanıdığı Güneylilerin çoğundan daha çok “savaş-sonrası” ve daha az sinir bozucuydu. Onun piposunu titizlikle, ağır ağır doldurmasını seyrediyor, bir yandan da anlattıklarını eğlenerek dinliyordu. Vakit öğleden sonranın ilk saatleriydi, çocuklar ve mürebbiyeleri Lüksemburg Bahçeleri’ne doğru yürüyüşe geçmişlerdi; Dick aylardan beri ilk defa günün bu saatinin ellerinin arasından kayıp gitmesine izin veriyordu.

Ansızın kanı dondu. Collis’in monoloğunun çok mahrem bir yola girdiğini fark etmişti.

“... Rosemary, sandığınız kadar soğuk biri değildir. İtiraf etmeliyim ki ben de uzun süre onun soğuk biri olduğunu düşünmüştüm. Ama Paskalya bayramında New York’tan Şikago’ya giderken arkadaşarımdan biriyle kendimi zor duruma düşürdü – New Haven’da abayı yaktığı Hillis adında bir çocukla. Kuzenlerimden biriyle aynı kompartımanda yolculuk ediyordu, ama o Hillis’le yalnız kalmak istiyordu, bunun üzerine kuzenim benimle kâğıt oynamak için kompartımanımıza geldi. Neyse. İki saat kadar sonra geri döndüğümüzde Rosemary’yle Bill Hillis’i koridorda dikilmiş, kondüktörle tartışırken bulduk. – Rosemary’nin yüzü kâğıt gibi bembeyazdı. Anlaşıldığı kadarıyla kapıyı kilitlemiş, perdeleri çekmişler; kondüktör bilet almak için kapıyı tıkladığında bizim onlara şaka yaptığımızı düşündüklerinden kapıyı açmaya yanaşmamışlar. Sonunda kapıyı açtuklarında kondüktör epey öfkelenmiş. Hillis’e kendi kompartımanında olup olmadığım sormuş, Rosemary ile evli miymişler ki kapıyı kilitlemişler? Hillis yanlış bir şey yapmadıklarını anlatmaya çalışırken kendini kaybetti. Kondüktörün Rosemary’ye hakaret ettiğini söyleyerek onunla kavga etmeye kalktı. İşin sarpa saracağımlı anladığımdan, durumu yatıştırmaya çalıştım, ama ne çektiğimi ben bilirim.”

Dick, her ayrıntıyı hayalinde canlandırır, hatta çiftin koridordaki bahtsızlığını bile kıskanırken değişmekte olduğunu hissetti. Rosemary’yle aralarına bir gölgenin, tanımadığı ve adından hiç söz edilmeyecek birinin gölgesinin girmesi dengesini bozmaya, acının, hüznün, arzusunun, umutsuzluğun dalga

dalga içine yayılmasına yetmişti. Net bir şekilde gözünün önüne getirdiği Rosemary'nin yanağını okşayan el, hızlanan soluklar, olayın dışarıdan masum bir heyecan gibi görünmesi; içlerindeki mahrem sırrın yakıcılığı.

– *Perdeyi çekmemin sakıncası var mı?*

– *Lütfen çek. Fazla aydınlık burası.*

Collis Clay şimdi de aynı ses tonuyla, aynı vurgularla bambaşka şeylerden, Yale'deki dernek politikalarından söz ediyordu. Dick, onun Rosemary'ye aşık olduğunu anladı; ama bu aşk ona büsbütün anlaşılmaz görünüyordu. Rosemary ile Hillis arasında geçenler delikanlı üzerinde herhangi bir duygusal etki yaratmamış, hatta Rosemary'nin mermer değil de "insan" olduğunu gördüğüne sevinmiş gibiydi.

"Kemikler⁴⁴ müthiş kalabalıklaştı," dedi Collis. "Aslında biz de öyleyiz. New Haven bugün o kadar büyüdü ki bazı öğrencileri dışarıda bıraktığımıza üzülüyoruz."

– *Perdeyi çekmemin sakıncası var mı?*

– *Lütfen çek. Fazla aydınlık burası.*

... Dick bankasına gitmek için Paris'i boydan boya kat etti. Bir çek yazdı ve hangisine tasdikleteceğine karar vermek için bankın gerisindeki memurları birer birer süzdü. Çeki yazarken kendini bütünüyle yazma işine kaptırmıştı; üstü camlı yüksek bir masanın üzerine eğilmiş, kılı kırk yarararak kalemini inceliyor, büyük bir özenle yazıyordu. Bir kez başını kaldırıp donuk bakışlarını posta gönderme bölümüne çevirdi, sonra yeniden bütün dikkatini önündeki işe verdi.

Çeki hangi memura uzatacağına hâlâ karar verememişti; masaların gerisindeki memurlardan acaba hangisi içinde bulunduğu mutsuz ruh durumunu daha az sezebilirdi, hangisi daha az konuşuyordu? Kendisini birçok defa Amerikan Kulübü'ne yemeğe davet eden güler yüzlü New Yorklu Perrin mi, on iki yıl önce Dick'in hayatından çıkan müşterek bir dostlarından söz etmeyi alışkanlık haline getiren İspanyol Casusus mu, yoksa

44 Skull and Bones: Kuru Kafa ve Kemikler Tarikatı. Yale Üniversitesi'nde 1832'de kurulan ve hedefi "Yeni Dünya Düzeni" olan gizli bir öğrenci örgütü – ç.n.

her seferinde ona kendi hesabından mı, karısının hesabından mı para çekmek istediğini soran Muchhause mu?

Dick, makbuz koçanına tutarı yazıp altına iki çizgi çekerken daha genç olan ve küçük bir gösterinin yeterli olacağı Pierce'e gitmeye karar verdi. Gösteri yapmak çoğu kez seyretmekten daha kolaydı.

Önce kurye servisine gitti – kendisiyle ilgilenen kadın masadan düşmek üzere olan bir kâğıdı göğsüyle yerine iterken Dick kadınların bedenlerini erkeklerinkinden ne kadar farklı kullandıklarını düşündü. Mektuplarını aldı ve açmak üzere biraz kenara çekildi. Bir Alman editörünün on yedi psikiyatri kitabı için gönderdiği fatura vardı; bir fatura da Brentano's'dan;⁴⁵ el yazısı her geçen yıl daha da okunaksızlaşan babasından gelen, Buffalo damgalı bir mektup; Tommy Barban'dan gelen Fes⁴⁶ damgalı ve arkasına patavatsız birkaç cümle karalanmış bir kartpostal; Zürih'teki doktorlardan gelen Almanca yazılmış iki mektup, Cannes'daki bir sıvacının ihtilafı faturası; bir mobilyacının faturası, Baltimore'daki bir tıp dergisinin yayımcısından gelen bir mektup; çeşitli duyurular ve resme yeni başlamış bir ressamın sergisine bir davetiye. Ayrıca Nicole'e gönderilmiş üç mektup ve Rosemary'ye ulaştırılmak üzere kendisine gönderilmiş bir mektup.

– *Perdeyi çekmemin sakıncası var mı?*

Pierce'e doğru gitti, ama o bir kadınla ilgileniyordu. Dick çekini yandaki masada oturan ve serbest olan Casasus'a vermekten başka çaresi olmadığını gördü.

Casasus cana yakın bir tavırla “Merhaba Diver. Nasıl gidiyor?” diye sorarken bıyıklarının yelpaze gibi açılmasına neden olan bir gülümsemeye ayağa kalktı. “Geçen gün Featherstone'dan söz ediyorduk, aklıma siz geldiniz – Featherstone şimdi yurt dışında, Kaliforniya'da.”

Dick gözlerini kocaman açıp biraz öne eğildi.

45 1853'te New York'ta kurulmuş olan ve bütün dillerde kitap satan ünlü kitapçı. Paris'te Opera meydanında da bir şubesi bulunmaktaydı. Brentano's 2011'de kapanmıştır – ç.n.

46 Fas'ın, geçmişte başkenti de olan üçüncü büyük kenti – ç.n.

“Kaliforniya’da mı?”

“Öyle duydum.”

Dick, çeki parmaklarının ucunda tutup yavaşça salladı; Casusus dikkatini çek üzerinde yoğunlaştırsın diye Pierce’in masasına doğru baktı; Pierce’in üç yıl önce Litvanyalı bir kontesle sıkı fıkı olduğu zamanlardan kalma eski bir şakayla bir süre ona dostça kaş göz işaretleri yaptı. Pierce suç ortağı bir gülümsemeye Dick’in oyununa katılırken Casusus çeki onayladı. Dick’i daha fazla orada tutmamak için, kelebek gözlüğünü düzelterek, “Evet, Kaliforniya’da,” diye tekrarladı.

Bu arada Dick, en uçtaki masanın başında bulunan Perrin’in dünya ağır sıklet boks şampiyonuyla konuşmakta olduğunu gördü; Perrin’in bakışlarından, kendisini çağırıp boksörle tanıştırmayı düşündüğünü, ama son anda vazgeçtiğini anladı.

Casusus’un arkadaşı canlısı tavırlarına daha fazla maruz kalmamak için camlı masada çok meşgulmüş gibi yaptı. Elindeki çeki dikkatle inceledi, banka memurunun sağındaki ilk mermer sütunun gizlediği sorunlara doğru endişeli gözlerle baktı, elinde taşıdığı bastonunu, şapkasını ve mektuplarını evirip çevirdikten sonra hoşça kalın diyerek dışarı çıktı. Kapıdaki görevlinin yardımseverliğini çoktan satın almıştı; bir taksi, kapıya çıkar çıkmaz, kaldırıma yanaştı.

“*Films Par Excellence*’ın stüdyosuna gitmek istiyorum. Passy’de küçük bir sokakta. Siz Murette’e kadar gidin. Sonrasını ben tarif ederim.”

Son kırk sekiz saatin olaylarıyla öyle allak bullak olmuştu ki ne yapmak istediğini bile bilmiyordu. Murette’te taksinin parasını ödeyip stüdyoya doğru yürümeye başladı; binaya yaklaşıncaya karşı kaldırıma geçti. İnce bir zevki yansıtan giysileri ve aksesuarlarıyla saygın görünmesine rağmen bocalıyor, umutsuz bir hayvan gibi dolaşıyordu. Saygınlığını kazanması ancak geçmişini inkâr etmesiyle, son altı yıldaki çabalarını yok saymasıyla mümkündü. Stüdyodan ayrıldığı sırada Rosemary’yi kaçırma korkusuyla stüdyonun çıkışını görmeyen yerlerde adımlarını hızlandırarak binanın etrafında Newton Booth Tarkington’un romanlarında rastlanan ergenlerin aptallığı ve kendi-

ni beğenmişliğiyle hızla dönüp duruyordu. Kasvetli bir mahalleydi burası. Stüdyoya bitişik binanın üzerinde bir levha gördü: "1000 gömlek." Vitrimi üst üste dizilmiş kravatlı, içi doldurulmuş veya göz alıcı kumaşlarla süslenmiş gömlekle doluydu. 1000 gömlek; say, sayabilirsen. Yolun öte tarafındaki binalarda *Papeterie, Pâtisserie, Solde, Réclame*⁴⁷ yazılı tabelalar vardı. Sonra Constance Talmadge filminin afişi: "*Déjeuner de Soleil.*" Daha ilerideyse bazı iç sıkıcı duyurular: *Vêtements Ecclésiastiques, Déclaration de Décès* ve *Pompes Funèbres*.⁴⁸ Hayat ve Ölüm.

O anda yaptığı şeyin hayatında bir dönüm noktasına işaret ettiğini biliyordu – bu davranışı geçmişle uyumlu olmadığı gibi, Rosemary üzerinde yaratmayı umduğu etkiyle de uyumlu değildi. Rosemary onu hep bir doğruluk modeli olarak görmüştü – şu anda binanın etrafında dolaşıyor olması bir hakkın ihlaliydi. Ama çok uzun zaman bastırılmış bir gerçek birden su yüzüne çıkmışçasına, başka türlü davranmak elinden gelmiyordu; yakası boynuna, kolu bileğine tam oturan gömleğiyle, kolu gömlek kolunun üzerine bir piston kovanı gibi milimetrik hassasiyetle oturan paltosuyla, küçük çantasını züppece kavrayarak, mükemmel kesimli kızıl saçlarıyla binanın etrafında dönmek, yürümek, durmak, tekrar yürümek zorundaydı. Tıpkı bir zamanlar başka bir erkeğin Ferrara'da bir kilisenin önünde acı ve pişmanlık içinde beklemek ihtiyacını hissettiği gibi. Dick unutulması, tövbe getirilmesi, bağışlanması olanaksız şeylere saygısını sunuyordu.

21

Dick civarda üç çeyrek saat kadar bekledikten sonra tanımadığı bir adamla ilgilenmek zorunda kaldı. Tam da kaçınmak istediği türden bir şeydi bu; zira kim olursa olsun hiç kimseyle görüşecek durumda değildi. Benliğini korumak için kimi zaman içine öyle kapanırdı ki çoğu kez asıl amacıyla ters düşerdi. Böyle bir şey rolünün hakkını veremeyen bir oyuncunun başına sık

47 (Fr.) Kırtasiye, pastane, ucuzluk, reklam.

48 (Fr.) Papaz cüppesi, ölüm ilam, cenaze töreni.

sık gelir. Salondaki seyirciler dikkat kesilir ve oyuncu bu sessizliğin altında neler olup bittiğini seyircilerin bizzat anlamalarına imkân verir. Merhametimize ihtiyaç duyan ve buna can atanlara nadiren acırız. Merhamet soyut bir işlev olduğundan, acıma duygumuzu sadece ustalıkla yollarla bizi buna zorlayanlara saklarız.

Meydana gelen olayı Dick de böyle analiz etmiş olmalıydı. Saint-Anges Sokağı'nı arşınlarken, otuz yaşlarında, ince yüzlü, çekingen görünüşlü bir Amerikalı hafif, kötücül bir gülümsemeyle ona yanaştı. Dick adamın istediği ateşi verirken onu çocukluğundan beri tanıdığı bir insan kategorisine, bir tütüncü dükkânında dirseğini tezgâha dayamış, girip çıkanları kafasından kim bilir neler geçirerek seyredenler sınıfına soktu. El altından birtakım karanlık işler yapan garajlarla, kuaförlerle, tiyatro lobileriyle, ya da bu tür yerlerle senli benli olan tiplerden biri olmalıydı. Bu yüz bazen Tad'ın⁴⁹ saldırgan karikatürlerinde görünürdü – Dick çocukken bu adamın kıyısında durduğu suç dünyasına huzursuz bakışlar atmıştı sık sık.

“Paris'i nasıl buluyorsun, ahbap?”

Adam Dick'in cevabını beklemeden adımlarını onunkine uydurmaya çalıştı. “Memleket neresi?” diye sordu konuşmaya kapı açmak için.

“Buffalo.”

“Ben San Antone'liyum, ama savaştan beri buradayım.”

“Orduda mısın?”

“Ordudaydım. Seksen dördüncü Bölük. Bu ekibi duymuşluğun var mı?”

Adam birkaç adım önde yürüyor ve Dick'e neredeyse tehditkâr bakışlar atıyordu.

“Uzun zamandır mı Paris'tesin ahbap, yoksa sadece geçiyor musun?”

“Geçiyorum.”

“Hangi otelde kalıyorsun?”

Dick kendi kendine gülmeye başladı. Anlaşılan adamın bu gece odasını soyup soğana çevirmeye niyeti vardı. Farkına varmasa da düşünceleri yüzünden okunuyordu.

49 Thomas Aloysius Dorgan (1877-1929) Amerikalı karikatürist – ç.n.

“Senin gibi yapılı biri benden korkmamalı, ahbap. Amerikalı turistler için pusuya yatmış yığınla berduş var etrafta, ama benden korkmana gerek yok.”

Sıkılmaya başlayan Dick durdu. “Boşa harcayacak bu kadar zamanı nereden bulduğunu merak ediyorum.”

“Paris’te iş yapıyorum.”

“Hangi alanda?”

“Gazete satıyorum.”

Adamın ürkütücü tavırlarıyla mesleğinin masumiyeti arasındaki zıtlık gülünçtü. Ama adam meselede karanlık bir noktaya yer bırakmayan açıklamayı yaptı:

“Benim için endişelenme; geçen yıl çok para kazandım, altı franklık *Sunny Times*’ı on, hatta yirmi franka sattım.”

Eski püskü bir cüzdanın içinden bir gazete kupürü çıkarıp gezinti arkadaşı olarak seçtiği Dick’e uzattı, bir yolcu gemisinden altın dolu valizlerle inen Amerikalıları gösteren bir karikatürdü bu.

“Bir yazda on milyonu har vurup harman savuran iki yüz bin Amerikalı turist.”

“Peki, burada, Passy’de ne işin var?”

Adam kuşkuyla etrafına bakındı. “Sinema,” diye mırıldandı boğuk bir sesle. “Buralarda bir Amerikan film stüdyosu var. İngilizce konuşanlara ihtiyaçları oluyor. Bir fırsat bekliyorum.”

Dick adamı çabucak ve temelli başından savdı.

Kendisi binanın etrafında turlarken, belki de daha bu semte gelmeden önce Rosemary’nin çıkıp gittiği artık kesindi; Dick köşedeki bistroya gitti, bir jeton satın alıp mutfakla pis kokulu tuvalet arasındaki telefon kabinine girdi ve Roi George’un numarasını çevirdi. Soluk alıp verişinde Dr. Cheyne ve Dr. Stokes tarafından çok uzun zaman önce betimlenen yürek sıkıntısı belirtilerinin ortaya çıktığını görüyordu, ama her şey gibi bu belirtiler de çabuk heyecanlanan biri olduğunun farkına varmasından başka bir işe yaramadı. Otelin numarasını verdi ve ahizeyi kulağında tutarak bistronun içini seyre daldı; hayli beledikten sonra tuhaf, çekingen bir ses “Alo!” dedi.

“Ben, Dick. Seninle konuşmak zorundayım.”

Genç kız bir süre duraksadı, sonra cesaretini toplayıp heyecanlı bir sesle; "Aradığına sevindim," dedi.

"Seni görmek için sizin stüdyoya geldim – şu anda Passy'deyim; stüdyonun karşısındaki bistroda. Bois de Boulogne'da dolaşırsınız diye düşünmüştüm."

"Ah, çok üzgünüm. Orada sadece bir dakika kaldım." Sessizlik.

"Rosemary."

"Evet, Dick."

"Beni korkunç bir duruma düşürdün. Küçük bir kız orta yaşlı birini altüst etmeyi başardığında, durum içinden çıkılmaz bir hal alır."

"Sen orta yaşlı değilsin ki Dick, dünyadaki en genç insansın."

"Rosemary?" Dick dalgın dalgın bir raftaki alçakgönüllü Fransız zehirlerini –Otard, Rhum St. James, Marie Brizzard, Punch Orangeade, André Fernet Blanco, Cherry Rochet ve Armagnac şişelerini– seyrederken bir süre ikisi de sessiz kaldı.

"Yalnız mısınız?"

– Perdeyi çekmemin sakıncası var mı?

"Kiminle olayım istiyorsun ki?"

"Benimle. Evet, işte bu durumdayım. Tam şu anda seninle olmak istiyorum."

Sessizlik, sonra iç çekiş ve cevap. "Keşke burada, yanımda olsaydın."

Genç kızın yattığı, telefonun yakınındaki bu otel odası ve etrafında inleyen bir müzik parçası...

"And two – for tea.

And me for you,

And you for me

*Alow-own."*⁵⁰

Ve Dick'in hatırladığı o pudra – genç kızın yanık teni üzerindeki pudra; onu öptüğünde saçlarının başladığı yerde yüzünü

50 Vincent Youmans ve Irving Caesar'ın *No, No, Nanette* müzikalindeki *Tea for Two* (İki Kişilik Çay) adlı şarkıdan. "Ve çay için iki kişi / Senin için ben / Benim için sen / baş başa" – ç.n.

nemlendiren ter; kendi yüzüne bastırdığı o beyaz yüzün parlattısı, omzunun kavisi...

“İmkânsız,” dedi Dick kendi kendine. Bir dakika sonra sokaktaydı; Muette’e doğru mu yoksa aksi yöne mi yürüdüğünü bilmiyordu; küçük deri çantası hâlâ elindeydi ve altın topuzlu şemsiyesini bir kılıç gibi tutuyordu.

Rosemary çalışma masasına dönüp annesine yazmakta olduğu mektubu tamamladı.

“... Sonunda onu çok az gördüm ama çok yakışıklı buldum. Ona aşık oldum (Elbette Dünyada En Çok Dick’i Seviyorum, ama sen ne demek istediğimi anlarsın). Film gerçekten de o yönetecek. Bugünlerde Hollywood’a gitmek üzere yola çıkacak; sanırım bizim de gitmemiz gerekiyor. Collis Clay burada. Ondan da hoşlanıyorum, ama hayatta gördüğüm en sevimli, en Mükemmel İnsanlar olan Diverlar yüzünden ona pek zaman ayıramadım. Bugün kendimi çok iyi hissetmiyorum ve gerçekte ihtiyaç Duymadığım halde ilaç alıyorum. Seni görünceye kadar Ne olup bittiğini anlatmaya bile Çalışmayacağım!!! Bu yüzden bu mektubu alınca hemen *tel çek, tel çek, tel çek!* Sen mi kuzeye geliyorsun, yoksa ben Diverlarla güneye geleyim mi?”

Saat altıda Dick, Nicole’ü aradı.

“Bu akşam için özel bir planın var mı?” diye sordu. “Sessiz, sakın bir şey yapmak ister misin? Mesela otelde bir akşam yemeğine, sonra da tiyatroya gitmeye ne dersin?”

“Neden olmasın? Sen nasıl istersen. Biraz önce Rosemary’ye telefon ettim; akşam yemeğini odasında yiyecekmiş. Bu olay hepimizi üzdü sanırım, öyle değil mi?”

“Beni üzmedi,” diye karşı çıktı Dick. “Sevgilim, kendini yorgun hissetmiyorsan, bir şeyler yapalım. Yoksa güneye gittiğimizde bütün bir hafta neden Victor Boucher’yi görmedik diye hayıflanır dururuz. Oturup kara kara düşünmekten iyidir.”

Bu bir hataydı; Nicole sinirli bir tavırla karşı çıktı.

“Ne için kara kara düşünecekmışız?”

“Maria Wallis için.”

Nicole tiyatroya gitmeye razı oldu. Ne olursa olsun bir şeyi yorgunluk bahanesiyle reddetmemek hususunda aralarında ya-

zih olmayan bir anlaşma vardı; bunun gündüzlerini daha hoş, gecelerini daha düzenli kıldığını keşfetmişlerdi. Bazen keyifleri kaçtığında, ki bu kaçınılmazdı, suçu başkalarının bezginliğine ve yorgunluğuna yüklüyorlardı. Paris'te rastlanabilecek en hoş çift olarak otelden çıkmadan önce yavaşça Rosemary'nin kapısını tıklattılar. Cevap alamayınca kızın uyuyakaldığına hükmettiler ve Fouquet's'in barının alacakaranlığında vermut ve apsent içmek üzere gürültülü, ılık bir Paris gecesine daldılar.

22

Nicole geç saatte, rüyasında konuşarak uyandı ve birbirine doluşmuş uykulu, uzun kirpiklerini birbirinden ayırmakta zorlandı. Dick yatakta değildi – genç kadın ancak bir dakika sonra salon kapısı vurulduğunda uyandığını anladı.

“Entrez!”⁵¹ diye seslendi, cevap alamayınca hemen sırtına sabahlığını geçirdi ve gidip kapıyı açtı. Kibar tavırlı bir *sergent de ville*⁵² ile burun buruna geldi. Memur içeriye doğru bir adım attı.

“Bay Afghan North... o burada mı?”

“Pardon? Yo, hayır. Amerika'ya gitti.”

“Ne zaman gitti, Madam?”

“Dün sabah.”

Memur başını hayır anlamında salladı ve işaret parmağını genç kadının yüzüne doğru uzattı.

“Dün gece Paris'teydi. Bu otelde bir oda ayırttı ama gelmedi. Resepsiyondan bu odaya sormamı söylediler.”

“Çok tuhaf, dün sabah transatlantik trenine kadar ona eşlik ettik. “

“Öyle de olsa, bu sabah buralarda görülmüş. Hatta *carte d'identité*'si⁵³ bile görülmüş. İşte böyle.”

“Biz bir şey bilmiyoruz,” dedi genç kadın şaşkınlıkla.

Memur bir süre düşündü. Kötü kokan, yakışıklı bir adamdı.

“Yani dün gece onunla birlikte değildiniz, öyle mi?”

51 (Fr.) “Girin!”

52 (Fr.) Polis memuru.

53 (Fr.) Kimlik kartı.

“Kesinlikle.”

“Bir zenci tutukladık. Bu defa doğru zenciye tutukladığımızdan neredeyse eminiz.”

“Sizi temin ederim, neden söz ettiğinizi anlamıyorum. Eğer sözünü ettiğiniz şahıs bizim tanıdığımız Abraham North ise ve bu şahıs dün gece Paris’te idiye tekrar söylüyorum, bizim bundan haberimiz yok.”

Polis memuru üst dudağını emerek başıyla onayladı, ikna olmuş, ama hayal kırıklığına uğramıştı.

“Ne oldu?” diye sordu Nicole.

Polis memuru ciğerlerindeki havayı kapalı dudaklarının arasından üflerken ellerini iki yana açtı. Genç kadını çekici bulmaya başlamıştı; ona bakarken gözlerinde parıltılar yapıp sö-nüyordu.

“Ne bekliyordunuz ki, Madam? Bunlar sadece yazın olan iş-ler. Bay Afghan North soyuldu ve şikâyetinde bulundu. Suçluyu yakaladık. Şimdi Bay North’un gelip onu teşhis etmesi ve şikâ-yetini resmîleştirilmesi gerekiyor.”

Nicole sabahlığına biraz daha sarındı ve polis memurunu ba-şından savdı. Şaşkınlık içinde banyo yapıp giyindi. Bu arada saat onu geçmişti; Rosemary’ye telefon etti, ama cevap alamadı, son-ra resepsiyonu aradı; Abe’nin gerçekten de o sabah saat altı otuz-da kayıt yaptırdığını doğruladılar. Ama odası boştu. Dick’ten bir şeyler öğrenmek umuduyla bir süre süit’in oturma odasında otu-rup bekledi, tam vazgeçmek üzereydi ki resepsiyondan arayıp, “Meestaire Crawshaw, un nègre,”⁵⁴ diye haber verdiler.

“Ne istiyormuş?” diye sordu Nicole.

“Sizi ve doktoru tanıdığını söylüyor. Hapiste Meestaire Free-man diye herkesin dostu biri varmış. Bunun haksızlık oldu-ğunu söylüyor. Kendisi de tutuklanmadan önce Meestaire North’la görüşmek istiyormuş.”

Nicole, “Bizim hiçbir şeyden haberimiz yok!” diyerek ahizeyi sertçe yerine koydu. Abe’nin anlaşılmaz bir şekilde yeniden or-taya çıkması, onun aşırılıklarından ne kadar usanmış olduğunu açıkça anlamasını sağlamıştı. Abe’yi aklından kovup dışarı çık-

ti, terzide Rosemary'ye rastladı, birlikte alışverişe çıktılar; Rue de Rivoli'den yapay çiçekler, rengârenk boncuklardan yapılmış kolyeler satın aldılar. Rosemary annesine bir elmas seçerken, Kaliforniya'daki iş arkadaşlarına götürmek üzere birkaç eşarpla ilginç sigara kutuları alırken ona yardım etti. Oğlu için Yunan ve Roma askerleri, daha doğrusu bir ordu satın aldı ve bu kendisine bin franktan fazlaya mal oldu. Bir kez daha paralarını değişik şeylere harcadılar ve Rosemary yine Nicole'ün para harcamaya yöntemine hayran oldu. Nicole harcadığı paranın kendine ait olduğundan emindi, Rosemary ise hâlâ paranın mucizevî bir şekilde kendisine ödünç verildiğine, dolayısıyla dikkatli harcaması gerektiğine inanıyordu.

Güneşli bir günde, bu yabancı şehirde yüzlerine renk veren sağlıklı bedenlerle para harcamak, erkeklerin kendilerine hayran olduğunu bilmenin güveni ve rahatlığıyla ellerini, kollarını, bacaklarını ve topuklarını hareket ettirmek, bir şeylere uzanmak, yürümek çok eğlenceliydi.

Otele döndüklerinde ve Dick'i sabahın parlaklığıyla tazelenmiş bir halde kendilerini bekler bulduklarında, ikisi de çocukça bir neşeye boğuldu.

Abe az önce Dick'i telefonla aramıştı, Dick ne dediğini tam olarak çıkaramamıştı, ama anlaşıldığı kadarıyla bütün sabahı saklanarak geçirmişti.

"Bugüne dek yaptığım en ilginç telefon konuşmalarından biriydi."

Dick sadece Abe'yle değil, bir düzine kişiyle daha konuşmuştu. Telefondaki bu meçhul kişiler şu tür şeyler söylemişlerdi: "... senle konuşmak isteyen adam *teapot* sandalının... şey, skandalının, hani şu, Başkan Harding'in karıştığı skandal, işte o skandalın içinde, dur bir dakika, o skandalın içinde değilmiş – ne vardı?"

"Aloo, her kimsen, sussana bir... Adam skandal mı ne öyle bir şeye karışmış, *kesin* olan şu ki memleketine dönemiyor. Benim şahsi fikrim şu ki, ıı! Şahsi fikrim şu ki..." Burada aralıksız yutkunma sesleriyle konuşma kesilmiş, adamın bir şeye karışmış mı, karışmamış mı olduğu anlaşılmadan kalmıştı.

Telefonda yeni bir ses duyulmuştı:

“Bir psikolog olarak sizi ilgilendireceğini sanıyorum.” Bu-
nu söyleyen her kimse telefona yapışıp kalmıştı; ama sonuçta
Dick'i bir psikolog ya da herhangi biri olarak ikna etmeyi başa-
ramamıştı. Abe North'la konuşması şöyle devam etmişti:

“Alo.”

“Evet?”

“Evet, alo.”

“Kimsiniz?”

“Şey.” Kişner gibi bir gülme sesi işitmişti.

“Şey, telefonu başka birine vereceğim.”

Dick itişme kakışma, ahizenin düşmesi, uzaktan gelen bölük
pörçük “Hayır, Bay North, hayır, bu imkânsız...” gibi laflar ara-
sından Abe'nin sesini duyabiliyordu. Sonra küstah, net bir se-
sin, “Eğer Bay North'un arkadaşşıysanız, gelin ve onu götürün,”
dediğini işitmişti.

Bunun üzerine Abe North'un ağırbaşlı, sıkıcı sesi büyük bir
kararlılıkla araya girmişti:

“Dick, Montmartre'da bir ırk ayaklanması başlattım. Gidip
Freeman'ı kodesten çıkaracağım. Eğer ayakkabı boyacısı Ko-
penhaglı bir zenci... alo, duyuyor musun beni... bak, eğer ora-
ya biri gelirse...” Bir kere daha ahizeden çeşitli sesler işitilmişti.

“Neden Paris'e döndün?” diye sormuştu Dick.

“Evreux'ye kadar gittim. Sonra Evreux'yü Saint Sulpice ile
karşılaştırmak için uçakla geri dönmeye karar verdim. Yo ha-
yır, St. Sulpice'i Paris'e geri getirmek gibi bir niyetim yok... Hat-
ta Baroque'u bile! Saint Germain demek istedim. Tanrı aşkına,
Dick, dur bir dakika telefonu *chasseur*'e veriyorum...”

“Hayır, hayır, Tanrı aşkına, yapma.”

“Dinle, Mary yola çıkabildi mi?”

“Evet.”

“Dick, bu sabah burada tanıştığım bir adamla konuşmanı is-
tiyorum, bir deniz subayının oğlu. Avrupa'da gitmediği doktor
kalmamış. Sana ondan söz etmeliyim...”

Dick, tam burada telefonu kapatmıştı. Belki Abe'ye saygısız-
lık etmişti ama zihnini toparlamak ihtiyacıydı.

Nicole, "Abe eskiden çok hoş biriydi," dedi Rosemary'ye. "Evet, çok hoştu. Uzun zaman önce, Dick'le ilk evlendiğimiz zamanlar. O zamanlar tanımalyydın onu. Gelip haftalarca kalırdı bizde; evde olduğunu anlamazdık bile. Bazen piyano çalardı, bazen de bir sessiz piyanoyla kütüphaneye kapanır, onunla saatlerce sevişirdi. O hizmetçi kadını hatırlıyor musun Dick? Abe'nin bir hayalet olduğunu düşünürdü. Abe de bazen kordorda ona rastlayınca bôô yapardı. Bu bize bir defasında bütün bir çay servisine mal olmuştu, ama hiç umursamadık."

Ne eğlenceli bir geçmiş! Rosemary, onların kendi hayatına hiç benzemeyen, onca boş vakitle dolu bu eğlenceli hayata imrendi. Boş vaktin nasıl bir şey olduğunu pek bilmiyordu ama onda olmayan şeylere sahip olanlara saygısı vardı. Bir çeşit dinlenme olduğunu sanıyordu, oysa Diverların kendisi kadar bile dinlenme imkânı bulamadığının farkında değildi.

"Ne oldu?" diye sordu Rosemary. "Neden kendini içkiye verdi?"

Nicole, bu meselede herhangi bir sorumluluğu reddederek başını yavaşça iki yana salladı. "Bugünlerde akıllı o kadar çok insan kendini mahvediyor ki!"

"Ne zaman mahvetmediler ki?" dedi Dick. "Akıllı insanlar uçurumun kıyısında dolaşırlar, çünkü buna mecburdurlar, bazıları dayanamaz, pes eder."

"Sebepler daha derinlerde yatıyor olmalı," dedi tartışmayı sürdürmekte kararlı olan Nicole. Rosemary'nin önünde Dick'in kendisine karşı çıkmasına sinirlenmişti. "Kimi sanatçılar... mesela Fernand alkolde debelenmek zorunda değilken neden kendini dağıtanlar hep Amerikalılar oluyor?"

Bu soruya verilecek o kadar çok cevap vardı ki Dick, Nicole'ün kulaklarında küçük bir zafer şarkısı gibi uğuldasın diye soruyu havada bırakmaya karar verdi. Nicole'ü giderek daha sert eleştirir olmuştu. Her ne kadar onun hayatında gördüğü en çekici kadın olduğunu, arzuladığı her şeyi onda bulduğunu düşünse de, bir kavganın yaklaştığını seziyor ve farkına varmadan her geçen saat sertleşiyor, koruyucu zırhına bürünüyordu. Kendini hoş görmek gibi bir alışkanlığı yoktu ve şu anda kendini hoş görme-

nin yakışık almadığını hissediyor, Rosemary'ye olan yakınlığını Nicole'ün sadece duygusal bir ilgi olarak göreceği umut ediyordu. Ama bundan emin değildi, Nicole önceki gece tiyatrodaki Rosemary'den açıkça küçük bir çocuk olarak söz etmişti.

Akşam yemeği için üçü otelin alt katındaki yemek salonuna indiler. Burası garsonların sessizce yürüdüğü, uzun tüylü halılarla kaplı bir yerdi, son zamanlarda gittikleri, hızlı adımlarla paldır küldür servis yapılan lokantalara benzemiyordu. Burada sadece, konuşma fırsatı çıkar umuduyla diğer Amerikalıları gözleriyle süzen Amerikalı aileler vardı.

Yan masada hangi sınıfa sokacaklarını bilmedikleri bir grup vardı. Grup, iki lafın birinde "izninizle" diyen, memur kılıklı, coşkulu bir gençle çok sayıda kadından oluşuyordu. Kadınlar ne genç ne yaşlıydılar, belirli bir sınıftan da değildiler; yine de tuhaf bir şekilde, sözgelimi kocaları bir kongreye katılan kadınlardan daha sıkı bir beraberlikleri olduğu izlenimini veriyordu. Turiste benzer bir halleri de yoktu.

Dick'in dilinin ucuna acımasız bir şaka gelmişken önseziyle kendini tuttu ve garsondan bu kadınların kim olduklarını öğrenmesini istedi.

"Savaş alanında ölen askerlerin anneleri," diye açıkladı garson. Üçü de alçak sesle çığlık attılar. Rosemary'nin gözüne yaşlar hücum etti.

"Herhalde genç olanlar asker eşleridir," dedi Nicole.

Dick şarap kadehinin üzerinden yeniden onlara baktı. Mutlu yüzlerinden yayılan ve masaya hâkim olan ağırbaşlılıkta daha yaşlı Amerika'nın ulaştığı olgunluğu gördü. Düzeltilmesi mümkün olmayan bir şey için, ölülerinin yasını tutmak için gelmiş olan bu ölçülü, sakın kadınlar bir an için salonu güzelleştirdiler. Ve bir an için Dick yeniden babasının dizlerine oturdu; sadık adamları etrafında savaşırken Moseby⁵⁵ ile birlikte at sürdü. Neredeyse çaba harçayarak masasındaki iki kadına döndü ve inandığı bu yeni dünyayla yüzleşti.

– *Perdeyi çekmemin sakıncası var mı?*

55 John Singleton Mosby (1833 -1916): İç savaşta Konfederasyon ordusunda süvari komutanı – ç.n.

Abe North hâlâ sabah dokuzda geldiği Ritz'in barındaydı. Sığı-
nacak bir yer arayarak oraya geldiğinde pencereler açıktı ve bü-
yük güneş huzmeleri deri yastıklardan ve duman rengi halılardan
toz çıkarmaktaydı. Gevşeyen ve bedenlerinin ağırlığından
kurtulan *chasseur*'ler henüz boş koridorlarda sağa sola seğir-
tiyorlardı. Asıl barın karşısındaki yüksek tabureli kadınlar barı
çok küçük görünüyordu, öğleden sonra hangi kalabalığı ağırlla-
yacağını hayal etmek zordu.

Paul, barın ünlü işletmecisi, henüz gelmemişti. Ama içki şi-
şelerini saymakta olan Claude yersiz bir şaşkınlık gösterisi yap-
madan işine ara verip Abe için canlandırıcı bir kokteyl hazırla-
dı. Abe duvarın dibindeki bir banka oturdu. İki kadehten son-
ra kendini daha iyi hissetmeye başlamıştı – o kadar ki tıraş ol-
mak üzere kuaföre çıkacak gücü kendinde buldu. Bara döndü-
ğünde Paul –*Boulevard des Capucines*'te park ettiği, kendisi için
özel olarak yapılmış arabasıyla– gelmişti. Paul, Abe'yi severdi,
biraz laflamak için yanına geldi.

"Amerika'ya gitmek için bu sabah gemiye binmem gerekiyor-
du," dedi Abe. "Daha doğrusu dün sabah ya da ne zamansa işte."

"Peki, neden binmediniz?" diye sordu Paul.

Abe bir süre düşündü, sonra bir sebep buldu: "*Liberty*'de ya-
yımlanan bir tefrika okuyordum; gazetenin bir sonraki sayısı
Paris'e bugün geldi; gitseydim kaçırırdım ve bir daha asla oku-
yamazdım."

"Çok iyi bir hikâye olmalı."

"Müt-hişş bir hikâye."

Paul kıkırdayarak doğruldu, sonra arkasına yaslanıp hare-
ketsiz kaldı.

"Amerika'ya gerçekten gitmek istiyorsanız, Bay North, ba-
zı dostlarınız yarın *France* gemisiyle gidiyor – Mister... neydi
adı?... Birinin adı Bay Slim Pearson. Diğerinki dilimin ucun-
da – uzun boylu ve kirli sakallı."

"Yardly," diye tamamladı Abe.

"Evet, Bay Yardly. İkisi de *France* ile gidiyor."

Paul işinin başına dönmeye davrandı, ama Abe onu alıkoymaya çalıştı: “Ne yazık ki Cherbourg yoluyla gitmek zorundayım. Bagajım yüzünden. Bagaj oraya gitti.”

“Bagajınızı New York’ta teslim alırsınız,” dedi Paul uzaklaşırken.

Bu teklifin mantığı Abe’nin sisler içindeki aklına yavaş yavaş yattı – kendisine ilgi gösterilmesi, daha doğrusu sorumsuzluk halini uzatmak onu heyecanlandırmıştı.

Bu arada müşteriler birer ikişer bara gelmeye başlamıştı. İlk gelen Abe’nin bir yerlerde karşılaştığı iri yarı bir Danimarkalıydı. Danimarkalı odanın diğer ucuna yerleşti; Abe onun yiyip içerek, sohbet edip gazete okuyarak bütün gün orada kalacağını tahmin etti. Ondan daha uzun süre kalmaya karar verdi. On bire doğru üniversiteli çocuklar sökün etti; valizlerini birbirine sürtmemek için dikkatle hareket ediyorlardı. Bu sırada Abe, *chasseur*’den Diverlara telefon etmesini istedi. Telefonu Dick’e bağladıklarında, dostlarından birçoğuyla konuşmuştu bile – farklı farklı telefonlardan onların hepsiyle aynı anda konuştuğunu hayal etti; ne büyük bir karmaşa doğardı ama! Ara sıra aklına Freeman’i hapisten kurtarmak zorunda olduğu gerçeği geliyordu, ama daha düşündüğü anda olay gerçekliğini yitiriyor, yaşadığı kâbusun bir parçası olarak görünüyordu gözüne.

Saat birde bar hıncahınc dolmuştu; bir grup garson kalabalığın hayhuyu arasında görevlerini yapmaya çalışıyor, müşterilerle sıkboğaz edip içki içmeye ve para ödemeye zorluyordu.

“İki *stinger* oldu.. bir tane daha... iki martini ve bir... Siz bir şey almıyor musunuz, Bay Quarterly? Bu üçüncü içki. Yetmiş beş frank tutuyor, Bay Quarterly. Bay Schaeffer bunu kendisinin ödeyeceğini söyledi – sonuncusunu siz ödeyecekmisiniz... ben sadece bana söyleneni yapıyorum... thanks vera-much.”

Abe bu karışıklıkta oturduğu yeri başkasına kaptırdı; şimdi hafifçe sallanarak ayakta dikiliyor, kendi kendini tanıştırdığı birkaç müşteriyle konuşuyordu. Bacaklarının arasına dalan bir foks-teriyer tasmaını ayak bileklerine dolaştırdı, ama Abe dengesini bozmadan kendini kurtardı ve köpek sahibinin özür sağa-nağını savmak zorunda kaldı. Biri onu öğle yemeğine davet etti,

ama o reddetti. "Gün neredeyse ışıdı," diye açıkladı. Gün ıştır ışımaz halledeceği önemli bir mesele vardı. Biraz sonra konuştuğu kişilere, bir alkoliğin –mahkûmların ya da yaşlı uşakların tavırlarını andıran– ince tavırlarıyla veda etti ve geri döndüğünde barın dolduğu hızla birdenbire boşalmış olduğunu gördü.

Barın diğer ucundaki iriyarı Danimarkalıyla arkadaşları yemek ısmarlamışlardı. Abe de aynısını yaptı, ama yemeğe neredeyse elini sürmedi. Bundan sonra, geçmişte yaşamaktan mutlu, hiçbir şey yapmadan öylece oturdu. İçki geçmişin mutlu olaylarını sanki hâlâ devam ediyorlarmış gibi şimdiki zamana getiriyor, hatta ileride yeniden olacaklarmış gibi gelecek zamanla buluşturuyordu.

Saat dörtte bir *chasseur* Abe'ye yaklaştı.

"Sizi görmek isteyen biri var. Bir Siyahi. Adının Jules Peterson olduğunu söylüyor."

"Tanrım! Nasıl bulmuş beni?"

"Burada olduğunuzu söylemedim."

"Öyleyse, kim söyledi?" Abe kadehinin üzerine devrildi, ama hemen kendini topladı.

"Civardaki bütün Amerikan barlarına ve otellere baktığını söylüyor."

"Burada olmadığımı söyle..." *Chasseur* uzaklaşırken Abe arkasından seslendi:

"Onu içeri bırakırlar mı?"

"Şimdi öğrenirim."

Bu soruya cevap olarak Paul omzunun üzerinden bakarak başım hayır anlamında salladı. Sonra Abe'ye yaklaştı.

"Özür dilerim. Buna izin veremem."

Abe birinin yardımını olmaksızın ayağa kalkmakta bayağı zorlandı; sonra sallana sallana Rue Cambon'a açılan kapıdan dışarı çıktı.

24

Elinde küçük deri çantasıyla Richard Diver, Maria Wallis için "Dicole" diye imzalanmış bir not bıraktığı –bu, aşklarının ilk

günlerinde Nicole'le mektuplarında kullandıkları ortak imzalar-
rıydı— yedinci bölgeden yürüyerek gömlekçisine gitti; çalışan-
lar onu harcadığı parayla orantılı olmayan bir heyecanla karşı-
ladılar. Ansızın büyük bir utanç duydu. Sırf iyi bir eğitim aldı-
ğı ve güvenliğin anahtarlarını elinde tutuyor görüldüğü için
bu zavallı İngilizlerde yarattığı umuttan utandı. Bir terziye ipek
gömleğinin kolundan iki santim kısalttığı için utandı. Ora-
dan çıkınca Crillon Oteli'nin barına uğrayıp bir fincan kahve si-
pariş etti ve içine iki parmak cin ilave ettirdi.

Otele girerken salonlar gözüne anormal derecede aydınlık
görünmüştü. Dışarı çıktığında bunun nedenini anladı; saat he-
nüz dört olmasına rağmen karanlık çökmüştü. Sert bir rüzgâr
Champs Élysée'deki ağaçları sallıyor, ölü yaprakları dans ettiri-
yordu. Soluk ve öfkeli bir geceydi. Dick Rue de Rivoli'ye dön-
dü, iki meydanı sıra kemerler altından yürüyerek geçip banka-
sına gitti; kendisini bekleyen bir posta vardı. Yağmur patırda-
maya başlarken bir taksi çevirip Champs Élysée'ye çıktı, kol-
tukta, aşkıyla baş başaydı.

İki saat önce, Roi George'un koridorunda Nicole'ün güzelli-
ği Rosemary'nin güzelliğinin yanında, Leonardo'nun Mona Li-
sa'sının herhangi bir ressamın çizdiği bir genç kız portresinin
yanında neyse, öyle görünmüştü Dick'e. Ve şimdi Dick yağmur
altında geri dönüyordu; deli gibi ve korku içinde. Yüreğinde
birçok erkeğin tutkusunu taşıyordu ve hiçbir şeyin o kadar ba-
sit olmadığını görebiliyordu.

Rosemary odasının kapısını kendisinden başka kimsenin bil-
mediği duyularla açtı. "Vahşi küçük bir hayvan" gibiydi. Yir-
mi dört saatte kendini toparlayamamış, yeniden kendisi ola-
mamıştı; geleceği sanki bir yapboz oyunuymuş gibi etrafını sa-
ran kaosla oynuyordu, elde ettiği kazanımları sayıyordu, ola-
sı umutları sayıyordu; bir tespihteki duraklar gibi sırasıyla
Dick'in, Nicole'ün, annesinin, önceki gün karşılaştığı film yö-
netmeninin ağızlarının payını veriyordu.

Dick kapısını vurduğunda Rosemary giyinmesini yeni ta-
mamlamış, bir şiiri hatırlamaya çalışarak ve Beverly Hills'in
kaldırım kenarlarındaki kabarmış su oluklarını düşünerek yağ-

murru seyrediyordu. Gidip kapıyı açtı, karşısındaki adamı bir heykel, bir Tanrı gibi gördü; o hep böyle biriydi gözünde; yaşlı insanların gençlere görüldüğü gibi esnemez ve şekillendirilemezdi. Dick ise genç kıza bariz bir hayal kırıklığıyla bakıyordu. Onun o savunmasız tatlı gülümsemesine, bir gonca gülü andıran bedenine gülümsemeyle karşılık vermesi birkaç saniyesini aldı. Gözü genç kızın banyodan kapıya kadar halının üzerinde bıraktığı ıslak ayak izlerine takıldı.

Zorlama bir neşeyle, “Merhaba, Bayan Televizyon,” diye mırıldandı. Eldivenlerini, çantasını tuvalet masasının üstüne koydu, şemsiyesini duvara yasladı. Korkusunu alenen göstermek istemiyormuş gibi, ağzının etrafında oluşan acı izlerini silmek için çenesini kasiyor, alnında, gözlerinin etrafında derin kırışıklıklar oluşuyordu.

“Gel kucağıma otur da,” dedi yumuşak bir sesle, “o güzel dudaklarınla ilgileneyim.”

Yağmur damlaları camlara –tıp, tıp, tıp– yavaşça çarparken genç kız gelip söylenen yere oturdu; dudaklarıyla adamın yüzüne, kendi yarattığı güzel, soğuk imgeye dokundu.

Sonra adamın dudaklarını birçok defa öptü; ona her yaklaştığında yüzü büyüymüş gibi geliyordu Dick’e. Dick ömründe bu kadar göz kamaştırıcı bir cilt görmemişti. Güzellik bazen içinizdeki en iyi şeyleri anımsamamıza yol açar; Dick de Nicole’e karşı olan sorumluluğunu ve onun koridorun karşı tarafında, sadece iki kapı aşağıda olduğunu düşündü.

“Yağmur dindi,” dedi. “Güneş ışınlarının çatıların üzerini aydınlatığını görüyor musun?”

Rosemary ayağa kalktı, uzanıp pencereden dışarı baktı ve düşündüğü şeyi açık yüreklilikle söyledi.

“Ne oyuncularız, ama! Sen ve ben.”

Tuvalet masasına gitti ve tam tarağını eline alıp saçlarını taramaya başlamıştı ki odanın kapısı yavaşça, ama ısrarlı bir şekilde vuruldu.

İkisi de şaşkınlıktan donakaldılar. Kapıya yeniden, bu defa daha büyük ısrarla vuruldu, kapının kilitli olmadığını birden anımsayan Rosemary saçını fırçalamaktan vazgeçip Dick’e işa-

ret etti. Dick yatakta oturdukları yerin kırısklıklarını çabucak düzeltip kapıya doğru yönelirken bir yandan da yüksek sesle; “... madem canın dışarı çıkmak istemiyor, ben de Nicole’e söylerim, bu son geceyi sakince geçiririz,” dedi.

Bu önlemler gereksizdi, çünkü kapıyı çalanlar, kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen konularda hiçbir yargıda bulunamayacak kadar diken üstündeydiler. İki kişiydiler; son yirmi dört saatte birkaç ay yaşlanmış olan Abe ve Stockholmlü Bay Peterson diye tanıştığı, çok korktuğu her halinden belli bir siyahi.

“Benim yüzümden çok kötü bir duruma düştü, fena halde tavsiyeye ihtiyacımız var,” dedi Abe.

“Bizim odaya gelin,” dedi Dick.

Abe ısrarla Rosemary’nin de gelmesini istedi; koridoru geçerek Diverların süitine gittiler. Sınır eyaletlerinde Cumhuriyetçilerin peşinden giden gülyüzlü zencileri akla getiren, ufak tefek ve saygın görünümlü bir zenci olan Jules Peterson, arkadan geliyordu.

Anlaşıldığına göre bu adam Montparnesse’de bir bistroda sabahın erken saatlerinde çıkan bir dalaşın yasal tanığıydı; Abe ile karakola gidip Abe’nin bin frankının bistro çalışanı bir zenci tarafından gasp edildiği iddiasını doğrulayan bir ifade vermişti. Mesele bu zencinin kimliğini tespit etmektir. Abe’yle Jules Peterson, bir polis memuru eşliğinde bistroya dönmüş ve biraz acelecilik ederek, Abe bistrodan ayrıldıktan bir saat sonra oraya gelmiş olduğu ortaya çıkan bir zenciyi suçlu olarak teşhis etmişlerdi. İçki âleminin başlangıcında kısa bir süre orada bulduktan sonra çekip giden, ünlü lokanta sahibi zenci Freeman’ın polis tarafından tutuklanması, durumu daha da karmaşıklaştırmıştı. Dostlarının dediklerine göre, tek suçu Abe’nin ısmarladığı içkilerin parasını ödemek için sadece elli franka el koymak olan gerçek suçlu daha yeni ortaya çıkmıştı.

Kısacası Abe North bir saatten az bir sürede, Quartier Latin’de oturan bir Afro-Avrupah ve üç Afro-Amerikalının hayatlarını, vicdanlarını ve duygu dünyalarını altüst etmeyi başarmıştı. Bu meselenin çözüleceğine dair ufukta herhangi bir işaret görünmüyordu; bütün günü beklenmedik yerlerde, beklenmedik kö-

şelerde belirip yok olan tanımadığı zenci yüzleri ve telefonlardaki ısrarcı zenci sesleriyle dolu bir atmosferde geçmişti.

Abe, Jules Peterson hariç, hepsini atlatmayı bilmişti. Peterson'un içinde bulunduğu durum, iyi niyetle beyaz adama yardım eden Kızılderili'nin durumuna benziyordu daha çok. Bu ihanet zencileri öfkelenlendirmiş ve Abe'den çok Peterson'un peşine düşmüşlerdi. Sığınacak başka yeri olmadığından Peterson umutsuzca Abe'nin eteğine yapışmıştı.

Peterson, Stockholm'de küçük bir ayakkabı boyası imalathanesi kurmuş, ancak batmıştı. Şimdi elinde boyanın özel formülünden ve küçük bir sandıkta taşıdığı birkaç araç gereçten başka bir şey kalmamıştı. Ama yeni koruyucusu sabahın erken saatlerinin sisi içinde ona Versailles'de iş bulacağına söz vermişti. Abe'nin eski şoförü orada ayakkabı imalatı yapıyordu ve Abe, Peterson'a iki yüz frank borç vermişti.

Rosemary bu deli saçması hikâyeyi tiksintiyle dinledi; olayın gülünçlüğünü ve anlamsızlığını değerlendirebilecek mizah anlayışından yoksundu. Batan imalathanesinden kalanları elindeki sandıkta taşıyan bu ufak tefek adam, zaman zaman panik içerisinde belirttiği içten pazarlıklı gözleri; Abe'nin görünüşü, çizgileri derinleşmiş yorgun, zayıf yüzü – bütun bunlarda onun yabancı olduğu hastalıklı bir yan vardı.

“Bütun istediğim bana hayatta bir şans daha verilmesi,” diyordu Peterson, kusursuz bir aksanla ve sömürgelelere has bozuk bir tonlamayla. “Benim imalat usulüm son derece basit. Formülüme gelince, o kadar iyi ki onu elden çıkarmaya yanaşmadığım için Stockholm'den sürüldüm, hem de beş parasız.”

Dick onu nezaketle dinliyordu – önce anlatılanlara ilgi duymuş, sonra ilgisini kaybetmişti. Abe'ye döndü.

“Bir otele git ve biraz uyu. Kendini toparladığında Bay Peterson seni görmeye gelir.”

“Ama Bay Peterson'ın ne kadar güç durumunda olduğunu anlamıyor musun?” dedi Abe.

“Ben koridorda bekleyeyim,” dedi Bay Peterson nezaketle. “Benimle ilgili meseleleri benim yanımda tartışmak sizin için zor olabilir.”

Peterson Fransızları taklit eden bir reverans yapıp dışarı çıktı; Abe ağır ağır doğruldu.

“Bugün pek ikna edici değilim, galiba.”

“İkna edicisin, ama makul değilsin,” dedi Dick. “Benim tavsiyem bu otelden gitmen – istersen önce bara uğrayabilirsin. Bence Chambord’a git, daha iyi servis istiyorsan da Majestic’e.”

“Sizi rahatsız etmeyecekse, içecek bir şey alabilir miyim?”

“Burada içecek bir şey yok,” diye yalan söyledi Dick.

Abe çaresiz boyun eğerek Rosemary’nin elini sıktı. Genç kızın elini uzun süre avcunun içinde tutup yüzündeki ifadeye çekidüzen vermeye çalışırken sonunu getiremediği cümleler dökülüyordu ağzından.

“Siz bugüne kadar gördüğüm... hayatımda gördüğüm... en...”

Rosemary üzgündü ve Abe’nin kirli elleri içini kaldırmıştı, ama bir insanın rüyadaymış gibi davrandığını görmek onun için sıradan bir şeymişçesine terbiyelice gülümsedi. İnsanlar çoğu kez sarhoşlara, ilkel toplulukların delilere karşı duyduğu saygıya benzer garip bir saygı duyarlar. Korkudan çok saygı. Utanması, çekinmesi kalmayan, her şeyi yapabilecek durumdaki biri etkileyicidir. Bize egemenlik kurduğu, bizi etkilediği bu anları daha sonra ona ödetiriz elbette. Abe son kez Dick’i kendine acındırmayı denedi.

“Bir otele gidip güzel bir duş alır, kendimi bir güzel tımar eder, iyi de bir uyku çekip şu Senegallilerden yakamı kurtarırsam, buraya dönüp geceyi şöminenin başında geçirebilir miyim?”

Dick razı olmaktan çok dalga geçercesine başını salladı ve “Ayağa kalkabileceğine dair fazla umut besliyorsun, dedi.

“Bahse girerim Nicole burada olsaydı, geri dönmeme izin verirdi.”

“Öyle olsun.” Dick gidip bir bavulun içinden bir kutu çıkardı ve getirip masanın üstüne koydu; içinde her birinin üzerine bir harf yazılmış çok sayıda küçük karton vardı.

“Anagram oynamak istersen, gelebilirsin.”

Abe, kendisinden yulaf lapası yutması istenmişçesine, kutunun içindekilere tiksintiyle göz attı.

“Anagram da ne? Bugün başıma yeterince iş gelmediğini mi düşünüyorsun?”

“Sakin sakın oynanan bir oyun. Bu harflerle kelimeler yazıyorsun. Alkol dışında her kelime olabilir.”

“Bahse girerim sen *alkol* yazabilirsin.” Abe elini kutuya daldırdı. “Alkol yazarsam geri dönebilir miyim?”

“Anagram oynamak istersen, dönebilirsin.”

Abe pes ettiğini belirten bir tavırla başını salladı.

“Böyle düşünüyorsan, ısrar etmenin anlamı yok, ben usul usul yola koyulsam iyi olacak.” Parmağını sitem edercesine Dick’e salladı. “Ama Üçüncü George’un General Grant üzerine söylediklerini unutma. Grant sarhoşsa, diğer generalleri ısırması beklenirmiş.”

Abe göz ucuyla Rosemary’ye son bir umutsuz bakış fırlattıktan sonra dışarı çıktı. Peterson’un koridorda olmadığını görünce rahatladı. Ne yapacağını bilmez ve perişan bir vaziyette, Amerika’ya gidecek geminin adını sormak için Paul’e gitmeye karar verdi.

25

Abe yalpalayarak dışarı çıkar çıkmaz Dick’le Rosemary uçarcasına birbirlerinin kollarına atıldılar. İkisinin üzerine de Paris’in tozu sinmişti; birbirlerinin kokusunu; Dick’in dolmakaleminin plastik kılıfının, Rosemary’nin hararetini belli belirsiz koruyan omuzlarının ve boynunun kokusunu bu tozun ardından alıyorlardı. Bir yarım dakika daha Dick kendini yaşadığı ana bıraktı. Gerçekliğe ilk dönen Rosemary oldu.

“Gitmem gerek, delikanlı,” dedi.

Aralarındaki mesafe giderek artarken birbirlerine yarı kapalı gözkapaklarıyla baktılar ve Rosemary daha çocukken öğrendiği, hiçbir yönetmenin geliştirme gereğini duymadığı teatral bir tavırla odadan çıktı.

Rosemary odasının kapısını açıp doğruca yazı masasına yöneldi; saatini orada unuttuğunu hatırlamıştı birdenbire. Gerçekten de oradaydı; saati bileğine geçirirken bir yandan da an-

nesine yazdığı tamamlanmamış günlük mektuba göz attı. Son cümleyi kafasında oluşturuyordu ki arkasına dönme ihtiyacı duymaksızın yavaş yavaş odada yalnız olmadığı hissine kapıldı.

İçerisinde yaşanan bir odada tam da fark etmediğimiz bir yığın yansıtıcı yüzey bulunur. Cilalı mobilyalar, az ya da çok parlatılmış pirinç, gümüş, fildişi eşya ve bunlardan başka ışığı ve gölgeyi yansıtacağı, insanın dünyada aklına gelmeyecek binlerce şey; resim çerçevelerinin üstü, kalemlerin, kül tablalarının, kristallerin ve seramik süs eşyalarının kenarları. Bütün bu yansımaların tamamı –bir cam tesviyecisinin kötü dökülmüş bir parçayı aklımdan çıkaramaması gibi bilinçaltımızda yaşamaya devam eden anı kırıntılarını hatırlatan bütün bu optik yansımalar– Rosemary'nin daha sonra anlattığı gibi, odada başka biri daha olduğunu görmeden esrarengiz bir şekilde nasıl “sezdiğini” açıklar. Ama genç kız bunu hissederek hissetmez bir tür bilerin adımıyla hızla arkasına döndü ve yatağının üzerinde bir Zenci cesedinin yatmakta olduğunu gördü.

Bunun Abe North olduğu gibi akıl almaz bir düşünceyle “Oooo!” diye tiz bir çığlık atarken henüz kopçasını kilitleyemediği saati masaya çarptı. Sonra hızla kapıyı açıp kendini koridora attı.

Dick ortalığı toplamaktaydı; o gün giydiği eldivenleri inceledikten sonra bir sandığın içine, diğer kirli eldivenlerin arasına fırlatmıştı. Ceketini ve yelegini bir askıya, gömleğini bir başka askıya asmıştı – kendine özgü alışkanlıklarından biriydi bu. “Azıcık kirli bir gömlek yeniden giyilebilir, buruşuk gömlek giyilemez.” Nicole dönmüştü; Dick'in sıra dışı kül tablalarından birini çöp sepetine boşaltırken Rosemary odaya daldı.

“Dick! Dick! Çabuk gel!”

Dick genç kızın odasına koştu. Peterson'un üzerine eğilip kalbini dinledi, nabzına baktı. Vücudu hâlâ sıcaktı. Yaşarken hırçın ve sinsi görünen yüzü, ölüyken acılaşmış ve şişmişti. Malzeme sandığı koltuğunun altındaydı; yatağın kenarından aşağı sarkan ayağındaki ayakkabı boyasızdı ve tabanı delinmişti. Fransız yasalarına göre Dick'in cesede dokunmaya hakkı yoktu, ama bir kolunu, altına bakmak için kaldırdı.

Yeşil yatak örtüsü lekeliydi ve altındaki battaniye hafifçe kana bulanmıştı.

Dick kapıyı kapattı ve durup düşündü; koridorda kararsız ayak sesleri, sonra da ona adıyla seslenen Nicole'ün sesini işitti. Kapıyı açarak fısıldadı: "Bizim yatağın üstündeki battaniyeyle yatak örtüsünü getir, sakın kimse görmesin." Sonra, Nicole'ün yüzündeki gerginliği fark edip aceleyle ekledi: "Dinle. Endişelenecek bir şey yok – zenciler arasında bir dalaşma, o kadar."

"Bütün bunlar bitsin istiyorum."

Dick cesedi yattığı yerden kaldırırken adamın kötü beslenmiş ve zayıf olduğunu fark etti. Onu, yarasından akacak kan kendi giysilerine bulaşacak şekilde tuttu. Daha sonra cesedi yatağın yanına uzatıp yatağın üzerindeki örtüyle battaniyeyi sıyırdıktan sonra kapıyı birkaç santim aralayarak dışarıyı dinledi. Koridorda tabak çanak sesleri vardı; ardından kibirli bir sesin "Merci, Madame," dediğini işitti. Ama garson diğer tarafa, servis merdivenine doğru gitti. Dick'le Nicole çabucak örtüleri değiştirdiler; Rosemary'nin yatağına temiz örtüleri serdikten sonra Dick alacakaranlıkta yeniden durup düşündü. Cesedi incelerken bazı noktalar kafasında açıklığa kavuşmuştu. Birincisi, Abe'nin düşman Kızılderilisi dost Kızılderilisinin izini sürüp, onu koridorda bulmuştu, bu ikincisi umutsuzca Rosemary'nin odasına sığındığında da onu orada haklamıştı. İkinci olarak, eğer olay kendi doğal seyrine bırakılacak olursa dünyada hiçbir kuvvet Rosemary'nin adının lekelenmesini engelleyemezdi. Arbuckle skandalı henüz unutulmamıştı. Rosemary'nin sözleşmesi mutlak surette "Daddy's Girl" olarak kalmasını şart koşuyordu.

Dick kolsuz iç gömleği giyiyordu, yine de alışkanlıkla kollarını sıvama hareketi yapıp cesedin üzerine eğildi. Ceketin omuzlarından sıkıca kavrayıp kapıyı ayağıyla açtıktan sonra koridora sürükleyip uygun bir pozisyonda bıraktı. Yeniden Rosemary'nin odasına dönüp pelüş halıdaki bütün görünür izleri sildi. Sonra kendi süitine gitti ve otel müdürüne telefon etti.

"McBeth? Ben Doktor Diver. Size söylemem gereken önemli bir şey var. Bu hat güvenli mi?"

Daha önce Bay McBeth'in sempatisini kazanmak için fazladan çaba göstermesi iyi olmuştu. Şimdi herkesi memnun eden davranışlarının meyvesini toplayacaktı.

"Süitten çıktığımızda bir zencinin cesediyle karşılaştık... koridorda... Hayır, hayır, sivil. Bir saniye beni dinleyin... Diğer müşterilerin bunu görmesini istemeyeceğinizi biliyorum; bu yüzden size telefon ediyorum. Elbette, benim ismimi bu meseleye karıştırmamanızı isteyeceğim. Sırf cesedi buldum diye Fransız bürokrasisiyle başım derde girsin istemem."

Otelin adına leke gelmesin diye gösterilen ne büyük bir incelikti bu! Daha iki gün önce Bay McBeth kendi gözleriyle Doktor Diver'm ne seçkin bir insan olduğunu görmüştü. Bu yüzden hikâyeye sorgusuz sualsiz inandı.

Bir dakika sonra Bay McBeth olay yerindeydi, ondan bir dakika sonra da jandarma. Bu arada Bay McBeth Dick'in kulağına "İçiniz rahat etsin, Doktor, müşterilerden hiçbirinin adı bu işe karıştırılmayacak. Katlandığınız zahmetler için size minnettarım," diyecek fırsatı buldu.

Bay McBeth'in anında müdahaleyle olayların gidişatına verdiği yön hakkında ancak varsayımlar ileri sürülebilir, ama jandarmayı öyle etkilemişti ki adamın ansızın kıvranmaya başladığı, sıkıntıyla ve hırsıyla bıyıklarını çekiştirdiği görüldü. Göstermelik notlar aldı, amirlerine telefon etti. Bu arada ceset, bir iş adamı olarak Jules Peterson'un da takdir edeceği bir hızla dünyanın bu en seçkin otellerinden birinin başka bir dairesine taşındı.

Dick dairesine döndü.

"Ne oldu?" diye haykırdı Rosemary. "Paris'teki bütün Amerikalılar sürekli birbirlerini vurmakla mı meşguller?"

"Av mevsimi açılmış gibi görünüyor," diye karşılık verdi Dick. "Nicole nerede?"

"Galiba banyoda."

Rosemary, başını belaya girmekten kurtardığı için Dick'i her zamankinden daha çok seviyordu. Böyle bir dramın ne büyük felaketlere yol açabileceğini gözünün önünde canlandırmakta hiç zorlanmıyordu Dick'in her şeyi yoluna koyan güç-

l, kendinden emin, kibar sesini, kutsal bir görevi ifa eder gibi dinlemişti. Bütün ruhuyla ve bedeniyle ona atılmasına kalmadan Dick'in dikkati başka bir Şey üzerinde yoğunlaştı; yatak odasına, oradan da banyoya gitti. Rosemary Şimdi, giderek daha yüksek sesle anahtar deliklerinden, kapının çatlaklarından geçen ve bir dehşet halinde yeniden vücut bularak bütün siti dolduran insanlık dışı sesler işitiyordu

Nicole'n banyoda düşüp bir yerini incittiği düşüncesiyle Dick'i takip etti. Dick bir omuz hareketiyle daha fazla görmesini engellemeden önce geç kız bambaşka bir manzara gördü.

Kvetin yanında diz çökmüş olan Nicole iki yanına sallanıyor, "Sen," diye haykırıyordu, "sen, bu dünyada yalnız kalabileceğim tek yere yine zorla giriyorsun. arşafınla... kanlı arşafınla! Ona senin için sarınacağım... Utanmıyorum, ama gerçekten yazık olmuş. Bir Nisan'da Zürih Gölü'nde bir parti vermiştik; bütün deliler oradaydı; ben bir çarşafa sarınmış olarak katılmak istedim, ama izin vermediler..."

"Haydi sakinleş, Nicole!"

"... Bunun zerine ben de kendimi banyoya kapattım, bir maskeli balo pelerini getirip, onu giymemi istediler. Giydim. Başka ne yapabilirdim ki?"

"Kendine gel!"

"Hiçbir zaman beni sevmeni beklemedim –bunun için çok geçti– ama banyoya, dünyada yalnız kalabildiğim tek yere girme, üstünde kızıl kan lekeleri olan çarşaflarla banyoya gelip Şunu hallet deme."

"Kendine gel, Nicole! Haydi, ayağa kalk."

Yeniden salona dönen Rosemary banyo kapısının çarpılarak kapandığını işitti ve titreyerek bekledi. Şimdi Violet McKisco'nun Villa Diana'nın banyosunda ne görmüş olduğunu biliyordu. O sırada telefon çaldı; atığında arayanın, izini Diverların dairesine kadar süren Collis Clay olduğunu anlayınca az daha sevincinden haykıracaktı; tek başına odasına gitmekten korktuğu için, ondan yukarıya, Diverların dairesine gelmesini istedi; bu arada Şapkasını başına geçirdi.

İkinci Bölüm

1

1917 ilkbaharında, Doktor Richard Diver Zürih'e ilk geldiğinde yirmi altı yaşındaydı. Bu, bir erkek için iyi, hatta bekârsanız en iyi yaşır. Kendisine ateş hattına gönderilme riski göze alınmayacak kadar çok yatırım yapılmış, şimdiden çok değerli biri haline gelmiş olan Dick için bu, savaş günlerinde bile iyi bir yaştı. Yıllar sonra bu konuyu düşündüğünde cephe gerisinde savaşı hiç de hafif atlatmış gibi gelmedi ona, ama bu konuda hiçbir zaman tam bir karara varamadı. 1917'deyse, savaşın onu hiç etkilemediğini özür dilercesine söyleyerek gülümsemekle yetiniyordu. Bağlı olduğu askerlik şubesi ona Zürih'te kalmasını, kendisinin de planladığı gibi eğitimini tamamlayıp diplomasını almasını emretmişti.

İsviçre, o sıralar bir tarafını Gorizia civarındaki fırtınaların, diğer tarafını Somme ve Aisne kasırgalarının dövdüğü bir adaydı. Kantonlar ilk kez, hastalardan çok suikastçı yabancıları barındırıyormuş gibi görünüyordu; ama bu sadece bir tahmin-di. Çünkü Bern ve Cenevre'nin küçük kahvelerinde alçak sesle konuşan insanlar elmas satıcısı yahut tüccar da olabilirlerdi. Gelgelelim, pırl pırl Constance Gölü'yle Neuchâtel Gölü

arasında karşılaştın, gözünü, ayağını kaybetmiş askerlerle dolu uzun katarlar, ölmek üzere olan insanlarla dolu kamyonlar kimsenin dikkatinden kaçmıyordu. 1914'te her birahaneyi, her mağaza vitrinini, sınırları koruyan İsviçrelileri gösteren renkli afişler süslüyordu – afişlerde her yaşta, genç ve yaşlı erkekler çakmak çakmak gözlerle yüksek dağların tepelerinden hayali Fransız ve Alman istilacıları gözetliyorlardı; amaç, İsviçrelilerin yüreğine de çağın zafer duygularının bulaştığını vurgulamaktı. Katliam uzadıkça bu afişler yavaş yavaş ortadan kayboldu; Birleşik Devletler beceriksizce savaş yolunda ilerlemeye başladığında bu kardeş cumhuriyet kadar şaşırın bir ülke olmadı.

Doktor Diver daha önceden, savaşın yakınlarına kadar gelmişti; 1914'te Cecil Rhodes bursunu kazandığında Connecticut'tan ayrılp Oxford'a gitmişti. Ertesi yıl Amerika'ya döndü, öğrenimine John Hopkins'te devam ederek diplomasını aldı. Acele etmezse büyük Freud'un bir hava bombardımanında öleceği korkusuyla, 1916'da Viyana'ya gelmek için her yola başvurdu. Viyana o zaman bile ölüm kokan bir şehirdi, ama Dick, *Damenstiff Strasse*'deki odasında oturmasına ve daha sonra yeniden yazmak üzere imha edeceği broşürler yazmasına yetecek kadar kömür ve gazyağı bulmayı başardı; bu broşürler 1920'de Zürih'te yayımlayacağı kitabının belkemiğini oluşturacaktı.

Neredeyse hepimizin hayatında, diğerlerine tercih ettiğimiz, *kahramanca* bir dönem vardır; Dick için bu dönem, sözünü ettiğimiz bu yıllardı. Birincisi ne kadar çekici olduğundan habersizdi, normal insanlar üzerinde yarattığı, esinlediği duyguların ne kadar olağanüstü olduğunun farkında değildi. Yale'deki son senesinde, biri ondan “Şanslı Dick” diye söz etmişti – bu nitelime uzun süre aklından çıkmadı.

Ateş sönmeye yüz tuttuğunda odasında volta atarken, “Şanslı Dick, seni çetin ceviz!” diye kendi kendine söylenirdi. “Tam isabet, evlat. Sen ortaya çıkarmadan önce, kimsenin haberi yoktu.”

1917 yılının başlarında, kömür bulmak zorlaştığında Dick biriktirmiş olduğu yüz kadar ders kitabını ısınmak için yaktı; her birini ateşe atarken içten içe gülümseyerek kitabın özü-

nü kavramış olduğunu ve özetlenmeyi hak ediyorsa, bunu beş yıla kadar yapabilecek durumda olduğunu söylüyordu kendi kendine. En olmayacak saatlerde, gerekirse yerdeki halıya sarınarak, bir bilim adamının ilahi huzura her şeyden daha yakın olan serinkanlılığıyla kitap yakmaya devam etti, ama birazdan anlatılacağı gibi, bunun da sonu gelecekti.

Dick, kısa bir süre de olsa bu şekilde yaşayabilmesini, Yale'in spor salonlarında yaptığı halkalı jimnastik egzersizleriyle güçlendirdiği ve şimdi de Tuna Nehri'nin buzlu sularında yüzen vücuduna borçluydu. Apartman dairesini elçilik ikinci kâ-tibi Elkins'le paylaşıyordu, iki güzel kız da zaman zaman ziyaretlerine geliyordu – sadece ziyaret; ne fazla, ne eksik. Kızlar da elçilik de Dick için çok fazla bir anlam ifade etmiyordu. Ed Elkins'le olan ilişkisi, başlangıçta Dick'in kendi zihninin işle-yişinden kuşkuya düşmesine yol açtı; düşünüş şekli –Yale'deki son otuz yılın bütün oyun kurucularım bir bir sayabilecek olan– Elkins'inkinden pek de farklıymış gibi gelmiyordu.

“...Şanslı Dick bu zeki insanlardan biri olamaz. Biraz bozulmuş, hatta mahvolmuş biri olmalı. Hayat bu işi kendisi üstlenmiyorsa, bir hastalığa yakalanmak, gönül kırıklığı yaşamak ya da aşağılık kompleksine kapılmak neye yarar? Bununla birlikte, içindeki kırıklığı eski yapıdan daha iyi oluncaya dek onarmak kim bilir ne hoş olurdu.”

Sonra kendi akıl yürütmesiyle alay ediyor, onu yanıltıcı ve “Amerikan” buluyordu. Düşünmeden konuşmak onun ölçülerine göre Amerikan düşüncesinin ta kendisiydi. Fakat bozulmamışlığın bedelinin noksanlık olduğunu biliyordu.

Thackeray'ın *The Rose and the Ring* adlı eserinde peri Blackstick, “Senin için dileyebileceğim en iyi şey, oğlum,” diyordu, “biraz şanssızlık.”

Bazen, ruh durumuna göre, kendi akıl yürütmelerine dört elle sarılıyordu: Herkes Pete Livingstone'u fellik fellik ararken o soyunma odasında oturduysa elimden ne gelirdi ki? Benim hiç şansım yoktu, neredeyse kimseyi tanıımıyordum yine de Elihu'ya¹ seçildim. O iyi ve dürüsttü; soyunma odasına onun ye-

1 Elihu, Yale'de 1903'te kurulan gizli bir öğrenci örgütü – ç.n.

rine kendimi kilitlemeliydim. Belki bunu yapardım da, seçilme şansım olduğunu düşünseydim. Tamam, Mercer bütün hafta odama gelip durdu. Tamam, seçilme şansım olduğunu da az çok tahmin ediyordum. Ama duşta rozetimi yutup, bir çatışma yaşasaydım da pekâlâ aynı sonucu elde ederdim.

Üniversitedeki derslerden sonra Dick bu konuyu Romanyalı genç bir entelektüelle tartıştı sık sık. Romanyalı onu yatıştırılmaya çalışır; “Mesela,” derdi, “Goethe’nin, terimin bugünkü anlamıyla herhangi bir “çatışma” yaşadığım gösteren hiçbir kanıt yok. Jung’un da öyle. Sen romantik bir filozof değilsin, bir bilim adamısın. Senin ilgileneceğin şeyler hafıza, güç, karakter... özellikle de sağduyu. Kendini yargılayıp durman problem yaratabilir. Bir zamanlar, armadillonun beyni hakkında herkesten çok bilgi sahibi olacağı düşüncesiyle iki yılını armadillo beyni üzerinde çalışarak geçiren bir adam tanıdım. Ona, insan bilgisini bir milim bile ilerletmediğini söyleyip durdum. Fazlasıyla keyfe keder bir konuydu. Gerçekten de, çalışmasını bir tıp dergisine gönderdiğinde reddettiler – kısa bir süre önce başka birinin aynı konudaki tezini kabul etmişlerdi.”

Dick, Zürih’e vardığında hiç de azımsanmayacak sayıda zayıf noktası vardı; bu “Aşıl topuklarının” sayısı bir kırkayağı donatmaya yetmese de yanılmalara içindeydi. Ebedi güç ve sağlığa, insanların özünde iyi olduğuna inanıyordu; bir ulusun tüm umutlarına da; çocuklarını uyutmak için kuşaklar boyu ninnilerinde kapının dışında kurt olmadığını söylemek zorunda kalan öncü kadınların yalanlarına da. Diplomasını aldığı anda askeri yetkililer, Fransa’da Bar-sur-Aube’da kurulan nöroloji kliniğine katılmasını emrettiler.

Fransa’daki iş hasta bakmaktan çok idari idi; Dick bundan hiç hoşlanmadı. Avunmak için başlamış olduğu kısa bir ders kitabını tamamladı ve bir sonraki için malzeme topladı. 1919 baharında terhis olup Zürih’e döndü.

Yukarıda anlatılanlar, Galena’daki cephanede tembel tembel yatan General Grant gibi kahramanların, çetrefil bir yazgının çağrısına hazır olduğunu peşinen bilmenin hazzını vermese de, bir biyografiyi andırdığı kesin. Bundan başka, ol-

gunluk çağında tanıdığınız birinin gençlik fotoğrafına rastlamak ve karşınızda haşin görünüşlü, kartal bakışlı, sıırım gibi bir yabancı bulmak insanın üzerinde garip bir etki yaratır. Sizi rahatlatmak için söyleyelim ki Dick Diver için her şey şimdi başlıyordu.

2

Albishorn Dağı üzerinde kara bulutların tarazlandığı, çukur yerlerde gölcüklerin oluştuğu yağmurlu bir nisan günüydü. Zürih bazı Amerikan şehirlerinden farklı değildir. Dick iki gündü beri oradaydı ve bir şeylerin eksikliğini hissediyordu; nihayet bunun, Fransız sokaklarında kapıldığı *sonluluk* izlenimi, o sokağın ötesinde hiçbir şeyin bulunmadığı duygusu olduğunu anladı. Zürih'te, Zürih'in ötesinde çok şey vardı: Bakışlar çatıların üzerinden çingirak sesleriyle dolu otlaklara, oradan daha ilerideki tepelere ulaşıyor, hayat, kartpostal bir gökyüzüne asılı gibi görünüyordu. Alplerin ülkesi, oyuncağın, fünikülerin, atletkarıncanın ve ahenkli çan seslerinin ana yurdu olan bu topraklar, asmaların olur olmaz her yam sardığı Fransa'daki gibi *buradayım* hissi uyandırmıyordu.

Bir keresinde Salzburg'da Dick, müziğin yüzyıl boyunca satın ya da ödünç alınarak biriktirildiğini çok somut bir şekilde duyumsamıştı. Bir keresinde de Zürih'te üniversitenin laboratuvarında bir beyin zarı üzerinde dikkatle çalışırken, çok değil, daha iki yıl önce, girişteki devasa İsa heykelinin alaycı bakışlarından etkilenmeksizin John Hopkins'in kırmızı tuğlalı eski binalarının arasında yel gibi koşturan coşkulu öğrenciden çok bir oyuncak ustası gibi hissetmişti kendini.

Yine de Zürih'te iki yıl daha kalmaya karar vermişti, zira sınırsız kesinliği ve sınırsız sabırla oyuncakçılığın değerini hiç de küçümsemiyordu.

Dick o nisan günü Zürih Gölü kıyısındaki Dohmler kliniğinde Franz Gregorovius'u görmeye gitti. Doğma büyüme Vaudois'lı olan Franz, kliniğin stajyer patoloğuydu ve Dick'ten birkaç yaş büyüktü. Dick'i tramvay durağında bekliyordu. Melek gibi

bakan gözleriyle çelişen, karanlık, azametli bir görünüşü vardı; bir tür Cagliostro.² Gregoroviusların üçüncü kuşağındandı – dedesi psikiyatrinin emekleme çağında Krapaelin'e³ ders vermişti. Kişilik olarak gururlu, coşkulu ve koyun gibi uysaldı – bir ipnotizmacı olduğunu hayal ederdi. Aileye has dehanın ona gelinceye kadar soluğu tükenmiş olsa da iyi bir klinik hekim olacağına şüphe yoktu.

Franz klinik yolunda Dick'e, "Savaşta edindiğin tecrübelerden söz etsene," dedi. "Sen de diğerleri gibi değıştin mi? Yaşını belli etmeyen, aptal Amerikalıların yüzü var sende, ancak aptal olmadığını biliyorum, Dick."

"Savaşa katılmadım... bunu mektuplarımdan anlamış olmalıydın, Franz."

"Ne önemi var! Burada bir hava baskınını sadece uzaktan işiterek bunalıma girmiş hastalarımız var. Bazıları sadece gazetelerde okumuşlar."

"Bu çok saçma."

"Belki de öyledir, Dick. Ama biz zenginlere hizmet veren bir kliniğiz. 'Saçma' kelimesini kullanmayız. Samimiyetle söylesene, buraya beni görmeye mi geldin, o kızı mı?"

İki adam yan yan birbirlerine baktılar; Franz esrarengiz bir tavırla gülümsedi.

"Elbette bütun ilk mektupları gördüm," dedi resmî bir tavır takındığında kullandığı kalın ses tonuyla. "Kızın durumu düzelince, nezaket gereği bir daha mektupları açmadım. Bu vaka gerçekten senin oldu artık."

"Desene şimdi daha iyi durumda?" dedi Dick.

"Hem de gayet iyi. Ona ben bakıyorum; aslında İngiliz ve Amerikalı hastaların çoğuna ben bakıyorum. Bana Doktor Gregory diyorlar."

"İzin ver de, sana kız hakkında açıklama yapayım," dedi Dick. "Aslında onu sadece bir defa gördüm. Fransa'ya gitme-

2 Kont Alessandro Cagliostro: İtalyan serüvenci ve okülist Giuseppe Balsamo'nun (1743–1795) takma adı – ç.n.

3 Emil Kraepelin (1856–1926): Bilimsel psikiyatrinin kurucusu kabul edilen Alman psikiyatır – ç.n.

den önce sana veda etmeye geldiğimde. Üniformamı ilk defa o gün giymiştim ve içinde kendimi çok gülünç hissediyordum – etrafta dolaşıyor, karşılaştığım bütün erleri selamlıyordum; bir komedidir gidiyordu.”

“Bugün neden giymedin?”

“Terhis olalı üç hafta oluyor. Kızla karşılaşmam şöyle oldu: Senden ayrıldıktan sonra bisikletimi almak için sizin şu göl kıyısındaki binanıza doğru yürüyordum...”

“... ‘Sedir Köşk’e doğru?”

“...Harikulade bir geceydi... Ay dağın üzerindeydi...”

“Krenzegg’in.”

“...Hızlı hızlı yürüyordum; bir hastabakıcıyla birlikte yürüyen genç bir kıza yetiştim. Kızın hasta olduğu aklıma bile gelmedi. Hastabakıcıya tramvay saatlerini sordum, birlikte yürümeye başladık. Hayatımda gördüğüm en güzel yaratıktı.”

“Hâlâ da öyle.”

“Hiç Amerikan üniforması görmemişti; bir süre konuştuk, o sıralar bu konuda fazla bir şey düşünmedim.” Dick sustu; kendisine yabancı gelmeyen manzarayı kısa bir süre seyrettikten sonra kaldığı yerden devam etti. “...ama şu var ki, Franz, ben senin kadar kaşarlanmış değilim; böyle bir güzellikle karşılaştığımda, içinde neler gizlediğini düşünüp üzülmemek elimden gelmiyor. Her şey bundan ibaretti... ta ki mektuplar gelmeye başlayınca kadar.”

“Bu, onun başına gelebilecek en iyi şeydi,” dedi Franz dramatik bir tavırla, “duygularında muazzam bir değişime yol açtı. İşim başımdan aşkınken seni karşılamaya gelmemin nedeni bu. Onu görmeden önce büroma gelip benimle konuşmanı istiyorum. Aslında, alışveriş yapsın diye onu Zürih’e gönderdim.” Franz’ın sesi, duyduğu heyecandan titriyordu. “Aslında onu yanında hastabakıcı olmadan, daha kötü durumdaki bir hastayla gönderdim. Senin beklenmedik yardımınla üstesinden geldiğim bu vakadan büyük gurur duyuyorum.”

Araba göl kıyısını takip ettikten sonra, şimdi otlakların, çiftliklerin, şurada burada yazlık dağ evlerinin şenlendirdiği yuvarlak, alçak tepelerin uzandığı yemyeşil bir bölgeye girmişti.

Güneş açık mavi bir gökyüzü denizinde yüzüyordu; manzara ansızın hoş sesleri, mırıltıları, sağlık ve neşe dolu taze kokularıyla harikulade bir İsviçre vadisine dönüştü.

Profesör Dohmler'in kliniği alçak bir tepeyle göl kıyısı arasına inşa edilmiş üç eski, iki yeni binadan ibaretti. On yıl önce açıldığında ilk modern akıl sağlığı kliniği idi; binalardan ikisi, yüksekliği insanı aldatan sarmaşık kaplı duvarlarla çevirili olsa da, meslekten olmayan hiç kimse buranın dünyaya uyum sağlayamayan, yıkılmış, akıl sağlığı bozulmuş insanların barınağı olduğunu ilk bakışta anlayamazdı. Bahçıvanlar güneş altında tırmıklarıyla kuru ot istifliyorlardı; araba avluda ilerlerken beyaz bayrağıyla bir hastaya eşlik eden bir hastabakıcının yanından geçti.

Dick'i bürosuna götürdükten sonra Franz yarım saatliğine iznini istedi. Yalnız kalan Dick odada gezinmeye başladı ve Franz'ın masasının üzerini dolduran öteberiden, kitaplarından, babasının ve dedesinin ona bıraktıkları ve yazdıkları kitaplardan; İsviçre'ye özgü bir kadirşinaslıkla duvara astığı, babasının bordo rengi büyük fotoğrafından Franz'ı kafasında yeniden kurmaya çalıştı. Odanın içi sigara dumanı doluydu; Dick bir balkon penceresini açtı, güneş ışınları içeri doldu. Dick'in düşünceleri ansızın hastaya, o kıza kaydı.

Genç kızdan sekiz aylık bir sürede elli civarında mektup almıştı. Mektupların ilkinde özür diliyor, Amerikalı kızların tanımadıkları askerlere mektup yazdıklarını bir yerden duyduğunu açıklıyordu. Dick'in adını ve adresini Doktor Gregory'den almıştı ve zaman zaman ona iyi dileklerini iletmesinde Dick'in bir sakınca görmeyeceğini umuyordu, vesaire.

Buraya kadar üslup tanıdıktı – o sıralarda Amerika'da hayli yaygın olan "Daddy-Long-Legs" ve "Molly-Make-Believe"⁴ türü neşeli ve duygusal mektup-romanlardan esinlenmiş bir üslup. Ama benzerlik burada bitiyordu.

Mektuplar iki sınıfa ayrılıyordu; ateşkese kadar yazılmış olan ve birinci sınıfa girenlerde belirgin bir patolojik hava vardı; o zamandan bugüne kadar yazılmış, ikinci sınıfa giren mektuplarsa

4 *Daddy Long-Legs*, Jean Webster'in 1912'de; *Molly Make-Believe*, Eleanor Hallowell Abbott'un 1910'da yayımlanan mektup-romanı – ç.n.

tamamen normaldi ve adamakıllı olgun bir kişiliğe işaret ediyordu. Dick, Bar-sur-Aube'daki sıkıcı aylar boyunca bu sonuncularını giderek artan bir sabırsızlıkla bekler olmuştu – ama daha ilk mektuplarda bile Franz'ın düşünemeyeceği çok şey keşfetmişti.

Yüzbaşım,

Sizi üniformayla gördüğümde çok yakışıklı olduğunuzu düşündüm. Ardından kendi kendime *Je m'en fiche*⁵ dedim, önce Fransızca sonra Almanca. Siz de beni güzel buldunuz, ama bu benim için yeni bir şey değil, buna alışalı çok oluyor. Bir ke-re daha, bir centilmene asla yakıştıramadığım o aşağılık ve canice tavırlarla beni görmeye gelecek olursanız, Tanrı yardımcınız olsun. Bununla birlikte diğerlerinden daha sakın görünüyorsunuz,

(2)

büyük bir kedi gibi yumuşak. Ben geldiğim noktada biraz hanım evladı çocuklara ilgi gösteriyorum sadece. Siz de hanım evladı mısınız? Bir zamanlar bir yerlerde böyleleri vardı.

Bütün bu söylediklerimi hoş görün; bu size yazdığım üçüncü mektup; bunu hemen göndereceğim ya da hiç göndermeyeceğim. Ay ışığını da çok düşündüm; eğer buradan çıkabilirsem çok sayıda tanık gösterebilirim.

(3)

Sizin bir doktor olduğunuzu söylediler, ama bir kedi olduğunuz sürece durum farklı. Başım çatlıyor, beyaz bir kedi ile sıradan biri gibi yürümeyi mazur görürsünüz umarım. Üç dilde konuşabiliyorum, İngilizceyle dört. Fransa'da bana bir tercümanlık işi ayarlayabilirseniz eminim size çok faydalı olurum ve bu çarşamba olduğu gibi herkes kayışlarla bağlıken her şeyi kontrol edebilirim. Bugün günlerden cumartesi ve

(4)

siz uzaktasınız, belki de öldürülmüşsünüzdür.

Bir gün beni görmeye gelin, çünkü ben hep bu yeşil tepede olacağım. O kadar çok sevdiğim babama yazmama izin verme-

5 (Fr.) Umurumda değil.

dikleri sürece. Bağışlayın. Bugün pek kendimde değilim. Kendimi daha iyi hissettiğimde tekrar yazarım.

Bay bay.

Nicole Warren

Bütün bunları hoş görün.

Yüzbaşı Diver,

Benim gibi sınırları altüst olmuş biri için içebakışın iyi bir şey olmadığını biliyorum, ama nerede durduğumu bilmenizi istiyorum. Geçen yıl ya da her ne zamansa, Şikago'dayken öyle oldu ki hizmetçilerle konuşamaz, sokakta yürüyemez oldum, bekliyordum ki biri bana açıklama yapsın. Anlayan birinin görevi olmalıydı bu. Körlere yol göstermek bir görevdir ne de olsa. Ama kimse bana her şeyi açıklamak istemiyordu – sadece yarısını açıklıyorlardı, benim kafamsa ikiyle ikiyi toplayamayacak kadar karıştıktı. Kibar bir adam vardı. Bir Fransız subayı, o anlıyordu. O adam bana bir çiçek verdi ve onun "*plus petite et*

(2)

moins entendue"⁶ olduğunu söyledi. Dost olduk. Sonra, onu geri aldı. Eskisinden kötü oldum, bana açıklama yapacak kimse de yoktu. Bana söylemeyi alışkanlık haline getirdikleri Jean d'Arc hakkında bir şarkıları vardı, acımasız bir şeydi, beni ağlatıyordu, çünkü o zaman aklımla zorum yoktu. Spordan da söz ederlerdi, ama o zaman bu beni ilgilendirmiyordu. Sonra Michigan Bulvarı'na gittiğim o gün var, hiç durmadan bir başından diğerine kilometrelerce yürüdüm, beni bir otomobile takip ettiler, ama ben

(3)

binmedim. Sonunda beni çekip arabanın içine aldılar, arabada hastabakıcılar vardı. O andan itibaren her şeyi anlamaya başladım, çünkü başkalarının içinden neler geçtiğini hissediyordum. Şimdi nerede durduğumu biliyorsunuz. Üstesinden gelmek zorunda olduğum şeyi dilinden düşürmeyen doktorlar-

6 (Fr.) 'Önemsiz ve pek işitilmedik.' Belki 'çam sakızı çoban armağanı' gibi anlaşılabilir.

la burada olmaktan bana ne fayda gelir? Bu yüzden bugün babama gelip beni götürmesi için mektup yazdım. Sizin insanları muayene edip

(4)

evlerine göndermekle ilgileniyor olmanıza çok memnun oldum. Bu, çok eğlenceli olmalı.

Bir başka mektuptan:

Sıradaki hastanızı muayene etmekten vazgeçip bana yazmalısınız. Dersleri unutmuyayım diye biraz önce bana bazı plaklar gönderdiler, hepsini kırdım, bu yüzden hastabakıcı benimle konuşmayacaktır. Bunlar hastabakıcıların zaten anlayamayacağı İngilizce plaklardı. Şikago'daki bir doktor bana dalavere çevirdiğimi söylemişti, ama demek istediği, daha önce bir benzerini görmediği bir *twin six*⁷ olduğumdu. Ama o sıralar deli olmakla çok meşgul olduğumdan ne dediğine aldırış etmedim, çünkü deli olmakla çok meşgul olduğumda insanların ne dediklerini umursamam, isterlerse bir milyon şey desinler.

O gece bana bir gün bir enstrüman çalmayı öğreteceğini söylemişsiniz. Bana kalırsa dünyadaki en önemli şey aşktır

(5)

ya da aşk olmalıdır. Her neyse, hasta muayenesiyle uğraşmanıza ve işinizin çok olmasına memnun oldum.

*Tout à vous,*⁸

Nicole Warren

Kimi umutsuz duraklamaları kaygı verici güdüleri gizleyen başka mektuplar da vardı.

Sevgili Yüzbaşı Diver,

Size yazıyorum, çünkü sizin dışınızda içimi dökebileceğim kimsem yok ve içinde bulunduğum durumun saçmalığı benim bile dikkatimden kaçmıyorsa sizinkinden haydi haydi kaçmıyordur. Akıl sağlığıma tamamen kavuştum; isteyerek yapıp yapmadıklarını bilmiyorum, ama beni çok kırdılar, çok

7 Packard'ın 1915'te üretmeye başladığı on iki silindirli araba – ç.n.

8 (Fr.) Sizin (Nicole'ünüz).

sağladılar. Ailem utanç verici bir şekilde beni ihmal etti, onlardan merhamet ya da yardım beklemenin yararı yok. Canıma tak dedi, kafamdaki sorun her ne ise iyileştirilebilirmiş gibi davranılması

(2)

sağlığımı bozmaktan ve zamanımı boşa harcamaktan başka bir işe yaramıyor.

Sırf kimsenin bana gerçeği söylemekte bir fayda görmemesi nedeniyle, yarı delileri tedavi ettiklerini sandığım bu akıl hastanesindeyim şimdi. Keşke şu anda anladığım gibi, ne olup bittiğini bilseydim, daha iyi dayanırdım, sanırım oldukça güçlüyüm, lakin anlamama yardım edebilecek olanlar beni aydınlatmayı uygun bulmuyorlar.

(3)

Çok büyük bedeller ödeyerek her şeyi anladığım şu anda, sefil hayatlarını sürdürüyorlar ve bana her zaman neye inandıysam ona inanmaya devam etmemi söylüyorlar. Özellikle biri bunu söylüyor, ama ben artık biliyorum.

Hep yapayalnızım, Atlantik'in öte tarafındaki dostlarımdan ve ailemden uzakta yarı sersemlemiş vaziyette ortalıkta dolaşarak duruyorum. Bana bir tercümanlık işi (ana dilim gibi Fransızca ve Almanca biliyorum, idare edecek

(4)

kadar İtalyanca ve biraz da İspanyolca) ayarlayabilirseniz ya da Kızıl Haç ambulansında veya eğitilmiş hastabakıcı olarak, eğitimim olmasa da, bir iş bulursanız çok makbule geçer.

Bir başka mektuptan:

Başıma gelenlerle ilgili yaptığım açıklamaları kabul etmiyorsanız, en azından ne düşündüğünüzü söyleyebilirsiniz, çünkü kibar bir kedi yüzüne sahipsiniz, burada çok rağbet edilen o tuhaf bakışlar sizde yok. Doktor Gregory bana şipşak resminizi verdi; üniformalı haliniz kadar yakışıklı değil ama daha genç görünüyorsunuz.

Yüzbaşım,

Kartpostalınızı almak çok güzel. Hastabakıcıların yetersizliğiyle bu kadar ilgilenmenize çok memnun oldum, notunuzu tabii ki çok iyi anladım. Daha ilk karşılaştığımız anda sizin farklı olduğunuzu düşünmüştüm.

Sevgili Yüzbaşı,

Bugün bir şey düşünüyorum, ertesi gün başka bir şey. İşte benim gerçek problemim bu, delice bir isyankârlık ve ölçülü davranamama dışında tabii. Sizin önereceğiniz bir psikiyatrı memnuniyetle karşılarım. Buradakiler banyodaki küvetlerine uzanıp 'Kendi Arka Bahçende Oyna' şarkısını söylüyorlar, sanki benim oynayacak

(2)

bir arka bahçem ya da geleceğe veya geçmişe bakarak bulabileceğim bir umut varmış gibi. Geçen gün şekercede yine denediler, az daha adama tartının ağırlığıyla vuracaktım, ama beni tuttular.

Bir daha size yazmayacağım. Çok istikrarsızım.

Sonra mektupsuz geçen bir ay. Ve birden değişiklik.

– Yavaş yavaş hayata dönüyorum...

– Bugün çiçekler ve bulutlar...

– Savaş bitmiş, oysa bir savaş olduğundan bile habersizdim neredeyse...

– Bana ne kadar nazik davrandınız! Kibar, beyaz kedi suratının arkasında büyük bir bilgelik saklıyor olmalısınız, ama Doktor Gregory'nin bana verdiği resimde pek de öyle bir havanız yok...

– Bugün Zürih'e gittim, yeniden bir şehir görmek ne tuhaf bir duygu.

– Bugün Bern'e gittik, Çok güzeldi bütün o saatler.

– Bugün çirişotu ve alpyıldızı bulmak için hayli yükseklere tırmandık...

Bundan sonra mektuplar seyreldi, ama Dick hepsine cevap yazdı. Şöyle bir mektup vardı:

Birinin bana âşık olmasını isterdim, tıpkı hastalanmamdan çağlar önce oğlan çocuklarının âşık olduğu gibi. Lakin böyle bir şeyi düşünebilmek için çok uzun yılların geçmesi gerekcek sanırım.

Dick'in cevabı herhangi bir nedenle geciktiğinde, genç kız endişeyle –bir âşığın endişelerine benzer bir endişeyle– çırpınmaya başlıyordu: “Belki sizi sıktım” ya da “Korkarım haddimi aşтым” veya “Bütün gece kendi kendime mutlaka hasta olduğunuzu söyleyip durdum...”

Dick o sıralar gerçekten de gribe yakalanmıştı. İyileştiğinde kendini o kadar yorgun hissediyordu ki biriken mektupları gözden geçirip tam olarak mesleki olmayanları elemek zorunda kaldı; bundan kısa bir süre sonra da Bar-sur-Aube karargâhındaki Wisconsin’li telefon memuru kızın canlı varlığı genç kızın anısını silikleştirdi. Bu kız kıpkırmızı dudaklarıyla bir kapak kızım andırıyordu, ona subay ve astsubay yemekhanelerinde biraz da müstehcen bir imayla “Santral” adını takmışlardı.

Franz önemli bir adam havalarında bürosuna girdi. Dick onun muhtemelen iyi bir klinisyen olduğunu düşündü, çünkü hasta-bakıcıları ve hastaları disiplin altına alan sesindeki o tannan, kesik ve kuvvetli dalgalanmalar sinir sisteminden ziyade o büyük ve zararsız kibrinden kaynaklanıyordu. Franz gerçek duygularını kontrol etmesini iyi biliyor ve onları kendine saklıyordu.

“Şimdi şu kızdan söz edelim, Dick,” dedi. “Elbette senin neler yaptığını öğrenmek ve kendimden söz etmek isterim, ama öncelikle kızdan söz edelim, çünkü uzun zamandır bunu sana anlatmak için bekliyorum.”

Franz bir klasör açıp içinde bir dosya aradı; sonunda dosyayı buldu, ama sayfalarını hızla çevirdikten sonra bir işe yaramayacağına hükmetmiş olacak ki yazı masasının bir köşesine bırakıp Dick’e hikâyeyi anlatmaya başladı.

3

Doktor Dohmler bir buçuk yıl önce, Lozan’da yaşayan Bay Devereux Warren adında, muhtemelen Şikagolu Warren ailesi-

nin mensubu Amerikalı bir beyefendiden ne dediğini tam olarak anlayamadığı bir mektup almıştı. Bir randevu ayarlandı ve Bay Warren bir gün on altı yaşındaki kızı Nicole ile birlikte kliniğe geldi. Genç kızın iyi olmadığı belliydi, Bay Warren doktorla görüşürken yanındaki hastabakıcı genç kızı bahçede do-laşmaya çıkardı.

Bay Warren kırkına merdiven dayamış, dikkat çekecek denli yakışıklı bir adamdı. Her bakımdan ideal Amerikalı tipiydi: Uzun boylu, geniş omuzlu, orantılı vücutlu –Doktor Dohmler onu Franz’a betimlemek istediğinde, “*un homme très chic,*”⁹ demişti. Gri renkli iri gözleri Leman Gölü’nde güneş altında kürek çekmekten damar damar kızarmıştı ve bu dünyada görülmeye değer ne varsa hepsini görmüş birinin havasına sahipti. Almanca konuşuyorlardı, zira Bay Warren, Göttingen’de eğitim görmüş-tü. Hayli tedirgindi ve giriştiği işin onu çok üzdüğü ortadaydı.

“Doktor Dohmler, kızımın kafası yerinde değil. Onu pek çok uzmana gösterdim, hastabakıcılar tuttum; defalarca yatak istira-hatı yaptı, ama bu artık benim başa çıkabileceğim bir şey ol-maktan çıktı; hararetle size gelmemi tavsiye ettiler.”

“Pekâlâ,” dedi Doktor Dohmler. “Baştan başlayın ve bana her şeyi anlatın.”

“Başlangıç diye bir şey, en azından bildiğim kadarıyla, ailede, her iki tarafta da delilik yok. Annesi, Nicole on bir yaşındayken öldü; ben ona hem baba hem anne oldum, mürebbiyelerin yar-dımıyla – hem baba hem anne.”

Bay Warren bunu söylerken çok duygulanmıştı. Doktor Dohmler adamın göz pınarlarında biriken yaşları gördü ve ne-fesinin viski koktuğunu ilk defa fark etti.

“Çocukken çok sevimliydi, herkes ona deli olurdu, onu ta-nıyan herkes. Tam bir akıl küpüydü, bitmek bilmez bir neşe-si vardı. Okumayı, resim yapmayı, dans etmeyi, piyano çalma-yı severdi – her şeyi severdi. Karım, dört çocuğumuzdan sade-ce Nicole’ün geceleri ağlamadığını söylemişti. Nicole’den bü-yük bir kızımız ve yaşamayan bir oğlumuz daha oldu, ama Ni-cole... Nicole... Nicole...”

9 (Fr.) “Çok şık bir adam.”

Bay Warren'ın boğazı düğümlendi, Doktor Dohmler yardımına koştu.

“Tamamen normal, cıvıl cıvıl, mutlu bir çocuktü.”

“Tamamen.”

Doktor Dohmler bekledi. Bay Warren başını salladı, derin bir soluk aldıktan sonra hızla Doktor Dohmler'e bakıp gözlerini yeniden yere çevirdi.

“Sekiz ay kadar, belki de altı ya da on ay kadar önceydi – Nicole garip şeyler... delice şeyler yapmaya başladığında tam olarak neredeydik, hatırlamaya çalışıyor, ama çıkaramıyorum. Bu konuya dikkatimi ilk ablası çekti, çünkü bana göre Nicole hep aynıydı,” dedi. Sanki birisi onu suçlamış gibi aceleyle ilave etti: “Aynı sevimli, küçük kız. İlk mesele bir uşakla ilgiliydi.”

Doktor Dohmler, Sherlock Holmes'un yanılmaz sezgisiyle, tam bu anda sahneye uşağın girmesini bekliyormuşçasına, yaşlı ve saygıdeğer başını sallayarak, “Ah, elbette,” dedi.

“Bir uşağım var – yıllardır yanımda– bu arada, İsviçrelidir kendisi.” Bay Warren, bir yurtseverlik belirtisi görmek umuduyla Doktor Dohmler'e baktı. “Nicole onunla ilgili delice bir fikre kapılmış. Dedğine göre, adam Nicole'e yaklaşmaya çalışıyormuş – elbette o sıralar ona inandım ve uşağa yol verdim, ama şimdi biliyorum ki saçmalıktan başka bir şey değilmiş bu.”

“Adamın ne yaptığını iddia etti kızınız?”

“Asıl problem de bu ya – hiçbir doktor bunu ona itiraf ettiremedi. Bana ne yaptığını çok iyi biliyorsun der gibi bakmakla yetindi. Ama yakışık almaz şeylerin söz konusu olduğunu ima ettiği kesindi, bu konuda en ufak şüpheye yer bırakmadı.”

“Anlıyorum.”

“Elbette, yalnızlık çeken, yatağının altında bir erkek olduğunu düşünen kadınlara ilişkin şeyler okumuştum, ama Nicole neden böyle bir fikre kapılsın ki? İstedığı delikanlıyla arkadaşlık edebilirdi. Lake Forest'ta oturuyorduk, Şikago yakınlarında yazları geçirdiğimiz bir yer. Orada bir evimiz var. Oğlanlarla tenis ya da golf oynamak için bütün gün dışarıdaydı. İçlerinden bazıları ona bayağı abayı yakmıştı.”

Kara kuru bir ihtiyar olan Doktor Dohmler Bay Warren'ı din-

lerken aklının bir köşesiyle Şikago'yu düşünüyordu. Gençliğinde bir kez burslu olarak Şikago'ya gitme fırsatı çıkmıştı; eğitimi orada tamamlayabilir, üniversitede doçent olarak çalışabilirdi, burada bir kliniğin küçük bir hissedarı olmak yerine orada belki de zengin olur, kendi kliniğini açardı. Ama kendi yetersiz bilgisini ve bu bilgiyi uygulayacağı ülkenin genişliğini, buğday tarlalarının sonsuzluğunu ve uçsuz bucaksız çayırlarını düşününce bu fikri kafasından atmıştı. Fakat o günlerde Şikago hakkında, Armour, Palmer, Field, Crane, Warren, Swift ve McCormick gibi büyük feodal aileler ve daha başkaları hakkında çok şey okumuştur; o zamandan beri Şikago ve New York'tan gelen hastalarının hiç de azımsanmayacak bir bölümü bu toplumsal sınıftandı.

“Nicole giderek daha da kötüleştii,” diye devam etti Warren. “Nöbet ya da ona benzer bir şey geçirmeye başladı; deli saçması laflar ediyordu. Ablası bu lafların bir kısmını kaydetti...” Warren defalarca katlanmış bir kâğıdı doktora uzattı. “Hepsi de tanıdığı ya da sokakta rastladığı erkeklerin –herhangi birinin– ona saldıracağı üzerine...”

Warren doktora kendi korkularından, huzursuzluklarından, benzer durumdaki ailelerin karşı karşıya kaldığı dehşetten, Amerika'daki başarısız tedavi çabalarından söz etti ve son olarak da inancını hiç kaybetmediğini ve denizaltı ablukasını yaparak kızını İsviçre'ye getirdiğini anlattı.

“... Bir Amerikan kruvazörülle geldik,” dedi hafiften gururlanarak. “Biraz da talihin yardımıyla bunu ayarlamam mümkün oldu. Ve şunu da söylemeliyim ki,” dedi özür dilercesine, “dedikleri gibi, para mesele değil.”

“Elbette değil,” diye onayladı Dohmler soğuk soğuk.

Doktor Dohmler onun neden ve hangi konuda yalan söylediğini merak ediyordu. Bu izlenim doğru değilse bile, bu tüvit takım elbiseli, yakışıklı adamın bir sporcu rahatlığıyla koltuğa çöktüğünden beri odaya yayılan sahtekârlık havasına ne demeliydi? Bu hüznü şubat gününde dışarıda, parkın daracık yollarında, bir trajedi, kanadı bir şekilde kırılmış minik bir kuş vardı; içerideyse bir çürümüşlük, bir sahtekârlık havası.

Doktor Dohmler İngilizce “Şimdi, birkaç dakika kızınızla konuşmak istiyorum,” dedi, sanki kendi diliyle konuşması onu Warren’a yakınlaştıracakmış gibi.

Warren’ın kızını klinikte bırakıp Lozan’a dönmesinden birkaç gün sonra Doktor Dohmler’le Franz, genç kızın hasta kabul kartuna şu notu yazdılar:

*Diagnostic: Schizophrénie. Phase aiguë en décroissance. La peur des hommes est un symptôme de la maladie, et n’est point constitutionnelle... Le pronostic doit rester réservé.*¹⁰

Sonra, giderek artan bir merakla Bay Warren’ın söz verdiği ikinci ziyareti beklemeye başladılar.

Warren’dan ses seda çıkmıyordu. İki hafta sonra Doktor Dohmler bir mektup yazdı. Bu mektuba da cevap alamayınca o günlerde “folie”¹¹ kabul edilen bir şey yaptı; Vevey’deki Grand Hotel’e telefon açtı. Uşağından Bay Warren’ın Amerika’ya dönmek üzere bavullarını toplamakta olduğunu öğrendi. Bu telefonun kliniğe kırk İsviçre frankına mal olacağını uşağa hatırlattığında, ataları Tuileries’i savunmuş olan İsviçre muhafızının kani tutuştu ve Doktor Dohmler’e yardımcı oldu. Bay Warren nihayet telefonun diğer ucundaydı.

“Mutlaka sizinle görüşmem gerekiyor. Kızınızın sağlığı buna bağlı. Ben sorumluluk alamam.”

“Bakın Doktor, bu tamamen sizin işiniz. Acilen Amerika’ya çağrıldım.”

Doktor Dohmler bugüne kadar bu kadar uzakta biriyle konuşmamıştı, ama öyle kesin bir dille ultimatoma verdi ki telefonun diğer ucundaki acılı Amerikalı pes etmek zorunda kaldı. Zürih Gölü’ne yaptığı bu ikinci ziyaretten yarım saat sonra Warren gözyaşlarına boğulmuştu. Zayıf omuzları, üzerine tam oturan paltosunun altında hıçkırıklarla sarsılıyor ve Lemman Gölü’ne yansıyan güneşten daha kırmızı gözlerle utanç verici hikâyesini anlatıyordu.

10 (Fr.) Teşhis: Bölünmüş kişilik. Hastalık aşaması akut ve aşağı yönlü. Erkeklerden duyulan korku hastalığın semptomlarından, ancak bünyesel değil... Hastalığın seyri takip edilmelidir. (Yazarın notu.)

11 (Fr.) “Çılgınlık, savurganlık.”

“Oldu işte,” dedi boğuk bir sesle. “Nasıl olduğunu bilmiyorum... hiç bilmiyorum.

Annesi öldüğünde Nicole daha küçücük bir çocuktur. Her sabah yatağına gelirdi, bazen yatağımda uyurdu. Onun için çok üzülüyordum. Ne zaman otomobille ya da trenle bir yere gitssek el ele tutuşurduk. Bana şarkılar söylerdi. ‘Bugün başka kimseyle ilgilenmeyelim – sadece birbirimizin olalım - bu sabah sen benimsin,’ derdik.” Sesine acı bir alaycılık geldi. “İnsanlar mükemmel bir baba-kız olduğumuzu söylerdi – bizi görenlerin gözleri dolardı. İki sevgili gibiydik – sonra birden iki sevgili olduk – ve bu olduktan on dakika sonra bir kurşunla beynimi patlatmak istedim. Ancak ahlâksız, yoz biri olduğumdan sanırım, bu cesareti kendimde bulamadım.”

“Peki, sonra?” dedi Doktor Dohmler, yeniden Şikago’da sahip olabileceği kliniği ve otuz yıl önce Zürih’te kelebek gözlüklerinin üzerinden kendisini süzen soluk benizli adamı düşünerek. “Bu şey devam etti mi?”

“Yo, hayır! Olaydan hemen sonra Nicole sanki buz kesmişti. ‘Zararı yok, zararı yok, babacığım. Önemli değil, zararı yok,’ dedi sadece.”

“Olumsuz bir sonuç doğurmadı mı?”

“Hayır.” Warren bir kez daha sarsılarak hıçkırdı; birkaç kez sümküdü. “Ama şimdi pek çok olumsuz sonuca yol açtığı anlaşılıyor.”

Dr. Dohmler artık bütün hikâyeyi biliyordu. Orta sınıflara has koltuğunda geriye yaslanıp içinden öfkeyle, “Hödük!” dedi – yirmi yıldır yargılamak amacıyla kullandığı, pek az bayağı sözcükten biriydi bu. Sonra şöyle devam etti:

“Geceyi Zürih’te bir otelde geçirmenizi ve sabah beni görmeye gelmenizi istiyorum.”

“Sonra ne yapacağım?”

Doktor Dohmler kollarını “Ne bileyim?” der gibi iki yana açtı.

“Şikago’ya dönebilirsiniz.”

“Artık nerede durduğumuzu öğrenmiştik,” diye devam etti Franz. “Dohmler, Warren’a uzun bir süre, en az beş yıl kızımdan uzak kalmayı kabul ederse tedaviyi üstlenebileceğimizi söyledi. Warren ilk umutsuzluk krizini atlattıktan sonra, daha çok olayın Amerika’da duyulup duyulmayacağıyla ilgileniyor gibi görünüyordu.”

“İzlenecek yöntemi belirleyip beklemeye başladık. Hastalığın seyri kötüydü – bildiğin gibi bu yaşta iyileşme oram, hatta hastanın yeniden topluma katılmasını sağlayacak kadar bile iyileşme oranı çok düşüktür.”

“İlk mektuplar gerçekten kötü görünüyordu,” dedi Dick.

“Çok kötü – çok tipik. İlk mektubun bu kliniğin kapısından dışarı çıkmasına izin verip vermemekte çok tereddüt ettim. Sonra bunun, burada yaptığımız işi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüm. O mektuplara cevap vermen büyük incelikti.”

Dick iç geçirdi. “Öyle güzel bir yaratıktı ki – zarfların içine kendisine ait fotoğraflar koyuyordu. Bar-sur-Aube’da ilk bir ayda yapacak pek bir işim yoktu. Mektuplarımda bütün söylediğim ‘İyi bir kız ol ve doktorların sözünden çıkma’ oldu.”

“Bu kadarı yeterliydi – böylece dışarıda düşüneceği birini bulmuş oldu. Bir süre hiç kimsesi yoktu – sadece ona pek yakın görünmeyen bir kız kardeş. Bundan başka onun mektuplarım okumak bizim de işimize yarıyordu – ne durumda olduğunu ölçebiliyorduk.”

“Buna sevindim.”

“Ne olduğunu şimdi anladın mı? Kızcağz senin suç ortağın olduğu duygusuna kapıldı – bu durum, çalışmamız açısından bir sıkıntı yaratmadı, tam tersine ruh sağlamlığını ve karakter gücünü değerlendirmemize yardımcı oldu. İlk o travmayı yaşadı. Sonra onu bir yatılı okula gönderdiler; orada kızların konuşmalarını dinlerken, salt kendini koruma güdüsüyle suç ortaklığı yapmamış olduğu yolunda bir fikir geliştirdi – oradan da kolayca, erkekleri ne kadar sevip, onlara ne kadar güvenirsen onların o kadar şeytanlaştığı bir hayal dünyasına kaydı.”

“O – o korkunç olayı hiç doğrudan anlattı mı?”

“Hayır. Ashında, normal görünmeye başladığı geçen ekimde kendimizi bir açmazda bulduk. Otuzunda olsaydı, bırakırdık, kendi kendini iyileştirsin, ama o kadar genç ki içine kapanmasından korktuk. Böylece Doktor Dohmler onu karşısına alıp açıkça konuştu; ‘Kendine karşı bir sorumluluğun var artık. Başından geçenler, her şeyin bittiği anlamına gelmez, hayatın daha yeni başlıyor,’ vesaire. Nicole’ün müthiş bir zekâsı var. Ona biraz Freud okuttuk; fazla bir şey değil. Çok ilgisini çekti. Burada onu herkes seviyor. Ama çok sessiz.” Franz biraz tereddüt ettikten sonra ilave etti: “Sana Zürih’ten bizzat yolladığı son mektuplarında ruhsal durumunu ve geleceğe ilişkin planlarım aydınlatacak bir şeyler var mı diye merak ediyoruz.”

Dick bir süre düşündü.

“Hem evet hem hayır – istersen mektupları sana getiririm. Umutlu ve yaşamaya aç görünüyor, hatta biraz romantik. Bazen ‘geçmiş’ten hapiste yatmış biri gibi söz ediyor. Ama suçu mu, hapsedilmesini mi, yoksa tüm yaşadıklarını mı ima ettiğini anlayamıyorsun. Gerçekte ben onun için neyim ki? Bir silüet, bir tür manken; başka bir şey değil.”

“Elbette, durumunu tam olarak anlıyorum ve sana minnettarlığımı bir kez daha ifade ediyorum. Sen onu görmeden önce benim seni görmek istememin nedeni bu.”

Dick güldü.

“Beni gördüğünde boynuma atılacağını mı sanıyorsun?”

“Hayır, sanmıyorum. Ama ihtiyatlı davranmanı istiyorum. Kadınlar seni çok çekici buluyor, Dick.”

“Öyleyse Tanrı yardımcım olsun! Merak etme. İhtiyatlı davranmakla kalmayıp itici de olacağım – onu görmeye gitmeden önce sarımsak çiğneyeceğim ve sürekli olarak üç günlük sakalla dolaşacağım. Beni görünce kaçacak delik arayacak.”

Dick’i ciddiye alan Franz, “Sarımsak olmaz!” dedi. “Kariyerini tehlikeye atamazsın. Ama sanırım şaka yapıyorsun.”

“... biraz da topallarım. Ayrıca yaşadığım yerde doğru dürüst bir küvet de yok.”

“Anlaşıldı, şaka ediyorsun.” Franz rahatlamıştı – ya da rahat-

lamış gibi yapıyordu. “Şimdi bana kendinden ve planlarından söz eder misin?”

“Bir tek planım var, Franz. O da iyi bir psikolog olmak – belki gelmiş geçmiş psikologların en iyisi.”

Franz gülümsedi, ama bu kez Dick’in şaka yapmadığını anlamıştı.

“Çok güzel – ve çok Amerikan,” dedi. “Bu bizim için daha zor.” Ayağa kalkıp balkon penceresine doğru gitti. “Buradan bütün Zürih’i görüyorum; tam karşıdaki Gross-Müster’in çan kulesi. Mahzeninde dedem gömülü. Sonra, köprünün ötesinde, bir kilisede gömülmeyi reddetmiş olan atalarımın Lavater yatıyor. Biraz ileride yine atalarımın saydığım Heinrich Pestalozzi’nin heykeli ve Doctor Alfred Escher’inki var. Ve hepsinin üstünde de Zwingli – sürekli olarak bir kahramanlar panteonuyla karşı karşıyayım.”

“Anlıyorum.” Dick de ayağa kalktı. “Sadece yüksekte atıyordum. Sil baştan yapıyorum. Fransa’daki Amerikalıların çoğu memlekete dönmeye can atıyor, ben hariç. Yıl sonuna dek askeriyeden maaş almak için bir üniversitedeki derslere devam etmem yeterli. Düşünebiliyor musun, geleceği düşünen ve gelecekteki büyük adamları için yatırım yapan bir hükümet... Sonra babamı görmek için bir aylığına Birleşik Devletler’e gideceğim ve geri döneceğim. Bir iş teklifi aldım.”

“Nereden?”

“Rakibinizden – Interlacken’daki Gisler Kliniği.”

“Hiç tavsiye etmem,” dedi Franz. “Bir yılda bir düzine genç doktoru işe alıp çıkardılar. Gisler’in kendisi manik depresif; kliniği karısıyla karısının aşığı yönetiyor – bunların aramızda kalması gerektiğini söylememe gerek yok.”

“Senin şu Amerika projesi ne âlemde?” diye sordu Dick gülererek. “New York’a gidip milyarderler için modern bir klinik kuracaktık.”

“Öğrenci hayalleri işte...”

Dick akşam yemeğini Franz’ın tepenin eteğindeki şalesinde, Franz, karısı ve çiftin yanık lastik kokulu küçük köpekleriyle birlikte yedi. Bütün akşam Dick içinin daraldığı hissetti. Bu-

nun nedeni bu mütevazı şalenin kısıtlayıcı atmosferi ya da tam öngörül­düğü gibi çıkan Frau Gregorovius olmayıp, Franz'da hissettiği ani ufuk daralmasıydı. Dick için sade yaşam bambaşka bir şeydi: önceden belirlenmiş bir amaca ulaşmanın; hatta kendi kendini besleyen bir şanı devam ettirmenin aracıydı, ama hayatı miras alınmış bir takım elbise boyutlarına bile bile indirgemek düşün­ülebi­lecek bir şey değildi. Franz'la karısının evdeki tavır ve hareketleri zarafetten yoksundu ve bu dar alanda macera ru­hundan eser yoktu. Fransa'daki savaş sonrası aylar ve debdebe­li Amerikan hayat tarzının himayesinde yapılan savurgan nakde çevirmeler Dick'in bakış açısını etkilemişti. Ayrıca erkekler ol­sun, kadınlar olsun onu fazlasıyla el üstünde tutmuşlardı ve bel­ki de onu büyük İsviçre saatinin merkezine geri getiren şey, bu­nun ciddi bir adam için pek de iyi olmadığına dair bir sezgiydi.

Her tarafı saran karnabahar kokusundan giderek daha faz­la rahatsız olmasına rağmen Kaethe Gregorovius'a onu çeki­ci bulduğunu hissettirmeyi başardı – aynı zamanda da yüzey­selleşmeye eğilimi olduğunu görerek kendisinden nefret etti.

“Tanrım, neticede ben de mi herkes gibiyim?” Bir türlü ak­lından çıkaramadığı bu soru bütün gece uykusunu kaçırdı. “Ben de mi herkes gibiyim?”

Bunlar şüphesiz bir sosyalistin düşünceleri değildi, ama dün­yanın en nadir mesleklerinden birini seçmiş birine fevkalade uy­gundu. Gerçek şu ki aylardan beri gençlik rüyalarıyla hesaplaş­maya çalışıyordu; insan artık inanmadığı şeyler için ölmeli miydi, ölmemeli miydi? Zürih'te uykusuz geçirdiği gecelerde, saba­ha yakın, sokağın karşı tarafındaki sokak lambasının aydınlatığı meçhul bir mutfağa gözlerini dikip iyi bir insan olmak istediğini düşünürdü, nazik olmak isterdi, cesur ve bilge olmak... ancak bunlar fevkalade zor şeylerdi. Becerebilirse, sevilme­k de isterdi.

5

Merkez binanın verandası, duvar kâğıtlarının karanlık gölgele­ri ve demir sandalyelerin glayöl tarhına kadar uzanan fantastik gölgeleri dışında, açık balkon pencerelerinden düşen ışıkla ay-

dinlanmıştı. Odadan odaya dolaşan insanlardan biri olan Bayan Warren önce pek göze çarpmıyordu, ama Dick'i fark ettiğinde diğerlerinin arasından sıyrılıp ortaya çıktı; eşiği aşip verandaya adım atarken yüzüne düşen odanın ışığını beraberinde dışarı taşıdı. Bütün hafta kulaklarında çağıldayan, kavrulan gökyüzünü, vahşi gölgeleri anlatan yaz şarkılarının ritmiyle ahenkle yürüyordu; Dick'in gelmesiyle kulaklarındaki müziğin şiddeti öyle yükseldi ki genç kız neredeyse mırıldanmaya başlayacaktı.

"Nasılısınız, Yüzbaşı?" diye sordu. Bakışlarını genç adamlardan kaçırarak istiyor, ama başaramıyordu. Sanki bakışları birbirine dolaşmıştı. "Burada, dışarıda oturalım mı, biraz?" Kıpırdamadan durup bakışlarını bir süre hızla etrafta gezdirdi. "Neredeyse yaz geldi."

Peşi sıra bir kadın daha verandaya çıkmıştı; omuzlarına bir şal atmış, tıknaz bir kadın. Nicole kadını tanıttı: "Señora..."

Franz izin isteyip ayrıldı; Dick üç sandalye çekti.

"Çok güzel bir gece," dedi Señora.

"*Muy bella*,"¹² diye ona katıldı Nicole; sonra Dick'e, "Burada çok kalacak mısınız?" diye sordu.

"Burada derken Zürih'i kastediyorsanız, evet uzun bir süre buradayım."

"İlk gerçek bahar gecesi," diye iç geçirdi Señora.

"Kalıcısınız yani?"

"En azından temmuza kadar."

"Ben haziranda gidiyorum."

"Haziran ayı burada çok güzel geçer," dedi Señora. "Haziranda burada kalmalısınız, temmuzda havalar çok ısınınca gidersiniz."

Dick, "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu Nicole'e.

"Kız kardeşimle birlikte bir yere gideceğiz – heyecan verici bir yere, umarım, çünkü çok zaman kaybettim. Ama belki de ilkin sessiz sakin bir yere gitmemi uygun görürler – belki Como'ya. Siz de Como'ya gelsenize."

"Ah, Como..." diye söze başladı Señora.

Binanın içinde ansızın bir üçlü, Suppe'nin "Hafif Süvari"

12 (İsp.) "Çok güzel."

uvertürünü çalmaya başladı. Nicole bunu fırsat bilerek ayağa kalktı, Dick onun gençliği ve güzelliği karşısında içinin heyecanla dolduğunu hissetti, bir duygu seliyle altüst oldu. Nicole, dünyadaki bütün kaybeden gençlerin insanın içine işleyen o çocuksu gülümsemesiyle gülümsedi ona.

“Müzik çok gürültülü, ne dediğimiz anlaşılmıyor, biraz yürüylim mi? *Buenas noches*, Señora.”¹³

“İy geceler... iy geceler.”

İki basamak inerek biraz ileride koyu bir gölgeye dalan bir patikaya girdiler. Genç kız Dick'in koluna girdi.

“Kız kardeşimin Amerika'dan gönderdiği birkaç taş plajım var,” dedi. “Bir daha geldiğinizde size dinletirim; kimse- nin duymayacağı bir yer keşfettim, gramofonu oraya koyarız.”

“Çok güzel olur.”

“Hindustan'ı biliyor musunuz?” dedi Nicole, hüzünlü bir sesle. “Ben hiç duymamıştım, ama çok sevdim. Bir de ‘Why Do they Call Them Babies’ ile ‘I’m Glad I Can Make You Cry’ var. Sanırım bütün bu şarkılarla Paris'te dans etmişsinizdir?”

“Hiç Paris'te bulunmadım.”

Genç kızın krem rengi elbisesi yürüdükçe bir maviye bir griye çalıyor, sapsarı saçları Dick'in gözünü kamaştırıyordu. Ne zaman dönüp Nicole'e baksa genç kız hafifçe gülümsüyor, yol kenarındaki ark lambalarının aydınlığına girdiklerinde yüzü bir melek gibi ışık saçıyordu. Dick onu bir partiye götürmüş gibi Nicole ona her şey için teşekkür etti. Dick genç kızla ilişkileri konusunda kuşkuya düştükçe, onun kendine güveni artıyor, bütün hareketlerinden canlılık ve neşe akıyordu.

“Artık her istediğimi yapmama izin veriyorlar,” dedi Nicole. “Size iki güzel parça dinleteceğim: ‘Wait Till the Cows Come Home’ ve ‘Good-by, Alexander’.”

Dick bir sonraki hafta kliniğe daha geç gitti; Nicole onu Franz'm evinden çıkınca takip ettiği patikanın üzerinde bekliyordu. Kulaklarını açıkta bırakacak şekilde arkaya atılmış saçları omuzlarına öyle dökülüyordu ki yüzü ormanda saklanan birinin ansızın ay ışığına çıkması gibi bu saçların arasından o

13 (İsp.) İy geceler, Señora.

anda dışarı fırlamış gibi görünüyordu. Bilinmezlik genç kıızı teslim almıştı; Dick onun bir geçmişi olmamasını, içinden çıkıp geldiği gecedan başka gidecek yeri olmayan kayıp bir kız olmasını ne kadar isterdi! Nicole onu gramofonu sakladığı yere götürdü; atölyenin köşesini döndüler, bir kayayı turmandılar ve ayaklarının ucunda kilometrelerce, kilometrelerce uzanan geceye karşı sırtlarını alçak bir duvara vererek oturdular.

Şimdi Amerika'daydılar, Dick'i dayanılmaz bir Don Juan olarak gören Franz bile bu kadar ileri gidebileceklerini hayal edemezdi. Ah, ne kadar hüznüydüler, *cancağızım*; birbirlerine kavuşmak için ne büyük bir sabırsızlıkla taksi aramışlardı. Nasıl da gülümsüyorlardı, *cancağızım*, sanki gülümsemekten başka bir şey yoktu akıllarında. Hindistan'da karşılaşmışlar ve kısa bir süre sonra tartışmışlardı; kimse nedenini bilmiyor, kimse aldırmiyordu... sonunda birisi gitmiş, diğeri gözyaşlarına boğulmuştu, çünkü kendini çok mutsuz hissediyordu, *cancağızım*, yalnız ve terk edilmiş hissediyordu.

Kayıp zamanları ve gelecekteki kavuşma umutlarını akla getiren basit melodiler yavaşça Valais gecesinin üzerine yükseliyordu. Gramofonun sustuğu anlarda sahneyi bir cırcır böceğinin tek notalık şarkısı dolduruyordu. Çok geçmeden Nicole gramofonu durdurdu ve Dick'e şarkı söylemeye başladı.

*"Bir gümüş dolar bırak yere
Göreceksin yuvarlanır
Çünkü dolar yuvarlaktır..."*

Genç kızın hafifçe araladığı dudaklarında nefes belirtisi yoktu. Dick ansızın ayağa kalktı.

"Ne oldu? Şarkımı beğenmediniz mi?"

"Elbette beğendim."

"Bunu evimizdeki aşçı öğretmişti:

*"Bir kadın asla bilmez
Bulduğu erkeğın değerini
Ta ki onu reddedinceye kadar..."*

“Beğendiniz mi?”

Genç kız Dick’e gülümseyerek bakıyordu ve Dick biliyordu ki genç kız bu tebessümle içindeki en iyi şeyleri toparlayıp kendisine sunuyor ve karşılığında hiçbir şey beklemiyor, ya da çok az şey bekliyordu; basit bir cevap karşılığında, onun kendisiyle aynı tepkileri verdiğine dair bir güvence karşılığında bütün varlığını vaat ediyordu. Etraftaki söğüt ağaçlarından ve ötesindeki karanlığa gömülmüş dünyadan gelen bir tatlılık, yavaş yavaş genç kıza doğru akıyordu.

Nicole de ayağa kalktı, gramofona takılıp sendeledi ve Dick’in omzuna tutunup çok kısa bir süre ona yaslandı.

“Bir plağım daha var,” dedi. “... ‘So Long, Letty’yi duymuş muydunuz? Sanırım, duymuşsunuzdur.”

“Gerçekten, anlamıyorsunuz... Hiçbirini duymadım.”

Ne tanıdım ne kokladım ne de tattım diye eklemeliydi; sadece kapalı odalarda alev yanaklı kızlar tanıdım. 1914’te New Haven’da tanıdığı genç kızlar, bir oğlanı öptüklerinde “İşte” derler, ellerini onun göğsüne koyup iterlerdi. Şimdi, felaketten kıl payı kurtulmuş bu enkaz, ona bütün bir kıtanın özünü sunuyordu...

6

Dick onu tekrar mayıs ayında gördü. Zürih’te yedikleri öğle yemeği ihtiyatlı bir havada geçti; anlaşılan mantığı onu genç kızdan uzaklaştırmıştı. Yine de yan masadaki bir yabancı ısrarla genç kıza baktığında, Dick ona doğru dönüp medeni ama tehditkâr bir tavırla gözlerini ona dikti ve başını başka tarafa çevirmesini sağladı.

“Bir dikizci sadece,” diye açıkladı neşeyle. “Elbisenize bakıyordu. Neden bu kadar çok elbiseniz var ki?”

“Kız kardeşimin dediğine göre babaannemin ölümünden beri çok zenginmişiz,” diye açıkladı genç kız alçakgönüllülükle.

“Anlaşıldı. Bağışlandınız”

Dick, Nicole’ün gençlere özgü övünçlülüğünden, küçük sevinçlerinden, lokantadan ayrılırken hol aynasındaki görüntü-

sünü seyrederek oyalanmasından zevk alacak kadar ondan yaşlıydı. Nicole'un kendisini güzel ve zengin bulduğunda, eliyle yeni oktavlara uzamyormuş gibi yaptığı hareketten keyif alıyordu. Büyük bir dürüstlikle, genç kızı kendisine dair her türlü saplantıdan kurtarmaya çalışıyor; onun kendisi dışında bir mutluluk ve özgüven inşa etmesinden büyük memnuniyet duyuyordu. Ancak, sorun şu ki Nicole her şeyi mersin çelenkleri gibi, Tanrılara sunulan adaklar gibi eninde sonunda Dick'in ayaklarına getiriyordu.

Yazın ilk günlerinde Dick kendini Zürih'e iyice alışmış hissediyordu. Broşürlerini ve askerdeyken yaptığı çalışmalarını "Ruh Hekimleri için Ruhbilim" adlı kitabının gözden geçirilmiş yeni baskısına temel olacak şekilde düzenlemişti. Bir yayıncı bulduğu kanaatindeydi, Almanca hatalarını düzeltecek yoksul bir öğrenciyle anlaşma yapmıştı. Franz işi aceleye getirdiğini düşünüyordu, ama Dick seçtiği konunun son derece mütevazı olduğunu ileri sürüyordu.

"Aylarca uğraşsam da yeni bir şey öğrenemeyeceğim," diye ısrar etti Dick. "Bu alanın temel bilimlerden olmamasının tek nedeni, bana öyle geliyor ki, somut verilere dayanmıyor olması. Bu mesleğin zaafı ise biraz kırılabilir ve kırgın insanları kendine çekmesi. Böyle bir insan bir kez mesleğe girdi mi kendini sağlam ve güven veren duvarlar içinde hissediyor. Klinik çalışmalar, 'pratik' onun kendi zaaflarını telafi etmesine imkân veriyor ve sonunda mücadele etmeden savaşı kazanıyor.

"Senin için Franz, durum bunun tam tersi. İyi bir psikiyatristsin, çünkü sen daha doğmadan kader sana bu mesleği uygun görmüş. Mesleğin 'çekimine' kapılmadığın için Tanrıya şükretmelisin. Benim psikiyatrist olmamın nedeni Oxford'da, St. Hilda kolejinde bir kızla aynı derslere girmek istememdi. Belki biraz banalleşiyorum ama beş on bardak birayla halihazır-daki fikirlerimden vazgeçmek niyetinde değilim."

"Anlaşıldı," dedi Franz. "Sen Amerikalısın. Mesleki bakımdan zarar görmeden bunu yapabilirsin. Ben bu tür genellemelerden hoşlanmıyorum. Yakında 'Meslekten Olmayanlar İçin Derin Düşünceler' gibisinden, üzerinde fazla düşünmeyi gerek-

tirmeyecek basit kitaplar yazarsan hiç şaşmam. Babam hayatta olsaydı, Dick, sana bakar ve homurdanırdı. Peçetesini alır, özenle katlar, peçete kutusundaki halkasına takardı, şuraya” –üzerine bir yabancı domuz başı kazınmış koyu renkli ahşap kutuyu havaya kaldırdı– “sana bakar ve ‘Neye yarar?’ diye düşünürdü, sonra durup yemiden homurdanırdı. Ve böylece yemeğin sonunu getirirdik.”

“Tamam,” dedi Dick ters ters. “Bugün yalnızım. Ama bir gün gelecek, göreceksiniz yalnız olmayacağım. O zaman ben de babanız gibi homurdanarak peçetemi katlayacağım.”

Franz bir süre susup bekledi.

“Hastamız hakkında ne diyorsun?” diye sordu.

“Bilmem ki.”

“Şimdiye kadar bir karara varmış olmalıydın.”

“Ondan hoşlanıyorum. Çekici bir kız. Ne yapmamı istiyorsun – onu alpyıldızı toplamaya götürmemi mi?”

“Hayır. Madem bilimsel kitaplar yazıyorsun, onun hakkında bir fikir edinmişsindir diye düşündüm.”

“... hayatımı ona adamamı mı?”

Franz, mutfaktaki karısına seslendi.: “*Du lieber Gott! Bitte, bringe Dick noch ein Glas-Bier.*”¹⁴

“Dohmler’le görüşeceksem, başka içmeyeyim.”

“Biz en doğrusunun bir program yapmak olduğunu düşünüyoruz. Dört haftadır buradasm – belli ki kız sana âşık. Normal şartlarda bu bizi ilgilendirmezdi, ama burada, klinikte, bizi de ilgilendiriyor.”

“Doktor Dohmler ne derse yapacağım,” dedi Dick.

Ama Dohmler’in meseleyi aydınlatacağına pek inanmıyordu; durum yeni bir unsur içeriyordu: Dick’in kendisini. Bu yeni unsur nasıl hesaba katılacaktı? Iradesi dışında, mesele onu ilgilendirir hale gelmişti. Bu ona çocukluğundaki bir olayı hatırlatıyordu; evdeki herkes gümüş dolabının kayıp anahtarını umutsuzca ararken, bir tek o biliyordu anahtarın annesinin konsolunun üst çekmecesinde bir deste mendilin altında olduğunu. O gün tam manasıyla felsefi bir tarafsızlık hissetmişti;

14 (Alm.) “Tanrım! Lütfen, Dick’e bir bardak bira daha getir.”

şimdi Franz'la birlikte Profesör Dohmler'in bürosuna girerken de aynı duygular içindeydi.

Profesörün, güzel eski bir evin verandasındaki asmaları andıran biçimli favorilerin çevrelediği güzel yüzü Dick'i yumuşattı. Dick daha yetenekli insanlar tanıyordu, ama hiçbiri Dohmler'in klasında değildi. (Altı ay sonra, Dohmler'in, favorileri kollalı yakasının üstünde, narin gözkapakları onca mücadeleye tanıklık etmiş gözlerinin üzerine ebediyen kapanmış vaziyette, karanlık verandada yatan cansız bedenini gördüğünde de aynı şeyleri düşünecekti.)

“... İyi günler, efendim.” Askerdeymiş gibi hazır olda durdu.

Profesör Dohmler sakın bir tavırla parmaklarını birbirine kenetledi. Franz yarı irtibat subayı, yarı sekreter edasıyla konuşmaya başladıysa da amiri cümlelerin ortasında sözünü kesti.

“Belirli bir ilerleme kaydettik,” dedi Dohmler yumuşak bir sesle. “Bu noktadan sonra bize en iyi yardım edecek kişi sizsiniz, Doktor Diver.”

Hazırlıksız yakalanan Dick itiraf etti: “Ben kendimi pek öyle hissetmiyorum.”

“Kişisel tepkileriniz beni ilgilendirmiyor,” dedi Dohmler. “Benim ilgilendiğim ‘duyguların bir başkasına yönlendirilmesi’ denen şeye (Dohmler burada Franz'a kısa, alaycı bir bakış fırlattı, Franz da aynı şekilde karşılık verdi) son verilmesi. Bayan Warren elbette iyiye gidiyor, ne var ki bir trajedi olarak yorumlayabileceği şeyi atlatacak durumda değil.”

Franz yeniden konuşmaya başladı, ama Doktor Dohmler ona susmasını işaret etti.

“Durumunuzun zorluğunu anlıyorum.”

“Gerçekten zor.”

Profesör Dohmler arkasına yaslanıp gülmeye başladı. Kahkahası sona ererken küçük, gri gözleri parladı; “Belki siz de duygusal bir yakınlık duyuyorsunuzdur.”

Doktorun, kendisini konuşturmaya çalıştığını anlayan Dick de gülmeye başladı.

“Nicole çok güzel bir kız – kim olsa ona kapılır. Ama benim böyle bir niyetim yok.”

Franz bir kez daha konuşmaya çalıştı. Dohmler, Dick'e yönelttiği bir soruyla onu bir kez daha susturdu. "Zürih'ten ayrılmayı düşündünüz mü?"

"Zürih'i terk edemem."

Doktor Dohmler Franz'a döndü: "O halde Bayan Warren'ı uzaklaştıralım."

"Nasıl uygun görürseniz, Profesör Dohmler," dedi Dick. "Gerçekten de müşkül bir durum."

Profesör Dohmler, koltuk değneğinden destek alan bacaksız bir adam gibi kendini yukarı çekti.

"Ama mesleki bir durum," dedi sesini yükselterek.

Dohmler gök gürültüsünü andıran sesinin odadaki yankısının dinmesini beklerken içini çekerek kendini yeniden koltuğuna bıraktı. Dick, görüşmenin doruk noktasının yaklaşmakta olduğunu hissetti; daha fazla dayanabileceğinden emin değildi. Gök gürültüsü dindiğinde Franz söze girmeyi becerdi.

"Doktor Diver karakter sahibi bir insandır," dedi. "Sorunu enine boyuna düşünüp, kabul edilebilir bir çözüm bulacağından hiç kuşkusuz yok. Bana kalırsa kimsenin bir yere gitmesine gerek kalmadan bizimle burada işbirliği yapabilir."

Profesör Dohmler, "Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Dick'e.

Dick ne cevap vereceğini bilemiyordu; aynı zamanda Dohmler'in sorusunu izleyen sessizliğin sonsuza kadar devam etmeyeceğinin de farkındaydı; ansızın içindikileri döktü.

"Sanırım ona âşığım – onunla evlenmeyi bile düşündüm."

Franz dişlerinin arasından, "Cık! Cık!" etti.

Dohmler, "Bekle," diye uyardı onu. Ama Franz daha fazla bekleyemezdi. "Ne! Ömrünün geri kalanını bir ruh hastasına doktorluk, hastabakıcılık vs. yapmaya mı adayacaksın? Sakın ha! Bu işlerin nereye vardığını çok iyi bilirim. Onda dokuzu ilk darbede yıkılır. İyisi mi, onunla bir daha görüşme!"

Dohmler, "Ne diyorsunuz?" diye sordu Dick'e.

"Franz haklı elbette."

Dick'in ne yapması gerektiği hususundaki tartışma sona erdiğinde vakit neredeyse akşamüstüydü; Dick son derece nazik davranacak, ama hiç umut vermeyecekti. Sonunda doktorlar ayağa kalktığına Dick pencereden dışarı baktı; hafif bir yağmur yağıyordu. Bu yağmurun altında bir yerlerde Nicole onu umutla bekliyor olmalıydı. Dick yağmurluğunun düğmelerini boğazına kadar ilikleyip, şapkasının siperliğini aşağı çekerek bürodan çıktı ve ana girişin saçağının altında Nicole'le burun buruna geldi.

"Sığınabileceğimiz yeni bir yer biliyorum," dedi genç kız. "Hastayken akşamları diğerleriyle beraber içeride oturmaya itiraz etmezdim. Söyledikleri şeyler bana normal görünürdü. Şimdi onların hasta olduğunu biliyorum ve bu – bu..."

"Yakında buradan gideceksiniz."

"Evet, çok yakında. Kız kardeşim Beth, herkes ona Baby der, bir iki haftaya kadar gelip beni bir yerlere götürecektir; sonra, son bir ay daha geçirmek için buraya döneceğim."

"Kız kardeşiniz sizden büyük mü?"

"Hem de epeyce. Yirmi dört yaşında – çok da İngiliz'dir. Londra'da halamla oturuyor. Bir İngiliz'le nişanlıydı, ama adam öldürüldü – onu hiç görmedim."

Yağmuru alt etmeye çalışan günün son ışıklarının aydınlatığı bu sisli gökyüzünün altında, genç kızın sarımtırak fildişi bir renge bürünen güzel yüzünde, Dick'in daha önce hiç görmediği bir vaat vardı. Bu yüksek elmacık kemikleri, coşkulu olmaksızın ziyade serinkanlı olduğunu düşündüren bu saydam, bu solgun ten, tıpkı ileride iyi bir yarış atı olacağı umudunu yaratan bir tayın eskizini anımsatıyordu – hayatı sadece gençliğinde değil, yetişkinliğinde de ekrana yansıtılacak bir yaratık. Bu yüz her yaşta güzel olacaktı; orta yaşta olduğu kadar ileri yaşlarda da; altyapısı ve malzemesi sağlamdı.

"Neden öyle bakıyorsunuz?"

"İleride çok mutlu olacağınızı düşünüyordum sadece."

Nicole tedirgin oldu; "Gerçekten mi? Pekâlâ, nasıl olsa işler bugünkünden daha kötüye gidemez."

Nicole, Dick'i sürüklediği odunlukta bağdaş kurarak oturdu. Sırtında *burberry* yağmurluk, ayaklarında golf ayakkabıları vardı ve nemli hava yanaklarına renk vermişti. Dick'in bakışlarına ciddiyetle karşılık verdi. Gururlu bir tavırla oturan Dick'in, arkasındaki ağaç direğe sırtını tam yaslamadığını fark etti. Onun şakacı ve neşeli hallerinden sonra hep kendini kontrol ederek kibar bir ciddiyete bürünen yüzünü inceledi; kırmızıya çalan İrlandalı yüzüyle uyumlu olan bu ciddiyet, kadınların çoğunun yaptığı gibi sorgusuz kabullendiği, saygılı bakışlarındaki düşünceli ifade, Nicole'ün en az bildiği, korktuğu, yine de keşfetmeye can attığı, Dick'in öteki yanıydı. Çalılmış, erkeksi yanı.

"Sonuçta bu kliniğin en azından dil bakımından faydası dokundu," dedi Nicole. "İki doktorla Fransızca, hastabakıcılarla Almanca, birkaç temizlikçi kadınla ve hastalardan biriyle İtalyanca ya da ona benzer bir şey konuştum, bir başkasından da biraz İspanyolca kaptım."

"Çok güzel."

Dick nasıl bir tavır takınması gerektiğini kendi kendine soruyor, ama tutarlı bir cevap bulamıyordu.

"... Ve müzik. Umarım, sadece *ragtime*'la ilgilendiğimi düşünmüyorsunuzdur. Her gün alıştırmaya yapıyorum. Son birkaç aydır Zürih'te müzik tarihi kursuna devam ediyorum. Aslında bana dayanma gücü veren buydu – müzik ve resim." Nicole ansızın eğilip ayakkabısının tabanından taşan bir deri parçasını kopardı, sonra başını kaldırıp "Tam şu andaki halinizle resminizi çizmek isterdim," dedi.

Genç kızın, onaylanacağı umuduyla hünerlerini sayıp dökmesi Dick'i hüzünlendirdi.

"Size gıpta ediyorum. Ben şu anda işimden başka hiçbir şeyle ilgilenemiyorum."

"Ah, sanırım bir erkek için iyi bir şey bu," dedi Nicole çabucak. "Ama bir kızın birçok küçük hüneri olması ve bunları çocuklarına aktarması gerekir."

"Sanırım, öyle," dedi Dick, kasıtlı bir ilgisizlikle.

Nicole bir süre sessiz sedasız oturdu. Dick, soğuk nevale ro-

lünü kolayca oynamak için onun konuşmaya devam etmesini isterdi, ama genç kızın çıtı çıkmıyordu.

“Artık iyileşmiş bulunuyorsunuz,” dedi Dick. “Geçmişini unutmaya çalışın; birkaç yıl hiçbir şeyde ölçüyü kaçırmayın. Amerika’ya dönün, sosyeteye katılın, âşık olun ve mutlu olmaya bakın.”

“Ben âşık olamam.” Hasarlı ayakkabısıyla üstüne oturduğu kütükten küçük bir toz bulutu kaldırdı.

“Elbette olabilirsiniz,” diye itiraz etti Dick. “Belki bir yılda değil ama er geç olacak bu; inanın bana.” Sonra acımasızca ilave etti: “Bir ev dolusu güzel çocukla normal bir hayatınız olur. Bu yaşta hastalığı tamamen atlatmanız bunu kanıtlıyor. İnanın bana genç bayan, dostlarınız bu dünyadan göçtükten çok sonra bile siz hâlâ dinç ve sağlıklı olacaksınız.”

Genç kız bu acı ilacı yutmaya, bu acımasız uyarıyı hazmetmeye çalışırken çektiği ıstırap gözlerinden okunuyordu

“Biriyle evlenebilecek duruma gelmem için çok uzun bir zaman geçmesi gerektiğini biliyorum,” diye uysalca mırıldandı.

Dick daha fazla konuşamayacak kadar üzgündü. Sert ve küstah tavrını yeniden takınabilmek için bakışlarını buğday tarlasına çevirdi.

“Tekrar ediyorum, son derece normal bir hayatınız olacak, buradaki herkes size güveniyor. Doktor Gregory’ye bakın. Sizinle o kadar övünüyor ki...”

“Doktor Gregory’den nefret ediyorum.”

“Etmemelisiniz.”

Nicole’ün dünyası paramparça olmuştu; ama bu henüz inşa edilmiş, kırılğan bir dünyaydı; yıkıntılar arasında, duyguları, içgüdüleri mücadeleye devam ediyordu. Umutlarını bir çiçek buketi gibi kuşanıp binanın girişinde beklemesinin üzerinden daha bir saat geçmiş miydi?

... Elbise, sakın buruşayım deme; düğme, ilikli kal; nergis, çiçek aç; hava, durgun ve yumuşak kal.

“Yeniden biraz eğlenebilmek ne güzel olurdu,” diye mırıldandı Nicole. Bir an için Dick’e ne kadar zengin olduğunu, ne büyük evlerde yaşadığını, gerçekte ne kadar değerli biri oldu-

ğunu anlatmak gibi umarsız bir düşünce geçti aklından – bir an için dedesi, at tüccarı Sid Warren oldu. Ama bütün değerleri birbirine karıştırmanın ayartıcılığına kapılmadı, hazinelerini yeniden Viktoryen odaların karanlığına sakladı – her ne kadar, yalnızlık ve acı dışında, artık bir evi olmasa da.

“Yağmur durdu. Kliniğe dönmeliyim.”

Dick, genç kızın yanında yürürken onun ne kadar mutsuz olduğunu hissediyor, yanaklarındaki yağmuru içmek istiyordu.

“Yeni plaklar geldi,” dedi Nicole. “Dinlemeye can atıyorum. Biliyor musunuz...”

* * *

O gece yemekten sonra Dick, aralarındaki küslüğe son vermeyi düşündü; ayrıca bu pis işe bulaşmasında az da olsa payı olan Franz'ın kıcını tekmelemek için büyük bir istek duyuyordu. Holde bekliyor ve gözleriyle bir bereyi takip ediyordu; Nicole gibi yağmur altında uzun süre beklemekten ıslanmış birinin değil, yakın zamanlarda kafatası ameliyatı geçirmiş birinin başını örten bir bereydi bu. Berenin altındaki gözler dikkatle etrafı süzüyordu; Dick'i fark edince ona doğru yaklaştı.

“*Bonjour, Docteur.*”

“*Bonjour, Monsieur.*”

“*Il fait beau temps.*”

“*Oui, merveilleux.*”

“*Vous êtes ici maintenant?*”

“*Non, pour la journée seulement.*”

“*Ah, bon. Alors – au revoir, Monsieur.*”¹⁵

Bereli bahtsız adam, bir sohbeti daha kazasız belasız atlatmaktan mutlu, uzaklaştı. Dick bekledi. Çok geçmeden merdivenlerden inen bir hastabakıcı mesajı verdi.

“Bayan Warren affınızı diliyor, Doktor. Bu akşam biraz uzanmaya karar verdi. Yemeğin, odasına servis edilmesini istiyor.”

15 (Fr.) “Selam, Doktor.” / “Selam, Bayım.” / “Hava çok güzel.” / “Evet, harikula-de.” / “Artık burada mısınız?” / “Hayır, sadece gününbirlik geldim.” / “Çok güzel – Görüşmek üzere, Bayım.”

Hastabakıcı Dick'in cevabını almak için oyalandı; âdeta Bayan Warren'm bu kararını çok tuhaf bulacağını bekler gibiydi.

"Anlıyorum, tamam..." Dick tükürüğünü yutmaya ve kalp atışlarını düzenlemeye çalışıyordu. "Umarım çabuk toparlar. Teşekkürler."

Şaşırmış ve huzursuz olmuştu. Yine de üstünden bir yük kalkmış gibiydi.

Franz'a, akşam yemeğine katılmadığı için onu mazur görmesini isteyen kısa bir not bırakarak dışarı çıktı ve tarlalar üzerinden yürüyerek tramvay durağına gitti. Akşamın cılız ışıkları raylarda ve jetonlu makinelerin camlarında parıldarken perona tırmandığı sırada her şeyin dönmeye başladığı izlenimine kapıldı; tramvay istasyonu ve klinik önden arkaya, arkadan öne inip çıkıyordu. Koktuğunu hissetti. Ayakkabılarının altında Zürih'in kaldırım taşları yeniden takırdamaya başladığında rahatladı.

Dick ertesi gün Nicole'den haber almayı umuyordu, ama ses çıkmadı. Hasta olmasından korktu; sonunda kliniği arayıp Franz'la konuştu.

"Dün ve bugün öğle yemeğine aşağı indi," dedi Franz. "Biraz düşünceli ve dalgın görünüyordu. Dün nasıl gitti?"

Dick cinsiyetleri birbirinden ayıran dipsiz uçurumun üzerinden atlamayı denedi.

"Bir yere varamadık, en azından ben varamadığımızı sanıyorum. Olabildiğince mesafeli davranmaya çalıştım, ama olup bitenler onu etkilemiş olsa da, samırım duygularını değiştirmeye yetmedi."

Belki de indirecek bir *coup de grâce* olmadığı için Dick'in gururu incinmişti.

"Hastabakıcısına söylediği bazı şeylerden, durumu anladığı sonucunu çıkarıyorum."

"Çok güzel."

"Bu, olabilecek en iyi şeydi. Öyle altüst olmuş gibi görünmüyor. Biraz üzüldü, o kadar."

"O halde, mesele yok."

"Hoşça kal, Dick. Yine beni görmeye gel. Arayı da uzatma."

Sonraki haftalarda Dick, büyük bir hoşnutsuzluk hissetti. Bu maceranın marazi başlangıcı ve zoraki başarısızlığı, ağzında yavan, metalik bir tat bırakmıştı. Nicole'ün duygularına karşı takınılan tavır kesinlikle insafsızdı – kendisine aynısı yapılırsa ne hissederd, bilmiyordu. Bir süreliğine her türlü mutluluk düşüncesinden uzak durmalıydı; rüyalarında genç kızı klinik civarındaki yollarda hasır şapkasını elinde sallayarak yürürken görüyordu...

Bir defasında onu gerçekten gördü; Palace Hotel'in yanından yürüyüp geçerken, son model bir Rolls Royce otelin yarım ay şeklindeki girişinde durdu. Yüz beygirlik arabanın devasa boyutlarına oranla hayli küçük görünen Nicole'le, ablası olduğunu tahmin ettiği genç bir kadın oturuyordu arabanın içinde. Nicole de onu gördü, dudakları korkuyla aralandı. Dick şapkasına dokunup yürümesine devam etti, ama öfkeli bir gümbürtü uzun süre onu takip etti; sanki Gross-Münster'in bütün cinleri, perileri peşine düşmüştü. Bu meseleyi kafasından atmak için bir inceleme yazısı kaleme almaya karar verdi; Nicole'ün takip etmesi gereken tedaviyi bütün ayrıntılarıyla yazdı; başlayacağı yeni hayatın kaçınılmaz streslerinin baskısıyla hastalığın yeniden nüksedebileceğini ileri sürdü – sonunda ortaya çıkan yazı, yazarı dışında okuyan herkesi ikna edebilecek yetkinlikteydi.

Bu çalışmanın başlıca sonucu işin içine duygularını ne kadar karıştırmış olduğunu anlaması oldu; o zaman duygularından arınmak için panzehirler bulmaya karar verdi. İlk panzehir, muhteşem tatilinde tanıdığı erkekleri Nice'den Coblenz'e kadar Avrupa'yı turlayarak umutsuzca arayan Bar-sur-Aube'daki santral memuru kızdı. Bir başkası ağustosta askeri bir gemiyle Amerika'ya dönmek üzere hazırlıklara başlamaktı. Bir üçüncüsüyse, Almanca konuşan psikiyatri dünyasına ağustosta sunacağı kitabının taslağı üzerine yoğunlaşmaktı.

Kitabının bir geçerliliği kalmamıştı; şimdi daha fazla ön hazırlık yapması gerekiyordu; bir değişim bursu bulabilirse zamanının çok daha büyük bir bölümünü hastalarına adayabilirdi.

Bu arada kafasında bir başka kitap vardı. Başlığı şöyle olacaktı: *Farklı Çağdaş Ekollerin Terminolojisiyle Teşhis Konacak Şekilde Krapaelin öncesi ve Krapaelin sonrası Bin Beş Yüz Vakanın İncelenmesi Temelinde Nevrozları ve Psikozları Homojen ve Uygulamalı Sınıflandırma Denemesi*. Sonra şu tumturaklı alt başlığı ilave edecekti: *Ve Bağımsız Olarak Ortaya Çıkmış Doktriner Altbaşlıkların Kronolojisi*.

Bu başlık Almancada çok heybetli olacaktı.¹⁶

Montrö'ye doğru yavaş yavaş pedal çeviren Dick, arada bir Jugenhorn'a¹⁷ ve kıyıdaki oteller arasından bir görünüp bir kaybolan göle ağzı bir karış açık bakıyor, gölden yansıyan parıltılar gözlerini kamaştırıyordu. Dört yıldan sonra ortalıkta boy gösteren İngiliz turistlerin farkındaydı; sanki bu kuşku uyandıran ülkede Almanlarca eğitilmiş çetelerin saldırısına uğramak üzerelermiş gibi gözlerinde bir dedektif kuşkusuyla dolaşıyorlardı. Dağdan sellerin taşıdığı alüvyonlar üzerinde her yerde bir uyanış, bir inşaat faaliyeti görülüyordu. Güneye indiğinde, Bern'de ve Lozan'da ona bu yıl Amerikalıların gelip gelmeyeceğini sormuşlardı heyecanla. "Haziranda gelmezlerse, ağustosa kadar gelirler mi?"

Deri şort, asker gömleği ve dağcılık ayakkabıları vardı üzerinde. Sırt çantasında ise koton bir takım ve yedek çamaşır. Glion hidrolik fünikülerinin girişinde, bisikletini kaydettirdi ve seksen derecelik yamaçtan aşağı yavaş yavaş gelen küçük böceği seyrederken terastaki büfeden bir ufak bira aldı. Eski sporcu formundan bir şey kaybedip kaybetmediğini görmek için kulağında kurumuş kanla, Tour de Pelz'e kadar son sürat gelmişti. Füniküler yavaşça istasyona yaklaşırken biraz alkol isteyip kulağını temizledi. Bisikleti vagona yükleninceye kadar bekle-

16 *Ein Versuch die Neurosen und Psychosen gleichmässig und pragmatisch zu klassifizieren auf Grund der Untersuchung von fünfzehn hundert pre-Krapaelin und post-Krapaelin Fällen wie sie diagnostiziert sein würden in der Terminologie von den verschiedenen Schulen der Gegenwart –Sonra şu tumturaklı alt başlık– Zusammen mit einer Chronologie solcher Subdivisionen der Meinung welche unabhängig entstanden sind.*

17 1934'teki ilk baskıda Jugenhorn iken, daha sonraki baskıda Krenzegg ile değiştirilmiştir. Aslında Kreuzegg olmalıydı – ç.n.

di, sonra sırt çantasını alt bagaja yerleştirerek kendisi de vagona girdi.

Alp trenlerinin üzerinde gittiği raylar, tanınmamak isteyen birinin şapkasına verdiği eğime eş bir eğimle inşa edilmiştir. Vagonun altındaki bölmeden su fışkırırken, Dick sistemin temelinde yatan fikrin yaratıcılığına şapka çıkardı, şimdi bir başka vagon dağın tepesinde su alacak ve frenler serbest bırakıldığında yer çekimiyle aşağı doğru inerken hafiflemiş olan bu vagonu yukarı çekecekti. Çok parlak bir fikirdi. Karşısındaki koltukta oturan bir İngiliz çift çelik halatı tartışıyordu.

“İngiltere’de yapılanların hepsi beş-altı yıl dayanır. İki yıl önce Almanlar bizden düşük fiyatla teklif verdiler, onların halatı ne kadar dayandı dersin?”

“Ne kadar?”

“Bir yıl, on ay. O zaman İsviçreliler bu halatı İtalyanlara sattılar. Onlar halatları pek o kadar sıkı denetlemiyorlar.”

“Bir halatın kopması İsviçre için trajedi olurdu.”

Kondüktör kapıları kapatıp meslektaşına telefon etti ve vagon, zümrüt yeşili tepenin üstündeki minnacık bir noktaya doğru sarsılarak harekete geçti. Alçak çatıları arkasında bıraktıktan sonra yolcular büyük bir gök perdede Valais, Vaud kantonu, İsviçre Savoy’u ve Cenevre manzaraları seyretmeye başladılar. Rhône nehrinin soğuk sularının serinlettiği gölün ortasında Batı dünyasının gerçek merkezi bulunuyordu. Gölün üstünde kuğular kayak gibi, kayıklar kuğu gibi yüzüyor, her ikisi de amansız bir güzellekle kendinden geçmiş gibi görünüyorlardı. Aydınlık bir gündü; güneş ışınları kıyıdaki çimenlerin ve Kursaal’ın beyaz kortlarının üzerinde parlıyordu. Kortlardaki oyuncuların gölgeleri yoktu.

Chillon’u ve kalesiyle birlikte Salagnon Adası’m gördüğünde Dick düşlere daldı. Füniküler sahildeki en yüksek evlerin üzerindeydi; her iki tarafta çiçekler ve gür bir bitki örtüsü yer yer bir renk cümbüşüne dönüşerek uzayıp gidiyordu. Sanki bir bahçenin içinden geçiyor gibiydiler ve vagona bir levha asılıydı: *Défense de cueillir les fleurs.*¹⁸

18 (Fr.) Çiçek koparmak yasaktır.

Yasaktı belki, ama çiçekler açık pencerelerden kendilerini onlara sunuyordu – Dorothy Perkins gülleri hafif titreyişlerle her vagona dalıyor, fünikülerin hareketiyle sonunda ait oldukları kümeye geri dönünceye kadar vagona kalmaya devam ediyordu. Ve gidenlerin yerini hemen yenileri alıyordu.

Ön kompartımanda bir grup İngiliz turist bir pencereden diğerine gidiyor, gökyüzünün genişliği karşısında hayranlıkla çığlıklar atıyorlardı. Bir ara bir karışıklık oldu – özür dileyerek yol isteyen ve Dick'in bulunduğu arka kompartımana geçen genç bir çifte yol vermek için ikiye ayrılmak zorunda kaldılar. Genç adam doldurulup duvara asılmış bir geyiğin gözlerine sahip bir İtalyan, kız ise Nicole'dü.

İki dağcı harcadıkları çabadan soluksuz kalmışlardı; İngilizleri iki yana sıkıştırarak kendilerine oturacak bir yer açarlarken, Nicole gülerek "Merhaba," dedi. Çok güzel görünüyordu; üzerinde bir değişiklik olduğunu Dick anında fark etti, bir saniye sonra bunun Irene Castle tarzı kısacık kestirdiği, lüle lüle kabartılmış ipek saçlarından kaynaklandığını anladı. Üzerinde toz mavi bir süveterle, beyaz bir tenis eteği vardı – mayısın ilk sabahının tazeliğine sahipti, klinikteki havasından eser kalmamıştı.

"Güm diye kondüktöre çarptık. Bir sonraki durakta bizi tutuklayacaklar," dedi Nicole nefes nefese. "Doktor Diver... Marmora Kontu..."

"Tanrım!" Nicole hızlı hızlı soluyarak yeni saçını düzeltti. "Kız kardeşim birinci mevki bileti aldı – bu onun için bir prensip meselesidir." Marmora ile bakiştılar; Nicole sesini yükselterek "Sonra birinci mevkinin kondüktörün tam arkasında, cenaze arabası gibi bir yer olduğunu gördük," diye bağırdı. "Bütün perdeleri yağmur yağıyormuş gibi çekmişler, hiçbir şey görünmüyor. Ama kız kardeşim çok asildir..." Nicole ve Marmora genç insanların suç ortaklığıyla yeniden güldüler.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu Dick.

"Caux'ya. Siz de mi?" Dick'in giysilerine baktı Nicole. "Ön vagona koydukları sizin bisikletiniz mi?"

"Evet. Pazartesi kıyaya iniyorum."

“Beni de gidonunda götürür müsünüz? Ciddi söylüyorum. Yani, bunu gerçekten yapar mısınız? Ne kadar eğlenceli olurdu.”

Marmora şiddetle karşı çıktı: “Ama ben sizi kollarımda aşağı indireceğim. İsterseniz tekerlekli patenle götürürüm ya da iyisi mi sizi havaya atarım, bir tüy gibi yavaşça inersiniz.”

Nicole’ün yüzü ansızın hazla aydınlandı – iskandil kurşunu yerine yeniden tüy olmak, suyun dibini taramaktansa havada süzölmek... Onu izlemek bir karnaval seyretmek gibiydi – bazen çekingen, kurumlu, bazen yüzünü buruşturuyor, el kol hareketleri yapıyor, bazen de yüzü gölgeleniyor, eski ıstırabının ağırbaşlılığı parmak uçlarına doğru akıyordu. Dick, genç kıza geride bıraktığı dünyayı hatırlatmaktan korktuğu için ortadan kaybolmak istedi. Onunla aynı otele inmemeye karar verdi.

Füniküler ansızın durdu. Daha önce funikülere binmemiş olanlar iki yandaki mavi gök arasında asılı kalmaktan korktular. Oysa sadece yukarı çıkan vagonun kondüktörüyle aşağı inen vagonun kondüktörü arasındaki gizemli bir görüş alışverişi söz konusuydu. Sonra tırmanış yeniden başladı. Ormanın içinden, kayalık bir boğazdan geçip, gitgide nergise kesen bir tepeye tırmandılar. Şimdi de Montrö’de göl kıyısındaki kortlarda tenis oynayan insanlar minnacık görünüyordu. Havada yeni bir şey vardı; bir tazelik, bu tazelik yavaş yavaş müzik şekline büründü ve vagon kayarak Glion’a yaklaşırken otelin bahçesinde bir orkestranın çalmakta olduğunu işittiler.

Dağ trenine aktarma yaptıkları sırada hidrolik bölmeden hızla boşalan suyun gürültüsü müziği boğdu. Tam yukarılarında, tepenin üstündeki Caux’da, büyük bir otelin binlerce camı, batan güneşin son ışıklarıyla pırl pırl yanıyordu.

Yolculuğun bundan sonraki safhası öncekinden çok farklıydı –lokomotif iniltiyle, feryatlarla ileri atılıp bir tirbuşon gibi döne döne yolcuları yukarı taşıdı; alçaktaki bulutların içine daldılar ve yan yatan yardımcı motordan çıkan dumanlar arasında Dick bir an için Nicole’ün yüzünü gözden kaybetti; rüzgâr bulutları araladığında, her virajda otel daha da büyüyor-

du; sonunda, büyük bir şaşkınlıkla, kendilerini ışıl ışıl bir tepede buldular.

Tren durunca ortaya çıkan karmaşada, Dick sırt çantasını kapıp bisikletini almak üzere perona doğru ilerlerken Nicole yanında belirdi.

“Bizim otelimizde kalmıyor musunuz?” diye sordu.

“Tasarruf yapıyorum.”

“Aşağı gelip bizimle yemek yer misiniz?” Bagajlar yüzünden yeni bir karışıklık çıktı. “Bu benim ablam... Zürih’ten Doktor Diver.”

Dick, yirmi beşinde gösteren, uzun boylu ve kendinden emin genç kadını başıyla selamladı. Dudakları çiçek gibi açan kadınların maceraya düşkün olduklarını hatırlayan Dick onun hem çetin hem kolay incinir biri olduğunu düşündü.

“Yemekten sonra uğrarım,” diye söz verdi Dick. “Önce bir yerleşeyim.”

Dick bisikletini iterek uzaklaşırken Nicole’ün kendisini gözleriyle takip ettiğini ve onun umutsuz ilk aşkı olduğunu, bu aşkın içini burğu gibi deldiğini hissediyordu. Diğer otele ulaşmak için yaklaşık üç yüz metrelik bir yokuşu tırmandı; bir oda tuttu ve on dakika sonra kendini duş yaparken buldu; araya giren on dakikaya dair hiçbir şey hatırlamıyordu, Sadece seslerin, onun ne kadar sevildiğini bilmeyen önemsiz seslerin araya girdiği bir aşk sarhoşluğu içindeydi.

9

Onu bekliyorlar, kendilerini onsuz eksik hissediyorlardı. O hâlâ hesap edilemeyen yeni unsurdu; Beth Warren’la genç İtalyan da Nicole kadar sabırsızlanıyorlar ve bunu saklamıyorlardı. Otelin dillere destan bir akustiğe sahip salonu dans için boşaltılmıştı, ama yaka bantları, boyalı saçları ve pembe ye çalan gri pudralarıyla yaşı kemale ermiş birkaç İngiliz kadının ve kar beyazı tenleri, siyah giysileri, kiraz kırmızısı ruj sürülmüş dudaklarıyla yaşı kemale ermiş birkaç Amerikalı kadının toplandığı küçük bir bölüm yemek için düzenlen-

mişti. Beth Warren ile Marmora köşedeki bir masadaydı; Nicole onlardan otuz kırk metre uzakta, çaprazlarına düşen bir masada oturuyordu; Dick içeri girdiğinde Nicole'ün seslendiğini işti:

“Beni duyuyor musunuz? Sesimi yükseltmeden konuşuyorum.”

“Evet, gayet net duyuyorum.”

“Merhaba, Doktor Diver.”

“Ne oluyor?”

“Salonun ortasındaki insanlar sesimi duyamazken sizin duya-bilmenizi aklınız alıyor mu?”

“Bunu bize bir garson anlattı,” diye açıkladı Beth Warren. “Bir köşeden diğerine konuşulabiliyor – gerçek bir telsiz gibi.”

Dağın zirvesinde olmak, denizdeki bir gemide olmak kadar heyecan vericiydi. Çok geçmeden Marmora'nın annesiyle babası da onlara katıldı. Warrenlara çok saygılı davranıyorlardı – Dick, Marmoraların servetinin Milano'daki bir bankadan kaynaklandığı, Warren'ların servetinin de aynı bankayla ilgisi olduğu sonucunu çıkardı. Ama Baby Warren, Dick'le konuşmak istiyordu; onu yeni tanıştığı erkeklere hesapsızca iten bir dürtüyle, sanki esnekliği olmayan bir iple bağlıymış da, ipin ucuna bir an önce varmasının iyi olacağını düşünüyormuş gibi Dick'le konuşmayı arzuluyordu. Tez canlı genç kızlar gibi durmadan bacak bacak üstüne atıyordu.

“... Nicole bana kendisiyle ilgilendiğinizi ve iyileşmesinde büyük payınız olduğunu anlattı. Benim anlamadığım, *bizim* ne yapmamız gerektiği – sanatoryumda kesin bir şey söylemediler; bütün söyledikleri, Nicole'ün içinden geldiği gibi yaşaması ve neşeli olması. Marmoraların burada olduğunu biliyordum, Tino'dan bizimle fünikülerde buluşmasını istedim. Sonra neler olduğunu gördünüz – Nicole ilk iş olarak onu vagonun duvarlarına tırmandırdı; gören ikisini de deli sanırdı...”

“Bu kesinlikle normal,” dedi Dick gülerek. “Hatta diyebilirim ki iyiye işaret. Birbirlerine gösteriş yapıyorlardı.”

“Ama *ben* nasıl bilebilirim? Zürih'te bana haber vermeden, neredeyse gözlerimin önünde saçlarını kestirdi; sırf “Vanity Fair”de gördüğü bir resim yüzünden.”

“Olabilir. Nicole bir şizofren, hep biraz eksantrik olacak. Bunu değiştiremezsiniz.”

“O ne demek?”

“Dediğim gibi – eksantrik.”

“Peki, bir kimsenin eksantrik mi, deli mi olduğu nasıl anlaşılır?”

“Kimse deli falan değil; böyle bir tehlike yok. Nicole çok sağlıklı, çok mutlu. Hiç endişelenmeyin.”

Baby bir kere daha bacak bacak üzerine atıp sonra bacağım indirdi – yüz yıl önce Lord Byron’ı seven bütün tatminsiz kadınların bir özetiymiş âdeta, yine de, muhafız subayı ile yaşadığı o trajik gönül macerasına rağmen, duygusuz ve kendini tatmine düşkün bir hali vardı.

“Sorumluluktan korkmuyorum,” diye açıkladı Bethe, “ama ne yapacağımı bilemez durumdayım. Ailemizde daha önce böyle bir şey yaşanmadı – Nicole’ün bir şok geçirdiğini biliyoruz. Bence bir oğlan yüzünden oldu, ama bundan emin değiliz. Babam, kim olduğunu öğrenirse onu vuracağını söylüyor.”

Orkestra “Zavallı Kelebek” adlı parçayı çalıyor ve genç Marmora annesiyle dans ediyordu. Hepsi için oldukça yeni bir şarkıydı bu. Bir yandan müziği dinlerken bir yandan da Marmora’nın saçları piyano tuşları gibi yol yol beyazlamış babasıyla konuşan Nicole’ü izleyen Dick, bir kemanın kavisini düşündü, sonra o utanç verici olayı, o sırrı. Zavallı kelebek... Saatlere dönüşen anlar...

“Ashında benim bir planım var,” diye devam etti Bethe, kendini bağışlatmak isteyen bir inatçılıkla. “Size son derece saçma gelebilir, ama Nicole’ün birkaç yıl bakıma ihtiyacı olduğunu söylediler. Bilmem, Şikago’yu bilir misiniz?”

“Hayır.”

“Bir Kuzey Yakası bir de Güney Yakası vardır ve bunlar birbirinden oldukça farklıdır. Kuzey Yakası şıktır falan filan; biz uzun zamandır, en azından yıllardır orada oturuyoruz. Ama eski ailelerin çoğu, ne demek istediğimi anlıyorsunuz, eski Şikago aileleri yani, hâlâ Güney Yakası’nda oturuyorlar. Üniversite oradadır. Güney Yakası bazılarına bunaltıcı gelir, ama her ha-

lükârda Kuzey Yakası'ndan farklıdır. Bilmem beni anlıyor musunuz?”

Dick başını salladı. Biraz zorlanarak da olsa genç kadının söylediklerini takip edebiliyordu.

“Orada çok sayıda insan tanıyoruz, doğal olarak – babam üniversitenin yönetim kurulunda; bazı kürsüler onun denetiminde, burs dağıtıyor, bu tür bir yığın şey yapıyor. Kendi kendime diyorum ki Nicole’ü Şikago’ya götürsek, bu ortamın kapılarını ona açsak mı? İyi bir müzisyen ve pek çok dil konuşabiliyor... içinde bulunduğu bu durumda iyi bir doktora âşık olmasından daha iyi ne olabilir...”

Dick içinden yükselen kahkahayı zor bastırdı, Warren ailesi Nicole’e bir doktor satın alacaktı – Belki siz kullanabileceğimiz iyi bir doktor tanıyorsunuzdur? Ailesi Nicole’e henüz diplomasının mürekkebi kurumamış hoş, genç bir doktor satın alabilecek durumdayken onun için endişe etmenin gereği yoktu.

“Peki, doktor ne der bu işe?” diye sordu düşünmeden.

“Bu fırsatın üstüne balıklama atlayacak çok doktor olmalı.”

Dans edenler masaya doğru geliyordu, ama Baby aceleyle fışıldadı:

“Aklımda işte bu tür şeyler var. Peki, Nicole nerede? Yine nereye kaybıldı bu kız? Yukarıya, odasına mı çıktı, acaba? Ne yapacağımı hiç bilemiyorum. Bu, masum bir şey mi, yoksa peşinden mi koşmam gerekiyor?”

“Belki sadece biraz yalnız kalmak istiyordur – yalnız yaşayan insanlar yalnızlığa alışırlar.” Bayan Warren’ın kendisini dinlemediğini gören Dick ayağa kalktı. “Gidip etrafa bir göz atayım.”

Her tarafı sis bürümüştü. Bir an için baharda perdeleri çekilmiş bir odadaymış gibi hissetti Dick. Sadece otelin çevresinde hayat vardı. Bodrum katın pencerelerinin önünden geçerken, içeride ranzaların üstüne oturmuş komilerin litrelik İspanyol şarabı içerek iskambil oynadıklarını fark etti. Gezinti yerine yaklaştığında yıldızlar Alplerin beyaz zirvelerinin arkasında ortaya çıktı. Göle bakan at nalı şeklindeki gezinti yolunda iki lamba direği arasında kıpırtısız duran siluet Nicole’dü. Dick çimlerin üzerinden sessizce yaklaştı. Genç kız yüzünde

“Sonunda geldin” ifadesiyle arkasına döndüğünde Dick bir an için geldiğine pişman oldu.

“Ablanız sizi merak ediyor.”

“Ya!” Genç kız gözetlenmeye alışkındı. Kendini zorlayarak açıklamaya girişti. “Bazen biraz... nasıl desem? Her şey fazla geliyor. Sakin bir hayata alıştım. Bu gece müzik de çok geldi. Ağlamak istedim...”

“Anlıyorum.”

“Son derece heyecanlı bir gün oldu.”

“Biliyorum.”

“İnsanlardan kaçmak istemiyorum. Bugüne kadar yeterince sıkıntı verdim herkese. Ama bu gece her şeyden uzaklaşmak istedim.”

Dick’in aklına ansızın, ölmek üzere olan birinin vasiyetini nereye sakladığını söylemeyi unuttuğunu hatırlaması gibi, Dohmler’in ve arkasındaki hayalet nesillerin Nicole’ü ‘yeniden eğittiği’ geldi; ayrıca genç kızın öğrenmesi gereken daha çok şey olduğunu hatırladı. Ama bu gerçeği kendine sakladı ve işin görünen yüzüne teslim olarak şöyle dedi:

“Siz gerçekten hoş bir insansınız. Kimsenin yargısını umursamayın. Kendi hislerinize güvenin.”

“Beni beğeniyor musunuz?”

“Elbette.”

“Peki siz...” Siste ihtiyatla at nah şeklindeki yolun iki yüz metre kadar uzaktaki dönemecine doğru yürüyorlardı. “Demek istediğim... hasta olmasaydım, siz benimle... yani, anlayın işte demek istediğimi.”

Şimdi nasıl çıkacaktı işin içinden? Nicole o kadar yakınındaydı ki nefes alıp verişinin değiştiğini hissetti, ama eğitimi, bu defa bir erkek çocuğunun gülüşü ve klişe yorumuyla bir kez daha yardımına koştu.

“Bunlar yersiz kaygılar, sevgili çocuğum. Bir zamanlar hastabakıcısına aşık olan bir adam tanıdım...” Dick adımlarının ritmine uydurduğu bir hikâye anlatmaya başladı. Nicole ansızın Şikago tarzı veciz bir ifadeyle sözünü kesti: “Zırva!”

“Bu çok kaba bir ifade.”

“Ne demezsin!” diye parladı Nicole. “Bende hiç akıl fikir olmadığını mı sanıyorsun? Hasta olmadan önce öyleydi, ama geçti artık. Senin bugüne kadar tanıdığım en çekici erkek olduğunu bilemeyecek durumdaysam hâlâ deliyim demektir. Bu benim şanssızlığım, pekâlâ – fakat bilmiyormuşum gibi davranmamı bekleme. Seninle ve kendimle ilgili her şeyi biliyorum.”

Bu, Dick için yeni bir engeldi. Büyük Bayan Warren’ın, Şikago’nun Güney Yakası’ndaki entelektüel ağlarından satın alınabilecek genç doktorlara ilişkin sözlerini hatırlayınca bir an katılaştığını hissetti. “Büyüleyici bir çocuksun, ama ben âşık olamam.”

“Bana bir şans vermeyeceksin, yani.”

“Ne!”

Densizliğin bu kadarı Dick’in ağzını bir karış açık bıraktı. Hangi hakla hayatı üzerinde tepiniyordu? Nicole Warren’ın bu davranışının anarşi dışında bir şeye yol açması ihtimali var mıydı?

“Şimdi bana bir şans ver.”

Nicole’ün sesi zayıfladı, zayıfladı, göğsünde boğuldu ve Dick’e yaklaştığında vücudunu sımsıkı saran bluzu kalbinin üzerinde gerildi. Dick genç kızın körpe dudaklarını dudaklarında hissetti; kolları arasına alıp, giderek daha büyük bir kuvvetle sıkıttığı bedeni bir iç çekişle rahatladı. İstedikleri başka bir şey, başka bir plan yoktu kafalarında; Dick, fark etmeden, yan yana gelmiş ve birbirinden ayırlamayan atomların ansızın kaynaşmasına yol açmıştı sanki; onları birbirinden koparmaya, birbirinden ayırmaya çalışabilirdiniz, ama o atomlar asla eski yerlerine dönmeyeceklerdi. Dick kolları arasına alıp öpüp koklarken genç kız kıvranıyor, dudaklarıyla ona daha fazla sokuluyor, kendini yeniden keşfediyordu; artık yatışmış, zafer kazanmış, aşkın derinliklerinde yitip gitmişti; Dick, genç kızın ıslak gözlerindeki bir yansımadan ibaret olsa bile, var olmaktan büyük mutluluk duyuyordu.

“Tanrım,” dedi Dick soluk soluğa, “seninle öpüşmek, ne harikulade bir şey!”

Bunlar sadece laftı, ama Nicole şimdi onu ele geçirmişti ve bu

sözlere tutundu. Dick'i akşamüzeri boşlukta asılı kalan füniküler gibi kuşku içinde bırakarak işveli bir tavırla dönüp birkaç adım uzaklaştı. İşte oldu, diyordu kendi kendine. Bu bana nasıl davranması gerektiğini öğretir ona, ne kadar kibirli de olsa, ne harika! O benim oldu, bana ait. Şimdi sırada uzak durmak vardı; ama her şey o kadar tatlı, o kadar yeniydi ki biraz ayak sürüyor, yemiden Dick'in kollarına atılmamak için kendini zor tutuyordu.

Nicole ansızın ürperdi. Çok uzakta, aşağılarda Montrö ve Vevy'in ışıklarının inci gerdanlıklar ve bilezikler gibi parıldadığını gördü; daha ötede ise Lozan'ın belli belirsiz seçilen pantiği vardı. Aşağıda bir yerden hafif bir müzik sesi geliyordu. Bir dans müziği. Nicole'ün kafası son derece aydınlıktı şu anda, gayet serinkanlı bir tavırla çocukluğunun duygusallıklarını, bir çarpışmadan sonra kararlı bir şekilde sarhoş olan bir asker gibi derleyip düzenlemeye çalışıyordu. Ama biraz ilerisinde, at nalı şeklindeki gezinti yolunu çevreleyen demir çite kendine has tarzıyla yaslanmış duran Dick'ten hâlâ korkuyordu. Dick'in bu duruşu Nicole'ü kıskırttı. "Bahçede seni nasıl beklediğimi hatırlıyorum da – kendimi bir sepet çiçek gibi kollarımın arasında tutuyordum. O zaman tam olarak böyle hissediyordum – kendimi çok hoş buluyordum – ve bu sepeti sunmak için seni bekliyordum."

Nicole, Dick'in soluşunu ensesinde hissediyordu; genç adam onu tutup ısrarla döndürdü. Nicole genç adamın omuzlarına tutunarak uzanıp defalarca öptü onu; dudaklarını her yaklaştığında yüzü âdeta büyüyordu.

"Yağmur başladı."

Ansızın gölün karşı yamacındaki bağlardan gümbürtüler yükseldi; dolu savar toplar bulutları dağıtmak için ateş ediyordu. Gezinti yolunun ışıkları gitti geldi. Sonra fırtına patlak verdi; önce kuvvetli bir sağanak indi, ardından dağdan aşağı seller sökün etti; kaban sular şiddetle yolları, taş kanalları doldurdu. Fırtınayla beraber koyu bir karanlık çöktü, şimşeklerin yol yol çizdiği gökyüzü korkutucu bir hal aldı; kulakları sağır eden gök gürültüleri altında toprak sanki yarıyordu. Rüzgâr düzensiz, karman çorman bulutları önüne katıp sürükledi. Dağlar ve

göl gözden kayboldu; otel bu hengâme, kaos ve karanlığın içinde sinip kaldı.

O sırada Dick'le Nicole otelin girişine varmışlardı; Baby Warren'la üç Marmora endişe içinde onları bekliyorlardı. Islak sisin içinden çıkıp gelmek – kulaklarında rüzgârın sesi, giysilerinden süzülen yağmur sularıyla kapıları çarparak kapatmak, girişte durarak heyecanla gülmek ve titremek heyecan vericiydi. Dans salonunda orkestra şimdi bir tür esrime içinde Strauss'tan bir vals çalıyordu.

... Doktor Diver bir akıl hastasıyla mı evleniyor? Nasıl oldu bu? Nerede başladı?

Baby Warren büyük bir dikkatle Dick'i süzdü. “Üstünüzü değiştirdikten sonra geri gelecek misiniz?”

“Birkaç şort dışında giysim yok.”

Dick ödünç aldığı bir yağmurlukla ağır ağır oteline çıkarken bedeni zaman zaman alaycı bir kahkahayla sarsılıyordu.

“Şanslı Dick! Şanstan söz ediyordun ha! Bir doktor satın almaya mı karar vermişler? Çok güzel, Şikago'da bulduklarıyla yetinseler iyi ederler.” Bu yargıyı fazla acımasız buldu ve onunkiler kadar körpe dudaklar görmediğini, onun kendisi için döktüğü, sedef yanaklarından aşağı yağmur gibi inen gözyaşlarını anımsayarak Nicole'den özür diledi... Sabahın üçüne doğru fırtına yatıştığında öyle bir sessizlik oldu ki Dick uyanıp pencereye gitti. Genç kızın güzelliği yamaç yukarı tırmanıp, perdeleri hışırdatarak bir hayalet gibi odaya girdi...

... Dick ertesi sabah Rochers de Naye'e iki bin metre tırmandı. Önceki günkü füniküler kondüktörünün, izin gününde kendisiyle aynı şeyi yaptığını görmekten büyük bir keyif aldı.

Sonra gölde yüzmek için Montrô'ye kadar indi ve akşam yemeği için zamanında otele döndü. Onu bekleyen iki not vardı.

“Dün gece olanlardan dolayı utanç duymuyorum – seni tekrar görmeyecek olsam bile, Mon Capitaine, dün gece olanlar başımdan geçen en iyi şeydi; iyi ki yaşandı.”

Bu yeterince açık yürekli ve insanın içine işleyen bir mektuptu. Dick ikinci zarfı açarken Dohmler'in ağır gölgesini hissetti.

“Sevgili Doktor Diver,

Telefon ettim, ama dışarıdaydınız. Acaba, sizden büyük bir iyilikte bulunmanızı rica edebilir miyim? Hiç öngörmediğim bazı nedenlerle Paris’e dönmek zorundayım. Lozan üzerinden gitmenin bana zaman kazandıracağını fark ettim. Pazartesi geri döneceğinize göre Nicole’ü beraberinizde Zürih’e götürüp sanatoryuma bırakabilir misiniz? Çok şey mi istiyorum?

Saygılarımla

Beth Evan Warren”

Dick öfkelenmişti – Bayan Warren onun buraya bisikletle geldiğini pekâlâ biliyordu. Yine de notunu reddedilemeyecek bir şekilde kaleme almıştı. Bizi birbirimizin kollarına atma çabası! Warrenların parasıyla desteklenen tatlı yakınlık!

Dick yanılıyordu; Baby Warren’ın herhangi bir art niyeti yoktu. Dick’i yüksek tabakadan bir kadının gözüyle incelemiş, çarpık Anglofil kurallarıyla tartmış ve –her ne kadar çekici olduğunu kabul etse de– kusurlu bulmuştu. Ama Dick onun için fazla “entelektüel”di; onu bir zamanlar Londra’da tanımış olduğu bir takım kılıksız-züppe insanla aynı sınıfa sokup elemişti: Dick iyi biri olduğunu göstermek için kendini haddinden fazla zorluyordu. Baby’nin kafasındaki aristokrat fikrine hiç mi hiç uymuyordu.

Bundan başka, çok da inatçıydı. Onunla konuşurken en az on defa, Dick’in sohbetten kopup, insanların bazen takındığı o dalgın bakışların arkasına sığındığına tanık olmuştu. Nicole çocukken, onun o serbest, başına buyruk tavırlarına sinir olurdu; şimdiyse onu “umutsuz bir vaka” olarak düşünmeye alışmıştı; Doktor Diver her halükârda aileye girmesini düşünebileceği türden bir tıp insanı değildi.

Baby ondan sadece masumane bir şekilde faydalanmak istemişti, o kadar.

Ama Dick onun tamamen farklı nedenlerle kendisinden ricada bulunduğunu düşündü. Bir tren yolculuğu berbat, hüzünlü veya eğlenceli bir şey olabilir; bir kaçış denemesi olabilir; bir başka yolculuk için fikir edinmek amacıyla yapılabilir. Bir dostla geçirilen bütün bir gün de aynı şekilde insana çok uzun gelebilir. Başlangıçta büyük bir heyecan duyulur; iki dostun aç olduklarını fark

ederek birlikte yemek yedikleri ana kadar sürer bu heyecan. Sonra öğlen geçer, yolculuk tavsamaya, tatsızlaşmaya başlar; sonuna doğruysa yemiden canlanır. Dick, Nicole'ün pek neşelenemediğini gördüğünden üzüntülüydü, yine de bildiği tek yuvaya dönmek genç kız için bir teselliydi. O gün aşk söz konusu değildi, ama Zürih gölü kıyısındaki sanatoryumun kasvetli kapısına bıraktığında genç kızın dönüp kendisine nasıl baktığını görünce, onun sorununun artık ebediyen kendi sorunu olduğunu anladı.

10

Zürih'te, eylül ayında Doktor Diver, Baby Warren'la birlikte çay içiyordu.

“Bu bana çok mantıklı gelmiyor,” dedi Baby Warren, “gerçek amacınızı anladığımı sanmıyorum.”

“Kabalaşmayalım.”

“Ne de olsa Nicole'ün ablasıyım.”

“Bu size kabalaşma hakkım vermez.” Ona anlatamayacağı onca şey bilmek Dick'i sinirlendiriyordu. “Nicole zengin, ama bu beni bir servet avcısı yapmaz.”

“Mesele tam da bu,” diye yakındı Baby inatla. “Nicole zengin.”

“Tam olarak ne kadar parası var?” diye sordu Dick.

Baby'nin irkildiğini gördü ve gülümseyerek devam etti, “Ne kadar saçma olduğunu görüyor musunuz? Ailenizden bir erkekle konuşmak isterdim...”

“Ailede her şey benden sorulur,” diye üsteledi Baby. “Sizin servet avcısı olduğunuzu düşündüğümüzü sanmayın. Kim olduğunuzu bilmiyoruz.”

“Tıp doktoruyum,” dedi Dick. “Babam din adamıydı, şimdi emekli. Buffalo'da yaşadık, geçmişimi araştırabilirsiniz. Yale Üniversitesi'nde okudum; sonra Cecil Rhodes vakfından bir burs kazandım. Dedemin babası Kuzey Carolina valisiydi; doğrudan Deli Anthony Wayne'in¹⁹ soyundan geliyorum.”

19 Amerikalı general ve devlet adamı (1745-1796). İç Savaş sırasında hızla tuğgenerallığe yükselmiştir. Cesareti ve ateşli karakteri nedeniyle Deli lakabıyla anılır - ç.n.

“Deli Anthony Wayne kimdi?” diye kuşkuyla sordu Baby.

“Deli Anthony Wayne mi kim?”

“Sizce de bu hikâyede yeterince delilik yok mu?”

Dick umutsuzca başım salladığı sırada Nicole otelin terasına çıktı ve onları görebilmek için etrafına bakındı.

“Varislerine Marshall Field²⁰ kadar para bıraktığına göre epey deli olmalı,” dedi Dick.

“Bütün bunlar çok güzel...”

Baby haklıydı ve bunu biliyordu. Hiçbir din adamı babasının eline su dökemezdi. Onlar, bir dükün soyundan gelen çok eski bir Amerikan ailesine mensuptular. Asalet unvanını reddetmişlerdi, ama isimlerinin bir otelin kayıt defterinde, bir tavsiye mektubunun altında görülmesi veya müşkül bir durumda dile getirilmesi karşısındaki insanların tavırlarının anında değişmesine yetiyordu ve bu durum, Baby'nin toplumsal konumları hakkındaki kanısının pekişmesi sonucunu doğuruyordu. Bu duyguyu ona İngilizler vermişti, zira onlar bu isme iki yüz yıldan beri aşinaydılar. Baby'nin bilmediği şey ise bu konuşma sırasında Dick'in iki defa evlilikten caymanın kıyasına gelmiş olduğuydu. Bu kez durumu kurtaran şey Nicole'ün nihayet masalarının yerini bulup onlara doğru gelmesi oldu. Genç kız eylül ayının bu öğleden sonrasında ışıl ışıl, dupduru, canlı ve taptazeydi.

* * *

Nasılısınız, avukat bey? Yarın bir haftalığına Como'ya gidiyoruz, sonra yeniden Zürih'e döneceğiz. Bu yüzden sizinle ablamın bu meseleyi halletmenizi istedim, çünkü bana bırakılan miktar bizi ilgilendirmiyor. Zürih'te iki yıl sakin bir hayat sürmek niyetindeyiz, Dick'in bize bakacak kadar geliri var. Hayır, Baby, sandığından çok daha gerçekçiyim. Paraya sadece giysiler ve kişisel eşyalar için ihtiyacım var... Ne kadar? Bu tahminimden de fazla. Bu kadarını asla harcamam. Sana da bu kadar düşüyor mu? Neden seninki daha çok? Benim yetersiz olduğumu düşünüyorlar, değil mi? Pekâlâ, bırakalım benim pa-

20 Marshall Field and Company'nin kurucusu (1834-1906). Şikago'da kurulan mağaza dünya çapında bir büyük mağazalar zinciri olmuştur – ç.n.

yım biriksin... Hayır, Dick bu konuyla ilgilenmeye hiçbir şekilde yanaşmıyor. İkimiz adına da gurur duymalıyım bundan... Baby, sen Dick'i hiç tanımıyorsun; sanıyorsun ki... sanıyorsun ki... Nereyi imzalamam gerekiyor? Ah, affedersiniz.

... Ah, Dick, baş başa, herkesten uzak olmak ne kadar hoş bir duygu. Birbirimizden başka gidecek kimsemiz yok. Sevmek, hep sevmek? Ama en çok seven benim; azıcık bile uzaklaştığında, bunu hissediyorum. Herkes gibi olmanın, yatakta uzanıp seni sımsıcak yam başımda bulmanın harikulade bir şey olduğunu düşünüyorum.

... Lütfen, hastaneye, doğrudan kocama telefon ediniz. Evet, küçük kitabı başarılı oldu - altı dilde yayımlamak istiyorlar. Fransızca çevirisini ben yapacaktım, ama bugünlerde yorgunum. Hep düşme korkusu çekiyorum, öyle ağır ve sakar oldum ki - dik duramayan kırık bir hacıyatmaz gibiyim. O soğuk stetoskobu göğsüme dayadıklarında, bir tek düşünce geçti aklımdan: "*Je m'en fiche de tout.*"²¹ Ah, hastanedeki mavi çocuklu o zavallı kadın; ölse daha iyi. Şimdi üç kişi olmamız çok hoş değil mi?

... Hayır, Dick, bu hiç de mantıklı değil - daha büyük bir daire tutmak için çok haklı nedenlerimiz var. Diver parasından daha çok Warren parası var diye niçin kendimizi cezalandıralım ki? Teşekkürler *cameriere*,²² ama fikrimizi değiştirdik. Bu İngiliz papazın dediğine göre, buranın, Orvietto'nun şarapları mükemmelmiş. Hiç ihraç etmiyor musunuz? Demek bu yüzden adını duymadık, biz şarabı çok severiz de.

Göller kahverengi çamura gömülmüş, yamaçlarsa karın gibi boğum boğum. Fotoğrafçı, saçlarım Capri'ye giden geminin küpeştesinde uçuşurken resmimi çekti. Kaptan, "*Hoşça kal Mavi Mağara*,²³ *yakında tekrar buluşuru-u-uz,*" diye şarkı söylüyordu. Daha sonra, rüzgâr tekinsiz şatolar arasında uğuldar ve ölümler yüksek tepelerden bizi seyrederken İtalyan çizmesinin sıcak, uğursuz kaval kemiği boyunca aşağı indik.

21 (Fr.) "Hiçbir şey umurumda değil."

22 (It.) Garson.

23 Grotta Azzurra: Capri adasının kıyısındaki ünlü deniz mağarası - ç.n.

... Bu güzel bir gemi, Dick'le uygun adım volta atıyoruz güvertede. Burası geminin en çok rüzgâr alan köşesi, her dönüşümüzde Dick'in adımlarından geri kalmamaya çalışarak öne doğru eğiliyor, mantomun önünü kapatıyorum. Abuk sabuk şarkılar söylüyoruz:

*“Ah!... Ah!... Ah!... Ah!...
Benden başka flamingo mu var,
Ah!... Ah!... Ah!... Ah!...
Benden başka flamingo mu var...”*

Dick'le hayat güzel. Güvertede şezlonglara uzanmış insanlar bize bakıyor, bir kadın şarkımıza kulak kabartıyor. Dick şarkı söylemekten usandı. Çok güzel, öyleyse tek başına yürü, Dick. Göreceksin canımın içi, yalnızken bir başka türlü yürüyeceksin, sis daha koyulaşacak, bacalardan tüten dumanlar şezlonglar arasında yolunu bulmanı zorlaştıracak. Kendi yansımanın seni seyreden insanların gözlerinde kayıp gittiğini göreceksin. Artık tek başına, ıssız bir adada değilsin, ama sınırlarım hayattan kuvvet alıp sıçrayış yapabilmek için önce ona dokunmalısın.

Bu cankurtaran sandalının payandası üzerine oturmuş denize doğru bakıyorum. Saçlarım rüzgârda uçuşuyor ve parıldıyor. Bir heykel gibi kıpırtısızım ve bu sandal beni geleceğin mavi bilinmezliğine taşımak üzere inşa edilmiş; ben kadırganın ön tarafına saygıyla oyulmuş Pallas Athena'yım. Umumi tuvaletlerde suların guruldadığı işitiliyor ve kırmızımsı yeşilimsi yaprakları andıran köpükler kış tarafında yakarışlarla şekilden şekle giriyor.

... O yıl çok seyahat ettik - Woolloomooloo Körfezi'nden²⁴ Biskra'ya²⁵ kadar. Sahra Çölü'nün kıyısında bir çekirge bulutuyla karşılaştık, ama şoförümüz kibarca onların yabanarları olduğunu açıkladı. Geceleri gözetleyen, gizemli bir Tanrı'nın oturduğu gök alçalmış gibi görünüyordu. Ah, zavallı küçük

24 Avustralya'da Sydney'in varoşlarında bir iç liman – ç.n.

25 Cezayir'in kuzeydoğusunda bir şehir – ç.n.

ve çıplak Ouled Nail,²⁶ o gece ne çok gürültü vardı; flüt sesleri, deve inlemeleri, yerlilerin eski otomobil lastiğinden yapılma ayakkabılarının tapırtısı ve Senegal'den gelen tam-tam sesleri.

Ama o sıralar ben yeniden hastalanmışım – trenler ya da plajlar, hepsi birdi benim için. Bu yüzden Dick beni seyahate çıkarmıştı, ama ikinci çocuğumdan sonra, küçük kızım Topsy doğduktan sonra her şey yeniden karanlığa gömüldü.

... Kocama bir şey söylemek isterdim, bir çift laf, çünkü beni burada, ehil olmayan ellere terk etmenin benim için iyi olduğuna inanıyor. Ne diyorsunuz, çocuğum siyah derili mi? Bu çok saçma, ucuz bir şaka. Afrika'ya sadece Timgad'ı²⁷ görmeye gittik, çünkü hayatta başlıca merakım arkeoloji. Hiçbir şey bilmemekten ve bunun bana sürekli hatırlatılmasından bıktım, usandım.

... İyileştiğimde, senin gibi iyi biri olmak istiyorum, Dick – tıp okumak isterdim, ama bunun için çok geç. Benim paramla bir ev satın almalıyız – apartman dairelerinden ve sürekli seni beklemekten yoruldum. Zaten sen de Zürih'ten sıkıldın; burada yazacak zamanın olmuyor ve bir bilim adamının yazmaması onun zayıflığını kanıtlar diyorsun. Dinle, bütün bilgi alanlarını gözden geçirecek, bir tanesini seçip o konuda uzmanlaşacağım; böylece bir kere daha karanlığa yuvarlanacak olursam ona tutunacağım. Sen de bana yardım edeceksin, Dick; böylece kendimi suçlu hissetmeyeceğim. Güneşli bir plajın yakınına yerleşeceğiz. Birlikte bronzlaşacak ve genç kalacağız.

... Burası Dick'in atölyesi olacak. Bu fikir ikimizin de aklına aynı anda geldi. Tarmes'dan belki on defa geçtik, sonra buraya geldik ve iki ahır dışında bu evlerin terk edilmiş olduğunu gördük. Satış sözleşmesini bir Fransız aracılığıyla imzaladık, ama Deniz Kuvvetleri köyün bir kısmının, tepenin yamacının Amerikalılar tarafından satın alınacağım öğrenince casuslar gönderdi. Yapı malzemelerini didik didik ettiler, bir top bulacaklarını-

26 Cezayir'in Ouled Nail dağlarında yaşayan bir Berberi kabileler konfederasyonu – ç.n.

27 Cezayir'de Aures Dağları'nda imparator Trajan tarafından İS. 100 yılında kurulan Roma koloni şehri – ç.n.

dan emindiler. Ve sonunda Baby bizim için Paris'e, *Affaires Et-rangères'e*²⁸ tel çekmek zorunda kaldı.

Yazları Riviera'ya kimse gelmez, bu yüzden birkaç dostumu-zu davet edeceğiz ve çalışacağız. Burada Fransızlar da var – ge-çen hafta gelen ve otelin açık olmasına çok şaşırın Mistingu-et²⁹, sonra Picasso ve *Pas sur la Bouche'u*³⁰ yazan adam.

... Dick, neden Doktor Diver ve Bayan Diver yerine Bay ve Bayan Diver diye kayıt yaptırın? Sadece merak ettim – aklı-ma öyle geliverdi. Sen bana işin her şeyden önce geldiğini öğ-rettin ve sana inanıyorum. Bana bir erkeğin her şeyi bilmesi ge-rektiğini, bilmeyi bırakırsa herhangi biri olacağını, bilmeyi bı-rakmadan önce güçlü biri olması gerektiğini söyledin. Her şe-yi altüst etmek istiyorsan, tamam bir tanem, ama Nicole'un se-ni elleri üzerinde yürüyerek takip etmek zorunda mı?

... Tommy benim sessiz olduğumu söylüyor. İyileştikten beri Dick'le ilk defa bu gece uzun uzun konuştuk. Yatağın üze-rine oturup birer sigara yaktık ve gökyüzü ağarırken gözleri-mizi ışıktan korumak için başımızı yastığa gömdük. Bazen şar-kı söylüyor, hayvanlarla oynuyorum, birkaç da arkadaşım var – mesela, Mary. Mary ile konuştuğumuzda ikimiz de diğersinin ne dediğini dinlemiyor. Konuşmak erkeklere göre bir şey. Ko-nuşurken kendim olmaktan çıkıp Dick olduğum izlenimine kapılıyorum. Hatta ne kadar akıllı ve ağırkanlı olduğunu ha-tırlayarak oğlum olduğum bile oluyor. Bazen Doktor Dohm-ler oluyorum, hatta bir gün senin suretine bile bürünebilirim, Tommy Barban. Sanırım Tommy bana âşık, ama nazık, güven-verici bir şekilde. Fakat bu kadarı bile Dick'le Tommy'nin bir-birlerine ters ters bakmalarına yetip de arttı. Bir bütün olarak değerlendirirsek, her şey mükemmel. Beni seven dostlar arasın-dayım. Kocam ve iki çocuğumla burada, bu huzurlu plajdayım. Her şey yolunda – bir de şu kahrolası Maryland usulü tavuk pi-şirme tarifini Fransızcaya çevirme işini bitirseydim. Ayak par-maklarım kumun içinde sıcacık.

28 (Fr.) Yabancılar Dairesi.

29 Mistinguett (1875-1956): Fransız aktris ve şarkıcı – ç.n.

30 André Barde ve Maurice Yvain'in 1925 tarihli opereti – ç.n.

“Bir saniye bekleyin, bakarım. Yeni insanlar mı? Ah, şu kız – evet. Kime benziyor dediniz? Yo, burada yeni Amerikan filmlerini görme şansını pek bulamıyoruz. Rosemary ne dediniz? Temmuz ayında burası fazlasıyla rağbet görüyor – bu çok garip. Evet, güzel kız, ama çok kalabalık oldu burası.”

11

Doktor Richard Diver'la Bayan Elsie Speers ağustos ayında Café des Alliées'de tozlu ağaçların serin gölgesinde oturuyorlardı. Güneşin altında kavrulmuş sokaklar mika gibi ışıltıyor ve Esterel'den sahile doğru zaman zaman şöyle bir esen karayel, limandaki balıkçı teknelerini sallıyor, direklerini bulutsuz gökyüzünün altında kâh oraya kâh buraya döndürüyordu.

“Bu sabah bir mektup aldım,” dedi Bayan Speers. “O zenciler yüzünden korkunç şeyler yaşamış olmalısınız. Ama Rosemary ona çok iyi davrandığınızı yazıyor.”

“Rosemary bir madalyayı hak etti. Çok asap bozucu bir durumdu – bu durumun endişelendirmediği biri varsa o da Abe North'du –Havre'da gemiye binmek için tüydü, eminim ne olup bittiğinden hâlâ haberi yoktur.”

Bayan Speers kelimeleri dikkatle seçerek, “Bayan Diver'm keyfinin kaçmasına üzuldüm,” dedi.

Rosemary şunları yazmıştı: “*Nicole yine aklını kaçırmış gibi görünüyor. Onlarla birlikte Güney'e gelmek istemedim, çünkü Dick'in yeterince derdi var.*”

Dick neredeyse sabırsızlıkla, “Şimdi gayet iyi,” dedi. “Demek yarın gidiyorsunuz. Geminiz ne zaman demir alıyor?”

“Biz gemiye biner binmez.”

“Gitmek zorunda olmanız ne fena!”

“Buraya geldiğimize memnunuz. Çok iyi zaman geçirdik, hepinize teşekkür ederiz. Siz Rosemary'nin gerçekten hoşlandığı ilk erkeksiniz.”

Bir başka esinti Napoule'un kırmızı somaki tepelerini yalayıp geçti. Hava değişecek gibi görünüyordu; yaz ortasının bu hari-kulade saatleri, zamanın dışındaki bu an sona ermek üzereydi.

“Rosemary daha önce de birilerine tutuldu, ama sonunda onları hep bana teslim etti...” Bayan Speers güldü, “parçalarına ayırayım diye.”

“Ucuz kurtuldum desenize.”

“Yapabileceğim bir şey yoktu. Ben daha sizi görmeden o size âşık olmuştu. Devam etmesini söyledim.”

Dick, Bayan Speers’in geleceğe ilişkin düşüncelerinde kendisinin ve Nicole’ün önemli bir yer tutmadığını gördü – ayrıca Bayan Speers’in geri planda kalabilmek için bu ahlâksızlığa ihtiyacı olduğunu anladı. Bu onun hakkıydı, duygularından feragat etmesinin karşılığıydı. Hayat mücadelesinde kadınlar akla gelebilecek her yola başvurabilirler, “zalimlikle” veya erkek icadı bu tür suçlarla suçlanmaları enderdir. Aşk ve acı makul sınırları aşmadığı sürece, Bayan Speers onu bir hadıma yaraşır bir tarafsızlık ve keyifle seyredebilirdi. Rosemary’nin bundan zarar görebileceği fikri aklının ucundan bile geçmiyordu – yoksa zarar görmeyeceğinden emin miydi?

“Söyledikleriniz doğruysa, Rosemary’nin bu maceradan herhangi bir zarar gördüğünü sanmıyorum.” Onun hakkında hâlâ nesnel düşünebildiğini kendine kanıtlamak istiyordu. “Şimdi onu tehdit eden bir tehlike yok. Yine de... hayat-taki önemli olayların pek çoğu görünüşte küçük ve önemsiz olaylarla başlar.”

“Bu önemsiz bir şey değil,” dedi Bayan Speers ısrarla. “Siz onun için bir ilksiniz. İdeal erkek. Her mektubunda bana böyle yazdı.”

“Nezaketinden söylüyor.”

“Siz ve Rosemary, ikiniz de bugüne kadar tanıdığım en nazik insanlarsınız, ama o cidden böyle düşünüyor.”

“Benim nezaketim gösteriştense ibaret.”

Bu bir bakıma doğruydı. İç Savaş’tan sonra Kuzey’e yerleşen Güneyli gençlerin bilinçli bir şekilde uyguladıkları terbiyeli ve nazik tavırları Dick’e babasından miras kalmıştı. Dick de sık sık böyle davranıyordu ama bir o kadar da bu tavırları hor görüyordu, çünkü bu davranış biçimi bencilliği değil, bencil görünmeyi kınıyordu.

Dick birden, "Ben Rosemary'ye âşık oldum," deyiverdi. "Bunu, aslında kendimi hoş görmek istediğim için itiraf ediyorum size."

Her şey çok tuhaf ve resmî geliyordu Dick'e, sanki *Café des Alliées*'deki masalar ve sandalyeler bunu sonsuza dek hatırlayacaktı. Daha şimdiden bu göğün altında Rosemary'nin eksikliğini hissediyordu. Plajda, sadece onun güneş yanığı omuzlarından başkasını gözü görmüyordu. Tarmes'da bahçede gezirken onun ayak izlerini arıyordu. Şimdi orkestra Nice Karnavalı'nın şarkılarından birini, geçen yılın geçip gitmiş hazlarını yansıtan bir şarkıyı çalmaya başladığında, Rosemary'nin dans edişi geldi gözlerinin önüne. Yüz saat içinde Rosemary kara büyü dünyasının bütün güçlerine sahip olmuştu; kör edici güzellavratotuna, fiziksel enerjiyi sinir enerjisine dönüştüren kafeine, metazori uyumu dayatan adamotuna.

Dick, Bayan Speers'in tarafsızlığını paylaştığına kendini ikna etmek için bir kere daha çaba gösterdi.

"Siz ve Rosemary aslında birbirinizden farklısınız," dedi Dick. "Sizden aldığı bilgelik onun kişiliğini, dünyaya sunduğu maskeyi şekillendirmiş. Ama düşünmüyor; onun asıl derinliği İrlandalı, romantik ve mantık dışı olmasında yatıyor."

Rosemary'nin o zarif görüntüsüne rağmen, Amerikan ordusunun hekimlerinden Yüzbaşı Hoyt'un da sezinleyebileceği gibi henüz evcilleştirilmemiş genç bir at olduğunu Bayan Speers de biliyordu. Enine bir kesikle Rosemary'nin göğsü açılabilseydi, bu güzel zarfın içinde kocaman boyutlarda bir kalbin, karaciğerin ve ruhun yan yana durduğu görülürdü.

Elsie Speers'e veda ederken Dick ondan yayılan çekiciliğin farkındaydı; kendisi için, Rosemary'nin gönülsüzce vazgeçtiği bir parçasından fazla bir şey ifade ettiğinin de. Muhtemelen kafasında bir Rosemary yaratabilirdi, ama asla annesini yaratamazdı. Rosemary'yi hayalinde bir dizi romantik aksesuarla, pırlantalarla, mahmuzlarla, pelerinlerle süslemişti. Buna karşılık annesinin, onun hayal dünyasından kaynaklanmayan zarafetine büyük bir hayranlık duyuyordu. Bayan Speers'in, kendisinden daha önemli bir işi olan, belki bir muharebeye ya da ameli-

yata hazırlanan bir erkeği bekliyormuş, onu sıkıştırmaması, işi-
ne karışmaması gerektiğini biliyormuş gibi bir havası vardı. Er-
kek işini bitirdiğinde, o endişelenmeden, sabırsızlanmadan bir
yerlerde yüksek bir tabure üzerine oturup gazetesinin sayfala-
rım çevirerek bekliyor olacaktı.

“Hoşça kalın – Nicole’ün de benim de her ikinize karşı na-
sıl derin bir sevgi beslediğimizi hiçbir zaman unutmamanızı is-
terim.”

Dick, Villa Diana’ya döndüğünde atölyesine girdi, gündüz
aydınlığına karşı kapatılmış panjurları açtı. İki uzun masa-
nın üzerinde yazdığı kitapla ilgili malzeme kendine has bir
düzende, karmakarışık yığılıydı. Sınıflandırmalara ilişkin 1.
Cilt, bulduğu bir sübvansiyon sayesinde az sayıda basılarak
yayımlanmış ve belli bir başarı da kazanmıştı. Dick kitabın
yeniden yayımlanması için görüşmeler yapıyordu. 2. Cilt, ilk
küçük kitabının, *Ruh Hekimleri için Ruhbilim*’in, ayrıntılar-
la genişletilmiş bir tekrarı olacaktı. Birçok insan gibi kendi-
sinin de sadece bir veya iki kişisel fikri olduğunun ayırdına
varmıştı – şimdi Almanca ellinci baskıya ulaşmış olan bu de-
nemeler toplamı tüm düşüncelerinin, tüm bildiklerinin özün-
nü kapsıyordu.

Ama şu anda bütün bunlar onu huzursuz ediyordu. Yale’de
boşa harcadığı yıllara hayıflanıyordu, ama en çok da Diverla-
rın yaşadığı giderek artan lüksle, böyle bir yaşantıya eşlik eden
gösteriş ihtiyacı arasındaki çelişkiden rahatsızlık duyuyordu.
Rumen arkadaşını, tespah böceğinin beyni üzerinde yıllarca ça-
lışan adamın hikâyesini hatırlıyor, tam o anda Viyana ve Ber-
lin kütüphanelerinde çok sayıda araştırmacı aynı konudaki ça-
lışmayı kendisinden önce tamamlamak için harıl harıl çalışıyor
olabilirdi. Çalışmasını kısa kesmeye ve şimdiki haliyle, belge-
ler eklemeyen, yüz bin kelimelik bir kitap olarak yayımlamaya
karar verdi; ileride yazılacak daha bilimsel kitaplara giriş niteli-
ğinde olacaktı bu çalışma.

Öğleden sonra güneşinin ışığıyla aydınlanan atölyesinde
volta atarken, Dick bu konuyu yeniden düşündü ve kararın-
da haklı olduğuna kanaat getirdi. Bu yeni planla işi bahara ka-

dar bitirirdi. Onun gibi enerjik bir insan, bir yıl boyunca gide-
rek artan kuşkulara kapılıyorsa, planında bir hata var demekti.

Kâğıt ağırlığı olarak kullandığı yaldızlı metal çubukları not
destesinin üstüne koydu. İçeriye hizmetçilerin girmesine izin
vermediği için ortalığı hızla süpürdü, tuvalete Bon Ami püskür-
tüp yalapaşap temizledi, bir perdeyi düzeltti ve Zürih'teki bir ya-
ynevine göndermek için bir yazı kaleme aldı. Sonra bardağına
bir parmak cin, iki parmak su doldurup içti.

Nicole'ün bahçede olduğunu fark etti. Birazdan onunla ko-
nuşması gerekecekti, bu düşünce içini kararttı. Onun önün-
de sakin ve mutlu bir yüz ifadesi takınması gerekiyordu; bu-
gün, yarın, gelecek hafta ve gelecek yıl. Paris'te Nicole lumino-
lün etkisiyle uyurken bütün gece onu kollarının arasında tut-
muştu. Gün ağarırken zihninin karışmasını önlemek için müş-
fik, koruyucu sözcüklerle uzun süre konuşmuştu onunla. Ni-
cole yeniden uykuya dalmış, Dick yüzünü onun saçlarının sı-
cak kokusuna gömmüştü. Nicole uyanmadan Dick yan odada-
ki telefonda her şeyi ayarlamıştı. Rosemary başka bir otele ta-
şınacaktı. "Daddy's Girl" olacak, onlara veda bile etmeyecekti.
Otel sahibi Bay McBeth üç maymunu oynayacaktı. Öğleye doğ-
ru Nicole ve Dick bavullarını hazırladıktan sonra ambalaj kâ-
ğıdına sarılmış bir yığın paket ve karton kutuyla Riviera'ya gi-
den trene bindiler.

Sonra tepki ortaya çıktı. Yataklı vagona yerleşirlerken, Dick,
Nicole'ün bu tepkiyi beklediğini gördü; tepki hızla, umarsızca
geldi. Gardan henüz ayrılmış olan tren yavaş yavaş gidiyordu.
Dick hareket halindeki trenden atlamak, koşarak geri dönmek,
Rosemary'nin nerede olduğunu, ne yaptığını görmek için daya-
nılmaz bir arzu duydu. Bir kitap açtı, kelebek gözlüğünü gözün-
e yerleştirdi; Nicole'ün uzandığı kuşetten kendisini seyrettiği-
nin farkındaydı. Okuyamayınca, yorgunmuş gibi yapıp gözle-
rini kapattı. Ama Nicole hâlâ onu seyrediyordu ve ilacın etki-
siyle hâlâ yarı uykulu olsa da kaygılarından kurtulmuştu; ken-
dini mutlu hissediyordu, çünkü Dick yeniden onun olmuştu.

Gözleri kapalıyken daha da kötüydü; bir bulma-yitirme, bul-
ma-yitirme ritmiyle beşik gibi sallandığı duygusuna kapıldı.

Ama huzursuz görünmemek için öğlene kadar kuşetinde hareketsiz yatmaya devam etti. Öğle yemeğinde durum biraz düzelmmişti – yemekler her zaman iyiydi. İkisi birlikte belki binlerce defa otellerde, restoranlarda, trenlerde, gar büfelerinde, uçaklarda yemek yediklerinden Dick rahatça karşılaştırma yapabiliyordu. Tren garsonlarının aşına oldukları o koşuşturmaları, küçük şarap ve soda şişeleri, Paris-Lyone-Méditerranée şirketinin mükemmel yemekleri, aralarında hiçbir şeyin değişmediği yanılımasını yarattı. Bununla birlikte bu, Nicole’le birlikte bir yere gitmek için değil, bir yerden uzaklaşmak için yaptıkları belki de ilk seyahattir. Nicole’ün içtiği bir kadehçik dışında koca bir şişe şarabın tamamını Dick tek başına içti; evden ve çocuklardan konuştular. Ama yeniden kompartımanlarına döndüklerinde, tıpkı Lüksemburg Bahçeleri’nin yakınlarında yemek yedikleri gün olduğu gibi, üzerlerine bir sessizlik çöktü. Bir acıdan uzaklaşmak için öyle görünüyor ki bizi oraya götüren aynı yoldan geri dönmek zorunda kalabiliriz. Dick alışılmadık bir sabırsızlık içindeydi. Nicole ansızın, “Rosemary’yi böyle ansızın terk etmek kötü oldu galiba,” dedi. “Sence başının çaresine bakabilir mi?”

“Elbette. Nerede olsa başının çaresine bakabilecek biri o...”
Sonra, bu sözler Nicole’ün bu konudaki yeteneğini küçümsemek gibi anlaşılmasın diye, “Unutma ki o bir aktris,” diye ilave etti. “Her ne kadar annesi hep arkasındaysa da, kendine bakmayı öğrenmesi gerekiyor.”

“Çok çekici bir kız.”

“Henüz bir çocuk.”

“Yine de çok çekici.”

Amaçsızca dereden tepeden konuştular; ikisi de karşısındakinin düşüncesini dile getiriyordu.

“Sandığım kadar zeki değil,” dedi Dick.

“Bayağı zeki.”

“Çok değil. Çocukça bir yanı var, hâlâ üstünde kreşin kokusu var.”

“Çok, çok güzel bir kız,” dedi Nicole, taraf tutmuyormuş da, empati yapıyormuş gibi. “Ayrıca filmde de çok iyi buldum onu.”

“Yönetmen onu iyi yönetmiş. Tekrar düşününce, kişilikten yoksun gibi geldi bana.”

“Bence kişilikliydi. Erkeklere ne kadar çekici geldiğini görebiliyorum.”

Dick yüreğinin sıkılır gibi olduğunu hissetti. Hangi erkekler? Kaç erkek?

– *Perdeyi çekmemin sakıncası var mı?*

– *Lütfen çek. Fazla aydınlık burası.*

Şimdi nerede? Ve kiminle?

“Birkaç yıla kadar senden on yaş daha yaşlı görünür.”

“Yanıyorsun. Bir gece bir tiyatro programının üzerine resmini çizmiştim, bence güzelliğini uzun yıllar koruyacak.”

O gece ne Dick ne de Nicole uyuyabildi. Dick, onlarla birlikte yaşamaya başlamadan önce Rosemary'nin hayaletini bir iki gün içinde kovmaya çalışacaktı, ancak bunu yapacak gücü şimdi kendinde bulamıyordu. Bazen insanın kendisini bir acıdan uzak tutması zevkten uzak tutmasından daha zordur; Dick, Rosemary'nin anısıyla öyle doluydu ki o an için elinden rol yapmaktan başka bir şey gelmiyordu. Bunca yıldan sonra depresyonun ilk belirtilerinin ortaya çıkmaya başladığını görmesi ve kendini koruması gereken Nicole'e çok kızgın olduğu şu anda bu daha da zordu. Nicole iki hafta içinde iki kere sinir krizi geçirmişti. Tarnes'da o gece, karısını yatak odasında kahkahalar atarak, Bayan McKisco'ya bundan böyle tuvalete giremeyeceğini, çünkü anahtarını kuyuya attığını söylerken bulmuştu. Bayan McKisco şaşırmış ve gücenmiş, yine de anlayışlı davranmıştı. Dick o sırada çok fazla endişelenmemişti, çünkü Nicole daha sonra pişman olup Gausse'un Oteli'ne telefon etmişti, ama McKiscolar gitmişti.

Paris'te geçirdiği sinir krizi daha ciddiye benziyor ve ilk krizin önemini artırıyordu. Belki de hastalığının yeni bir safhaya girdiğini, nüksettiğini haber veriyordu. Topsy'nin doğumundan sonra Nicole uzun süre hasta yatmıştı. Dick bütün bu süre boyunca bir doktora yakışmayacak şekilde endişeyle kıvranıp durmuştu. Sonuçta ister istemez ona karşı katılaşmış, hasta Nicole'le sağlıklı Nicole'ü birbirinden ayırmıştı. Bu durum,

kendini korumaya yönelik mesleki yansızlıkla kalbinde yeni uç veren soğukluğu ayırt etmesini daha da zorlaştırıyordu. İnsan ilgisiz davranmaya alıştığında ya da duygularının körelmesine izin verdiğinde sonunda bir boşluğa düşer; böylece Dick Nicole hakkında bir şey hissetmez olmuştu, istemese de onu ihmal ediyor, duygusal yakınlık gösteremiyordu. İyileşen yaralardan söz edilebilir, cilt patolojisiyle ruhsal sorunlar arasında belli belirsiz bir paralellik kurulabilir; ama bireyin hayatında böyle bir şey yoktur. Açık yaralar vardır; bazen bir iğne deliği kadar küçülürler, ancak yine de yaradırlar. Acının izlerini daha çok bir parmağın ya da gözün kaybıyla kıyaslamak gerekir. Koca bir yıl boyunca her ikisinin de yokluğunu bir tek dakika bile duymayabiliriz; ama duyduğumuz anda, yapılabilecek hiçbir şey yoktur.

12

Nicole'ü bahçede buldu; genç kadın kollarını omzu hizasında kavuşturmuş, ayakta duruyordu. Dick'in yüzüne çevirdiği gri gözlerinde çocukça bir merak okunuyordu.

"Cannes'a gittim," dedi Dick. "Orada Bayan Speers'e rastladım. Yarın gidiyormuş. Gelip sana veda etmek istedi, ama onu vazgeçirdim."

"Üzuldüm. Onu görmek isterdim. Ondan hoşlanıyorum."

"Bir de kimi görsem, beğenirsin? Bartholomew Taylor'ı."

"Deme."

"O kurnaz tilki suratının gözümünden kaçmasına imkân var mı? Ciro'nun hayvanat bahçesi için yer bakıyordu – gelecek yıl hepsi buraya çıkarma yapar. Bayan Abrams'ın bir tür keşif kolu olduğundan kuşkulanıyordum."

"Düşünüyorum da, buraya geldiğimiz ilk yaz Baby nasıl da çileden çıkmıştı."

"Nerede oldukları umurlarında bile değil, neden Deauville'de kalıp soğuktan donmazlar ki?"

"Kolera salgını ya da benzer bir söylenti çıkaramaz mıyız?"

"Bartholomew'a burada insanların sinekler gibi öldüğünü

söyledim, burada bir asalağın ömrü savaştaki bir makineli tüfek erinin ömründen uzun değildir dedim.”

“Bunu söylemiş olamazsın.”

“Doğru, söylemedim,” diye itiraf etti Dick. “Çok sevimliydi. Orada, bulvarda durup tokalaşmamız görülecek şeydi. Sigmund Freud ile Ward McAllister’in³¹ buluşması gibi bir şey.”

Dick’in içinden konuşmak gelmiyordu – işine ve geleceğine ilişkin düşüncelerin bugüne ve aşka ilişkin düşüncelerini unutturması için yalnız kalmak istiyordu. Nicole, belli belirsiz ve trajik bir şekilde de olsa durumu anlıyordu ve içgüdüleriyle ondan biraz nefret ediyor olsa da omzuna sürtünmek istiyordu.

“Sevgilim,” diye mırıldandı Dick.

Eve girdi. Ne yapmak istediğini unutmuştu, sonra hatırladı: piyano çalmak istiyordu. Piyanonun başına oturdu ve notasız çalmaya başladı:

*“Sadece dizlerimde oturduğunu hayal et
İki kişilik çay ve çay için iki kişi
Senin için ben, benim içinse sen...”*

Birden, şarkıyı işiten Nicole’ün onun son iki haftayı özlemle andığını düşünebileceğini fark etti. Rastgele bir akorla şarkıya son verip piyanonun başından kalktı.

Nereye gitmeliydi? Karar vermek zordu. Eve bakıyordu; Nicole’ün dayayıp döşediği, parasını Nicole’ün dedesinin ödediği eve. Kendisi sadece atölyeye ve üzerinde evin inşa edildiği arsaya sahipti. Yıllık üç bin dolarlık kazancı ve kitaplarının yayımlanmasından gelen üç beş kuruşla giysilerini, kişisel harcamalarını, mutfak giderlerinden payına düşeni ve Lanier’in şimdilik bir mürebbiyenin maaşıyla sınırlı olan eğitim masraflarını karşılıyordu. Her taşınmada Dick payına düşeni ödemişti Zevk ve eğlenceden uzak bir hayat sürerek, yalnız olduğunda üçüncü mekide seyahat edip en ucuz şarabı içerek, giysilerini yıpratmayarak, bir savurganlık yaptığında kendini cezalandırarak mali bağımsızlığını nispeten korumayı başarmıştı. Ama

31 New York sosyetesinde 1860-1890 arasında söz sahibi olmuş bir kişilik – ç.n.

bir noktadan sonra iş zorlaşıyordu – sık sık Nicole'ün parasıyla ne yapılacağına birlikte karar vermeleri gerekiyordu. Ömür boyu onun yanı başında olmasını ve hiç değişmemesini isteyen Nicole, doğal olarak, onda gördüğü en küçük tembellik belirtisini teşvik ediyor ve çeşitliliğini durmadan artırdığı yollardan Dick'i sürekli paraya ve mala boğuyordu. Sözgelimi, bir gün bir fantezi olarak ayrıntılarıyla konuştukları, kayalıkların üzerine bir villa inşa etme fikri, Zürih'te üzerinde uzlaştıkları basit yaşam tarzından ne kadar uzaklaştıklarının tipik bir örneği idi.

“Çok hoş olmaz mıydı...” diye başlamış, sonra da, “Çok hoş olacak...” diye devam etmişti bu konuşma.

O kadar da hoş olmamıştı. Nicole'ün problemleri Dick'in kendini işine vermesini engelliyordu. Öte yandan Nicole'ün gelirleri son zamanlarda o kadar hızlı artmıştı ki Dick'in çalışması gülünç kaçmaya başlamıştı. Nicole'ün iyileşmesine yardım etmek için yıllardır mükemmel bir aile hayatı sürdürmek zorunda kalmıştı ve bundan yavaş yavaş uzaklaşmak istiyordu; her hareketinin hemen mikroskop altına yatırıldığı bu durağan ve aylak hayata katlanmak her geçen gün daha zorlaşıyordu. Pinyanoda istediği parçayı bile çalamaz hale gelmesi, hayatının ne kadar dar sınırlar içine hapsedildiğinin bir göstergesiydi. Salonun ortasında elektrikli saatin mırıltısına kulak verip zamanın geçişini dinleyerek uzun zaman hareketsiz kaldı.

Kasımda deniz karardı ve dalgalar kıyıdaki duvarı aşip sahil yolunu kapladı. Yazın son izleri de silindi; plajlar karayel ve yağmur altında ıssızlaştı, hüzne büründü. Gausse'un Oteli onarım ve büyütme çalışmaları için kapandı. *Juan les Pines*'de inşa edilmekte olan yazlık gazinonun yapı kafesi daha da büyüdü ve korkunç bir görünüm aldı. Zaman zaman Cannes'a veya Nice'e giden Dick'le Nicole yeni insanlarla tanıştılar: orkestra üyeleri, restoran sahipleri, tutkulu çiçekçiler, gemi yapımcıları (Dick küçük bir gezinti teknesi satın almıştı) ve *Syndicat d'Initiative*³² üyeleri. Hizmetkârlarıyla iyi anlaşıyor, çocukların eğitimini yakından takip ediyorlardı. Aralıkta Nicole yeniden sağlığına kavuşmuş gibi görünüyordu; bütün bir ayı gerilime gir-

32 Yerel turizm enformasyon bürosu – ç.n.

meden, dudaklarını sımsıkı kapatmadan, nedensiz gülmeden, anlaşılmaz laflar etmeden geçirince Noel tatilinde İsviçre Alp-lerine gittiler.

13

Dick, içeri girmeden önce, lacivert kayak elbiselerinin üzerindeki karı kepiyle silkeledi. Kabaralı ayakkabıların yirmi yıldır üzerinde tepinmesiyle zemini benek benek olmuş büyük salondaki eşyalar danslı çay partisi için boşaltılmıştı. Gstaad civarındaki okullara kaydolmuş seksen kadar Amerikalı genç "Don't Bring Lulu" eşliğinde çılgınca tepiniyor ya da çarliston ritmiyle taşkın hareketler yapıyordu. Basit bir hayat süren, iyi aile çocuklarından, neşeli, küçük bir koloniydi bu – zenginlerin *Sturmtruppen*'i³³ St. Moritz'deydi. Baby Warren böyle bir yerde Diverlarla buluşmayı kabul etmekle fedakârlık yaptığını düşünüyordu.

Dick insanların keyifle doldurduğu salonda, tatlı tatlı salınıp duran kalabalığın içinde iki kız kardeşi seçmekte zorlanmadı. Duvarın önünde, kayak giysileriyle iki afiş gibi duruyorlardı; Nicole'ün giysisi gök mavisini, Baby'ninki tuğla kırmızısıydı. Genç İngiliz onlarla konuşuyordu, ama ikisinin de onu dinlediği yoktu; yeniyetmelerin hoplayıp sıçramalarını büyülenmiş gibi seyrediyorlardı.

Nicole'ün kar soğugundan pembeleşmiş yüzü Dick'i görünce daha da ışıdı. "O yok mu?" diye sordu.

"Treni kaçırmış, birazdan aramaya gideceğim." Dick oturdu, bacak bacak üstüne atıp ayağındaki ağır botu yavaş yavaş sallamaya başladı. "İkiniz de öyle göz kamaştırıyorsunuz ki bazen beraber olduğumuzu unutuyor, sizi görünce şok geçiriyorum."

Baby uzun boylu, zarif bir kadındı ve otuzuna basmak üzere olduğunu fazlasıyla kafasına takmıştı. Kanıtı, Londra'dan beri peşi sıra sürüklediği iki İngilizdi. Biri çok genç, Cambridge'den yeni mezun; diğeri daha yaşlı ve Victoria çağı zamparalıklarda hayli yetenekli. Baby'nin kimi tepkileri evde kalmış

33 (Alm.) Fırtına birlikleri, hücum birlikleri.

kızlara hastı; fiziksel temasa katılamıyor, birisi ansızın dokunacak olsa irkiliyordu. Öpüşme ve kucaklama gibi daha ısrarlı dokunuşlarsa teninden doğruca bilincinin en ön sıralarına kayıyordu. Gövdesini çok az hareket ettiriyor, bunun yerine ayağını yere vuruyor, başını biraz demode bir tarzda geriye atıyordu. Ölümün kokusunu almaktan, dostlarının başına gelecek felaketleri gözünde canlandırmaktan hoşlanıyordu – Nicole’ün trajik bir yazgıya mahkûm olduğu fikrine sımsıkı yapışmıştı.

İngilizlerden genç olanı kadınlara muhafızlık görevini üstlenmiş, pistlerde onlara eşlik etmiş, direksiyonlu uzun kızakla kaymaya zorlayarak onları korkutmuştu. Dick tehlikeli bir dönüş hareketi yaparken ayak bileğini burktuğundan, çocuklarla küçük yamaçta kaymaktan ya da otelde bir Rus doktorla kvas içmekten çok hoşnut kalmıştı.

“Dick, lütfen, eğlenmene bak,” diye yalvardı Nicole. “Neden şu küçük hamfendilerden birkaçıyla tanışmıyorsun ki? Öğleden sonra da onlarla dans edersin.”

“Ne diyeceğim onlara?”

Nicole’ün kısık, neredeyse kulağı tırmalayan sesi sesi utanç bir âşığı taklit etmek için birkaç ton yükseldi. “Küçük hanım, sen ne şeker şeysin öyle?’ dersin. Sen ne demeyi düşünüyordun?”

“Küçük hamfendilerden hoşlanmam. Kastilya sabunu ve nane şekeri kokarlar. Onlarla dans ederken kendimi bebek arabası sürüyor gibi hissederim.”

Bu tehlikeli bir konuydu. Dick dikkatli, neredeyse mahcup bir tavırla konuşuyor, genç kızların başlarının üzerinden uzaklara bakmaya özen gösteriyordu.

“Çok işimiz var,” dedi Baby. “Evden haber aldım – bizim istasyon arazisi dediğimiz yerle ilgili. Demiryolları başta arazinin ortasını satın almıştı. Şimdi geri kalanını da almışlar, orası aneme aitti. Mesele, parayı nereye yatıracağımız.”

İngilizlerden genç olan konuşmanın seyrindeki bu değişiklikten hoşlanmadığını belli etmek için kalkıp dans pistindeki kızlardan birine doğru gitti. Hayatı boyunca İngilizlere hay-

ranlık duymuş Amerikalı bir kızın kararsız gözleriyle bir süre delikanlının arkasından bakan Baby meydan okurcasına devam etti:

“Çok para. Her birimize üç yüz bin dolar. Ben kendi yatırımlarımla ilgilenebileceğim durumdayım, ama Nicole yatırımdan hiç anlamaz, sanırım siz de anlamıyorsunuz.”

Dick cevap vermemeyi tercih ederek, “Treni karşılamam gerekiyor,” dedi.

Dışarıda hava kararmıştı. Dick göremese de nemli kar tanelerini hissediyordu. Kızakla yanından geçen üç çocuk yabancı bir dilde bağırarak onu uyardı; Dick aynı uyarının bir sonraki dönemeçte de tekrarlandığını işitti. Daha ileriden, karanlıkta tepeye tırmanan bir atlı kızağın çingirak sesleri geliyordu. Işıklar içindeki istasyona beklenti havası hâkimdi; oğlanlar ve kızlar yeni oğlan ve kızları bekliyordu; tren gara girdiğinde Dick kendini bu havaya o kadar kaptırmıştı ki Franz Gregorovius’a sanki onun hatası yüzünden sonsuz hazdan yarım saat yoksun kalmış havasında yaklaştı. Ama Franz buraya belirli bir amaçla gelmişti; Dick’in ruh haline kendini kaptırmaya niyeti yoktu. “Bir günlüğüne Zürih’e gelebilirim,” diye yazmıştı Dick ona, “ya da belki sen Lozan’a gelmenin bir yolunu bulursun.” Franz neticede Gstaad’a kadar gelmeyi başarmıştı.

Franz şimdi kırk yaşındaydı. Olgun ve sağlıklı olmasının yanı sıra hoşça giden resmî tavırları vardı, ama biraz bunaltıcı da olsa, bu tavırların arkasında kendini çok rahat hissediyordu ve bu ona yeniden eğittiği arızalı zenginleri aşağılayabilme imkânı sağlıyordu. Miras olarak aldığı bilimsel prestij ona daha geniş bir dünyanın kapılarını açabilirdi, ama o kendini, isteyerek, daha mütevazı tutkularla sınırlamışa benziyordu; eş seçimi de bunun tipik bir örneğiydi. Otelde Baby Warren onu hızlı bir bakışla inceledi, ama saygı duyduğu ayırıcı özelliklerden, ayrıcalıklı sınıfların birbirini tanımasını sağlayan incelmış erdemlerden, kibarlıktan hiçbirini göremediğinden onun ikinci sınıf biri olduğuna karar verdi. Nicole ondan her zaman korkmuştu. Dick’e gelince, Dick onu seviyordu, tüm dostlarını sevdiği gibi, kayıtsız şartsız.

Akşam yemeği için, bu bölgede Venedik'teki gondolların görevini gören küçük bir kızakla köye indiler. Hedefleri eski moda bir İsviçre barı olan bir oteldi; seslerin çınladığı ahşap otel, saatler, fiçılar, büyük bira bardakları ve geyik boynuzlarıyla doluydu. Grup grup insanlar tek bir grupmuş gibi uzun masalara oturmuş, fondü –baharatlı sıcak şarapla terbiye edilmiş hazmı güç Welsh rarebit³⁴– yiyorlardı.

Büyük salona neşeli bir hava hâkimdi; genç İngiliz buna dikkat çekti; Dick de neşeli kelimesinin söylenebilecek en doğru kelime olduğunu kabul etti. Sert şarap etkisini gösterince Dick gevşedi ve dünyanın, eski bir piyanonun başına toplanmış avaz avaz eski şarkılar söyleyen doksanlardan kalma kır saçlı beyefendilerin yüzü suyu hürmetine, haykırp duran genç seslerin ve kurşuni duman bulutlarını delen bütün bu rengârenk giysilerin yüzü suyu hürmetine döndüğünü ileri sürmeye başlamıştı. Bir an için karaya çok yaklaşmış bir gemide oldukları hissine kapıldı; genç kızların yüzünde, bu ortamın ve gecenin getireceği olasılıklara ilişkin aynı masum beklenti okunuyordu. Dick özellikle dikkatini çekmiş olan bir kızın da orada olup olmadığını anlamak için gözleriyle etrafı taradı ve onun arkalarındaki masada olduğu izlenimine kapıldı – sonra onu unuttu ve öz-lü sözler uydurup kendi küçük gruplarını eğlendirmeye çalıştı.

Franz İngilizce, “Seninle konuşmalıyım,” dedi. “Burada geçirebileceğim sadece yirmi dört saatim var.”

“Aklında bir şey olduğunu anlamıştım.”

“Bir projem var... muhteşem.” Elini Dick'in dizine koydu. “İkimizi de başarıya ulaştıracak bir proje.”

“Yani?”

“Bir klinik, Dick... Birlikte yöneteceğimiz bir klinik. Braun'un Zug Gölü kıyısındaki eski kliniği. Tesis birkaç ayrıntı dışında tümüyle modern. Braun hasta, Avusturya'ya gitmek istiyor, muhtemelen orada ölmek için. Bir daha ele geçmeyecek

34 Welsh rabbit (Gal tavşanı): Kızarmış ekmeğe sürülen eritilmiş peynir. Birçok zengin İngiliz'in sofrasını süsleyen tavşan etini bulamayan, Galler'in nispeten yoksul insanların et yerine yediği hazmı güç bir yiyecek. Sözcük, zamanla “Welsh-rarebit” şeklini almış ve içerisinde tavşan bulunmayan şekilde yorumlanır olmuştur (Rare: Nadir, az bulunur) – ç.n.

bir fırsat bu. Sen ve ben – Ne ikili ama! Yo, ben bitirinceye kadar bir şey söyleme.”

Baby'nin gözlerindeki sarı ışıltıdan, Dick onun kendilerini dinlediğini anladı.

“Bu işe birlikte girmeliyiz. Çok fazla zamanını almaz, hem sana bir üs, bir laboratuvar ve bir araştırma merkezi sağlar. Yılın altı ayı, ilkbahar ve yaz orada kalman yeter. Kışın Fransa'ya veya Amerika'ya dönebilir, klinikteki tecrübelerinden yararlanarak kitaplarını yazabilirsin.” Sesini alçalttı. “Ve eşinin nekahet dönemini bir klinik atmosferinde, düzenli bir ortamda geçirmesi için elinde bir klinik olacak.” Dick'in yüz ifadesinden bu konuda ısrarcı olmaması gerektiğini anladı ve dilini dudağının üzerinde gezdirdi. “Ortak olabiliriz. Ben idari müdür, sen teorisyen, keskin zekâlı uzman, vs. Kendimi tanıyorum – bende deha olmadığını biliyorum. Sende ise var. Ama benim de kendime göre yeteneklerim var, en modern klinik metotlar konusunda iyi bir uzmanım. Zürih'te bazen aylarca kliniğin başhekimisi olarak hizmet verdim. Profesör bunun mükemmel bir proje olduğunu söylüyor; devam etmemi tavsiye etti. Kendisi sonsuza kadar yaşayıp, son dakikaya kadar çalışacağım iddia ediyor.”

Dick, hüküm vermeden önce projenin bütün olası yönlerini kafasında tartmaya çalıştı.

“Mali portesi ne kadar bu işin?” diye sordu.

Franz çenesini, kaşlarını, alnında bir belirip bir kaybolan kırışıkları, dirseklerini, omuzlarını yukarı kaldırdı; bacak kaslarını öyle kastı ki pantolonu gerildi; kalbini boğazına, sesini damağına doğru iteledi.

“İşte geldik meselenin en nazik yerine! Para!” diye inledi. “Benim çok az param var. Kliniğin fiyatı Amerikan parasıyla iki yüz bin dolar. İno...vasyon” –bu yeni kelimeyi tereddütle kullanıyordu– “ki gerekli olduğunu sen de kabul edeceksin, yirmi bin Amerikan doları tutar. Ama klinik bir altın madeni. Ne dediğimi çok iyi biliyorum, henüz defterlerini görmedim. İki yüz yirmi bin dolarlık bir yatırımla yıllık kazancımız en az...”

Baby'nin öyle merakla bakıyordu ki Dick onu da konuşmaya dâhil etti.

“Siz tecrübeli bir kadınsınız, Baby, bir Avrupalı çok acilen bir Amerikalıyla görüşmek istediğinde, bunun her zaman parayla ilgili bir şey olduğunu fark ettiniz mi?”

“Mesele nedir?” diye sordu Baby masumca.

“Bu genç *Privat-dozent*³⁵ ikimizin depresyondaki bütün Amerikalıları çekecek büyük bir işe girişmemiz gerektiğini düşünüyor.”

Franz huzursuzca Baby'den yana döndü. Dick devam etti:

“Ama biz kimiz, Franz? Senin ünlü bir ismin var, bense iki küçük kitap yazdım. Bu, insanları çekmeye yeter mi? Paraya gelince, benim o kadar param yok – onda biri bile yok.” Franz'm yüzünden alaycı bir gülümseme geçti. “Cidden yok. Nicole'le Baby, Karun kadar zenginler, ama ben o paranın henüz kuruşuna bile el sürmedim.”

Hepsi kulak kesilmişti şimdi – Dick arka masadaki kızın da dinleyip dinlemediğini merak etti. Bu fikir hoşuna gitmişti. Erkekler, çözümü ellerinde olmayan meseleler konusunda tartışmayı sık sık kadınlara bırakırlar, Dick de Baby'nin kendisi yerine konuşmasının uygun olacağına hükmetti. Baby aniden desine dönüştü: soğukkanlı, hesapçı, iş bitirici.

“Sanırım, üzerinde düşünmeniz gereken bir teklif söz konusu, Dick. Doktor Gregory'nin ne dediğini bilmiyorum, ama... bana öyle geliyor ki...”

Arkasındaki kız bir duman bulutu içinde öne doğru eğilip yerden bir şey aldı. Nicole'ün, Dick'in yüzüne kilitlenmiş olan yüzü –ayartıcı bir tavırla geçici olarak pusuya yatan güzelliği, aşkını ebediyen sarıp sarmalayarak korumak üzere onun aşkına aktı.

Heyecanlanan Franz, “Evet, Dick, bunu ciddi olarak düşünmelisin,” diye ısrar etti. “Psikiyatri üzerine yazıyorsanız, klinik tecrübemiz olmalı. Jung yazıyor, Bleuler yazıyor, Freud yazıyor, Forel yazıyor, Adler yazıyor – ama hepsi de akıl hastalarıyla sürekli temas halindedir.”

“Ben varım ya,” diye güldü Nicole. “Bir akıl hastası ona fazlasıyla yeter.”

35 (Alm.) Yardımcı doçent.

“Bu, farklı,” dedi Dick, ihtiyatla.

Baby, Nicole bir kliniğin yakınında yaşarsa onu daha az merak edeceğini düşünüyordu.

“Bu konuyu enine boyuna düşünmeliyiz,” dedi.

Onun bu küstahlığını eğlenceli bulsa da Dick kısa kesmeyi tercih etti.

“Hayır, Baby,” dedi nazikçe. “Bana bir klinik satın almak istemeniz çok hoş bir şey, ama bu karar sadece beni ilgilendirir.”

Üstüne vazife olmayan bir şeye burnunu soktuğunu anlayan Baby hemen geri adım attı.

“Elbette, Dick. Yalnızca sizi ilgilendirir.”

“Bu kadar önemli bir şey hakkında karar vermek haftalar alır. Nicole’le birlikte gidip Zürih’te yaşamak hoşuma gider mi, bunu düşünmem lazım...” Franz’a döndü, bir şey söylemesine fırsat bırakmadan ilave etti: “Biliyorum. Zürih’te gazhane, şebeke suyu ve elektrik var. Orada üç yıl yaşadım.”

“Sen rahat rahat düşün,” dedi Franz. “Ama benim umudum var.”

Her biri iki buçuk kilo ağırlığında yüz çift bot parkeyi inleterek kapıya doğru ilerliyordu, kalabalığın baskısına karşı koyamadılar. Dışarının ayazına çıktıklarında, Dick ay ışığında kızın kendi kazağını önündeki atlı kızaklardan birine bağladığını gördü. Onlar da bir atlı kazağa doluştular, kırbaçlar şakladı, atlar karanlığa doğru atıldı. Koşuşan, itişip kakışan insanların yamndan geçtiler; daha genç olanlar birbirlerini kızaktan itiyor, yumuşak karın üzerine düşenler kalkıp nefes nefese atların peşinden koşuyor ya da orada bırakıldıkları için feryat ediyorlardı. İki yanda sessiz ve huzurlu tarlalar uzamıyor; atlı kızaklar sanki sınırsız bir gökyüzünde kayıyordu. Kızlara gelindiğinde, herkes yüreklerinde atalardan kalma bir korkuyla karda pusuya yatan kurtları dinliyormuş gibi iyice sessizliğe gömüldü.

Saenen’de belediyenin düzenlediği baloya katıldılar. Salonu sığırtmaçlar, otel çalışanları, tezgâhtarlar, kayak hocaları, rehberler, turistler, köylüler doldurmuştu. Karanlık bir evrenin panteist korkularıyla karşılaştıktan sonra sağ salim kapağı attıkları bu sıcacık ve emniyetli salonda bulunmak, onlara,

bir zamanlar savaş alanlarını çınlatan mahmuzlar ya da bir soyunma odasının beton zemininde takırdayan futbol kramponları gibi gülünç ve tumturaklı isimleri olan gözü pek şövalyelerden oldukları izlenimi veriyordu. Geleneksel Tirol şarkıları söyleniyordu, şarkıların bildik ritmi Dick için sahnenin başlangıçtaki romantizmini yitirmesine neden oldu. Önce, bunun kızı kafasından çıkaramamasından kaynaklandığını sandı, sonra Baby'nin sözlerini hatırladı: "Bu konuyu enine boyuna düşünmeliyiz." Bunun altında yatan anlam açıkltı: "Sen bize ait-sin, bunu er veya geç kabul edeceksin. Bağımsızmış gibi davranman gülünç."

Dick yıllardır –tam olarak, Yale'deki ilk yılında *Zihin Temizliği* başlıklı çok popüler bir broşüre rastladığından beri– kimseye hınç duymamıştı. Şimdi Baby tepesinin tasını attırmıştı; onun zenginlere özgü o soğuk küstahlığına içerlemekle birlikte, öfkesini dışarı vurmamaya çalışıyordu. Yeni nesil Amazonların, bir erkeğin en zayıf noktasının gururu olduğunu, oraya dokunuldu mu Lewis Carroll'ın kırılğan Humpty-Dumpty'si gibi tuzla buz olacağını anlaması için kim bilir kaç yüzyıl geçecekti. Bununla birlikte bu Amazonlardan bazıları bu gerçeği ihtiyatlı bir ikiyüzlülükle kabul ediyorlardı. Mesleği, başka bir tür yumurtanın kırık kabuklarını yeniden yapıştırmak olan Doktor Diver kırılmaktan dehşetli korkuyordu. Ama atlı kızakla Gstaad'a dönüş yolunda, "Çok terbiyeli davranıyoruz," dedi.

"Bu iyi bir şey," dedi Baby.

"Her zaman değil," diye diretti Dick, isimsiz kürk yığınına. "Terbiyeli olmak, herkesin eldivenle dokunulmayı gerektirecek denli kırılğan olduğunu kabul etmektir. İnsana duyulan saygı farklı bir şey – birine yalancı veya korkak dersiniz bu ağır olur, ama hayatınızı insanların duygularını kollamakla, egolarını şişirmekle geçirirseniz, onlarda saygı gösterilmesi gereken şeyi ayırt edemezsiniz."

"Bence Amerikalılar davranış kurallarını fazla ciddiye alıyorlar," dedi İngilizlerden daha yaşlı olanı.

"Sanırım, öyle," dedi Dick. "Babam, davranışlarım önce insanları vurup sonra özür dilediğiniz bir çağdan miras almıştı.

İnsanlar silah taşıyorlardı. Siz Avrupalıysanız on sekizinci yüzyılın başından beri sivil hayatta silah taşıyorsunuz.”

“Pek sayılmaz, belki...”

“Pek sayılmaz mı? Gerçekten mi?”

“Dick, siz yol yordam bildiğinizi her zaman kanıtladınız,” dedi Baby tartışmayı kısa kesmek için.

Kadınlar kürk giysilerinin üzerinden ona biraz endişeyle bakıyorlardı. Genç İngiliz ne olup bittiğini anlamamıştı —o, sanki yelkenli bir gemidelermiş gibi, her zaman pencere pervazlarına ve balkonlara tırmanmaya hazır tiplerdendi— otele giden yol boyunca en iyi arkadaşıyla yaptığı bir boks maçma dair saçma sapan bir hikâye anlattı; maç bir saatten fazla sürmüş ve bu süre boyunca birbirlerini hem sevmişler hem de aşırıya kaçmadan hırpalamışlardı. Dick onunla dalga geçti.

“Demek patlattığı her yumrukta bu değerli dost daha da değerli oluyordu, öyle mi?”

“Ona daha fazla saygı duyuyordum.”

“Bunun altında yatan mantığı anlamıyorum. Siz ve en iyi arkadaşınız önemsiz bir mesele yüzünden dalaşıyorsunuz...”

“Anlamıyorsanız, size anlatamam,” dedi genç İngiliz soğukça.

“... Düşündüğümü söylemeye kalkarsam alacağım cevap da bu olur tabii,” dedi Dick kendi kendine.

Hikâyenin tuhaflığının, çocuğun toyca davranışından olduğu kadar, anlatışındaki doğallıktan uzak tondan da kaynaklandığının farkına vararak ona böyle eziyet ettiği için utandı.

Heyecan ve coşku doruğuna ulaşmıştı, kalabalığın peşine takılarak bir restorana girdiler. Tunuslu barmen ışıkları bir kontrpuan oluşturacak şekilde tam bir virtüöz gibi hareket ettiriyordu; diğer ses yüksek pencerelerden görülen kar üzerindeki ay ışığıydı. Bu ışık altında Dick kızın yüzünden bütün kanın âdeta çekilmiş olduğunu gördü. Dick için bir çekiciliği kalmamıştı. Sırtını dönüp karanlık salonu seyre koyuldu. Işıklar kırmızıya döndükçe sigara uçları yeşille gümüş rengi arasında gidip geliyor, bar kapısı açılıp kapandıkça dans edenlerin üzerine beyaz bir ışık şeridi düşüyordu.

“Bir soru, Franz,” dedi Dick. “Bütün geceyi bira içerek geçir-

dikten sonra kliniğe geri döndüğünde hastalarını bir kişiliğin olduğuna ikna edebileceğini düşünüyor musun? Midende sorun olduğunu görmeyecekler mi sanıyorsun?”

“Ben yatıyorum,” diye ilan etti Nicole. Dick asansörün kapısına kadar ona eşlik etti.

“Seninle yukarı gelirdim, ama Franz’a klinik hekimliğinin beni ilgilendirmediğini göstermeliyim.”

Nicole asansöre girdi. “Baby çok sağduyuludur,” dedi düşünceli bir tavırla.

“Baby benim tanıdığım en...”

Asansörün kapısı kapandı – ve motorun boğuk uğultusu yüzünden Dick lafın gerisini kendi kendine getirdi – “değersiz, en bencil kadın.”

Ama iki gün sonra Franz’ı atlı kızakla istasyona götürürken Dick teklifle ilgilendiğini itiraf etti.

“Bir kısır döngüye girmek üzereyiz,” dedi. “Öyle bir hayat sürüyoruz ki gerilimler ister istemez artıyor ve Nicole bunları kaldıramıyor. Riviera’da pırl pırl, kırsal bir atmosfer bulmuştuk, bu özellik yitmek üzere. Önümüzdeki yıl gerçek bir ‘sezon’ olacak.”

Kızak bangır bangır Viyana valslerinin çalındığı yemyeşil paten alanları boyunca yol alıyordu ve kayak okulları soluk mavi göğe karşı rengârenk parlıyordu.

“...Umarım, başarınız, Franz. Böyle bir işe senden başkasıyla girmem...”

Hoşça kal Gstaad! Hoşça kalın körpe yüzler, kırağı kaplı çiçekler, karanlıkta düşen kar taneleri. Hoşça kal, Gstaad, hoşça kal!

14

Dick, kendini savaşta gördüğü uzun bir rüyadan sonra sabahın beşinde uyandı, kalkıp pencereye gitti ve Zug Gölü’nü seyretmeye koyuldu. Rüyası başlangıçta kasvetli ve etkileyiciydi; lacivert üniformalı askerler Prokofiyev’in “Üç Portakalın Aşkı”nm ikinci bölümünü çalan bir bandonun ardından karanlık bir

meydandan geçiyorlardı. Hemen sonra felaket habercisi itfaiye araçlarını gördü ve bir sahra hastanesinde kesilip biçilmiş hastaların dehşet verici ayaklanışını. Başucundaki lambayı açtı ve rüyasını en ince ayrıntısına kadar kaydetti; yazısını yarı alaycı bir ifadeyle bitirdi: “Savaşta geri hizmetlerde bulunan birinin savaş sonrası yaşadığı travma.”

Yatağının kenarında otururken her şeyin boş olduğu hissine kapıldı; odasının, evin, gecenin. Yan odada uyumakta olan Nicole’ün sıkıntıyla bir şeyler mırıldandığını işitti; uykusunda bile yalnızlık hissettiği için ona üzüldü. Dick için zaman duruyor, sonra her birkaç yılda bir, ileri sarılan bir film gibi hızlanıyordu, Nicole içinse saatler, takvimler, doğum günleri yılların geçip gittiğini gösteriyor, güzelliğinin geçici olduğu gerçeği sıkıntısını daha da katlanılmaz yapıyordu.

Zug Gölü kıyısında geçirilen bu on sekiz ay bile Nicole için, mevsimlerin ancak yol işçilerinin mayısta pembeleşen, haziranda kızaran, eylülde karararı, kışın yeniden beyazlaşan yüzlerinden okunduğu, yitirilmiş bir zaman olmuştu. İlk iyileştiğinde yeni umutlarla, büyük beklentilerle içi pır pır ediyordu; ama Dick’ten başka tutunacak kimsesi yoktu; şefkatle seviyormuş gibi yaptığı ve öksüz çocuklarmışçasına sorumluluğunu üstlendiği çocuklar yetiştirmişti. Hoşlandığı, çoğunlukla isyankâr tipler, huzurunu kaçırıyor ve ona zarar veriyorlardı – Nicole onları bağımsız, yaratıcı veya deli dolu yapan yaşama gücünün peşindeydi, ama bu boşuna bir çabaydı, çünkü bu gücün sırrı, çoktan unuttukları çocukluk mücadelelerinin içine gömülüydü. Onlar daha çok Nicole’ün çekiciliğiyle ve yüz hatlarının uyumuyla, yani hastalığının diğer yüzüyle ilgileniyorlardı. Nicole, sahiplenilmek istemeyen Dick’i sahiplenerek, yalnız bir hayat yaşıyordu.

Dick, Nicole’ü kendisine bağlayan bağları defalarca gevşetmeye çalışmış, ama başarılı olamamıştı. Birlikte çok mutluydular, uykusuz gecelerde kaç defa uzun uzun seviştikten sonra şafağa kadar keyifli sohbetler yapmışlardı. Ama Dick ne zaman kendini bulmak için ondan uzaklaşacak olsa, kızcağzın elinde kocaman bir Hiçlikten başka bir şey kalmıyordu; Nicole bu hiç-

liğe bir sürü isim takıyordu, ama biliyordu ki bu, erkeğinin yakında geri döneceği umudundan başka bir Şey değildi.

Dick başını sertęe yastığa koydu, ayaklarını uzatıp, ensesini bir Japon'un kan akışını yavaşlatmak için yapacağı gibi yastığa bastırıp bir süre daha uyudu. Daha sonra, tıraş olurken Nicole'un uyandığım, çocuklara ve hizmetkrlara kısa, kesin emirler yağdırarak ortalıkta dolaşmaya başladığım işitti. Lanier, babasının tıraş oluşunu seyretmek için banyoya girdi – bir psikiyatri kliniğinin yakınında yaşamak çocukta babasına karşı olağandışı bir güven duygusu ve hayranlığın gelişmesine yol açmıştı; diğer yetişkinlerin çoğuna karşı tam bir kayıtsızlık içindeydi; hastalarsa gözüne tuhaf, kişiliği olmayan, aşırn ıslah edilmiş, cansız varlıklar gibi görünüyordu. Gelecek vaat eden, güzel bir çocuktu, Dick ona mümkün olduğunca çok zaman ayırıyordu. Aralarındaki ilişki sevecen ama titiz bir subayla saygılı bir er arasındaki ilişkiye benziyordu.

“Tıraş olduğunda, neden hep saçının üstünde biraz köpük bırakıyorsun?” diye sordu Lanier.

Dick sabun köpüğü kaplı dudaklarını dikkatle araladı: “Ben de sık sık bunu kendime sorarım. Sebebini bir türlü anlayabilmiş değilim. Sanırım favorimi düzeltmeye çalışırken işaret parmağıma sabun bulaştırıyorum, ama başımın üstüne nasıl çıktığını bilmiyorum.”

“Yarın tıraş olmanı başından sonuna kadar seyredeceğim.”

“Kahvaltıdan nceki tek sorunun bu mu?”

“Ben buna sorun demezdim.”

“Sen ylesin ama.”

Yarım saat sonra Dick idare binasına doğru yola koyuldu. Otuz sekiz yaşındaydı – sakal bırakmaya hl yanaşmasa da Riviera'dakinden daha fazla doktor havası vardı üzerinde. Klinikte yaşamaya başlayalı on sekiz ay oluyordu. Burası Avrupa'nın en donanımlı kliniklerinden biriydi - Dohmler'in kliniği gibi moderndi, yani uğursuz görünüşlü kocaman bir bina olmayıp bir köy görünümünde, dağınık, birçok küçük binadan oluşuyordu. Dick'le Nicole dekorasyona çok zen göstermişlerdi, tesis o kadar gzelleşmişti ki yolu Zürih'ten geçen bütün psiko-

logların uğradığı bir yer olmuştu. Bir golf evinin ilavesiyle burası pekâlâ bir şehir kulübüne dönüşebilirdi. Ebedi karanlığa dalmış hastalara ayrılan *Yabangülü Evi* ile *Kayın Evi* kamufle edilmiş kaleler gibi küçük korularla diğer binalardan ayrılmıştı. Bazı köşeleri hastalarca ekilip biçilen büyük bir bostan ve tek çatı altında toplanmış üç ergoterapi atölyesi vardı. Doktor Diver sabah muayenesine buradan başlardı. Marangozluk atölyesi bol güneş alıyordu ve bir başka çağdan kalma talaş kokularıyla doluydu. Burada her zaman çekiç sallayan, rende yapan, hızar kullanan beş altı hasta –Dick geçerken gözlerini önlerindeki işten kaldıran sessiz insanlar– bulunurdu. Kendisi de iyi bir marangoz olduğundan, Dick bazı aletlerin randımanı konusunda onlarla sakin ve ilgili bir sesle bir süre konuşurdu. Bitişikteki cilt atölyesi en hareketli hastalara açıktı, ama bunlar her zaman iyileşme şansı en yüksek hastalar değildi. Üçüncü atölye boncuk, dokuma ve pirinç kaplama işine ayrılmıştı. Buradaki hastaların yüzlerinde çözümsüz bir problemi az önce boşlamış da derin derin iç çekmekte olan birinin ifadesi olurdu. Ancak bu iç çekiş, normal insanlarınki gibi gelişen bir hat üzerinde, yeni bir akıl yürütmenin başlangıcına değil, aynı fasit daire üzerinde dönüp duran bitmez tükenmez bir derin düşünce sürecine işaret ederdi. Tekrar, tekrar yeni baştan. Sonsuza dek. Ama çalıştıkları malzemeler o kadar parlak, renkleri o kadar göz alıcıydı ki yabancılar yanlış bir izlenimle, her şeyin bir çocuk yuvasındaki gibi yolunda olduğunu düşünürlerdi. Doktor Diver geldiğinde bu hastaların yüzünde bir mutluluk ifadesi belirirdi. Hastaların çoğu onu Doktor Gregorovius’a tercih ediyordu. Yüksek sosyete de yaşamış olanlarsa daha çok seviyordu. Onun kendilerini ihmal ettiğini, mesafeli durduğunu ya da görüldüğü gibi olmadığını düşünen birkaç kişi de vardı. Dick’in yaptığı konuşmalara bunların verdiği tepkiler meslek hayatı dışındaki insanların verdiği tepkilerden çok farklı değildi – ama buradakiler bozuk ve çarpıktı.

Bir İngiliz kadın hasta onunla hep aynı, kendi uzmanlık alanı olduğunu düşündüğü konuyu konuşurdu.

“Bu gece müzik olacak mı?”

“Bilmiyorum. Henüz Dr. Ladislau’yu görmedim,” diye cevap verdi Dick. “Bayan Sachs’la Bay Longstreet’in dün geceki konserini nasıl buldunuz?”

“Şöyle böyleydi.”

“Ben çok beğendim. Özellikle de Chopin’i.”

“Bence şöyle böyleydi.”

“Siz ne zaman bize bir şeyler çalacaksınız?”

Yıllardan beri hep olduğu gibi, bu sorunun sorulmasından hoşlanan kadın omuz silkti.

“Bir gün çalarım. Ama ben de ancak şöyle böyle çalıyorum.”

Kadının hiç piyano çalmadığını herkes biliyordu – parlak birer müzisyen olan iki kız kardeşi vardı; gençliğinde bir tek o nota öğrenememişti.

Atölyelerden çıkınca Dick *Yabangülü* ve *Kayın* evlerini ziyaret etti. Bu evler dış görünüşleri bakımından diğerleri kadar şirindi; dekorasyonu ve düzenlemeyi, korkuluk ve parmaklıkların görülmemesi, mobilyaların sabit kalması gibi ilkeleri esas alarak Nicole tasarlamıştı. Nicole bu işte büyük bir hayal gücüne sahip olduğunu göstermişti (yaratıcılığı eksik kaldığındaysa, çözümünü bizzat problemin verileri sağlamıştı). Önceden uyarılmamış hiçbir ziyaretçi pencerelerdeki zarif kafeslerin gerçekte koparılması imkânsız, ince zincirlerden çok sağlam bir ağ olduğunu, modern silindirik eğilimlere uyduğu izlenimini veren mobilyaların Edward dönemi masif yaratılardan çok daha sağlam olduğunu düşünemezdi. Çiçekler bile metal vazolardaydı ve ilgisiz görünen her süs, her aksesuar aslında bir gökdelendeki ana giriş kadar gerekliydi. Bıkmadan, yorulmadan, bütün dikkatiyle her odanın mümkün olan en fazla faydayı sağlaması için çalışmıştı. Onu tebrik ettiklerinde ise, kendini bir tesisat ustası olarak gördüğünü söyleyerek kestirip atmıştı.

Henüz akli başında olanlara göre bu evlerde pek çok garip şeyler oluyordu. Doktor Diver asık sık *Yabangülü*’nde, erkeklerin binasında, oyalanırdı –Étoile’dan Place de la Concord’a kadar rahatsız edilmeden çırlıçıplak yürüyebilirse birçok şeyi çözebileceğine inanan tuhaf, ufak tefek bir teşhirci vardı burada –kim bilir, belki de haklıdır, diye düşünürdü Dick.

En ilginç hastası merkez binadaydı. Altı aydan beri orada bulunan, otuz yaşlarında bir kadın. Uzun zamandır Paris'te yaşayan Amerikalı bir ressam. Başına neler geldiğini tam olarak öğrenememişlerdi. Kuzenlerinden biri bir gün onu çıldırmış, kendini kaybetmiş vaziyette bulmuştu. Paris'in eteklerindeki, içkiyi ve uyuşturucuyu fazla kaçıran turistleri ayağa kaldırma hizmeti veren şu evlerden birinde bir süre başarısız bir zehirden arındırma tedavisinin ardından kuzeni onu İsviçre'ye getirmeyi başarmıştı. Kliniğe kabul edildiğinde kadın olağanüstü güzeldi – şimdiyse her tarafı çok acı veren yaralarla doluydu. Hiçbir kan analizi olumlu sonuç vermemiş ve dosyasına *sinirsel egzama* kaydı düşülmüştü. İki aydır çivili tabutu andıran kabuk bağlamış yaralar içinde yatıyordu. Durumuna özgü sanrıların sınırları içinde konuşması tutarlı, hatta zekiceydi.

Dick onunla özel olarak ilgileniyordu. Taşkınlık krizleri sırasında ona "bir şeyler yapabilen" tek doktordu. Haftalar önce, kadının işkence içinde, uykusuz geçirdiği sayısız gecelerden birinde, Dick onu ipnotize etmeyi başarmış, böylece birkaç saat dinlenmesini sağlamıştı, ama bu bir daha olmamıştı. İpnoz, Dick'in güvenmediği ve nadiren başvurduğu bir araçtı, çünkü her zaman gerekli konsantrasyona ulaşamadığını biliyordu. Bir defasında Nicole üzerinde de denemiş, ama o alay ederek yüzüne gülmüştü.

Dick yirmi numaralı odaya girdiğinde, kadın onu göremedi; gözkapakları fena halde şişmişti. Kadın güçlü, tok, pes, heyecan dolu bir sesle konuştu:

"Ne kadar sürecek bu? Sonsuza kadar mı?"

"Çok sürmeyecek. Doktor Ladislau bazı bölgelerin tamamen iyileştiğini söylüyor."

"Bu cezayı hak edecek ne yapmış olduğumu bilseydim, metanetle katlanırdım."

"Metafizik bir açıklama yapmak akıllıca olmaz – bizim için bu tamamen sinirsel bir olgu. Küçükken yüzünüz kolayca kızarır mıydı?"

Kadın yüzü tavana dönük yatıyordu.

"Akıl dişim çıktığından bu yana yüzümü kızartacak hiçbir şey olmadı."

“Küçük günahlardan ve hatalardan payınıza bir şeyler düşmüştür herhalde?”

“Kendimi kınamamı gerektirecek hiçbir şey yapmadım.”

“Çok şanslıymışsınız.”

Kadın bir süre düşündü; sesi sanki sargıların altından değil de yeraltından geliyor gibiydi.

“Zamanımızın erkeklere savaş açma cesaretini gösteren bütün kadınlarıyla aynı yazgıyı paylaşıyorum.”

“Sizi çok şaşırtacak ama bu savaş da bütün diğer savaşlara benziyor,” diye karşılık verdi Dick. Kadının kullandığı aynı resmî dili kullanıyordu.

“Bütün diğer savaşlara benziyor.” Kadın bir süre bu lafı kafasında evirip çevirdi. “Ya bir uzlaşmaya girersin ya bir Pirus zaferi kazanırsın veya yıkılır, yok olursun – yıkık bir duvarın üzerindeki bir hayalin yansımısından başka bir şey kalmaz geriye.”

“Siz ne yıkıldınız ne de yok oldunuz,” dedi Dick. “Gerçek bir savaşa girdiğinizden emin misiniz?”

“Şu halime baksanıza!” diye haykırdı kadın öfkeyle.

“Acı çekmişsiniz, belli, ama birçok kadın, erkek olduğu yanlışlığıyla acı çekmiştir.” Dick, aralarında bir tartışmanın başlamak üzere olduğunu hissedip geri adım attı. “Her halükârda geçici bir başarısızlığı nihai ve kesin yenilgiyle karıştırmamalısınız.”

Kadın alayla gülümsedi: “Güzel sözler.” Sesi öyle ıstırap doluydu ki Dick aşağılandığını hissetti.

“Bizim için önemli olan burada olmanızın gerçek nedenlerini bulmaktır...” diye başladı, ancak kadın sözünü kesti.

“Ben bir şeyin sembolü olarak buradayım. Ama neyin? Belki siz biliyorsunuzdur diye düşünmüştüm.”

“Hastasınız,” dedi Dick mekanik bir sesle.

“Peki, neredeyse bulduğum şey neydi?”

“Daha ciddi bir hastalık.”

“Hepsi bu mu?”

“Hepsi bu.” Dick yalan söylediğini hissedince, kendinden utandı, ne ki bu kadar büyük bir sorunu o anda ancak bir yalana sığdırabilirdi. “Bunun dışında sadece karmaşa ve kaos var.

Size nutuk çekecek değilim – çektiğiniz ıstırabın tamamen farkındayız. Ancak ne kadar önemsiz ya da sıkıcı görünürse görürsün gündelik sorunlarla yüz yüze gelerek her şeyi yerine oturtabilirsiniz. Bundan sonra... belki yeniden...”

Dick giderek daha yavaş konuşmaya başlamıştı, zira düşüncesinin kaçınılmaz sonucuna ulaşmaktan korkuyordu: “... bilincinizin sınırlarını keşfedebilirsiniz.” Sanatçıların keşfetmesi gereken sınırlar hastasına göre değildi, asla. Kadıncağızın sınırları doğuştan aşırı bozuktu –belki ılımlı bir gizemcilikte huzur bulabilirdi. Bilincin sınırlarını aşmak, gücü kuvveti yerinde, acıyı ve cezayı tuz ve ekmek gibi bedenlerinin her lifine, tüm ruhlarına yedirebilen, kashı baldırlara, kalın bileklere sahip olanların işiydi.

Az daha, “Size göre değil,” diyecekti. “Bu sizin için fazlasıyla acımasız bir oyun.”

Yine de Dick, kadının çektiği ıstırabın görkemi karşısında, ihtiyatsızca, neredeyse şehvetle ona doğru çekildiğini hissediyordu. Onu, tıpkı sık sık Nicole’e yaptığı gibi kollarının arasına almak, her şeyini, onun bir parçası haline gelmiş hatalarını bile sevmek istiyordu. Kapalı panjurdan sızan turuncu ışık, lahdinde yatan bir mumya gibi kadının üzerine uzandığı yatak, yüzünün soluk lekesi, hastalığının anlamsızlığını araştıran ve sadece soyut cevaplarla karşılaşan bu ses...

Dick ayağa kalkarken kadının gözyaşlarının sargıların altından lav gibi fıskırıldığını gördü.

“Bunun bir nedeni var,” diye fısıldadı kadın. “Bundan bir şey çıkmalı.”

Dick eğilip kadını alnından öptü.

“Hepimiz kendimizi iyi olmaya zorlamalıyız,” dedi.

Dick odadan çıkınca içeri bir hastabakıcı gönderdi. Görmesi gereken başka hastalar vardı: Çocukluğun bitmeyen bir eğlence olduğu düşüncesiyle yetiştirilmiş on beş yaşında Amerikalı bir kız çocuğu – Dick’in şimdiki ziyaretinin sebebi, kızın saçlarını bir turnak makasıyla kırpılmış olmasıydı. Onun için yapılabilecek fazla bir şey yoktu. Ailesinde birçok nevroz vakası vardı ve kızın geçmişi, üzerine herhangi sağlam bir şey inşa edil-

mesine imkân verecek bir temel sunmuyordu. Normal ve vicdanlı bir insan olan baba, nevrozlu ailesini hayatın sıkıntılarında korumaya çalışırken, hayatın kaçınılmaz sürprizlerine karşı kendilerini uyarılama güçlerini yok etmekten başka bir şey yapamamıştı. Dick, "Helen, herhangi bir sorunun olduğunda hastabakıcıyı çağırmalısın, tavsiye almayı öğrenmelisin. Bunu yapacağına dair bana söz ver," demekle yetindi.

Ama hasta bir beynin vereceği sözden ne çıkardı ki? Sıcak bir şifalı bitki banyosuna daldırılmadan önce bir hamağa sıkı sıkıya bağlanan, ince yapılı bir Kafkasyalı sürgünü, Portekizli bir generalin, neredeyse fark edilmeden, yavaş yavaş felç olmaya doğru giden üç kızım ziyaret etti. Son olarak da kızların yanındaki odaya girdi; çöküntü halindeki bir psikiyatra daha iyi olduğunu, her geçen gün iyiye gittiğini söyledi; adam emin olabilmek için açgözlülükle onun yüzünü okumaya çalışıyor, gerçek dünyaya sadece Doktor Diver'm sesindeki titreşimde bulduğu güvenceyle tutunabiliyordu. Bundan sonra Dick uyuşuk bir hademeyi işten çıkardı; o zamana kadar da yemek saati gelmişti.

15

Hastalarla birlikte yenen yemekler Dick'in ayaklarının geri geri gittiği bir angaryaydı. *Yabangülü* ve *Kayın* evlerinin sakinlerini kabul edilmediği yemek salonunda ilk bakışta her şey normal görünse de atmosfer her zaman boğucu ve melankolik olurdu. Doktorlar yemekte sohbet etmeye çalışırken hastaların çoğu ya sabahki çabalarından dolayı yorgun düşmüş ya da hep birlikte bulunmaktan bunalmış olduğundan az konuşur, tabaklarından gözlerini kaldırmadan yemeğini yerdi.

Yemekten sonra Dick villasına döndü. Nicole suratında tuhaf bir ifadeyle salondaydı.

"Oku şunu," dedi.

Dick mektubu açtı. Mektup, doktorların aksi görüşte olmalarına rağmen yakın zamanlarda taburcu edilen bir kadından geliyordu. Kadın, kuşkuya yer bırakmayan bir ifadeyle Dick'i, hastalığının en kritik döneminde kendisine refakat eden kızını

baştan çıkarmakla suçluyor, Bayan Diver'm bu bilgiye sahip olmaktan ve kocasının gerçekte "nasıl biri" olduğunu öğrenmekten memnun olacağını öne sürüyordu.

Dick mektubu yeniden okudu. Meramım iyi anlatan açık ve kesin cümlelere rağmen bu mektubun bir manyağın elinden çıktığına şüphe yoktu. Söz konusu kız hayli işveli, ufak tefek bir kumraldı. Bir gün onu arabayla Zürih'e götürmesini istemişti. Dick kabul etmiş, akşam da kliniğe geri getirmişti. Kayıtsızca, daha çok alçakgönüllülükten kızı öpmüştü. Kız daha sonra işi ileri götürmek istemişti, ama Dick yüz vermemişti; bunun sonucu olarak, muhtemelen bu yüzden, kız ondan nefret etmiş ve annesini alıp götürmüştü.

"Bu mektubu yazan dengesizin biri," dedi Dick. "O kızla hiçbir şekilde, hiçbir ilişkim olmadı. Ondan hoşlanmadım bile."

"Ben de öyle düşünmeye çalıştım," dedi Nicole.

"Herhalde buna inanmıyorsun?"

"Neye inanacağımı bilemiyorum."

Dick sesine sitemkâr bir tını vererek Nicole'ün yanına oturdu.

"Saçmalık bu. Bu mektup bir akıl hastasından geliyor."

"Ben de akıl hastasıydım."

Dick ayağa kalktı ve daha buyurgan bir sesle konuştu.

"Aramızda bu tür saçmalıklara yer yok, Nicole. Git, çocukları getir; yola çıkıyoruz."

Dick'in kullandığı arabayla göle doğru uzanan küçük burunları izleyerek yol aldılar. Gölün yüzeyinde dans eden parlak gün ışığı otomobilin ön camına yansıyor, yeşilliklerin arasından kıvrılarak ilerliyorlardı. Araba Dick'in küçük Renault'suydu, o kadar dardı ki içine balık istifi gibi sıkışmışlardı. Çocuklar arka koltukta yelken direği gibi oturan mürebbiyeleri Mademoiselle'in iki yanındaydılar. Yolun her kilometresini ezberlemişlerdi - nerede çam kokularını, nerede fırınlardan yükselen kara dumanların kokusunu hissedeceklerini biliyorlardı. Gökte hayli yükselmiş olan, insan suratlı güneş olanca şiddetiyle çocukların hasır şapkalarına vuruyordu.

Nicole sessizce oturuyor, sert, sabit bakışları Dick'i huzursuz ediyordu. Dick çoğunlukla onun yanında kendini yalnız hisse-

derdi. Nicole sık sık bir sel gibi üzerine boca ettiği, “Ben söyleyim... daha çok böyleyim,” türünden, özellikle ona sakladığı kişisel ifşaatlarıyla onu yorardı; ama bu öğleden sonra hiç durmadan konuşsa, parça parça da olsa ne düşündüğüne dair ipuçları verse daha memnun olacaktı. O, böyle içine kapanıp, bütün kapıları kapattığında durum çok tehditkâr bir hal alıyordu.

Zug'da Mademoiselle arabadan indi. Diverlar kendilerine yol açan, mamut gibi devasa yol silindirlerinin arasından geçerek Agiri Fuarı'na kadar devam ettiler. Dick arabayı park etti; kıpırdamadan kendisine bakan Nicole'e “Haydi aşağı in, sevgilim,” dedi. Nicole'ün dudakları ansızın korkunç bir tebessümle aralandı ve Dick yüreğinin sıkıştığını hissetti. Bu tebessümü görmemiş gibi tekrar etti: “Sen in ki çocuklar da inebilsin.”

“Tamam, iniyorum,” diye cevap verdi Nicole. Kendi kendine anlattığı bir hikâyeden geliyor gibi görünen kelimeler ağzından öyle hızlı çıkıyordu ki Dick ne dediğini anlayamıyordu. “Merak etme. İniyorum...”

“In o zaman.”

Dick, Nicole'ün yanı sıra yürümek istedi, ama o uzak durdu. Yüzünde hâlâ o alaycı ve uzak tebessüm vardı. Ancak Lanier'in defalarca aynı şeyi tekrar etmesinden sonra bir kukla tiyatrosunu fark ederek ona doğru yöneldi ve gösterinin önüne demir attı.

Dick ne yapacağını bilemiyordu. Ona karşı oynadığı ikili rol—koca rolü ve doktor rolü—düşünme yetisini giderek felce uğratıyordu. Şu son altı yılda Nicole defalarca, kendisine acındırarak veya fantastik ve birbiriyle ilişkisiz zekâ oyunları ile elini kolunu bağlayıp onu kendisiyle birlikte sınırların ötesine sürüklemiş, ancak olay bittikten, yaşadığı gerilim yatıştıktan sonra Dick, onun kendi sağduyusuna karşı puan kazandığını anlamıştı.

Kuklaların geçen yaz Cannes'da gördükleriyle aynı mı olduğu konusunda Topsy ile giriştikleri tartışma sonuca bağlandıktan sonra aile açık bir gökyüzü altında pavyonlar arasında yürümeye başladı. Kadınların başlarındaki boneler, üzerlerindeki kadife yelekler ve çeşitli kantonların rengini taşıyan par-

lak, geniş eteklikler, yük arabalarının ve vitrinlerin mavi, portakal rengi boyaları yanında sönük kalıyordu. Egzotik bir dans gösterisinin inlemeye benzer sesleri ve şingirtılar doldurmuştu her yanı.

Nicole aniden koşmaya başladı, o kadar aniden ki Dick bir süre farkına bile varmadı. Sonra ilerdeki, kalabalığın içine gerçeklikle gerçekdışılık arasındaki küçük bir nakış gibi sokulan sarı elbisesini tanıdı ve peşinden koştu. Nicole gizlice kaçıyor, o da gizlice takip ediyordu. Öğleden sonranın boğucu atmosferinde bu kaçış Dick için o kadar dehşet verici, o kadar yürek paralayıcıydı ki çocukları unutmuştu; koşarak geri döndü, çocukları kollarından tutup onları emanet edeceği bir yer bulabilmek için bir stanttan diğerine sürükledi.

“*Madame,*” diye bağırdı beyaz bir piyango çarkının arkasındaki genç kadına, “*Est-ce que je peux laisser ces petits avec vous deux minutes? C’est très urgent – je vous donnerai dix francs.*”

“*Mais oui.*”³⁶

Çocukları standı doğru sürükledi. “*Alors – restez avec cette gentille dame.*”

“*Oui, Dick.*”³⁷

Dick koşarak oradan ayrıldı, ne var ki Nicole’un izini kaybetmişti. Atlıklarıncaınm etrafında tur atmaya başladı, ama kısa sürede onunla aynı hızda döndüklerini ve hep aynı ata baktığını anladı. Büfenin etrafındaki kalabalığı dirsekleriyle yararak ilerledi; birden Nicole’un fala olan düşkünlüğünü hatırladı ve bir falcının çadırına yaklaştı, girişteki örtüyü aralayarak içeri baktı. Tekdüze bir ses onu karşıladı: “*La septième fille d’une septième fille née sur les rives du Nil – entrez, Monsieur...*”³⁸

Dick çadırın girişini örten örtüyü bırakarak fuar alanının gölle birleştiği yere doğru koştu. Küçük bir dönme dolap parlak gökyüzünün altında yavaş yavaş dönmekteydi. Nicole’u orada buldu.

36 (Fr.) “Madam, bu çocukları iki dakikalığına size bırakabilir miyim? Çok acil – size on frank veririm.” / “Elbette.”

37 (Fr.) “Pekâlâ – Bu nazik hanımın yanından ayrılmayın.” / “Tamam, Dick.”

38 (Fr.) “Nil kıyılarında doğmuş bir yedinci kızın yedinci kızılım... Girin Mösyo.”

Tam o anda en tepede bulunan kayığın içinde tek başınaydı Nicole. İnış başladığında Dick onun isterik kahkahalar attığını gördü, dönme dolabın bir sonraki dönüşünde onun aşırı neşesini fark eden kalabalığın içine çekildi.

“*Regardez-moi ça!*”

“*Regardez donc cette Anglaise!*”³⁹

Kayık yeniden inişe geçti. Bu sonuncu seferdi, müzik yavaş yavaş sustu ve dönme dolap durdu. Nicole’ün etrafına toplanan bir düzine kadar insan onun kahkahalarına bakarak aptal aptal sırtıyordu. Dick’i görünce Nicole gülmeyi bıraktı. Kaçmak için bir hareket yapacak oldu, ama Dick onu kolundan yakaladı ve hızla çekip oradan uzaklaştırdı.

“Neden böyle kendini kaybediyorsun?”

“Nedenini çok iyi biliyorsun.”

“Hayır, bilmiyorum.”

“Çok saçma – bırak kolumu – sen beni aptal yerine mi koyuyorsun? O kızın sana nasıl baktığını görmediğimi mi sanıyorsun – o küçük kara kızın? Çok gülünç. Daha bir çocuk, on beşinde bile değil. Görmediğimi mi sanıyorsun?”

“Burada biraz duralım. Sen de biraz sakinleş.”

Bir masaya oturdular, Nicole’ün gözlerinde derin bir kuşku ifadesi vardı; elini gözlerinin önünde hareket ettirip duruyordu, sanki görmesini engelleyen bir şey varmış gibi. “Susadım – konyak içmek istiyorum.”

“İstiyorsan bira içebilirsin – konyak olmaz.”

“Neden konyak içemezmişim?”

“Tekrar başlamayalım. Dinle – bu kız meselesi tamamen kuruntu. Bu kelimenin ne demek olduğunu biliyor musun?”

“Ne zaman görmemi istemediğin bir şey göreceksin, hep kuruntu oluyor.”

Bir kâbusta inkâr edemeyeceğimiz bir suçla suçlanıp da uyanığımızda o suçu işlemediğimizi anladığımız türden bir suçluluk hissediyordu Dick. Gözlerini Nicole’den kaçırdı.

“Çocukları stantlardan birinde bir Çingene kadına bıraktım. Onları almamız gerek.”

39 (Fr.) “Buraya, bana bakın!” / “Şu İngiliz kadına baksanıza!”

“Sen kendini ne sanıyorsun?” diye sordu Nicole. “Svengali mi?”⁴⁰

Çeyrek saat önce bir aileydiler. Şimdiyse kaçmasın diye omuzyla Nicole’ü köşeye sıkıştırmak zorunda kalıyordu; bütün bunlar Dick’e bir hata gibi göründü; evlilik, çocuklar, her şey – çok vahim bir hata.

“Eve dönüyoruz.”

“Eve mi?” diye kükredi Nicole. Artık kontrol edemediği sesinin üst perdeleri titreyip çatallaşıyordu. “Neden? Oturup hepimizin gittikçe çürüdüğünü, açtığım her kutuda çocuklarımın çürüyen küllerinin olduğunu düşünelim diye mi? Çok iğrenç!”

Dick, ağzından çıkan kelimelerin aşırı hassaslaşmış durumdaki Nicole’ü arındırdığı görerek rahatladı. Nicole Dick’in rahatladığını, kaygılarının yok olduğunu yüzünden okudu. Bunun üzerine kendi yüzü de yumuşadı. “Bana yardım et, Dick, bana yardım et!” diye yalvardı.

Dick içinin acıyla kavrulduğunu hissetti. Bu güzel ve narin kulenin dik duramaması, bir dayanak araması, dayanak olarak da onu görmesi korkunç bir şeydi. Bu, bir noktaya kadar doğrudu: erkekler bunun için vardı; çatı ve tasarı; çatı kirişi ve logaritma tabanı olmak için. Ama her nasılsa Dick ve Nicole birbirine karşıt ve birbirini tamamlayan iki varlık değil, bir ve eşit olmuşlardı. Nicole aynı zamanda Dick’ti, kemiğinin içindeki ilikti. Dick, onun kendisini yok etmesini izleyemeye dayanmıyor, o da onunla birlikte kendini yok ediyordu. Nicole’e dair sezgileri sevecenlik ve merhamete dönüştü –modern yöntemlere başvurmaktan, geceleyin Nicole’e bakması için Zürih’ten bir hastabakacı getirtmekten başka çaresi yoktu.

“Bana yardım edebilirsin.”

Nicole’ün tatlı tatlı diklenmesi Dick’in ayağını yerden kesti. “Daha önce yardım etmiştin – şimdi de edebilirsin.”

“Sana ancak eskisi gibi yardım edebilirim.”

“Bana yardım edecek biri vardır.”

40 George du Maurier’in Trilby (1894) adlı romanının ipnotizmacı kahramanı. Bu isim zamanla birisini kandırarak veya ikna ederek kötü niyetlerle kontrol altına alan kişi anlamını kazanmıştır – ç.n.

“Belki vardır. Sana en iyi kendin yardım edebilirsin. Gidip çocukları bulalım.”

Beyaz piyango çarkı olan çok sayıda stant vardı. Dick ilk standı sorduğunda, ne dediğini anlamadıklarını görünce bir an panikledi. Nicole soğuk bakışlarla uzakta duruyordu. Çocuklarını yok sayıyor, sınırlarının belli olmamasını arzuladığı dengeli bir dünyanın parçası olarak gördüğü için onlara içerliyordu. Çok geçmeden Dick çocukları buldu; onları birer bibloymuş gibi keyifle inceleyen kadınlarla ve ağzı açık seyreden köylü çocuklarla çevriliydi etrafları.

“*Merci, Monsieur, ah Monsieur est trop généreux. C’était un plaisir, M’sieur, Madame. Au revoir, mes petits.*”⁴¹

Arabaya doluşup, boğucu bir hüzünle dönüş yoluna çıktılar. Araba sanki kaygı ve azaplarıyla ağırlaşmış gibiydi, hayal kırıklığına uğrayan çocukların ağzını bıçak açmıyordu. Keder korkunç, karanlık, alışılmadık rengeyle kendini gösteriyordu. Zug'a yaklaşırken, Nicole yolun biraz uzağındaki, boyası henüz kurumamış bir resme benzeyen kirli sarı bir ev hakkında birkaç gün önce yaptığı yorumu tekrarladı, ama bu, ellerinin arasından hızla kaymakta olan bir halatı yakalamak için yapılmış nafil bir çabaydı.

Dick sakinleşmeye çalıştı. Biliyordu ki gerçek savaş evde başlayacaktı ve uzun süre oturup dünyayı Nicole için yeni baştan şekillendirmek zorunda kalacaktı. “Şizofren”, bölünmüş kişiliği ifade eden yerinde bir tabirdir. Nicole kimi zaman her şeyi anlıyordu, hiçbir şeyin açıklanması gerekmiyordu. Kimi zaman da ona herhangi bir şey anlatmanın *imkânı* olmuyordu. Ona karşı sabırlı davranılmalıydı. Gerçek dünyaya götüren yol hep açık tutulmalı, kaçış yolu zorlaştırılmalıydı. Ama delilik, zekâsının keskinliği ve değişkenliğiyle bir bentten sızan, üzerinden aşan, yamndan geçen suyla kıyaslanabilir. Ona karşı etkili bir mücadele vermek için çok sayıda insanın elbirliğiyle hareket etmesi gerekir. Dick bu kez Nicole'ün kendi kendini tedavi etmesi gerektiğini hissediyordu. Daha önceki krizleri anımsama-

41 (Fr.) “Teşekkürler, Mösyö, ah, Mösyö çok cömert. Benim için bir zevkti, Mösyö, Madam. Hoşça kalın çocuklar.”

sı ve bu anılara karşı isyan etmesi için ona zaman tanımak niyetindeydi. Yorulmuştu. Bir yıldır gevşettikleri rejime yeniden dönmeleri gerektiğini düşündü.

Dick, bir tepenin üzerinden kliniğe ulaşan kestirme yola saptı; yamaca paralel uzanan kısa düzlükte gaza yüklendiğinde araba şiddetle sola, sonra sağa savruldu ve iki tekeri üzerinde ilerlemeye başladı. Nicole'un çılgınlıklarıyla kulağı sağırlaşan Dick, onun çılgınca direksiyona yapışan ellerini itmeyi ve arabayı yeniden dört tekeri üzerine düşürmeyi başardı, araba bir kere daha savrulup yoldan çıktı, çalı örtüsünü yarararak yamaç aşağı inmeye başladı, yeniden yan yattı, yavaşladı ve bir ağaca doksan derece eğimle yaslanarak durdu.

Çocuklar haykırıyor, Nicole haykırıyor, lanet okuyarak Dick'in yüzünü tırmalamaya çalışıyordu. Öncelikle arabanın ne kadar yan yattığını, tehlikenin ne boyutta olduğunu düşünen, ancak bunu kestiremeyen Dick, Nicole'un kolunu büküp onu öteye itti, kapıyı açıp arabanın üzerine tırmandıktan sonra çocukları çekip çıkardı. Arabanın tekrar devrilme tehlikesinin olmadığını gördü. Başka bir şey yapmadan titreyerek, soluk soluğa bir süre durup bekledi.

"Sen ne yapıyorsun, öyle?" diye bağırdı Dick.

Nicole hiç korkmadan, utanmadan, sanki hiç oralı değilmiş gibi kahkahalarla gülüyordu. Onu gören hiç kimse kazaya onun neden olduğuna inanmazdı; yaptığı bir haylazlığın sonuçlarından kul payı yakayı sıyırmış bir çocuk gibi gülüyordu.

"İtiraf et. Korktun, değil mi?" diye kocasına takıldı. "Yaşamak istedin!"

Nicole o kadar üst perdeden konuşuyordu ve Dick öyle allak bullak olmuştu ki kendi kendine gerçekten sadece kendi hayatı için mi korktuğunu sordu. Ama bir annelerine, bir babalarına bakan çocukların dehşet içindeki yüzlerini görünce Nicole'un bu sırtıkan maskesini paramparça etmek istedi.

Yukarılarda, dolambaçlı yoldan gidilirse yarım kilometre ileride, ama tırmanarak çıkılırsa yüz metre üstlerinde bir otel vardı; ağaçların arasından binanın bir kanadı görülüyordu.

"Topsy'nin elinden tut," dedi Dick Lanier'e, "şöyle sıkıca tut,

beraberce Şu tepeyi tırmanın – Şuradaki patikayı görüyor musun? Otele vardığıında onlara ‘*La voiture Divare est cassée,*’⁴² diyeceksin. Hemen birini göndersinler.”

Olup bitenleri tam olarak kavrayamayan, ama daha önce hiç tanık olmadıkları kuşku verici bir Şeyler dndgn anlayan Lanier, “Siz ne yapacaksınız, Dick?” diye sordu.

“Arabanın yanında bekleyeceğiz.”

Yola çıkarken çocukların ikisi de annelerine bakmadı. Dick arkalarından, “Yukarda yolun karşısına geçerken dikkatli olun! Sağınıza solunuza iyi bakın!” diye bağırdı.

Dick’le Nicole Şimdi doğrudan birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı; gözleri bir avlunun iki tarafındaki alev alev pencereleri andırıyordu. Derken Nicole çantasından bir pudra kutusu çıkardı; eğilip aynasına baktı ve Őakaklarına düşen sa tutamlarını dzelitti. Dick tepeye tırmanmakta olan çocukları seyretti bir süre. Çocuklar yarı yolda amlar arasmda kayboldular. Sonra hasarı görmek ve yeniden yola çıkarmanın bir yolunu bulmak amacıyla arabanın etrafında dolaŐtı. alıhık arazinin otuz metrelik bir kısmında tekerleklerin çizdiği zikzakları görebiliyordu; öfkeden çok, derin bir tiksinti hissetti.

Birkaç dakika sonra otel sahibi koşarak aşağı indi.

“Tanrım!” diye haykırdı. “Nasıl oldu? Çok mu hızlı gidiyorsunuz? Yine de Őansınız varmış, bu ağaç olmasaydı aşağıya umuŐtunuz!”

Otel sahibi Emile’in orada bulunmasından, geniş siyah nlgnden, yüzünden aşağı akan terden yararlanan Dick doğal bir tavırla Nicole’e arabadan inmesi için yardım edeceğini işaret etti. Bunun zerine Nicole arabanın alçak tarafından aşağı atladı; meyilli arazide dengesini kaybedip dizlerinin üzerine düştü, tekrar ayağa kalktı. Arabayı hareket ettirmeye çalışan erkekleri alaycı bir ifadeyle seyre koyuldu. Onun bu ruh halini bile hayra yoran Dick, “Git ve çocukların yanında bekle, Nicole,” dedi.

Ancak Nicole gittikten epey sonra, Dick onun konyak içmek istediğini ve yukarıda bol miktarda konyak bulabileceğini hatırladı. Emile’e arabayı boş vermesini söyledi; yola çekmek için

42 (Fr.) “Diverların arabası bozuldu.”

şoförün bir çekiciyle gelmesini bekleyebilirlerdi. Birlikte aceleyle tepeyi tırmandılar.

16

“Uzaklaşmak istiyorum,” dedi Franz’a. “Bir ay falan, ne kadar mümkünse.”

“Neden olmasın, Dick? Başta da böyle konuşmuştuk zaten. Sen kendin kalmak istedin. Şayet Nicole’le sen...”

“Nicole’le birlikte gitmek istemiyorum. Yalnız gideceğim. Günde iki saat uyuyabilsem, bu sizin Zwingli’nizin mucizelerinden biri olurdu.”

“Gerçek bir perhiz tedavisi uygulamak istiyorsun, yani.”

“Burada doğru kelime ‘ayrılık’. Dinle, Berlin’e, Psikiyatri Kongresi’ne gidersem, burada huzuru koruyabilir misin? Nicole üç aydır iyi, hastabakıcısını da seviyor. Tanrım, bunu isteyebileceğim dünyadaki tek insan sensin.”

Franz, ortağının kişisel sorunlarıyla ilgilenmesi konusunda her zaman kendisine güvenilip güvenilemeyeceğini kafasında tartarak homurdandı.

Ertesi hafta Zürih’te Dick havaalanına gidip büyük Münih uçağına bindi. Uçak kükreyerek maviliklere yükselirken ne kadar yorgun olduğunu anladı, âdeta uyuşmuş gibiydi. Üzerine rahatlatıcı bir sükûnet geldi; hastalıkları hastalara, gürültüyü motorlara, rotayı da pilota bıraktı. Kongrede bir tek oturuma bile katılmaya niyeti yoktu. Kendisini neyin beklediğini biliyordu: Bleuler ve Forel’in⁴³ kaleme aldığı ve evde daha iyi inceleyeceği yeni kitapçıkları; erken bunamayı hastanın dişlerini çekerek ya da bademciğini dağlayarak tedavi eden Amerikalı doktorun, sırf Amerika zengin ve güçlü bir ülke olduğu için yarın alaycı bir saygıyla karşılanan makalesi. Amerikalı diğer delegeler – yüzü bir azizin yüzüne benzeyen ve her iki dünyayı sonsuz bir sabırla bağdaştıran kızıl saçlı Schwartz’ın yanı sıra, kısken saygınlıklarını artırmak ve ceza davalarında bilirkişi ola-

43 August Forel (1848 -1913) ve Eugen Bleuler (1857-1939): İsviçre psikiyatrisinin öncüleri – ç.n.

rak ballı lokmaları kapmak, kısmen de bütün değerleri birbirine karıştırarak kendilerini pazarlamada kullanabilecekleri yeni safsatalar öğrenmek amacıyla katılan bir düzine tilki suratlı akıl hastalıkları uzmanı. Birkaç kinik İtalyan ve Viyana'dan gelen birkaç Freud çömezi. İçlerinde ne dediği açıkça anlaşılan sadece Jung olacaktı; antropoloji ormanlarıyla öğrenci nevrozları arasında dolaşan, tatlı dilli, aşırı enerjik, büyük Jung. Kongre'ye başlangıçta, şekilciliği ve merasimleriyle neredeyse bir Rotary kulübünü akla getiren Amerikalı bir hava egemen olacak, sonra daha diri ve daha yoğun Avrupa tavrı ortaya çıkacak, nihayet Amerikalılar son kozlarını oynayarak muazzam hediyelerin ve bağışların, büyük yeni tesislerin, okulların duyurusunu yapacaklar ve bu rakamlar karşısında beti benzi atan Avrupalılar utangaç bir tavırla meydanı terk edeceklerdi. Ama Dick orada olmayacağı için bunları görmeyecekti.

Uçak Vorarlberg Alplerinin üzerinden geçiyordu, Dick dağların arasına yuvalanmış pastoral güzellikte küçük köyleri seyrederken büyük bir keyif aldı. Bir kilisenin etrafında kümelenmiş dört beş köy görüş açısından eksik olmuyordu. Dünyaya bu kadar uzaktan bakmak, kurşun askerlerle ve küçük kuklalarla savaş oyunu oynamak kadar güven ve huzur vericiydi. Devlet adamları, komutanlar ve emekliler de olaylara ve dünyaya böyle bakıyor olmalıydılar. Her halükârda iyi bir rahatlama yoluydu.

Koridorun karşı tarafındaki koltuklardan birinde oturan bir İngiliz onunla konuştu; ama Dick son zamanlarda İngilizleri biraz sevimsiz buluyordu. İngiltere'yi, felaketle sonuçlanan bir cümbüşün ardından ev halkıyla tek tek konuşarak gönüllerini almaya çalışan bir zengine benzetiyordu; oysa herkes, onun sadece eski gücüne kavuşmak için öz saygısını yeniden kazanmaya çalıştığının farkındaydı,

Dick'in yanında istasyon büfelerinde satılan dergiler vardı: *The Century*, *The Motion Picture*, *L'illustrations* ve *Fliegende Blätter*. Ama hayalinde aşağıdaki köylere inip köylülerle el sıkışmak daha eğlenceliydi. Onların kiliselerinde, babasının Buffalo'daki kilisesinde kolalı Pazar giysileriyle oturan cemaatin

içinde oturduğu gibi oturdu. Yakın Doğu'nun irfanına kulak verdi, çarpmıha gerildi, öldü ve gömüldü; arka sırada oturan bir genç kızın hatırına, başış kabına beş sent mi, on sent mi atsam diye sordu kendi kendine.

İngiliz yolcu bir iki hoşbeşten sonra ansızın bütün dergileri ödünç aldı, Dick dergilerden kurtulduğuna memnun, önündeki yolculuğu düşündü. Uzun tüylü Avustralya yününden pal-tosu içinde koyun postuna bürünmüş kurt gibi haz dünyasına daldı – Akdeniz ve değışmez kıyıları, yaşlı zeytin ağaçlarının üzerindeki geçmişin tatlı tozu, aydınlık bir dua kitabının rengi gibi yeşil ve pembe yüzüyle Savona yakınlarındaki köylü kızı. Kızın elinden tutup sınırın öte tarafına geçmesine yardım edecekti...

... ama onu orada terk etti – Yunan adalarına doğru gitmek zorundaydı, bilinmeyen limanların dalgalı, karanlık sularına, sahildeki kayıp kıza, halk ezgilerindeki ay ışığına doğru. Dick'in zihninin bir bölümü çocukluğunun cazcaflı imgeleriyle doluydu. Yine de bu sahte lüks ve aldatıcı parıltular arasında zekâ ateşini canlı tutmayı başarmıştı.

17

Tommy Barban bir liderdi, Tommy Barban bir kahramandı. Dick ona Münih'te, Marienplatz'da küçük kumarbazların “gob-len” örtüler üzerinde zar attığı kafelerden birinde rastladı. Ha-va siyasi tartışmalarla ve masaya hızla vurulan iskambil kâğıtlarının sesiyle doluydu.

Bir masaya oturmuş olan Tommy o savaşı kahkahalarını atı-yordu – Ha, ha ha! Ha, ha ha! Kural olarak fazla içmezdi; onun işi cesaretleydi ve arkadaşları ondan her zaman biraz korkarlardı. Varşovalı bir cerrah birkaç hafta önce kafatasının sekizde birini kesip almıştı; bu bölge saçlarının altında kendini onarmak-taydı. Kafedeki en zayıf insan bile ucu düğümlemiş bir peçete darbesiyle onu öldürebilirdi.

“...tanıştırırım, Prens Chillicheff ...” (ellilerinde, kır saçlı, düşkün bir Rus), “Bay McKibben... ve Bay Hannan...” Bu so-

nuncusu kara gözlü, kara saçlı, yerinde duramayan, tombalak bir adamdı, bir tür soytarı. Hemen Dick'e dönüp, "El sıkışmadan önce bir soru: Neden teyzemle eğleniyorsunuz?" dedi.

"Ben mi? Ama..."

"Ne dediğimi iştiniz. Hem Münih'te ne işiniz var?"

"Ha, ha, ha!" diye güldü Tommy.

"Sizin kendi teyzeleriniz yok mu? Neden gidip onlarla eğleniyorsunuz?"

Dick güldü, beriki derhal taktik değiştirdi.

"Tamam, teyzeleri bir kenara bırakalım. Her şeyi uydurduğınızı nereden bileyim? Burada yabancısınız, sizi tanıyalı şunun şurasında yarım saat bile olmadı, kalkmış bana teyzelerinizle ilgili saçma sapan hikâyeler anlatıyorsunuz. Kendinizle ilgili neleri gizlediğinizi nereden bileceğim?"

Tommy yeniden güldü, sonra dostça, ama kararlı bir sesle, "Bu kadarı yeter, Carly. Otursana, Dick. Nasılsın? Nicole nasıl?" dedi.

Tommy başka erkekleri pek fazla sevmez, onların varlığını doğru dürüst hissetmezdi bile. Kötü bir atletin sırasını beklerken dinlenmeye çalışıp da sinirden kendi kendini yemesine karşın, iyi bir atletin zamanının çoğunu gerçekten gevşeyip dinlenerek geçirmesi gibi oturmuş rahat rahat bir savaş fırsatı çıksın diye bekliyordu.

Hannan son sözünü söylememişti, yakındaki piyanonun başına geçti ve Dick'e her bakışında alevlenen bir hınçla tuşlarına basmaya başladı, bir yandan da "Teyze de teyze," diye mırıldaıyordu. Sonra temposunu yavaşlattı; "Ben zaten teyze demedim, herze dedim."

Tommy, "Evet, nasılsın, bakalım?" diye tekrarladı sorusunu. "Eskisi kadar... nasıl desem..." doğru kelimeyi arıyordu, "şen şakrak görünmüyorsun, iki dirhem bir çekirdek değilsin. Ne demek istediğimi anlıyorsundur."

Bu sözler dinamizmini ve enerjisini kaybettiğine dair o sinir bozucu imalara çok benziyordu; Dick karşı atağa geçip, Tommy ile Prens Chillicheff'in üstündeki fantastik kesimli ve desenli takımların pazar günü Beale Caddesi'nde volta atmaya

uygun olduğunu söylemeye hazırlanıyordu ki Prens ondan önce davrandı:

“Görüyorum kıyafetlerimize bakıyorsunuz,” dedi. “Rusya’dan daha yeni geldik.”

“Bu kıyafetler Polonya’da saray terzisi tarafından dikildi,” dedi Tommy. “Evet, bizzat Pilsudski’nin terzisi tarafından.”

“Turist olarak mı gitmişsiniz?” diye sordu Dick.

Buna ikisi de güldü. Prens yüksek sesle kahkahalar atarken bir yandan Tommy’nin sırtına vuruyordu.

“Evet, evet, turist olarak. Tam anlamıyla turisttik. Bütün Rusya’yı dolaştık. Resmî sıfatla.”

Dick bir açıklama bekledi. Bu açıklama Bay McKibben’den geldi. Tek kelime:

“Kaçtılar.”

“Rusya’da hapis miydiniz?”

“Ben,” dedi Prens Chillicheff sarımtırak gözlerini Dick’e dikerek, “hapiste değildim, ama saklanıyordum.”

“Kaçmanız zor oldu mu?”

“Biraz. Sınırdaki üç kızıl Muhafız cesedi bıraktık. İkisini Tommy temizledi...” Fransızlar gibi iki parmağını açarak havaya kaldırdı, “...biri bana kaldı.”

“Anlamadığım şey de bu işte,” dedi Bay McKibben. “Neden ülkeden ayrılmanıza karşı çıkıyorlardı?”

Hâlâ piyanonun başında oturmakta olan Hannan başını çevirdi, diğerlerine göz kırparak, “Mac, Saint Mark kolejinde eğitim görenlere Marksist dendiğini sanıyor,” dedi.

En halisinden bir kaçış öyküsüydü bu. Eski uşağıyla birlikte dokuz yıl saklanan ve bir devlet fırınında çalışan bir aristokrat; Paris’te yaşayan ve Tommy Barban’ı tanıyan, on sekiz yaşındaki kızı... Hikâyeyi dinlerken Dick, zamanını çoktan tüketmiş bu kavruk adamın hiç de üç genç cana değmeyeceğini düşündü. Tommy’ye ve Chillicheff’e korkup korkmadıklarını sordu.

“Üşüdüğümde korktum,” diye itiraf etti Tommy. “Ne zaman üşüsem korkarım. Savaşta da üşüdüğüm zamanlar hep korkmuşumdur.”

McKibben ayağa kalktı.

“Benim gitmem gerekiyor. Yarın sabah otomobille Innsbruck’a gidiyorum; karım, çocuklar ve mürebbiye.”

“Ben de yarın Innsbruck’a gidiyorum,” dedi Dick.

“Gerçekten mi?” diye haykırdı McKibben. “Bizimle gelsenize. Benim Packard çok geniş. Sadece karımla çocukları götürüyorum, bir de mürebbiyeyi.”

“Mümkün değil.”

“Gerçek bir mürebbiye değil, elbette” diye bitirdi sözlerini McKibben, Dick’e acıklı bir bakış fırlatarak. “Aslında karım, baldızınız Baby Warren’ı tanıyor.”

Ama Dick’in daha fazla senli benli olmaya niyeti yoktu.

“İki meslektaşına, kendileriyle birlikte seyahat etmeye söz verdim.”

McKibben’in yüzü asıldı. “Bu durumda, size hoşça kalın diyorum.” Yan masaya bağlanmış foksteriyer cinsi iki köpeği çözdü ve oradan ayrıldı. Dick, Innsbruck’a doğru ağır ağır yol alan ağzına kadar dolu Packard’ı gözünün önüne getirdi: McKibbenler, çocukları, bavulları ve acı acı havlayan köpekleri – bir de mürebbiye.

“Gazetede yazılanlara göre kimin öldürdüğünü biliyorlarmış,” dedi Tommy. “Ama kuzenleri gazetelere yansımaları istememiş, çünkü olay ruhsatsız içki satılan bir yerde meydana gelmiş. Buna ne dersiniz?”

“Aile gururu dedikleri şey bu olmalı.”

Hannan dikkati çekmek için birkaç gürültülü akor bastı.

“İlk eserlerinin tutacağını sanmıyorum,” dedi. “Avrupalıların hariç tutsak bile North’un yaptıklarını yapabilen bir düzine Amerikalı var.”

Abe North’tan söz ettiklerini Dick’in anlamasını sağlayan ilk işaret bu oldu.

“Tek fark şu ki onu ilk Abe yaptı,” dedi Tommy.

“Tekrar söyleyeyim; ben katılmıyorum,” dedi Hannan. “Abe iyi bir müzisyen olarak ünlendi, çünkü çok fazla içiyordu ve arkadaşlarının buna bir açıklama bulmaları gerekiyordu.”

“Abe North’la ilgili bir sorun mu var? Neden söz ediyorsunuz? Başlı belada mı?”

“Bu sabah *Herald Tribune*’ü okumadınız mı?”

“Hayır.”

“Abe öldü. New York’ta ruhsatsız içki satılan bir barda ölesiye dövülmüş, yine de Racquet Club’a kadar sürünecek kuvveti kendinde bulmuş ve orada ölmüş.”

“*Abe North*?”

“Ta kendisi. Diyorlar ki...”

“*Abe North*?” Dick ayağa kalktı. “Öldüğünden emin misiniz?”

Hannan, McKibben’e doğru döndü. “Sürünerek gittiği yer Racquet Club değildi – Harvard Club olmalı. Racquet’in üyesi olmadığını çok iyi biliyorum.”

“Gazetede öyle yazıyor,” diye ısrar etti McKibben.

“Bir yanlışlık olmalı. Adım gibi biliyorum.”

“Ruhsatsız bir barda ölesiye dövülmek.”

“Racquet Club üyelerinin neredeyse hepsini tanırım,” dedi Hannan. “Kesinlikle Harvard Club’dı.”

Dick ayağa kalktı, Tommy de. Prens Chillicheff daldığı boş düşüncelere –belki kafasını çok uzun zaman işgal etmiş olan ve bu yüzden bir türlü yakasını kurtaramadığı Rusya’dan kaçma şansı üzerine daldığı düşüncelere– ara verip onlara katıldı.

“*Abe North* dövülerek öldürülmüş.”

Dick otele dönüş yolunda rüyadaymış gibi yürürken Tommy açıkladı:

“Paris’e gitmek için terzinin takım elbiselerimizi bitirmesini bekliyoruz. Borsa işine gireceğim; bu kıyafetle gidersem beni kapının önüne koyarlar. Senin ülkende herkes milyonlar kazanıyor. Gerçekten yarın gidiyor musun? Birlikte akşam yemeği bile yiyemeyeceğiz. Prens’in Münih’te eski bir dostu vardı. Ona telefon etti, ama kadın öleli beş yıl olmuş, bu akşam iki kızıyla yemek yiyeceğiz.

Prens başıyla onayladı.

“Belki Doktor Diver’ı da davet etmelerini ayarlayabilirim.”

“Hayır, hayır,” dedi Dick aceleyle.

Dick derin bir uyku çekti. Uyandığında penceresinin önünden ağır adımlarla yaşlı insanlar geçiyordu. 1914’ün kasklarına benzer şapkaları olan üniformalılardan, fraklı, silindir şapka-

lı kodamanlardan, burjuvalardan, aristokratlardan, sıradan insanlardan oluşan uzun bir kortej. Şehitlerinin mezarlarına çelenk koymaya giden gazilerdi bunlar. Gûya yitirilmiş bir ihtişamın, geçmişte kalmış bir çabanın, unutulmuş acıların matemini tutuyor, ama kasıla kasıla yürüyorlardı. Üzüntüleri sadece görünüşteydi, fakat Dick, Abe North'un ölümüne ve on yıl önce kaybettiği kendi gençliğine duyduğu acıyla bir an kalbinin sıkıştığını hissetti.

18

Dick Innsbruck'a vardığında alacakaranlık çökmüştü, bagajını bir otele gönderip şehirde dolaşmaya çıktı. İmparator Maximilian gün batımında bronz ağıtçıların üzerinde diz çökmüş dua ediyor, dört kişilik Cizvit rahip adayı bir grup ellerinde birer kitapla üniversite bahçesinde dolaşıyordu. Güneş battığında eski kuşatmaların, evliliklerin, yıldönümlerinin mermer anıları çabucak karanlığa karışıp gözden kayboldu. Dick içine *Würstchen*⁴⁴ doğranmış *Erbsensuppe*⁴⁵ ve dört Pilsener bira içti; "*Kaiser-Schmarren*"⁴⁶ adıyla bilinen ürkütücü bir tatlıyı geri yolladı.

Dağların yakınlığına rağmen İsviçre uzaktaydı. Nicole uzaktaydı. Daha sonra hava iyice karardığında Dick bahçede yürürken duygularına kapılmadan Nicole'ü düşündü, onu en iyi halleriyle seviyordu. Çimenlerin ıslak olduğu bir gün Nicole'ün, ayağındaki sandallar çiyden sınılsıklam, koşarak yanma gelişini hatırladı. Dick'in ayakkabılarının üzerine basıp ona sarılmış ve yüzünü açık bir kitap gibi ona sunmuştu.

"Beni ne kadar sevdiğini düşün," diye fısıldamıştı. "Beni her zaman böyle sevmeni istemiyorum, ama bunu hatırlamanı istiyorum. Benim bu gece olduğum kişi içimde bir yerde hep var olacak."

Ve işte Dick ruhunun selameti için ondan uzaklaşmıştı; bu konuyu düşünmeye başladı. Kendini kaybetmişti – ne saatin

44 (Alm.) Kuşbaşı et.

45 (Alm.) Bezelye çorbası.

46 (Alm.) İmparator pudingi.

farkındaydı ne günün ne haftanın ne ayın, hatta ne de yılın. Bir zamanlar keskin zekâsıyla her şeyi basitleştirir, en zor sorunları çok basit bir vakaymış gibi kolayca çözerdi. Nicole'e Zürih Gölü kıyısındaki bir taşın altında çiçek açarken rastladığı anla Rosemary ile tanıştığı an arasında geçen sürede zekâsı körelmişti.

Babasının yoksul semtlerdeki mücadelesini izlemek onda paraya karşı, açgözlülüğten uzak bir arzu yaratmıştı. Parayla kendini güvene almak istediği de yoktu. Tersine, Nicole'le evlendiğinde kendinden çok emindi, hem de hiç olmadığı kadar. Yine de onu bir jigolo yerine koymalarına izin vermiş, bütün cephanesinin, sahip olduğu gücün ve bilginin Warren ailesinin kasasına kaldırılmasını bir şekilde kabul etmişti.

"Onlarla Avrupa'da yaptıkları gibi mali bir anlaşma imzalamalıydım. Ama her şey bitmiş değil. Hayatımın sekiz yılını zenginlere insan saygısını öğretmek için harcadım, ama henüz son sözümü söylemedim. Oynayacak başka kozlarım var."

Karanlıkta, solmuş güller, çalılar arasında, ıslak eğreltiotlarıyla kaplı bir arazide geziniyordu. Hava ekim ayına göre ılıktı, ama sırtında, boğazına kadar iliklediği kalm tüvit bir ceket vardı. Bir ağacın altından bir karaltı çıktı; Dick bunun dışarı çıkarken lobide yanından geçtiği kadın olduğunu biliyordu. Şimdilerde gördüğü her güzel kadına âşık oluyordu, uzaktan gördüklerine, bir duvara vuran gölgelere bile.

Kadın, sırtı Dick'e dönük, şehrin ışıklarını seyrediyordu. Çakığı kibritin sesini duymuş olmalıydı, ama kıpırdamadı.

–Bu bir davet mi, yoksa bir ilgisizlik belirtisi mi? Dick basit arzuların samimiyetle itiraf edildiği ve sorunsuz tatmin edildiği bir dünyadan uzaklaşalı çok oluyordu; kendini beceriksiz ve kararsız hissediyordu. Şüphesiz böyle el üstünde tutulan dince merkezlerinde karanlık yerlerde dolaşmayı alışkanlık haline getirenlerin birbirlerini çabucak bulmalarını sağlayan bir şifre vardı.

–Belki de harekete geçmesi gereken benim. İlk defa karşılaşılan çocuklar fazla uzatmadan birbirlerine gülümser ve "Oynayalım mı?" derler.

Dick yaklaştı; gölge bir adım kenara çekildi. Muhtemelen

gençliğinde sözü edilen kendini beğenmiş serseriler gibi terslenecekti. Kalbi bilinmez, açıklanamaz, anlaşılmaz, çözümlenemeyen sınırlarında güm güm atarak bekliyordu. Birden dönüp uzaklaştı, o sırada kız da ağacın karanlığından çıktı, bir bankın etrafından dolandı, yavaş ama kararlı adımlarla otelin yolunu tuttu.

Ertesi sabah Dick, iki kişiyle birlikte kılavuz eşliğinde Birkarspitze'ye tırmanıyordu. En yüksek otlaklarda otlayan ineklerin çingirak seslerini aşağıda bırakmak hoş bir duyguydu. Dick, yorgunluğundan, kılavuzun işinin ehli olmasından hoşnut, adsız sansız biri olmaktan duyduğu keyifle bir barınakta geçireceği geceyi dört gözle bekliyordu. Ama daha gün ortasında hava ansızın değişti, gök gürültüsü dağlarda yankılanırken kapkara bir sulusepkene ve doluya yakalandılar. Dick'le diğer iki dağcıdan biri devam etmek istedi, ama kılavuz kabul etmedi. Ertesi gün yeniden denemek üzere, istemeye istemeye Innsbruck'a döndüler.

Akşam yemeğinden sonra, ıssız yemek salonunda, Dick yörenin hayli sert şaraplarından birinden bir şişe içti; nedenini bilmeksizin bir heyecan hissediyordu, ancak bir önceki günün bahçesi aklma düşünce heyecanının nedenini anladı. Yemekten önce lobide kızın önünden geçmiş ve bu defa kız onaylayan bakışlarla ona bakmıştı, ama hâlâ anlayamıyordu. "Neden? Bir zamanlar en güzel kadımları elde etmek için elimi sallamam yitiyordu. Neden şimdi böyle bir işe kalkışayım? Bir hayaletle ve içimde arzunun kırıntısı kalmamışken? Neden?"

Hayal gücü onu kışkırtıyordu, ama eski sade yaşama alışkanlığı ve bu işlere yabancılığı sonunda galip geldi. "Tanrım, Riviera'ya dönüp pekâlâ Janice Caricamento'yla ya da Wilburhazy denen kızla yatabilirim. Bu daha anlaşılır bir şey olur. Bu kadar kolay ve ucuz bir şeyle neden bunca yılı değersizleştiriyim ki?"

Bir türlü sakinleşemiyordu; verandadan ayrıldı, daha rahat düşünebilmek için odasına gitti. Bedence ve ruhça yalnız olmak yalnızlık doğurur, yalnızlık da daha koyu bir yalnızlık.

Odasında volta atarak bu konuyu düşündü, gezi sırasında giydiği kıyafetleri kuruması için ılık radyatörlerin üzerine ser-

di. Ceplerinden birinde Nicole'den gelen, henüz açmadığı telgrafı buldu – bu telgraf aracılığıyla Nicole gezisi boyunca ona eşlik etmişti. Akşam yemeğinden önce açmak içinden gelmemişti – bahçe yüzünden belki. Buffalo'dan gönderilen telgraf Zürih üzerinden buraya ulaşmıştı.

“Babanız bu gece huzur içinde ruhunu teslim etti. İmza: HOLMES.”

Öyle şiddetli bir acı duydu ki karşı koyabilmek için bütün gücünü toplamak zorunda kaldı; acı kasıklarından, midesinden, boğazına doğru turmandı.

Telgrafi tekrar okudu. Sabit bakışlarla yatağın üzerine oturdu, nefes almakta zorlanıyordu. Aklına ilk gelen şey ebeveynlerini kaybeden çocukların o bencil sorusu oldu: “En eski, en emin sığınağım yıkıldığına göre, şimdi ben ne olacağım?”

Ama bu kadim korku çok geçmeden kayboldu; ara sıra durup telgrafa bakarak yeniden volta atmaya başladı. Holmes resmî olarak babasının yardımcısıydı, ama aslında on seneden beri cemaatle ilgilenen oydu. Neden ölmüştü? Yaşlılıktan – yetmiş beşindeydi. Uzun bir ömür...

Babasının yalnız ölmüş olması ne büyük acıydı! Karısından, erkek ve kız kardeşlerinden daha uzun yaşamıştı; Virginia'da kuzenleri vardı, ama onlar Kuzey'e gelemeyecek kadar yok-suldular; bu yüzden telgrafi Holmes yazmak zorunda kalmıştı. Dick babasına çok düşküdü – ne zaman bir yargıya varması gerekse, babasının ne diyeceğini ya da ne düşüneceğini sorardı kendine. Dick doğduğunda iki kız kardeşi yeni ölmüştü; karısının duyduğu acıyı çocuğa aktaracağından korkan babası onu yetiştirme işini bizzat üstlenmişti. Yorgun bir adamdı, yine de emeğini ondan esirgememişti.

Yazları baba oğul ayakkabılarını şehirde boyatırlardı – Dick kolalı yelken bezinden gemici kıyafetiyle, babası kusursuz rahip kıyafetiyle– ve baba, yakışıklı küçük oğluyla çok gurur duyuyordu. Hayat hakkında bildiği her şeyi Dick'e öğretiyordu; belki çok fazla değildi bildiği şeyler, ama çoğu doğru, basit şeylerdi; bir rahibe uygun davranışlarla ilgili şeyler. “İlk atandığım kentte, bir gün kalabalık bir salona girdim; ev sahibesini tanı-

mıyordum. Tanıdığım birkaç kişi bana doğru geldi, ama ben onları görmezlikten geldim, çünkü odanın diğer ucunda, pencerelerden birinin önünde oturan kıvr saçlı bir kadını fark etmiştim. Yanına gittim, kendimi tanıttım. Bundan sonra o kente çok dost edindim.”

Babası böyle yapmıştı, çünkü iyi biriydi. Kendisini hiçbir şeyin “iyi sezgilerden”, şeref, nezaket ve cesareten daha değerli olmadığına inandıracak şekilde yetiştiren iki onurlu dul kadından miras kalmış derin bir özsaygıya sahip, kim olduğundan emin bir insandı.

Babası, karısından kalan küçük mirasın sadece oğluna ait olduğuna inanmıştı her zaman ve Dick Yale’e, sonra da tıp fakültesine gittiğinde düzenli olarak ona her üç ayda bir çek göndermişti. Bu yaldızlı çağda insanların doğruluğundan asla kuşku duymaksızın ve kendini beğenmişlikle “Tam bir beyefendi, ama hırslı değil,” dediği türden bir insandı.

... Dick bir gazete getirtti. Yazı masasının üzerinde açık duran telgrafa doğru gidip gelirken bir yandan da gemilerin kalkış saatlerine göz attı ve Amerika’ya gitmek için bir gemi seçti. Sonra Nicole’le konuşmak için Zürih’e telefon yazdırdı ve telefonun bağlanmasını beklerken aklından bir sürü şey geçti, her zaman babasının istediği kadar iyi biri olup olmadığını sordu kendi kendine.

19

Babasının ölümü onu öyle altüst etmişti ki ülkesinin muhteşem yüzü, New York limanı, bir saat boyunca Dick’in gözüne olağanüstü olduğu kadar hüznü de göründü. Ama kıyıya çıkar çıkmaz bu duygu kayboldu ve bir daha, ne caddelerde ne otellerde ne de onu ilkin Buffalo’ya, sonra da babasının tabutuyla birlikte Güney’e, Virginia’ya götüren trenlerde bu hisse kapıldı. Sadece, küçük konvoy Westmoreland bölgesinin bodur çalılarla kaplı kızıl toprağına sarsıla sarsıla girdiğinde, bir kez daha çevreyle özdeşleştiğini hissetti. Garın üstünde tanıdığı bir yıldızı ve Chesapeake Körfezi üzerinde parıldayan soğuk ayı gör-

dü. Araba tekerleklerinin boğuk gıcirtularım, yapmacıksız seslerin mırıldılarını, kulağa hoş gelen Kızilderili adlarıyla binlerce seneden beri ahenkle, tatlı tatlı akan nehirlerin seslerini yeniden duydu.

Ertesi gün babası yüzlerce Diver'ın, Dorsey'nin ve Hunter'ın yattığı mezarlıkta toprağa verildi. Onu etrafında bütün bu ak-raba ve dostlarla çevrili bırakmak dostane bir davranıştı. Henüz yerleşmemiş kahverengi toprağın üzerine çiçekler atular. Dick'i bu ülkeye bağlayan hiçbir şey kalmamıştı artık, bir daha buraya döneceğini sanmıyordu. Yere diz çöktü. Bu ölüleri, yanık ve kırış kırış yüzlerini, mavi gözlerini, çakmak çakmak bakışlarını, zayıf, sırım gibi vücutlarını, on yedinci yüzyıl ormanlarının koyu karanlığında çok uzun yıllar içinde şekillenen yeni dünya ruhunu çok iyi tanıyordu.

"Elveda, baba... elveda atalarım."

Vapurların yanaştığı, üstü kapalı, uzun rıhtıma ayak bastığında insan artık orası olmayan, ama henüz gideceği yer de olmayan bir ülkeye gelmiş gibi olur. Kirli sarı tonoz yankılanan seslerle doludur. Marşandizlerin gümbürtüsü, birbirine çarpan sandıkların tok sesleri, vinçlerin tiz cayırtıları işitilir, denizin tuzlu kokusunu ilk defa burnunuza dolar. Daha zamam olsa da insan acelesi olduğu hissine kapılır; geride bırakılan kıta geçmişini temsil eder, gelecek, geminin yanında, ağzını açmış beklemektedir. Gürültüsü, patırtısı ve olanca karışıklığıyla rıhtım şimdiki zamandır.

Borda iskelesinden geçince her şey değişir. Dünya küçülür. Artık Andorra'dan daha küçük bir cumhuriyetin yurttaşısınız ve hiçbir şeyden emin değilsinizdir. Kamaralar da gemi kabininin masasının önündeki insanlar da bir tuhaf görünür, diğer yolcuların ve dostlarının bakışlarında küçümseme okunur. Derken, vapurun düdüğü acı acı öter; gövdesinden uğursuz titremeler geçen gemi, bu insan icadı, hareket eder. Rıhtım yavaşça yanları sıra kayar ve gemi bir an için onlardan kazara ayrılmış bir parçaya döner; yüzler silikleşir, sesler duyulmaz olur; rıhtımın sahildeki diğer silik lekelerden bir farkı kalmaz. Sonra limanın kendisi denize gömülür; gemi artık açık denizededir.

Albert McKisco da aynı gemiye binmişti ve gazetecilere göre geminin en değerli yüküydü. McKisco o sıralar pek rağbet-
teydi. Romanları çağın en büyük yazarlarının eserlerinin bir-
rer pastişiydi; bu, saygı gören bir maharetti, ayrıca ödünç aldığı
şeyleri yumuşatma ve basitleştirme yeteneğine sahip olduğundan
onu kolayca okuyan pek çok okuru kendine hayran bırakıyordu.
Başarı onu olgunlaştırmış ve alçakgönüllü biri yapmıştı. Edebi
yeteneği konusunda kendini kandırmıyordu. Kendisinden çok daha
yetenekli yazarlardan daha üstün bir yazma kapasitesine sahip
olduğunu keşfetmiş ve başarısından sonuna kadar yararlanmaya
karar vermişti. “Henüz bir şey yapmadım,” diyordu. “Gerçek bir
dehaya sahip olduğumu sanmıyorum. Ama azimle çalışmaya devam
edersem, sonunda iyi bir kitap yazabilirim.” Çok entipüften
trampelenlerden harika dalışlar yapılmıştır. Geçmişte uğradığı
sayısız hakareti unutmamıştı. Aslında başarısının psişik temelini
Tommy Barban’la yaptığı düello oluşturuyordu – en azından
belleginden silindikçe bu düellonun anısını başka bir şeye
dönüştürmüş ve bu temel üzerinde kendine yepyeni bir özsaygı
inşa etmişti.

İkinci gün Dick Diver’ı fark eden McKisco ilkin selam ver-
mi vermese mi kararsız kaldı, sonra samimi bir havayla kendini
takdim ettikten sonra yandaki şezlonga oturdu. Dick, okumakta
olduğu kitabı kapattı ve birkaç dakika sonra McKisco’daki
değişikliği, onu tahammül edilmez biri yapan aşağılık kompleksinden
eser kalmadığını anlayınca onunla konuşmaktan zevk aldığını fark etti.
McKisco’nun “bilgi sahibi” olduğu konuların çeşitliliği Goethe’yi
bile gölgede bırakıyordu. Kendi fikrim diye sunduğu derinlikten
uzak sayısız kombinasyonu dinlemek ilginçti. Aralarında bir
yakınlaşma doğdu ve Dick birçok defa onlarla yemek yedi.
McKiscolar kaptanın masasına davet edilmişlerdi, ama Dick’e,
yeni uç vermeye başlayan bir züppelikle “bu adamlara tahammül
edemediklerini” söylediler.

Violet şimdi çok havalıydı, büyük moda evlerinden giyinip
kuşanıyor ve iyi terbiye görmüş kızların daha ergenliklerinde
keşfettiği şeylerin peşinde koşuyordu. Bu tür keşifleri Bois’te,
annesinin gölgesinde de yapabiliirdi, ama onun ruhu Idaho’nun

küçük sinema salonlarında kasvetle biçimlenmişti ve annesine ayıracak vakti olmamıştı. Artık –milyonlarca insanla birlikte– “doğru yerdeydi” ve bönlüğünü fazlaca ortaya koyduğunda kocası onu susturuyor olsa da, mutluydu.

McKiscolar Cebelitarık'ta gemiden indiler. Ertesi akşam Napoli'de, otelden gara giden otobüste iki genç kızla anneleri Dick'in dikkatini çekti, perişan görünüyordlardı. Onları gemide de görmüştü. Ansızın şövalyelik damarı kabardı; yardımlarına koşmak için dayanılmaz bir arzu duydu – belki de sadece beğenilmek istiyordu. Aileyi güldürmeyi başardı, onlara şarap ikram etti ve büyük bir keyifle kızların ve annelerinin özgüvenlerinin yerine gelmeye başladığını gördü. Onlara şu ya da bu kişilermiş gibi davrandı, kendini hayallerine kaptırdı ve bu hayalleri sürdürürebilmek için içtikçe içti; üç kadın onu başlarına konan bir talih kuşu olarak görüyorlardı. Dick onların yanından sabaha karşı ayrıldı ve tren Cassino ile Frosinone arasında homurtularla sarsıla sarsıla ilerledi. Dick, Roma garında kadınlara Amerikan tarzı tuhafliklarla veda ettikten sonra, yorgunluktan tükenmiş halde Hotel Quirinal'e gitti.

Resepsiyonda aniden başını kaldırıp yukarı baktı. Sanki içki metabolizmasını harekete geçirmiş, midesini kavurmuş, olanca kanını beynine pompalamıştı; görmeye geldiği, uğruna Akdeniz'i boydan boya aşığı kişiyi görüyordu.

Aynı anda Rosemary de onu gördü; kim olduğunu anlamadan önce sezgiyle tepki verdi. İrkilerek başını çevirdi ve konuşmakta olduğu kızıdan ayrılıp ona doğru koştu. Dick sükûnetini korumaya ve nefesini kontrol etmeye çalışarak ona döndü. Rosemary göz alıcı giysileri ve pırl pırl pabuçlarıyla tımarlı bir tay gibi lobiyi geçerken nefes kesen güzelliği Dick'i sarsıp kendine getirdi; ama her şey o kadar ani olmuştu ki, elinden geldiğince yorgunluğunu gizlemekten başka bir şey yapamadı. Genç kızın ışıltılı bakışlarına, “*Sen ha! Dünya ne kadar da küçük!*” anlamına gelen içtenlikten uzak bir mimikle karşılık verdi.

Genç kız Dick'in ellerini eldivenli ellerinin arasına aldı; “Dick... Roma'nın İhtişamı adlı bir film çekiyoruz... en azından çektiğimizi sanıyoruz, bugün yarın bitebilir.”

Dick, tıraşsız yüzünü, kirli yakasını, buruşuk gömleğini fark etmesin diye aklını karıştırmak amacıyla dikkatle genç kızın gözlerinin içine bakıyordu. Bereket versin genç kızın acelesi vardı.

“Sis on bire doğru bastırıldığından çekime erken başlıyoruz – saat ikide bana telefon et.”

Dick odasına çıkınca kendine gelmeye çalıştı. Öğlen telefonla uyandırılması talimatını verdikten sonra soyunup kelimenin tam anlamıyla deliksiz bir uyku çekti.

Söylediği gibi öğle vakti uyandırdılar, ama o, saat ikiye kadar uyumaya devam etti; uyandığında kendini dinlenmiş hissediyordu. Bavulunu açtı, takım elbiselerini ve çamaşırlarını temizleyiciye gönderdi. Tıraş oldu, yarım saat kadar sıcak su dolu bir küvette yattıktan sonra kahvaltısını yaptı. Güneş Via Nazionale'ye doğru alçalmıştı; güneş ışığının içeri girmesi için eski pirinç halkaları şingirdatarak balkon kapısının perdelerini açtı. Takım elbisesinin ütülenmesini beklerken *Corriere della Sera* gazetesini açtı ve “*una novella di Sinclair Lewis 'Wall Street' nella quale autore analizza la vita sociale di una piccola citta Americana*”⁴⁷ yazılı satırları okudu. Sonra, Rosemary'yi düşünmeye çalıştı.

Başlangıçta aklına bir şey gelmedi. Genç ve çekiciydi, ama Topsy de öyleydi. Şu son dört yılda genç kızın âşıkları olmuş, onlardan bazılarını sevmiş olabilirdi. İnsanların hayatında ne kadar yer tuttuğunuzu asla bilemezsiniz. Yine de bütün bu sizin içinden genç kıza karşı duyduğu sevgi kendini göstermeye başladı – en sağlam ilişkiler, engelleri bilmesine rağmen insan ilişkiyi sürdürme arzusunu duyduğunda kurulur. Dick, genç kızın içinde sakladığı her şeye, bu apaçık hazineye, bu masalsi zenginliğe dört elle sarılmak istiyordu. Onu kendisine çekebilecek her şeyin dökümünü yapmaya çalıştı – dört yıl öncesine göre şansı daha azdı. İnsan on sekizindeyken otuz dördündeki birine ergenliğin pembe sisleri arasından bakar. Yirmi ikisinde ise otuz sekizinde birini aklı başında, aydınlık bir

47 (It.) “Sinclair Lewis, ‘Wall Street’ adlı romanında küçük bir Amerikan kasabasındaki toplumsal hayatı incelemektedir.”

bakış açısıyla değerlendirir. Ayrıca, önceki karşılaşmalarında Dick duygusallığın doruğundaydı; o zamandan bu yana heyecanı azalmıştı.

Erkek oda hizmetçisi takım elbisesini getirdi. Dick beyaz bir gömlek giyip, temiz bir yaka taktı ve üzerinde inci bulunan siyah kravatını bağladı. Okuma gözlüğünün kordonu birkaç santim aşağıdaki aynı büyüklükteki bir incinin yanından aşağı sarkıyordu. Uykudan sonra yüzü, Riviera'daki nice yazdan sonra kazandığı sağlıklı bronz görünümüne yeniden kavuşmuştu. Vücudunun esnekliğinden bir şey kaybetmediğini kendine kanıtlamak için bir sandalyeye tutunarak amuda kalktı; dolmakalemiyle bozuk paralar cebinden dökülünceye kadar o pozisyonda durdu. Saat üçte Rosemary'yi aradı, Rosemary onu odasına çağırды. Yaptığı akrobatik hareket başını döndürdüğünden, cin-tonik içmek için bara uğradı.

“Selam, Doktor Diver!”

Collis Clay'i anında tanıdıysa bunun nedeni Rosemary'nin de aynı otelde olmasıydı. Genç adamın her zamanki gibi kendine güveni tamdı ve yeni oluşmuş gerdaniyla zengin bir görünümü vardı.

Collis, “Rosemary'nin burada olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu.

“Karşılaştık.”

“Floransa'daydım; Rosemary'nin burada olduğunu duyunca geçen hafta geldim. Annesinin küçük kızı bildiğiniz gibi değil.” Sözlerini açıklamak ihtiyacını duydu: “Demek istediğim, iyi yetiştirilmiş bir genç kızdı; şimdi görmüş geçirmiş bir kadın olmuş. Görsen, Romalı delikanlıları etrafında nasıl fır döndürüyor! Fena halde abayı yakmışlar ona!”

“Floransa'da okuyor musunuz?”

“Ben mi? Elbette, mimarlık okuyorum. Pazar günü geri döneceğim – yarışları seyretmek için kalıyorum.”

Dick içtiği cin toniği Clay'in bardaki bir arduaz levha üzerine çiziktirilen ve etkileyici bir borsa çizelgesini andıran kendi hesabına eklemesini güçbelâ engelledi.

Dick asansörden çıktı, dolambaçlı bir koridoru takip etti ve sonunda yarı aralık bir kapıdan gelen sese yöneldi. Rosemary siyah pijamasıyla oturmuş kahvesini içiyordu; yemek masası henüz kaldırılmamıştı.

“Hâlâ çok güzelsin,” dedi Dick. “Eskisinden de güzel.”

“Kahve içer miydin, genç adam?”

“Bu sabahki kılıksızlığım için özür dilerim.”

“Pek iyi görünmüyordun – şimdi iyi misin? Kahve ister misin?”

“Hayır, teşekkür ederim.”

“Bu sabah beni kaygılandırдыңın doğru, ama şimdi iyisin. Annem önümüzdeki ay geliyor, tabii çekim bitmezse. Bana boyuna seninle karşılaşıp karşılaşmadığımızı soruyor, galiba kapı komşu olduğumuzu sanıyor. Annem seni her zaman sevmiştir –senin tanımam gereken biri olduğuna inanmıştır hep.”

“Hâlâ beni düşünmesi hoşuma gitti.”

“İnan ki düşünüyor,” dedi Rosemary, “hem de çok.”

“Seni filmlerde birçok defa gördüm. Hatta bir defasında *Daddy’s Girl*’ü sadece benim için oynattım.”

“Şimdi çekilen filmde de güzel bir rolüm var. Umarım montajda kesmezler.”

Rosemary odanın arka tarafına yürüdü, geçerken de Dick’in omzuna dokundu. Telefon açıp servis masasını götürmelerini istedi. Sonra büyük bir koltuğa yerleşti.

“Seni tanıdığında küçük bir kızdım, Dick. Şimdi bir kadınam.”

“Hakkındaki her şeyi bilmek istiyorum.”

“Nicole nasıl? Lanier? Topsy?”

“İyiler. Sık sık seni anıyorlar...”

Telefon çaldı. Rosemary cevap verirken Dick onun okumakta olduğu iki romanı inceledi. Birinin yazarı Edna Ferber, diğeri Albert McKisco idi. Garson servis masasını almaya geldi; masa gidince, Dick’in gözüne ansızın oda çok boş, Rosemary de siyah pijamasıyla çok yalnız göründü.

“... Misafirim var.... hayır, hayır, olmaz. Prova için kostüm-cüye gitmem gerekiyor... Yo, şimdi değil.”

Rosemary, servis masasının gitmesiyle rahatlamış gibi Dick'e gülümsedi – birlikte dış dünyaya ait bütün sıkıntıları bertaraf ettiklerini ve şimdi kimsenin kendilerini rahatsız etmeyecekleri bir cennete kapanmış olduklarını ima eden bir gülümsemedi bu.

“Oldu işte,” dedi Rosemary. “Son bir saati senin için hazırlanmakla geçirdiğimi biliyor musun?”

O sırada yeniden telefon çaldı. Dick, yatağın üzerine bıraktığı şapkasını alıp bagaj kanepesine koymak için ayağa kalktı. Ansızın telaşa kapılan Rosemary eliyle ahizeyi kapattı. “Gitmiyorsun, değil mi?”

“Hayır, hayır.”

Rosemary ahizeyi yerine koyunca, Dick öğleden sonrayı baş başa geçirme umuduyla, “Şu anda insanların beni beslemesini bekliyorum,” dedi.

“Ben de,” diye karşılık verdi Rosemary. “Deminki adam bir zamanlar ikinci göbekten bir kuzenimle tanıştığını söylemek için aramış. Böyle bir nedenle herhangi birine telefon etmeyi aklın alıyor mu?”

Rosemary şimdi ışıkları kısarak sevişmeye hazırlanıyordu. Yoksa neden Dick'in kendisini seyretmesini engellesindi ki? Dick onunla konuşuyordu ve cümleleri ona yazdığı bir mektup gibiydi; zira ağzından çıktıktan sonra genç kıza ulaşması küçük bir zaman alıyordu.

“Burada böyle oturmak, bu kadar yakın olup seni öpmek çok zor.” Odanın ortasında tutkuyla öpüştüler. Rosemary sıkı sıkıya ona sarıldı, sonra dönüp koltuğuna oturdu.

Bu böyle devam edemezdi; oyun oynar gibi bir ileri bir geri gidemezlerdi; telefon bir kez daha çalınca Dick yatak odasına gitti, yatağa uzanıp McKisco'nun kitabını açtı. Çok geçmeden Rosemary de geldi ve yanına oturdu.

“İnanılmaz uzun kirpiklerin var,” dedi Dick'e.

“Lise mezuniyet balosundayız, sevgili dinleyiciler, seçkin davetliler arasında uzun kirpik meraklısı Rosemary Hoyt'u görüyoruz...”

Genç kız Dick'i öptü. Dick onu aşağı çekti; yatağa yan yana uzandılar, soluksuz kalıncaya kadar öpüştüler. Nicole'un nefesi genç, taze ve heyecan vericiydi. Dudakları hafif çatlamıştı ama kıyıları yumuşacıktı.

Sarmaş dolaş oldular, kollar, bacaklar, giysiler birbirine karıştı; erkeğin sırtı, kolları, kadının göğsü boğazı birbiriyle mücadele halindeyken Rosemary fısıltıyla, "Yo, şimdi olmaz... böylesi şeylerin bir düzeni, bir ahengi olmalı," dedi.

Dick kendine hâkim oldu, arzusunu zihninin uzak bir köşesine iteledi ama kollarıyla genç kadının narin vücudunu kendi vücudunun bir karış yukarisına kaldırdı, gülümseyerek, "Önemi yok, sevgilim," dedi.

Aşağıdan bakınca Rosemary'nin yüzü değişmiş gibi görünüyordu; bu yüzde ölümsüz bir ay ışığı vardı.

"O sen olsaydın ilahi adalet olurdu," dedi Rosemary. Dick'in kollarından sıyrılıp aynaya doğru yürüdü, bozulan saçlarını elleriyle düzeltti. Sonra yatağın yanına bir sandalye çekip oturdu ve Dick'in yanağını okşadı.

Dick, "Bana seninle ilgili gerçekleri anlat," dedi.

"Ben her zaman gerçeği söyledim."

"Bir bakıma – ama hiçbiri birbirini tutmuyor."

Bu söze birlikte güldüler, ama Dick devam etti.

"Gerçekten bakire misin?"

"Yoo-o-o!" diye şakıdı Rosemary. "Altı yüz kırk kişiyle yatım – duymak istediğin buysa."

"Umrumda değil."

"Beni ilginç bir psikolojik vaka olarak mı görüyorsun?"

"Seni yirmi iki yaşında ve son derece normal bir kız olarak görüyorum ve bin dokuz yüz yirmi sekiz yılında olduğumuza göre, birkaç aşk macerası yaşamış olduğundan aşağı yukarı eminim."

"Hepsi de başarısız oldu," dedi Rosemary.

Dick inanamıyordu. Onun aralarına kasten bir duvar mı ördüğüne, yoksa olası bir teslimiyeti daha değerli kılmaya mı çalıştığına karar veremiyordu.

Dick, "Pincio'da bir tur atalım mı?" diye teklifte bulundu.

Dick üstünü başını düzeltti, saçlarını taradı. Bir an bir şeyler olacak gibi olmuş ve o an bir şekilde geçmişti. Rosemary için Dick, üç yıldır diğer erkekleri karşılaştığı ideal olmuştu ve kaçınılmaz olarak onu gözünde destansı boyutlara taşımıştı. Rosemary onun diğer erkekler gibi olmasını istemiyordu, ama işte yine başkalarının gibi arzular, o zorlayıcı istekler söz konusuydu; erkek sanki ondan bir şeyler aşımak, cebine koyup götürmek istiyordu.

Yeşil çimenlerin üzerinde, taştan melekler, kır tanrıları, düşünürler ve küçük şelaleler arasında yürüyorlardı; Rosemary yavaşça Dick'in koluna girdi, bir dizi küçük manevrayla kolunu kolunun üzerine iyice yerleştirdi; sonsuza dek orada kalacakmışçasına kolunu doğru noktaya koymak istiyordu sanki. Küçük bir dal kopardı, kırıp baktı, ama içinde özsu yoktu. Birden Dick'in yüzünde beklediği ifadeyi gördü ve eldivenli elini tutup öptü. Sonra karşısına geçip çocuklar gibi hoplayıp zıpladı, sonunda Dick gülümseyince kendisi de güldü ve böylece iyi vakit geçirmeye başladılar.

"Bu akşam seninle yemeğe çıkamam, sevgilim, uzun zaman önce başka birilerine verilmiş sözüm var. Ama yarın erken kalkarsan seni film setine götürürüm."

Dick akşam yemeğini otelde tek başına yedi, erkenden yatı ve ertesi sabah altı buçukta Rosemary ile lobide buluştu. Rosemary arabada Dick'in yanında otururken, dinlenmiş, taze yüzüyle güneşin ilk ışıkları altında ışıltılı oldu. Araba *Porta San Sebastiano*'yu geçip *Via Appia* boyunca ilerledi ve gerçek Roma Forumu'ndan çok daha büyük olan kaba mukavvadan Forum setine vardı. Rosemary onu bir adama teslim etti; o da Dick'i devasa kolonlar, kemerler, amfi tiyatrolar arasında dolaştırdı, arenaya götürdü. Hıristiyanların kapatıldığı bir zindanda geçen bir sahne çekiliyordu. Oraya vardıklarında, yeni Valentino adaylarından biri olan ünlü Nicotera, bir düzine kadar sürme gözlü, hüzünlü bakışlı "tutsak" kadının önünde kasıla kasıla yürümekteydi.

Rosemary yanlarına geldi; üzerinde dizine kadar inen bir tünik vardı.

“Bunu dikkatle seyret,” dedi Dick’in kulağına “ve tam olarak ne düşündüğünü bana söyle. Günlük çekim gösterimini seyreden herkes diyor ki...”

“Günlük çekim gösterimi mi? Nedir o?”

Bir gün önce yapılan çekimlerin incelenmesi, seçilmesi, ayıklanması amacıyla yapılan gösterim. Görenler, seksapelimin ilk kez ortaya çıktığını söylüyorlar.”

“Seksapel mi, hiç farkında değilim.”

“Sen farkında olmayabilirsin! Ama öyleyim.”

Elektrik teknisyeni yönetmene doğru eğilip onunla bir konuyu tartışırken, leopar postuna sarınmış Nicotera da uzun uzun Rosemary ile konuştu. Sonunda yönetmen teknisyenin elini itti ve alnında biriken terleri sildi. Dick’in rehberi, “Yine siniri tepesinde, hem de nasıl!” dedi.

“Kim?” diye sordu Dick. Ama adam cevap vermeye kalmadan yönetmen üzerlerine yürüdü.

“Kimin siniri tepesinde? Siniri tepesinde olan biri varsa, o da sensin.” Sanki Dick jüriymiş gibi ona döndü, öfkeyle, “Ne zaman siniri tepesinde olsa, herkesin sinirinin tepesinde olduğunu düşünür. Hem de nasıl!” dedi. Bir süre dik dik rehberine baktı, sonra ellerini çırpıtı: “Pekâlâ, millet. Herkes sete.”

Şamatacı büyük bir aileyi ziyaret etmek gibiydi bu. Bir aktris Dick’e yaklaştı, Londra’dan yeni gelmiş bir İngiliz aktör olduğunu zannederek onunla beş dakika kadar konuştu. Hatasını anlayınca telaşla uzaklaştı. Bu insanların çoğu dış dünyaya karşı ya üstünlük taşıyor ya da kendilerini aşağı buluyorlardı. Birinci kategoridekiler daha kalabalıktı. Bunlar cesur ve çalışkan insanlardı; on yıldan beri eğlendirilmekten başka bir şey istemeyen bir ülkede ayrıcalıklı bir konuma yükselmişlerdi.

Sis bastırınca çekimi durdurmak zorunda kaldılar; ressamlar için mükemmel bir ışıktı ama kamera açısından Kaliforniya’nın duru havasıyla karşılaştırılmazdı bile. Nicotera bir şeyler fısıldayarak Rosemary’yi arabasına kadar takip etti. Rosemary veda ederken gülümsemeden baktı adama.

Dick’le Rosemary öğle yemeğini, kim bilir ne zaman çökü-

ş e geçen *Forum Romanum*'un kalıntılarına bakan, restorana dönüştürülmüş, teraslı, muhteşem bir villa olan *Castelli dei Cæsari*'de yediler. Rosemary bir kokteyl ve küçük bir kadeh ş arapla yetinirken, Dick hoşnutsuzluğunu gidermeye yetecek miktarda içti. Büyük bir sessizlik içinde, kızarmış ve mutlu yüzlerle döndüler otele. Rosemary onun olmak istiyordu, öyle de oldu; bir plajda çocukça bir sevdâ olarak başlayan şey nihayet sonuçlanmıştı.

21

O akşam Rosemary yine bir yemeğe, çekim ekibinden birinin doğum günü partisine davetliydi. Dick lobide Collis Clay'le karşılaştı, ama yemeği tek başına yemeyi tercih ediyordu, bu yüzden Excelsior'da bir randevusu olduğu bahanesini uydurdu. Yine de birlikte bir kokteyl içmeyi kabul etti; ama duyduğu belli belirsiz hoşnutsuzluğun sabırsızlığa dönüştüğünü hissetti, artık kliniği asmak için bir mazereti yoktu. Bu bir karasevdadan ziyade anılara gösterilen romantik bir bağlılıktı. Onun kadını Nicole'dü – çoğu kez kalbini kırsa, onu çok mutsuz etse de Nicole onun biricik kadınıydı. Rosemary ile zaman geçirmek; arzularına gem vuramamaktan, Collis ile zaman geçirmekse, zamanını boşa harcamaktan başka bir şey değildi.

Dick, Excelsior'un kapısında Baby Warren'la karşılaştı. Baby ş aşkınlık ve merakla Dick'i süzdü; iri, güzel gözlerindeki bakışlar mermer gibi soğuktu. "Sizin Amerika'da olduğunuzu sanıyordum, Dick! Nicole de yanınızda mı?"

"Napoli üzerinden geldim."

Dick'in kolundaki siyah ş erit, Baby'ye söylemesi gereken şeyi hatırlattı: "Acınıza çok üzüldüm."

Mecburen akşam yemeğini birlikte yediler.

"Bana her şeyi anlatın," dedi Baby.

Dick olayları biraz değiştirerek anlattı. Baby kaşlarını çatıyordu; kız kardeşinin başına gelen felaket yüzünden mutlaka birini suçlaması gerekiyordu.

“Doktor Dohmler’in başından beri doğru yol izlediğini düşünüyor musunuz?”

“Tedaviler üç aşağı beş yukarı aynı, biliyorsunuz. Her vaka da uygun doktoru bulmak önemli elbette.”

“Dick, size akıl verecek ya da çok bilgili olduğumu iddia edecek değilim, ama bir değişikliğin ona iyi geleceğini düşünmüyor musunuz? Hastane ortamını terk edip herkes gibi yaşamamız daha iyi olmaz mı?”

“Bu kliniği almam için ısrar eden sizdiniz,” diye hatırlattı Dick. “Orası olmaksızın Nicole’ün güvenliğinden asla emin olamayacağınızı söylemişsiniz.”

“İyi ama bu, Riviera’da herkesten uzakta, bir tepenin üzerinde bir keşiş hayatı yaşadığınız zamandı. Yeniden o hayata dönmekten söz etmiyorum. Mesela Londra gibi bir yer düşünüyorum. İngilizler dünyadaki en dengeli insanlardır.”

Dick itiraz etti, “Bu doğru değil.”

“Kesinlikle doğru. İnanın bana, onları tanıyorum. Londra’da bir ev alır, baharı orada geçirirseniz sizin için iyi olur. Kolayca satın alabileceğiniz harika bir ev biliyorum, Talbot Square’de, dayalı döşeli. Demek istediğim, akli başında, dengeli İngilizlerin arasında yaşarsınız.”

Baby, 1914’ten kalma klişe propaganda hikâyeleri anlatmaya hazırlanıyordu. Dick gülmeye başladı.

“Michael Arlen’in bir kitabını okuyordum, ve eğer...”

Baby elindeki salata kaşığını sallayarak Michael Arlen’i ve romanını paçavraya çevirdi.

“O sadece yoz kişilikleri yazar. Ben adam gibi İngilizleri kastediyorum.”

Baby böylece bütün dostlarını silip atarken, Dick’in zihninde onların yerini Avrupa’nın küçük otellerini dolduran yabancı, tepkisiz yüzlerden oluşan bir resim aldı.

Baby daha ileri bir hamleye girizgâh olarak, “Elbette üstüme vazife değil ama,” diye tekrarladı, “onu öyle bir ortamda tek başına bırakmak...”

“Amerika’ya babamı toprağa vermek için gittim.”

“Çok iyi anlıyorum, ne kadar üzüldüğümü söyledim, ama...”

Baby gerdanlığının camdan üzümleriyle oynuyordu. “Ama şimdi *o kadar çok* paramız var ki. Her şeye fazlasıyla yeter; bu para Nicole’ün iyileşmesi için kullanılmalı.”

“Her şeyden önce, kendimi Londra’da yaşarken hayal bile edemiyorum.”

“Neden olmasın? Başka yerlerde olduğu gibi orada da çalışabilirsiniz.”

Dick arkasına yaslanıp genç kadına baktı. Baby’nin korkunç hakikat hakkında, Nicole’ün hastalığının gerçek nedeni hakkında en ufak bir kuşkusu olsa, bunu kesinlikle kendisinden bile saklar, yanlışlıkla satın alınmış bir resim gibi tozlu bir dolabın içine tıkarı.

Sohbete, şarap fıçlarıyla dolu bir yeraltı meyhanesinde, Ulpia’da devam ettiler. Yetenekli bir müzisyen gitarını tıngırdatıp, bağıra çağıra “Suona Fanfara Mia”yı söylerken Collis Clay gelip masalarına oturdu.

“Belki de ben Nicole için doğru seçim değildim,” dedi Dick. “Yine de muhtemelen benim gibi biriyle evlenirdi, sonuna kadar güveneceğinden emin olduğu biriyle.”

“Başkasıyla daha mı mutlu olurdu diyorsunuz?” diye sordu Baby, ansızın yüksek sesle düşünmeye başlamış gibi. “Bu da ayarlanabilirdi, elbette.”

Baby ağzından çıkan lafın abesliğini, ancak Dick zapt edemediği kahkahalarla iki büklüm olduğunda fark etti.

Yaptığı gafı düzeltme çabasıyla, “Beni anlamalısınız,” dedi. “Yaptıklarınızdan ötürü size minnet duymadığımızı bir an bile aklınızdan geçirmeyin. Çok zor günler yaşadığınızı biliyoruz...”

“Tanrı aşkına,” diye itiraz etti Dick. “Nicole’ü sevmeseydim, her şey farklı olurdu.”

Baby endişeyle, “Onu gerçekten seviyor musunuz?” diye sordu.

Collis sohbetin konusunu anlamaya başladı; Dick çabucak konuyu değiştirdi. “Başka şeylerden söz edelim, mesela sizden. Neden evlenmiyorsunuz? Lord Paley ile nişanlandığınızı duyduk.”

“Yo, hayır.” Baby birden çekingenleşti, gizemli, uzak bir havaya büründü. “O geçen seneydi.”

Dick inatla üsteledi: “Neden evlenmiyorsunuz?”

“Bilmiyorum. İki erkeğe âşık oldum, biri savaşta öldü, diğeri beni başından attı.”

“Anlatsanıza. Bana özel hayatınızdan ve düşüncelerinizden söz edin. Bunu hiç yapmıyorsunuz, hep Nicole hakkında konuşuyoruz.”

“İkisi de İngiliz’di. Dünyada kaliteli bir İngiliz’den üstün kimse olduğunu sanmıyorum. Sizce de öyle değil mi? Eğer varsa da ben karşılaşmadım. Bu adam... ama bu uzun bir hikâyeye. Uzun hikâyelerden nefret ederim. Siz etmez misiniz?”

“Hem de nasıl!” dedi Collis.

“Hikâyeye iyiye, benim itirazım olmaz,” dedi Dick.

“Bu, sizin çok iyi yaptığınız bir şey, Dick. Ara sıra ortaya attığınız küçük bir cümle veya özlü bir sözle partiyi canlandırma yeteneğine sahipsiniz. Bence bu harika bir yetenek.”

“Bir numara sadece,” dedi Dick nazikçe. Böylece üçüncü defadır onun görüşlerine karşı çıkmış oluyordu.

“Ben formaliteden hoşlanıyorum, bu doğru,” diye devam etti Baby. “İsterim ki her şey yerli yerinde, her şey usulünce olsun. Biliyorum, etmezsiniz, ama bunun beni sağlam ve güçlü yaptığını kabul etmelisiniz.”

Dick, buna karşı çıkmak zahmetine girmedi bile.

“İnsanların, Baby Warren Avrupa’da doludizgin koşturup yenilikleri kovalarken hayattaki en iyi şeyleri ıskahyor dediklerini biliyorum, oysa tersine ben en iyi şeylerin peşinden koşan az sayıdaki insandan biriyim. Zamanımızın en ilginç insanlarıyla tanıştım.” Bir başka gitarın tıngırtısı sesini bastırdıysa da, “Çok az büyük hata yapmışımdır,” demeyi başardı.

“Sadece çok büyük hatalar, Baby.”

Genç kadın Dick’in bakışlarındaki alaycılığı gördü ve konuyu değiştirdi. Herhangi bir şeyde hemfikir olmaları imkânsız görünüyordu. Yine de Dick’in takdir ettiği bir yanı vardı genç kadının. Excelsior’a kadar eşlik ederken onu öyle iltifatlara boğdu ki yanından ayrıldığında Baby’nin yüzü ışıltılıydı.

Ertesi gün Rosemary öğle yemeğini birlikte yemeleri için Dick'e ısrar etti. Amerika'da çalışmış bir İtalyan'ın işlettiği küçük bir *trattoria*'ya gittiler; jambon, yumurta ve gözleme yediler. Sonra otele döndüler. Dick'in Rosemary'ye âşık olmadığını, onun da kendisine âşık olmadığını keşfetmesi, ona duyduğu arzuyu azaltacağına artırmıştı. Artık genç kadının hayatında herhangi bir rol oynamayacağı belli olunca, Rosemary kendisi için yabancı, gizemli bir kadın olmuştu. Çoğu erkek, âşık olduğunu söylediğinde, Nicole'e duyduğu aşkıta olduğu gibi bütün renkleri aynı karamsar tona boyayan ruhsal bir çöküntüyü değil, bunu kasteder. Nicole'ün ölebileceği, zihninin karanlıklara gömüleceği, başkasına âşık olabileceği gibi düşünceler Dick'i fiziksel olarak hasta ediyordu.

Nicoter, Rosemary'nin dairesine geldi, işle ilgili bir şeyler tartıştılar. Rosemary, adama gitmesi gerektiğini hissettirdiğinde, birkaç nükteli itiraz cümlesi mırıldanıp, Dick'e sırnaşıkça göz kırparak gitti. Sonra her zamanki gibi telefon çaldı. Rosemary tam on dakika konuştu. Dick'in sabrı giderek taşıyordu.

"Benim daireme çıkalım," dedi; Rosemary kabul etti.

Rosemary büyük bir divanda Dick'in dizlerine uzandı; Dick genç kızın güzel perçemleriyle oynamaya başladı.

"Seni yine sorguya çekeyim mi?" diye sordu.

"Ne öğrenmek istiyorsun?"

"Erkekler. Aklım fikrim bunda değil, ama bilmek istiyorum."

"Seninle karşılaştıktan ne kadar sonra diye mi soruyorsun?"

"Ya da önce."

"Önce!" Genç kız şaşırılmıştı. "Senden önce hiçbir şey yoktu. Sen önem verdiğim ilk erkek oldun. Hâlâ da öylesin." Bir süre düşündü. "Bir yıl sonraydı, sanırım."

"Kimdi?"

"Bir erkek."

Dick onun bu kaçamaklı sözlerine dayanamıyordu.

"Ben anlatayım, yanılmayacağımdan eminim. İlk macera hayal kırıcıydı ve uzun süre uslu durdun. İkincisi daha iyiydi, ama gerçekten âşık değildin. Üçüncüsü gayet iyiydi..."

Dick canını yaksa da, devam etti: "Sonra normal seyrini takip

ederek biten bir ilişki yaşadın; bu arada, en sonunda âşık olacağın adama verecek bir şeyin olmamasından korkmaya başladın.” Gitgide kendini daha fazla Victoria çağından kalma biri gibi hissediyordu. “Daha sonra bu güne kadar devam eden yarım düzine küçük maceran oldu. Yaklaştım mı?”

Rosemary gülüyordu, ama gözlerinde yaşlar vardı.

“Daha yanlışı olmazdı,” dedi. Dick rahatladığını hissetti. “Ama bir gün birini bulacağım ve onu öyle seveceğim, öyle seveceğim ki asla kaçıp gitmesine izin vermeyeceğim.”

O sırada telefon çaldı ve Dick, Rosemary’yi soran Nicotera’nın sesini tanıdı. Elini ahizenin üstüne kapattı.

“Onunla konuşmak istiyor musun?”

Rosemary telefonu aldı, Dick’in anlamadığı bir Italyanca ile hızlı hızlı bir şeyler konuştu.

Dick, “Bu telefon konuşmaları zaman alıyor,” dedi. “Saat dördü geçmiş bile; beşte bir randevum var. İyisi mi sen git Signor Nicotera ile oyna.”

“Saçmalama.”

“Öyleyse, ben Roma’da olduğum sürece bu adamdan kurtulmaya bak.”

“Bu çok zor.” Rosemary birden ağlamaya başladı. “Dick, seni seviyorum, kimseyi sevmediğim kadar seviyorum. Ama sen bana ne verebilirsin ki?”

“Ya Nicotera? Onun verecek nesi var?”

“O farklı.”

– Gençlik gençliği çeker.

“Makarnacının teki!” dedi Dick. Kıskançlıktan deliye dönmüştü; acı çekiyordu ve yeniden canının yanmasını istemiyordu.

“O daha çocuk,” dedi Rosemary burnunu çekerek. “Ben her şeyden önce seninim, bunu biliyorsun.”

Dick onu kollarıyla sarıp göğsüne bastırdı, ama Rosemary bezginlikle başını geriye attı; Dick onu bir adacionun sonundaymış gibi, bir süre bu durumda tuttu. Rosemary’nin gözleri kapalıydı, saçları suda boğulmuş bir kızmki gibi aşağıya sarkıyordu.

“Bırak beni, Dick. Ömrümde hiç bu kadar acı çekmemiştim.”

Dick yaralı bir yırtıcı kuş gibiydi ve genç kız içgüdüsüne uyarak ondan uzaklaştı. Bu anlamsız, yersiz kıskançlık; daha önce ona güven veren saygı, anlayış gibi özelliklerin üstünü örtmeye başlamıştı.

“Gerçeği bilmek istiyorum,” dedi Dick.

“Pekâlâ, öyleyse,” dedi Rosemary. “Çok beraber oluyoruz, benimle evlenmek istiyor ama ben istemiyorum. Ne olmuş yani? Ne yapmamı bekliyorsun? Bana evlenme mi teklif ettin? Hayatımın sonuna kadar Collis Clay gibi yarım akıllılarla gezip tozayım mı istiyorsun?”

“Dün gece Nicotera’yla birlikteydin, değil mi?”

“Bu seni ilgilendirmez,” diye hıçkırıldı genç kız. “Özür dileirim, Dick. Tabii ki ilgilendirir. Annemle sen bu dünyada değer verdiğim yegâne varlıklarsınız.”

“Ya Nicotera?”

“Nerden bileyim?”

Öyle kaçamak cevaplar veriyordu ki en önemsiz lafları bile gizli anlamlarla yüklüymüş gibi bir izlenim yaratıyordu.

“Paris’te bana karşı hissettiklerin gibi bir şey mi bu?”

“Seninle beraberken kendimi rahat ve mutlu hissediyorum. Paris’te farklıydı. Ama insan bir zamanlar ne hissetmiş olduğunu bilemez, değil mi?”

Dick kalkıp akşam giysilerini toplamaya başladı, yüreği acı ve nefretle katılaştıkça olsa bile bir daha bu kızı sevmeyecekti.

“Nicotera umurumda değil!” dedi Rosemary. “Ama yarın ekiple beraber Livorno’ya gitmek zorundayım. Ah, neden oldu ki bütün bunlar?” Yeniden gözyaşlarına boğuldu. “Ne büyük talihsizlik! Ne diye geldin buraya? Sadece anılarla yetinseydik olmaz mıydı! Sanki annemle kavga etmişim gibi hissediyorum.”

Dick giyinmeye başlayınca Rosemary kalkıp kapıya yürüdü.

“Bu geceki partiye gitmeyeceğim,” dedi son bir çabayla. “Seninle kalacağım. Her halükârda gitmek istemiyorum.”

Dick içinde yeniden bir ihtiras dalgasının yükselmeye başladığını hissetti, ama bu kez ona kapılmamayı becerdi.

“Ben odamda olacağım,” dedi Rosemary. “Hoşça kal, Dick.”

“Hoşça kal.”

“Ne yazık, ne yazık, ne yazık. Ne anlama geliyor bütün bunlar?”

“Ben de uzun zamandır bunu kendime soruyorum.”

“Ama neden beni de içine kattın ki?”

“Sanırım ben kara vebayım,” diye mırıldandı Dick. “Anlaşılan artık insanlara mutluluk getirmiyorum.”

22

Yemekten sonra Quirinal’in barında beş kişiydiler: Sorularına “Si... si... si...”den başka cevap veremeyen canından bezmiş barmene oturduğu bar taburesinden harıl harıl bir şeyler anlatan ince, narin bir İtalyan yosma, kadının yüz vermediği, yalnızlık çeken, zayıf, züppe bir Mısırlı, Dick ve Collis Clay.

Dick etrafında olup bitenlerin daima farkında olurdu. Collis Clay’de ise, tam tersine, algılama mekanizması ta çocukluğunda dumura uğramıştı, etrafında cereyan eden olayları ancak belli belirsiz fark ediyor, en keskin izlenimler çok geçmeden dağılıp yok oluyordu. Sonuç: Dick konuşuyor, Collis hava cereyanında oturan biri gibi anlamaksızın dinliyordu.

Öğleden sonraki olaydan sınırları harap olan Dick, bunun acısını İtalyanlardan çıkarıyordu. Konuşurken bir İtalyan’ın kendisini işitmesi ve sözlerinden alınmasını umar gibi etrafına bakındı.

“Bu öğleden sonra baldızımla Exelcior’da çay içtik. Boş bir tek masa vardı. Tam masaya oturmuştuk ki iki kişi geldi, boş bir masa arandılar, ama bulamadılar. Adamlardan biri bize doğru gelip ‘Bu masa Prens Orsini’ye ayrılmamış mıydı?’ diye sordu. ‘Üzerinde işaret yoktu,’ dedim. Adam ısrarla ‘Ama sanırım Prens Orsini’ye ayrılmış,’ deyip duruyordu. Cevap bile veremedim.”

“Peki, o ne yaptı?”

“Çekip gitti.” Dick sandalyesinde döndü. “Bu insanlardan zerrece hazzetmiyorum. Geçen gün Rosemary’yi iki dakikalığı-

na bir mağazanın önünde bıraktım, bir polis memuru şapkasına dokunup önünde volta atmaya başladı.”

“Bilemiyorum,” dedi Collis bir süre sonra. “Ama ben burada kendimi Paris’te olduğumdan daha rahat hissediyorum. Paris’te her zaman cüzdanimızı aşırırmaya niyetli birileri oluyor.”

Collis iyi vakit geçiriyordu ve keyfini kaçırarak hiçbir şey duymak istemiyordu.

“Bilemiyorum,” diye tekrarladı. “Benim şahsen bu ülkeye bir itirazım yok.”

Son birkaç günden zihnine kazınmış görüntüler Dick’in gözlerinin önüne geldi. *American Express*’e doğru yaptığı yürüyüş, *Via Nationale* üzerindeki pastanelerin kokusu, *İspanyol Merdivenleri*’ne çıkan pislik içindeki tünel, keyfini geri getiren çiçekçi tezgâhları ve Keats’in öldüğü ev. Sadece insanlarla ilgilenmeye alışmıştı; somut olaylarla belli bir renk kazanmadıkça, havası dışında, geçtiği yerlerin farkına bile varmıyordu. Roma, Rosemary rüyasının sonuydu.

Bir komi gelip Dick’e bir pusula verdi.

“Partiye gitmedim,” yazıyordu pusulada. “*Odamdayım. Sabah erkenden Livorno’ya hareket ediyoruz.*”

Dick bir bahşişle birlikte pusulayı çocuğa geri verdi.

“Bayan Hoyt’a beni bulamadığını söyle.” Collis’e dönerek *Bonbonieri*’ye gitmeyi önerdi.

Barda yanından geçerken tabureye tünemiş yosmaya, mesleğinin gerektirdiği asgari ilgiyle kısa bir bakış attılar; kadın gözlerini çevirip onları tepeden tırnağa süzdü; kıvrımlarında Viktoryen tozlar bulunan perdelerin ağır bir hava verdiği ıssız lobi-den geçtiler. Gece kapıcısını başlarıyla selamladılar, adam onlara gece çalışanlara has, hüzünlü bir yaltaklıkla karşılık verdi. Sonra bir taksi çevirip, nemli ve soğuk kasım gecesinde ruh-suz sokaklar boyunca gittiler. Sokaklarda hiç kadın yoktu, sadece boğazına kadar iliklenmiş koyu renk paltolarıyla soğuk taş banketlerin yanında gruplaşmış solgun erkekler gördüler.

“Tanrım!” diye iç geçirdi Dick.

“Ne oldu?”

“Bu öğleden sonraki adamı düşünüyordum, ‘Bu masa Pren-

ses Orsini'ye ayrılmıştır,' diyen adamı. Eski Romalı ailelerle ilgili gerçeği biliyor musunuz? Roma yıkılınca tapınaklara, saraylara el koyan ve halka zulmeden haydutlardır onlar."

"Ben Roma'yı severim," dedi Collis. "Neden yarışlara gitmeyi denemiyorsunuz?"

"Yarışlardan hoşlanmam."

"Ama bütun kadınlar gidiyor..."

"Buradaki her şeyden nefret ediyorum. Ben herkesin kendini Napolyon sandığı Fransa'yı seviyorum... burada ise herkes kendini İsa zannediyor."

Bonbonieri'de bodrumdaki bir kabareye indiler; duvarları süsleyen ahşap kaplamalar taş tavanın altında fazlasıyla entipüften, fazlasıyla kısa ömürlü gibi duruyordu. Ruhsuz bir orkestra tango çalıyor, geniş dans pistini dolduran bir düzine çift, Amerikalı bir göze yakışksız görünecek özenli, zarif adımlarla dans ediyordu. Garsonların çokluğu yüzünden az sayıdaki müşteri bile zor hareket ediyordu; salona bir beklenti havası hâkimdi, sanki birazdan bir şey olacak, her şeyi yerli yerinde tutan denge dağılacak, dans, gece sona erecekti. Duyarlılığı olan biri, umduğu şey her ne ise, onu burada bulamayacağını anlardı.

Bu, Dick için de aşikârdı. Hayal gücünü çalıştırmak yerine kendisini meşgul edecek bir şey görsün de bir saat daha geçirebilsin diye gözlerini etrafta gezdirdi. Ama hiçbir şey yoktu, bir süre bakındıktan sonra Collis'e döndü. Aklına ne gelirse anlatmaya başladı ama dinleyicisinin hafızasının zayıflığından ve tepkisizliğinden sıkıldı. Collis'le yarım saat geçirdikten sonra enerjisinin tükenmeye başladığını hissetti.

Bir şişe *Asti Spumante* ısmarladılar, Şarap Dick'in benzini soldurup çenesini düşürdü. Orkestra şefini masalarına çağırdı; şef Bahamalı kendini beğenmiş, antipatik bir Siyahi idi. Dalaşmaları için çok fazla geçmesi gerekmedi.

"Masaya oturmamı sen istedin."

"Tamam, bunun için sana elli liret verdim, değil mi?"

"Tamam. Tamam. Tamam."

"Sana elli liret verdim, tamam mı? Şimdi de trompetinin içine biraz daha atmamı istedin!"

“Masaya oturmamı sen istemedin mi?”

“İstedim, ama karşılığında elli liret verdim, öyle değil mi?”

“Tamam. Tamam.”

Siyahi sinirle kalkıp uzaklaştı. Dick'in iyice keyfi kaçmış, içi kararmıştı. Ama bir kızın salonun karşı tarafından kendisine gülümsediğini görünce etrafındaki solgun Romalı gölgeler anında daha ölçülü, daha mülayim oldular. Sarı saçlı, sağlıklı, güzel yüzlü, genç bir İngiliz kıızıydı; tekrar gülümsedi, Dick'in iyi bildiği bir davetti bu, bir yandan tenselliği sunarken, bir yandan yasaklayan bir davet.

“Bu bir hızlı löve değilse, ben briç bilmiyorum,” dedi Collis.

Dick kalkıp salonun karşı tarafına, kızın yanına gitti.

“Dans eder misiniz?”

Genç kızın yanında oturan orta yaşlı İngiliz neredeyse özür diler gibi, “Ben birazdan kalkacağım,” dedi.

Duyduğu heyecanla aylan Dick genç kızla dans etti. Dick bu genç kızda İngilizlerin bütün güzelliğini hissediyordu; şirin sesinde denizle çevrili güzel, huzurlu bahçelerin öyküsü vardı. Onu daha iyi görmek için geriye doğru yaslandığında öyle içten, öyle inanarak konuştu ki sesi titredi. Genç kız, refakatçisi gider gitmez gelip onlarla oturacağına söz verdi. İngiliz, kızın masaya dönüşünü gülümseyerek ve tekrar tekrar özür dileyerek karşıladı.

Yeniden masasına dönen Dick bir şişe daha *Asti Spumante* ısmarladı.

“Filmlerde gördüğüm bir kıza benziyor,” dedi. “Ama kim olduğunu çıkaramıyorum.” Sabırsızlıkla omzunun üzerinden geriye baktı. “Neden gelmiyor anlamıyorum.”

“Film işine girmek isterdim,” dedi Collis düşünceli bir tavırla. “Prinsip olarak babamın işine girmeliyim, ama bu beni pek heyecanlandırmıyor. Yirmi yıl boyunca Birmingham'da bir büroda oturmak...”

Sesinde materyalist uygarlığın baskısını reddeden bir ton vardı.

“Kendinize yakıştırmıyor musunuz?” diye sordu Dick.

“Hayır, bunu kastetmiyorum.”

“Evet, kastediyorsunuz.”

“Ne kastettiğimi nereden bileceksiniz ki? Çalışmayı bu kadar seviyorsanız siz neden doktorluk yapmıyorsunuz?”

Dick yüzünden şimdi ikisi de kendini kötü hissediyordu, ama kafayı bulmuş olduklarından konuyu çabucak unuttular. Collis gitmek için ayağa kalktı, hararetle el sıkıştılar.

“Bir daha düşünmelisiniz,” dedi Dick, bilgece.

“Neyi bir daha düşünmeliyim?”

“Çok iyi biliyorsunuz.” Collis’in babasının işine girmesi meselesini kastediyordu – yerinde bir tavsiyeydi bu.

Collis yürüyüp salonu geçti. Dick şişesini bitirdi ve İngiliz kızla yeniden dans etti; vücudu pek istekli değildi, ama yine de gözüpek dönüşler yapmaktan, pistte kararlı adımlar atmaktan geri kalmadı. Ansızın çok tuhaf bir şey oldu; müzik sustu ve genç kız ortadan kayboldu.

“Onu gördünüz mü?”

“Kimi?”

“Dans ettiğim kıızı. Ansızın yok oldu. Binada olmalı.”

“Yo! Yo! Orası kadınlar tuvaleti.”

Dick gidip barın yanına dikildi. Orada iki kişi daha vardı, ama Dick’in aklına sohbete başlamak için söyleyecek bir şey gelmiyordu. Roma tarihinden, Colonna ve Gaetani ailelerinin şiddet dolu kökenlerinden söz edebilirdi, ama böyle damdan düşer gibi lafa girilmeyeceğinin farkındaydı. Puro tezgâhındaki bir sıra Yenci bebeği ansızın yere döküldü; bunu bir kargaşa izledi; bu kazaya kendisinin yol açmış olabileceği hissine kapılan Dick, yeniden kabareye dönüp bir fincan koyu kahve içti. Collis gitmişti, İngiliz kız gitmişti; görünüşe göre otele dönüp hüznü bir kalple yatmaktan başka yapacak bir şey yoktu. Hesabı ödeyip şapkasını ve paltosunu aldı.

Kaldırım kenarındaki oluklarda ve eğreti döşenmiş parke taşlarının arasında pis sular birikmişti; sabah havası Campagna bataklıklarından kalkan sisle, tükenmiş kültürlerin teriyle doluydu. Dick’in etrafını dört taksi şoförü çevirdi. Küçük gözleri şiş gözkapakları arasında fıldır fıldır dönüyordu; Dick ısrarla üzerine eğilen şoförü sertçe itti.

“Quanto a Hotel Quirinal?”⁴⁸

“Cento lire.”⁴⁹

Altı dolar. Dick olumsuz anlamda başını sallayıp otuz lireden önerdi; bu gündüz tarifesinin iki katıydı. Adamlar sözleşmiş gibi hep birden omuz silkip arkalarını döndüler.

Dick kararlı bir sesle, “Trente-cinque lire e mancie,”⁵⁰ dedi.

“Cento lire.”

Dick İngilizceye döndü.

“Bir kilometre var yok. Kırk lireden bir kuruş fazla vermem.”

“Olmaz.”

Çok yorgundu. Taksilerden birinin kapısını açtı, geçip içeriye kuruldu.

Inatla dışarıda duran taksi şoförüne, “Hotel Quirinal!” dedi. “Sırtmayı bırak da, beni Quirinal’e götür.”

“Olmaz.”

Dick arabadan indi. *Bonbonieri*'nin girişinde biri şoförlerle tartışıyordu; bu adam Dick'e şoförlerin tavrını açıklamaya çalıştı. Yeniden yanlarına sokulan şoförlerden biri el kol hareketleriyle ısrarını sürdürünce Dick onu itip uzaklaştırdı.

“Quirinal Hotel'e gitmek istiyorum.”

“Şofer yüz lireden istiyorum,” diye açıkladı tercümanlığa soyunan adam.

“Onu anladım. Elli lireden veririm. Hadi yoluna.” Bu sonuncu laf, bir kez daha yanaşan ısrarcı şoföre idi. Beriki sert sert bakıp hor gören bir edayla yere tükürdü.

Dick'in içinde bir haftadır biriken öfke ve sabırsızlık birden taşı, kırılan bir onuru tamir etmenin doğduğu topraklardaki geleneksel kılığına, şiddet kılığına büründü, bir adım ileri atılıp adamın yüzüne tokadı indiriverdi.

Diğer üç şoför yumruklarını sıkıp, bağırış çağırışlarla Dick'in üzerine atıldılar ve onu aralarına almaya çalıştılar. Dick sırtını duvara dayadı, gülerek rastgele yumruklar savurmaya başladı; hamleleri savuşturmak için ileri geri sallanarak kapının önün-

48 (It.) “Hotel Quirinal'e kaç?”

49 (It.) “Yüz lireden.”

50 (It.) “Otuz beş lireden ve bahşiş.”

de kavga niyetine yapılan bu maskaralık birkaç dakika sürdü. Sonra Dick'in ayağı kaydı, yere kapaklandı; bir yerlerimi incitmişti. Ama hasımlarının yumruklarından sakınmaya çalışarak ayağa kalkmayı başardı. Hasımları ansızın durdular. Biri müdahale etmişti; yeni bir tartışma başlatan yeni bir ses işitiliyordu. Bu arada Dick, sırtı duvara dayalı, içine düştüğü onur kırıcı duruma öfke duyarak soluk soluğa bekliyordu. Kimsenin kendisine anlayış göstermediğini görüyor, yine de hatalı olduğunu kabul etmiyordu.

Karakola gidecek, meseleyi orada halledeceklerdi. Şapkasını bulup eline tutuşturdular, biri hafifçe koluna girdi, sokağın köşesine kadar sürüklenircesine götürüldü; dört şoförle birlikte çıplak bir ampulün cansız ışığının aydınlattığı çıplak bir barakaya girdiler. İçeride *carabinieri*⁵¹ tembel tembel oturmaktaydı.

Kavgayı ayıran işgüzar şahıs, masalardan birinde oturmakta olan yüzbaşıya meseleyi İtalyanca olarak etraflıca anlattı; arada bir dönüp Dick'e bakıyordu ve sözleri zaman zaman taksi şoförlerinin sövgüleri ve suçlamalarıyla kesiliyordu. Yüzbaşı sabırsızca başını sallıyor, giderek sinirleniyordu. Ansızın elini kaldırdı ve birkaç bağırış çağırıştan sonra ortalık sût liman oldu.

Yüzbaşı, "*Spik Italiano?*" diye sordu.

"Hayır."

"*Spik Français?*"

"*Oui,*" dedi Dick öfkeli bir bakışla.

"*Alors. Écoute. Va au Quirinal. Espèce d'endormi. Écoute: vous êtes saoul. Payez ce que le chauffeur demande. Comprenez-vous?*"⁵²

Diver başını salladı.

"*Non, je ne veux pas.*"⁵³

"*Come?*"⁵⁴

51 (It., çoğul) Askerî ve sivil görevleri olan İtalyan polisi, jandarma. Tekili, *carabiniere* – ç.n.

52 Kötü ve hatalı bir Fransızcayla: "Öyleyse, dinle. Seni uyusuk adam. Sen sarhoşsun. Quirinal'e gidiyorsun ve şoförün istediği parayı ödüyorsun. Anladın mı?" – ç.n.

53 (Fr.) "Hayır. Ödemeyeceğim."

54 (Fr.) *Comment*: "Nasıl?"

*"Je paierai quarante lires. C'est bien assez."*⁵⁵

Yüzbaşı ayağa kalktı. Tehditkâr bir tavırla bağıra bağıra konuşmaya başladı.

*"Écoute! Vous êtes saoul. Vous avez battu le chauffeur. Comme ci, comme ça."*⁵⁶ Heyecanla havaya bir sağ, bir sol yumruk savurdu. *"C'est bon que je vous donne la liberté. Payez ce qu'il a dit—cento lire. Va au Quirinal."*⁵⁷

Aşağılandığını düşünen Dick yüzbaşıya öfkeyle baktı.

"Pekâlâ." Bir robot gibi kapıya yöneldi. Kendisini karakola getiren adam orada durmuş gülümseyerek bakıyor ve başını sallıyordu. "Quirinal'e dönüyorum," diye bağırды Dick, "ama önce şu ufaklıkla hesabı kapatalım."

Şaşkın şaşkın bakan *carabinieri*'nin önünden geçip sırttan suratın önünde durdu ve sol yumruğunu bütün gücüyle çenesine gömdü. Adam yere kapaklandı.

Dick vahşi bir zafer duygusuyla kısa bir an adamın başında dikildi. Ama içinde bir kuşkunun ilk emareleri belirirken birden dünya fırl fırl dönmeye başladı. Coplarla, yumruklarla onu yere yıktılar ve postallar üzerinde hırsla tepinmeye başladı. Burnunun ince bir tahta gibi kırıldığını, gözlerinin lastik bantla başına tutturulmuş gibi ileri geri salındığını hissetti. Bir tekme kaburgalarından birini kırdı, bilincini kaybetti. Kendine geldiğinde oturur vaziyetteydi ve bileklerine kelepçe vurmuşlardı. Otomatik bir hareketle ellerini kurtarmaya çabaladı. Vurup yere devirdiği sivil giyimli teğmen ayağa kalkmıştı; bir mendille çenesini ovalıyor, kan bulaşıp bulaşmadığına bakıyordu. Dick'e yaklaşan adam bacakları üzerinde sağlamca dengesini sağladı, kolunu geriye attı ve bir yumrukta Dick'i yere yapıştırdı.

Doktor Diver bir süre hareketsiz kaldı. Kafasından aşağı bir kova su boca ettiler ve bileklerinden tutup yerde sürüklediler. Gözlerinden birini açmayı becerdiğinde, kanlı bir perdenin ge-

55 (Fr.) "Kırk liret öderim. Yeter de artar bile."

56 (Fr.) "Dinle. Sen sarhoşsun. Şöyle ya da böyle şoförü dövdün."

57 (Fr.) "Seni serbest bırakığıma şükret. Şoförün istediği parayı—Cento lire (It. Yüz liret)—öde. Sonra, Quirinal'e git."

risinden taksi şoförlerinden birinin dehşet içinde, ama insani yüzünü seçti. Boğuk bir sesle bağırdı:

“Otel Excelsior’a git. Bayan Warren’a haber ver. İki yüz liret! Bayan Warren. *Due centi lire!* Ah sizi sefil yaratıklar! Ah, Tanrım...”

Hâlâ bileklerinden çekerek sürüklüyorlardı. Boğuluyordu. Kanıyordu. Hıçkırıyordu. Kan onu boğuyordu. Düzensiz zeminler üzerinde sürükleyerek dar bir hücreye getirip betonun üzerine fırlattılar. Adamlar dışarı çıktı, kapı metalik bir sesle kapandı, artık yalnızdı.

23

Baby Warren saat bire kadar yatakta Marion Crawford’un, Roma’yı odağına alan, gayet sıkıcı romanlarından birini okudu; sonra pencereye gidip aşağıya, sokağa baktı. Otelin önünde iki *carabiniere* volta atıyordu. Palyaço şapkaları ve bedenlerini kundak bezi gibi saran küçük pelerinleriyle hayli gülünçtüler; geri dönüşlerinde pelerinleri mayistra yelkeni gibi bir taraftan diğerine savruluyordu. Onları seyrederken aklına öğle yemeğinde kendisine yiyecekmiş gibi bakan jandarma subayı geldi. Kısa boylu bir ırkın uzun boylu bir üyesi olduğu için kasılıyordu; sanki şu dünyada uzun boylu olmaktan başka bir görevi yoktu. Adam yanına gelip ona, “Birlikte gidelim mi?” deseydi, herhalde cevabı, “Neden olmasın?” olurdu; en azından şu an böyle düşünüyordu, çünkü bu yabancı çevrede kendini ruhuna yabancılaşmış hissediyordu.

Baby’nin düşünceleri jandarma subayından yavaşça iki *carabiniere*’ye, onlardan da Dick’e kaydı; yatağa girdi, ışığı söndürdü.

Saat dörde doğru kapının sertçe vurulmasıyla uyandı.

“Evet, ne vardı?”

“Kapı görevlisi, Madam.”

Baby kimonosunu sırtına geçirip uykulu gözlerle kapıyı açtı.

“Arkadaşınız Deever’in başı dertteymiş. Polisle başı derde girmiş, onu hapse atmışlar. Haber vermesi için taksi gönder-

miş; şoför ona iki yüz lîret söz verildiğini söylüyor.” Otel görevlisi sözlerinin onaylanması için ihtiyatla susup bir süre bekle-di. “Şoför, Bay Deever’in başının fena halde deritte olduğunu söylüyor. Polisle kavga etmiş ve çok kötü yaralanmış.”

“Hemen aşağı iniyorum.”

Baby yürek çarpıntıları ve endişeler içinde giyindi, on dakika sonra asansörle karanlık lobiye indi. Haberi getiren şoför gitmişti; görevli başka bir taksi çağırıp hapishanenin yerini tarif etti. Yol-dayken hava ağarmaya başladı; henüz tam uyanmamış olan Baby, geceyle gündüz arasındaki bu kararsız denge yüzünden sinirle-rinin biraz gerildiğini hissediyordu. Birden gün ışığıyla yarışma hevesine kapıldı; bazen geniş bulvarlarda kazanır gibi oluyordu, ama sökmek üzere olan şafak ne zaman biraz tereddüt edecek ol-sa, ansızın esmeye başlayan sabırsız rüzgârlar günün doğması-nı bir kez daha hızlandırıyor. Taksi suların gürültüyle fişkırtan ve kocaman bir gölge oluşturan bir fiskiyenin yamndan geçip dar, dolambaçlı bir sokağa girdi; yol öylesine dolambaçlıydı ki bi-nalar yola uymak için yamuluyor, bükülüyordu. Parke taş döşe-li yolda hopyaya zıplaya, tangır tungur ilerleyen araba rutubetten göğermiş bir duvara sırtını yaslamış cırtlak renkli iki nöbetçi ku-lübesinin önünde son bir sarsıntıyla durdu. Ansızın bir kemerin morumsu karanlığından Dick’in haykırışları işitildi.

“Hiç İngiliz yok mu? Hiç Amerikalı yok mu? İngiliz yok mu oralarda? Hiç... Tanrım! Sizi iğrenç makarnacılar!”

Dick’in sesi kesildi; Baby bir kapıya çekiçle vuruluyormuş gi-bi boğuk, tok sesler işitti. Sonra yeniden Dick’in sesi yükseldi.

“Hiç Amerikalı yok mu? Hiç İngiliz yok mu?”

Sesi takip eden Baby koşarak kemerin altından geçip kare şeklinde bir avluya girdi, nereye gideceğini bilemeden bir sa-ğa, bir sola koştu, sonunda çılgınlıkların geldiği küçük hücrenin yerini tespit etmeyi başardı. İki *carabiniere* ayağa fırladı, ama Baby bir vücut hareketiyle aralarından sıyrılıp hücrenin kapı-sına ulaştı.

“Dick!” diye seslendi Baby. “Ne oldu?”

“Gözümü çıkardılar,” dedi Dick bağırarak. “Ellerime kelepçe vurup beni dövdüler, bu Tanrı’nın belası...”

Arkasına dönen Baby, iki *carabiniere*'ye doğru bir adım attı.

"Ona ne yaptınız?" diye tısladı dişlerinin arasından. Onun patlamaya hazır bu öfkesi karşısında adamlar gerilediler.

"*Non capisco inglese.*"⁵⁸

Baby onlara Fransızca sövdü, saydı. Öfkeden çılgına dönmüştü. Sesi odada bir fırtına gibi esiyor, üstüne çullandığı adamlar sindikçe siniyorlardı. "Bir şey yapın! Bir şey yapın!"

"Emir verilmedikçe elimizden bir şey gelmez."

"*Bene. Bey-ney! Bene!*"⁵⁹

Baby bir kez daha adamları öfkeyle haşladı. Adamlar, terliyor, ellerinden bir şey gelmediği için özür üzerine özür diliyor, bir şeylerin fena halde yanlış gittiği duygusuyla çaresizce birbirlerine bakıyorlardı. Baby hücrenin kapısına gitti, bütün vücudunu kapıya yasladı, sanki orada olduğunu ve gücünü Dick'e hissettirecekmiş gibi kapıyı okşayarak, "Elçiliğe gidiyorum, geri döneceğim," diye haykırdı. *Carabinieri*'ye son bir tehditkâr bakış fırlattıktan sonra koşarak dışarı çıktı.

Taksiyle Amerikan elçiliğine gitti, ısrarla parasını isteyen şoföre ödeme yapıp adamı savdı. Merdivenleri çıkıp zile bastığında gün yeni ağanyordu. Zil düğmesine ancak üçüncü defa basmasından sonra uyku sersemi bir İngiliz kapıcı kapıyı açtı.

"Birini görmek istiyorum," dedi Baby. "Kim olursa... hemen."

"Herkes uyuyor, Madam. Saat dokuza kadar açık değiliz."

Baby elinin sabırsız bir hareketiyle saate ilişkin bu ayrıntıyı önemsemediğini ima etti.

"Çok önemli. Bir adam, bir Amerikalı feci şekilde dövüldü. İtalyan polisi onu hapsedti."

"Herkes uyuyor. Saat dokuzda..."

"Bekleyemem. Adamın gözünü çıkardılar; eniştem, onu serbest bırakmıyorlar. Biriyle konuşmalıyım. Şaşkın şaşkın dikilmekten başka yapacak işin yok mu senin? Sağır mısın? Hasta mısın? Geri zekâlı mısın?"

"Yapılacak bir şey yok, Madam."

"*Derhal git, birilerini uyandır!*" Adamı omuzlarından yakala-

58 (It.) "İngilizce anlamıyorum."

59 (It.) *Bene* "Güzel, iyi."

yıp bütün gücüyle sarstı. “Bu bir ölüm kalım meselesi. Hemen gidip birilerini uyandırmazsan, başına geleceklere karışmam.”

“Elinizi üzerimden çekmenizi rica edebilir miyim, Madam?”

Kapıcının arkasından, yukarılardan bir yerlerden Groton School aksanıyla bir ses işitildi.

“Ne oluyor orada?”

Kapıcı rahatlayarak cevap verdi.

“Burada bir hanımefendi var, efendim. Beni omuzlarımdan tutup sarstı.” Kapıcı cevap vermek için bir adım geri çekilmişti; Baby adamı itekleyip hole girdi. Üst sahanlıkta, uykudan yeni uyanmış, sırtında Acem işi beyaz renkli, muhteşem işlemeli bir robdöşambr olan etkileyici bir genç adam duruyordu. Yüzü doğal olmaktan uzak, inanılmaz bir pembelikteydi; hayat dolu olsa da hareketsiz bir yzd bu. Ağzına tıkaç gibi bir Şey bağlanmıştı. Baby’yi görünce adam gölgeye çekildi.

“Ne oluyor?” diye tekrar sordu.

Baby merdivenlere doğru atılırken heyecanla anlatmaya başladı. Bu arada tıkaç sandığı Şeyin gerçekte bir bıyık bandı ve yüzündeki korkunç pembeliğin de yüz kremi olduğunu fark etti; bu durum yaşanan karabasana gayet iyi uyuyordu. Baby, haremle, yapılacak Şeyin kendisiyle birlikte hapishaneye gelip Dick’i derhal serbest bıraktırması olduğunu anlattı.

“Berbat bir durum,” dedi genç adam.

“yle,” diye başını salladı Baby, uzlaşmacı bir sesle. “Evet?”

“Polise saldırmak.” Sesinde Şahsen hakarete uğramış gibi bir ton vardı. “Korkarım, saat dokuzaya kadar yapılacak bir Şey yok.”

Baby, dehşet içinde, “Saat dokuzaya kadar mı?” diye tekrarladı. “Ama mutlaka bir Şey yapabilirsiniz! Benimle birlikte hapishaneye gelip ona daha fazla zarar vermelerini önleyebilirsiniz.”

“Böyle bir Şey yapma yetkimiz yok, Madam. Bu tür işlere elçilik karışmaz. Bu, konsolosluğın işi. Konsolosluk da saat dokuzda açılır.”

Bıyık bandı ve pembe kremin duygusuz bir ifade verdiği bu surat Baby’yi ifrit etti.

“Dokuzaya kadar bekleyemem. Eniştem bir gözünü çıkardıklarını söylüyor, ciddi bir Şekilde yaralanmış! Onun yanma git-

mem gerekiyor. Bir doktor bulmalıyım.” Baby birden kendini kaybedip bir yandan konuşurken bir yandan da öfkeyle ağlamaya başladı; çektiği ıstırapın bütün o bağırıp çağırılardan daha etkili olacağını biliyordu. “Bir şeyler yapın. Yapabilirsiniz. Mecbursunuz. Başı derde giren Amerikan vatandaşlarını korumak da sizin görevleriniz arasında.”

Ama adam Amerika'nın Doğu sahilindendi ve Baby'ye göre fazlasıyla çetin cevizdi. Kadının bir türlü kendini anlayamaması karşısında başını sabırla sallayarak Acem işi robdöşambrına biraz daha sarındı ve birkaç basamak aşağı indi.

“Hanımefendi için konsolosluğun adresini bir kâğıda yaz,” dedi kapıcıya, “ayrıca Doktor Colazzo'nun adresiyle telefon numarasını bulup onları da ver.” Sonra bezgin bir İsa tavrıyla Baby'ye döndü. “Saygıdeğer Madam, kordiplomatik, Birleşik Devletler Hükümeti'ni İtalyan Hükümeti nezdinde temsil eder. Dışişleri Bakanlığı'nın özel talimatları dışında vatandaşlarının korunmasıyla bir ilgisi yoktur. Enişteniz bu ülkenin yasalarını çiğnemiş ve tıpkı bir İtalyan'ın New York'ta hapsedileceği gibi hapse atılmış. Onu serbest bırakabilecek tek merci İtalyan mahkemeleridir, enişteniz hakkında dava açılırsa Amerikan vatandaşlarının haklarını koruyan konsolosluktan yardım ve tavsiye alabilirsiniz. Konsolosluk saat dokuza kadar açılmaz. Benim öz kardeşim söz konusu olsaydı, yine de elimden bir şey gelmezdi...”

Baby araya girdi; “Konsolosluğa telefon edebilir misiniz?”

“Konsolosluğun işlerine karışamayız. Saat dokuzda konsolos geldiğinde...”

“Bana konsolosun ev adresini verebilir misiniz?”

Genç adam kısa bir tereddütten sonra hayır anlamında başını salladı. Kapıcının hazırladığı pusulayı alıp Baby'ye verdi.

“Şimdi izninizi rica ediyorum.”

Adam nazik hareketlerle iteleyerek Baby'yi kapıya götürdü; menekşe rengi şafak olanca çığlığıyla adamın pembe maskesinin ve bıyıklarını destekleyen keten torbanın üzerine düştü; sonra Baby kendini merdivenlerde tek başına dikilir buldu. Elçiliği ziyareti topu topu on dakika sürmüştü.

Elçiliğin baktığı bomboş *piazza'da* çivili sopasıyla izmarit toplayan bir ihtiyardan başkası yoktu. Baby çok geçmeden bir taksi yakalayıp konsolosluga gitti, ama orada da merdivenleri süpüren üç zavallı kadından başkasını bulamadı. Kadınlara konsolosun ev adresini sorduğunu bir türlü anlatamadı; ansızın büyük bir endişeye kapılarak dışarı koştu ve taksiden kendisini hapishaneye götürmesini istedi. Şoför hapishanenin nerede olduğunu bilmiyordu, ama Baby *sempre dritte, dextra* ve *sinestra*⁶⁰ kelimeleriyle onu yönlendirerek hapishane civarına kadar götürdü; orada arabadan indi ve hepsi de birbirine benzeyen sokakların labirentine dalıp sonunda kayboldu. Gelişigüzel daldığı bir sokaktan *Piazza d'Espagna*'ya çıktığında *American Express Company*'yi gördü ve tabeladaki Amerikan kelimesini seçince ferahladığını hissetti. Pencerelerden birinde ışık vardı. Koşarak meydanı geçip kapıyı açmaya çalıştı, ama kapı kilitliydi ve içerideki saat yediyi gösteriyordu. O zaman aklına Collis Clay geldi.

Collis'in kaldığı otelin ismini hatırlıyordu, Excelsior'un arkasında, kırmızı pelüşe boğulmuş, sıkıcı bir villa. Girişteki görevli kadın ona yardım etmeye hevesli değildi. Bay Clay'i rahatsız etmeye yetkisi yoktu ve Bayan Warren'ın tek başına odaya çıkmasına izin veremezdi; sonunda bunun bir gönül meselesi olmadığına ikna olunca öne düşüp Baby'yi yukarı çıkardı.

Collis yatağının üzerinde çınlıçiplak yatıyordu. O kadar sarhoştuk ki, uyandığında çıplak olduğunu anlaması biraz zaman aldı. Bunun kefareti fazlasıyla alçakgönüllü davranarak ödemeye çalıştı. Elbiselerini alıp banyoya girdi ve kendi kendine "Allah kahretsin, kadın iyi bir göz banyosu yapmıştır," diye söyleyerek çarçabuk giyindi. Birkaç telefon görüşmesi yaptıktan sonra hapishanenin yerini buldular ve birlikte oraya gittiler.

Hücrenin kapısı açıktı, Dick nöbetçi odasında bir sandalyenin üzerinde boş bir çuval gibi oturuyordu. *Carabinieri* yüzündeki kanı üstünkörü temizlemiş, saçını taramış ve şapkasını mümkün olduğunca yüzünü gizleyecek şekilde başına yerleştirmişti.

60 (It.) Dosdoğru, sağa, sola.

Baby titreyerek eşikte durdu.

“Bay Clay’i burada bırakıyorum,” dedi. “Gidip konsolosu getireceğim, bir de doktor.”

“Tamam.”

“Hiçbir şey yapmayın. Sakin olun.”

“Tamam.”

“Çabucak dönerim.”

Baby taksiyle Konsolosluğa gitti; şimdi saat sekizi geçiyordu, bekleme odasında oturmasına izin verdiler. Dokuza doğru Konsolos geldi; zayıflıktan ve yorgunluktan kendini kaybetmek üzere olan Baby hikâyeyi tekrarladı. Konsolos rahatsız olmuştu. Yabancı şehirlerde birileriyle dalaşmanın tehlikeleri konusunda Baby’yi uyardı, ama daha çok onun dışarıda beklemesi gerektiği üzerinde duruyordu. Adamın yaşlı gözlerinde bu pis işten mümkün olduğunca uzak durma isteği açıkça okunuyordu. Bunu anlayınca Baby’nin içini umutsuzluk kapladı. Konsolosun harekete geçmesini beklerken zamanını Dick’e yollayacağı doktora telefon etmekle geçirdi. Bekleme odasında başkaları da vardı; Konsolos bunları birer birer odasına kabul ediyordu. Yarım saat kadar sonra ziyaretçilerden biri odadan çıkarırken, sekreteri atlatan Baby odaya daldı.

“Bu bir rezalet! Bir Amerikalı ölesiye dövülüp deliğe tıkılıyor, sizse yardım etmek için parmağınızı oynatmıyorsunuz.”

“Bir dakika Bayan..”

“Yeterince bekledim. Derhal hapishaneye gidiyorsunuz ve onu dışarı çıkarıyorsunuz!”

“Bayan..”

“Biz, Amerika’da hayli itibarlı bir aileyiz...” Ağzı sert bir ifadeye büründü. “Bir skandal çıkması tehlikesi olmasaydı, biz... ben, bu meseleye olan ilgisizliğinizi gerekli yerlere bildirirdim. Eniştem İngiliz vatandaşı olsaydı, saatler önce serbest bırakılırdı. Ama İtalyan polisinin ne düşüneceğinden başka derdiniz yok sizin. Önem verdiğiniz tek şey bu. İşiniz daha sonra geliyor.”

“Bayan..”

“Şimdi şapkanızı alıp benimle geliyorsunuz. Haydi, acele edin.”

Şapkasından söz edilmesi Konsolos'u telaşlandırdı. Gözlüğü-nü çıkarıp camlarını silmeye, masanın üstündeki dosyaları ka-rıştırılmaya başladı. Ama boşuna bir çabaydı bu. Karşısındaki öf-keli, isyankâr kadın Amerikalıydı. Mücadelenin şartları eşit de-ğildi. Bütün bir ırkın moral değerlerini silip süpüren, yerle bir eden, koca bir kıtayı bir çocuk yuvasına döndüren bu içgüdü-ye nasıl karşı koyabilirdi? Konsolos yardımcısını çağırarak için zile bastı, Baby kazanmıştı.

Dick nöbetçi odasının penceresinden giren bol güneş ışığı-nın altında oturuyordu; Collis'le iki *carabiniere* de oradaydı ve hepsi de bir şeyler olmasını bekliyordu. Dick sağlam tek gözüy-le *carabiniere*'yi görebiliyordu; üst dudakları küçük, iki Toska-na köylüsü. Onları geceki vahşetle ilişkilendirmek zordu. Dick adamlardan birini bira almaya gönderdi.

Bira Dick'in başını döndürdü; akşamki olayı birden alaycı bir bakış açısıyla görmeye başladı. Collis, *Bonbonieri*'deki kü-çük İngiliz kızın bu felakette rolünün olduğunu düşünüyordu, ama Dick olay olmadan çok önce onun kayıplara karıştığmdan emindi. Collis'in aklı hâlâ Bayan Warren'in onu yatakta çırlı-çıplak görmüş olmasındaydı.

Dick'in öfkesi biraz dinmişti, şimdi kendini sorumsuzca dav-ranmış bir suçlu gibi hissediyordu. Başına gelen şeyler öyle fe-ciydi ki ta başından itibaren hepsini yok etmedikçe hiçbir şey fark etmezdi, böyle bir şey olamayacağına göre de umut besle-mesi için bir neden yoktu. Bundan böyle bambaşka biri olacaktı, ama şu yaralı, acılı halinde bu başka biri hakkında tuhaf fi-kirler geçiyordu aklından. Onu kendi kendine yaratacak gü-ce sahip değildi; Tanrı'nın müdahalesi gerekiyordu. Ari ırktan hiçbir erişkin aşağılanmaktan çıkar sağlayamaz; bağışladığında aşağılanma hayatının bir parçası olur, onunla özdeşleşir; böyle bir sonucu Dick'in kabullenmesi mümkün değildi.

Collis misillemede bulunmaktan söz ettiğinde, Dick sessiz-ce olmaz anlamında başını salladı. O sırada sinirli, bronz ten-li, enerjik bir *carabiniere* teğmeni üç kişiymiş gibi odaya girdi. Muhafızlar derhal hazır ola geçtiler. Teğmen boş bira şişesini eline aldı ve adamlarına sıkı bir zılgıt çekti. Belli ki düzene çok

düşkündü, yapılacak ilk iş şişeyi ortadan kaldırmaktı. Dick, Collis'e bakıp güldü.

Çok geçmeden Swanson adlı, koşturmaktan bitkin düşmüş genç konsolos yardımcısı görüldü. Birlikte mahkemenin yolunu tuttular. Collis'le Swanson Dick'in her iki yanında, iki *carabiniere* hemen arkalarındaydı. Sarımtırak, puslu bir sabahtı. Meydanlar, pasajlar insanlarla doluydu. Dick şapkasını gözlerinin üzerine çekmiş hızlı adımlarla yürüyor, ötekiler ona ayak uyduruyordu. Tempo o kadar hızlıydı ki *carabinieri*'den kısa bacaklı olanı Dick'in yanına koşup itiraz etmek zorunda kaldı. Swanson onu sakinleştirdi.

“Sizi utandırdım, değil mi?” dedi Dick neşeyle.

Swanson, “İtalyanlarla kavga etmek delilik,” diye karşılık verdi süklüm püklüm. “Kendinizi öldürtebilirdiniz. Büyük ihtimalle bu sefer sizi serbest bırakacaklar, ama İtalyan olsaydınız birkaç ay hapis yerdiniz. Kesin!”

“Siz hiç hapse girdiniz mi?”

Swanson güldü.

Dick, “Bu çocuğu sevdim,” dedi Clay'e. “Çok sevimli ve güzel tavsiyeler veriyor, ama bahse girerim, kendisi de hapse girmiştir. Haftalarca da yatmıştır.”

Swanson yeniden güldü.

“Çok dikkatli olun. Bütün söylemek istediğim bu. Bunlar nasıl insanlardır, bilmezsiniz.”

Dick öfkeyle sözünü kesti. “Elbette biliyorum. Ciğeri beş para etmez insanlar.” *Carabinieri*'ye döndü: “Anladınız mı?”

Swanson, “Burada sizden ayrılıyorum,” dedi çabucak. “Baldızınıza da söylemiştim; avukatımız sizi yukarıda, duruşma salonunda karşılayacak. Dikkatli olun.”

“Hoşça kalın.” Dick kibarca konsolos yardımcısının elini sıktı. “Çok teşekkür ederim. Sizi parlak bir geleceğin beklediğinden eminim...”

Swanson son defa gülümseyip hızla uzaklaşırken, yüzüne yeniden resmî bir kınama ifadesi oturttu.

Adliye Sarayı'nın avlusuna girdiler. Binanın dört yanındaki dış merdivenlerden yukarıdaki duruşma salonlarına çıkılıyor-

du. Taş döşeli bu avluyu geçerlerken bir şeyler beklediği anlaşılan bir grup aylak insandan öfke ve küçümseme dolu homurtular, ısıklar, yuhalama sesleri yükseldi.

Dick, "Bu ne demek oluyor?" diye sordu korkuyla.

Bir *carabiniere* gidip adamlara bir şeyler söyledi, bütün sesler anında kesildi.

Duruşma salonuna girdiler. Konsolosluktan gönderilen kılıksız bir İtalyan avukat yargıçla uzun uzun görüşürken Dick'le Collis kenarda beklediler. İngilizce bilen biri avluya bakan pencereden uzaklaşıp yanlarına geldi ve onlar avludan geçerken kopan gürültünün nedenini açıkladı: Frascatili biri beş yaşında bir çocuğa tecavüz edip öldürmüştü; bu sabah onun getirilmesi bekleniyormuş, kalabalık Dick'i o adam sanmış.

Birkaç dakika sonra avukat Dick'e serbest bırakıldığını söyledi – mahkeme yeterince cezalandırıldığını düşünüyordu.

"Yeterince mi?" diye bağırdı Dick. "Neyin cezasıymış bu?"

"Haydi, uzatmayın artık," dedi Collis. "Şu an elinizden bir şey gelmez."

"Ama birkaç taksi şoförüyle kavga etmekten başka ne yaptım ki?"

"İddialarına göre bir dedektife doğru el sıkışacakmış gibi gidip suratına yumruk atmışsınız."

"Tamamen yanlış! O ufaklığın suratını dağıtacağımı peşinen söyledim; hem onun dedektif olduğunu bilmiyordum."

Avukat telaşlanmıştı. "Gitsek iyi olacak."

"Haydi, gidelim." Collis, Dick'in koluna girdi, merdivenleri indiler.

"Durun, önemli bir açıklama yapmak istiyorum," diye bağırdı Dick. "Beş yaşında bir kız çocuğuna nasıl tecavüz ettiğimi bu insanlara anlatmak istiyorum. Belki de ben..."

"Haydi, ama."

Baby yanında bir doktorla takside bekliyordu. Dick onun yüzüne bakmak istemiyordu; haşın ve kendini beğenmiş tavırları Avrupa'nın en iğrenç tiplerinden, şu Latin ahlâkçılardan olduğunu gösteren doktordan ise hiç hazzetmemişti. Dick bütün hikâyeyi birkaç kelimeyle, kendi bakış açısından anlattı,

ama kimsenin söyleyecek bir şeyi yoktu. Doktor, Dick'in Quirinal'deki odasında yüzünde kalan kanları, kiri ve teri temizledi, burnunun, kırık kaburgalarının ve parmaklarının kemiklerini yerine oturttu, ufak tefek yaralarını dezenfekte etti, gözünün üstüne iyileştireceği umudu veren bir pansuman yaptı. Dick'in bütün sinirleri gerilmişti, doktordan istediği küçük bir doz morfinin etkisiyle çabucak uykuya daldı. Collis'le doktor gittiler, Baby, evlere hizmet veren bir İngiliz kliniğinden çağırttığı kadın gelinceye kadar Dick'in yanında bekledi. Zor bir gece geçirmişti, ama geçmişteki tutumu ne olursa olsun, Dick'e karşı kullanabileceği bir üstünlük sağladığı için memnundu.

Üçüncü Bölüm

1

Frau Kaethe Gregorovius, şalelerine giden yolda kocasına yetiştii.

“Nicole nasıldı?” diye sordu, ilgisiz bir tavırla. Ama nefes nefese olduğuna bakılırsa, belli ki ona bu soruyu sormak için arkasından koşmuştu.

Franz ona şaşkınlıkla baktı.

“Nicole hasta değil. Bu soru da nereden çıktı, tatlım?”

“O kadar sık görmeye gidiyorsun ki hasta olmalı diye düşündüm.”

“Bunu evde konuşalım, istersen.”

Kaethe uysalca başım eğdi. Çocuklar oturma odasında öğretmenleriyle çalışıyorlardı; Franz’ın şalede çalışma odası olmadığından yatak odasına çıktılar.

Kaethe, “Affedersin Franz,” dedi, onun ağzını açmasına fırsat vermeden. “Bağışla beni, hayatım, bunu söylemeye hakkım yoktu. Yükümlülüklerimi biliyorum ve gururla yerine getiriyorum, ama Nicole’le aramızda yolunda gitmeyen bir şeyler var.”

Franz, “Kuş yuvasında uyum olmalıdır,” diye gürlledi. Ses tonunun dile getirdiği buyruğun duygusallığına uygun olma-

diğımı fark edince, bir kere de en yavan konuları bile hikmetmiş gibi tane tane, düşünce düşünce söyleyen yaşlı ustası, Doktor Dohmler'in ritmiyle tekrarladı. "Kuş-yuvasında-uyum-olmalıdır!"

"Bunun farkındayım. Nicole'e nezaketsiz davrandığımı asla görmemişsindir."

"Ama sağduyulu davranmadığımı görüyorum. Nicole yarın hasta, muhtemelen de ömür boyu öyle kalacak. Dick burada olmadığından ondan ben sorumluyum." Bir an duraksadı, bazen şaka niyetine Kaethe'ye haberleri geç verirdi. "Bu sabah Roma'dan bir telgraf aldım. Dick ağır bir grip atlatmış, yarın burada olacak."

Rahatlayan Kaethe duygularını ele vermeyen bir ses tonuyla konuşmasına devam etti.

"Bence, Nicole herkesin sandığı kadar hasta değil, illetini bir silah olarak kullanıyor. Senin şu meşhur Norma Talmadge'in gibi o da film yıldızı olmalıymış – Amerikalı kadınların mutlu olacakları tek meslek o.

"Norma Talmadge'i kıskanıyor musun? Bir aktrisi?"

"Amerikalıları sevmiyorum. Benciller. Hem de çok benciller."

"Peki ya Dick?"

"Onu seviyorum," dedi Kaethe. "O farklı. O başkalarını düşünüyor."

Franz içinden, Norma Talmadge de öyle dedi. Norma Talmadge güzel olmasının yanı sıra karakter sahibi, soylu bir kadın olmalı. Onu aptalca roller oynamaya zorluyorlar; Norma Talmadge'i tanımanın büyük bir ayrıcalık olduğu kesin.

Ama Kaethe Norma Talmadge'i unutmuştu, o, Zürih'te bir gece bir filmi seyrettikten sonra arabayla eve dönerken belli belirsiz kıskandığı canlı bir gölgeydi sadece.

"Dick, Nicole'le parası için evlendi," dedi Kaethe. "Onun zafı buydu. Bir gece bunu sen söylemiştin bana."

"Fesatlık ediyorsun."

Kaethe geri adım attı; "Afedersin. Böyle konuşmamalıydım. Haklısın, hepimiz kuşlar gibi birlikte yaşamalıyız. Ama Nicole'le bu her zaman kolay olmuyor. Öyle tavırları var ki... mese-

la bazen nefesini tutarak kendini geri çekiyor, sanki... sanki kötü kokuyormuşum gibi.”

Kaethe önemli bir gerçeğe parmak basıyordu. Kendisi işinin çoğunu bizzat yapardı. Tutumluydu. Gardırobunu nadiren yenilerdi. Her gün iki defa çamaşır değiştiren herhangi bir Amerikalı satıcı kız Kaethe'nin önceki günden kalma ter kokusunu, kötü bir koku olmaktan çok bitip tükenmez gündelik işlerin ve kendini salıvermenin amonyakımsı kokusunu kolayca alabilirdi. Franz bunu fark etmiyordu bile. Kaethe'nin saçlarının ağır ve yoğun kokusu kadar doğaldı bu. Oysa çocukluğunda kendisini giydiren bir hizmetçinin ellerinin kokusundan nefret etmiş olan Nicole için bu, katlanılması gereken bir kusurdu.

“Aynı şey çocuklar için de geçerli,” diye devam etti Kaethe. “Kendi çocuklarının bizimkilerle oynamasından hoşlanmıyor...” Ama bu laflardan Franz'a gına gelmişti.

“Rica ediyorum, sus artık. Nicole'ün parası sayesinde bu kliniği alabildik. Böyle konuşursan beni mesleki bakımdan zor duruma sokabilirsin. Haydi, yemek yiyelim.”

Kaethe sızlanmanın işe yaramayacağını anlamıştı, ama Franz'm son cümlesi ona parası olan tek Amerikalının Nicole olmadığını hatırlattı ve bir hafta sonra Nicole'e duyduğu nefreti farklı kelimelerle dile getirdi.

Kaethe bu fırsatı, Dick'in dönüşü üzerine Diverlara verdikleri yemekte buldu. Konukların patikadaki ayak sesleri daha yeni işitilmez olmuştu ki Kaethe kapıyı kapatıp Franz'a “Dick'in gözlerinin etrafındaki halkaları gördün mü? Gününü gün etmiş!”

“Rica ederim, biraz sakinleş. Dick, döndüğü gün bana her şeyi açıkladı. Amerika'dan dönerken transatlantikte boks yapmış. Bu sporu Amerikalılar çok sever. Amerikalı Atlantik yolcularının çoğu gemide boks yapar.”

“Buna inanmamı mı bekliyorsun?” diyerek dudak büktü Kaethe. “Bir kolunu kaldıramıyor, şakağında iyileşmemiş bir yara var, saçını kazıtmak zorunda olduğu yer açıkça görülüyor.”

Franz bu ayrıntıları fark etmemişti.

“Sahiden de böyle şeylerin klinik için iyi olduğunu mu dü-

sünüyorsun?” diye devam etti Kaethe. “Bu gece yine içki kokuyordu, döndüğünden beri birçok defa olduğu gibi.”

Söyleyeceği şeyin ciddiyetine uysun diye sesini alçalttı: “Dick artık güven vermiyor.”

Bu kadar ısrar Franz’ı sinirlendiriyordu. Merdivenleri çıkarken omuz silkti. Odaya girdiklerinde Kaethe’nin gözlerinin içine bakarak, “O kesinlikle güven veren, parlak bir insan. Son zamanlarda Zürih’te nöropatoloji dalında diploma alanların en parlağı kabul ediliyor, benim asla olamadığım kadar parlak biri.”

“Ne ayıp!”

“Bu, gerçeğin ta kendisi. Asıl bunu inkâr etmek ayıp olurdu. Ne zaman içinden çıkamayacağım bir vakayla karşılaşsam, hep Dick’e başvururum. Kitapları kendi alanında bir otorite kabul ediliyor – bir tıp kütüphanesine sorabilirsin. Öğrencilerin çoğu onu İngiliz sanıyor, Amerika’dan böyle bir zekânın çıkabileceğine inanmıyorlar.” Hafiften homurdanarak yastuğun altından pijamasını aldı. “Neden böyle konuştuğunu anlamıyorum, Kaethe. Ondan hoşlandığımı sanıyordum.”

“Kendinden utanmalısın!” dedi Kaethe yeniden. “Güvenilir olan sensin. İşleri yapan da. Tam tavşan, kaplumbağa durumu – bana sorarsan tavşan yolun sonuna varmak üzere.”

“Cık! Cık!”

“Pekâlâ, görürsün.”

Franz açık elinin bir hareketiyle karısını susturdu.

“Yeter!”

Sonuçta olan şuydu: Her biri tartışırken karşısındakini ikna etmişti ve ikisinin de bakış açıları değişmişti. Kaethe takdir ettiği ve biraz çekindiği, kendisine değer veren ve saygı gösteren Dick’e karşı biraz haksızlık ettiğini kendine itiraf etti. Franz’a gelince, Kaethe’nin düşüncesi zamanla içinde kök saldı ve bundan sonra hiçbir zaman Dick’in güvenilir biri olduğuna inanmadı. Öyle ki sonunda onu hiçbir zaman güvenilir bulmadığına kendini inandırdı.

Dick, Nicole'e Roma'da o gece yaşananların sansürlü bir versiyonunu anlattı – bu versiyonda Dick sırf hayırseverliğinden sarhoş bir arkadaşının yardımına koşuyordu. Baby'nin dilini tutacağına güvenebilirdi, çünkü gerçeğin Nicole üzerinde yaratacağı etkilerin ne kadar yıkıcı olabileceğini ona ayrıntılı bir şekilde anlatmıştı. Ama bütün bunlar, olayın kendisi üzerindeki kalıcı etkilerine kıyasla önemsizdi.

Yaşadıklarına tepki olarak Dick kendini işe vurdu; daha önce hiç çalışmadığı kadar çok çalışıyordu; ortaklığı bozmaya karar veren Franz bir bahane bulmakta zorlanıyordu. Dostluk demeye değer hiçbir ilişki bir saat içinde insanları yaralamadan sona erdirilemez. Franz git gide, Dick'in çok hızlı duygusal ve düşünsel tepkiler verdiğine, bunun da sorunları açıkça görmesini engellediğine kani oldu – ilişkilerinin başlangıcında gözüne bir erdem gibi görünen şeyin tam zıddıydı bu. Kaliteli bir ayakkabı yapmak için derinin bir yıl yumuşatılması gerekir.

Franz mayıs ayında aralarındaki dostluğu bozacak ilk fırsatı yakaladı. Dick bir gün, öğle vakti Franz'm çalışma odasına girdi. Yorgunluktan ölüyordu.

“Gitti kadın,” dedi.

“Öldü mü?”

“Kalbi dayanmadı.”

Dick, kapının yanındaki sandalyenin üzerine yığılır gibi oturdu. Üç gecedir, bütün vücudu egzamalı kadın ressamın başında bekliyordu. Prensip olarak onun adrenalini seviyesini gözetim altında tutuyordu, ama gerçekte, kadını sevdiğinden, üzerine çullanan koyu karanlıkta cılız bir ışık olmayı amaçlıyordu.

Dick'in duygularını az çok takdir eden Franz kendi görüşünü belirtmek için fazla beklemedi:

“Bir nörosifilizdi. Bütün Wassermann testlerini yapsaydık bile fikrim değişmezdi. Omurilik sıvısı...”

“Neyse, dert etme,” dedi Dick. “Tanrım! Sırrını beraberinde mezara götürdüyse, daha fazla düşmanın ne âlemi var?”

“Bir gün izin yapsan iyi olur.”

“Yapacağım, rahat ol.”

Franz aradığı fırsatı bulmuştu; kadının kardeşine yazmakta olduğu telgraftan başını kaldırarak, “Ya da küçük bir seyahate ne dersin?” diye sordu.

“Şimdi sırası değil.”

“Tatil yapmayı kastetmiyorum. Lozan’da bir vaka var. Bütün sabahı telefonda Şilili biriyle konuşarak geçirdim...”

“Çok cesurdu,” dedi Dick. “Ve o kadar uzun süre...” Franz anlayışla başım salladı; Dick kendini topladı. “Sözünü kestim, bağışla.”

“Sadece küçük bir hava değişikliği öneriyorum. Lozan’da ikamet eden bir Şililinin oğluyla sorunları var. Adam oğlunu buraya getiremiyor. Oraya birinin gönderilmesini istiyor.”

“Mesele nedir? Alkol bağımlılığı? Eşcinsellik? Lozan denince...”

“Hepsinden biraz.”

“Olur, giderim. Para var mı bu işte?”

“Öyle sanıyorum. İki ya da üç gün orada kalırsın, çocuğun yakından izlenmesi gerekiyorsa beraberinde getirirsin. Hiç acele etme. Rahatına bak; işle eğlenceyi birleştir.”

Dick trende çektiği iki saatlik uykudan sonra kendini yenilenmiş ve Señor Pardo y Ciudad Real ile yapacağı görüşmeye hazır hissediyordu.

Bu görüşmelerin hepsi birbirine benziyordu. Çoğu kez aile reisinin bariz isterisi psikolojik açıdan hastanın durumundan daha ilginç oluyordu. Bu defa da durum farklı değildi: Yakışıklı, kıvr saçlı bir İspanyol asilzadesi olan Señor Pardo y Ciudad Real, zenginliği ve gücü simgeleyen aksesuarlarıyla *Hôtel des Trois Mondes*’deki süitinde bir yandan öfkeyle volta atıp bir yandan oğlunun hikâyesini anlatırken, sarhoş bir kadından daha fazla hâkim değildi kendine.

“Dayanacak gücüm kalmadı, çaresizim. Oğlum ahlâksız. Harrow’da da ahlâksızdı, Cambridge King’s College’de de. İflah olmaz bir ahlâksız. Şimdi bir de alkol bağımlılığı başlayınca ne mal olduğu her geçen gün daha çok ortaya çıktı; sürekli skan-

dal, sürekli skandal. Her yolu denedim: bir doktor arkadaşımın plan yaptık, ikisini birlikte İspanya'ya geziye gönderdim. Doktor arkadaşım her akşam Francisco'ya kantarit iğnesi yapıyor, sonra birlikte ünlü bir geneleve gidiyorlardı; bir hafta kadar bu plan işe yararmış gibi göründü, ama sonuç sıfır. Sonunda geçen hafta bu odada, banyoda değil, tam burada" –parmağıyla gösterdi– "Francisco'yu beline kadar soyunmaya zorladım ve kırbaça dövdüm..."

İspanyol heyecandan bitkin bir vaziyette bir koltuğa yığıldı. Dick konuşmaya başladı:

"Kırbaç, saçma. İspanya seyahati daha da saçma..." Dick gülme isteğini bastırmakta zorlanıyordu. Saygın bir tıp adamı böyle amatörce bir tecrübeye kalkışsın ha! Olacak şey değil! "... Señor, her şeyden önce açıkça söyleyeyim ki size herhangi bir söz veremeyiz. Alkol bağımlılığı konusunda çoğu kez bir şeyler yapabiliyoruz – tabii hasta işbirliğine yanaşırsa. Her şeyden önce çocuğu görmek, güvenini kazanmak ve ne dereceye kadar sorunun farkında olduğunu öğrenmek istiyorum."

–Otelin terasında Dick'in karşısında oturan çocuk yirmi yaşlarında, yakışıklı, uyanık ve samimiydi.

"Senin ne düşündüğünü bilmek istiyorum," dedi Dick. "Durumun giderek kötüleştiğini düşünüyor musun? Ve bu konuda bir şey yapmak istiyor musun?"

"Sanırım, evet," dedi Francisco, "Çok mutsuzum."

"Bunun alkol yüzünden mi olduğunu düşünüyorsun, anormallik yüzünden mi?"

"Bence alkol diğerinin sonucu." Çocuk bir süre ciddi bir yüz takındı. Sonra ansızın karşı koyamadığı bir sululukla gülmeye başladı. "Hiç umut yok. King's College'de bana ne isim takmışlardı biliyor musunuz? Şili Kraliçesi. İspanya seyahatine gelince... şimdi ne zaman bir kadın görsem midem bulanıyor."

Dick sertçe çocuğun sözünü kesti.

"Bu berbat durumdan mutluyusan, sana yardım edemem. Zamanımı boşa harcamış olurum."

"Hayır, konuşalım. Ötekilerin çoğunu adamdan bile saymıyorum." Bu çocukta, tümüyle babasına karşı çıkmaya adanmış

bir erkeksilik vardı. Ama eşcinsellerin bu tür konuları tartışırken takındıkları çapkın, muzip bakışlara sahipti.

“Ne olursa olsun, bu senin için gizlilik anlamına gelecek,” dedi Dick. “Hayat boyu bunun mücadelesini verecek, sonuçlarıyla uğraşacaksın. Bireysel ya da toplumsal hiçbir faaliyete enerjin kalmayacak. Gün ışığında yaşamak istiyorsan cinselliğini kontrol altında tutmayı öğrenmek zorundasın ve öncelikle alkol bağımlılığına karşı, ki sen de diğerinin sonucu olduğu fikrindesin, mücadele etmelisin...”

Dick on dakika önce vakayı üstlenmekten vazgeçmiş olduğundan dilinin ucuna geleni söylüyordu. Bir saat kadar güzel güzel konuştular, Şili’den, oğlanın çocukluğunun geçtiği evden, tutkularından söz ettiler. Dick, böyle bir karakteri, kafasının arkasında klinik ya da patolojik bir düşünce olmaksızın ilk defa bu kadar yakından inceliyordu. Francisco’nun bütün o reziletleri çıkarmasına imkân veren şeyin tam da bu çekicilik olduğunu anlıyordu. Dick çekiciliği her zaman kendine has bir varlığı olan, bağımsız bir güç olarak görmüştü – bu sabah klinikte ölen bahtsız kadının sergilediği delice kahramanlıkta ya da bu yoldan çıkmış delikanlının o eski ve sıkıcı hikâyeye verdiği gözüpek zarafette yeniden keşfettiği bir güç. Dick bu çekiciliği, daha sonra kullanmak üzere olabildiğince küçük parçalara bölmeye çalıştı; çünkü hayatın bir bütün olarak kalitesinin onu oluşturan parçaların kalitesinden farklı olabileceğini, kırkıktan sonra hayatın ancak bu farklı parçalar sayesinde gözlemlenebileceğini anlamıştı. Nicole’e ve Rosemary’ye duyduğu aşk, Abe North’la ve Tommy Barban’la dostluğu, savaş sonrasında bu paramparça dünyasında hep aynı sonucu vermişti. Bu tür ilişkilerde kişilikler ona öyle sıkı sıkıya yapışıyordu ki Dick âdeta o kişiye dönüşüyordu. Sanki seçim yapması mümkün değildi. Sanki ya hepsini almak ya da toptan reddetmek zorundaydı. Sanki erken yaşlarda tanışmış, erken yaşlarda sevmiş olduğu bazı kişilerin egolarını ömür boyu taşımaya, onlar kişiliklerini tamamlayıp tam olarak kendileri olmadığı sürece kendisi olmamaya mahkûmdu. Yalnız kalma tehlikesi de söz konusuydu burada: sevilme ne kadar kolaydı, sevmek ne kadar zordu!

Dick genç Francisco ile verandada otururken geçmişten gelen bir hayalet gözlerinin önünde ete kemiğe büründü. Garip bir şekilde sallanarak yürüyen uzun boylu bir adam çalılıktan çıkıp kararsız adımlarla Dick'e ve Francisco'ya doğru yaklaştı. Adam, arkadaki göz kamaştırıcı manzaraya öyle karışmış, onunla öyle bütünleşmişti ki Dick başlangıçta ona dikkat etmedi, sonra ayağa fırlayıp "Hay Allah, arı kovanına çomak soktum!" diye düşünerek dalgın dalgın el sıkışırken, umutsuzca adamın adını hatırlamaya çalıştı.

"Doktor Diver, değil mi?"

"Ooo, kimleri görüyorum... Bay Dumphry, öyle değil mi?"

"Royal Dumphry. Bir akşam o güzel bahçenizde akşam yemeğine katılma onurunu bahşetmişsiniz."

"Elbette." Dick, Bay Dumphry'nin heyecanını yatıştırmak amacıyla tarihi kestirmeye çalıştı. "Ne zamandı bakalım, bin dokuz yüz... yirmi dört... ya da yirmi beş..."

Dick ayakta kalmıştı; başlangıçtaki utangaçlığı yok olan Royal Dumphry, paldır küldür tartışmaya katılmakta gecikmedi. Francisco ile laubali bir şekilde konuşmaya başladı, rahatsız olan Francisco ondan kurtulma konusunda Dick'le işbirliği yaptı.

"Doktor Diver, gitmeden önce size mutlaka söylemek istediğim bir şey var. Bahçenizde verdiğiniz o yemeği asla, ama asla unutmayacağım. Siz ve karınız ne kadar iyiydiniz. O gecenin anısı hayatımın en güzel, en mutlu anılarından biridir. O geceyi ömrümde tanıdığım en uygar insanların bir araya geldiği bir gece olarak düşündüm hep."

Dick otelin en yakın kapısına doğru yengeç gibi yan yan yürüyerek ilerliyordu.

"O gecenin anılarınızda hoş bir yeri olmasına sevindim. Şimdi benim birini ..."

"Anlıyorum," diye devam etti Royal Dumphry yüzünde dostça bir ifadeyle. "Ölmek üzere olduğunu duydum."

"Kim ölüyor?"

"Belki söylememem gerekirdi, ama ikimize de aynı doktor bakıyor."

Dick durdu. “Kimden söz ediyorsunuz?” diye sordu şaşkınlıkla.

“Kimden olacak? Kayınpederinizden elbette. Yoksa ben...”

“Anlamadım. Kim dediniz?”

“Galiba... bunu size söyleyen ilk kişi ben oluyorum...”

“Kayınpederimin burada, Lozan’da mı olduğunu söylüyorsunuz?”

“Bildığınızı samyordum... Bu sebeple buraya geldiğinizi düşündüm.”

“Doktorunun adı ne?”

Dick adı bir deftere aceleyle çiziktirdi, izin isteyip bir telefon kulübesine koştu.

Doktor Dangeu’nün Doktor Diver’la evinde derhal görüşmesine mani bir durum yoktu.

Doktor Dangeu genç bir Cenevreliydi; bir an zengin bir hastasını kaybedeceğinden korktuysa da, Dick ona güvence verince Bay Warren’in gerçekten ölmek üzere olduğunu ifşa etti.

“Henüz elli yaşında, ama karaciğeri iflas etmiş. Esas olarak alkolizm yüzünden.”

“Karaciğer tedaviye cevap vermiyor mu?”

“Bay Warren’m vücudu sıvı dışında bir şey kabul etmiyor... Belki üç gün, en fazla bir hafta yaşar.”

“Büyük kızı, Bayan Warren, durumdan haberdar mı?”

“Bay Warren’m isteği üzerine oda uşağı dışında kimseye haber vermedik. Ancak bu sabah ona söylemem gerektiğini hissettim, hastalığın başında durumunu dindarca bir boyun eğişle kabullenmiş olmasına rağmen bayağı heyecanlandı.”

Dick bir an düşündü.

“Dinleyin, ben...” karar vermeye çalışıyor gibiydi, “aile ile ilgili işleri her halükârda ben hallederim. Ama bir konsültasyon isteyeceklerini sanıyorum.”

“Nasıl isterseniz.”

“Çevredeki en tanınmış doktorlardan birini çağırmanızı istersem, sanıyorum onların da itirazı olmayacaktır. Aklımdan geçen, Dr. Herbrugge. Cenevre’den.”

“Ben de Dr. Herbrugge’yi düşünüyordum.”

“Bir iki gün daha Lozan’dayım. Sizinle temas halinde olacağım.”

Dick o akşam, Señor Pardo y Cuidad Real’le görüşmeye gitti.

“Şili’de çok geniş topraklara sahibiz...” dedi yaşlı adam Dick’e. “Francisco pekâlâ onlarla uğraşabilir. Ya da onu Paris’te bir düzine işletmeden birine yerleştirebilirim...” Başını sallayarak bir pencereden diğerine yürüyordu. Dışarıda kuğuların bile kaçıp saklanmaya gerek duymadığı tatlı, hafif bir bahar yağmuru yağıyordu. “O benim tek oğlum! Sizin kliniğe yatıramaz mısınız?”

İspanyol ansızın Dick’in önünde diz çöktü.

“Biricik oğlumun iyileştiremez misiniz? Ben size inanıyorum... onu götürüp tedavi edebilirsiniz.”

“Bu tür nedenlerle insan kliniğe kapatılmaz. Elimden gelse bile bunu yapmazdım.”

İspanyol ayağa kalktı.

“Düşüncesizlik ettim... kontrolümü kaybettim...”

Dick lobiye inerken asansörde Doktor Dangeu ile karşılaştı.

“Ben de odanıza telefon etmek üzereydim,” dedi Dr. Dangeu. “Terasta biraz konuşalım mı?”

“Bay Warren öldü mü, yoksa?” diye sordu Dick.

“Durumunda bir değişiklik yok, konsültasyon yarın sabah yapılacak. Bu arada Bay Warren kızını görmek istiyor – karısını yani. Bunu şiddetle arzuluyor. Anladığım kadarıyla araları biraz bozukmuş...”

“Haberim var.”

İki doktor düşünceli düşünceli birbirini süzdü.

Dr. Dangeu, “Karar vermeden önce, neden gidip onu görmüyorsunuz?” diye sordu. “Huzurlu bir ölüm olacak... güçten düşecek ve son nefesini verecek.”

Dick kendini zorlayarak kabul etti.

“Pekâlâ.”

Devereux Warren’in son nefesini vermek üzere huzur içinde güçten düşmekte olduğu süit oda Señor Pardo y Cuidad Real’in odasıyla aynı büyüklükteydi – bu otelde varını yoğunu kaybetmiş para babalarının, kanun kaçaklarının, ilhak edilmiş

prenslüklerin tahtında hak iddia edenlerin, kulakları eski suçlarının listesini hiç durmadan bangır bangır ilan eden radyoda, hayatlarını biraz daha uzatmak için afyon türevlerinin ve barbitolün yardımına sığınmış insanların kaldığı böyle bir sürü oda vardı. Avrupa'nın bu köşesi bu tür mültecileri çekmek için hiçbir şey yapmaz, sadece can sıkıcı sorular sormaksızın gizlice sınırlarını açar. Tüberküloz tedavisi için dağlardaki sanatoryumlarda yatmaya gelen sahici hastalarla Fransa ve İtalya'da artık *persona gratis*¹ sayılmayan insanların yolu burada kesilir.

Oda yarı karanlıktı. Azize yüzlü bir rahibe, ölmekte olan ve beyaz çarşafın üzerine koyduğu elinin sıska parmaklarıyla tespih çeken adamın başında nöbet bekliyordu. Bay Warren hâlâ yakışıktıydı; Dr. Dangeu onları baş başa bırakıp gittiğinde, sesi kalın, pürüzlü bir hırıltıya dönüştü.

“İnsan hayatın sonuna geldi mi birçok şeyi kavlıyor. Ancak şimdi anlıyorum, Doktor Diver, olup bitenleri.”

Dick bekledi.

“Ben kötü bir adamdım. Nicole'ü son bir defa görmeye hakkım olmadığını siz gayet iyi biliyorsunuz, ama hepimizin üstünde olan biri bize acımamızı ve bağışlamamızı söylüyor.” Güçsüz elindeki tespih kayıp yumuşak yatak örtüsünün üstüne düştü. Dick tespihi alıp eline tutuşturdu. “Nicole'ü on dakikacık görebilseydim, bu dünyadan huzur içinde ayrılırdım.”

“Bu kararı ben veremem,” dedi Dick. “Nicole güçlü değil.” Tereddüt ediyormuş gibi yaptı, ama aslında kararını vermişti. “Klinikteki ortağımıza bildiririm.”

“Tamam, Doktor. Ortağınız ne karar verirse peşinen kabul ediyorum. Size ne kadar büyük bir gönül borcu duyduğumu söylememe lütfen izin verin...”

Dick ani bir hareketle adamın sözünü kesip doğruldu.

“Sonuçtan Doktor Dangeu aracılığıyla sizi haberdar ederim.”

Odasına dönünce Zug Gölü kıyısındaki kliniğe telefon etti. Bir süre sonra Kaethe kendi evinden cevap verdi.

“Mutlaka Franz'la konuşmam gerekiyor.”

1 (Lat.) Makbul kişi.

“Franz şu an dağda. Ben de birazdan gidiyorum. Ona söylememi istediğinizi bir şey var mı, Dick?”

“Nicole’le ilgili; babası burada, Lozan’da ölüm döşeginde. Franz’a söyleyin. Önemli olduğunu, beni mutlaka aramasını söyleyin.”

“Söylerim.”

“Saat üçten beşe kadar, sonra da yediden sekize kadar oteledeki odamda olacağımı bildirin. O saatten sonra beni yemek salonundan aratsın.”

Saatleri böyle belirlerken bundan Nicole’e söz edilmemesi gerektiğini söylemeyi unuttu, hatırladığında ise karşı taraf çoktan telefonu kapatmıştı. Ama herhalde Kaethe bunu akıl ederdi.

... Gizemli rüzgârların estiği yabani çiçeklerle kaplı tepeleri –hastaların kışın kayak yaptığı, baharda gezindiği tepeleri– sessizlik içinde aşarken Kaethe’nin bu telefon görüşmesinden Nicole’e söz etmeye hiç niyeti yoktu. Trenden indiğinde ele avuca sığmaz iki çocuğa göz kulak olan Nicole’ü gördü. Yaklaşıp kolunu usulca omzuna attı ve “Çocuklarla çok iyi baş ediyorsunuz,” dedi, “yazın onlara yüzme öğretmelisiniz.”

Oyun yüzünden Nicole’ü hararet basmıştı, içgüdüsel bir refleksle ve neredeyse saldırganca Kaethe’nin kolunu itti. Kaethe’nin kolu beceriksizce aşağı düştü, şimdi tepki göstermek sırası ondaydı; hiç söylememesi gereken şeyi alaycı, iğneleyici bir ses tonuyla ağzından kaçırdı.

“Size sarılacağımı mı sandınız?” diye sordu sertçe. “Bu hareketi sadece Dick’i düşünerek yaptım. Bana telefon etti, çok üzüldüm, hepsi bu.”

“Dick’in başına bir şey mi geldi?”

Kaethe birden yaptığı hatanın farkına vardı, patavatsızlık etmişti; şimdi Nicole’ün ısrarcı sorularına cevap vermekten başka seçeneği yoktu. “... Niçin üzüldünüz?”

“Dick’le ilgisi yok. Franz’la konuşmam gerekiyor.”

“Hayır, Dick’le ilgili.”

Nicole’ün yüzünde bir dehşet ifadesi vardı, yanı başlarındaki çocukların yüzünde de kaygı okunuyordu. Kaethe daha faz-

la direnmedi. “Babanız Lozan’da hasta yatıyormuş. Dick bu konuda Franz’la konuşmak istiyor.”

“Çok mu hastaymış?” diye sordu Nicole. Tam o sırada Franz’ın hastanede takındığı babacan tavırlarla kendilerine doğru geldiğini gördüler. Rahatlayan Kaethe sorunun geri kalanını ona devretti, ama olan olmuştu.

“Lozan’a gidiyorum,” dedi Nicole.

“Bir dakika,” dedi Franz. “Bu bana çok makul görünmüyor. Bırakın da önce Dick’le konuşayım.”

“O zaman kısa mesafe trenini kaçırırım,” diye karşı çıktı Nicole, “sonra da Zürih’ten kalkan üç trenini. Babam ölüm döşeğindeyse, benim mutlaka...” aklına geleni dile getirmekten korkarak cümlesini yarım bıraktı. “Gitmek zorundayım. Trene yetişmek için acele etmeliyim.” Çıplak tepeyi dolduran arabaların buharlarına ve gürültüsüne doğru koşarken bile konuşuyordu. Omzunun üzerinden geriye doğru seslendi, “Dick’e telefon ederseniz, yola çıktığımı söyleyin, Franz!”

Dick oteldeki odasında *New York Herald Tribune*’ü okuyordu. Bir kırlangıcı andıran rahibe birden telaşla içeri daldı. Aynı anda da telefon çaldı.

Dick umutla, “Öldü mü?” diye sordu rahibeye.

“Monsieur, il est parti – gitmiş.”

“Comment?”²

“Il est parti – Uşağı, valizleri, hepsi gitmiş!”

İnanılacak gibi değildi. Bu durumdaki bir adam ayağa kalkıp gitsin, olacak şey miydi?

Dick ahizeyi kaldırdı. Arayan Franz’dı. “Nasıl? Nicole’e asla haber vermemeliydiniz.”

“Kaethe düşüncesiz davranmış, ağzından kaçırılmış.”

“Bütün suç bende sanırım. Bir iş sona ermeden asla bir kadına bir şey söylemeyeceksin. Neyse, Nicole’ü karşılayacağım... Franz, çok akıl almaz bir şey oldu burada, bizim ihtiyar ayağa kalkıp gitmiş...”

“Ne yapmış? Ne diyorsun?”

“Dedim ki yürüyüp gitmiş. Bizim ihtiyar Warren çekip gitmiş.”

2 (Fr.) “Nasıl?”

“Neden yürümesin?”

“Neden yürümesin mi? Adamın her an ölmesi bekleniyordu... Kalkıp gitmiş, sanırım Şikago’ya dönmüştür... Bilmiyorum, hastabakıcısı yanımda şu an... Bilmiyorum, Franz... Ben de yeni duydum... Beni daha sonra ara.”

Dick, sonraki iki saatin çoğunu Warren’ın izini sürmekle geçirdi. Hasta gece ve gündüz vardiyalarının değişimi sırasında fırsatını bulup bara inmiş, dört kadeh viski yuvarlamış; otel faturasını bin dolarlık bir banknotla ödeyip, resepsiyona paranın üstünün kendisine postayla gönderilmesi talimatını vererek, muhtemelen Amerika’ya dönmek üzere otelden ayrılmıştı. Onu garda yakalamak için son dakikada hamle yapan Dick ile Dangeu’nun bu çabaları sadece Dick’in Nicole’ü karşılayamamasıyla sonuçlandı. Daha sonra otelin lobisinde karşılaştıklarında Nicole’ün yüzü aniden çok yorgun göründü gözüne; dudaklarını öyle büzmüştü ki Dick tedirgin oldu.

“Babam nasıl?” diye sordu Nicole.

“Çok daha iyi. Bayağı bir enerjisi varmış anlaşılır.” Dick bir an duraladı, Nicole’ü sarsmadan olup bitenleri açıklamanın bir yolunu arıyordu. “Aslını sorarsan, ayağa kalkmış ve gitmiş.”

Dick bu kovalamaca yüzünden akşam yemeği saatini kaçırmıştı, canı bir şeyler içmek istiyordu, olup bitenlerden serseme dönmüş olan genç kadını bara sürükledi ve iki deri koltuğa yerleşirlerken bir viskiyle bir bardak bira ısmarladı. “Babanla ilgilenen doktor ya yanlış tanı koydu ya da öyle bir şey – dur bir dakika, benim de durumu değerlendirecek zamanım olmadı.”

“Gitti mi, yani?”

“Paris’e giden akşam trenine binmiş.”

Bir süre sessizce oturdular. Nicole derin bir kayıtsızlığa gömülmüştü.

“Bu tamamen içgüdüsel bir tepki,” dedi sonunda Dick. “Gerçekten de ölmek üzereydi, ama umutsuzca eski hayat ritmini yeniden yakalamaya çalıştı –ölüm döşeginden kalkıp yürüyen ilk insan baban değil– eski bir saat gibi; hani, durmuş bir saat tutup sallarsın da, salt alışkanlıktan, saat yeniden çalışmaya başlar ya. Baban da...”

“Sus, bir şey söyleme.”

“Onun gerçek enerji kaynağı, korkuydu. Korktu. Bu yüzden kaçtı. Muhtemelen doksanına kadar yaşar...”

“Lütfen daha fazla anlatma,” dedi Nicole. “Lütfen bir şey söyleme, daha fazla dayanamayacağım.”

“Pekâlâ. Buraya görmeye geldiğim piç kurusu umutsuz vaka. Bu durumda yarın geri dönebiliriz.”

Nicole, “Hiç anlamıyorum, neden bütün bunlara bulaşmak zorundaydın ki!” dedi birden öfkeyle parlayarak.

“Gerçekten mi? Bazen kendim de anlamıyorum.”

Nicole elini Dick’in elinin üzerine koydu.

“Bunu söylediğim için beni affet, Dick.”

Biri bara bir gramofon getirmişti. İkisi uzun süre barda kaldılar, sessizce oturup “The Wedding of the Painted Doll”u dinlediler.

3

Bir hafta sonra, mektuplarını almak için bürosuna doğru giden Dick, dışarıda anormal bir şeyler döndüğünü fark etti. Hastalardan Von Cohn Morris klinikten ayrılıyordu. Avustralyalı ane babası hastanın valizlerini öfkeyle büyük bir limuzine yerleştiriyorlardı. Doktor Ladislau yanlarında durmuş, baba Morris’in sert el kol hareketlerine cılız tepkilerle karşı koyuyordu. Genç Morris eşyalarının yüklenmesini alaycı bir kayıtsızlıkla seyrederken Doktor Diver gruba yaklaştı.

“Bu biraz ani olmadı mı, Bay Morris?”

Bay Morris, Dick’i görünce irkildi. Pancar gibi kızarmış suratı ve takım elbisesi üzerindeki büyük ekose desenler elektrik ampülü gibi yamp sönmeye başladı. Vuracakmış gibi Dick’e yaklaştı.

“Tersine, geç bile kaldık. Biz de, bizimle birlikte gelenler de geç kaldık,” diye başladı söze. Öfkeden boğulacak gibiydi. “Geç bile kaldık, Doktor Diver, hem de çok geç.”

“Büroma kadar gelir misiniz?” diye sordu Dick.

“Gelmez olur muyum? Sizinle konuşmalıyım. Ama şunu bilin ki sizinle de, kliniğinizle de bundan böyle işim olmaz.”

Parmağını Dick'e doğru salladı. "Şuradaki doktora da aynı şeyi söylüyordum. Zamanımızı, paramızı sokağa attık."

Doktor Ladislau, Slavlara has kaçamak bir tavırla itiraz edecek gibi oldu. Dick hiçbir zaman Ladislau'dan hoşlanmamıştı. İsterik Avustralyalıyı bürosuna giden dar patika boyunca sürüklemeyi başardı, onu içeri girmeye ikna etmeye çalıştıysa da adam inatla başını salladı.

"Asıl sorumlu sizsiniz, Doktor Diver, sizsiniz. Doktor Ladislau'ya gittim, çünkü siz ortalarda yoktunuz, Doktor Gregorius'un akşamdan önce dönmesi beklenmiyordu; benimse bekleyecek vaktim yoktu. Hayır, efendim! Oğlum bana hakikati anlattıktan sonra bir dakika bile bekleyemezdim."

Öylesine zincirlerinden boşanmıştı ki Dick gerekirse kendini savunmak üzere tetikte bekliyordu. "Oğlum alkol bağımlılığı nedeniyle burada bulunuyor. Bana ne dediğini biliyor musunuz? Sizin solüğünüz Doktor, sizin solüğünüz alkol kokuyormuş. Evet efendim!" Dick'in solüğündeki alkolün kokusunu almak için gösterişli bir şekilde burnunu çekti, ama herhangi bir koku alamadı. "Von Cohn bir kere değil, tam iki kere solüğünüzde alkol kokusu aldığını söyledi. Ben ve karım hayatımızda alkolün damlasını ağzımıza koymadık. Von Cohn'u tedavi olsun diye ellerinize teslim ediyoruz ve o bir ay içinde iki defa solüğünüzde alkol kokusu alıyor! Ne biçim tedavi bu?"

Dick tereddüt ediyordu; Bay Morris kliniğin önündeki yolda rahatlıkla rezalet çıkarabilecek kapasitede biriydi.

"Bay Morris, kimse oğlunuzun hatırına gıda olarak gördüğü şeyden vazgeçmek zorunda değildir..."

"Ama siz bir doktorsunuz!" diye gürledi kan başına sıçrayan Bay Morris. "İşçiler bira içtiklerinde zararını kendiler görürler. Ama siz, sözde insanları tedavi edeceksiniz..."

"Kendinize gelin, Bay Morris, çok ileri gidiyorsunuz. Oğlunuz kleptomani nedeniyle burada bulunuyor."

"Peki, bunun ardında yatan sebep ne?" Adam avaz avaz bağıryordu. "Çünkü içiyor. İçip kararıyor. Kara nedir, biliyor musunuz? Cehennemdir. Bir amcam vardı. Onu bu yüzden astılar.

Duyuyor musunuz beni? Oğlum sanatoryuma yatıyor, doktoru buram buram içki kokuyor.”

“Sizden gitmenizi istemek zorundayım.”

“İstemek zorunda mısınız? Biz gidiyoruz!”

“Biraz ölçülü davranseydiniz, oğlunuzun bugüne kadar gördüğü tedavinin sonuçlarını anlatabilirdik size. Tabiatıyla, siz bu duygular içindeyken, oğlunuzu burada tutmamız söz konusu olamaz...”

“Ölçülü mü? Benim hakkımda ölçülü kelimesini kullanmaya nasıl cüret edersiniz?”

Dick yaklaşması için Doktor Ladislau'ya işaret etti ve ona, “Hastayı ve ailesini bizim adımıza yolcu eder misiniz?” dedi.

Dick hafifçe başını eğerek Morris'i selamladı; bürosuna gidip kapıyı kapattı ve bir süre hiç kıpırdamadan durdu. Kaba ebeveynlerle, kişiliksiz, yoz evlatlarının bindiği araba uzaklaşmaya kadar arkalarından baktı. Ailenin, kopkoyu cehaletleri ve hatırı sayılır servetleriyle kendilerinden çok üstün insanları azarlayarak Avrupa'da dört döneceğini kestirmek zor değildi. Ama limuzin gözden kaybolduktan sonra Dick'in kafasını meşgul eden asıl mesele, kendisinin bu durumdan ne derece sorumlu olduğuydu. Her yemekte bordo şarabı, yatmadan önce bir grog içiyor, bazen de öğleden sonraları bir kadeh cin yuvarlıyordu. Cin, kokusu en zor alınan içkiydi. Günde ortalama çeyrek litre alkol alıyordu ki bünyesinin bunu yakması mümkün değildi.

Kendini temize çıkarma eğilimini reddederek masasının başına geçti ve tıpkı reçete yazar gibi, günlük alkol tüketimini yarıya indirecek sıkı bir perhiz listesi hazırladı. Doktorlar, şoförler, Protestan papazlar asla alkol kokamazlardı, oysa ressamların, borsacıların ve süvari subaylarının buna hakları vardı. Kendini sadece temkinli davranmadığı için suçladı. Ama yarım saat sonra Franz döndüğünde, mesele daha da karmaşık bir hal aldı. Alplerde geçirdiği iki haftadan sonra sağlığına ve neşesine kavuşan Franz çalışmaya öyle can atıyordu ki daha bürosuna girmeden önce yapacak bir şeyler buldu. Dick ona orada rastladı.

“Everest Dağı nasıldı?”

“Ekibimizin tırmanma performansına bakılırsa, pekâlâ oraya da tırmanabilirdik. Onu da ciddi ciddi düşündük. Burada işler ne âlemde? Benim Kaethe'm, senin Nicole'ün nasıllar?”

“Evlerde asayiş berkemal, ancak burada bir rezalet yaşadık.”
“Ne oldu?”

Franz ailesinden haber almak için şalesini aramıştı, bu yüzden telefon konuşması bitinceye kadar Dick odada volta atmak zorunda kaldı. Telefon konuşması bittikten sonra Dick, “Morrisler oğullarını götürdüler. Bir şamata çıktı ki, sormayın,” dedi Franz'm yüzündeki neşeli ifade yok oldu.

“Gittiğini biliyorum. Verandada Ladislau'yla karşılaştım.”
“Ladislau ne dedi?”

“Sadece genç Morris'in gittiğini ve senin benimle konuşacağımı. Ne oldu?”

“Hep aynı tutarsız nedenler.”

“Çekilmez bir çocuktuk bu Morris.”

“Bence anesteziyle uyutulması gereken biri,” dedi Dick. “Her neyse, ben yanlarına vardığımda baba Morris, Ladislau'nun pestilini çıkarmıştı, karşısında bir sömürge yurttaşı vardı sanki. Bu Ladislau'yu ne yapacağız? Daha uzun süre elimizde tutacak mıyız? Ben şahsen buna karşıyım. İşe yarar bir adam değil. Hiçbir sorunun üstesinden gelemiyor.” Tam gerçeği söyleyecekken, zaman kazanmak amacıyla bir süre duraladı. Franz çalışma masasının kenarına yaslanmıştı, pardösüsünü ve eldivenlerini henüz çıkarmamıştı. Dick devam etti:

“Oğlan başka şeylerin yanı sıra senin saygıdeğer ortağının bir alkolik olduğunu söylemiş babasına. Babası bir fanatik, oğluya benim soluğumda *vin-du-pays*³ kokusu almış.”

Franz düşünceli düşünceli alt dudaklarını kemirerek oturdu. “Bütün bunları uzun uzun konuşuruz,” dedi sonunda.

“Neden şimdi değil?” dedi Dick. “Çok iyi biliyorsun ki dünyada alkolik olacak son kişi benim.” Birkaç saniye dik dik birbirlerinin gözlerinin içine baktılar. “Ladislau adamın giderek daha fazla sinirlenmesini o kadar çaresizce seyretti ki ben savunma durumuna geçmek zorunda kaldım. Bu, hastaların gö-

3 (Fr.) Yöre şarabı.

zû önünde de olabilirdi; böyle durumlarda insanın kendisini savunması, inan bana, hiç de kolay değil.”

Franz pardösüsüyle eldivenlerini çıkardı. Kapıya gidip sekretere “Kimse bizi rahatsız etmesin,” dedi. Geri döndüğünde, böylesi durumlarda genellikle olduğu gibi ne yapacağını tam olarak bilmeksizin, sadece söyleyeceği şeylere uygun bir maske takınmaya çalışarak çalışma masası üzerindeki mektuplarını karıştırdı.

“Dick, bu alkol meselesinde tamamen aynı fikirde olmasak da, akli başında ve dengeli bir insan olduğunu iyi biliyorum. Ama zamanı geldi. Samimi olmam gerekiyor. Birçok defa yeri ve zamanı olmadığı halde içki içtiğini fark ettim. Böyle davranmak için mutlaka bir nedenin vardır. Neden bir süre inzivaya çekilmeyi denemiyorsun?”

“İzne,” diye düzeltti Dick hiç düşünmeden. “Uzaklaşmanın bir faydası olmaz.”

İkisi de sinirliydi. Franz ağız tadıyla dönüş sevinci yaşayamadığı için öfke duyuyordu.

“Bazen sağduyulu davranmıyorsun, Dick.”

“Karmaşık sorunlar karşısında bu sağduyu denen şeyin ne anlama geldiğini asla anlayamadım – bir pratisyen bir uzmandan daha iyi ameliyat yapabilir demek değilse tabii.”

Birden içinde bulunduğu duruma karşı müthiş bir tiksinti duydu. Hep açıklama yapmak, hep kırılan parçaları yapıştırmak. Bu yaşta uğraşılacak şeyler değildi bunlar. Kulaklarında eskiye ait bir hakikatin kırık dökük yankısıyla yaşamaya devam etmek daha iyiydi.

“Bu böyle yürümecek,” dedi birdenbire.

“Bu, benim de aklımdan geçti,” dedi Franz. “Bu projede gönülün yok artık, Dick.”

“Doğru. Ayrılmak istiyorum. Nicole’ün parasının tedricen ödenmesi için bir sözleşme yapabiliriz.”

“Bu günün geleceğini sezmiştim Dick, bunu da düşündüm. Başka ortaklar bulabilirim, muhtemelen yıl sonuna kadar paranızın tamamını geri alırsınız.”

Dick bu kadar çabuk karar vermek niyetinde değildi ve bu

ayrılışı Franz'ın bu kadar kolay kabul edeceğini de beklemiyordu, yine de rahatlamıştı. Bir süreden beri kendisini mesleğe bağlayan ahlâk ilkelerinin birer ayak bağından başka bir şey olmadığını hissediyordu çaresizce.

4

Diverlar Riviera'ya döneceklerdi, orası evleriydi. Ama Villa Diana'yı yaz sezonu için kiraya vermişlerdi, aradaki zamanı Alman kaplıcalarıyla Fransız katedral kasabaları arasında dolaşarak, her birinde keyifli birkaç gün geçirerek doldurdular. Dick herhangi bir yöntem gözetmeden bir şeyler karaladı; hayatın ertelendiği dönemlerden birindeydi; özellikle dikkate aldığı hiçbir şey yoktu – ne Nicole'ün seyahat ettikçe iyiye giden sağlığı ne belirli bir çalışma; salt bekleyiş. Bu dönemde çocuklar da olmasa kendilerini adayabilecekleri hiçbir şey yoktu.

Çocuklar büyüdükçe Dick onlara daha fazla ilgi gösterir olmuştu; şimdi biri on bir, diğeri dokuz yaşındaydı. Ev çalışanlarının mevcudiyetini göz ardı ederek, çocukları zorlamanın da, onları zorlamaktan korkmanın da doğru bir ölçüt olmadığı, sabrın, özenin, denetimin, elde edilen sonuçların değerlendirilmesinin çocukların belirli bir görev ve sorumluluk bilincine erişmelerini sağlayacağı ilkesiyle onları yetiştiriyordu. Artık çocukları Nicole'den çok daha iyi tanıyordu ve seyahat ettikleri çeşitli ülkelerin şaraplarını içip keyfi yerine geldikçe onlarla daha çok konuşup, daha çok oyun oynuyordu. Çocukların fazla ağlamamayı ve gülmemeyi erken öğrenmiş çocuklara has biraz hüzünlü, neredeyse melankolik bir sevimlilikleri vardı; aşırı duygulara kapılmıyor, basit disiplin kurallarına uyuyor, kendilerine tanınan basit hazlarla yetiniyorlardı. Ashında, Batı dünyasının köklü ailelerinin tecrübelerine dayanarak tavsiye ettikleri gibi, kurallar koymaya değil, örnek olmaya önem veriyorlardı. Dick, sözgelimi, muhakeme yeteneğinin her şeyden önce zorunlu sessizlikle gelişeceğini düşünüyordu.

Lanier ne yapacağı belli olmayan, fevkalade meraklı bir çocuktü. "Söylesene baba, bir aslanın üstesinden gelmek için kaç

tane Pomeranya köpeği gerekir?” türünden sorularla Dick'i canından bezdiriyordu. Topsy ile başa çıkmak daha kolaydı. Sarışın ve Nicole gibi çok narindi; bu durum geçmişte Dick'i hayli kaygılandırmıştı. Ama Topsy son zamanlarda, bu yaştaki herhangi bir Amerikalı çocuk kadar gürbüzleşmişti. Dick her iki siyle de gurur duyuyor, ancak bunu açıkça dile getirmiyordu. Sadece anlamalarını sağlayacak şekilde davranıyordu. Terbiye konusundaysa tavizi yoktu. “İnsan terbiyeyi ya evinde öğrenir ya da hayat ona zorla öğretir, tabii bu arada canı yanabilir,” diyordu. “Topsy bana hayran olsa ne olur, olmasa ne olur? Onu karım olsun diye yetiştirmiyorum.”

Bu yazı ve güzü Diverlar için farklı kılan bir başka unsur da para bolluğuydu. Klinikteki hisselerinin satışı ve Amerika'daki ekonomik gelişmeler nedeniyle şimdi o kadar çok paraları vardı ki, bütün bu parayla ilgilenmek, harcamakla, yatırım yapmakla uğraşmak hayli zaman alıyordu. Seyahatlerindeki şatafat inanılmazdı.

Mesela, trenleri iki hafta geçireceklerdi Boyen'e girmek üzere yavaşlarken bakalım onlara. Yataklı vagondaki iniş hazırlığı daha İtalyan sınırında başlamıştı. Mürebbiyenin hizmetçisiyle Madam Diver'in hizmetçisi bavullarla ve köpeklerle ilgilenmek üzere ikinci mevki kompartımanlarından gelmişlerdi. Sealyhams cinsi teriyerle biri, Pekinez cinsi iki köpekle öteki ilgilenirken Mlle. Bellois el bagajına nezaret edecekti. Bir kadının etrafında bu kadar çok insana ihtiyaç duyması mutlaka ruhen zayıf olduğu anlamına gelmez. Kafasının fazlasıyla meşgul olması da bir neden olabilir. Hasta olduğu dönemler dışında Nicole bütün bunlara bizzat nezaret edebilirdi pekâlâ. Birazdan yük vagonundan çok sayıda eşya indirilecekti – dört giysi sandığı, bir ayakkabı sandığı, üç şapka sandığı ve iki şapka kutusu, personelin eşyasına ayrılmış bir sandık, portatif bir dosya dolabı, bir ecza dolabı, bir gaz lambası kutusu, bir piknik takımı, kılıfları içinde dört tenis raketi, bir gramofon, bir daktilo. Bunlara bir de ailenin ve hizmetçilerin oturduğu kompartımanlardaki iki düzine çanta, valiz ve paketi ilave edin. Bunların hepsi de baston kılıfına varıncaya kadar dikkatle numaralandırılıp eti-

ketlenmişti. Böylece herhangi bir garda bir eksik olup olmadığımı görmeye ve emanete teslim edilecek olan eşyalarla yanlarına alacakları eşyaları ayırmaya iki dakika yetiyordu, Nicole'ün çantasından hiç eksik etmediği metal kenarlı bir not defterinde sürekli değiştirip güncellediği bir "hafif yolculuklar listesi" ile "ciddi yolculuklar listesi" vardı. Çocukluğunda, hasta annesiyle seyahat ederken akıl ettiği bu sistem, üç bin kişinin karnını doyurup, teçhizatını sağlamak zorunda olan bir levazım subayının sistemine eşdeğerdi.

Diverlar trenden Boyen'de indiler. Mavimtırak bir alacakaranlık içindeydi vadi. Köy halkı yolcuların inişini, bir yüzyıl önce Lord Byron'ın İtalya seyahatlerini izlerken duydukları hışıyla seyrediyordu. Ev sahibeleri yakın bir zamana kadar Mary North olan *Contessa di Minghetti* idi. Mary'nin Newark'ta bir duvar kâğıdı dükkânının üzerindeki küçük bir odada başlayan yolculuğu harikulade bir evlilikle sonuçlanmıştı.

"Conte di Minghetti" bir papalık unvanından başka bir şey değildi, Mary'nin kocasının serveti Güneydoğu Asya'daki sahibi ve işletmecisi olduğu manganez yataklarından geliyordu. Adamın teni, Amerika'yı Kuzey ve Güney olarak ikiye ayıran Mason-Dixon hattının güneyinde, bir yataklı vagona seyahat edebilecek kadar açık değildi. Kuzey Afrika ve Asya'yı bir kuşak gibi saran Kabiliye-Yemen-Berberi-Hindu soyundandı ve Avrupalılar onu Orta Doğu limanlarını istila eden melez yüzlerden daha cana yakın buluyorlardı.

Biri Doğu'dan, diğeri Batı'dan gelen saltanatlı bu iki aile Boyen Garı'nın peronunda karşı karşıya durduklarında, Diverların ihtişamı diğerinin yanında, bir öncü birliğin basitliğine büründü. Ev sahiplerinin maiyetinde başları sarıklı, motosikletli dört hizmetliyle bir İtalyan kâhya ve Mary'nin az gerisinde saygıyla duran yüzleri yarım peçeli iki kadın vardı; kadınlar Nicole'ü selamlayınca Nicole istemeden irkildi.

Diverlar için olduğu kadar Mary için de bu karşılama biçiminde komik bir yan vardı. Mary özür dilercesine ve olayı küçümsediğini belli etmek üzere hafifçe kıkırdadı; yine de kocasını Asyalı unvanıyla takdim ederken sesi yüksek ve gururluydu.

Odalarında akşam yemeği için giyinirlerken Dick'le Nicole birbirlerine şaşkın şaşkın sırtıldılar; demokrat görünmek isteyen, ama özel hayatlarında lüksten gözleri kamaşan zenginler gibi.

"Küçük Mary North ne istediğini biliyor," diye mırıldandı Dick bir tıraş köpüğü bulutunun içinden. "Abe onu eğitti, bugün karşımızda bir Buda'nın karısı olarak bulunuyor. Yarın Avrupa Bolşevik olursa, bakarsın Stalin'in gelini olur."

Nicole makyaj çantasından başını kaldırıp etrafa bakındı. "Sözlerine dikkat et, Dick! Olur mu?" dedi. Ama gülüyordu. "Onlar yüksek tabakadan insanlar. Savaş gemileri onların şerefine toplarını ateşliyor, bayrak çekiyor ya da başka şeyler yapıyor. Mary Londra'ya gittiğinde kraliyet otobüsüne biniyor."

"Dediğin gibi olsun," dedi Dick. Nicole'un kapıyı açtığını ve birinden iğne istediğini işitince sesini yükseltti: "Bana da viski getirebilirler mi? Dağ havası beni susatıyor."

Az sonra Nicole banyodan seslendi, "Viskinle ilgilenecek. Garda bizi karşılayan kadınlardan biriydi. Peçesini çıkarmış."

"Mary sana hayatından söz etti mi?"

"Pek fazla değil. Sadece aristokraziyle ilgileniyor. Bana soyacığım filan hakkında bir yığın soru sordu, sanki ben biliyorum da. Kocasının bir başka evlilikten fazlasıyla esmer tenli iki çocuğu olduğu anlaşılıyor. Biri bir Asya hastalığına yakalanmış, teşhis koyamıyorlar. Bizimkileri uyarmalıyız. Bu bana biraz garip geldi. Umarım Mary bizi anlayacaktır." Bir süre endişeyle düşüncelere daldı.

Dick, "Elbette anlayacaktır," diyerek onu rahatlatmaya çalıştı. "Çocuk herhalde yatıyordur."

Akşam yemeğinde, bir İngiliz devlet okulunda eğitim görmüş olan ve borsayla Hollywood'a ilgi duyan Hüseyin, Dick'e bir yığın soru sordu; içtiği şampanyayla keyfi yerine gelen Dick ona akıl almaz hikâyeler anlattı.

"Milyarlar mı?" diye sordu Hüseyin.

"Trilyonlar," dedi Dick kendinden emin bir tavırla.

"Gerçekten aklım almıyor..."

"Şey, belki milyondur," diye geri adım attı Dick. "Her otel

müşterine bir harem ya da en azından ona denk bir şey tahsis ediliyor.”

“Sadece oyunculara ve yönetmenlere mi?”

“Her müşteriye, hatta seyyar satış elemanlarına bile. Düşünsenize, bana bile bir düzine aday göndermeye çalıştılar, ama Nicole razı olmadı.”

Odalarına çekildiklerinde Nicole onu payladı. “Ne demeye bu kadar çok içtin sanki? Hem, adamın önünde ‘latino’ demen şart mıydı?”

“Özür dilerim, ‘ladino’ diyecektim. Dil sürçmesi.”

“Dick, hiç de kendin gibi davranmuyorsun.”

“Tekrar özür dilerim. Artık pek kendim gibi değilim.”

O gece Dick kalkıp banyoya gitti, şatonun fare grisi dar ve uzun avlusuna bakan bir pencereyi açtı. Avludan ağlamaklı, garip bir müzik, hüzünlü bir flüt sesi yükseliyordu. İki adam k’larla, l’lerle dolu Doğulu bir dilde şarkı söylüyordu, Dick eğilseyse de onları göremedi. Bu müzikte dinsel bir şeyler, bir çeşit yakarma vardı; Dick bitkin ve en ufak bir heyecan hissedemeyecek durumda olduğundan bıraktı bu adamlar kendisinin yerine de dua etsinler. Zaten dua etse ne isteyecekti ki? Giderek artan melankolisi içinde kendini yitirmemek dışında.

Ertesi gün ava çıktılar. Uzaktan kekliği andıran sıska kuşlara ateş ettiler. Tepe tek tük çalılar dışında neredeyse çıplak, av İngiliz tarzı büyük avların solgun bir kopyasıydı; kışkışçılar o kadar acemiydi ki Dick yanlışlıkla birini vurmamak için başlarının üzerinden havaya ateş etmek zorunda kaldı.

Geri döndüklerinde Lanier’i odalarında kendilerini bekler buldular.

“Baba,” dedi Lanier, “hasta çocuğa yaklaşırsak hemen haber vermemizi söylemiştin.”

Hep tetikte olan Nicole hızla arkasına döndü.

“... şöyle oldu, Anne,” diye devam etti Lanier annesine dönerek, “ona her akşam banyo yaptırıyorlar; bu akşam benden önce banyoya girdi; ben de onun suyunda yıkanmak zorunda kaldım. Su çok kirliydi.”

“Ne diyorsun?”

“Tony’yi banyodan çıkardıklarını gördüm, sonra banyo yapmam için beni çağırdılar; su kirliydi.”

“Peki, girdin mi?”

“Evet, Anne.”

“Tanrım!” diye haykırdı Nicole, Dick’e dönerek.

Dick, “Neden banyonu Lucienne yaptırmadı?” diye sordu.

“Lucienne yaptıramaz. Kendi kendine yanan garip bir şofben. Dün akşam Lucienne kolunu yaktı, şimdi korkuyor, bu yüzden o iki kadından biri...”

“Şimdi bu banyoya girip ykanıyorsun.”

Lanier eşikte durup “Size anlattığımı söylemeyin,” diye seslendi.

Dick banyoya girdi ve küvete kükürt serpti; kapıyı kapattıktan sonra Nicole’e, “Ya Mary ile konuşalım ya da en iyisi, çekip gidelim,” dedi.

Nicole de aynı fikirdeydi; Dick sözlerine devamla, “İnsanlar kendi çocuklarının başkalarının çocuklarından bünyece daha temiz, hastalıklarının da daha az bulaşıcı olduğunu düşünürler,” dedi.

Dick gidip içki sürahisinden kendine küçük bir kadeh doldurdu ve elindeki bisküviyi, banyodan gelen su sesiyle aynı tempoda, hırsla çiğnedi.

“Lucienne’e şofbeni kullanmayı öğrenmesi gerektiğini söylemeli...” dedi. Tam o anda Asyalı kadınlardan biri kapıda göründü.

“*El Contessa...*”

Dick kadına içeri girmesini işaret etti ve kapıyı kapattı.

“Hasta çocuk nasıl?” diye sordu.

“Daha iyi. Ama hâlâ zaman zaman deri döküyor.”

“Ne kötü! Gerçekten üzüldüm. Ama bizim çocuklarımız onun banyo yaptığı suyla yıkanmamalı. Bu söz konusu olamaz. Hanımınız böyle bir şey yaptığınızı öğrenecek olsa eminim çok kızacaktır.”

“Benim mi?” Kadının şaşkınlıktan ağzı açık kalmıştı. “Ben hizmetçinizin şofbeni kullanmakta zorlandığını görünce ona yardım ettim ve suyu açtım, hepsi bu kadar.”

“Ama hasta bir çocuğun yıkandığı suyu tamamen boşaltıp küveti temizlemeliydiniz.”

“Ben mi?”

Kadın boğuluyormuş gibi güçlkle derin bir nefes aldı, kasılmalar içinde hıçkırdı ve koşarak kendini odadan dışarı attı.

Dick arkasından acımasızca, “Batı medeniyetini öğrenmesinin bedelini bize ödetmemeli,” dedi.

O gece yemekte Dick bu ziyaretin kısa kesilmesi gerektiğine karar verdi. Hüseyin’in kendi ülkesine dair bütûn gözlemi, orada bolca dağ, biraz keçi ve keçi çobanı bulunduğundan ibaretmiş gibi görünüyordu. Çekingen bir genç adamdı, onu kendi dünyasından çekip çıkarmak Dick’in artık ancak kendi ailesine sakladığı bir enerjiyi gerektiriyordu. Hüseyin yemekten kısa bir süre sonra, Mary’yi onlarla baş başa bırakarak ortadan kayboldu, ama eski uyumdan eser kalmamıştı. Aralarına Mary’nin fethetmeye can attığı yeni toplumsal alanlar girmişti. Saat dokuz buçukta Mary aldığı bir pusulayı okuyup ayağa kalktığında Dick rahatladığını hissetti.

“Bağışlayın. Kocam kısa bir yolculuğa çıkıyor. Yanında olmam gerek.”

Ertesi sabah, kahve getiren hizmetçi kadının hemen ardından Mary odalarında bitti. Onların henüz pijamaları üstlerindeyken, belli ki Mary giyineli hayli olmuştu. Her an patlamaya hazır bir öfkeyle suratı asılmıştı.

“Lanier’in kirli suyla yıkandığına dair şu hikâyeye nedir?”

Dick karşı çıkmak istedi, ama Mary onun sözünü kesti.

“Kocamın kız kardeşine Lanier’in küvetini temizlemesini emretmeye nasıl cüret edersiniz?”

Karı koca tepsileri kucaklarında, yatakta put gibi kıpırdamadan otururken Mary ayakta dikilmiş dik dik onlara bakıyordu. İkisi birden haykırdı: “Kız kardeşi mi?”

“Kız kardeşlerinden birine küveti temizlemesini emrettiniz!”

“Etmedik...” İkisi de aynı anda konuşup, aynı şeyi söylüyorlardı. “...Ben yerli hizmetçiyle konuştum...”

“Hüseyin’in kız kardeşiyle konuştunuz.”

“Ben onların hizmetçi olduğunu samyordum,” diyebildi Dick.

“Onların *Himadoun* olduğunu söylemiştim size.”

“Ne?” Dick yataktan çıkıp sırtına bir robdöşambır geçirdi.

“Dün değil önceki gece piyanonun yanında sana bunu anlattım. Sakın, anlamayacak kadar kafanın kıyak olduğunu söyleme.”

“Söylediğin bu muydu? Başını kaçırdım. Bağlantı kuramadım... Anlayamadık, Mary. Bu durumda gidip ondan özür dilemekten başka yapacak bir şey yok.”

“Gidip ondan özür dilemek mi? Sana anlatmıştım; ailenin en yaşlı ferdi –en büyük kardeş– evlendiğinde iki büyük kız kardeş kendilerini *himadoun* olmaya adar, yani gelinin nedimesi olur.”

“Hüseyin bu sebeple mi dün gece evi terk etti?”

Mary bir an tereddüt ettikten sonra başıyla onayladı.

“Gitmeye mecburdu. Hepsi gitti. Onuru bunu gerektiriyor.”

Şimdi Diverların ikisi de kalkmış giyiniyorlardı; Mary devam etti:

“Peki, şu banyo ve kirli su meselesi nedir? Sanki böyle bir şey bu evde olabilir mi gibi! Lanier’e bir soralım şunu.”

Dick yatağın kenarına oturarak Nicole’e gizliden bu sorunun onu ilgilendirdiğini işaret etti. Bu arada Mary kapıya gidip bir görevliyle İtalyanca konuştu.

“Bir dakika,” dedi Nicole. “Ben buna izin veremem.”

Mary, daha önce Nicole’e karşı hiç kullanmadığı bir ses tonuyla. “Siz bizi suçladınız, şimdi benim de soruşturma yapmaya hakkım var.”

“Lanier’in bu işe karıştırılmasına izin veremem.” Nicole giysilerini bir zırh gibi kuşandı.

“Önemi yok,” dedi Dick. “Lanier’i getir. Şu küvet meselesini halledelim, görelim gerçek mi, efsane mi?”

Yarı giyinik, yarı uykulu Lanier yetişkinlerin öfkeli yüzlerine baktı.

“Beni iyi dinle Lanier,” dedi Mary, “daha önce kullanılmış bir suyla yıkandığın fikrine nereden vardın?”

“Cevap ver,” diye ekledi Dick.

“Kirliydi. Hepsi bu.”

“Hemen yan odadasın. Kvete taze su dolduğunu işitmedin mi?”

Lanier bunun mümkün olduğunu kabul etti ama iddiasını tekrarladı: Su kirliydi. Çocuk hafiften endişelenmişti; bir açık-lama getirmeye çalıştı:

“Yeni suyla doldurulmuş olamazdı, çünkü...”

 birden devam etmesi için çocuğu sıkıştırdılar.

“Evet, çünkü...”

ocuk küçük kimonosu içinde o kadar sevimliydi ki anne-siyle babasının içi sızlıyordu. Mary'nin ise tersine sabrı taşmak üzereydi. Sonra Lanier sözlerine devamla, “Su kirliydi, pis sa-bun kpkleriyle doluydu,” dedi.

“İnsan söylediği şeyden emin olmadığında...” diye Mary ko-nuşmaya başlamıştı ki Nicole sözünü kesti.

“Yeter Mary. Suda pis köpükler varsa kirli olduğunu düşün-mek mantıklı. Babası ona demişti ki...”

“Suda pis köpükler olması mümkün değil.”

Lanier kendisine ihanet eden babasına sitemle bakıyordu. Nicole onu omuzlarından tuttu, etrafında döndürdü ve odadan gönderdi. Dick gülerek gerilimi yumuşattı.

Mary o zaman, sanki bu gülüş kendisine mutlu geçmişi, es-ki dostluklarını hatırlatmışçasına, onlardan ne kadar uzaklaştı-đını düşündü ve gönül almak isteyen bir tonla, “ocuk işte, ne yaparsın?” dedi.

Geçmişini hatırladıkça Mary'nin rahatsızlığı arttı. “Neden gi-deceksiniz ki? Bu çok saçma olur. Hüseyin bu yolculuğu zaten yapacaktı. Hem siz benim misafirimizsiniz. Bütün bunlara da yaptuğınız küçük bir gaf yol açtı.” Ama bu samimiyetsizlik ve gaf kelimesi Dick'i daha da fkelen-dirdi; ardına dönüp eşyala-rını toplamaya başladı.

“O iki ge kadın için gerçekten zgnm. Buraya gelen ka-dından özür dilemek isterdim,” dedi.

“Piyanonun başındayken beni dinlemeliydin!”

“Dinleyebildiğim kadar dinledim, Mary. Ama o kadar can sı-kıcı olmuşsun ki...”

“Sus, Dick!” diye araya girdi Nicole.

“İltifatını kendisine iade ediyorum,” dedi Mary ters ters. “Hoşça kal, Nicole” diyerek odadan çıktı.

Bütün bunlardan sonra Mary'nin onları uğurlamaya gelmesi söz konusu olamazdı; gidişleriyle baş kâhya ilgilendi. Dick, Hüseyin'le kız kardeşlerine resmî ağızla notlar yazıp bıraktı. Şimdi gitmekten başka yapacak şey yoktu, en çok da Lanier üzülyordu bu duruma.

Trene bindiklerinde, “Banyo suyunun kirli olduğundan emimim,” dedi Lanier.

“Yeter, artık” dedi babası. “Unutsan iyi edersin – tabii seni boşamamı istemiyorsan. Fransa'da insanın çocuğunu boşamasına izin veren yeni bir yasanın çıktığından haberin var mı?”

Lanier keyifle kahkaha atı ve Diver ailesi bir kere daha bütünleşti; Dick daha kaç kez bunu tekrarlayabileceklerini sordu kendi kendine.

5

Pencere pervazından aşağı eğilen Nicole terastan yükselen seslerin ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Nisan güneşi açıcı kadın Augustine'in bir azizeninkine benzeyen suratını pembeye boyuyor, belli ki sarhoş olan kadının titrek elinde salladığı kasap bıçağı mavi yansımalarla parlıyordu. Diverlar, şubatta Villa Diana'ya döndüklerinden beri onu yanlarında çalıştıyorlardı.

Araya giren tente yüzünden Nicole, sadece Dick'in başını ve bronz topuzlu ağır bastonlardan birini tutan elini görebiliyordu. Birbirine karşı sallanan bıçakla baston bir gladyatör dövüşündeki çatalla kısa kılıç gibiydi. İlk Dick'in sesi çalındı kulağına:

“... mutfak şarabından ne kadar içtiğin umurumda değil, ama Chablis Moutonne şişesine dadandığını görünce...”

“İçmekten söz edene de bak!” diye bağırdı Augustine kılıcını sallayarak. “Siz asıl kendinize bakın, durmadan içiyorsunuz!”

Nicole tentenin üzerinden seslendi: “Mesele nedir, Dick?” Dick İngilizce karşılık verdi:

“Bizim kız kurusu kaliteli şaraplarımızı silip süpürmekle meşgul. Onu kapının önüne koyuyorum – en azından bunu yapmaya çalışıyorum.”

“Aman Tanrım! Kendini o bıçaktan sakın, Dick.”

Augustine bıçağını Nicole'e doğru salladı. Dudakları yoktu; yaşlı ağzı birbiriyle kesişen iki küçük kirazdı.

“Bilesiniz ki, Madam, kocanız beyefendi kalesine kapanmış, gündelikçi işçiler gibi içmekle meşgul.”

“Kapa çeneni ve defol!” diye bağırdı Nicole. “Yoksa jandarmayı çağıracağız.”

“Siz mi jandarmayı mı çağıracaksınız? Hem de kardeşim de onlardan biriyken! Sizi iğrenç Amerikalılar!”

Dick, Nicole'e İngilizce seslendi:

“Ben bu meseleyi halledinceye kadar çocukları evden uzaklaştır.”

“... Memleketimize yerleşip en iyi şaraplarımızı içen iğrenç Amerikalılar!” Augustine toplumunun ortak sesiymiş gibi haykırıyordu.

Dick de sesini yükseltti.

“Şimdi gidiyorsun! Sana borcumuz her neyse, ödeyeceğim.”

“Elbette ödeyeceksin! Şunu da söyleyeyim ki...” Kadın çok yaklaşmıştı, bıçağını öyle öfkeyle savurdu ki Dick bastonunu kaldırdı, bunun üzerine mutfığa koşan kadın oyma bıçağının yanına bir de nacak alarak geri döndü.

Vaziyet giderek nazik bir hal alıyordu. Augustine güçlü bir kadındı, ona zarar vermeyi göze almadan silahı elinden almazdı; ayrıca Fransız vatandaşlarını taciz edenlerin karşısına dağ gibi yasal zorluklar çıkarılıyordu. Blöf yapmaya çalışan Dick, Nicole'e seslendi:

“Polis karakolunu ara.” Sonra elindeki silahları işaret ederek Augustine'e döndü; “Bunlar tutuklanmana yeter.”

Kadın, “Ha-hah-ha!” diye ağız dolusu güldü; bununla birlikte daha fazla yaklaşmadı. Nicole polisi aradı ama aldığı cevap neredeyse Augustine'in kahkahasının bir yankısı gibiydi. Telefondan birtakım mırıltılar ve oda içinde ağızdan ağza aktarılan bazı kelimeler işitti, sonra hat ansızın kesildi.

Nicole yeniden pencereye dönerek Dick'e, "Şuna fazladan bir şeyler ver!" diye seslendi.

"Keşke ben telefon edebilseydim," diye düşündü Dick, ama bu imkânsız olduğundan yelkenleri suya indirdi. Kadından bir an önce kurtulmak isteğine teslim olarak elli franklık alacağını yüz franka çıkardı. Augustine geri çekilişini birer el bombası gibi savurduğu "*Salaud!*"⁴ bağırışlarıyla örtetek kaleyi teslim etti. Eşyaları olduğundan, yeğenin gelip kendisini almasını bekleyecekti. Mutfağın yakınlarında ihtiyatla bekleyen Dick bir şişenin mantarının gürültüyle çıkarıldığını duydu ama bir şey dememeyi tercih etti. Başka sorun çıkmadı; yeğen yüzünde özür dileyen bir ifadeyle geldiğinde Augustine Dick'e neşeli, şen şakrak veda ettikten sonra yukarıya, Nicole'ün penceresine doğru seslendi: "*Au revoir, Madame! Bonne chance!*"⁵

Diverlar akşam yemeği için Nice'e inip Marsilya usulü safranlı balık çorbası ve yanında da buz gibi Chablis içtiler. Dick, Augustine'e acıdığını ifade etti.

"Ben," dedi Nicole, "zerre kadar acımıyorum."

"Ben acıyorum. Yine de onu seve seve falezden aşağı atabildim."

O günlerde konuşmaya cesaret ettikleri çok az konu vardı; gerekli olduğunda doğru sözü nadiren buluyorlardı; o da hep birbirlerine artık ulaşamaz olduktan bir an sonra geliyordu akıllarına. Bu gece Augustine'in feveranı onları sarsmış, farklı dünyalarından çekip çıkarmıştı: ağızlarını yakan baharatlı çorbayı ve boğazlarını kavuran şarabı içerken konuştular.

"Böyle devam edemeyiz," dedi Nicole. "Yoksa edebilir miyiz?" Dick'in itiraz etmediğini görünce devam etti. "Bazen hatanın bende olduğunu düşünüyorum, seni mahvettim."

Dick takılmayı tercih etti: "Yani mahvolmuş biriyim, öyle mi?"

"Öyle demek istemedim. Ama eskiden bir şeyler yaratmak isterdin, şimdiyse yarattıklarını kırıp dökmek ister gibisin."

Onu böyle açıkça eleştirmiş olduğu için Nicole'ün dizlerinin bağı çözülmüştü, ama sessizliğin uzaması onu daha da kor-

4 (Fr.) "İt, pis herif!"

5 (Fr.) "Hoşça kalın, Madam! İyi şanslar!"

kuttu. Bu sessizliğin gerisinde, bu sert, mavi gözlerin gerisinde, onun çocuklara duyduğu neredeyse hastalıklı ilginin gerisinde bir şeylerin şekillenmekte olduğunu tahmin ediyordu. Karakterine hiç uymayan öfke patlamaları Nicole'ü şaşırtıyordu; ansızın bir insan, bir ırk, bir sınıf hakkında, bir yaşama veya düşünme tarzı hakkında açıyordu ağzını, yumuyordu gözünü. Sanki içinde, ancak yüzeye çıktığında Nicole'ün hakkında bir tahmin yürütebildiği öngörülemez bir hikâye geliyordu.

“Sonuçta, bütün bunlardan kazancın ne?” diye sordu Nicole.

“Her geçen gün daha iyiye gittiğini bilmek. Hastalığının giderek daha uzun aralıklarla nüksettiğini bilmek.”

Sesi sanki salt akademik bir meseleden bahsediyormuş gibi uzak ve kayıtsızdı; Nicole korktu, “Dick,” diye haykırarak elini masanın üstünden ona doğru uzattı. Dick elini gayriihtiyarî çekti, “Düşünecek çok şey var, öyle değil mi? Bir tek sen yoksun,” diye ekledi. Elini Nicole'ün elinin üzerine kapadı ve oyunlar icat edip şakalar yaptığı, herkesi eğlendirdiği, şaşırttığı o eski suç ortağı sesiyle gülümseyerek, “Şuradaki yatı görüyor musun?” diye sordu.

Bu T. F. Morgan'ın Nice körfezine demir atmış, zincirin ucunda hafif hafif salman ve gerçekten yer değiştirmeyi gerektirmeyen romantik bir geziye her zaman hazır yatı Margin'di. “Oraya gidip teknedekilerin ne durumda olduğunu görelim. Bakalım mutlu muymuşlar?”

“Bu Golding'i pek fazla tanımıyoruz,” diye karşı çıktı Nicole.

“Bizi ısrarla davet etti. Ayrıca Baby onu tanıyor –neredeyse onunla evleniyordu– öyle değil mi?”

Bir şalupa kiralayıp limandan çıktıklarında yaz akşamı çoktan çökmüştü ve Margin'in direklerine asılı küçük fenerler tatlı tatlı göz kırpyordu. Yata yanaştıklarında Nicole'ün kuşkulunu depreşti.

“Dinle! Parti veriyorlar...”

“Sadece radyonun sesi bu,” diye tahmin yürüttü Dick.

Gemiden onlara seslendiler; beyaz takım giymiş, ak saçlı iri kıyım bir adam aşağıya doğru bağırdı:

“Diverları mı görüyorum?”

“Selam, *Margin!*”

Şalupaları kamara iskelesinin alt tarafına yanaştı; yata çıkarırken Golding iri gövdesiyle eğilip elini Nicole’e uzattı.

“Tam vaktinde geldiniz. Neredeyse yemeğe oturuyorduk.”

Kıç tarafında küçük bir orkestra çalıyordu: “*Ne zaman ister senenin olurum / Ama o zamana kadar benden uslu durmamı isteme...*”

Golding, bir fırtınanın başlangıcını andıran kol hareketleriyle, onları hiç dokunmadan teknenin kıç tarafına doğru iteledi. Nicole geldiği için daha çok pişmanlık duymaya ve Dick’e daha çok içermeye başlamıştı. Dick’in işleri ve kendi sağlığı elvermediğinden Riviera’da keyif çatan bu neşeli topluluktan uzun yıllar uzak durmuşlardı ve bu yüzden adları retçiye çıkmıştı. Sonraki yıllarda Riviera’nın yeni sakinleri durumu bir tür gözden düşüş olarak yorumlamışlardı. Nicole, bununla birlikte, bir defa böyle bir tavır benimsedikten sonra şimdi bir zayıflık anında durduk yere uzlaşmanın değmeyeceğini hissediyordu

Ana salondan geçerlerken gecenin yarı karanlığında, başlarının üzerinde gölgelerin dans ettiği izlenimine kapıldılar. Ancak bu, büyüleyici müziğin, alışılmadık ışıkların ve etraflarını çeviren sudaki yansımaların yarattığı bir yanılısamadan başka bir şey değildi. Koşuşturup duran birkaç kamarot dışında bütün konuklar arka güvertenin kavisine uyan büyük bir divanda oturuyorlardı. Bir beyaz, bir kırmızı, bir de rengi belirsiz bir rob, birkaç erkeğin kolalı göğüslükleri vardı, bunlardan birini tanıyınca Nicole nadir sevinç çığlıklarından birini attı.

“Tommy!”

Elini öpmek üzere Tommy’nin yaptığı fazla Fransız hamleyi savuşturarak yanağını yanağına bastırdı. Antonini tarzı bir divana yan yana oturdular, daha doğrusu uzandılar. Genç adamın yakışıklı yüzü güneşte öyle yanmıştı ki siyahilerin koyu mavi güzelliğine erişmeksizin, bütün çekiciliğini yitirerek yıpranmış bir köseleye dönmüştü. Yabancı güneşlerin neden olduğu bu tuhaf, egzotik renk yitimi, bilinmeyen topraklardan

besleniyor olması, birçok lehçeye çalan garip dili, dehşet verici tehlikelere uyum sağlamış tepkileri, bütün bunlar Nicole'ü bü-yülüyor, yatıştırıyordu. Nicole daha tanıdığı anda ona güven-miş, başını düşüncede göğsüne yaslamış, bırakmıştı kendini uzaklara, çok uzaklara götürsün... Sonra kendini koruma içgü-düsü baskın çıktı, kendi dünyasına döndü ve gülerek, "Filmler-deki serüvencilere benziyorsunuz," dedi. "Ama bu kadar uzun süre uzaklarda kalmak zorunda mıydınız?"

Tommy Barban ona anlamadan, ama tetikte bakıyordu; göz-bebeklerinde parlıtlar oynuyordu.

"Beş yıl," diye devam etti Nicole, boğuk, taklit olmayan bir sesle. "Çok çok uzun bir süre. Üç beş kişiyi boğazladıktan son-ra geri dönüp biraz da bizim havamızı soluyamaz mıydınız?"

Tommy el üstünde tuttuğu bu varlığın yanında çabucak Av-rupalılaştı.

"*Mais pour nous héros, il nous faut du temps, Nicole,*" dedi Tommy. "*Nous ne pouvons pas faire de petits exercices d'héroïsme –il faut faire les grandes compositions.*"⁶

"Benimle İngilizce konuş, Tommy."

"*Parlez français avec moi, Nicole.*"⁷

"Kelimeler aynı anlama gelmiyor ki. Fransızcada ciddiyetle aynı anda hem kahraman hem şövalye olabilirsiniz. Ama İngi-lizcede sizin de bildiğiniz gibi biraz gülünç olmadan kahraman ve şövalye olamazsınız. Bu bana avantaj sağlıyor."

"Ama her şeye rağmen..." Tommy ansızın kıkırdadı. "İngiliz-cede bile ben cesurum, kahramanım ve diğer her şeyim."

Nicole hayranlıktan serseme dönmüş gibi yaptı, ama Tommy hiç de mahcup olmuş gibi görünmüyordu.

"Ben filmlerde gördüklerimden başkasını bilmem," dedi.

"Gerçekten filmlerdeki gibi şeyler mi yaptıklarınız?"

"Filmler o kadar kötü değil – özellikle de Ronald Colman'ın oynadıkları. Onun Kuzey Afrika Orduları üzerine filmlerini gördünüz mü? Hiç fena değiller."

6 (Fr.) "Ama biz kahramanların zamana ihtiyacımız vardır, Nicole... Biz küçük kahramanlık alıştırmaları yapamayız – büyük besteler yapmamız gerekir."

7 (Fr.) "Benimle Fransızca konuş, Nicole."

“Çok güzel, bundan böyle ne zaman sinemaya gitsem, tam o anda sizin de aynı şeyleri yaşadığını düşüneneğim.”

Nicole konuşurken, bir yandan da Tommy'nin diğer yanında oturan genç kadına bakıyordu. Metalik sarı saçları güvertenin ışığında yeşile çalan, ince yapılı, solgun, güzel yüzlü bir kadındı bu. Kadın onların ya da diğer yandaki komşularının konuşmalarına katılabiliirdi. Belli ki Tommy az önce onunla ilgilenmişti. Ancak artık ilgisini çekme umudu kalmadığını görünce istemeyerek kalktı, öfkeli adımlarla ayın yarı aydınlattığı güverteye çıktı.

“Ne de olsa ben bir kahramanım,” dedi Tommy pek de şaka yollu olmayan sakın bir tavırla. “Vahşi bir cesaretim vardır; genellikle, bir aslan ya da sarhoş cesareti.”

Nicole, övünmesinin yankısı Tommy'nin beyininde sönümlemineye kadar bekledi. Onun böyle bir cümleyi daha önce belki de hiç kurmadığını biliyordu. Sonra etrafındaki insanlara çevirdi bakışlarını ve her zamanki gibi, sırf kendi seslerinin hayat verdiği şehre duydukları korku yüzünden kırları seven, sakınmış gibi rol yapan ileri derecede nevroitik kişileri bulmakta zorlanmadı... “Şu beyazlı kadın kim?” diye sordu.

“Yanımda oturan kadın mı? Lady Caroline Sibly-Biers.” Bir süre kadının kendilerine ulaşan sesini dinlediler:

“*Adam alçağın, düzenbazın teki. Bütün gece oturup iki kişilik chemin-de-fer⁸ oynadık, bana tam bin İsviçre frangı borçlandı.*”

Tommy gülerek, “Londra'nın en aşağılık kadını olarak tanınır. Ne zaman Avrupa'ya dönsen Londra'nın en aşağılık kadınlarının yeni versiyonları ile karşılaşırım. Bu sonuncusu. Ama en az onun kadar aşağılık birinin daha olduğuna inanıyorum.”

Nicole güvertedeki kadına yeniden ve dikkatle baktı – veremliymiş gibi kırılğan, narin yapıydı; bu daracık omuzların, bu çelimsiz kolların can çekişen imparatorluğun son alametini, yozlaşmanın sancağını taşıyor olması inanılır gibi değildi. Savaşın önce ressamalara ve romancılara poz veren uzun boy-

8 Bakaranın orijinal versiyonu olup altı deste kağıtla oynanan iskambil oyunu – ç.n.

lu, mahmur görünüşlü sarışın kadınlardan çok John Held'in⁹ çiziktirdiği tahta göğüslü, alagarson saçlı kızları andırıyordu.

Golding, olağanüstü iri gövdesinin en ufak hareketini devasa bir amplifikatör gibi etrafa yayan çatırtıları bastırmaya çalışarak onlara doğru ilerliyordu. Nicole ne kadar gönülsüz olsa da adamın ısrarlarına boyun eğmek zorunda kaldı; yemekten hemen sonra *Margin* demir alıp Cannes'a doğru yola çıkacaktı; yemek yemiş olsalar bile biraz havyar ve şampanya her an ellerinin altındaydı; hem zaten Dick şu anda telefonla Nice'teki şoförlerine arabayı Cannes'a getirip *Café des Alliées*'in önüne bırakması için talimat veriyordu; Diverlar arabayı oradan alacaklardı.

Yemek salonuna geçtiler. Dick, Lady Sibly-Biers'in yanına oturtuldu. Nicole kocasının normalde kanlı canlı olan çehresinin bütün kanının çekilmiş olduğunu fark etti. Dick kestirip atan bir ses tonuyla konuşuyor, Nicole onun söylediklerini bölük pörçük işitebiliyordu.

"... Siz İngilizler için sorun yok; bir ölüm dansı yapıyorsunuz... Ordunun Hintli askerleri harabeye dönmüş kaledeler, daha doğrusu kapısındalar. Kalenin içindeyse vur patlasın, çal oynasın. Yeşil şapka, ezik şapka, gelecek yok."

Lady Caroline, her an bir fırtınanın kopabileceği hissi veren "Yaşa!"lar, kuşku dolu "Ne?"ler, her anlama çekilebilecek "Elbette!"ler serpiştirdiği kısa cümlelerle cevap veriyordu, ama Dick uyarı işaretlerinden haberdar olmuş gibi görünmüyordu. Ansızın hararetle bir şey söyledi; Nicole konunun ne olduğunu anlamadı, ama kadının sinirlendiğini, suratının karardığını gördü ve sert bir sesle verdiği cevabı işitti:

"Kusura bakmayın, ama arkadaş başka, dost başka."

Dick yine birini gücendirmişti, dilini biraz daha tutamaz mıydı? Ne kadar? Ölünceye kadar.

Adının "The Ragtime College Jazzes of Edinboro" olduğu davulun üzerindeki yazıdan anlaşılan orkestranın üyelerinden,

9 John Held, Jr. (1889-1958): Amerikalı karikatürist ve çizer. Daha çok 1920'lerin dergilerine çizdiği dans eden, araba süren, eğlenen kişileri betimleyen resimleriyle ünlüdür. *Flapper* adı verilen kısa saçlı, dekolteli, jaz dinleyen, sigara içen serbest tavırlı kadınları bugün insanlar daha çok onun çizgileriyle tanımaktadırlar - ç.n.

sarı saçlı, genç bir İskoçyalı, piyanonun başına oturmuş, alt tuşlara dokunarak monoton bir sesle Danny Deever¹⁰ tarzı bir şarkı söylemeye başlamıştı. Genç adam şarkının sözleri kendisini tahammül ötesi etkilemişçesine kelimeleri büyük bir titizlikle ve kesinlikle telaffuz ediyordu.

*“Cehennemden gelen bir genç kadın vardı,
Bir çan sesi duyunca ürkerdi,
Çünkü o çok kötüydü – çok kötü,
Bir çan sesi duyunca ürkerdi,
Cehennemden gelen (BUMBUM)
Cehennemden gelen (TUTTUT)
Cehennemden gelen bir genç kadın vardı...”*

Tommy, Nicole’e fısıldadı; “Ne demek oluyor bu şimdi?”

Tommy’nin diğer tarafındaki kız cevabı verdi:

“Sözlerini Caroline Sibly-Biers yazdı, beste kendisinin.”

“*Quelle enfermerie!*”¹¹ diye mırıldandı Tommy, cehennemden gelen ve çan seslerini duyunca irkilen, diken üstündeki bu kadının davranışları hakkında daha başka imalarda bulunan ikinci kıta başlarken. “*On dirait qu’il récite Racine!*”¹²

Lady Caroline, en azından görünüşte, eserinin icrasıyla ilgilenmiyormuş gibiydi. Nicole, kadına tekrar baktığında onun ününden ya da kişiliğinden değil ama davranışlarından, ondan yayılan enerjiden etkilendiğini hissetti. Korkunç bir kadın olduğu su götürmezdi. Masadan kalkarlarken Nicole izleniminin doğruluğundan daha da emin oldu. Dick yüzüne tuhaf bir ifade vererek yerinde kaldı; sonra beceriksiz bir gülümsemeyle öfkesini kustu:

“İngilizlerin bu kulakları sağır eden fısıltılarla imalarda bulunmalarından nefret ediyorum.”

Salondan çıkmak üzere olan Lady Carolin dönüp Dick’in ya-

10 Rudyard Kipling’in ilk dönem şiirlerinden biri olup Hindistan’da cinayetten hüküm giymiş bir İngiliz askerinin infazını anlatır – ç.n.

11 (Fr.) (Ashında ‘enfantillage’ olmalı): “Ne kadar çocukça!”

12 (Fr.) “Adam âdeta Racine’den okuyor.”

nına geldi. Herkesin duymasını amaçladığı bir ses tonuyla konuştu:

“Beni siz tahrik ettiniz. Yurttaşlarım hakkında, Mary di Minghetti hakkında kötü sözler söylediniz. Ben sadece Lozan’da birtakım karanlık insanlarla görüldüğünüzü söyledim. Bu şimdi sağır edici fısıltı mı oluyor, yoksa bir tek sizi mi sağır ediyor?”

“Daha yüksek sesle konuşun! Haydi, bağırın!” dedi Dick biraz gecikmeyle. “Yani ben şimdi adı kötüye çıkmış...”

Golding, “Haydi ama,” diyen güçlü sesiyle araya girip Dick’in cümlesini yarıda bıraktı ve iri gövdesini kullanarak konuklarını salondan çıkardı. Nicole kapıdan çıkarken geri dönüp baktığında Dick’in hâlâ masada oturduğunu gördü. Akıl almaz iddiaları nedeniyle kadına fena halde öfkelenmişti; en az bir o kadar da Dick’e kızmıştı; onları buraya getirdiği, bu kadar çok içtiği, alaycılığını bu kadar çok köpürttüğü ve sonunda aşağılanmaya maruz kaldığı için. Bundan biraz da kendini sorumlu tutuyordu; zira gelir gelmez Tommy Barban’a el koyarak daha baştan İngiliz kadını sinir etmişti.

Biraz sonra Dick’i kaptan köprüsünde gördü, tamamen kendine gelmiş gibi görünüyordu ve Golding’le konuşuyordu. Sonra bir yarım saat Dick’i güverte civarında görmedi. Bir süre kendini sicimlerle ve kahve çekirdekleriyle oynanan Malezya kökenli son derece karmaşık bir oyuna verdi, sonra ansızın Tommy’ye döndü:

“Dick’i bulmalıyım.”

Akşam yemeğinden beri yat batıya doğru yol alıyordu. Ne fis bir gece yatın iki yanından geriye doğru kayıp kayboluyor, dizel motorların gürültüsü yatıştırıcı bir mırıltıyı andırıyordu. Nicole pruvaya vardığında ansızın esen bahar yeli saçlarını uçurdu; Dick’in bayrak direğinin dibinde durduğunu gördüğünde yüreği endişeyle çarpmaya başladı. Nicole’ün yaklaştığını gören Dick’in sesi dingindi.

“Güzel bir gece.”

“Endişelendim.”

“Endişelendin mi? Gerçekten mi?”

“Böyle konuşma, Dick. Küçük de olsa senin için birşey yapmak beni öyle mutlu ederdi ki.”

Dick arkasını dönüp yüzünü Afrika'nın üzerindeki yıldız ışıklarından tüle çevirdi.

“Doğru söylediğine inanıyorum, Nicole. Hatta bazen bu şey ne kadar küçük olursa senin o kadar çok mutlu olduğunu düşünüyorum.”

“Böyle konuşma, Dick, böyle şeyler söyleme.”

Dick'in, beyaz serpintilerin yakalayıp yeniden aydınlık gökyüzüne yansıttığı ışıklar altında solgun görünen yüzünde Nicole'un korktuğu çizgilerden eser yoktu. Daha çok kayıtsız görünüyordu; yavaşça Nicole'e dönüp oynanacak bir satranç taşma odaklanır gibi onu baştan aşağı süzdü ve aynı yavaş hareketlerle onu bileğinden yakalayıp kendine çekti.

“Demek beni mahvettin, ha?” diye sordu tatlılıkla. “Öyleyse ikimiz birlikte mahvolduk demektir. O halde...”

Nicole korkudan bembeyaz oldu; tutması için diğer bileğini de uzattı. Pekâlâ, onunla birlikte batacaktı. Kabul ediyordu. Bütün varlığıyla ona cevap verdiği, varoluştan vazgeçtiği bu anda hayat dolu gecenin güzelliğini bir kez daha hissetti. Pekâlâ, o halde...

... ama beklenmedik bir şekilde ansızın kendini serbest buldu. Dick, bileklerini bırakmış, içini çekerek yeniden sırtını dönmüştü ona. “Cık! Cık!”

Nicole gözlerinden yaşlar boşanırken birinin yaklaştığını duydu.

“Sonunda bulmuşsun onu.” Tommy'ydi bu. “Şu küçük İngiliz aşüfte seni azarlardı diye Nicole denize atladığını düşünüyordu, Dick.”

“Denize atlamak için güzel bir dekor,” dedi Dick yumuşak bir sesle.

“Değil mi, ya?” diye acele onayladı Nicole. “Cankurtaran yeleklerini alıp denize atlayalım. Görülmeye değer bir şeyler yapalım. Çok sıkıcı hayatlar sürüyoruz.”

Tommy ne olup bittiğini anlamak için karanlıkta bir ona, bir diğerine bakıyordu. “Ne yapmamız gerektiğini gidip Lady Beer-and-Ale'e soralım – modayı en iyi o biliyor olmalı. Bir de onun

'L'enfer'den¹³ gelen genç bir kadın vardı' şarkısını ezberlemeliyiz. Fransızcaya çeviririm ve Casino'da kazanacağı başarıdan servet kazanırım."

Köprü boyunca yürüyerek geri dönerlerken Dick, "Zengin misin, Tommy?" diye sordu.

"Şu anda pek değilim. Simsarlık mesleğinden sıkıldım ve bıraktım. Ama birkaç sağlam yatırıмым var. Onları benim için çoğaltan dostlara emanet ettim. Her şey yolunda gidiyor."

"Dick zengin olma yolunda," dedi Nicole. Sesi sinirden titriyordu.

Kıç güvertesinde Golding, devasa pençelerini savurarak üç çifti dans etmek zorunda bırakmıştı. Nicole'le Tommy de onlara katıldı, Tommy, "Dick çok içiyor," dedi.

"Yo, o kadar da değil," dedi Nicole sadakatle.

"İçkiyi kaldıranlar vardır, kaldıramayanlar vardır. Belli ki Dick kaldıramayanlardan. Ona içmemesini söylemelisiniz."

"Ben mi?" diye çılgık attı Nicole şaşkınlıkla. "Ona ne yapıp ne yapmayacağını ben söyleyeceğim, öyle mi?"

Ama Cannes'daki rıhtıma vardıklarında Dick yarı uykudaydı. Golding onu *Margin*'in filikasına neredeyse taşımak zorunda kaldı, bunun üzerine Lady Caroline gösterişle kalkıp yerini değiştirdi. İskeleye çıktıklarında Dick abarttığı bir resmiyetle kadının önünde eğilerek veda etti, bir an onu uğurlamak için iğneli bir söz arıyormuş gibi duraladı, ama Tommy tam zamanında dirseğiyle böğrünü dürttü ve beklemekte olan otomobille doğru yürüdüler.

"Ben sizi bırakırım," dedi Tommy.

"Zahmet etmeyin, taksi tutarız."

"Ne zahmeti? Beni misafir ederseniz mesele olmaz."

Dick arabanın arka koltuğuna yığılıp sessizliğe gömüldü. Juan Körfezi'ndeki yekpare sarı taştan Napolyon anıtını, geceyi dolduran birçok dildeki müzikle daimi bir karnavalın hüküm sürdüğü Juan les Pins'i geçtiler. Tarmes'a doğru tepeye tırmanmaya başladıklarında Dick arabanın sarsıntısıyla ansızın doğruldu ve nutuk çeker gibi, "Şirketin çekici bir" –bir an durala-

dı- “temsilcisi... bana à l'Anglaise¹⁴... boş bir beyin getirin,” dedi. Sonra uyku üstün geldi, zaman zaman ılık geceye doğru, kendinden hoşnut, geçirerek uyudu.

6

Ertesi sabah Dick erkenden Nicole'ün odasına girdi. “Uyanmanı bekledim,” dedi. “Dün akşam için üzgün olduğumu söylemeye gerek yok. Ama olan olduktan sonra lüzumsuz konuşmaları bir yana bırakmaya ne dersin?”

Nicole bir aynada yüzüne bakarak, “Aynı fikirdeyim,” dedi serinkanlı bir tavırla.

“Bizi eve Tommy mi getirdi? Yoksa rüyamda mı gördüm?”

“Onun getirdiğini biliyorsun.”

“Biraz önce öksürdüğünü işittiğime göre öyle olmalı,” dedi Dick. “Gidip bir bakayım.”

Nicole, belki de hayatında ilk defa, Dick yanından uzaklaştığında kendini rahatlamış hissetti. Görünüşe göre, Dick hep haklı çıkmak gibi korkunç bir yeteneği sonunda yitirmişti.

Tommy, kendine gelmek için *café au lait*¹⁵ bekleyerek yatağında kıpırdanıp duruyordu.

“İyi misiniz?” diye sordu Dick.

Tommy boğaz ağrısından yakındığında, mesleki bir tavır takındı.

“Bir gargara alsanız iyi olur.”

“Sizde bir şey var mı?”

“Tuhaf, ama yok – Belki Nicole'de vardır.”

“Onu rahatsız etmeyin.”

“Uyandı.”

“Nasıl, iyi mi?”

Dick yavaşça döndü. “Ben sarhoş oldum diye onun öleceğini mi bekliyordun?” dedi tatlı bir sesle. “Nicole şimdi Georgia çamı kadar sağlam – ki bu Yeni Zelanda'da yetişen peygamberağacı dışında dünyada bilinen en sert ağaçtır...”

14 (Fr.) İngiliz usulü.

15 (Fr.) Sütü kahve.

Merdivenlerden inmekte olan Nicole konuşmanın sonunu işitti. Tommy'nin kendisini sevdiğini ta başından beri biliyordu; onun Dick'ten nefret etmeye başladığını, daha o, yani Tommy bunun farkına varmadan Dick'in fark ettiğini ve bu tek taraflı tutkuya olumsuz bir tepki vermeyeceğini de biliyordu. Bir kadın olarak bundan bir an büyük bir haz duydu. İki erkek yukarıda kendisi hakkında çekişedursunlar, Nicole çocuklarının kahvaltısı masasının başında durdu ve mürebbiyeye talimatlar verdi.

Daha sonra bahçeye indi. Kendini mutlu hissediyordu. Hiçbir şey olmasın, iki erkek zihinlerinde onu bir top gibi birbirine atıp tutarken her şey böyle sürsün istiyordu. Uzun zamandır, bir top olarak bile, var olmamıştı.

“Böyle güzel değil mi, tavşanlarım, ne dersiniz? Hey tavşan... hey sen! Güzel değil mi? Yoksa sana tuhaf mı geliyor?”

O güne kadar lahana yaprakları dışında hiçbir şey yememiş olan tavşan birkaç defa ihtiyatla burnunu çektikten sonra Nicole'ü onayladı.

Nicole bahçede her sabah yaptığı şeyleri yaptı. Kestiği çiçekleri daha sonra bahçıvan eve getirsin diye önceden belirlenmiş noktalara bıraktı. Denize bakan duvara vardığında birden birileriyle konuşmayı arzuladı, ama kimse yoktu, durup düşüncelere daldı. Dick'ten başka bir erkeğe ilgi duyma fikri onu biraz şaşırtmıştı; ama başka kadınların aşıkları var, benim neden olmasın? Erkek dünyasının koyduğu sınırlar bu ışıltılı bahar sabahında yavaşça yok oluyordu. Kendini bir çiçek gibi hissediyor, bir çiçek gibi akıl yürütüyor, saçlarıyla oynayan rüzgâr başını döndürüyordu. Başka kadınların aşıkları olmuştur – dün gece, onu ölümüne Dick'i takip etmeye zorlayan aynı güçler şimdi de, hoşnut ve mutlu bir halde ‘Neden yapmayayım?’ düşüncesiyle onu rüzgâra karşı başını sallamaya zorluyordu.

Alçak duvarın üstüne oturup aşağıdaki denizi seyre daldı. Ama başka bir denizin derinliklerinden, hayal dünyasının engin denizinden, somut bir av yakalamıştı, sahip olduğu zenginliklere katacağı bir hazine. Madem dün gece keşfettiği Dick'le ömür boyu kaynaşmaya, birlikte olmaya ihtiyaç duymuyordu,

o halde fazladan bir şey, kendisi için biri olmalı, sonsuza kadar Dick'in etrafında dolaşıp durmaya mahkûm, onun beynindeki bir imaj olmaktan çıkmalıydı.

Nicole oturmak için burayı seçmişti, çünkü kayaların gölgesi bir sebze bahçesinin de bulunduğu yamaçtaki çimenlik boyunca duvarın bu bölümüne düşüyordu. Dalların arasından ellerinde tırmık ve bellerle yürüyen iki kişi gördü; Nice ve Provence karışımı bir ağızla konuşuyorlardı. Sözleri el kol hareketleri Nicole çekici geldiğinden kulak kabarttı ve ne dediklerini anlayabildi.

“Kadını şuraya yatırdım.”

“Şuraya, asmaların arkasına götürdüm.”

“Kadının umurunda değil... adamın da. Şu lanet köpek olmasaydı. Neyse, tam şuraya yatırdım...”

“Tırmığı aldın mı?”

“Sen aldın ya, soytarı.”

“Kadını şuraya mı yoksa buraya mı yatırdığın umurumdaydı sanki. Evlendiğimden beri o geceye kadar bir kadının göğsünü göğsümde hissetmedim – on iki yıl oluyor. Sen de tutmuş ne anlatıyorsun...”

“Ama şu lanet köpek hakkında anlatacaklarımı dinle...”

Nicole dalların arasından onları seyrediyordu; söyledikleri şeyde bir sakınca görmüyordu; bir şey birine uygun olabilirdi, başka bir şey de başka birine. Ama kulak misafiri olduğu şey erkeklerin dünyasına aitti; eve doğru çıkarken ne düşüneceğini bilmiyordu.

Dick'le Tommy terastaydılar. Aralarından geçip eve girdi ve elinde bir karalama defteriyle dönüp Tommy'nin başını çizmeye koyuldu.

“Aman eller boş kalmasın da...” dedi Dick neşeli bir sesle. “Ya örgü örülecek ya çile yapılacak.” Kanı çekilmiş yanakları, bakır çalığı sakalının gözleriyle aynı renkteki kırmızısını ortaya çıkarırken bu alaycılık da neyin nesiydi? Nicole, Tommy'ye döndü;

“Her zaman bir şeyler yapabilirim,” dedi. “Yerinde duramayan, küçük bir maymunum vardı, bir Polinezya maymunu,

onunla oynayarak saatler geçirirdim. Sonra insanlar kötü şakalar yapmaya başladı...”

Konuşurken bakışlarını Dick’ten kaçırıyordu. Sonunda Dick izin isteyip içeri girdi. Nicole onun üst üste iki kocaman bardak su içtiğini gördü, daha da katılaştı.

Tommy bir şey söylemek için “Nicole...” diye başladıysa da birden öksürük tuttuğu için gerisini getiremedi.

“Size özel kâfurlu bir merhem getireceğim,” dedi Nicole. “Amerikan malı, Dick çok güveniyor. Hemen dönerim.”

“Benim gerçekten gitmem gerekiyor.”

Dick evden çıktı, gidip Tommy’nin yanına oturdu. “Neye güveniyormuşum?” Nicole elinde merhem kavanozuyla geldiğinde iki erkek de yerinden kıpırdamamıştı; yine de Nicole, incir çekirdeğini doldurmayacak bir konuda hararetle konuştukları izlenimine kapıldı.

Şoför, elinde Tommy’nin önceki geceki elbiselerinin bulunduğu torbayla kapıdaydı. Tommy’yi Dick’ten ödünç alınmış kıyafetlerle görmek, sanki Tommy’nin gücü böylesi elbiseler satın almaya yetmezmiş gibi Nicole’ü gereksiz yere üzdü.

“Otele vardığınızda bununla boğazınızı ve göğsünüzü ovun, sonra da burnunuza çekin,” dedi Nicole.

Tommy merdivenleri inerken Dick, “Baksana,” diye fısıldadı Nicole’ün kulağına, “merhemini hepsini verme, evde başka kalmadı. Paris’ten özel olarak sipariş etmemiz gerekir,” dedi.

Tommy’ye yetiştiler ve üçü bir süre güneşin altında durdu; Tommy arabanın önünde ayaklarını yere öyle sağlam basıyordu ki gören arabayı sırtlayacakmış sanırdı.

Nicole merdivenleri indi.

“Dikkatli kullanın, çok zor bulunan bir merhem,” dedi.

Dick’in yanı başında sessizliğe gömüldüğünü hissetti, ondan bir adım uzaklaşıp Tommy ve kâfurlu merhemle birlikte uzaklaşan arabaya el salladı. Sonra kendi ilaçlarını içmek için eve girdi.

“Bu jeste hiç gerek yoktu,” dedi Dick. “Burada dört kişiyiz. Senelerdir kimin boğazı ağrırsa...”

Meydan okuyan bakışlarla birbirlerini süzüyorlardı.

“Her zaman bir kavanoz daha alabiliriz...” Ama devam edecek gücü kendinde bulamadı, üst kata çıkan Dick’i takip etti. Dick yatağa uzandı ve hiçbir şey söylemedi.

“Yemeğinin buraya getirilmesini ister misin?” diye sordu Nicole.

Dick evet anlamında başını salladı, gözleri tavanda sessizce yatmaya devam etti. Nicole yemek talimatını vermek için aşağı indi. Artık hiçbir şeyden emin değildi. Yeniden sessizce yukarı çıktığında aralık kapıdan kocasına baktı. Dick’in mavi gözleri, projektör gibi karanlık gökyüzünü tarıyordu. Ona karşı işlediği günahın farkında olduğundan, içeri girmeye korkarak bir dakika eşikte durdu... Alnına dokunacakmış gibi elini kocasına doğru uzattı, ama Dick ürkek bir hayvan gibi ansızın geri çekildi. Nicole bu duruma daha fazla dayanamadı, kendisi onun kuru, cılız göğsünden beslenmeye muhtaçken, yukarıdaki hasta adamı nasıl besleyeceğini bilemeyen bir mutfak görevlisi gibi panik içinde aşağı koştu.

Nicole bir hafta sonra Tommy’ye duyduğu ilgiyi yitirmişti. İnsanları pek aklında tutmaz, çabuk unutturdu. Ama haziranın ilk sıcak rüzgârları esmeye başlarken onun Nice’te olduğunu duydu. Tommy’den ikisine hitaben yazılmış kısa bir not aldılar. Nicole notu evden getirdikleri diğer mektuplarla birlikte plajda, şemsiyenin altında açtı. Okuduktan sonra Dick’e fırlattı, buna karşılık Dick de onun kucasına bir telgraf attı.

“Dostlarım, yarın Gausse’un Oteli’nde olacağım. Ne yazık ki annem yanımda yok. Sizleri görmeyi çok istiyorum. Rosemary.”

“Onu görmek beni çok sevindirecek,” dedi Nicole, hüzünlü bir ifadeyle.

7

Ne var ki ertesi gün Dick’le birlikte plaja inerken yine yüreği daralıyor, Dick’in gözü kara bir çözüm planlamakta olduğunu hissediyordu. Golding’in yatındaki o geceden beri, olup bitenleri sezinlemeye başlamıştı. Her zaman güvenliğini sağlamış olan eski dayanak noktası ile varlığını en küçük zerresine ka-

dar deđiřtirecek eli kulađındaki kopuř tehdi di arasındaki denge o kadar hassastı ki üzerinde dūřunme ve bilinç dūzeyine çıkar- ma cesaretini kendinde bulamıyordu. Dick'le sūrdūrdūđū sū- rekli deđiřen, tanımsız iliřkide o ve kendi, fantastik bir dans ya- pan hayaletler gibi gōrūnuyordu gōzūne. Aylardır her kelime, kesin sonucu Dick'in belirlediđi řartların ortaya çıkaracađı iki- li anlamlara sahip gibiydi. Bu ruh hali daha umut verici olmak- la birlikte (salt var olmakla yetindiđi uzun yıllar, hastalıđın bař- langıçta ldūrdūđū ve Dick'in ulařamadıđı –Dick'in bunda bir kabahati yoktu, zira hiçbir ruh bir bařka ruha tam olarak nūfuz edemez– yanlarını onarmıřtı) yine de onu huzursuz ediyordu. İliřkilerinin en yūrek paralayıcı yōnū Dick'in giderek artan ka- yıtsızlıđıydı; giderek daha çok içer olmuřtu, Nicole bu ilgisiz- liđin kendisini koruduđunu mu yoksa mahva mı sūrūklediđini bilmiyordu. Dick'in içtenlikten uzak sesi meseleyi daha da kar- mařık bir hale getiriyor, tahammūl edilmez bir yavařlıkla açılan halıda bir sonraki adımda nasıl davranacađını, sonunda ayađını halının dıřına attıđında ne olacađını bilmiyordu.

Daha sonra olabilecekler Nicole'ū endiřelendirmiyordu; bir yūkten kurtulabilir, gōzūnūn bađı ozūlebilirdi. Nicole deđi- řim için yaratılmıřtı, parasını kanat ve yūzge olarak kulla- nıp uçmak için. Yeni hayatı, senelerdir ailenin limuzini altında gizlenmiř olan yarıř arabası řasisinin bařlangıçtaki durumuna dōnmesinden bařka bir řey olmayacaktı. Nicole řimdiden taze esintiyi hissedebiliyordu, onu korkutan daha çok kopuř anı ve bu anın hazırlanıř tarzıydı.

Diverlar plaja gūneř yanıđı tenlerinde aslında olduđundan daha beyaz gōrūnen beyaz mayo ve řortlarıyla indiler. Nico- le, Dick'in derhal çok sayıdaki řemsiyenin altındaki gōlgeler ve net seçilemeyen kalabalık arasında gōzleriyle çocukları ara- maya bařladıđını fark etti. Dick'in geçici bir sūre kendisini dū- řūnmekten vazgeçtiđini, serbestçe dūřūnebileceđini hisse- rek tarafsız bir gōzle onu inceledi ve çocukları korumak için deđil, çocuklar kendisini korusun diye onları aradıđına ka- rar verdi. Belki de Dick, eski sarayını gizlice ziyaret eden sabık bir hūkūmdar gibi plajdan korkuyordu. Nicole onun dūnyası-

mn yıllardan beri kendisine açık tek dünya olduğunu unutarak Dick'in ince şakalarından ve nazik hallerinden nefret eder olmuştu. Bıraktı kocası plaja, kendi plajına, zevksiz insanların zevkiyle yoldan sapmış bu plaja baksın; bütün gün seyretsin; bakalım, bir zamanlar etrafına inşa ettiği Çin Seddi'nden bir tek taş, eski dostlardan bir tek ayak izi bulabilecek miydi?

Nicole, Dick'in bir çer çöp yığnında bulduğu gözlüğü hatırlayarak, Nice'in arka sokaklarından birinden satın aldıkları –daha sonra aynı giysilerin Paris terzileri tarafından ipekten dikilmişleri moda olacak olan– balıkçı şortlarını ve süvetterleri hatırlayarak, “Ah! Dis donc! Ah! Dis donc!”¹⁶ diye kuşlar gibi çığırarak dalga kırana tırmanan küçük Fransız kızlarını, ibadet eder gibi huzurla güneşi ve denizi seyrettikleri sabah ayinlerini, Dick'in birkaç yıl içinde kumların derinliklerine gömülen onca icadını hatırlayarak bir an için böyle olduğuna üzüldü.

Yüzdükleri yer bugün bir “kulüp” olmuştu, ama girip çıkan insanların kozmopolit niteliğine bakınca, kimlerin kulübe kabul edilmediğini söylemek zordu.

Dick hasırın üzerine diz çöküp Rosemary'yi görebilmek için etrafına bakındığında Nicole yeniden yüreğinin katılaştığını hissetti. Gözleri Dick'in bakışlarını izleyerek plajdaki yeni alet edevat arasında, sudaki trapezlerde, sallanma halkalarında, portatif kabinlerde, üzerine bayraklar bağlanmış dubalarda, önceki gece yapılan şenlik için kurulmuş projektörlerde, sonsuz bisiklet gidonu desenleriyle süslenmiş, sözüm ona modern, bembeyaz büfede gezindi.

Deniz Dick'in Rosemary'yi aradığı neredeyse son yerdi, çünkü bu mavi cennette artık yüzen pek kimse yoktu; sadece çocuklar ve on beş metre yükseklikte bir kayadan her sabah atlayarak gösteriş yapan bir uşak. Gousse'un konuklarının çoğu ancak saat bire doğru suya şöyle bir dalıp mahmurluklarından kurtulmak için çizgili pijamalarını üstlerinden sıyrıyorlardı.

“İşte, orada,” dedi Nicole.

Nicole, bir dubadan diğerine gidip gelen Rosemary'yi izleyen

16 (Fr.) “Hey! Hey!”

Dick'in gözlerine baktı; ama göğsünden yükselen iç çekiş beş yıl önceden kalmaydı.

"Haydi Rosemary'nin yanına yüzüp onunla konuşalım," diye teklif etti Dick.

"Sen git."

"Hayır. Sen de benimle geliyorsun." Nicole bir an bu emre karşı çıkmak istedi, ama sonunda Dick'le birlikte suya girdi, olmanın ucundaki çelik kaşığın parıltısına çekilen alabalık sürüsü gibi, genç kızın ışıltısından gözleri kamaşan genç hayranların izinden, beraberce Rosemary'ye doğru yüzdüler.

Dick kendini Rosemary'nin yanına dubaya çekerken Nicole suda kaldı ve ikisi sanki birbirlerine hiç âşık olmamış, hiç dokunmamışlar gibi oturup, üstlerinden sular damlayarak konuştular. Rosemary çok güzeldi, gençliği Nicole'e karşı bir meydan okumaydı; ancak genç kızın bedenini kendininkinden bir saç teli kadar kalm olduğunu fark ettiğinde sevindi. Etraflarında küçük daireler çizerek yüzerken bir yandan da onları dinliyordu – beş yıl öncesine göre kendinden daha emin görünen Rosemary kâh şaşırıyor, kâh memnun oluyor, kâh heyecanlanıyordu.

"Annemi felaket özledim. Ama neyse ki önümüzdeki pazar-tesi Paris'te bir araya geleceğiz."

"Beş yıl önce bir sabah buraya gelmiştin," dedi Dick. "Üstündeki motel bornozuyla çok sevimli, çok komik bir halin vardı."

"Her şeyi nasıl da hatırlıyorsunuz! Her zamanki gibi. Tabii her zaman en güzel şeyleri."

Nicole, eski pohpohlama oyununun yeniden başladığını gö-rerek suya daldı. Yeniden yüzeye çıktığında genç kızın şöyle dediğini işitti:

"Sanki beş yıl öncesine dönmüşüz ve ben de o on sekizindeki genç kızmışım gibi yapacağım. Siz her zaman bana, nasıl desem, kendimi mutlu hissettirmeyi başardınız – siz ve Nicole. Hâlâ orada plaj şemsiyesinin altındaymışsınız gibi geliyor bana; hayatımda tanıdığım, belki de tanıyacağım en hoş insan-larsınız."

Nicole yüzerek uzaklaşırken, Rosemary'yle oynamaya başla-

yan, insanların yanındaki o eski rahatlığını, biraz paslanmış eski sanatını devreye sokan Dick'in yüreğindeki keder bulutlarının dağılmaya başladığını gördü. Bir iki tek de attı mı, dedi kendi kendine, sallanma halkalarında eskiden kolayca yaptığı hareketleri yapmaya kalkabilir. Dick'in ilk defa bu yaz yüksek atlamadan kaçındığının farkına vardı birden.

Daha sonra, bir dubadan diğerine yavaşça yüzerken, Dick ona yetişti.

“Şu ilerdeki sürat teknesini görüyor musun? Rosemary'nin arkadaşlarına aitmiş. Su kayağı yapmak ister misin? Eğlence-
li olabilir.”

Dick'in bir zamanlar bir trampenin ucuna yerleştirilmiş bir sandalyede amuda kalkabildiğini hatırlayan Nicole, tıpkı Lanier'in kaprislerine boyun eğdiği gibi onunkine de eğdi. Geçen yaz Zug Gölü'nde bu zevkli su sporunu yapmışlar, Dick yüz kiloluk bir adamı iskeleden omzuna alıp kayak üzerinde doğrulmayı başarmıştı. Bütün kadınlar başlangıçta kocalarının yeteneklerinden etkilenirler, ama doğal olarak zamanla, hâlâ etkilenmiş gibi yapsalar da, pek fazla etkilenmez olurlar. Nicole etkilenmiş gibi yapmaya bile gerek duymadan “Elbette,” dedi ve ilave etti: “Bence de olabilir.”

Bununla birlikte Nicole, onun biraz yorgun olduğunu, bu ani canlanmanın sadece Rosemary'nin varlığından, ondan yayılan gençlikten kaynaklandığını biliyordu – onun aynı esini kendi çocuklarının körpe bedenlerinden aldığına da tanık olmuştu. Dick'in kendini gülünç düşürüp düşürmeyeceğini merak etti soğukça. Diverlar teknedeki herkesten yaşlıydılar; gençler nazik, hatta saygılıydılar, ama Nicole kafalarının arkasında “Bu tipler de kim?” sorusunun olduğunu hissediyor ve Dick'in yapmayı en iyi bildiği şeyi yapıp durumu kontrol altına almamasına üzülyordu. Dick ise bütün dikkatini az sonra deneyeceği şeye vermişti.

Tekne kıyıdan iki yüz metre ileride gaz kesti ve delikanlılardan biri kenardan balıklama atlayıp suda dans eden tahtaya doğru yüzdü, yakalayıp düzeltti, yavaşça üzerine turmanıp dizlerinin üzerinde dengesini buldu, sonra sürat teknesi hızlanır-

ken tahtanın üzerinde ayağa kalktı. Geriye doğru yaslanıp köpüklenen dümen suyuyla kesişen ve giderek çapı daha da büyüyen yaylar çizerek ayağının altındaki hafif tahtayı yavaş yavaş sağdan sola, soldan sağa gezdirmeye başladı. Teknenin anaforuna girdiği anda elindeki halatı bıraktı; bir an olduğu yerde dengede durur gibi oldu, sonra geriye doğru bir perende atıp bir zafer anıtı gibi suya gömüldü, tekne dönüp onu almaya gelirken önemsiz küçük bir nokta gibi gözükken başı yeniden suyun üzerinde belirdi.

Sırası geldiğinde Nicole kayak yapmaya yanaşmadı; sonra Rosemary tahtayı kaptı ve hayranlarının şakacı bağırış çağırışları arasında usulünce, klasik tarzda kaydı. Hayranlarından üçü onu tekneye çekme şerefine erişmek için bencilce çekişirken genç kızın dizini ve kalçasını teknenin kenarına çarparak incitmeyi başardılar.

“Sıra sizde, Doktor,” dedi dümendeki Meksikalı.

Dick ve gençlerin sonuncusu suya atlayıp tahtaya yüzdüler. Dick omuza alma numarasını yapacaktı; Nicole dudaklarının kenarında alaycı bir gülümsemeyle seyretmeye başladı. Rosemary’yi etkilemek için yapılan bu fiziksel güç gösterisi Nicole’ü her şeyden çok sinirlendirmişti.

İki erkek dengelerini bulmak için yeterince yol aldıktan sonra Dick diz çöküp başını delikanlının bacakları arasına soktu, halatı yakaladı ve teknedeki insanların dikkatli bakışları altında yavaşça doğrulmaya başladı.

Teknedekiler onları dikkatle izliyor ve zorlandığını açıkça görüyorlardı. Dick şimdi bir dizi üzerindeydi. Bu hareketi başarmak için diz çökme pozisyonundan bir hamlede doğrulmak gerekiyordu. Bir an bekledi, yekinirken yüzü kasıldı, sonra doğruldu.

Tahta dardı, delikanlı yetmiş kilonun altında olmakla birlikte, yeterince çevik ve esnek değildi; Dick’in başına beceriksizce yapışmıştı. Dick son bir gayretle dik durduğu anda tahta yana kayd ve ikili suya yuvarlandı.

Rosemary teknedeki, “Harika! Neredeyse başarıyorlardı,” diye bağırdı.

Tekne onları almak için dönüp yanlarına geldi. Nicole dikkatle Dick'in yüzüne baktı. Tahmin ettiği gibi sıkıntılıydı, zira daha geçen yaz bu hareketi hiç zorlanmadan yapmıştı.

İkinci denemede Dick daha dikkatliydi. Sırtındaki yükü dengelemeye çalışarak azıcık doğruldu, tekrar diz üstü çöktü, sonra "Hooop!" diyerek doğrulmaya başladı, ama tam olarak dik durmasına kalmadan ansızın bacakları büküldü; düşerken çarpmamaları için ayaklarıyla tahtayı ileriye doğru itti.

Baby Gar geri dönüp geldiğinde bu sefer bütün yolcular onun öfkeli olduğunu gördüler.

El ve ayaklarının hafif hareketiyle suda yürür pozisyonunda duran Dick, "Bir kere daha denememin sakıncası var mı?" diye seslendi. "Az daha başarıyorduk."

"Buyurun, deneyin."

Nicole'e Dick'in suratı beyazlaşmış, kusmak üzereymiş gibi geliyordu, onu vazgeçirmeye çalıştı:

"Sence bu kadarı yetmez mi?"

Dick cevap vermedi. İlk iki denemede kendisine eşlik eden delikanlı daha fazla devam etmek istemediğinden tekneye çekmişlerdi; sürat motorunu kullanan Meksikalı onun yerini almak için gönüllü oldu.

Meksikalı diğer delikanlıdan daha ağırdı. Dick, teknenin hız kazanması için beklerken bir süre yüzükoyun tahtanın üzerine uzanıp dinlendi. Sonra adamın bacaklarının arasına girip halatı yakaladı; doğrulmaya çalışırken bütün kasları gerildi.

Doğrulamadı. Nicole onun bir daha denemek üzere ağırlığını bir bacağından diğerine aktardığını gördü, ama Dick omuzlarına çöken ağırlığın altında kıpırdayamadı. Bir daha yekindi, üç beş santim kadar doğruldu. Onunla birlikte çabalayan Nicole alnının boncuk boncuk terlediğini hissetti. Dick bir süre dayanmaya çalıştı, pat diye yeniden dizlerinin üzerine çöktü, sonra da suya düştüler. Havaya sıçrayan tahta Dick'in alnını sıyrıp geçti.

"Çabuk geri dönün!" diye bağırdı Nicole dümendeki adama; daha bunu söylerken Dick'in suya gömüldüğünü görüp küçük bir çığlık attı. Ama Dick yeniden suyun üstünde belir-

di ve sırtüstü yattı; Meksikalı yüzerek yardımına geldi. Teknenin onlara ulaşması sanki sonsuza kadar sürdü; sonunda yanlarına vardıklarında Nicole, Dick'in gökle deniz arasında kendini kaybetmiş vaziyette, ifadesiz bir yüzle yattığını görünce panik duygusu birdenbire yerini küçümsemeye bıraktı.

“Durun, Doktor, size yardım edeceğiz... Ayaklarından tutun, tamam oradan... Şimdi hep birlikte...”

Dick soluk soluğa oturdu, boş boş baktı.

Nicole, “Üçüncü defa denememen gerektiğini biliyordum,” demekten kendini alamadı.

“İlk iki seferinde kendini çok yordu,” dedi Meksikalı.

“Aptalca bir şeydi,” diye üsteledi Nicole. Rosemary anlayışlı davranıp, ağzını açmadı.

Bir dakika sonra Dick kendini biraz toparladı, kesik kesik soluyarak, “Üçüncüsünde bir oyuncak bebeği bile kaldıramadım,” dedi.

Gülüşenler oldu ve başarısızlığın neden olduğu gerginlik yavaş yavaş gevşedi. Dick rıhtımda tekneden inerken herkes gönül okşayıcı sözler söyledi. Ama Nicole sinirliydi, Dick'in yaptığı her şey sinirine dokunuyordu artık.

Nicole'le Rosemary bir şemsiyenin altında otururken Dick içecek bir şeyler almak için büfeye gitti, biraz sonra elinde bir şişe sherry ile geldi.

“İlk içkimi sizinle içmiştim,” dedi Rosemary, sonra aniden heyecanlanarak, “Ah, sizi görmekten ve iyi olduğunuzu öğrenmekten o kadar mutlu oldum ki sormayın,” dedi. “Çok endişeliydim...” durdu, cümlesine farklı bir yön verdi, “ters giden bir şeyler olabilir diye.”

“Bir yozlaşma sürecine girdiğimi mi duydunuz?”

“Yo, hayır – bana sadece değiştiğinizi söylediler. Bunun doğru olmadığını gözlerimle gördüm ve rahatladım.”

“Doğru söylüyorlar,” dedi Dick kadınların yanına otururken. “Çok uzun zaman önce bir değişim başlamıştı, ama başlarda pek belli değildi. Maneviyat çöktükten çok sonra bile her şey görünüşte aynı kalıyor.”

Rosemary aceyle, "Riviera'da doktorluk yapıyor musunuz?" diye sordu.

"İlginç vakalar bulmak için güzel bir yer olurdu," dedi Dick altın rengi kumsalda boş boş dolaşan insanları başıyla işaret ederek. "Harika adaylar. Mesela kraliçe Mary North'un yanında düşesi oynayan eski dostumuz Bayan Abrams'a bakın. Sakın kıskanmayın. Bayan Abrams'm elleri ve dizleri üzerinde Ritz'in servis merdivenlerindeki o uzun tırmanışını ve solumak zorunda kaldığı halı tozlarını düşünün."

Rosemary sözünü kesti. "Bu, gerçekten Mary North mu?" Seyredilmeye alışkınmış gibi davranan küçük bir grubu peşine takmış, ağır ağır kendilerine doğru gelen bir kadına bakıyordu. Aralarında üç metre kaldığında Mary onlara gözünün ucuyla baktı; insana görüldüğünü ama görülmek istenmediğini anlatan talihsiz bir bakış, Diverların ya da Rosemary Hoyt'un hayatları boyunca denemeyi akıllarına bile getirmeyecekleri türden bir bakış. Rosemary'yi tanıyan Mary'nin planını değiştirerek yanlarına geldiğini gören Dick kendi kendine gülümsedi. Kadın Nicole'e gönül okşayıcı, hoş sözler söyledi; Rosemary'yi selamlarken Dick'i, bulaşıcı bir hastalığı varmışçasına soğuk bir tavırla, başını sallayarak selamladı. Dick bu soğuk selama alaycı bir reveransla karşılık verdi.

"Burada olduğunuzu duydum. Ne kadar kalacaksınız?"

"Yarına kadar," diye cevap verdi Rosemary.

Mary'nin sırf kendisiyle konuşmak için Diverlara yaklaştığını o da görmüştü, Diverlara duyduğu sadakat onu soğuk davranmaya itti. Hayır, maalesef bu gece serbest değildi.

Mary, Nicole'e döndü. Tavırlarında acımayla karışık bir şefkat vardı.

"Çocuklar nasıl?" diye sordu.

Tam o sırada çocuklar koşarak geldiler; mürebbiyenin koyduğu yüzme yasağını annelerinin kaldırmasını istiyorlardı.

Onun yerine Dick cevap verdi "Hayır, Mademoiselle'in sözünden çıkılmayacak."

Yetkili otoritenin desteklenmesi konusunda kocasıyla hemfikir olan Nicole çocukların isteğini geri çevirdi. Bunun üzeri-

ne (Anita Loos'un¹⁷ kadın kahramanı gibi sadece *Fait Accompli*'lerle¹⁸ uğraşan, ancak bir Fransız kanişine bile tuvalet alışkanlığı kazandıramayan) Mary, Dick'e hoş görülmesi imkânsız bir suç işlemiş gibi kınayan bakışlarla baktı. Bu gösteriye sinirlenen Dick alaycı bir ilgiyle sordu:

"Sizin çocuklar nasıllar? Ya halaları?"

Mary, huysuzlanan Lanier'in başını okşamakla yetindi ve cevap vermeden uzaklaştı. O gittikten sonra Dick içini çekerek, "Onun için harcadığım zamanı düşündükçe," dedi.

Nicole, "Ben onu seviyorum," dedi.

Herkesi bağışlama, her şeyi anlama kapasitesine sahip olduğuna inandığı Dick'in acımasızlığı Rosemary'yi şaşırtmıştı. Ansızın, onun hakkında duyduğu bir şey geldi aklına. Gemide, dışişleri bakanlığından birileriyle –şu anki konumlarıyla, benzer yurttaşlardan oluşan bir Balkan devleti dışında hangi millette, en azından hangi büyük güce ait oldukları söylenemeyecek kadar Avrupalılaştırmış Amerikalılardı bunlar– sohbet ederken dünyaca ünlü Baby Warren'ın ismi geçmişti. Kadınlardan biri Baby'nin kız kardeşinin sefiş bir doktor uğruna kendini harcadığını söylemişti. "Adam artık hiçbir yerde kabul görmüyor."

Rosemary, bu tür bir gerçeğin, eğer gerçekse, bir anlam ifade edeceği bir toplulukla Diverların herhangi bir ilişkisi olabileceğine inanmıyordu. Yine de bu sözlerden rahatsız olmuştu, çünkü insanların Dick hakkındaki düşüncelerinin organize bir düşmanlığa dönüştüğünü görüyordu. "Artık hiçbir yerde kabul görmüyor." Rosemary, Dick'in bir konağın merdivenlerini tırmandığını, kartvizitini sunduğunu ve kâhyanın "Artık sizi kabul etmiyoruz," dediğini gözünün öne getirdi; Dick daha sonra cadde boyunca yürüyor sayısız elçiliğın, bakanlığın, *chargé d'affaires*'in¹⁹ sayısız kâhyasından aynı sözleri işitiyordu.

Nicole çekip gitmek için bahane arıyordu. Eskisi gibi etrafına neşe saçmaya başlayan Dick'in çekiciliğini kullanarak Rose-

17 Anita Loose (1889-1981): Daha çok *Erkekler Sarışınları Sever* adlı romanıyla tanınan Amerikalı roman ve oyun yazarı – ç.n.

18 (Fr.) Oldubitti.

19 (Fr.) Maslahatgüzar.

mary'yi etkileyeceğini tahmin ediyordu. Gerçekten de çok geçmeden Dick söylediği bütün nahoş sözlerin etkisini silen bir sesle, "Mary aslında iyi biri, çok da başarılı... ama sizi sevmeyen insanları sevmek o kadar kolay değil," dedi.

Rosemary derhal Dick'e doğru eğilip cıvıladı; "Ah, ne kadar sevimlisiniz! Ne yaparsanız yapın, sizi bağışlamayı kim reddedebilir ki?" dedi. Sonra, böyle taşkınlık yapmakla Nicole'un haklarını çiğnediğini fark ederek gözlerini ikisinin arasından kumlara dikti. "Her ikinizin de son filmlerim hakkındaki düşüncelerinizi bilmek isterdim, tabii gördüyseniz," dedi.

Filmlerden birini görmüş, ama üzerinde pek düşünmemiş olan Nicole bir şey söylemedi.

"Birkaç kelimeyle cevap vermek zor," dedi Dick. "Diyelim ki Nicole size Lanier'in hasta olduğunu söylüyor. Gerçek hayatta ne yaparsınız? İnsanlar bu durumda ne yaparlar? Bir tepki verirler, bir davranışta bulunurlar -yüzleriyle, sesleriyle, ağızlarından çıkan sözlerle- yüzleri üzüntülerimi yansıtır, sesleri şaşkınlıklarını belli eder, sözleri halden anladıklarını gösterir."

"Anlıyorum."

"Ama tiyatrodaki durum böyle değildir. Tiyatrodaki en iyi oyuncular ünlerini gerçek duygusal tepkileri -korku, sevgi, acıma-abartmak suretiyle kazanırlar."

"Anlıyorum." Oysa pek anlamamıştı.

Bu konuşmanın nereye varacağını kestiremeyen Nicole gidecek sabırsızlanıyordu.

"Bir aktris için en büyük tehlike tepkilerini açığa vurma tarzında yatar," diye devam etti Dick. "Yine diyelim ki birisi size sevgilinizin öldüğünü söyledi. Gerçek hayatta yıkılırsınız. Sahnede ise seyircinin ilgisini canlı tutmak zorundasınız, zira 'tepki' vermesi gereken odur. Oyuncu her şeyden önce metne uymak zorundadır. Aynı zamanda da seyircinin ilgisini kendi üzerine çekmelidir, öldürülen Çinli'nin veya bilmem kimin üzerine değil. Bu yüzden beklenmedik bir şey yapmalıdır. Seyirci karakterin sert olduğunu düşünüyorsa oyuncu onu yumuşatır, yumuşak olduğunu düşünüyorsa sertleştirir. Oyuncu oynadığı karakteri aşmalı, onun ötesinde olmalıdır. Anlıyor musunuz?"

“Tam olarak anladığımı söyleyemem,” diye itiraf etti Rosemary. “Karakterin ötesinde olmakla neyi kastediyorsun?”

“Seyircinin ölüyü unutup sadece sizinle ilgilenmesi için beklenmedik bir şeyler yaparsınız. Sonra yeniden oynadığınız karaktere dönersiniz.”

Nicole daha fazla dayanamadı. Sabırsızlığını saklama gereği duymadan sinirle yerinden kalktı. Birkaç dakikadır durumun farkında olan Rosemary ortamı yumuşatmak için Topsy'ye döndü.

“Büyüdüğünde oyuncu olmak ister miydin? Bence çok hoş bir oyuncu olursun.”

Nicole, Rosemary'nin yüzüne dik dik baktı ve dedesinin sesiyle ağır ağır, tane tane konuştu:

“Başkalarının çocuklarının kafasına bu tür fikirler sokmak kesinlikle söz konusu olamaz. Unutma, bizim onlar için bambaşka planlarımız olabilir.” Sert bir tavırla Dick'e döndü. “Arabayı alıp eve dönüyorum. Seni ve çocukları almaya Michelle'i gönderirim.”

Dick, “Aylardır araba kullanmıyorsun,” diye karşı çıktı.

“Nasıl kullanıldığını unutmadım.”

Nicole, Rosemary'nin şiddetle “tepki” veren yüzüne bakmadan şemsiyenin altından çıkıp uzaklaştı.

Kabinlerden birine girip plaj pijamasını giydi; yüzü hâlâ ifadesiz, yüreği buz gibiydi. Ama yolun çam ağaçlarının kemer oluşturduğu bölümüne geldiğinde atmosfer değişti – bir sincap daldan dala zıplıyor, rüzgâr yapraklarla oynuyor, uzak bir yerlerde bir horoz ötüyor, güneş ışınları kıpırtısız gölgelerin arasına sızıyor, plajın gürültüsü giderek daha az işitiliyordu. Nicole gevşedi, kendini yenilenmiş ve mutlu hissetti. Düşünceleri çan sesleri kadar berraktı. İyileştiğini, yeni bir yola girdiğini biliyordu. Yıllardır içinde kaybolduğu labirentlerde döne döne yol aldıkça kocaman, muhteşem bir gül ağacı gibi çiçeklendiği izlenimine kapıldı. Plajdan nefret ediyordu, Dick adlı güneşin gezegeni rolünü oynadığı her yere sinir oluyordu.

“Sonunda kendim oldum,” diye düşündü. “O olmadan da ayakta durabiliyorum.” Mümkün olduğunca çabuk ergenliğe

ulaşmak isteyen ve Dick'in de her şeyi o ergenliğe ulaşsin diye yaptığını az çok sezen küçük bir kız çocuğu gibi, eve varır varmaz kendini yatağın üstüne attı ve Nice'te bulunan Tommy Barban'a kışkırtıcı, kısa bir mektup yazdı.

Ama bütün bunlar gündüz oluyordu. Akşama doğru sinirsel enerjisi kaçınılmaz olarak düştü, coşkusu azaldı; attığı oklar alacakaranlıkta kaybolmaya başladı. Dick'in aklından neler geçiyor olabileceğini düşünerek yeniden korkuya kapıldı. Onun bütün davranışlarının gerisinde bir plan olduğunu hissediyor ve bundan korkuyordu. İç mantığını Nicole'un bir türlü kavrayamadığı bu planlar her zaman gerçekteşirdi. İkisi adına düşünmeyi bugüne kadar bir şekilde Dick'e bırakmıştı; onun ortalıkta olmadığı zamanlarda genç kadın Dick'in kendisinden ne yapmasını istiyor olabileceğini düşünerek hareket ederdi, bu yüzden şimdi onun arzularına karşı koymak için yeterli olmadığını hissediyordu. Ama onun da düşünmesi gerekiyordu; artık numarasını öğrendiğı düşler dünyasına açılan kapıyı her an çalabileceğini, kaçış olmayan bir kaçışın eşiğini aşabileceğini biliyordu; ayrıca bugün ve gelecekte kendisi için en büyük günahın kendini aldatmak olduğunu da biliyordu. Bu ders ona çok uzun bir zamana mal olmuştu, ama öğreneceğini öğrenmişti. Ya sen kendin düşünürsün ya da başkası senin yerine düşünür; sana üstünlük kurar, doğal içgüdülerini saptırır, şartlandırır, seni uygarlaştırır ve hadım eder.

Sakin bir akşam yemeği yediler. Dick çok bira içti, gecenin karanlığı odayı doldururken çocuklarla güldü eğlendi. Sonra piyanonun başına oturdu, Schubert'ten birkaç şarkı, yeni Amerikan cazından birkaç parça çaldı, Nicole de omzunun üzerinden eğilerek boğuk, tatlı, kontralto sesiyle ona eşlik etti.

*“Teşekkürler baba-aa
Teşekkürler anne-ee
Teşekkürler birbirinizle tanıştığınız için...”*

“Ben bunu sevmiyorum,” diyen Dick sayfayı çevirmeye davrandı.

“Çal, lütfen,” diye haykırdı Nicole. “Bütün hayatımı ‘baba’ kelimesinden korkarak mı geçireceğim?”

“...Teşekkürler o gece faytonu çeken ata!

Teşekkürler birazcık sarhoş olduğunuz için her ikinize ...”

Daha sonra çocuklarla beraber gidip çatıdaki terasta oturdu- lar, sahildeki birbirinden uzak iki gazinodan fırlatılan havai fi- şekleri seyrettiler. Kalplerinde birbirlerine yer olmaması hüzün vericiydi, gerçek yalnızlıktı.

Ertesi sabah Nicole Cannes’da yaptığı alışverişten döndü- ğünde Dick’in küçük otomobili alıp birkaç günlüğüne Proven- ce’a gittiğini bildiren bir pusula buldu. Notu okurken telefon çaldı. Tommy Barban Monte Carlo’dan arıyordu; Nicole’e mek- tubunu aldığını ve onu görmeyi arzuladığını söyledi. Nicole, bundan çok hoşlanacağını söylerken ahizeye değen dudakları- nın ateş gibi yandığını hissetti.

8

Nicole yıkandı, yumuşatıcı bir losyonla kendine uzun uzun masaj yaptı ve ayaklarını bir havlu üzerine serilmiş pudra taba- kasına sokarken vücuduna hafif bir bulut halinde pudra püs- kürttü. Sonra aynada narin bedenini, ince belini püdkkat ince- ledi ve bu güzel yapının daha ne kadar ayakta kalacağını merak etti. Altı yıl belki, ama şimdilik idare ederim – tanıdığım her- kes kadar idare ederim.

Abartmıyordu. Şimdiki Nicole’le beş yıl önceki Nicole ara- sındaki fiziksel tek fark, genç kız havasını yitirmiş olmasıydı. Ama filmlerde dünyanın tüm bilgelliğini ve tüm cesareti- ni taşıyormuş gibi sunulan sayısız çocuk-kadın aktrisin yü- zü aracılığıyla zamana egemen olan gençliğe tapınma dürtü- süne o da yenik düşüyor, elinde olmadan gençliği kıskanı- yordu.

Topuklarına kadar inen, gündüzleri giydiği bir elbiseyi seç- ti; satın aldığı ilk elbiseydi ve alalı hayli zaman oluyordu. Sonra

törensiz bir tavırla orasına burasına Chanel Sixteen²⁰ sıktı. Saat bire doğru Tommy Barban geldiğinde Nicole kendisini bahçelerin en bakımlısına dönüştürmüştü.

Böyle giyinmiş olmak, yeniden tapınılmak ve bir sırtı varmış gibi davranmak ne güzeldi! Bütün güzel genç kızların pekâlâ hakkı olan iki kibirli yılı kaybetmişti, şimdi bu kayıp zamanı geri kazanmak istiyordu. Tommy'yi kendisi için yanıp tutuşan pek çok erkekten biriymiş gibi karşıladı; bahçeyi geçerek bir pazar şemsiyesini anımsatan büyük şemsiyeye doğru giderlerken, Tommy'nin yanında değil önü sıra yürüdü. On dokuzunda ve yirmi dokuzunda çekici kadınlar, sarsılmaz özgüvenleriyle birbirlerine benzerler; buna karşın yirmili yaşlardaki kadınların o bastırılmaz anne olma arzusu, kendilerini dünyanın merkezinde görmelerini engeller. On dokuz ve yirmi dokuz yaşları küstahlık yaşlarıdır. Birinciler genç bir askeri öğrenciyle kıyaslanabilir, ikincilerse muharebeden sonra kasılarak yürüyen bir savaşıyla.

Ama on dokuzundaki bir genç kızın özgüveni yarattığı aşırı ilgiden kaynaklanırken, yirmi dokuzundaki bir kadın daha incedelikli şeylerden beslenir. Açtır, iştahını sağduyulu bir şekilde bastırır ya da doymuştur, havyarın tadını çıkarır. Bereket versin ki ne biri ne diğeri, ileriki yılların bazen panik duygusuyla, bazen vazgeçme ya da fazla ileri gitme korkusuyla kavrama gücünü azaltacağını sezer. On dokuzunda ve yirmi dokuzunda bir kadın ormanların güvenli olduğunu, orada pusuda bekleyen bir kurt bulunmadığını bilir.

Nicole romantik bir ilişki istemiyordu; gerçek bir "macerâ", bir değişiklik istiyordu. Kendini Dick'in yerine koyduğunda, yüzeysel bir bakış açısıyla, heyecan duymadan girilecek bir maceranın hepsi için bir tehdit oluşturacak aşağılık, bayağı bir iş olacağını farkındaydı. Diğer taraftan içinde bulunduğu durumdan Dick'i sorumlu tutuyor ve böyle bir tecrübenin sağalttı-

20 1934'te yayımlanan roman, Fransız Rivierası'nın 1919-1925 yılları arasındaki hayatını anlatmakla birlikte Fitzgerald Fransa'nın bu bölgesine 1924'e kadar hiç gitmemiştir. Karısı Zelda'nın tercihi olan Chanel parfümünü Fitzgerald kimi roman ve hikâyelerinde kadınlara kullandırmıştır. Chanel No.5 1921'de, Chanel No.22 1922'de piyasaya çıkmış. Chanel No. 16 ise hiç olmamıştır - ç.n.

cı bir etkisi olabileceğini samimiyetle düşünüyordu. Bütün yaz hiçbir cezalandırma ile karşılaşmadan canları ne isterse yapan insanları izlemek onu cesaretlendirmişti. Bundan başka, artık kendine yalan söylememeye karar vermesine rağmen, ihtiyatla ilerlediğine ve her an geri çekilebileceğine inanmayı tercih ediyordu.

Beyaz ketenden bir takım giymiş olan Tommy terasın açık gölgesinde Nicole'ü kollarının arasına alıp kendine doğru çekti, gözlerinin içine bakarak, "Kıpırdama," dedi. "Bugünden itibaren sana doya doya bakacağım."

Tommy'nin saçlarında güzel bir koku vardı, beyaz giysisi hafif bir sabun kokusu yayıyordu. Nicole'ün dudakları sımsıkı kapalıydı, gülümsemiyordu; bir süre birbirlerine öylece bakarak durdular.

"Gördüğün şeyi beğeniyor musun?" diye sordu Nicole
"Parle français."²¹

"Pekâlâ." Nicole sorusunu bir defa da Fransızca sordu. Tommy ona daha sıkı sarıldı.

"Sende gördüğüm her şeyi beğeniyorum." Bir an tereddüt geçirdi. "Yüzünü tanıdığımı sanıyordum. Ama anlaşılan bilmediğim şeyler varmış. Mesela, ne zamandır bu soğuk, sert, dolandırıcı bakışlarına sahipsin?"

Nicole hızla kendini geri çekti, kızmış ve incinmişti.

"Bana bunu demek için mi Fransızca konuşmak istedin?" diye İngilizce haykırdı. Baş uşak Marius'un şarap getirdiğini görünce sesini alçalttı. "Doğru kelimeleri bulup bana daha iyi hakaret etmek için mi?"

Küçük poposunu sandalyenin gümüş rengi kumaşla kaplı minderine sertçe bıraktı. Boğuk bir sesle yeniden Fransızca konuşmaya başladı.

"Burada ayna yok. Ama dediğin doğru olabilir. Gözlerim değiştiyse, bunun nedeni iyileşmiş olmamdır; iyileştigiime göre, belki de gerçek benliğime dönmüşümdür. Dedem sanırım dolandırıcıydı. Eğer ben de dolandırıcıysam, sanırım ona çekmiş olmalıyım. Bunlar mantığa düşkün beynini tatmin etti mi?"

21 (Fr.) "Fransızca konuş."

Tommy onun dediklerini anlamıyor gibiydi.

“Dick nerede? Bizimle öğle yemeği yemiyor mu?”

Tommy'nin yaptığı yoruma önem vermediğini anlayınca Nicole sözlerinin etkisini silmek için bir kahkaha patlattı.

“Dick gezide,” dedi Nicole. “Rosemary Hoyt yeniden ortaya çıktı. Belki beraberdirler. Belki de tam tersine Rosemary onu o derece altüst etmiştir ki Dick uzaklarda onun düşünüyüşünü kurmak için kaçmayı tercih etmiştir.”

“Sen de bayağı karmaşıklaşmış biriymişsin, ha!”

“Yo, gerçekten değilim. Ben sadece... Şöyle diyelim, bende çok sayıda birbirinden farklı basit insan var.”

Marius karpuz ve buz kovası getirdi. Nicole susuyordu. Şu dolandırıcı bakışlarını düşünüyordu. Bu adam bir ceviz sunduğunda kolayca yemen için onu kırmıyordu. Bırakıyordu kendi başına halledesin.

“Neden seni kendi haline bırakmadılar ki?” diye sordu çok geçmeden Tommy. “Tanıdığım en yürek paralayıcı insansın.”

Nicole cevap vermedi.

Tommy dudak bükerek, “Bunların hepsi kadınları yola getirmek için,” dedi.

“Her toplumda bazı...” Dick'in hayaletinin omzunun üzerinden cevabı fısıldadığını hissetti, ama Tommy'nin sesine teslim oldu:

“Yola getirmek için çok sayıda erkeğe gaddarca davrandım, ama bunun yarısı kadar kadında bile bu riske girmem. Özellikle bu ‘kibarca’ dayılanmalar, bunun kime ne yararı var? Sana mı, ona mı, kime?”

Nicole'un kalbi hızla çarpmaya başladı, ama Dick'e borçlu olduğu şeyi hatırlayınca yavaş yavaş sakinleşti.

“Sanırım, benim...”

“Senin çok paran var,” diye sabırsızlıkla sözünü kesti Tommy. “İşte gerçek problem de bu. Dick bunun üstesinden gelemez.”

Karpuzlar götürülürken Nicole düşündü.

“Sence, ne yapmalıyım?”

On seneden beri ilk defa kocasından başka bir erkeğin etkisi

altundaydı. Tommy'nin ağzından çıkan her söz ebediyen onun bir parçası oluyordu.

Hafif bir esinti çam ağaçlarının iğne yapraklarını salları ve öğleden sonranın ilk saatlerinin kösnül sıcağı damalı masa örtüsüne göz kamaştıran aydınlık noktalar düşürürken bütün bir şişe şarabı içtiler. Tommy ayağı kalktı, Nicole'un arkasına geçti, kollarını kollarının üzerine koyup yavaşça ellerini kavradı. Yanakları birbirine değdi, sonra dudakları, biraz duyduğu ihtirastan, biraz da bu ihtirastın şiddetinden duyduğu korkudan Nicole'un soluğı kesildi.

"Mürebbiyeyle çocukları öğleden sonra bir yerlere gönderemez misin?"

"Çocukların piyano dersi var. Hem zaten burada kalmak istemiyorum."

"Bir daha öp beni."

Az sonra Nice yolunda Nicole kendi kendine, "Bir dolandırıcının soğuk, uzak bakışlarına sahibim öyle mi?" diyordu. "Çok güzel! Hasta beyinli bir ahlâkçı olmaktansa akıl sağlığı yerinde bir dolandırıcı olmak evladır."

Tommy'nin bu cümlesi bir aklama gibiydi, onu bütün pişmanlıklardan ve bütün sorumluluktan kurtarmıştı. Nicole yeni bir yola girdiğini düşünerek hazla titredi. Önünde yeni ufuklar açılıyordu; hiçbirini sevmek, hiçbirine itaat etmek zorunda olmadığı yeni yeni yüzler, pek çok erkek yüzü beliriyordu gözlerinin önünde. Derin bir soluk aldı, omuzlarının cilveli bir hareketiyle Tommy'ye döndü.

"Monte Carlo'daki oteline kadar bütün bu yolu gitmek zorunda mıyız?"

Tommy frene öyle sert bastı ki lastiklerden bir cayırtı koptu.

"Hayır!" dedi. "Tanrım, ömrümde hiç şu dakikadaki kadar mutlu olmadım."

Mavi sahil yolunu izleyerek Nice'ten geçip orta yükseklikteki Corniche'e tırmanmaya başlamışlardı. Tommy sert bir dönüşle yönünü yeniden sahile çevirdi; yuvarlak bir yarımada-yı geçip deniz kıyısındaki küçük bir otelin arka avlusuna arabayı park etti.

Her şeyin bu kadar somut hale gelmesi bir an Nicole'ü korkuttu. Bir Amerikalı resepsiyondaki görevliyle döviz kurları üzerine bitmez tükenmez bir tartışmaya girmişti. Tommy polis fişlerini (kendininkini gerçek adıyla, onunkini sahte adla) doldururken Nicole dışarıdan sakin görünse de içinde fırtınalar eserek dolanıp durdu. Onlara birçok Akdeniz ülkesinde görülen cinsten yeterince çıplak, tertemiz, denizin parıltısına karşı perdeleri çekilmiş, loş bir oda verdiler. En basit yerlerde en basit zevkler! Tommy iki konyak sipariş etti ve kapı garsonunun arkasından kapandığında odadaki tek sandalyeye oturdu; Yay gibi kaşları, yara izi dolu esmer yüzüyle yakışıklıydı; savaştı bir orman cini, buyurgan bir Şeytandı.

Daha konyaklarını bitirmeden bir anda harekete geçtiler, birbirlerine doğru yöneldiler, odanın ortasında karşı karşıya geldiler. Sonra yatağın üstüne oturdular. Tommy onun dizlerini öptü ve Nicole başı kesilmiş bir hayvan gibi çırpınırken Dick'i, yeni dolandırıcı bakışlarını unuttu; hatta Tommy'yi de unuttu ve kendini o dakikalara ve o ana bıraktı.

... Tommy bir panjuru aralayıp, pencerenin altındaki giderek artan şamatanın sebebini öğrenmek amacıyla ayağa kalktığı anda, halat gibi gerilen kaslarına vuran ışığın altında Nicole onun Dick'ten daha bronz, daha kaslı bir vücuda sahip olduğunu gördü. O an için o da Nicole'ü unutmuştu. Daha Tommy'nin teni kendininkinden ayrıldığı anda Nicole işlerin beklediğinden farklı gelişeceğini sezdi. Bir fırtına öncesi gökyüzünden gelen çatırtılar gibi kaçınılmaz olan, neşeli ya da hüzünlü bütün duygulardan önce duyulan o adsız korkuyla titredi.

Tommy ihtiyatla balkondan aşağı baktı.

"İki kadından başka kimseyi göremiyorum. Salıncaklı koltuklarında ileri geri sallanarak havadan konuşuyorlar."

"Bütün bu gürültüyü onlar mı yapıyor?"

"Gürültü daha aşağılarda bir yerden geliyor. Dinle."

*"Ah! Pamuk diyarı Güney'de
Moteller berbattır, işler fena
Çevir yüzünü öte yana..."²²*

22 "Dixie" ya da "I wish I was in Dixie / Keşke Dixie'de olsaydım" adıyla bilinen popüler Amerikan şarkısı. Sözleri değiştirilmiş - ç.n.

“Amerikalılar.”

Nicole yattığı yerde kollarım iki yana açarak gerindi, gözlerini tavana dikti. Vücudundaki pudra terle ıslanıp sütünsü bir tabaka oluşturmuştu. Nicole bu çıplak odadan, başının üzerinde dolaşan sineğin vızıldamasından hoşlanmıştı. Tommy sandalyeyi yatağın yanına çekti, oturmak için üzerindeki giysileri eliyle süpürdü. Nicole kendi ağırlıksız giysilerinin ve espadrillerinin onun döşemedeki keten giysilerine karışmasından hoşlandı.

Tommy genç kadının tuhaf bir şekilde kumral kol ve bacaklarıyla, başıyla birleşen beyaz, uzun gövdesini seyrediyordu. Usulca gülerek, “Yeni doğmuş bir bebek gibisin,” dedi.

“Dolandırıcı gözlü bir bebek!”

“Sakinmesini bilirim.”

“Dolandırıcı gözlerden sakınmak zordur, özellikle de Şikago’da imal edilmişlerse.”

“Languedoc’lu yaşlı köylülerin başvurduğu bütün çareleri bilirim.”

“Dudaklarımdan öp beni, Tommy.”

“Bu çok Amerikanvari,” dedi Tommy. Yine de uzanıp genç kadının dudaklarını öptü. “Son Amerika seyahatimde öyle kızlar gördüm ki insanı dudaklarıyla yiyor, seni de kendilerini de parçalıyorlardı. Suratları pancar gibi olup dudaklarına kan oturuncaya kadar. Ama daha ileri gitmiyorlardı.”

Nicole bir dirseğinin üzerinde doğruldu.

“Bu odayı sevdim,” dedi.

“Ben fazla çıplak buldum. Monte Carlo’ya kadar beklemek istemediğine sevindim, sevgilim.”

“Neden çıplak olsun ki? Tam tersine harika bir oda, Tommy – Cézanne ve Picasso tablolarındaki çıplak masalar gibi.”

“Olabilir.” Genç kadını anlamaya çalışmadı. “İşte yine başladı gürültü. Tanrım, cinayet falan mı işlendi, acaba?”

Pencereye gitti ve gördüklerini bir kere daha anlattı:

“İki Amerikalı denizci dövüşüyor sanırım, etraflarındaki kalabalık bir grup da tezahürat yapıyor. Koyda demir atan savaş gemisinden olmalılar.” Beline bir havlu sarıp balkona çık-

tı. “Yanlarında fahişeler var. Bunu duymuştum. Gemi nereye giderse gitsin kadınlar onu takip ediyormuş. Ama ne kadınlar! İnsan o maaşla daha iyilerini bulabileceklerini düşünüyor. Kornilov Bölüğü’nü takip eden kadınlar nerede, bunlar nerede? Bir balerinden aşağısına asla bakmazdık.”

Nicole onun bu kadar çok kadın tanımış olmasından memnundu, böylece kadın kelimesi onun için anlamını kaybetmişti. Kişiliği evrensel olarak kadın bedenine atfedilen özelliklerin önüne geçtiği sürece Nicole onu elinde tutabilecekti.

“Haydi, hassas yerlerine vur!”

“A-a-a-ah!”

“Hey, ne diyorum sana, kroşe, kroşe!”

“Haydi Dulschmit, haydi oğlum!”

“Ha, şöyle!”

“Aferin!”

Tommy dönüp odaya girdi.

“Burada yapacak bir şey kalmadı, öyle değil mi?”

Nicole de aynı fikirdeydi, ama giyinmeden önce uzun uzun sarıldılar ve oda bir süre daha dünyanın bütün odalarından daha güzel göründü gözlerine.

Sonunda giyinen Tommy, “Tanrım!” diye haykırdı. “Aşağıdaki iki kadın koltuklarından kalkmamışlar bile. Hiçbir şey olmuyormuş gibi davranıyorlar. Hiçbir şey işitmiyorlar. Buraya ucuz bir tatil yapmaya gelmişler; bütün Amerikan donanması da, Avrupa’nın bütün fahişeleri de bu tatilin tadını kaçıramayacak.”

Yaklaştı ve Nicole’ü sevecenlikle kollarının arasına aldı, kombinezonun askısını dişleriyle tutup omzuna yerleştirdi; tam o sırada “BUUMmm!” diye şiddetli bir gürültü dışarıdaki havayı yarıdı. Savaş gemisi personelini geri çağırıyordu.

Şimdi pencerelerinin altında tam bir curcuna vardı, gemi bilinmeyen kıyılara doğru yola çıkacaktı. Garsonlar ellerindeki adisyonları sallıyor, heyecanlı seslerle ödeme talep ediyorlardı; küfürler, karşı çıkmalar gırla gidiyordu; hesaplar çok yüksek, bahşişler azdı, deniz polisi de işe karışmış, bütün sesleri bastıran komutlarla izinli askerleri sandallara doğru sürüyordu. İlk

sandal sahilden uzaklaşırken iskelenin ucuna yığılıp el sallayan kadınlar gözyaşları içinde haykırıyor, çılgınlık atıyor, sözler veriyorlardı.

Tommy bir genç kızın elindeki mendili sallamak için altlarındaki balkona tırmandığını gördü, ama sallanır koltuklardaki İngiliz kadınların nihayet pes ederek dikkatlerini etraflarına çevirip çevirmediğini görmesine kalmadan kendi kapıları şiddetle çalındı. Dışarıdaki heyecanlı kadın seslerine dayanamayıp kapıyı açtıklarında karşılarında saç baş karmakarışık ince, narin iki genç kız vardı; yanlış kapıyı çalmış olmaktan çok çaresiz kalmış gibiydiler. Biri hıçkıra hıçkıra ağlıyor, diğeri aksanlı bir Amerikanca ile ısrarla yalvarıyordu.

“Sizin balkonunuzdan veda edebilir miyiz? Erkek arkadaşlarımıza el sallayabilir miyiz? Diğer bütün kapılar kilitli. İzin verir misiniz, lütfen?”

“Memnuniyetle,” dedi Tommy.

Kızlar balkona koşular ve hemen ardından aşağıdaki şamataı bastıran tiz sesleri işitildi.

“Güle güle Charlie! Charlie, yukarı bak!”

“Nice’e postrestant tel çek!”

“Charlie! Ah, beni görmüyor.”

Kızlardan biri ansızın eteğini kaldırdı, pembe renkli külotunu çıkardı; yırtarak büyükçe bir bayrak yaptı; sonra sallayarak “Ben! Ben!” diye çılgınlık attı. Tommy’yle Nicole odadan çıkarırken külot hâlâ mavi göğe doğru dalgalanıyordu. Geminin kış tarafında Amerikan bayrağı meydan okurcasına yükselirken bak, diyordu külot, rengime bak, hatırlayacağın tenin hoş rengine...

Monte Carlo’daki yeni Kumsal Gazinosu’nda akşam yemeği yediler... çok sonra, hayli geç saatlerde Beaulieu yakınlarında, tavansız bir mağarada, soluk kayaların çevirdiği tepelerindeki delikten giren gümüşü ay ışığının fosforluymuş gibi ışımına neden olduğu suda yüzdüler; Monte Carlo’nun ışıkları karşılarında, Mentone’un donuk ışıklarıysa daha da uzaklarda parlıyordu. Nicole, Tommy’nin kendisini rüzgârın ve dalgaların oyunlarını görsün diye bu doğu kıyısına getirmesinden hoşlan-

mıştı, çevreyi de, birbirlerini de yeni keşfediyorlardı. Tommy kendisini Şam'da esir etmiş, dörtmala Moğolistan düzlüklerinde at koşturuyormuş gibi hayalinde onun eyer kaşına yanlamasına yattı. Dick'in öğrettiği her şey azar azar siliniyor ve o giderek ilk haline benziyordu; etrafındaki dünyada hüküm süren kılıç yasalarına teslim olan belirsiz kişiye. Ay ışığında aşktan sersemlemiş bir vaziyette, âşığının kural tanımaz tavırlarından son derece mutluydu.

Uyandıklarında ay batmış, bir serinlik çökmüştü. Nicole doğrulmaya çabalarken saati sordu, Tommy üç civarında olduğunu söyledi.

“Öyleyse eve dönmeliyim.”

“Monte Carlo'da uyuruz sanıyordum.”

“Olmaz. Evde mürebbiyeyle çocuklar var. Şafaktan önce dönmem gerekiyor.”

“Nasıl istersen.”

Suya dalıp çıktılar, Nicole'ün titrediğini görünce Tommy onu bir havluyla hızlı hızlı ovdu. Arabaya bindiklerinde saçları hâlâ ıslaktı, ciltleri hücum eden kanla yenilenmişti ve geri dönmeyi hiç istemiyorlardı. Hava aydınlık ve tazeydi; Tommy onu öperken Nicole yanaklarının ve dişlerinin beyazlığında, serin alımda ve onun yüzüne dokunan elinde erkeğin kendini kaybettiğini hissetti. Dick'e öyle alışmıştı ki bir yorum veya bir değerlendirme bekledi, ama hiçbiri olmadı. Yorum gelmeyeceğinden emin olunca mutlulukla koltuğa kıvrıldı ve değişen motor sesinden Villa Diana'ya tırmanmaya başladıklarını anlayınca kadar uyukladı. Bahçe kapısının önünde Tommy'nin dudaklarına neredeyse otomatik bir veda öpücüğü kondurdu. Adımlarının döşeme taşlarında çıkardığı gürültü değişmiş, bahçesindeki gece gürültüleri bir anda geçmişte kalmıştı, ama dönmüş olmaktan memnundu. Giderek artan bir ivmeyle yaşanan gün Nicole'e tam bir tatmin sağlamış olsa da, o böyle bir gerginliğe alışık değildi.

Ertesi gün öğleden sonra saat dörtte kapının önünde bir taksi durdu ve içinden Dick indi. Hazırlıksız yakalanan Nicole onu karşılamak için koşarak terastan aşağı indi; soğukkanlılığını korumak için o kadar çaba sarf ediyordu ki soluk alamıyordu.

“Araba nerede?” diye sordu.

“Araba kullanmaktan usandım, Arles’da bıraktım.”

“Yazdığın nottan, birkaç gün kalacağını sanmıştım.”

“Karayele yakalandım, biraz yağmur yedim.”

“İyi eğlendin mi?”

“Birşeylerden kaçmaya çalışan biri ne kadar eğlenebilirse. Rosemary’yi Avignon’a kadar götürdüm. Oradan trene bindi.” Birlikte terasa doğru yürüdüler, Dick valizini oraya bıraktı. “Aklına bir şey gelmesin diye notta bundan söz etmedim.”

“Çok düşüncelisin.” Nicole’ün üzerine şimdi bir güven gelmişti.

“Bana önereceği bir şey var mı, öğrenmek istedim; bunun tek yolu onu yalnız görmektir.”

“Peki, var mıymış?”

“Rosemary hiç büyümemiş,” diye karşılık verdi Dick. “Belki de böylesi daha iyi. Bu arada sen ne yaptın?”

Nicole yüzünün tavşan yüzü gibi seğirdiğini hissetti.

“Dün akşam dansa gittim – Tommy Barban’la. Birlikte...”

Dick yüzünü buruşturarak sözünü kesti.

“Bir şey söyleme. Önemi yok, hiçbir şey bilmek istemiyorum.”

“Bilinecek bir şey yok.”

“Tamam, tamam.” Sonra, sanki bir haftadır yokmuş gibi, “Çocuklar nasıl?” diye sordu.

Tam o sırada telefon çaldı. Dick hızla arkasını döndü.

“Benim içinse evde değilim. Atölyede yapacak işlerim var.”

Nicole onun kuyunun arkasında gözden kaybolmasını bekledi; sonra eve girip ahizeyi kaldırdı.

“Nicole, *comment vas-tu?*”²³

“Dick döndü.”

23 (Fr.) “Nasılsın?”

Tommy'nin inildediğini duydu.

“Buraya, Cannes’a gelsene. Seninle konuşmalıyım.”

“Gelemem.”

“Beni sevdiğini söyle.” Nicole konuşmaksızın başım salladı; Tommy tekrarladı: “Beni sevdiğini söyle.”

“Elbette seviyorum. Ancak şu an yapılacak bir şey yok.”

“Var elbette,” dedi Tommy sabırsızlıkla. “Aranızda her şey bitti. Dick bunu görüyor, seni terk ettiği açık. Senin ne yapmanı bekliyor?”

“Bilmiyorum. Benim her şeyden önce...” duraksadı, az kalsın “... bunu ona soruncaya kadar beklemem gerekiyor,” diyecekti, onun yerine, “Yarın sana yazarım ve telefon ederim,” dedi.

Nicole evin içinde dolaşmaya başladı. Başarılarından gurur duyuyordu ve kendinden hoşnuttu. Kabahatliydi, böyle olmandan da mutluydu. Artık kendini bukağı vurulmuş bir kısrak gibi hissetmiyordu. Önceki günü düşünüyor, o anları en ince ayrıntılarına kadar yeniden, yeniden yaşıyordu ve bu ayrıntılar yavaş yavaş Dick’e olan aşkının yeni ve tertemiz olduğu benzer anlara ilişkin anıların üstünü örtüyor, onları siliyordu. Genç kadın o aşkı küçümsemeye başladı. Kendi kendine bu aşkın başından beri duygusal bir alışkanlık olduğunu söylüyordu. Kadınlara özgü çıkarıcı belleğiyle, evlenmelerinden önceki aylarda dünyanın gizli saklı köşelerde birbirlerine sahip olduklarında neler hissettiğini unutuyordu. Öyle ki önceki gece Tommy’ye yalan söylemiş, daha önce hiç bu kadar tam, hiç bu kadar derin, hiç bu kadar kesin... olmadığına yeminler etmişti.

Sonra, hayatının on yılını değersizleştiren ihanetinden pişmanlık duydu, yolunu değiştirip Dick’in atölyesine doğru yürüdü.

Sessizce yaklaştığında Dick’in kulübesinin arkasında, kayalık duvarın yakınındaki bir şezlonga uzandığını gördü, bir süre onu seyretti. Dick düşüncelere gömülmüştü, sadece kendine ait olan bir dünyaya dalmıştı. Yüzündeki oynamalardan, kaşlarının inip kalkmasından, kısıp açtığı gözlerinden, sımsıkı kapattığı ya da yarı araladığı dudaklarından, ara sıra ellerini oynatma tarzından genç kadın Dick’in ona değil kendine anlatmakta

olduğu uzun hikâyenin aşamalarını adım adım izleyebiliyordu. Dick bir ara yumruklarını sıkıp öne eğildi, suratında bir umutsuzluk, bir ıstırap ifadesi belirdi ve bu ifade kaybolduğunda bile izi bir süre gözlerinden silinmedi. Nicole neredeyse hayatında ilk defa onun için üzüldü – bir zamanlar zihinsel sorunlar yaşamış olanların akıl sağlığı yerinde olanlar için üzölmeleri zordur. Nicole, hastalığın kendisini mahrum bıraktığı dünyaya Dick'in yardımı olmaksızın asla dönemeyeceğini biliyor ve bunu sık sık yüksek sesle itiraf da ediyordu, ama ashnda onu yorulma nedir bilmez biri, bitmez tükenmez bir enerji olarak görmüştü. Kendi çektiği acıları unuttuğunda ona çektiirdiği acıları da unuttuyordu. Dick artık onu kontrol edemediğini biliyor muydu? Bunu özellikle istemiş olabilir miydi? Nicole bazen Abe North'a, onun trajik sonuna, çocukların ya da yaşlıların çaresizliğine üzöldüğü gibi Dick için de üzöldüğünü hissetti.

Dick'in yanına gitti, kollarını omzuna dolayıp başını başına yaslayarak, "Üzme kendini," dedi.

"Dokunma bana!" dedi Dick.

Bakışları o kadar soğuktu ki Nicole şaşkınlıkla geriledi.

"Özür dilerim," dedi Dick kayıtsızca. "Ben de tam seni düşünüyordum..."

"Neden senin şu yeni bir sınıflandırma denemesi kitabına ilave etmiyorsun?"

"Bunu da düşündüm... 'Psikozların ve nevrozların ötesi ve daha fazlası...'"

"Buraya canını sıkılmaya gelmedim."

"Peki, ne yapmaya geldin Nicole? Artık senin için bir şey yapamam. Ben kendimi kurtarmaya çalışıyorum."

"Benim bulaştırdığım hastalıktan mı?"

"Mesleğim beni bazen kuşkulu kişilerle temas etmek zorunda bırakıyor."

Bu hakaret karşısında öfkelenen Nicole ağlamaya başladı.

"Korkağın tekisin sen! Hayatta başarılı olamadın ve istiyorsun ki bunun sorumlusu ben olayım."

Dick cevap vermedi ve Nicole, onun zekâsının etkileme gücü önünde –gerçeğin bir başka katman altında, Nicole'ün değil ka-

buğunu kırmayı, çatlatamayacağı bir katman altında olduğunu anlamasını sağlayan bir tür ipnotizma önünde– yeniden boyun eğmeye başladığını hissetti. Bu etkiden bir kez daha kaçınmaya çalıştı; ona bütün silahlarıyla karşı koydu; küçük, güzel gözleriyle, bir patronun küstah kendini beğenmişliğiyle, bir başka erkeğe bağlanmak üzere oluşuyla, yılların biriktirdiği hınçla karşı koydu; sahip olduğu parayla, kız kardeşinin Dick'ten nefret ettiğine ve şimdi kendi arkasında olduğuna duyduğu inançla; Dick'in hırçınlığının ona yeni düşmanlar kazandırdığı düşüncesiyle, o çok yiyip çok içerken kendisinin hâlâ kıvrak ve açık göz olduğu, o fiziksel olarak çökerken kendisinin sağlıklı ve güzel olduğu düşüncesiyle, onun ahlak ilkelerine karşı kendi ilkesizliğiyle –kendi içinde verdiği bu kavgada zayıflığı bile kullanıyordu– karşı koydu. Eski kutularla, çanak çömlekle, şişelerle, kefarecini ödediği eski günahlarının, rezaletlerinin, hatalarının boş ambalajlarıyla yığıtçe, cesaretle savaştı. Ve iki dakika içinde kesin zafere ulaştı; yalana veya hileye başvurmadan kendini kendi gözünde akladı, göbük bağım ebediyen kesti. Sonra titreyen bacaklarla, sessizce hıçkırarak eve doğru, nihayet sadece kendinin olan eve doğru yürüdü.

Dick, Nicole gözden kayboluncaya kadar bekledi. Sonra başını korkuluk duvarına dayadı. Mesele kapanmıştı. Doktor Di-ver serbestti.

10

O gece saat ikide Nicole telefonun sesine uyandı ve Dick'in yan odadaki rahatsız yataktan telefona cevap verdiğini işitti.

“*Oui, oui... mais à qui est-ce-que je parle? ... Oui ...*”²⁴ Dick'in sesi şaşkınlıkla titredi. “Peki hanımefendilerden biriyle konuşabilir miyim, Komiser Bey? Bu hanımefendilerin her ikisi de çok ciddi siyasi sorunlara neden olabilecek bağlantıları olan, son derece önemli insanlardır... Çok ciddiyim, inanın bana... Pekâlâ, görürsünüz.”

Dick yataktan kalktı, durumu anlamaya çalışırken, kendini

24 (Fr.) “Evet, evet... peki, kiminle konuşuyorum ben? ... Evet.”

tanıdığı kadarıyla bu meseleyi üstlenmekten geri duramayacağı biliyordu; hep o eski refleks, başını kaldırıp “Benden yararlan,” diye haykıran o her şeye kadir sevimlilik, o karşı konulmaz çekicilik. Zerre kadar umursamadığı bir meseleyi gidip çözecekti, çünkü çok eskiden beri, belki de yok olmakta olan toplumsal bir sınıfın son umudu olduğunu anladığı andan beri sevmeyi alışkanlık edinmişti. Zürih Gölü kıyısında, Dohmler’in Kliniği’nde bir gün benzer bir durumda, bu gücünü fark ederek seçimini yapmış, Ophelia’yu,²⁵ tatlı zehri seçmiş ve içmişti. Cesur ve kibar olmayı her şeyden çok istiyor, sevmeyi ise bundan da çok istiyordu. Daha telefonu kapatırken, daha tık sesini işittiği anda, her zaman böyle olacağını biliyordu.

Uzun bir sessizlik oldu. Sonra Nicole’ün sesi işitildi: “Ne olmuş? Kimdi o?”

Dick ahizeyi yerine asarken giyinmeye başlamıştı.

“Antibes polis karakolundan arıyorlardı. Mary North’la şu Sibley-Biers’i gözaltına almışlar. Durum ciddi görünüyor. Komiser bana bir şey söylemek istemedi. ‘*Pas de mortes, pas d’accident de voiture*,’²⁶ diye tekrarlayıp durdu, ama bambaşka şeyler olduğunu ima etti.”

“Ne demeye sana telefon etmiş? Bana çok garip geldi.”

“Durumu kurtarmak için kefaletle çıkmaları gerekiyor, kefaleti de ancak Alpes-Maritimes’de mülk sahibi biri yatırabilirmiş.”

“Bayağı yüzsüzlermiş.”

“Önemli değil. Otele uğrayıp Mösyö Gause’dan bana eşlik etmesini rica edeceğim.”

Dick gittikten sonra uzun süre Nicole’ün gözüne uyku girmedi; bu iki kadının nasıl bir suç işlemiş olabileceğini merak ediyordu. Sonra uyuya kaldı. Ama saat üçü az geçe Dick’in döndüğünü işitince sıçrayarak uyandı ve rüyasında biriyle konuşuyormuş gibi, “Neymiş?” diye sordu.

“İnanılması zor bir hikâye,” dedi Dick. Nicole’ün ayak ucuna oturdu ve ona ihtiyar Gause’u Alsace’lılara has komayı andıran

25 Prens Hamlet’in nişanlısı – ç.n.

26 (Fr.) “Ölü yok, araba kazası değil.”

derin uykudan nasıl uyandırdığını anlattı, ondan kasasını boşaltmasını istemiş, sonra birlikte karakola gitmişlerdi.

“O *Anglais*'ye²⁷ yardım etmek hiç içimden gelmiyor,” diye homurdanmıştı Gausse.

Mary North'la Lady Caroline Fransız denizcisi kuyafetiyle iki pis hücrenin dışındaki bir bankın üzerine uzanmışlardı. Lady Caroline her an Akdeniz filosunun yardımına koşacağını bekleyen, çileden çıkmış bir Britanyalı havasındaydı. Mary Minghetti tamamen yıkılmıştı ve panik içindeydi; sanki ikisi arasında başka türlü bir karşılaşma olası değilmiş gibi, kelimenin tam anlamıyla kendini Dick'in kollarına attı, bir şeyler yapması için yalvardı. Bu arada komiser olayı ihtiyar Gausse'a anlatıyordu. Komiserin anlatma yeteneğine duyduğu saygı ile mükemmel bir otelci olarak anlatılanların kendisini hiç de şaşırtmadığını gösterme arzusu arasında bocalayan Gausse, onu gönulsüzce dinliyordu. “Bir şakaydı sadece,” dedi Lady Caroline tepeden bakan bir tavırla. “Basit bir şaka. İzne çıkmış iki denizci rolü yapıyorduk. İki salak kız tavladık. Bir pansiyonda korkuya kapılıp rezalet çıkardılar.”

Dick döşeme taşlarına bakarak, günah çıkarma hücrendeki rahip gibi ciddiyetle başını salladı; kahkaha mı atsaydı yoksa her ikisine de elli kırbaça ilaveten on beş gün su ve ekmekle yaşama cezası mı verseydi, bilmiyordu. Lady Caroline'in yüzünde herhangi bir suçluluk işareti arıyordu boş yere. Lady Caroline sadece Provence'lı kızların korkaklığına ve polis aptallığına içerlemişti. Dick çoktandır, İngiltere'de bazı insanların gıdalarını toplumsal düzene kaba bir karşıtlıktan –New Yorkluların bütün oburluğunu dondurmaya fazla yiyen bir çocuğun karının ağrısı seviyesine indirgeyen bir karşıtlıktan– aldığı sonucuna varmıştı.

“Hüseyin'in kulağına gitmeden buradan çıkmalıyım,” diye yalvarıyordu Mary. “Dick, sen her zaman bir çare bulmayı becerirsin, her zaman becermişsindir. Onlara buradan çıkınca doğrudan eve döneceğimizi ve ne istiyorlarsa ödeyeceğimizi söyle.”

27 (Fr.) İngiliz.

“Ne ödemesi?” dedi Lady Caroline alayla gülümseyerek. “Tek kuruş vermem. Aksine Cannes konsolosluğunun bu konuda ne düşüneceğini çok merak ediyorum.”

“Hayır, hayır, Dick,” diye ısrar etti Mary, “bu gece buradan çıkmamız gerek.”

“Bakalım, ne yapabilirim,” dedi Dick, sonra ilave etti, “ama bir miktar paranın el değiştireceği kesin.” Masum olmadıklarını bildiği halde onlara masummuşlar gibi bakarak başını salladı; “Bu yaptığınız çılgınlıktan başka bir şey değil!”

Lady Caroline kendinden hoşnut gülümsedi.

“Siz deli doktorusunuz, değil mi? Öyleyse bizi bu işten kurtarabilirsiniz. Gausse’m bizi çıkarması şart!”

Dick, ne bildiğini öğrenmek için Gausse’u bir kenara çekti. Mesele söylenenden çok daha ciddiye, tavladıkları kızlardan biri saygın bir ailedendi. Aile çok öfkeliydi ya da öyleymiş gibi yapıyordu; onlarla bir anlaşma zemini bulmak gerekiyordu. Bir liman çalışanı olan diğer kızla anlaşmak daha kolay olacaktı. Fransız yasalarına göre böyle bir suç hapisle, en azından yurt dışı edilmeyele sonuçlanabilirdi. Her şeyi zora sokan son bir husus da, şehirdeki yabancıların varlığından çıkar sağlayanların hoşgörüsü ile fiyatların yabancılar yüzünden yükseliyor olmasından rahatsızlık duyanların hoşgörüsü arasında giderek açılan farktı. Durumu bu şekilde özetleyen Gausse işi Dick’in devretti. Dick komiserle baş başa görüştü.

“Fransız hükümetinin Amerikan turizmini teşvik etmek istediğinden habersiz olamazsınız. O kadar ki bu yaz Paris’te ortada çok ciddi bir suç olmadıkça Amerikalıların gözaltına alınmaması yönünde talimat verildi.”

“Ama bu yeterince ciddi.”

“Bakın şimdi. Kimlik kartlarını aldınız, değil mi?”

“Kimlikleri yoktu. Hiçbir şeyleri yoktu – iki yüz frankla birkaç yüzük. Kendilerini asacakları ayakkabı bağları bile yoktu!”

Kimlik kartları olmadığını öğrenerek rahatlayan Dick devam etti.

“İtalyan kontes hâlâ bir Amerikan yurttaşıdır. Ve kimin torunu, biliyor musunuz?” Bir dizi yalanı, uğursuz bir haber ve-

riyormuşçasma yavaş yavaş sıraladı. "John D. Rockefeller Mellon. Bu ismi duymuş muydunuz?"

"Elbette duydum. Beni ne sanıyorsunuz?"

"Bundan başka kendisi Lord Henry Ford'un yeğenidir, dolayısıyla Renault ve Citroen şirketleriyle de yakın ilişki içinde..." Dick, bu noktada durmasının iyi olacağını düşündü. Ancak sesindeki samimiyetin komiseri etkilemeye başladığını görünce devam etti. "Onu tutuklamanın İngiliz kraliyet ailesinden birini tutuklamaktan farkı yok. Bu bir... savaşa yol açabilir!"

"Ya İngiliz kadın?"

"Ona geliyorum. Kendisi Galler Prensi'nin kardeşiyle, yani Buckingham Dükü'yle nişanlı."

"Harika bir eş olacağına eminim."

"Şu anda kızların her birine..." Dick çabucak kafasından hesapladı, "biner frank vermeye hazırız. Bin frank da 'saygın' olduğu söylenen kızın babasına. Ayrıca," —omuzlarını silktilti— "gözetim alan memurlara, pansiyoncuya falan dağıtmamız için iki bin frank da size. Beş bin frankı size verecek ve en kısa zamanda arabuluculuk yapmanızı bekleyeceğim. Sonra siz bu iki kadını, ne bileyim, toplumun huzurunu bozmak gibi bir suçtan kefaletle serbest bırakacaksınız. Bu kefalet, tutar, her ne kadar sa, yarın sabah özel ulakla mahkemeye iletilecek."

Komiser daha ağzını açmadan yüzündeki ifadeden Dick onun teklifini kabul ettiğini anladı. Adam biraz tereddüt ettikten sonra, "Kimlik kartları olmadığı için onları deftere kaydedemedim," dedi. "Bir bakalım, parayı verin bana."

Bir saat sonra Dick'le Mösyo Gausse iki kadını Majestic Hotel'e bırakıyorlardı. Lady Caroline'in şoförü otelin önündeki spor arabasında mışıl mışıl uyuyordu.

"Unutmayın," dedi Dick, "ikiniz de Monsieur Gausse'a yüzer dolar borçlusunuz."

"Tamam," dedi Mary, "yarın bir çek gönderirim — hatta daha fazlasını öderim."

"Ben ödemem!" Üçü irkilerek Lady Caroline'e döndüler. Şimdi tamamen kendisine gelmiş, haklılığına duyduğu güvenle eski kasıtlı havasına bürünmüştü. "Bütün bunlar bir skan-

dal. Bu insanlara yüz dolar ödemeniz için hiçbir şekilde size yetki vermedim.”

Ufak yapılı Gausse aniden gözlerinden kıvılcımlar saçarak arabanın yanında durdu.

“Paramı ödemeyecek misiniz?”

“Elbette ödeyecek, rahat ol,” dedi Dick.

Bir zamanlar Londra’da komiyken katlanmak zorunda olduğu bütün hakaretler ansızın gözünün önüne gelen Gausse, ay ışığında Lady Caroline’e doğru yürüdü.

Kırbaç gibi inen sözlerle, bir makineli tüfek gibi kadına hakaretler yağdırdı, Lady Caroline buz gibi bir kahkahayla arkasını dönerken Gausse ona doğru bir adım daha attı; küçük ayağını hızla kaldırıp tekmeyle hedeflerin en ünlüsüne yapıştırdı. Hazırlıksız yakalanan Lady Caroline kurşun yemiş biri gibi kollarını savurarak gemici giysileriyle boylu boyunca kaldırırma kapaklandı.

Dick’in sesi onun feryadını bastırdı. “Mary, sustur şunu! Yoksa on dakikaya kalmaz ikiniz de prangaya vurulursunuz!”

Otele dönüş yolunda, hâlâ cazla iç çeken, öksüren Juan-les-Pines’deki Casino’yu geçinceye kadar ihtiyar Gausse tek kelime etmedi, sonra derin derin iç geçirdi.

“Bu iki kadın gibisini hayatımda görmedim. Dünyanın en ünlü kibar fahişelerinin birçoğunu tanıdım, çok defa onlara saygı da duydum, ama bunlar gibisini daha önce hiç görmedim.”

11

Dick’le Nicole kuaföre birlikte gitmeyi, saçlarını birbirine bitişik iki salonda kestirip ykatmayı alışkanlık edinmişlerdi. Nicole, Dick’in tarafından gelen makas şıkırtılarını, sayılan bozuklukların sesini, *voilà* ve *pardon*²⁸ sözlerini işitebilirdi. Dick’in dönüşünden bir sonraki gün saçlarını vantilatörlerin hoş kokulu esintisi altında kestirip yıkattırmaya gittiler.

Pencereleri mahzen kapıları gibi inatla yaz güneşine kapalı olan Carleton Oteli’nin önüne vardıklarında yanlarından bir

28 (Fr.) İşte buyurun, affedersiniz.

araba geçti; içinde Tommy Barban vardı. Düşünceli ve sakin suratının onu görür görmez aydınlanıp bakışlarının parlaması Nicole'ü altüst etti. Onun gittiği yere gidiyor olmayı istedi. Kuaförde geçecek bir saat, hayatını dolduran boşa geçmiş zaman dilimlerinden bir başkası, bir başka hapisane gibi göründü gözüne. Hafif bir ruj ve kolonya kokusu yayan beyaz bluzlu kuaför kadın ona hastabakıcılarını anımsattı.

Yan salonda Dick havlulara sarınmış, suratı sabun köpüğüyle kaplı uyukluyordu. Erkekler tarafıyla kadınlar tarafı arasındaki geçit Nicole'ün önündeki aynadan görülebiliyordu; Nicole, Tommy'nin içeri girip erkekler bölümüne saptığını görünce irkildi. Nihayet bir çeşit hesaplaşma yaşanacağını anladı, içi sevinçle doldu.

Başta sadece bölük pörçük sözler çalındı kulağına.

"Merhaba, seninle görüşmeliyim."

"... önemli mi?"

"... önemli."

"... aynı fikirdeyim."

Bir dakika sonra Dick kadınlar bölümüne daldı. Çok öfkelenildiği belliydi, yüzünü bir havluyla acele acele siliyordu.

"Arkadaşın kafasını bir şeye takmış. İkimizle birden konuşmak istiyor, bu hikâyeye bir son vermek için razı oldum. Gel bakalım, neymiş öğrenelim."

"Ama saçım... daha yarısı kesildi."

"Önemi yok... gel, hadi!"

Öfkelenen Nicole ne olup bittiğini anlamadan bakınan kuaför kadına havluları almasını söyledi ve Dick'le birlikte otelden çıktı. Saçı yapılmamış, makyajı yarım kalmış olduğundan canı sıkındı. Tommy onları kaldırımında bekliyordu, eğilip Nicole'ün elini öptü.

"Café des Alliées'e gidelim," dedi Dick.

"Nereye istersen, yeter ki rahatsız edilmeyeceğimiz bir yer olsun."

Dal ve yaprakları yaz güneşine karşı tepelerinde bir kemer oluşturan ağaçların altına oturdular. Dick, "Bir şey içmek ister miydin, Nicole?" diye sordu.

“Citron pressé.”²⁹

“Bana bir *demi*,”³⁰ dedi Tommy.

“Bana da Black and White ve soda,” dedi Dick.

“*Il n’y a plus de Blackenwite. Nous n’avons que le Johnny Walkair.*”³¹

“*Ça va.*”³²

“Kablosu bağlı değil...ses vermez
ama gizlice
denemelisin...”

Tommy birden, “Karı seni sevmiyor,” dedi. “Beni seviyor.”

İki erkek duygularını ifade etmekten aciz yüzlerle baktular birbirlerine. Bu durumdaki erkekler arasındaki iletişim pek azdır, zira aralarındaki ilişkileri dolaylıdır, söz konusu kadının ne ölçüde kendilerine ait olduğundan veya olacağından ibarettir. Bu yüzden duyguları kötü bir telefon bağlantısıyla iletiliyormuş gibi kadının parçalanmış benliği üzerinden geçer.

“Dur, bir dakika,” dedi Dick. “*Donnez moi du gin et du siphon.*”³³

“*Bien, Monsieur.*”³⁴

“Devam et, Tommy.”

“Evliliğinizin sonuna geldiğini açıkça görüyorum. Nicole’ün seninle beraberliği bitti. Beş yıldır bunu bekliyorum.”

“Nicole ne diyor?”

İkisi dönüp Nicole’e baktular.

“Tommy’ye çok bağlandım, Dick.”

Dick yavaşça başını salladı.

“Bana artık ilgi duymuyorsun, Dick,” diye devam etti Nicole.

29 (Fr.) “Limonata.”

30 (Fr.) Bir bardak bira.

31 (Fr.) “Black and White yok. Sadece Johnny Walker bulunur bizde.”

32 (Fr.) “O da olur.”

33 (Fr.) “Bana cinle soda verin.”

34 (Fr.) “Pekâlâ, Bayım.”

“Senin için alışkanlıktan başka bir şey değilim. Rosemary'den sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı.”

Tommy sinirlenerek araya girdi. Soruna bu açıdan yaklaşmak onu ilgilendirmiyordu.

“Sen Nicole'ü anlamıyorsun. Bir zamanlar hasta diye ona hep hasta muamelesi yapıyorsun.”

Görünüşü güven vermeyen yapışkan bir Amerikalı ansızın konuşmalarını böldü. Adam ne pahasına olursa olsun New York'tan yeni gelen *Times* ve *Herald Tribune* gazetelerini satmak istiyordu

“Bütün haberler burada, arkadaşlar,” dedi. “Uzun zamandır mı buradasınız?”

“*Cessez cela! Allez ouste!*”³⁵ diye bağırdı Tommy, sonra Dick'e dönüp “Hiçbir kadın böyle bir davranışa tahammül...”

“Arkadaşlar,” diye Amerikalı yeniden araya girdi. “Zamanımı boşa harcadığımı düşünüyorsunuz, ama aksi kanaatte olan çok kişi var.” Çantasından gri renkli bir gazete kupürü çıkardı. Dick görür görmez tanıdı. İçi altın dolu valizlerle yolcu gemilerinden inen milyonlarca Amerikalıyı gösteren bir karikatürdü. “Bundan payımı almayacağımı mı düşünüyorsunuz? Elbette, alacağım. *Tour de France*”³⁶ için Nice'ten yeni geldim.”

Tommy adamı sert bir “*allez-vous-en*”³⁷ ile başlarından savarken Dick onun beş yıl önce Saints Angés sokağında yanına yaklaşan adam olduğunu hatırladı.

“*Tour de France* ne zaman buradan geçiyor?” diye arkasından seslendi.

“Her an geçebilir, ahbab.”

Adam Dick'e neşeli bir selam çaktıktan sonra gözden kayboldu. Tommy, Dick'e döndü.

“*Elle doit avoir plus avec moi qu'avec vous.*”³⁸

“İngilizce konuş! ‘Doit avoir’ derken, ne demek istiyorsun?”

“‘Doit avoir?’ Mutluluğa tabii. Benimle daha mutlu olacak.”

35 (Fr.) “Kes şunu. Defol git.”

36 (Fr.) Fransa Bisiklet Turu.

37 (Fr.) “Çek arabayı.”

38 (Fr.) “Benimle, seninle olduğundan daha fazlasına sahip olacak.”

“Siz birbiriniz için yenisiniz. Nicole’le ben birlikte çok mutlu olduk, Tommy.”

“*L’amour de famille*,”³⁹ diye alay etti Tommy.

“Nicole’le evlenirseniz, sizinki de *l’amour de famille* olmayacak mı?” Etraftaki gürültünün artması üzerine susmak zorunda kaldı. Çok geçmeden dolambaçlı gezi yolunun başında kalabalık bir grup belirdi; gizli siestalarından kalkan insanlar bir o yana bir bu yana koşuşturup kaldırıma dizildiler.

Erkek çocuklar bisikletleriyle son sürat geçiyor, süslü püslü şeyler giyinmiş sporseverlerle tıka basa dolu otomobiller kayarcasına yol alıyor, yeri göğü inleyen klaksonlar yarışçıların yaklaştığını haber veriyordu. Yarışçılar dönemeçte belirdiğinde, olanlardan habersiz aşçılar atletleriyle lokantaların önüne çıktılar. Önce tek başına, kırmızı formalı bir yarışçı gözüktü; batıya doğru kayan güneş altında, alkışlar ve ıslık sesleri arasında kendinden emin, azimle pedal çeviriyordu. Sonra üçlü bir grup belirdi, tozdan formalarının rengi seçilmiyordu, toz ve ter karışımı sarı bir çamur bacaklarına sıvanmıştı, yüzleri ifadesizdi, boş gözlerle bakıyorlardı ve son derece yorgundular.

Tommy bakışlarını Dick’in yüzüne dikti. “Nicole boşanmak istiyor, biliyorum... güçlük çıkarmazsın, sanırım?”

İlk yarışçıların ardından elli kişilik bir grup sökün etti; iki yüz metrelik bir mesafede ip gibi art arda dizilmişlerdi, birkaç sıkılğan suratlarla gülümsüyordu, birkaçının tükenmişliği açıkça görülüyordu, çoğu kayıtsız ve yorgundu. Bisikletçilere eşlik eden bir grup küçük çocuk, geride kalmış, ama hâlâ ayak direyen birkaç yarışçı ve pes edenlerle kaza geçirenleri taşıyan bir kamyonet geçti. Üçü masalarına döndü. Nicole Dick’in duruma el koymasını istiyordu, ama o, bir yanı tıraşlı suratı Nicole’un yarım kesilmiş saçlarıyla uyumlu vaziyette oturmaktan hoşnut gibi görünüyordu.

“Benimle artık mutlu olmadığın doğru değil mi?” diye sordu Nicole. “Ben olmazsam işine dönebilirsin – benim için kaygılanmadığında daha iyi çalışırsın.”

Tommy sabırsızlıkla kıpırdandı.

39 (Fr.) “Aile saadeti.”

“Bütün bu sözler gereksiz. Önemli olan Nicole’le benim birbirimizi seviyor olmamız.”

“Çok güzel,” dedi Doktor, “mademki mesele halledildi, neden kuaföre geri dönmüyoruz?”

Tommy hır çıkarma peşindeydi. “Yine de tartışılması gereken bazı hususlar var...”

Dick istifini bozmadan, “Nicole’le konuşuruz onları,” dedi. “Takma kafana... ilke olarak karşı çıkmıyorum. Nicole’le ben birbirimizi anlarız. Üçlü bir tartışmadan kaçınırsak tatsızlık çıkması ihtimali azalır.”

Tommy istemeden Dick’in haklı olduğunu kabul etti, ama ırkına has bir şey onu üstünlük elde etmeye zorluyordu.

“Bu andan itibaren şunun anlaşılmasını istiyorum,” dedi, “ayrıntılar halledilinceye kadar Nicole korumam altındadır. Aynı çatı altında yaşıyor olmanızın suiistimal edilmesinden de bizzat seni sorumlu tutarım.”

“Ben hiçbir zaman bir buz kalıbiyla sevişmedim.”

Başıyla selam verdi ve Nicole’ün donuk bakışları altında otele doğru yürüdü.

Tommy, “Yeterince dürüsttü,” diyerek Dick’in hakkını teslim etti. “Bu gece beraber miyiz, sevgilim?”

“Öyle sanırım.”

Sonunda olmuştu, hem de dramatik olaylar yaşanmadan. Dick’in kâfur merhemi olayından beri bütün olacakları kestirdiğini anlayan Nicole, kendini yenilmiş, neredeyse aldatılmış gibi hissetti. Ama aynı zamanda da canlandığını, mutlu olduğunu hissediyordu; bugüne kadar olduğu gibi her şeyi Dick’e anlatma arzusu çabucak yok oldu. Ama yine de Dick küçülüp bir nokta oluncaya, yaz kalabalığı içindeki diğer noktalara karşın-caya kadar gözleriyle onu izledi.

12

Doktor Diver, Riviera’daki son gününü çocuklarıyla geçirdi. Kendisi hakkında iyi şeyler düşünecek ve düşler kuracak kadar genç degildi artık, bu yüzden onları iyi hatırlamak istiyor-

du. Çocuklara bu kışı Londra'da teyzelerinin yanında geçirecekleri söylenmişti, daha sonra Amerika'ya onu görmeye gideceklerdi. Fräulein onun, yani Dick'in rızası alınmadan işten çıkarılmayacaktı.

Küçük kıza bu kadarını verebildiği için memnundu. Oğlana gelince, ondan pek emin değildi. Sürekli tepesine tırmanan, sürekli kendisine yapışan, sürekli koynuna sığınan küçük çocuğa nasıl karşılık vereceğini asla bilememişti. Ama onlara veda ederken bu güzel kafaları boyunlarından tutup kaldırmak ve saatlerce göğsüne bastırmak istedi.

Altı yıl önce Villa Diana'da ilk bahçeyi yapan ihtiyar bahçıvanı kucakladı; çocuklara yardım eden Provence'lı kızı öptü. Kız neredeyse on yıldır yanlarındaydı, dizlerinin üzerine çöküp ağlamaya başladı. Dick onu çekip ayağa kaldırdı ve eline üç yüz frank tutuşturdu. Nicole'ün geç saatlere kadar uyuması hususunda anlaşmışlardı. Dick bir pusula ona, bir pusula da Sardunya'dan dönen ve evde kalan Baby Warren'a bıraktı. Birilerinin hediye ettiği, boyu neredeyse bir metre, on litrelik bir şişeden kendine kocaman bir bardak konyak doldurdu.

Sonra bagajını Cannes'daki garda bırakıp Gausse'un plajına son bir defa göz atmaya karar verdi.

Nicole'le ablası o sabah plaja indiklerinde, çocukların öncü birliğinden başka kimseler yoktu ortalarında. Kenarları beyaz bir gökyüzüne karışan beyaz bir güneş, rüzgârsız bir günü taçlandırıyordu. Garsonlar bara fazladan buz yığıyorlardı, *Associated Press*'ten Amerikalı bir fotoğrafçı alet edevatıyla geçici bir gölgede pusuya yatmış, ne zaman taş basamaklardan inen bir ayak sesi işitse hemen başını kaldırıp bakıyordu. Ama beklediği kurbanlar oteldeki panjurları sıkı sıkı kapalı yarı karanlık odalarında şafakta aldıkları uyku ilaçlarının etkisiyle mışıl mışıl uyuyorlardı.

Nicole kumsala indiğinde, denize dimdik inen büyük bir kayanın üzerinde giysileriyle oturan Dick'i fark etti. Kendi kabininin arkasına saklandı. Bir dakika sonra Baby de ona katıldı.

"Dick hâlâ burada."

"Gördüm."

“Ortadan kaybolmak nezaketini gösterir sanıyordum.”

“Burası onun yeri. Bir bakıma o keşfetti burayı. İhtiyar Gause her şeyi Dick’e borçlu olduğunu söyler hep.”

Baby sakince kız kardeşine baktı.

“O bisiklet gezintileriyle yetinmesine izin vermeliydik,” dedi Baby. “İnsanlar kendi ortamlarından çekilip çıkarıldığında, ne yaparlarsa yapsınlar pusulayı şaşırıyorlar.”

“Dick altı yıl boyunca bana iyi bir koca oldu,” dedi Nicole. “Bu kadar zaman onun yüzünden bir tek dakika bile acı çekmedim, beni incitmemek için her zaman elinden geleni yaptı.”

Baby, “Bunun eğitimini aldı,” derken alt çenesi ileri çıktı.

İki kız kardeş bir süre suspus oturdular; Nicole biraz bezgince olup bitenleri düşünüyordu; Baby, Hapsburg soyundan olduğu tescillenmiş, hem kendisini hem parasını ele geçirmeye çalışan son talibiyle evlenip evlenmeme konusunu kafasında evirip çeviriyordu. Aslında, pek *düşündüğü* söylenemezdi. Gönül maceraları çoktandır o kadar birbirinin benzeri olmuştu ki ilerleyen yaşıyla heyecanı da sönmüş, bu maceraların kendilerini değil de sohbet konusu olmalarını önemsemeye başlamıştı. Duyguları ancak bu maceralardan söz ederken canlanıyordu.

“Hâlâ orada mı?” diye sordu Nicole bir süre sonra. “Sanırım treni öğle vakti kalkıyor.”

Baby bakındı.

“Hâlâ orada, ama terasa çıkmış. Kadınlarla konuşuyor. Şimdi plaj dolu olduğuna göre bizi görebileceğini sanmıyorum.”

Oysa sığınaklarından çıkarılarken Dick onları görmüş, tekrar gözden yitirinceye kadar arkalarından bakmıştı. Sonra gidip anasonlu bir içki içmekte olan Mary Minghetti’nin yanına oturdu.

“Yardımaımıza koştüğün gece tıpkı eski günlerdeki gibiydin,” dedi Mary, “tabii sonunda Caroline’e karşı takındığın berbat tavrı saymazsak. Neden her zaman böyle kibar olmuyorsun? Olabileceğini biliyorum.”

Mary North’un kendisine ne yapacağını söyleyebildiği bir duruma düşmek Dick’e inanılmaz geliyordu.

“Dostların seni hâlâ seviyorlar, Dick. Ama içkiliyken insan-

lara korkunç şeyler söylüyorsun. Bu yaz vaktimin çoğunu seni savunmakla geçirdim.”

“Saygıdeğer Dr. Eliot’un klasik laflarından biri.”

“Doğru söylüyorum. İçip içmediğini kimse umursamıyor...”
Bir an duraksadı, “Abe çok içtiğinde bile insanları senin gibi incitmezdi.”

“Hepiniz öyle sıkıcısınız ki,” dedi Dick.

“Ama sadece biz varız,” diye itiraz etti Mary. “Nazik insanlardan hoşlanmıyorsan, bir de nazik olmayanları dene, bakalım ne kadar seveceksin onları! İnsanların istediği tek şey eğlenmek; onları mutsuz edersen besinsiz kalırsın.”

“Sizlerden mi besleniyordum yani?” diye sordu Dick.

Mary farkında olmasa da iyi vakit geçiriyordu. Dick’in yanına oturmayı sırf korkusundan kabul etmişti. İkinci bir bardağı reddetti. “Bütün bunların arkasında isteklerini frenleyememe yatıyor. Abe’den sonra neler hissettiğimi herhalde tahmin edersin. İyi bir insanın nasıl adım adım alkolizme sürüklendiğini izledim...”

Lady Caroline Sibyl-Biers merdivenlerden aşağı bir neşe gösterisiyle indi.

Dick kendini iyi hissediyordu, günün hayli ilerisine geçmişti; bir insanın iyi bir akşam yemeğinden sonra bulunacağı yerdedi, yine de Mary’ye sadece nazik, anlayışlı, ihtiyatlı bir ilgi gösterdi. O an bir çocuğunki kadar duru olan gözleri kadından anlayış bekliyordu ve o eski isteği, Mary’yi dünyadaki son kadın, kendisinin de son erkek olduğuna inandırmak isteğini gitgide daha çok hissetmeye başlamıştı.

... O zaman gökyüzüne karşı siyah beyaz, metalik bir renge bürünmüş, şu biri erkek biri kadın iki silüete bakması gerek-meyecekti.

“Bir zamanlar benden hoşlanırdın, değil mi?” diye sordu Dick.

“Hoşlanmak mı? Seni seviyordum. Seni herkes seviyordu. Birini elde etmek için istemen yeterliydi.”

“Seninle aramızda her zaman bir şeyler vardı.”

Mary hevesle oltaya geldi. “Değil mi, Dick?”

“Her zaman, her zaman sorunlarını anladım ve onları cesaretle karşılamana hayranlık duydum.” Ama içinden yükselen gülme isteğini bastırmakta zorlamıyor, bu oyunu daha fazla sürdüremeyeceğini biliyordu.

“Senin her zaman çok şey bildiğini düşündüm,” dedi Mary heyecanla. “Benim hakkımda herkesin bildiğinden daha çok şey bildiğini. Belki de seninle iyi geçinemediğimiz zamanlarda senden o kadar korkmamın nedeni buydu.”

Dick ona, duygularını bastırmakta olduğu izlenimini verecek şekilde tatlı tatlı bakıyordu. Bakışları ansızın birbiriyle buluştu, birbirine karıştı, kucaklaştı. Sonra, içinden yükselen kahkaha neredeyse Mary'nin duyabileceği kadar yükseldiğinde Dick ışıkları söndürdü ve yeniden Riviera güneşine döndüler.

“Gitmem gerekiyor,” dedi Dick. Ayağa kalkarken biraz sendeledi, kendini pek iyi hissetmiyordu artık. Kanı daha yavaş akıyordu damarlarında. Sağ elini kaldırdı ve plajdaki kalabalığı bir papa edasıyla kocaman bir istavrozla kutsadı. Şemsiyelerin altından bazı yüzler ona doğru döndü.

“Yanma gidiyorum,” diyen Nicole dizlerinin üzerinde doğruldu.

Tommy onu sertçe engellerken, “Hayır, gitmiyorsun,” dedi. “Yalnız olması daha iyi.”

13

Nicole yeniden evlendikten sonra da Dick'le temasım sürdürdü; iş meselelerinde ve çocuklarla ilgili yazıştılar. Nicole ne zaman “Dick'i çok sevdim, onu asla unutamam,” dese, Tommy “Elbette unutmayacaksın... neden unutasın ki?” diye karşılık verdi.

Dick, Buffalo'da bir muayenehane açtı, ama belli ki başarılı olamadı. Nicole'ün ne olduğunu öğrenemedi, ama birkaç ay sonra Dick'in New York eyaletinde Batavia adlı küçük bir kasabada pratisyen hekimlik yaptığını duydu, sonra da Lockport'ta aynı işi yaptığını. Tesadüfler Nicole'e, Dick'in oradaki hayatına dair başka her yerdekenden daha fazla şey öğrenme fırsatı ver-

di. Dick bol bol bisiklete biniyor; kadınlar tarafından el üstünde tutuluyor ve her zaman masasının üzerinde önemli bir tıbbi konuda, neredeyse tamamlanma aşamasında bir incelemeye ait olduğu anlaşılan kalın bir kâğıt yığını bulunuyordu. İyi bir ünü vardı ve bir defasında bir halk sağlığı toplantısında uyuşturucu konusunda beğenilen bir konuşma yaptı. Ama bir bakkal dükkânında çalışan bir satıcı kızla adı çıkınca, bir de tıbbi bir sorunla ilgili hakkında dava açılınca Lockport'u terk etmek zorunda kaldı.

Bundan sonra Dick çocukların Amerika'ya gönderilmesini istemedi; Nicole'ün paraya ihtiyacı olup olmadığını soran mektuplarına da cevap vermedi. Nicole'e gönderdiği son mektupta, New York eyaletinde, Geneva'da hekimlik yaptığını yazıyordu; Nicole onun evi çekip çevirecek biriyle oraya yerleştiği izlenimini edindi. Geneva'yı haritada aradı ve Finger Lakes bölgesinin ortalarında bir yerde olduğunu görünce oranın hoş bir yer olduğunu düşündü. Belki de yeniden mesleğinde parlamak için tıpkı Grant'in Galena'da beklediği gibi zamanını bekliyor, dedi kendine. Son mektubunun üzerinde yine New York eyaletinde, Geneva'dan biraz uzakta çok küçük bir kasaba olan Hornell damgası vardı. Her halükârda Dick'in o bölgeyi terk etmediği kesindi; hâlâ oralarda, şu ya da bu kasabada olmalıydı.

SONSÖZ
SEVECENDİR GECE VE AMERİKAN TARİHİ
MILTON R. STERN

Genç Fitzgerald'ın ilk romanı *This Side of Paradise*'da (*Cennetin Bu Yakası*, 1920), tahrik motoru lirizme ve genişletilmiş çağrışımçı betimlemeye doğru bir dürtüydü, yani toy yazarın "şiirsel dil" olduğunu düşündüğü ve çoğu kez sırf bu nedenle metne dâhil ettiği şey. İkinci romanı *The Beautiful and Damned*'de (*Güzeller ve Lanetliler*, 1922) itici güç değişmişti. Daha olgunlaşmış genç yazar, somut koşullara ve anlatının ileri doğru hareketine odaklanmaya başlamıştı, ama kitap Fitzgerald imzasının olağanüstü çağrışımçı gücü bakımından yeterince zengin değildi. Üçüncü romanı, *Muhteşem Gatsby*'de (1925) Fitzgerald'ın dehası, şansı ve sanat tecrübesi ilk iki kitabın son derece etkili enerjisini ustalıkla birleştirmeyi başarmıştır. Yapısal yöntemi, olayları karışık bir şekilde birbirinin üzerine yansıtan rahatsızlık verecek derecede çağrışımlı bir dille her somut olayın birbiriyle ilişkili gelişen olaylar, bir dizi yemek ve parti çerçevesinde sunulmasıydı. Bunlar Fitzgerald'ın "incelikle işlenmiş ve üst üste bindirilmiş nesir örtüleri" dediği temalardı. Fitzgerald, lirik betimi nesnel koşullarla birleştirme sürecinde temalarla anlatı arasındaki ilişkiye hâkim olduğunu gösterdi. Fikirleri ifade etmek için sıkı sıkıya kontrol edilen ve karışık bir şekilde dokunmuş örüntülerden nasıl bir hikâye çıkarılacağını keşfetti. Ifadenin kendisi, onun o olağanüstü güçlü çağrışımçı dilinin bile ötesine geçiyordu.

Ama Fitzgerald bir daha böyle bol ve takıntılı "üst üste bindirilmiş nesir örtülerinden" oluşan bir roman yazmayacaktı. *Sevecendir Gece*'deki (1934) (Nicole'le Diver'in nihai ayrılışlarının anlatıldığı veya Nicole'ün ünlü alışverişinin betimlendiği gibi) birkaç durum dışında, Fitzgerald'ın "şiişsel" olduğunu düşündüğü hiçbir uzatılmış pasaj yoktur. *Muhteşem Gatsby* ile *Sevecendir Gece* arasındaki yıllarda, Fitzgerald Amerikan edebi üslubunun 1930'larda evrildiği yeni tarzın etkisini açıkça hissetti; bu etki, onun kendine özgü çağrışımçı dehasını uzun retorik gösteriler içermeyen bir anlatım gücüne doğru geliştirmeye devam etti. Zengin bir edebi, entelektüel, toplumsal ve siyasi etkilenmeler tarihi, Büyük Buhran yıllarında Fitzgerald'ın dergilere yolladığı kısa öykülerine ekonomik bağımlılığı ve Hollywood stüdyolarına senaryo yazma çabaları, onun üslubunun zorunlu bağlamını oluşturdu. Fitzgerald'ın roman ve öyküleri Iç Savaş'tan itibaren Amerikan edebiyatını giderek daha fazla karakterize eden gerçekçiliğe yakın duruyordu, ayrıca Birinci Dünya Savaşı sonrasında Amerikan edebiyatının başat bir özelliği haline gelen, duygusallık karşıtı bir dile sahipti. *Sevecendir Gece*, Fitzgerald'ın yayımlanmış son eserleri olan Pat Hobby öykülerini nitelediği ve *Esquire* dergisinin tercih ettiği acımasız bir humor ortaya koyuyordu, ayrıca *The Last Tycoon*'u (*Son Düş*, 1941) yazmakta kullandığı o çok güçlü ve güzel üslubu. Fitzgerald'ın eserlerinin bütünlüğü içinde bakıldığında, Fitzgerald'ın olgun, üslupçu yolculuğunda *Sevecendir Gece*, en az *Muhteşem Gatsby* kadar önemli bir kilometre taşıdır.

Kitabın muazzam zenginliğini okurların keşfetmesi hayli zaman aldı: Kitap 12 Nisan 1934'te yayımlandığında pek kabul görmedi, ama 20. yüzyılın sonunda Amerika'nın en büyük romanlarından biri olduğu hayranlıkla kabul edildi, değer verildi ve övüldü. Ama ideolojik olarak çarpıtıcı eleştirilerden ve Fitzgerald'ın eserlerini hayatıyla ve Caz Çağı'yla aşırı özdeşleştirmekten kaynaklanan basitleştirici okumalardan da az çekmedi kitap. Kükreyen Yirmiler'in yurt dışında yaşayan insanlarını –sadece sanatçıları ve yazarları değil, dördüncü romanını dolduran tipte işsiz güçsüz zenginleri de– ön plana çıkaran çağa ismini Fitzgerald verdi. *Sevecendir Gece* 1930'larda çoğu defa malzemesinin dış görünüşü sıg bir şekilde kitabın entelektüel ve ahlâkî özü olarak, ekonomik bakımdan kasvetli "gerçek dünyada" kendilerini önemli kılacak

ciddi bir işi olmayan eğlence düşkünü delikanlılar ve kızlar hakkındaki hikâyelerden herhangi biri olarak görüldüğünden önemsenmedi.

Dick ve Nicole Diverları yaratırken Fitzgerald kendi hayatından yararlanmıştı: arkadaşlarından, özellikle Gerald ve Sarah Murphy'den; Zelda'nın bir Fransız deniz subayıyla gönül macerasından; Zelda'nın sinir krizlerinden; kendi gençlik sevinç ve beklentilerinden; kendi yüksek vaatlerinden; kendi büyük sosyal cazibesinden; ilk başarılarının etkisi geçtiğinde duyduğu bezginlik ve hayal kırıklığından; yıkıcı alkol bağımlılığından ve sarhoş olduğunda sık sık çıkardığı rezaletlerden. Bununla birlikte, kurmaca "şımarık rahip"¹ Doktor Diver hiçbir şekilde şımarık rahip yazar Fitzgerald'ın otobiyografik fotoğrafı değildir. Yine de zamanın (1934-40) kimi incelemeleri Diver'ı Fitzgerald'la özdeşleştirmekte ısrarcı olmuş ve böylece kitabın, karakterlerinin ve yazarının mantıksız Buhran öncesinin, değersizliği nedeniyle çoktan unutulmuş çerçöp yığınınına havale edilmesine yardım etmiştir.

Tarihsel gerçeğin kurmacayla eşitlenmesinin sonucu olarak, günümüz okurları (romanda olaylar akmaya başladığında) Dick Diver'ı 1920'lerin ve (çağdaş okurların çoğunluğu kitabı çok hızlı okuyup eleştirdiğinde) 1930'ların insanıyla özdeşleştirdiler. Kendi kötü şöhretlerinin kurbanı olan Scott'la Zelda öylesine tek boyutlu bir şekilde popülerleştirilmiş bir ulusal varlık haline geldiler ki, bugün bile birçok üstün-körü okur *Sevecendir Gece*'ye zamanın eleştirmenleri gibi tepki vermektedir. Fitzgerald'ın veya kahramanlarından herhangi birinin de tıpkı onun gibi ve Diver gibi, beylerin ve hanımların kelebek gözlük taktıkları, boşanmanın tabu olduğu ve kızların bekâretlerini evliliğe sakladıkları savaş öncesi dönemin görgü ve nezaket kurallarına bağlı eski moda insanlardan olduğundan neredeyse hiç kuşku duyulmamaktadır.

İlk defa Fitzgerald okuyan kimi okurlar bugün bile Dick Diver'ı toplumsal bir aylak; Warrenların servetiyle yaşayan bir asalak ve rahatına düşkünlüğü nedeniyle çalışmaktan kaçınan kozmopolit bir eş ve çeki-

1 Roman için yazdığı "Genel Plan"da, kendi idealist karakteri ve etrafındaki yıkıcı insanların birlikte mahvettiği iyi bir mesleği olan yetenekli bir kahraman yarattığının farkında olduğunu belirtir. "Roman bunu yapmalı: doğuştan idealist, şımarık bir rahibin seçkin burjuva fikirlere teslim oluşunu, idealizmini ve yeteneğini kaybederek sosyetik dünyanın zirvesine yükselişini ve içkiye, sefahate yönelişini göstermelidir. Aylak sınıfın en zeki ve en parlantılı dönemini arka plana koymalıdır." "Genel Plan"a kolayca ulaşılabilir bir kaynak Arthur Mizener's *The Far Side of Paradise*'ının Ek B kısmıdır.

ci bir ev sahibi olarak reddederler. Hatta bazıları Nicole'le parası için evlenmiş bir jigolo olarak görür onu. Bunlar, olabilecek en yanlış varsayımlardır, ama Fitzgerald'ın insan kişiliğinin anlaşılmasından ve karmaşıklığından kahraman yaratmaktaki ustalığından ve kimi okurların Fitzgerald'ın kahramanlarını yaratma yöntemine dair sığ önyargılarından kaynaklanırlar. Dick'in yanlış özdeşleştirilmesinin nedeni, aynı zamanda Fitzgerald'ın romanın başlangıç biçimiyle ilgili yapısal bir problem olarak görmeye başladığı şeydir.

Sevecendir Gece'nin metni özel ve can sıkıcı sorunlar arz eder; "bu hikâyenin başladığı sırada"² ifadesi özellikle sorunludur. Fitzgerald roman üzerinde kimisi uzun, acı ve son derece dikkat dağıtıcı aralıklarla dokuz yıl çalıştı. Bu bıktırıcı ve endişe verici sürecin sonunda Fitzgerald, *Sevecendir Gece* olacak metnin on yedi taslağını ve üç ayrı versiyonunu yarattı. Ama hikâyenin nasıl başlaması gerektiğinden bir türlü emin olamadığı için tekrar tekrar yazdı ve tamamladığı metni 1933-34 baharında *Scribner's Magazine*'de tefrika halinde yayımladı. Kitap halinde yayımlamak için hazırlıklarını sürdürürken hâlâ içi rahat etmediğinden, tefrika edilen metinde bazen çılgınca değişiklikler yaptı. Kitap yayımlanıncaya kadar baskı provalarında değişiklikler yapmayı sürdürdü. Kitabın soğuk karşılanması üzerine Fitzgerald 1936 Mayıs'ında, muhtemelen daha önce, romanın zaman sıralamasının anlaşılabilirliğinden bir kez daha şüpheye düştü ve değişiklikler üzerine yeniden düşünmeye başladı.

İlk basımdaki sahnelerin sıralamasını değiştirip hikâyenin başlangıcına dair zamansal düzeltmeler yaparak on sekizinci taslağı hazırladı. İlk basımdan neredeyse beş yıl sonra, 1938 Noel'inden bir gün önce Fitzgerald dostu ve editörü Maxwell Perkins'e "en büyük hata doğru başlangıcın –İsviçre'deki genç psikiyatrist– kitabın ortasına saklanmış olması" diye yazdı (*Letters / Mektuplar*). Fitzgerald, kitabın basımından ve eleştiriyi karşılanmasından çok önce, romanın çeşitli taslaklarında Birinci Bölüm'e ilişkin kuşkularından ve yaşadığı güçlüklerden söz ediyordu. Fitzgerald, görüldüğü kadarıyla, ölümüne kadar

2 Cambridge University Press, Fitzgerald'ın eserlerinin kesin edisyonunu yayımlanıncaya kadar genel kabul görmüş bir *Sevecendir Gece* edisyonu yoktu. Ama Bruccollini'nin editörlüğünü yaptığı basım güvenilir ve 20. yüzyılın sonundaki en iyi basımdı – Stern'in notu.

bir on sekizinci taslak hazırlama niyetini korumuş olsa da, Buhran yıllarının mali darboğazı içinde hiçbir yayıncı Fitzgerald'ın kitabının "nihai versiyonu"³ dediği şeyi üstlenmeye yanaşmadı. Fitzgerald kitapta arzu ettiği değişiklikleri tamamlayamadan öldü.⁴ İsteddiği şey, "kitabın doğru başlangıcındaki" aşkın ihtimallerden kitabın son iki paragrafındaki bunaltıcı derecede abartısız kaybetme duygusuna Dick Diver'in uzun, düzenli "düşüşü" idi. Kitabın basılmasından kısa bir süre sonra Fitzgerald, H. L. Mecken'e, "İlk bölüm, romantik giriş," diye yazıyordu, "büyük ölçüde yazılmasının yıllar sürmesi ve değişik planlarla yazılmış olması nedeniyle çok uzun ve fazlasıyla ayrıntılıydı, ama kitapta geriye kalan her şey belirli bir hedefe uygundu; öyle ki yarın yeniden yazacak olsaydım aynı plana uyardım... Çoğu eleştirmenin anlayamadığı (kitaptaki hiçbir şeyi anladıkları ve tespit ettikleri söylenebilir) şey, "düşüş" motifinin kesinlikle istemli olduğu, bir güç azalmasından değil belirli bir plandan ileri geldiği gerçeğidir" (*Letters*).

Revizyonist yorumcular ve onlara karşı çıkanlar ne derlerse desinler, Fitzgerald'ın tamamlanmamış düzeltmeleri düşüşü açıkça vurguluyordu. Her iki versiyonda da, son iki bölüm, Fitzgerald'ın göreceli sade bir üslupla çok yoğun duygular uyandırabilme yeteneğinin mükemmel bir örneğidir.

Fitzgerald döneminin diğer iki Amerikan devi, Hemingway'le Faulkner'in üslupları parodi olarak veya ciddiyetle örnek alınmış ya da taklit edilmiştir. Ama Fitzgerald'ın üslubu taklit edilemezliğini korumaktadır, çünkü kumaşı örümcek ağı gibi incecik çağrışımlardan dokunmuştur –Fitzgerald bunu "tekinsizlik" diye adlandırır– bu kusursuz söyleme biçiminin özüdür, çok değerli anlar, anılar, beklentiler, aşk ve kayıp bununla ifade edilir. Ama "örtüler" içinde olsun, görece sadelikte olsun Fitzgerald'ın dilinin esas sanatsal işlevi temalarını yaratan birbiriyle uyumlu anlatı motifleri kurmaktır. *Sevecendir Gece*'de birbirinin içine geçmiş karmaşık temalar Amerikan edebiyatındaki estetik açıdan en zengin ve entelektüel bakımdan en doyurucu performanslar arasında görülür.

3 Fitzgerald on sekizinci taslağı için düzenlediği *Sevecendir Gece* kopyasının ilk sayfasına "arzu ettiğim haliyle nihai versiyonu budur" yazmıştır.

4 1951'de "nihai versiyon"un ilk düzeltmelerini yapan ve yayımlayan Malcolm Cowley'dir. Bkz. *Three Novels of F. Scott Fitzgerald*'daki *Tender Is the Night* "Giriş" bölümü.

Kitabın daha başlarında yer alan, böylece Amerika ve Avrupa temasını başlatan milliyet ve ırk motifini düşünün. Bu "uluslararası tema" Amerikan edebiyatını istila eder ve *Sevecendir Gece* esas olarak (elbette biçim olarak değil) ilk yıllarındaki Henry James'i anımsatır. Kitabın ilk bölümlerindeki komik bir pasajda Tommy Barban *The New York Herald*'dan isimler okur:

"Acaba bütün bu insanlar hangi milletten?" diye sordu birdenbire ve hafif bir Fransız aksanıyla okumaya başladı. "'Vevey'deki Hotel Palace'a kayıt yaptıranlar *Bay Pandely Vlasco, Mme. Bonneasse*' – yemin ederim abartmıyorum– '*Corinna Medonca, Mme. Pasche, Seraphim Tullio, Maria Amalia Roto Mais, Moises Teubel, Mme. Paragoris, Apostle Alexandre, Yolanda Yosfuglu* ve *Geneveva de Momus!*' En şaşırtıcı olanı da bu: *Geneveva de Momus*. Şu *Geneveva de Momus*'a bakmak için bir koşu Vevey'e gitmeye değer." (*Sevecendir Gece*, 66)

Fitzgerald "hafif bir Fransız aksanıyla" anlaşılmasız ve gizemli isimler okuyan yarı Amerikalı Tommy Barban'ıyla güvenilir bir şekilde oluşturulmuş kimliğin kayboluşuna yardımcı bir bozulma ve dağılma modeli oluşturmaya başlar. Olay tek başına, plajda komik bir andan ibarettir. Ama temanın diğer görünüşleri için hazırlanmasında, bu anın önemi romandaki fikirlerin bir parçası olarak büyür. Böylece, romanın daha ileri bölümlerinde Mary North "Mary Minghetti" olduğunda, ikinci kocasını tanıştırmayı sahnesi tanıştırmayla bağlamın karşılıklı olarak birbirlerini zenginleştirdiği bir bağlam olur.

"*Conte di Minghetti*" bir papalık unvanından başka bir şey değildi – Mary'nin kocasının serveti Güneydoğu Asya'daki sahibi ve işletmecisi olduğu manganez yataklarından geliyordu. Adamın teni, Amerika'yı Kuzey ve Güney olarak ikiye ayıran Mason-Dixon hattının güneyinde, bir yataklı vagona seyahat edebilecek kadar açık değildi. Kuzey Afrika ve Asya'yı bir kuşak gibi saran Kabilie-Yemen-Berberi-Hindu soyundandı ve Avrupalılar onu Orta Doğu limanlarını istila eden melez yüzlerden daha cana yakın buluyorlardı. (*Sevecendir Gece*, 337)

Kendi başına bu Melez Portresi, Tommy'nin kumsalda okuduğu isimler gibi komik olabilirdi. Ancak genişleyen kimlikler bağlamında, özellikle de Mary'nin ironik bir şekilde Lincoln'le ilişkilendirilen Abe'nin karısı olması nedeniyle, bu portre çizimi, Dick'in de içinde yer aldığı Warrenların labirentimsi dünyasını karakterize eden dışlayıcı sınıf bilincinin ve ırkçılığın karanlık tonuna bürünür. Hor gördüğü kendisine ve kendi dünyasına kasten hakaret ederken yaşlı, mahvolmuş Dick, bencillikten uzak genç Doktor Diver'ın öğrendiği ırkçı ifadeler kullanır. Dili benliğinin –ve dünyasının– ne ölçüde dağıldığının işaretlerinden biri olur.

Temalar çok sayıda ve karmaşıktır. Bunların arasında savaş (ahlâkî karmaşa, insani değerlerin ve insan ilişkilerinin tahribi için kitabın ana metaforu), kimlik (genel tema), sağlık, filmler, oyunculuk, yüzme, Yeni Kadın, babalar, Avrupa ve Amerika, papaza benzerlik, geçmiş ve şimdiki zaman, güneş ve ay, sıcaklık ve serinlik, ak ve kara, muhtemelen en önemlileri olmak üzere daha birçok tema sayılabilir. Bu bölüm romanın temel niteliğini ortaya koyar ve savaş, babalar ve Yeni Kadın temalarıyla ortak temalar üzerinden uluslararası temaya değinir. Bu temaları *Sevecendir Gece*'nin Birinci Dünya Savaşı dolaylarında Batı tarihi bağlamına yerleştirmekte fayda vardır. Romanın esas sahnesi, kimlik keşmekeşi içinde parçalanan ve şekil değiştiren savaş sonrası Batı dünyasıdır. *Sevecendir Gece* büyük, tarihî bir Amerikan romanı değildir. Daha çok tarih hakkında büyük bir Amerikan romanıdır; kararlı topluluklar, toplumsal fedakârlıklar ve bireysel sorumluluklarla ilişkili olarak savaş sonrası kimlik türlerinin ortadan kayboluşunun güncesidir. Dick Diver'ın hikâyesi, bu tarihin bir mikrokozmosudur.

Çok enerjik ve mükemmel biri olan genç Dick Diver, yine de çelişkileri nedeniyle savunmasızdır. O, kendini kurban eden bir fanatik, bu dünyayla ilgisi olmayan bir naif, bununla birlikte fevkalade gayretli, entelektüel biridir. Romantik duygularla doludur, ama öz disiplini son derece kuvvetlidir. Gençlik ve hayat doludur, fazlasıyla umutludur, lakin derin bir ahlâkî sorumluluk duygusuyla kendine hâkim olmasını bilir. Eğitilidir, uluslararası birçok seyahat yapmıştır, hepsi de Yale, Johns Hopkins, Oxford ve Zürih arasında. Hikâyesi, gözleri ışıltılı bir köylü çocuğu olarak başlar, idealist ve iyimser genç bir Amerikalı; ailesinin öncülük hikâyesinden ve babasının vaizlik geçmişinden dola-

yı gururludur. Sınırsız beklentileri vardır ve parlak bir gelecek vaat etmektedir. Yine de dünyasının kendi babasının dışındaki atalardan ne ölçüde miras kaldığını keşfetmesi gerekmektedir.

Fitzgerald, ata mirası konusunda Amerikalı ve Avrupalı bir düalizm geliştirir. İyi Avrupalı atalar miras olarak muazzam bir bilgi ve uygarlık bırakırlar; kötü olanların uluslararası ölçekte Amerikan Warrenlardan farkı yoktur. Kötü Amerikalı atalar, tarihî Amerika'da "ihtiras ve fesat güçlerinin" (*Sevecendir Gece*, 125) devam eden mirasını temsil eder. Hanedanın kurucusu Sid Warren sert, "soğuk bakışlı" bir dolandırıcıydı. Ama iyi Amerikalı atalar, Diverlar, Amerika düşüncesi mirasını temsil ederler, bir iyilik ve aşkınlık rüyasını. Amerika, masum gençlik ve dünyanın kurtarıcısı olmaktan ibaret, romantize edilmiş uydurma bir tarihtir. Dick Diver'ın babası hizmete ve nezakete inanan, verdiği vaaza uygun yaşayan dürüst bir vaizdi. "Dick babasına çok düşkündü – ne zaman bir yargıya varması gerekse, babasının ne diyeceğini ya da ne düşüneceğini sorardı kendine" (*Sevecendir Gece*, 277).

Bu belirleyici "Diver" tavırlarını Amerikalılıkla bağdaştırması nedeniyle, Fitzgerald, Dick'in savunmasızlığını yararlanılması ve sevilmesi gereken, kendi kendini yok eden romantik bir ihtiyaç olarak tanımlar. Dick, günümüzün etkin Amerika'sında ve uluslararası savaştan doğmuş Avrupa'sında somut örneğini bulan tarihî gerçeklerin kaotik ortamına büyük sözler, büyük kavramlar ve büyük idealizmle gelmişti. Çekiciliği saygı görme, şifa verme, aşk yaratma arzusunu fiiliyata geçirmek için hizmet etmeye ve faydalı olmaya duyduğu sınırsız ihtiyaçta yatıyordu.

Dick Zürih'e vardığında hiç de azımsanmayacak sayıda zayıf noktası vardı; bu "Aşıl topuklarının" sayısı bir kırkayağı donatmaya yetmese de yanılısamarlar içindeydi. Ebedi güç ve sağlığa, insanların özünde iyi olduğuna inanıyordu; bir ulusun tüm umutlarına da; çocuklarını uyutmak için kuşaklar boyu ninnilerinde kapının dışında kurt olmadığını söylemek zorunda kalan öncü kadınların yalanlarına da (*Sevecendir Gece*, 178).

Dick, daha hikâyesinin başında "bozulmamışlığının bedelinin noksanlık olduğunu" ve zamanı geldiğinde günahkâr bir dünyanın sert gerçekliğinde güce ulaşacaksa, eğitiminin gerçekleri gösteren tecrü-

beli birkaç nihai darbeye ihtiyacı olduğunu seziyordu: "Biraz bozulmuş, hatta mahvolmuş biri olmalıydı" (177). Bununla birlikte, hikâyenin sonunda, inanılacak bir şey kalmadığında, eski kendisinden geriye çok az bir şey kaldığında bile içine işlemiş, kök salmış bir alışkanlıkla, çürümüş "yeni" dünyaya cevap vermeye devam ediyordu:

hep o eski refleks, başını kaldırıp "Benden yararlan," diye haykıran o her şeye kadir sevimlilik, o karşı konulmaz çekicilik. ... çünkü çok eskiden beri, belki de yok olmakta olan toplumsal bir sınıfın son umudu olduğunu anladığı andan beri sevimliliği alışkanlık edinmişti. ... Cesur ve kibar olmayı her şeyden çok istiyor, sevimliliği ise bundan da çok istiyordu. Daha telefonu kapatırken, daha tık sesini işittiği anda, her zaman böyle olacağını biliyordu... (387)

Diver çok karmaşık bir kahramandır. Gerçekten kahramanca nitelikleri ve transandantal olabilirlilikleri sadece etrafındaki çürümüş dünya tarafından değil, kendi eskimiş savaş-öncesi idealizmi tarafından da tüketilmiş, kenara atılmıştır; idealizmin erozyona uğraması onu giderek daha fazla alkol bağımlılığına ve unutulmuş sükunete sürüklemiştir. Fitzgerald'ın Diver'ı en azından iki fikri akla getirir. Birincisi, bilgiye, disipline, yaratıcılığa derinlemesine dalan; babasından ve halalarından öğrendiği ahlâkî duruşa sıkı sıkıya bağlı Dick; bu özellikleri gençlik günlerindeki akrobatik su hareketlerinde olağanüstü yeteneğiyle mecazen anlatılan Dick. Diğeri, düşüşe geçen, uzun bir dağılma süreci yaşayan ve unutulmuş Dick; yaşlı, sefahate dalmış ve tükenmiş Dick'in akrobatik su hareketlerinde sergilediği yetersizlikle mecazen anlatılan Dick. Fitzgerald'ın erkekliği fazlasıyla ima ederek bir zamanlar "Şanslı Dick", "çetin ceviz" (176) diye anlattığı Dick gevşer, tekrar tekrar denemesine rağmen su kayağı üzerinde "ayağa kalkamaz" (366). Dr. Richard Diver'ın hayatını daha büyük uluslararası tarih teması bağlamında bir paradigma olarak görebiliriz. Avrupa'nın Viyanası "o zaman bile ölüm kokan bir şehirdi" (176), ama roman Amerika'nın Diver'ını genç bir erkek olarak sunar ve savaş sonrası Amerikan gençliğinin enerjik bir resmini çizer: "yirmi altı yaş, bir erkek için iyi, hatta bekârsanız en iyi yaş" (175). Dick "Tuna Nehri'nde yüzmüş" ve "New Haven'da halkalı jimnastik egzersizi yapmıştı" (177). Onu bisiklete binerken ve dağa tırmanırken görürüz. Farkında olmadığı kadar çeki-

ci, yakışıklı ve kuvvetlidir. Zihni mavi gözleri kadar berraktır ve kitaplar dolusu tıbbi incelemeyi elinde bulundurup yutarcasına okuyup anlar (401). Oxford Rhodes bursiyeri, Yale öğrencisi, ayrıca John Hopkins'den tıp doktoru diplomalı, beklentisi, umudu olan, enerji dolu bu genç adam "iyi bir psikolog, belki gelmiş geçmiş psikologların en iyisi" olmak ve savaş sonrası hasta dünyayı tedavi etmek için hayali planlar yapmaktadır.

"Çok güzel – ve çok Amerikan," diye cevap verir daha önce Dick'in "Yaşını belli etmeyen Amerikan yüzüne" dikkati çekmiş olan ve "Sen Amerikalısın" (202) diyerek hiçbir bedel ödemedi Dick'in büyük, hayali, yeni tıbbi fikirler ileri sürebileceği yorumunu yapacak olan İsviçreli Franz Gregorovius (203). En başından beri Dick, gücünün ve beklentilerinin seherindeki Amerika'nın örneğini oluşturur. Franz'ın darmadağınık, sigara dumanıyla dolu, duvarlarında "İsviçre tarzı saygı" gereği babasının ve dedesinin resimlerinin asılı olduğu havasız ve karanlık çalışma odasında, içeriye temiz hava ve güneş ışığı girmesi için Dick bir balkon penceresini açar (182). Eski dünyanın altın topuzlu asa ve kelebek gözlük kullanan, kibirli konformist bir aristokrati değildir o. "Bu hikâye başladığı sırada", tıpkı Dick'in genç enerjiyle bağdaştırıldığı gibi, Avrupa da aristokrasinin çürüyen dünyasıyla bağdaştırılır. "Müşterileri İngiliz" olan Akdeniz kıyısındaki Gausse'un Otel "İtalyan sınırıyla Marsilya arasında bir yerdedir." Otel, şimdi can çekişen ve "asla geri dönmeyecek" (49) olan devrim-öncesi Rus soylularının yıllarca tatillerini geçirdikleri sahilde "nilüferler gibi çürümekte olan bir düzine eski villanın"(49) ortasında yükseliyordu. Ve Dick'in kışın Tuna'da şevkle yüzmüş olmasının tersine bastonlu, monokllu, kelebek gözlüklü Avrupalıların bu Avrupa sahilinde sadece "mavi bor-nozlu bir adam kumsalda göründü, soğuk suya vücudunu alıştırmak için yüksek sesle soluk alıp vererek ve söylene söylene bir dakika kadar suda bata çıka yürüdü" (50) sonra dönüp gitti.

Ama kitap boyunca yaptığı gibi Fitzgerald hiçbir şeyi tek boyutlu bırakmaz. Çünkü Rosemary'nin girişiyle "bu hikâyenin başladığı sırada" Dick Diver gerçekte hem altın topuzlu baston hem de gözlük –henüz kelebek gözlük olmasa da– kullanmaktadır. Fitzgerald gözlükten sadece iki defa (235, 283), incili siyah kordonundan sadece bir defa, (283) Dick'in bastonundan sadece üç defa (133, 141 344-5) söz

eder. Bu ayrıntılardan –savaş-sonrası, modern, genç Amerikalı kahramanın temsilinde ayrıntıların en şaşırtıcı ve en beklenmedik olanları– öylesine söz edilmesi, aslında Fitzgerald’ın zihnindeki izlenimlerin tıpkı başkarakterininki gibi ne ölçüde savaş öncesi dünyasının davranış ve görgü kurallarına ait olduğunun bir göstergesidir. Fitzgerald ve eserleri 1920’ler ve 1930’larla çok fazla özdeşleştirilmiş olduğundan yorumcular nadiren yazarla eserlerinin 19. yüzyıl duyarlılıklarından oluşan savaş-öncesi bir temele dayandığına işaret ederler. Bu arka plandan Fitzgerald eserlerine incelikli savaş-öncesi eğilimler veren imgeleri ve yaklaşımları derlemiştir. Bastonlara ve gözlüklere ilişkin bu küçük, ama anlamlı bir biçimde temsili ayrıntılar bu 20. yüzyıl savaş-sonrası romanında birçok bakımdan *fin-de-siècle* “duygular” yaratan unsurlardandır. Baston ve monokl 20. yüzyılın ilk kırk yılında ortadan kaybolma yolundaydı, çok daha yaygın kullanılmış olan kelebek gözlükse aristokratlığı ya da büyük bir zenginliği veya başarıyı gösterir olmuştur. 1920’lerde bunları kullanan insanlar, sadece içinde bulunulan çağın insanları olmadığını değil, modası geçmiş savaş-öncesi bir şeyleri muhafaza ettiklerini de gösteriyordu. “Sade” Calvin Coolidge bile Başkanlık görüntüsü uğruna siyah çerçeveli gözlüğünü “burun üzerine gelen parçası altından, uzun, siyah kordonlu küçük bir kelebek gözlük” ile değiştirdi ve P. G. Wodehouse kelebek gözlüğü “1) iyi üniversite profesörleri, 2) banka başkanları ve 3) müzisyenler” için uygun bulunduğunu mizah yollu belirtti. Fitzgerald’ın yaşadığı zamanların bütün Amerikan başkanları Birinci Dünya Savaşı öncesinden çıkmadı. Fitzgerald’ın hayranlık duyduğu Franklin Roosevelt, aptalca görünmeden kelebek gözlük takan son Amerikan aristokratlarından biriydi (akrabası Theodore Roosevelt ve “Savaş Başkanı” Woodrow Wilson için de geçerliydi bu) ve Fitzgerald’ın *Sevecendir Gece*’yi yazdığı yıllar boyunca da Franklin D. Roosevelt bu gözlüğü kullanmaya devam etti. Bu ayrıntıya dikkat çekilmesinin amacı, ölüm saçan çürümüşlükleri ve ikiyüzlülüklerine rağmen kararlı ve öngörülebilir bir toplumda kabul edilmiş terbiye normlarının, saygı, şeref ve nezaketin zarif bir şekilde baston ve moda-ya uygun bir gözlükte toplandığı savaş-öncesi dünyanın herkesçe kabul edilen ağırbaşlı arka planını açıklıyor olmasıdır. Dick sadece Kükreyen Yirmiler’in genç Amerikalı Dick’i değildir. Aynı zamanda 19. yüzyıl ataları tarafından oluşturulmuş ve –şaşırtıcı

da olsa esas olarak F. Scott Fitzgerald gibi- ahlâk ve erdem konusundaki çoğu modası geçmiş fikirlere sahip Doktor Diver'dır. Fitzgerald'ın ünlü çağdaşlarının çoğunun eserlerinin tersine *Sevecendir Gece*, genel olarak bir savaş romanı olarak görülmemiştir, çünkü savaşı anlatan bir roman değildir. Ama "kayıp kuşak" denen kuşak tarafından yazılan hiçbir roman, savaş mirasının önemi üzerine daha derinlemesine eğilmemiştir. Amerikalı ve Avrupalı atalar gibi hem savaş-öncesi hem savaş-sonrası dünyada çelişkili nitelikler bulunur. Her iki dünyaya ilişkin söylenen her şeyde, kitabın esas arka planı olan Birinci Dünya Savaşı göz önünde bulundurulmuştur.

Birinci Dünya Savaşı insan evrenini tam manasıyla değiştirmiştir. Özellikle Batı dünyası bir daha aynı dünya olmadı. Savaş İngiliz ve Fransız imparatorluklarının son sarsıntılı soluklanması; Alman imparatorluğuna karşı yıkıcı bir müdahale girişimiydi; hükümet yapılarında ve toplumsal kurumlarda köklü değişikliklere yol açtı. Kuşatıcı bir kinizm ve fevkalade anarşik bir hayal kırıklığı sonucunda, politik ve sosyal kurumlara karşı olan her şeye, bireysel ve kültürel olarak var olan her şeye muazzam bir güç verdi. Siyasi düzeyde savaş, hepsini de Fitzgerald'ın yaşayıp gördüğü Rus Devrimi'nin, İtalyan Faşizmi'nin ve Alman Nazizmi'nin kaotik doğumlarının şiddet dolu ebesiydi. Savaş, bir yandan modern totaliter devletlerin doğmasına yol açarken diğer yandan da konformist alt sınıfların ve ayrıcalıklı soylularla paralı sınıfların mutlak saydıkları savaş-öncesi hükümet sistemlerine ve toplumsal sistemlere olan halkın rızasını tahrip etti. Amerika'da savaş, öfke dolu savaş-sonrası hayal kırıklarından doğan birbirine taban tabana zıt dürtülere karşı bir tepki olarak, Fitzgerald'ın "1 Mayıs" (1920) adlı öyküsünde anlattığı, ultra-yurtsever bir histeri yarattı. Savaşın yol açtığı altüst oluş geçmişten öyle güçlü bir kopuştu ki, geniş halk kitlelerinin hayatlarını düzenlemekte kendilerine rehber aldıkları inanç ve değerler düzenini yerle bir etti.

Savaşın neden olduğu ölümlerin belki de en önemlisi fark edilmedi ya da en azından o zaman adı konmadı: 18. ve 19. yüzyıl Batı dünyasının mükemmelleşmekte olduğu inancı terk edildi. Sürmekte olan 20. yüzyıl *gerçekçi politika* ile mükemmelleşme umudundan geriye kalanlar arasında bir gerilimi bağrında taşıyacaktı; bu, yüzyılın geri kalanı boyunca sürecek; İkinci Dünya Savaşı'nın dehşeti ve sonrası insanlığın

kurtuluş umudunu mezara gömecekti. Dick Diver, F. Scott Fitzgerald ve "Amerikan Yüzyılı" iyi ataların hiç kuşku duymadıkları idealist bir mükemmelleşme beklentisinden doğdu. Diver'la Fitzgerald cesedin ismini bilmeseler bile, yetişkinliğe eşlik eden kaybı, trajediyi ve ölümünü tanıdılar. Ama Fitzgerald, Diver gibi, onun özelliklerini kendi hayatının özünde tanıyordu ve Amerika'nın ihtişamı fikri hususunda ironik bir şekilde yanılısama yarattığı için sevgiyle yasını tutarak reddediyordu.

Beaumont-Hamel ile Thiepval arasındaki siperlere yapılan ziyarette Rosemary Hoyt'la Abe North'a eşlik eden Dick, Fitzgerald'ın Birinci Dünya Savaşı'nın insanlık tarihini ve insan davranışlarını nasıl köklü bir şekilde değiştirdiği konusundaki duygularını özetler. Bu siperlerde verilen mücadeleden önce ve sonra insanların sadakatlerindeki değişikliklerle karakterize edilen fedakârlık motivasyonunu tanımlar.

Dick, "O yaz burada adım başı yirmi kişi toprağa düştü," diye açıkladı Rosemary'ye.⁵

"Şu küçük dereye bakın – oraya yürümemiz iki dakikamızı almaz. İngilizlerin oraya varması bir aylarını almıştı – ön saflar sapır sapır dökülür, arkadakiler bastırırken koca bir imparatorluk çok yavaş ilerliyordu. Karşısındaki bir başka imparatorluksa çok yavaş geri çekiliyordu; arkasında cesetlerden oluşan milyonlarca küçük halı bırakarak günde birkaç santimetre. Bugünkü Avrupa'da kimse buna benzer bir şey yapamaz."

"İyi ama, Türkiye'de daha dün bıraktılar savaşmayı," dedi Abe. "Ve Fas'ta..."

"O farklı. Burada, Batı cephesinde olan şey çok uzun süre bir daha tekrarlanamaz. Gençler yapabileceklerini düşünüyorlar, ama yanılıyorlar. Birinci Marne Savaşı'nı tekrarlayabilirler, ama bunu değil. Burada olanları tekrarlamak için sonsuz bir inanç, güvenlik ve bolluk içinde geçen uzun seneler ve bütün toplumsal sınıflar arasında dengeli ilişkiler gerekir. ... Noelleri hatırlamalısınız, Velihaht Prens

5 1 Temmuz 1916'da başlayıp Kasım'a kadar devam eden Somme Muharebesi'nin geçtiği yerededirler. Savaş boyunca üç milyondan fazla Fransız, İngiliz ve Alman askeri, 200 mil kareden daha ufak bir alanda savaştı ve bu bir buçuk milyondan fazla askerin ölümüne mal oldu. Beaumont-Hamel ve Thiepval'i kapsayan küçük bölge İngilizler tarafından kuşatılırken, Fransızlar güneyde kalan alana dağıldılar. İngilizlere düşen, Dick'in "burada" dediği toprak nerdeyse 50 mil kareydi.

ile nişanlısını gösteren kartpostalları, Valence'daki küçük kahvele-ri, Unter der Linden'deki bira içilen bahçeleri, *mairie*'deki evlilikleri, Epsom'daki at yarışlarına gidişleri ve dedenizin favorilerini."

"General Grant 1865'te Petersburg'da bu tür savaşı icat etti."

"Hayır, etmedi - onun icat ettiği şey toplu katliamdan başka bir şey değil. Bu tür savaş Lewis Carroll, Jules Verne, Undine'in yazarı her kimse o, bowling oynayan köy papazları, Marsilyalı *marrain*'ler ve Wurtemberg ve Westphalia'nın arka sokaklarında baştan çıkarılan kızlar tarafından icat edilmişti. Tam bir aşk savaşıydı bu. Orta sınıfın bütün bir aşk yüzyılı burada feda edilmiştir. Bu son aşk savaşıydı." (Sevecendir Gece, 112)

Abe, "Siz, bu savaşı D. H. Lawrence'a bırakmak istiyorsunuz," di-yerek Dick'le alay ettiğinde, Dick vaiz babasının Amerika'sının tarihî mirası olan modası geçmiş bir idealizmi ve kendi romantizmini sergi-leyen bir cevap verir. Bu miras yol gösterici 17. yüzyıldan savaş-son-rasının ilk günlerine kadar uzanır ve Dick bunu nostaljik bir şekilde fedakârlık, oturmuş değerler ve öngörülebilir bir dünyayla tanımlar: "Benim güzelim, güvenli dünyam burada yüksek tahrip güçlü aşk bombalarıyla can verdi,' diye inledi Dick" (112).

Ama uluslararası temasını savaş temasına bağlarken Fitzgerald, ne kadar geriye bakarsak bakalım, hatta Dick'in atalarının ("Diverlar, Dorseyler ve Hunterlar[in]... yanık ve kırış kırış yüzleri, mavi gözleri, çakmak çakmak bakışları, zayıf, sıırım gibi vücutları, 17. yüzyıl orman-larının koyu karanlığında çok uzun yıllar içinde şekillenen yeni dünya ruhuyla [bu ölümler'in]) 17., 18. yüzyıl Amerikası'na bakalım, tarihsel gerçeklikte her biri bir sonrakine yol açan bir dizi savaş bulacağımızı ileri sürer. Dick'in babasının hayatındaki Amerikan İç Savaşı'nı Birinci Dünya Savaşı'nın bir eskizi olarak kullanır ve on yedinci yüzyıldaki şid-det olaylarının ve Kızılderililerle yapılan savaşların da İç Savaş'ın alış-tırması olduğunu ima eder. Sarhoş Abe'nin karıştığı İsviçreli ve Ameri-kalı Siyahiler arasındaki bir olaydan dost ve düşman Kızılderililer (168, 172) arasındaki savaş diye söz edilir ve Peterson'un öldürülmesi bile anında İç Savaş'la birleştirilir. Abe'nin alkol çılgınlığının yarattığı kar-gaşaya bulaşan Dick, ona içecek bir şeyler vermeyi reddeder. Abe, "Parmağını sitem edencesine Dick'e salladı. 'Ama Üçüncü George'un

General Grant üzerine söylediklerini unutma. Grant sarhoşsa, diğer generalleri ısırması beklenirmiş.” (170). Kızılderililerle savaş, Üçüncü George’a karşı verilen Bağımsızlık Savaşı ve İç Savaş, bütün bunlar Dick’in mahvolmasının habercisiyken sarhoş Abe’nin kötüye gitmesi üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Dick’in hikâyesinin “gerçek başlangıcında” Fitzgerald bize “Galena’da... tembel tembel yatan General Grant gibi kahramanların, çetrefil bir yazgının çağrısına hazır olduğunu” (178) anlatırken bağlantıları gösterir. Ve özenle örnekleri verilen savaş referanslarının rastlantısal olmadığını belirtmek için Fitzgerald anlatısını simetrik olarak ve ironik bir şekilde, Dick’in hikâyesinin sonunda, büyük hedefi ortadan kalktığında, Nicole’ün ilgisizce Dick’in mesleğinde yeniden parlamak için “Grant’in Galena’da beklediği gibi zamanını bekliyor,” (401) diye düşündüğünü söyleyerek bitirir.

Savaş motifinin, geçmişi şimdinin girizgâhı yapması gibi, Abe North’un yozlaşması da Dick Diver’inkini haber verir: Harikulade bir gelecek vaat eden fevkalade yaratıcı genç Amerikalı darmadağın olur. Buna karşılık, Dick’in düşüşünün giderek daha fazla anlaşılması, geriye doğru, Dick’in hikâyesinin genel arka planında Diverların bir parçası olmadığından, Fitzgerald’ın kasten muğlak bıraktığı Abe’nin çöküşü üzerine belli belirsiz bir ışık düşürür. Fitzgerald Abe’yi Dick’e bağlarken, her ikisini de Amerika’ya bağlar, böylece onların kişisel hikâyeleri ulusal tarihin bir metaforu haline gelir. Amerika’nın kendisi gibi onlar da devrimci yeni vizyonlar, romantik beklentiler ve parlak vaatlerle dolu bir başlangıç yapmışlardır. Ulusal ölçekte idealize edilmiş fedakârlık simgeleri, ulusun birliğini sağlamak ve ahlâkı kurtarmak için ileri atılmış Abraham Lincoln gibi kahramanlarda toplanmıştır. *Abe of the North*⁶ (Abe North bir taslakta Abe Grant idi) Mary adında bir kadınla evlidir. Abe’nin “hafif ve utangaç” bir sesi, Kızılderililere has çıkık elmacık kemikleri, geniş üst dudağı, iyice çukura kaçmış... gözleri” (56) vardır. Her ne kadar birçok ayrıntıda Abe North bilinçli olarak kısmen Fitzgerald’ın arkadaşı Ring Lardner model alınarak yaratılmışsa da, Lincoln tipi biri olduğu da çok açıktır.

Ama bu dağıtımış Abe siyahilerin kaderine burnunu soktuğunda, bunun ironik sonucu siyahların ölümü ve hapsedilmesi olur. Bu çağdaş Kurtarıcı’nın eliyle özgürlüğünü kaybeden siyahinin ironik ve tra-

6 Kuzey’in Abe’si – ç.n.

jik bir şekilde adının Freeman [özgür insan] olması Fitzgerald'a has tipik ayrıntılardandır. *Abe of the North*'un, Abe North'a –vaat ettiği parıltılı geleceğin sarhoşluk nedeniyle mahvoluşu savaştan sonraki ahlâksız ulusal mirasın karşılığı olan Abe North'a– dönüşmesinde Grant idaresinin mirasında Lincoln mirasının çürümesi vardır. Hepsi karmaşık bir ilişki içindeki Abe Lincoln, Abe North, U. S. Grant, Şanslı Dick ve Dick Diver'ın batarcasına “düşüşü” Fitzgerald'ın trajik Amerika ve Batı dünyası tarihi anlayışının paradigmatik bir ifadesidir.

Amerika savaşlarının hatırlattığı şeyler güncellenmiş ve romanı dol-duran, hikâyedeki herkesle ilişkili savaşa, silahlara ve mücadelelere yapılan ustalıkla göndermeler yoluyla Birinci Dünya Savaşı ile karıştırılmıştır. Dr. Richard Diver bütün disiplinine ve niyetine rağmen yavaş yavaş “bütün cephanesinin, sahip olduğu gücün ve bilginin Warren ailesinin kasasına kaldırılmasını bir şekilde kabul etmiş” ve “hayatının sekiz yılını zenginlere insan saygısını öğretmek için harcadığını” (275) kavradığı uzun bir mücadelenin sonunda “zekâsı körelmişti” (275).

Dr. Diver'ın Avrupa hikâyesinin başlamasından kısa bir süre sonra, Dick'le Nicole'ün birbirlerine sevdalanmalarının başlangıcını anlatan anın fonunda topların patlayışı vardır. Bu aşk macerası için her şeyi yoluna koymak ve bağları tehdit eden dolu bulutlarını dağıtmak üzere sahra toprakları ateşlenir. Ironik bir paralellekle, Dr. Diver'ın Avrupa hikâyesinin sona ermesinden kısa bir süre önce, Tommy'yle Nicole'ün birbirlerine sevdalanmalarının başlangıcını anlatan anın fonunda savaş gemisi topraklarının patlayışı vardır. Fahişelerle takılmak, içmek ve –açıkça anlatıldığı gibi– dövüşmek üzere kara iznine çıkmış denizcileri geri çağırma amacıyla Birleşik Devletler'e ait bir savaş gemisinin toprakları ateşlenir. Ama her iki aşk macerasının geri planında da savaşın yansımaları vardır. Olayların art arda dizilişi, tarihsel karmaşıklıkları ve Fitzgerald'ın üstü kapalı yorumlarının ironisiyle gayet yerindedir.

Savaşa ve silahlara yapılan her göndermeyi burada tek tek saymaya yer yok, ama birkaç örnek Fitzgerald'ın sanatsal yeteneğini gösterecektir. Rosemary'nin bukleleri “bir tolga”dır (50); annesinin adı Speers'dir ve Bayan Speers'in iki kocası da subaydı (60); kapitalist De-verux Warren ekonomik ve siyasi bakımdan o kadar güçlüdür ki savaş zamanı kızını Avrupa'ya tedavi ettirmeye getirmek için Birleşik Devletler donanmasının bir kruvazörüne el koyabilir (191); Tommy Bar-

ban "savaşçı kahkahaları" (269) atan bir fatihtir, "sekiz ülkenin üniformasını giymiş" (81) profesyonel bir askerdir; Abe, General Pershing'miş gibi yapar (135); Dick savaş kâbusları görür (250) ve uyandı-ğında penceresinin önünden ağır adımlarla eski askerler geçer (273); Dick'in en değer verdiği hastası, egzamadan ölen kadın, kadınlarla erkekler arasındaki savaşın kurbanıdır (256); Dick, akşam yemeği yediği restoranın havasını oğullarının mezarını ziyaret etmeye Avrupa'ya gelen "şehit annelerinin" kutsallaştırdığını hisseder (161); Dick'in bir ev sahibi olarak konuklarının psikolojik ihtiyaçlarını tam olarak bilmedeki ustalığı, ordulara kumanda eden generallerin ustalığıyla kıyaslanır (77, 135).

Çok sayıda savaş göndermesinden, "Yeni Kadın"ın ortaya çıkmasıyla ilgili iki örnek bilhassa önemlidir. Birinde, akşamdan kalma Abe'nin Paris'ten ayrılmak üzere Saint-Lazare Garı'ndan trene bineceği sahnede Maria Wallis, "saçları kaskı andıran" bir kadın, âşığına "kimlik kartının üzerinden" vurur (142). Olayı arkadaşıyla tartışan bir hamal, "*Tu as vu sa chemise? Assez de sang pour se croire à la guerre,*" der (144). ("Gömleğini gördün mü? İnsana savaşta olduğunu düşündürecek kadar kan vardı.") Bu, Maria Wallis'in romanda gö-ründüğü tek andır; bununla birlikte bu sahne sadece kimlik ve savaş motiflerini birleştirmekle (savaş kimlikleri paramparça eder) kalmayıp içinde bulunduğu şartlarla bitmez tükenmez bir mücadele içinde bir kerelik sorunla baş edemeyen Dick'in bütün durumların her şeye muktedir bir yöneticisi olarak hâkimiyeti kaybettiği bir sahnedir de. Bu, Dick'in genç Amerika'sının özgecil ve ahlâkî değerlerinin yerini Baby Warren'in uluslararası ölçekte kazandığı gücün aldığı bir dünyanın ve yeni savaş-sonrası toplumun azgın karmaşasında Nicole üzerindeki denetiminin azalabileceğine dair ilk uyarıydı. Maria Wallis'in tabancasından çıkan kurşunlarla her şey değişmişti: "Diverlarla dostları kendilerini sokakta buldular ve hayatları sanki hiçbir şey olmamış gibi eski seyrine kavuştu. Oysa bir şeyler olmuştu" (144).

İkinci önemli mücadele sahnesi, Dick'le Nicole'ün nihai yüzleşmele-ridir. Rosemary'nin Dick'in plajına ilk gelişinden önce bile Dick, Nicole'ün hiç bitmeyen bakım ihtiyacının içini boşalttığını ve bir zamanlar olduğu kişiye ve bir zamanlar hayal ettiği aşka açıklık duymasına yol açtığını biliyordu. Ayrıca dünyanın travmasını iyi edebileceğini ya da Ni-

cole'ü tedavi edebileceğini ve onun âşığı ve kocası olarak bu süreçten etkilenmeden çıkacağını hayal edecek kadar aptal olduğu için hatanın kendisinde olduğunu da farkındaydı (romanın sonundaki alaycı duygularını niteleyen, yüreğinden yükselen sessiz, acı kahkahalar). Doktor Diver, Nicole'ün kesin bağımsızlığını ve iyileşmesini sağlamak için yapılacak nihai eylemin onu bir başkasıyla cinsellik yaşamaya –kendinden bir başkasına– yöneltmek olduğunu biliyordu; tedavisine de onu babasından kendine yönelterek başlamıştı. Dick Diver bir eş olarak, Doktor Diver'ın bildiklerinden dolayı acı çekiyordu. Yaklaşık on iki yıllık evliliklerinin⁷ son birkaç yılında, Nicole'le birlikte yaşamaktan ve onun dünyasının kendine yaptıklarından incindiğini kabullenmişti. Nicole'ün kendini ondan kurtarıp serbest kalabilmesi için ona karşı katı davranması gerekiyordu, böylece Nicole'e en büyük armağanı, yani kendisini vermiş olacaktı. Dick için bu durum "kendini korumaya yönelik mesleki yansızlıkla kalbinde yeni uç veren soğukluğu ayırt etmesini daha da zorlaştırıyordu... böylece Dick Nicole için bir şey hissetmez olmuştu, istemese de onu ihmal ediyor, duygusal yakınlık gösteremiyordu" (238). Warren ailesine girdikten sonraki hayatından giderek daha fazla tiksiniyor olması, en büyük ve en fazla fedakârlık isteyen tedaviyi üstlenmesini kolaylaştırır. Fitzgerald hikâyeyi geliştirirken, sakar bir duygusallıktan ustalıkla kaçınır. Okurlar Dick'in önceden Nicole'le Tommy Barban arasında ne olacağını bildiğini ve Nicole'ün serbest kalmasını planladığını (özellikle 371-372) gösteren (çoğu Nicole'ün gelip geçici düşüncelerindeki) ustalıkla ama çok sayıda imaya karşı tetikte olmalıdırlar. Dick'in kendini korumak için bütün yaptığı yüzünü buruşturmak ve Nicole'e "Bir şey söyleme. Önemi yok, hiçbir şey bilmek istemiyorum," (383) demekten ibarettir.

7 Zaman seyri sorunludur. Fitzgerald, Topsy ile Lanier'in yaşlarını dokuzla on bir olarak verirken, Bruccoli altıyla sekiz olarak yayımlamıştır (*Sevecendir Gece*, 335). Ayrıca Fitzgerald, Rosemary'nin Riviera'dan ayrılışı ve yeniden oraya dönüşü arasında beş yıl geçtiğini belirtmektedir, ancak Bruccoli bu süreyi dört yıla indirir (*Sevecendir Gece*, 363). Romanın 1929'da bitiyor olmasından hareketle bunu açıklar. Gerçekten de romanın başlangıcında çocukların konuşmaları ve şarkı söylemeleri onların dört ve altı yaşlarında olduğunu düşündürür oysa kitabın sonunda Rosemary'nin Riviera'dan ayrılmasının üzerinden beş yıl geçtikten sonra Fitzgerald'ın onlara verdiği yaşlar dikkate alınırsa üç ve beş yaşlarında olmalılar. Diverlar on iki yıl evli kalmış olmalıydılar. Romanda birçok zaman çelişkisi bulunmaktadır. Bk. Bruccoli'nin *Sevecendir* ve *Reader's Companion* edisyonlarındaki tartışmalar.

Dünyanın en eski toplumsal ve cinsel yozlaşmalarına batmış, yorgunluktan bitip tükenmiş vaziyetteki Dick tazeliğın güzelliğine ve masumiyete umutsuzca ihtiyaç duymaktadır. Dick'in, örneğini hayat dolu gençlikte bulan, yeni aşklara doğru ergenler gibi çılgınca çekilişı, Rosemary'yi romanın olay örgüsünün tamamlayıcı bir parçası yapan şeydir. Dick orta yaş krizinde değildir, orta yaşın genç bedene duyduğu aşağılık şehvet değildir hissettiğı. Kurtarmaya değmez ve kurtarılması mümkün olmayan bir dünyayı bir Don Quijote gülünçlüğüyle kurtarmaya soyunmuş olduğunu kavramıştır. Bir zamanlar olduğu insandan geriye kalanları neye mal olacağına aldırmandan elinden kurtardığı yeni doğmuş, kazandığı özgürlükten içi içine sığmayan Nicole'e duyduğu hıncı sadece kendine duyduğu gülünç nefret aşıyordu – bunu daha baştan bilmesi gerekirdi, ama ne var ki, âşık olmuştu. Son kavgasından kendisine kalan tek şey, saçma bir hal alan dünyasına ve hayatına karşı saldırgan bir tutumdu; semptomatik bir ırkçılık, yabancı düşmanlığı, asabi, kötü huylu bir dürüstlük ve iğrenç bir şekilde, keyifle için için kıkırdama.

Nicole'un acı çeken Dick'i gözetlediğı, Dick'in aralarındaki son kavgayı başlattığı ve sonrasında yenilmiş başını korkuluğa doğru eğdiği iki sayfa, Amerikan edebiyatındaki en acı verici, en tutkulu ve en dokunaklı sahnelerden biridir. Kopuşun kendisi bir savaş imgesidir. Bütün savaşların ve kitaptaki ana güdülerin bir toplamıdır: geçmişle şimdi arasındaki, erkekle kadın arasındaki, zenginlikle bağımlılık arasındaki, yeni sorumsuz özgürlükle eski sorumluluklar arasındaki, fark edilmeyen yıkıcı bencillikle eski ince davranışlar ve şeref arasındaki, teklifsiz ahlâksızlıkla ahlâklılık arasındaki, düşüncesiz doyumla düşünceli öz disiplin arasındaki, cinsel bir kaos ve kimlik yıkımını miras bırakan hem Amerikalı hem Avrupalı atalarla zengin bir kültür ve sağlam bir kişilik mirası bırakan hem Amerikalı hem Avrupalı atalar arasındaki savaşların ve güdülerin. Nicole şöyle akıl yürüterek şiddetle mücadele eder:

onun ahlâk ilkelerine karşı kendi ilkesizliğiyle –kendi içinde verdiği bu kavgada zayıflığını bile kullanıyordu– karşı koydu. Eski kutularla, çanak çömlekle, şişelerle, kefarecini ödediğı eski günahlarının, rezaletlerinin, hatalarının boş ambalajlarıyla yiğitçe, cesaretle savaştı. Ve iki dakika içinde kesin zafere ulaştı; yalana veya hile-

ye başurmadan kendini kendi gözünde akladı, göbök bağını ebediyen kesti. (386)

Dick'i gözden çıkarır. "Ev... nihayet onundu... Mesele kapanmıştı. Doktor Diver serbestti" (386). Diver mirasının bütün eski umutları Warren mirasının zaferi için kullanılmıştır. Ve bu savaş sürecinde yeni Nicole doğar, daha doğrusu "ilk baştaki kendisi" olur: "soğuk, dolandırıcı gözleriyle" engellerinden kurtulmuş serüvenci en sonunda "savaş sonrasının bu paramparça dünyasını" (322) parasıyla devralmak için serbest kalmıştır. "Gözlerim değiştiyse, bunun nedeni iyileşmiş olmamdır; iyileştiğime göre, belki de gerçök benliğime dönmüşümdür. Dedem sanırım dolandırıcıydı. Eğer ben de dolandırıcıysam, sanırım ona çekmiş olmalıyım" (375).

Her tarafta bulunan "babasının kızı" motifiyle birbirine geçmiş haldeki Yeni Kadın teması, uluslararası babalar teması gibi, merkezî savaş motifi kadar yaygındır. Bu, *Sevecendir Gece*'deki en etkili motiflerden biridir. Birinci Dünya Savaşı'nın mirasından doğan roman ve öykülerin çoğunun başlıca temasıdır. Fitzgerald'ın çağındaki yeni kadın kahramanlardan en popöler olanı Hemingway'in Lady Brett Ashley'sidir. Ashley'nin Amerikan roman ve öyküsündeki yerini daha önce gelen ve Kate Chopin, Edith Wharton ve Theodore Dreiser'de doruğuna ulaşan yazarlar hazırlamıştır. Avrupa bu temanın *Lysistrata*'dan Emma Bovary'ye, Hedda Gabler'e, Nora Helmer'e ve en ünlüleri, Warren kızlarından altı yıl önce edebiyatta boy gösteren Lady Chatterley'e kadar uzanan versiyonlarını yaratmıştır.

Nicole'ün, Rosemary'nin ve Mary North'un doğduğu savaş-öncesi eski dünyada, bu dünyanın huzur verici değerleriyle kaygıdan uzak yaşayan kadınlar kendileri için kolayca hazırlanmış kimliklere sahiptiler. Fitzgerald bu Amerikalı kadınlar üzerine düşünür:

Masadaki üç kadına gelince, onlar Amerikan hayat tarzındaki muazzam değişimin örneğiydiler. Nicole kendini sıfırdan var etmiş Amerikalı bir kapitalist ile Lippe Weissenfeld hanedanından bir kontun torunuydu. Mary North yevmiye ile çalışan ve Başkan Tyler'in soyundan gelen bir duvar kâğıdı ustasının kızıydı. Rosemary orta sınıfların da ortasındandı ve annesi tarafından mancinikle Hollywood'un keşfedilmemiş yüksekliklerine fırlatılmıştı. Bu üç kadının, ken-

dilerini Amerikalı kadınların çoğunluğundan ayıran ortak bir yanı vardı: erkekler dünyasında yaşamaktan mutluydular. Erkekler karşı koyarak değil onların aracılığıyla kişiliklerini koruyorlardı. Her üçü de doğuştan sahip oldukları şeylerden ziyade doğru erkeği bulmalarına ya da bulamamalarına bağlı olarak esaslı bir metres ya da esaslı bir eş olabilirlerdi. (107)

İkiyüzlülük ve çürümüşlük mirasıyla geçmiş de, erkeklerin kadınlara güvenilebilecekleri bir rol ve kimliğe sahip oldukları varsayılan bir dünyada kadınların erkekler güvenilebilecekleri bir rol ve kimliğe sahip oldukları varsayılan bir dünya sunar: "Bu, bir noktaya kadar doğrudu: erkekler bunun için vardı; çatı ve tasarı; çatı kirişi ve logaritma tabanı... [Erkekler ve kadınlar] karşıt ve tamamlayıcı" (263).

Ama savaş, huzurlu ve saygın bir dünyaya ilişkin yüzeysel varsayımları yerle bir etti. Bu varsayımlar 1920'lerde Dick'in bir an için dünyanın yeniden dönmeye başladığını iddia etmesine neden olan "eski bir piyanonun başına toplanmış avaz avaz eski şarkılar söyleyen doksanlardan kalma kır saçlı beyefendiler" tarafından tekrar ileri sürülemezdi (244). Dünya en ironik şekilde Mary, Rosemary ve Nicole için değişecekti ve tabii onları da. Uluslararası bir nitelik kazanan savaş-sorasının kaotik dünyasında Contessa di Mignetti olan Amerikalı Mary North, elde ettiği servet ve konumun verdiği güç ve gururla, *Himadoun* görümceleri gibi, "erkeğine" Abe'ye hiç bağlanmadığı kadar kuvvetli, feodal bir bağla bağlanır. Aynı dünyada masum, genç Amerikalı Rosemary ekonomik bakımdan olduğu kadar cinsel bakımdan da özgür bir kadın olacak, ama seçimini Signor Nicoteras'ın tükenmez servetinden yana yapacak, bir Hollywood seks objesi olarak kalmaya devam edecektir. Ve "hiçbirine itaat etmek hatta hiçbirini sevmek zorunda olmadığı" (377) bir alay erkeğin önünde sıraya geçeceğini önceden gören Amerikalı Nicole, seçimini gösterişli biri olan Fransızlaşmış Barbar'ından yana yapar. Mary North Minghetti'yi biseksüel kaçamaklarına ortak eden yozlaşmış İngiliz Lady Caroline Sibby-Biers'e gelince, ihtiyar Gausse, Dick'e "Bu iki kadın gibisini hayatımda görmedim. Dünyanın en ünlü kibar fahişelerinin birçoğunu tanıdım, çok defa onlara saygı da duydum, ama bunlar gibisini daha önce hiç görmedim," (391) diyerek elinden geldiği kadar kuvvetli bir tekmeyle

Lady Caroline'i hak ettiği gibi yere sererken, onların bütün yeni dünyalarından ne anladığını özetler.

Savaş-sonrası Batı dünyasında ayrıcalıklı sınıfların, ünlü kişilerin ve serüvencilerin uluslararası, cinsiyetler arası karmaşasına ironik, tarihsel *plus ça change plus c'est la même chose*⁸ görüşüyle bakan Fitzgerald, kimilerinin uzun boyunları ve küçük başları "kobra yılanının başını" (129) andıran hem heteroseksüel hem lezbiyen bir oda dolu şirret, avangart kadın sunar. İçinde insanın "kahvaltıda önüne yulaf ezmesiyle haşhaş karışımı konmuş gibi tuhaf bir duyguya kapıldığı" (128) fütüristik modern bir Frankenstein dünyasında toplanmışlardır. Dış görünüş değişmemiştir, burası Rue Monsieur'deki –mükemmel bir ironi– eski Cardinal de Retz sarayıdır.

Tommy ile Nicole'ün birleşmelerinin doruğunda "Savaş" ve "Yeni Kadın" birbiriyle kaynaştığında ironi kaçınılmaz olur: Anarşik, yeni cinsel (ve muhtemelen tüm diğer) özgürlükleriyle Nicole, fatih savaşçının cinsel ganimeti olarak betimlenir:

Tommy kendisini Şam'da esir etmiş, dörtnala Moğolistan düzlüklerinde at koşturuyormuş gibi hayalinde onun eyer kaşına yanlamasına yattı. Dick'in öğrettiği her şey azar azar siliniyor ve o giderek ilk haline benziyordu; etrafındaki dünyada hüküm süren kılıç yasalarına teslim olan belirsiz kişiye. Ay ışığında aşktan sersemlemiş bir vaziyette, âşığının kural tanımaz tavırlarından son derece mutluydu. (382)

Eski, tanıdık Batı dünyasının yerini farklı bir dünyanın yeni ve yabancı ("Moğolistan") perspektifi almıştır: "Nicole, Tommy'nin kendisini doğu kıyısına getirmesinden hoşlanmıştı" (381). Tarihsel olarak Yeni Kadın fikri, hiçbir şekilde sadece cinsel faaliyet üzerine odaklanmış değildir. Ama savaş-sonrasının hayhuyu içinde cinsiyet, tip ve hareketin belirgin bir simgesi olarak, eskinin ikiyüzlü ve çifte standartlı cinsiyet kurallarına karşı çıkarken, aynı anda ısrarla bütün politik, ekonomik ve toplumsal kimliklerde cinsiyetlerin eşit hak ve itibar sahibi olduklarını ileri sürerek bir eteğin havalanması gibi yükselmiştir.

Fitzgerald'ın çizdiği Yeni Kadın resmi anti feminist bir pastiş olmaksızın ziyade, Warren dünyasının bütün cinsel kimliklere özgürlük ola-

8 (Fr.) Ne kadar değişirse o kadar aynı kalıyor.

rak sunduğu kimlikleri tahrip eden ahlâkî kargaşanın karşıtıdır. Fitzgerald hiçbir zaman kadınların oy hakkı için, daha iyi çalışma koşulları için, eşit haklar ve eşit fırsatlar için verdikleri mücadele hakkında herhangi bir sav ileri sürmemiştir. Mektuplaşmaları, on yıl boyunca ulusal ölçekte yükselen memnuniyetsizliklerden sonra 1930'ların Marksist bakış açısından etkilenmiş biri olarak, ezilenlerin mücadelesine sempati duyduğunu göstermektedir. Ama bu ayrıntılar onun malzemesi olmadı. Kendi bağlamı içinde, Fitzgerald kadın hareketinin bu yönü üzerinde değil, temel değişimin simgesel işlevi üzerine odaklandı. Bu parçalanma dünyasında değişikliğin, ne yazık ki, körlemesine ve hatalı bir şekilde geçmişteki her şeyden bağımsızlığını ilan ederek meydana geldiğini gördü. Ve bu sözde serbestleşmenin sonuçları, herkesi kurban etmeye delicesine devam etti.

Sonuçta, Fitzgerald bütün diğer temalarla, özellikle savaş, babalar, filmler ve bebedeksi olgunlaşmamışlık gibi temalarla çözülmez bir şekilde iç içe geçirdiği son derece önemli bir sorun olarak Yeni Kadın'ın özgürleşmesiyle ilgili karmaşıklıkları ve ironiyi birleştiriyordu. Tommy şimdi artık kendi koruması altında olan, özgürlüğüne yeni kavuşmuş Nicole'e bakar. Tommy seks düşkünü savaş-sonrası dünyasına ait bir barbar, bir zorba ve Fitzgerald'ın faşist prototipidir. Tommy dikkatle Nicole'ü süzer ve "Yeni doğmuş bir bebek gibisin," (379) der. "Languedoc'lu yaşlı köylülerin başvurduğu bütün çarelerle" –burada oral ve fallik kelime oyunu yapılıyor– (379) kadınlar üzerinde egemenlik kurmak savaş-sonrası deliliğin ironik bir işaretidir. Tommy "kadınların yola getirilmesi" (376) ile alay eder. Yola getirilmemiş kadınlardan kastı ise tamamen cinsel teslimiyetle sınırlıdır.

Fitzgerald savaş-sonrasının yeni doğmuş bebek kadınlarıyla savaş ertesinde değişmeye başlayan toplumsal değerler içinde kimlik temasına yeni bir boyut katar. Kadınlar özgürleşmişlerdir – ama özgürleşip de ne olmuşlardır? Kadınlar yenidirler, yeni doğmuş bir bebek gibidirler ve şimdi erkeklerinin olduğu her şey olabilirler – ama nedir bu? Fitzgerald'ın *Sevecendir Gece'ye* koyduğu şey, "'iyi sezgiler', şeref, nezaket ve cesaret" (278) gibi eski değerler ve eski inançlar yok olmuşsa; eski topluluklar anlamını yitirmiş ve yerini kişisel olarak paraya ve güce ulaşmak almışsa, o zaman gerçekliği ve ahlâkı oluşturmak için erkeklerin de kadınların da sadece kendi bencil arzuları ve

kişisel perspektifleri olur, duygusudur. Fitzgerald bunun özellikle, savaş-sonrası dönemin gemi azya almış kapitalizminde, çok zenginler için doğru olduğunu gördü. "‘Senin çok paran var,’ ... diye sabırsızlıkla [Nicole’ün] sözünü kesti Tommy. ‘İşte gerçek problem de bu. Dick bunun üstesinden gelemez’" (376).

Fitzgerald’ın savaş ve sonrasında tarihsel anlamı hakkındaki sezgilerinden birisi, kadınların kaçınılmaz olarak daha özgür olacağı ve artık sadece "erkekler dünyasında yaşamakla" yetinmeyecekleridir. Ama erkekler ve kadınlar, kendilerini yetişkinlerin disiplininden, mecburiyet ve sorumluluktan yoksun, anarşik bir ahlâksızlık içinde bulduklarından, sorumsuz çocuklara döndüler. Bu ayrıcalıklar dünyasındaki sorumsuz davranışlar, Devereux Warren yarattığı karmaşayı –ve bolca Amerikan dolarını– yaşlı Dr. Dohmler’in uzman ellerine bırakıp "Bakın Doktor, bu tamamen sizin işiniz. Acilen Amerika’ya çağırıldım!" (192) demesiyle gösterilir. Böyle iddialı sorumsuzluklar, ne kadar ender ve incelmış olurlarsa olsunlar, insanları kişiliklerinden uzaklaştırır; onları şehvet, güç ve para için yaşar hale getirir. Bu sorumsuzluk gösterisi, Nicole, yeni kapı dışarı ettiği kocasının yıllarca kendisine iyi bir koca olduğunu söyleyerek itiraz ettiğinde, ona "Bunun eğitimini aldı" (398) diye cevap veren Sid ve Devereux’nün gerçek Baby Warren’i tarafından soluk kesici bir şekilde sürdürülür. Baby her zaman Nicole’ün bakımını üstlenecek iyi bir doktor satın alıp Warrenleri bütün sorumluluklardan kurtarmak istemiştir: "Ne yapacağımı hiç bilemiyorum" (219).

Warrenların müthiş sorumsuzluğu, uluslararası çapta köksüzlüklerinin nirengi noktasıdır. Diverların "Westmoreland bölgesinin bodur çalılarla kaplı kızıl toprağındaki" (278) Amerikan köklerinin aksine Warrenlar ve oyun arkadaşları için her yer yurttur ve yurt diye bir yer yoktur. Yurt Şikago, Roma, Londra, Riviera, İsviçre’dir. "Andorra’dan daha küçük bir cumhuriyetin yurttaşı" (279) olan biri için yurt, o kişinin yatı veya okyanusu geçen yolcu gemisidir. Yurt, "Hangi büyük güce ait oldukları söylenemeyecek kadar Avrupalılaştırmış Amerikalılardan oluşan Balkan-benzeri bir devlettir" (369). "Eve mi?" diye kükrer Nicole baba-kaynaklı bir başka delilik krizinin başlangıcında. "Oturup hepimizin gittikçe çürüdüğünü, açtığım her kutuda çocuklarımın çürüyen küllerinin olduğunu düşünelim diye mi? Çok iğrenç!"

(263). Çürümüşlük ve iğrençliktir elbette, Fitzgerald da hiçbir fırsatı kaçırmaz: Devereux'nün kurtlu mirası, ona verilen Fransızca isimdedir. *De[s] véreux* tam olarak kurtlu, şüpheli, yolsuz anlamına gelir. Bu köksüzlük ve kimliksizlikte "yeni nesil Amazonlar" (248) Warren babalardan kendilerine bıraktığı savaş-sonrası dünyasında zafer kazanmışçasına yerlerini alırlar. *Babasının Kızı* Rosemary ve "babasının kızı" Nicole, küçük birer çocukken Paris'te aynı sokakta oturmuş olduklarını keşfederler. Bu sokağın ismi *rue des Saintes-Pères*, yani "Aziz Babalar Sokağı"dır (123).

Sonunda Amerika'ya sahip olan Nicole'le Baby'nin babası gibi insanlar yüzünden popüler Amerikan kültürü sorumsuz ve satın alınabilir bir şey, ham duygusalıklardan bir türlüye dönüşmüştür. Fitzgerald bu gözleme birbiriyle iç içe geçmiş baba ve bebek motiflerinden bir boyut ekler. Zavallı Nicole'ünkinden çok farklı olan Rosemary'nin "Babasının Kızı" rolü (ama bunda bile film "o kadar belirgin bir Elektra kompleksi" gösterir ki "Dick, bu sapkın duygusallık karşısında tüm psikologlar adına dehşetle irkilir" [126]) efsanevi Warren servetine saygı gösteren onun bütün kaynaklarını ve Amerika'da yarattığı sonuçları değersizleşmiş popüler kültüre aktaran bir toplumun işareti ve sonucudur. Babasının kızı beyaz perdede:

İşte Rosemary oradaydı – öyle genç, öyle masum... ırkının bütün hamlığının cisim bulmuş hali, boş kafalı bir kâğıt bebek...

Babasının kızı. Bu minnacık kız cesur değil miydi? Ve çok acı çekmemiş miydi? Ne kadar da tatlıydı, ne kadar da sevimliydi! Minik yumruklarını sıkmaya görsün, ihtiras ve fesat güçleri kaçacak delik arıyordu; daha bunlar ne ki bu minik yumrukların önünde kaderin ilerlemesi durdu; kaçınılmaz olan kaçınılabılır hale geldi; kıyas, diyalektik, mantık, hepsi iflas etti. (125)

Dick, ilişkilerine Rosemary'nin ısrarla vermek istediği "çocukça to-na" (143) sinirlenmişti ve Fitzgerald'ın en karmaşık tersyüz edişlerinden birinde, Dick'in Nicole'e verecek hiçbir gıdanın kalmayışından çok sonraları, Nicole "[Dick'in] kuru, cılız göğsünden" (360) beslenmeye devam ediyordu.

Muzaffer bebeklerin, süt kuzuları ya da "küçük hanımefendi" (242) Shirley Temple olmaları gerekmez. Fitzgerald, Warren baba-

lar, bebeksi olgunlaşmamışlık ve Yeni Kadın'la ilgili fikirleri, Baby Warren'in Amerikan konsolosunu yenilgiye uğrattığı, onu şapkasını başına koyarak derhal gidip Dick'i Roma zindanından çıkarmaya zorladığı kavga sahnesiyle çok etkili bir şekilde birleştirir – çünkü "Biz, Amerika'da hayli itibarlı bir aileyiz" (310).

Şapkasından söz edilmesi konsolosu telaşlandırdı. Gözlüğünü çıkarıp camlarını silmeye, masanın üstündeki dosyaları karıştırmaya başladı. Ama boşuna bir çabaydı bu. Karşısındaki öfkeli, isyankâr kadın Amerikalıydı. Mücadelenin şartları eşit değildi. Bütün bir ırkın moral değerlerini silip süpüren, yerle bir eden, koca bir kıtayı bir çocuk yuvasına döndüren bu içgüdüye nasıl karşı koyabilirdi? Konsolos yardımcısını çağırmak için zile bastı – Baby kazanmıştı. (311)

Ama Amerika, Batı dünyasında Warren babalardan kaosu miras alan tek ülke değildir. Beyaz perde klişeleriyle dolu bir duygusallıkla (326) Devereux adı hem enternasyonalizmi hem de kibar fahişeleri çağrıştıran *Hôtel des Trois Mondes*'daki lüks süitinde "huzur içinde son nefesini veriyor, güçten düşüyordu" (325). Süit odası "[Avrupalı baba] Señor Pardo y Cuidad Real'in odasıyla aynı büyüklükteydi" (325). "Warren... dikkat çekecek denli yakışıklı bir adamdı... Her bakımdan ideal Amerikalı tipiydi: Uzun boylu, geniş omuzlu, orantılı vücutlu... ve bu dünyada görülmeye değer ne varsa hepsini görmüş birinin havasına sahipti" (189). Cuidad Real, "zenginliği ve gücü simgeleyen aksesuarlarıyla yakışıklı, kır saçlı bir İspanyol [Şilili] asilzadesidir (320). Onlar aynı dünyanın ikiz yurttaşlarıdır ve her ikisi de çocuklarının hayatını mahvetmiştir. İspanyol asilzadesi oğlu Francisco'yu, "Şili Kraliçesi"ni (321) eşcinsel olduğu için defalarca kırbaçlamaya kalkışmıştır. Baba'nın acımasızlığı, parası, yapılan kantarit içmeleri ve zoraki genelev ziyaretleri, çocuğun iflah olmaz bir şekilde kibar fahişeler âlemine gömülmesiyle sonuçlanır – Señor Pardo y Cuidad Real'in de bir babasının "kızı" vardır. Uluslararası ölçekte "yeni" çocuklar, babalarının bıraktığı kokuşmuş miras çerçevesinde özgürlüklerini elde ederler ve Baby olaylara hükmeder.

"'lyi sezgiler', şeref, nezaket ve cesareti" miras bırakan gerçekten iyi Amerikalı babalara ve koruyuculara gelince, onlar ölmektedir: Dick babasının mezarında "Elveda baba... elveda atalarım," der

(279). Ama çürümüş Amerikalı babalar yaşamaya devam ederler: Devereux Warren beklendiği gibi ölmek yerine "yatağından kalkıp gitmiştir" (328). Büyük, öncü, yaratıcı Avrupalı babaların mirası şimdi sıkıntı verici bir şekilde Franz'ın çalışma odasının penceresinden görünen muazzam bir kültürel mirasın anıtsal, yüz yıllık anıt mezarlarıdır (196). Bir zamanların muhteşem mirası şimdi otoritenin ağır ve baskıcı etkisidir. Öyleyse bütün bu babalara Avrupalı bir elveda demek gerekir. (Roman bir vedalar tekrarıdır: iyi babalara, Gstaad gibi bir zamanlar taze olanlara veya Bayan Speers gibi sorumluluk sahibi ve disiplinli kişilere.) Ama Devereux Warren gibi enternasyonal babalar, dünyadaki yıkıcı yollarında yürümeye devam ederler: Von Cohn Morris'in Avustralyalı babası iğrenç bir şekilde Warrenlarla ve Pardo y Ciudad Real'le aynı fikirdedir. Sonunda mirasçılarla birlikte "geçmişten gelen bir hayalet" (323) gibi sahnede kalan eşcinsel Royal Dumphrey'dir. Böyence Bayan Abrams (368) gibi McKiscolar (280) da dayanırlar ve zafer kazanırlar.

Gatsby öldü – yaşadığı sürece sadece hayatının son öğleden sonrasında kısa bir an için hayal dünyasından tam anlamıyla çıkmış olması gibi korkunç bir ihtimal söz konusuydu. Ömrünü verdiği düşün ne kadar boş ve "bu kadar uzun zamandır bir tek düş için yaşamış olması nedeniyle" ne kadar aptal olduğunu görüp yaşamının "ne acayip bir şey" olduğunu öğrendikten sonra yaşamasına gerek yoktu. Aşkın düşlerin olanaklı olduğuna inanan ve "hayatın vaatlerine karşı gelişmiş bir duyarlılığı" (*Muhteşem Gatsby*, 40) olan bir başka Amerikalı "Şanslı Dick Diver", Gatsby'nin (Dick'in yaptığı gibi küçücük bir şehirden daha da küçük bir şehre dolaşıp durmak zorunda kalsaydı) katlanmak zorunda kalacağı şeyi acı içerisinde ete kemiğe büründürür. *Sevecendir Gece*, Fitzgerald'ın çağının ahlâki hikâyesinin *Muhteşem Gatsby*'nin uluslararası hikâyesinin kaldığı yerden devamı ve tamamlayıcısıdır.

Sevecendir Gece'de Fitzgerald gücünün doruğunda ve tecrübe sahibi biri olarak, Amerikan Cenneti diye bir şey olmadığını bilerek, insan hayatının ayartıcı gerçekliğinin Nick Carraway'in "insanoğlunun son ve en önemli düşleri" (*Muhteşem Gatsby*, 218) dediği şeye her zaman ihanet ettiğini hüznle bilerek, Amerika'nın sadece bu düşü anladığı sürece Amerika olacağını esrarengiz bir şekilde bilerek, ide-

alleştirmeleri bu şekilde gerçekleşen bir dünyada insanoğlunun en iyi ve en yaratıcı arzusunun gerçekleşmesi olanaksız bir düş olduğunu takıntılı bir şekilde bilerek yazıyordu. Ama Fitzgerald'ın verimli paradoksu, olanaksız olduğu kadar ulaşılmaz da olan bu düş, sürekli olarak diriltilmeksizin Amerika'nın, gençliğinin vaat ettiği şeylerle birlikte, "cumhuriyet tarlalarının gecenin karanlığına karıştığı bir yerlerde... çoktan gerilerde kalmış engin karanlıkta" (*Muhteşem Gatsby*, 219) kaybolacağıdır. Ya da Dick'in nerelerde olduğuna dair Nicole'ün ilgisizce "neredeyse kesin" olarak tahminde bulunduğu "çok küçük bir kasabada... neredeyse o bölgede olduğu kesin, şu ya da bu kasabada" (*Sevecendir Gece*, 401). Bütün büyük Fitzgerald romanlarının malzemesi düşler, aşk, para ve evliliştir. *Sevecendir Gece*'de bunlar ensest ve delilikle karmaşılaştırılmış ve geniş bir uluslararası sahneye yayılarak son derece genişletilmiştir. Ama delilik ve ensest romanın asıl konusu değildir. Yerleşik değerler parçalandığında, insan toplumunun iyilik düşüncesi, istikrar ve ahlâkî amaçları yozlaşıp kaybolduğunda ve ortaya çıkan toplum onları geri kazanmanın amacını veya yolunu keşfetmemiş olduğunda dönüşen-değişen bir dünya hakkındadır. *Sevecendir Gece*, 20. yüzyıldaki şiddetli ve kaçınılmaz değişikliklere eşlik eden ahlâkî karmaşa hakkındadır. Bu değişim sürecinde hüznü ve korkunç bir tarihi kendince temsil eden dürüst bir insanın düşüş hikâyesidir anlatılan.

**Fitzgerald
Sevecendir Gece'de
Caz Çağı'nın
sahte ve yıpratıcı
ilişkilerini gözler
önüne seriyor.**

Fitzgerald'ın doğumunun
100. yılı anısına hazırlanan
ABD pulu, 1995.

Genç ve başarılı bir doktor olan Dick, kariyerinin zirvesindeyken "Caz Çağı"nın yarattığı göz alıcı atmosferin çekimine kapılır. Büyük çabalarla koruduğu Nicole'le olan evliliği, Rosemary isimli genç ve güzel aktrisin ısrarlı ilgisi yüzünden zarar görür. Rosemary'yi geride bırakıp evliliğini düzeltmeye çalışan Dick, etrafındaki insanların onda yarattığı yıkımın üstesinden gelemeyecek kadar kötü bir durumda bulur kendini. Başarılı doktor, içinde bulunduğu ruh halinden sıyrılabilme için çareyi yine ışıltılı hayatın büyüünde arar. Artık kendine toplumun en üst basamaklarında yer bulmuştur, ama bu defa da tüm ideallerini ve umutlarını kaybetmiş bir adama dönüşmüştür.

Fitzgerald, 1920'lerin yüksek burjuva hayatının, gösterişli partilerinin yarattığı yanılsamanın eleştirisini, savaşın gölgesinde birbirine tutunan Nicole ve Dick'in hayatları üzerinden sunuyor.

"Fitzgerald'ın yeteneği, bir kelebeğin kanatlarının kumda bıraktığı iz kadar doğaldı."

ERNEST HEMINGWAY

